Coperta:
Cătălin Dumitrescu

Editor:
Gabriel Stănescu

Tehnoredactare computerizată:
Cristian Negoi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GOMA, PAUL
Jurnal / Paul Goma. - Bucureşti : Nemira, 1997-2004
8 vol.
ISBN 973-9177-69-7
Vol. 7. - Bucureşti : Criterion Publishing, 2004. -
ISBN 973-87174-0-X

821.135.1-94

E-mail:
origini@gis.net
Adresa WEB:
www.origini.go.ro

Bun de tipar:
25 noiembrie 2004

Cartea a apărut cu sprijinul Ministerului Culturii
şi Cultelor din România

Paul Goma

❖

JURNAL
VII

1999 - 2000

criterion
publishing
2004

JURNAL 1999
(Jurnalul unui... contestat)

IANUARIE 1999

Vineri 1 ianuarie 1999

M-am trezit la ora 5. Aseară m-am culcat în jur de 11, deci n-am apucat pragul anial (...)

Duminică 3 ianuarie 1999

(...)

Re-re-recitind jurnalul (cel tipărit, **Jurnalul unui jurnal**, cel care va fi: **Jurnal 1998**, mă asigur, eu pe mine, că formula folosită – includerea textelor publicistice – nu este răul cea mai rău, mai ales acum, când periodicele nu se prăpădesc de dragoste pentru mine și perspec-tiva editării **Scrìsurilor** s-a îndepărtat.

(...) Am scris lui Radu Mareș – mâine pun la poștă.

I-am scris și lui Radu Nicolau, directorul Nemirei. Reproduc aici întâi răspunsul dat Danei Moroiu:

(...)

Luni 4 ianuarie 1999

Iar acum scrisoarea adresată directorului Valentin Nicolau:

(...)

Marți 5 ianuarie 1999

De bine ce trimisesem scrisoarea lui Nicolau – prin poștă – am primit răspuns de la Dana Moroiu. Că nu mă, Doamne-ferește, blochează nimeni, că toată lumea-i băiat bun, că **Scrìsuri** apare în acest trimestru, "în configurația lui Dan Petrescu"... – dealtfel el mai are ceva de corectat... Deci: D. P. este în continuare la Nemira... Și să nu dea el un semn de viață, ca să știu ce-i cu volumul

Așadar, **Scrìsuri** va avea cca 634 de pagini, "format Tudoran"...

(...) Ieri am primit un pachet de *Cotidianul.* Am aflat că L.I. Stoiciu a luat marele premiu al Academiei – l-am felicitat. (...)

Am primit *Convorbiri...*, *Familia*; de la Laszlo un volum de format mare scos de Centrul pentru Adevăr (Evenimentele din decembrie 89) – Cluj. O *Declarație* a sa (neinclusă în corpul cărții) în care contrazice alegațiile unor ofițeri vinovați de împușcarea atâtor oameni. L-am răsfoit, pare extrem de interesant (și util – după zece ani), necazul fiind că pasajele culese cu italice mici îmi sunt inaccesibile – am încercat cu lupa, dar nu se poate, paginile sunt foarte late. Au făcut, cu mijloace puține, cu câtă hârtie vor fi avut. (...)

Miercuri 6 ianuarie 1999

M-am trezit de pe la cinci jumătate – obişnuinţa. N-o aveam totdeauna: În România eram chiar şi eu un om printre oameni care scria cu precădere seara, noaptea. Cred că schimbarea programului s-a făcut din necesitate, din 1975, după ce s-a născut Filip. Dădeam o mână de ajutor în casă – în fapt eram principalul artizan al politicii (interne) de spălare a rufelor (de... des-mierdare): presupunea volum mare de lucru şi care cerea forţă braţuală, fiindcă nu aveam maşină de spălat. Între o "operaţie" şi alta – scriam. Iar când sfârşeam, mă aşterneam pe lucru pe termen lung. Copilul crescînd, mergînd la grădiniţă (aici, în Franţa), apoi la şcoală – fireşte trebuia pregătit dimineaţa, devreme, iar după ce el pleca, nu avea rost să mă culc la loc – lucram. Când scriam, o făceam ca toată lumea: cu creionul; apoi cu tocul cu peniţă; apoi cu stiloul... Ca toată lumea, aş fi jurat (dacă m-ar fi întrebat cineva) că niciodată n-am să pot scrie la maşină. Cum aşa: să scrii la maşina de scris? – scula e bună la primării, la posturi de jandarmi, unde o "bat" oameni (mai degrabă: femei) de profesie. Să scrii literatură la maşină? proză? Ba chiar şi versuri – bine-bine, după ce scrii cu mâna ta, dai la dactilografiat, dar nu... în fond, "tradiţionalismu"-mi venea în linie dreaptă din sărăcie: care persoană particulară avea maşină de scris? Mi s-a modificat opinia în contact cu Ivasiuc. De la prima vizită în casa lui (în fapt: a Titei Chiper), am văzut că are maşină. În câteva împrejurări l-am văzut bătînd un paragraf-două, desigur, ceva urgent. M-a izbit, dintru început, zgomotul: această sculă făcea un zgomot de agregat, capabil să te distragă de la ce aveai de gând să scrii, să pui pe hârtie; cu ea puteai "produce" cuie, cratiţe, lanţuri de fântână – dar să scrii literatură? Privindu-l pe Ivasiuc lucrînd/luptîndu-se cu ea, constatam că relaţia dintre om şi unealta de scris era cu totul alta decât o ştiam – din moşi strămoşi – a fi între scriitor şi condei. Chiar dacă puneam la cheie cinci bemoli (Saşa era o persoană tortura'/contorsionată de ticuri), tot rămânea ceva din care să înţeleg că, dacă pana (creion, toc cu peniţă, stilou) era prelungirea braţului – "procesul" se petrecea în linişte – cu excepţia poeticului scârţâit pe hârtie care, odată cu stiloul, diminuase mult, până la dispariţie. însă maşina de scris nu mai era "o prelungire" a braţului omesc: ci un partener al său: de joc, de luptă, de amor, de dans... Cu el dialogai, cu el/ea te înţelegeai uneori perfect, însă alteori îţi opunea rezistenţă, făcea nazuri, că nu ştiu ce, că n-are timp, că-i indispusă, că vine mătuşa, că ce-o să-i facă verişorul...

Fireşte, doream o maşină de scris, însă numai ca să trec pe curat ce scriam cu stiloul (aveam unul coreean, excelent, cumpărat de la papetăria de lângă Biserica Italiană). Piedeca principală era costul.

la maşina-de-scris; ordinatorul ar fi avut doar rolul de a scaneriza dactilograme. L-am primit în casă la 21 martie 1995 – şi mi-a tulburat, mi-a stricat viaţa, însă până la expulzare, în august, apucasem să-l stăpânesc mulţumitor (ba să scriu chiar şi jurnalul!).

După modelul lui Bulă, am să comit şi eu o cugetare adâncă: diferenţa dintre ordinator şi maşină de scris este mai mare decât între maşină de scris şi stilou!

Din păcate până în momentul de faţă nu există un logiciel OCR capabil să citească, să înţeleagă, să "traducă" româna; există pentru cehă, poloneză, maghiară, kabylă, vietnameză – noi, Românii sântem cunoscuţi şi prin faptul că sântem singurii din Europa care nu avem posibilitatea de a scaneriza scrisul românesc. Mi-a explicat Sencovici, om de meserie, lucrînd la New York pentru IBM: conceperea unui logiciel presupune o importantă investiţie (în bani, desigur), or fabricanţii au sondat piaţa şi au aflat că Românii nu vor cumpăra în viitorul previzibil un asemenea produs, preferînd se dea din nou, la cules...

Oricum, de câţiva ani îl stăpânesc, a devenit mâna mea dreaptă. Ceea ce este cu adevărat miraculos la ordinator: poţi opera ştergeri, adausuri, mutări – fără a lăsa urme (murdare, ca pe dactilograme). Cum pe mine nu mă impresionează deloc (ba da: neplăcut foarte) "manu-scrisele lucrate" ale scriitorilor noştri îndrăgiţi, cum eu şi pe când scriam cu stiloul eram adeptul variantelor-integrale (rescrise de la cap la coadă), iar cele depăşite fiind abandonate, aruncate fără strângere de inimă – îmi convine acest lucru curat. De ce să ştie eventualul cititor cât s-a chinuit autorul, pe hârtie, câte ezitări, căutări, reveniri? Important este rezultatul, nu demersul. Ordinatorul are, pe de o parte supleţea, pe de alta rigoarea cunoscută mai întâi la maşina de scris: "o literă bătută este bine bătută – greu se şterge..." Aici se poate şterge, însă prezenţa ecranului dă altceva, preţios mai ales pentru mine, care sufăr din pricina nepublicării: o imagine asemănătoare paginii tipărite...

De ce am înşirat toate aceste fleacuri? Aşa, pentru că!

Nu, serios: este o binecuvântare la casa scriitorului un ordinator. Am mai spus, repet: dacă Eliade ar fi ştiut să bată la maşină (ce să mai spun de un ordinator), ar mai fi scris câteva sute de pagini, măcar din Memorii; însă pentru că mâna dreaptă îi era numai o durere (cum zicea mama), practic nu a putut, fiindcă mânuirea stiloului presupune un mai mare şi mai penibil efort. Şi eu am, periodic, necazuri cu mâna dreaptă, când nu pot purta un creion pe hârtie – însă pot ciocăni cu un singur deget pe claviatură.

Să zicem că într-un viitor nu foarte îndepărtat vor exista maşini care să transforme cuvântul rostit în cuvânt scris (există deja nişte

chestii, încă rudimentare). Însă ca în problema OCR (în româneştere: recunoaştere Optică a Caracterelor), va exista logiciel şi pentru albaneză – dar nu pentru română...

Dau, în *Convorbiri literare* pe decembrie 1998 peste un fel de Istorie a literaturii în pastile de Al. Ştefănescu. Îmi dedică următoarele:

"Paul Goma

"Impresia generală de proză indigestă are cauze uşor de identificat. În primul rând scriitorul repetă prea multe afirmaţii de prea multe ori, astfel încât începe de la un moment dat să semene cu un maniac şi îşi pierde autoritatea de narator.

"Apoi el acordă o importanţă excesivă reproducerii fidele a limbajului oral. Toate abrevierile accidentale datorate inculturii unor personaje, toate pronunţiile stâlcite specifice unui străin (sas, rus, bulgar ş.a.m.d.) care vorbeşte limba română, toate exprimările defectuoase la care recurg perso-najele involuntar din cauza unei suferinţe fizice sau oboselii sînt înregistrate cu o exactitate inutilă, enervantă. Paul Goma pare uneori un fonolog care nu se desparte nicioiodată de magnetofonul său profesional.

"Excesivă este şi referirea la viaţa sexuală a personajelor. Neconven-ţional în mod ostentativ (ca un adolescent care vrea să-i sfideze pe maturi sau, mai degrabă, ca un muncitor care vrea să dea o lecţie de spirit muncitoresc unor cucoane), scriitorul vorbeşte mereu despre ceea ce se află între picioarele femeilor, despre trupuri împerecheate şi asudate, despre chiloţi nespălaţi etc..."

E şi asta un punct de vedere.

Joi 7 ianuarie 1999

Într-adevăr: partea-rea s-a mutat în somn (nu neapărat în vis, fiindcă nu este vorba de "întâmplări", *nici măcar de stări atât de* familiare mie, mai ales când îl visez pe Ceauşescu – ci de stare-generală. De când am primit vestea bună, mi s-au inversat taberele: în somn, în vis e rău; în trezie... mai puţin rău; înainte somnul era refugiu, adăpost; trezia: mizeria de fiecare zi, realistă...

Citesc, în continuare Zaciu. Nemaipomenit acest om: în "viaţa de zi cu zi" are comportamentul comun ardelenilor: egoist, gelos, suspicios (să fie citite paginile din **Jurnal 4** despre Buzura; despre Marino – el îi zice: Marinache); laş, interesat pe centimetru pătrat – în fine, un hibrid (reuşit!) între scriitor şi universitar (tot român) – să nu se uite: nu numai că a călătorit în Occident, dar "a predat" în RFG (*cine obţinea, sub comunişti, statutul de "predător"?*) Spre cinstea lui,

Ardealului refugiului; cât despre calitate... Şi eu trecusem prin închisoare, deci cunoscusem şi eu fenomenul folclorizării informaţiilor (nu mai vorbesc de al poeziilor): acolo trecerea din gură-n gură, adausurile, supri-mările, fiind uneori benefice, dar nu în materie de istorie care se reazemă (totuşi!) pe informaţii. Da, dar se vede că noi, oamenii ne diferenţiem nu doar prin ceea ce primim – ci prin ceea ce reţinem, accep-tăm, ajustăm... Tot o influenţă rusească găseam la tata în patetismul cu care *povestea* istoria. În sensul că trăia cele petrecute (şi relatate), nu doar ca martor observator, ci ca participant direct. Însă mai era ceva la el – care nu cred că purta marcă rusească, mai degrabă suddunăreană: pornirea de a critica, de a ironiza – ceea ce tocmai povestise (cu atâta participare...). În fine, ca un fel de "coroană" (iar aceasta mi se pare a fi tot dinspre ruşi): când tata trăia (povestea, zicea) istoria, chit că evenimentul era unul neînsemnat, fie că numaidecât îl ironiza, îl diminua, ba chiar îl nega – o făcea, cum să spun... înălţat în scări. Avea o privire mult mai înaltă decât a consângenilor noştri, care-şi păstrează ochii la firul ierbii (chiar dacă iarba ceea uneori e mărişoară...)

Abia când l-am citit în tihnă, cu creionul în mână, pe Stere am înţeles ceva-ceva – prin contrast: Românul priveşte lumea de la înălţimea ochilor săi: de la circa un metru şi jumătate.

Atunci am înjghebat o "teorică":

Ţările româneşti dacă erau vestite prin caii lor (care mergeau, în principal, la turci), nu erau cunoscute şi prin călăreţi. Aceeaşi era situaţia şi în Ardeal: Oláhul se slujea de bou, de vacă, de ghivoliţă/drigană (de jug), de măgar – mai cu seamă ciobanii – ori măgarul era, în fond, şi el un om care căra poveri (fireşte, din punctul de vedere strict al înălţimii); calul era folosit şi el la cărat samare, desagi, saci, rar la călărit, mai des: înhămat. Drept: un om în căruţă este mai sus, cam cu o palmă, decât cel aflat jos, în picioare, însă el este la curul calului, nu călare pe el! Singurii din neamul nostru care au fost călări: "Moldo-venii de la Nistru", deveniţi, după ocupaţia rusească din 1812: basarabeni. Din această pricină s-au şi amestecat cu fioroşii tătari: ei, de pe cal, "discutau" de la egal la egal (de la aceeaşi înălţime, ba mai sus cu o palmă, caii moldoveneşti fiind mai 'nanţi) cu năvălitorii care terorizau lumea dintre Caspica şi Adriatica. Călăreţii Asiei nu aveau nici o "consideraţie" faţă de oamenii-fără-cal – aceia nu erau bărbaţi; de călăreţii Apusului nu se temeau: lenţi, îngreuiaţi de arme şi de armùri. Moldovenii de la Nistru nu vor fi fost ei mai bravi decât cavalerii litvani, poleaci, nemţi, unguri, horvaţi – însă boxau la aceeaşi categorie cu tătarii: *uşoară*. Din înfruntările directe moldoveni-tătari de cele mai multe ori învingeau Tătarii, dar în privinţa pagubelor pricinuite de atacuri de noapte, de "raitele"(cuvânt maghiar-german,

dar: înainte de a se stabili în Panonia, Ungurii au întârziat multişor pe actualul teri-toriu al Basarabiei) date în absenţa războinicilor – aflaţi cine ştie unde: în Ungaria, în Polonia – de pe urma cărora, Moldovenii se alegeau nu doar cu vite, scule de aur, ci şi "cu ceva tătarce, de să aibe cine le spăla izmenele", cum atât de colorat povesteşte povestaşul George Madan.

Aici am vrut să ajung: tata se afla în relaţie cu istoria ca un ne-ro-mân (chiar dacă atitudinea sa nu era a unui rus); ca şi Stere – el fiindu-mi reperul – judeca nu doar istoria ca un ne-român; pentru că îi cunoscuse pe ruşi în împrejurări asemănătoare: deportarea-depărtarea.

Întrerup peroraţiunea, să notez un vis (de zi):

Primisem vizita lui Alexandru George. Ciudăţenia: în afara vizitei propriu zise (care în trezie nu ar fi fost posibilă), totul era... ca în realitate: relaţiile dintre noi, faptul că el scrisesc cutare porcărie despre mine, că eu scrisesem destul de brutal despre el... Omul s-a aşezat pe un scaun, iar Ana s-a dus în bucătărie să aducă pentru el plăcintă cu mere. În aşteptare, el ar fi urmat să deschidă gura, să spună de ce venise, iar eu m-am crezut dator să fac o introducere. Am început-o, am dus-o cât am dus-o şi... Şi n-am mai ştiut ce voisem să zic, unde trebuia să ajung. Am prins a trage de timp, a face ocoluri, paranteze... – Al. G. mă privea încruntat, somîndu-mă să vin grabnic la chestiune! Iar eu, în ciuda eforturilor, nu reuşeam să-mi aduc aminte acea chestiune (care nu era deloc importantă, el mă vizitase pentru cu totul altceva – nu ştiam pentru ce, dar nu era... aceea). Disperat, mi-am zis:

«Trebuie să mă trezesc din visul ăsta în care m-am băgat singur ca un prost!» – şi, ca în vis... m-am trezit!

La urma urmei, visul rezumă starea nouă a visului-trezie.

În continuare, despre istoria mea: scriind *despre*, fatal am folosit "date istorice". De unde le-am cules, într-o ţară în care Ministerul Adevărului funcţiona din plin – şi de multă vreme, iar oamenii se lăsaseră des-creieraţi, amneziaţi? De pe unde puteam. Cum nu aveam bibliotecă-de-familie; cum amărâtele biblioteci înjghebate în pauzele dintre o catastrofă (istorică) şi alta erau extrem de sărace, rezumîn- duse mai cu seamă la "beletristică" şi cum, odată ce părăsisem Sibiul, pierdusem şi pofta de a frecventa bibliotecile publice (las-că la Făgăraş nici nu găseai aşa ceva), am aterizat la Bucureşti, binişor analfabet(izat). Desigur, la "Eminescu" exista o bogată bibliotecă (în sensul că avea foarte multe cărţi), dar nu m-am folosit de ea mai cu folos decât un student din coada clasamentului. Îl descoperisem (prin Labiş) pe anticarul – clandestin – Sterescu şi nu-l mai... acopeream. Numai că Sterescu avea volume de versuri – interzise, romane interzise, istorii literare, culegeri de eseuri, de articole (interzise) – dar atunci cărţile cu

istorie nu se aflau pe primul plan al interesului meu. Mai degrabă aveam o altă idee despre istorie, dovadă: sacrificasem bursa (mare!) pe o lună, aşteptasem vreo trei, până când anticarul îmi pusese în braţe **Getica** lui Pârvan. Pe asta n-o mai dusesem la cămin (de unde mi se furaseră, în chiar seara zilei cumpărării, alte două comori şi tot de la Sterescu: **Iliada** şi **Odiseea** în traducerea lui Murnu!). Îl rugasem pe anticar să mi-o păstreze la el, acolo să o citesc, în fiecare zi "o bucată" – cum făceam şi cu **Istoria...** lui Călinescu, aceasta necumpărată (bietul Labiş: o cumpărase, dăduse 500 lei – în 1954: un salariu mediu; după două-trei zile i se furase; la vreo lună cumpărase alta – i se furase şi aceea; cumpărase o a treia – tot de la Sterescu: descoperise o însemnare abia observabilă, cu creionul, făcută de mâna lui, însă, cum spunea chiar el: nu fusese atent la "a doua" – să fi fost oare acelaşi exemplar?). Ciudat, ne-ciudat: pentru mine **Getica** nu era "o carte de istorie – ci un roman, ca şi **Istoria literaturii**... a lui Călinescu..." De ce, roman? Pentru că... mă făcea(u) să visez, efect frecvent la elevii de liceu din cursul inferior.

La închisoare, în celulele prin care am trecut nu se obişnuia să se povestească "romane (cu istorie)". Am asistat însă la discuţii, dispute pe tema câte unui eveniment istoric – mai îndepărtat, mai apropiat. Neconcordanţele de păreri căpătau o tonalitate străină, aproape duşmănoasă – cu totul diferită de cele din literatură, din ştiinţă. Mi se părea că protagoniştii sufereau mai mult, chiar atroce, nu neapărat pentru că partenerul susţinea o altă variantă – ci pentru că el nu avea argumente să o apere pe a sa, nu avea probe: bibliografie... într-o discuţie despre cutare roman, cutare aventură, cel contrazis putea foarte bine să "argumenteze" astfel: «îţi spun eu! Crede-mă pe cuvânt!» – în cele cu istorie nu mergea. Că... nu mergea. Şi ce dacă spunea, el? Dar ce valoare avea cuvântul de onoare într-o problemă de istorie – exactă, dar neverificabilă?

Mai observasem ceva: în istoria contemporană (perioadă dinainte de războiul a doilea, campania din Rusia, năvălirea bolşevicilor, chiar împrejurările în care ei, politicieni proeminenţi fuseseră marginalizaţi apoi arestaţi): câte bordeie atâtea obiceie, nu existau două analize, nu identice, dar apropiate, chiar dacă oamenii erau din acelaşi partid, de aceeaşi vârstă... în discuţii se recurgea la argumente de genul: «Ascultă-mă pe mine!», iar «Nu vezi ce prostii spui?», «Taci, dom-nule din gură!» urmau, firesc. În asemenea împrejurări "tinerii şi ţăranii" nu aveau voie să pună decât întrebări ajutătoare, mergînd în sensul celor spuse – nici vorbă să fi formulat o altă opinie...- erau pe dată trataţi de "mucoşi", puşi la locul lor (prosteşte): «Dumneata erai la grădiniţă pe când eu îmi dădeam sângele în lupta antibolşevică...»

Sâmbătă 9 ianuarie 1999

Trebuia să intru direct, drept în miezul chestiunii, după aceea aş fi putut da roate, în linişte...

Voiam să spun asta: puţina istorie ce răzbate din cărţile mele (prea multă, credea Negoiţescu) a fost adunată strop cu strop din prea puţinele cărţi cu istorie; mai degrabă dedusă, mai degrabă recompusă decât luată, preluată, cum ar fi făcut oricare membru al altei comunităţi decât românească. La urma urmei ce cărţi "despre" istoria contemporană a României aveam? – le am şi azi. Cele două volume de **Relaţii**... (româno-ruse, româno-sovietice) scoase de un grup de inimoşi în frunte cu Filitti, Korne, Ciorănescu, apoi mărturii, amintiri memorii de Gafencu şi de Bacu, de Mihai Niculescu şi de Johann Urwich, de Horaţiu Comaniciu şi Virgil Ierunca... Şi... Şi cam atâta.

Astea au constituit... bibliografia de care m-am slujit. Faţă cu asemenea sărăcie lucie, cu asemenea indolenţă a profesioniştilor din exilul românesc – vorbesc iarăşi de istoricii români – am fost silit să-mi confecţionez singur instrumentele:

De la începutul anului 1978 mi-am cumpărat de la o papetărie de lux de pe rue Dauphine (dispărută de vreo zece ani) un număr de "caiete" de format mare, A4. Fiecare a fost împărţit în câte doi ani, jumătăţile în luni, lunile în zile... Am alcătuit un fel de calendar... Cum aflam o dată, un eveniment, un nume – îl treceam la locul (cronologic) al lui.

Mai aveam două "instrumente": **Istoria României în date**, scoasă la Bucureşti, în 1972, de un colectiv condus de C.C. Giurescu, cronologie cu extrem de multe găuri, informaţiile existente fiind grosolan "interpretate". Nu aveam cum umple găurile (deocamdată), dar interpretările – limba de lemn – erau lesne de evitat. Mi-a mai fost de un mare folos **Atlas istoric**, coordonat de Ştefan Pascu, scos în acceptabile condiţii grafice la editura pedagogică în 1971 – tot la Bucureşti (începuse ofensiva "naţională"). **Atlas**-ul, pe lângă "găuri", ca să zic aşa, avea (are, în continuare) tot felul de fantezii neaoşiste, însă şi acestea erau lesne de evitat...

La scurtă vreme anume pagini din anume caiete deveniseră neîncăpătoare – nici o problemă: aveam foi volante de aceeaşi marcă, de aceeaşi calitate: le scriam, le lipeam în "zona" cuvenită.

Informaţiile despre noi, Urmaşii Romei (!) în tipăriturile ne-româneşti (ori de autori ne-români) – cele ajunse în mâinile mele – erau şi mai de nefolosit decât broşurile de propagandă troglodistă de la Bucureşti. De unde concluzia (nemărturisită): străinii ştiu mult mai puţine lucruri despre noi, Românii – care nu ştim nimic... Aceasta fiind uimirea, apoi durerea mea: în primul rând scriitorii români nu

Această "moştenire" m-a pregătit pentru orice surpriză. S-ar putea să fie şi delir de persecuţie. Sânt convins că pe Laszlo l-am agasat, atrăgîndu-i atenţia asupra "consecinţelor" legăturii cu mine – dar l-am bătut la cap numai din grijă pentru el, nu din răsfăţ de mine.

Asta, ca să ajung la Radu Mareş: ce-o fi cu el?, el nu-i român, ardelean, clujean gândit, grijuliu cu viitoru-i? Să nu-şi dea seama că lipîndu-se de mine, se... dezlipeşte de ceilalţi, majoritatea înţeleaptă? Oricum, riscînd să par scorţos (gomòs), n-am să mă arunc de gâtul lui (de la început...); ci de mai încolo, după ce-mi voi fi făcut numărul...

Seara: azi n-a venit poştă: din pricina zăpezii; n-au putut circula azi-noapte şi azi dimineaţă camioanele, deci n-au transportat poşta. Cele din România cum or fi făcînd? Dar cele din Rusia?

Tot mai rău: mă dor muşchii abdominali din pricina tusei. Când simt că mă înec şi trebuie să tuşesc, curajos fiind, mă sperii: ştiu că va veni o durere cumplită, aşa că nu mai tuşesc... Reţetă românească, nu?

S-a trezit *România literară* să scrie – în cadrul unei campanii! – în favoarea liberării Casei Lovinescu! Abia acum au belit ochii: în al zecelea an de la momentul permisiunii de a deschide gura. Unde erau Manolescu, Dimisianu, Liiceanu, Pleşu, Doinaş, Dinescu, Simion şi încă alţi, litaraturofili, fie lovinescologi, fie îndatoraţi monicilor, în prima jumătate a lui '90, când scriam, când ziceam (în conversaţie cu jurnaliştii) că este o porcărie să nu facă nimic pentru a amenaja, în sfârşit o Casă memorială Lovinescu? Unde erau ei când eu mă miram (comparîndu-i – defavorabil – cu moldovetii de la Chişinău) că nu dăduseră niciunei stradèle numele lui E. Lovinescu? -"între timp" au făcut-o – dar câţi ani a durat între-timpul? Ce nesimţiţi! Ce ne-scriitori! (...)

Mi-a scris şi Radu Mareş. Am primit un fax de la Ruxandra Cesereanu: îmi cere să răspund la o anchetă în două puncte:

1. care sunt primele trei personalităţi româneşti ale mileniului?;
2. care sunt – " – ale secolului XX?

Mă aflu în mare încurcătură: nu ştiu ce să răspund. Şi ce făceam când nu cunoşteam subiectul? Spuneam: «Nu cunosc subiectul».

Auzi: personalităţi româneşti ale mileniului...Vasăzică începînd de la anul 1000... Or abia după 300 ani pot da un nume: Basarab I, "fiul lui Tihomir", însă nu văd de ce l-aş menţiona: doar pentru că este primul (cronologic)? Şi, mă rog: de ce trei? Nu pot suferi: "Numeşte trei cărţi pe care le-ai lua pe o insulă pustie!" în primul rând eu nu mă duc pe insule pustii; în al doilea: dacă sânt dus cu de-a sila, e treaba caraliilor să-mi dea – ori nu – cărţi; chiar de m-aş duce, liber: de ce doar trei cărţi, când numai eu am scris până acum f'o cin'zăş'cinci!?

Vineri 14 ianuarie 1999

Tot bolnav, tot bolnav. Dar, aşa cum sânt, am scris un text:

Paris 14 ianuarie 1999

Casa lui E. Lovinescu

Antepenultimul număr (50) al *României literare,* din 1998 (16-22 decembrie) suportă, pe prima pagină, încă un plictisit şi plictisitor editorial semnat de N. Manolescu, intitulat: "Poezia şi statul" – un ceea ce se cheamă: text de serviciu, fără sare, fără fior (e drept: nu poţi fi săptămânal genial, dar măcar o dată pe an, normal – este de dorit).

În schimb, ca să zic aşa, pe ultima pagină, la rubrica "Revista revistelor"- cea dată anonimă, sub semnătura conspirativă: *Cronicar...* – din cele două dări de seamă (despre *Ramuri* şi despre *Adevărul*) există un textulete de nici măcar o coloană purtînd titlul-buzdugan (se ghiceşte laba de leu a lui Dimi', ţărănist de viţă veche – ca orice secretar de PCR): "Un procuror militar în sediul Cenaclului «Sburătorul»".

Ce află cititorii *României literare* după 9 (nouă) ani de la evenimentele din '89? Iată ce:

"Se fac auzite tot mai multe voci autorizate care cer ca faimosul apartament al lui E. Lovinescu, de pe bulevardul Elisabeta nr. 95 A, în care aveau loc, înainte de război şedinţele Cenaclului «Sburătorul», să devină Muzeul E. Lovinescu".

Faptul că abia acum "se fac auzite" vocile autorizate în legătură cu locuinţa lui E. Lovinescu nu miră pe nimeni: nici pe N. Manolescu, nici pe eternul adjunct, autor de cronici anonime, nici pe Ştefănescu, nici pe Marina Constantinescu, nici pe Adriana Bittel, nici pe Pârvulescu, nici pe Teodorescu, nici chiar pe Ţoiu. Ei, bravii româniliteratorioţi au copleşit-o, au sufocat-o pe Monica Lovinescu cu mulţumiri-din-inimă, plecăciuni-până-la-pământ, scaune oferite, uşi deschise, pahare cu apă, sărbătoriri (printre texte omagiale, rămânînd ca un par contribuţia manolesciană, antologică), însă de "apartamentul lui E. Lovinescu de pe bulevardul Elisabeta" – nu auziseră. De unde să audă ei, scriitori români, truditori numai cu spiritul, nu cu păcătoasa de materie? A, acum că s-a dat la *Adevărul* (5 decembrie 98)...; şi că s-a dat la *22* din 8 decembrie -, acum, da: breslaşii emeriţi ai literaturii curate cu voie de la Ivaşcu (prim-brigadier al revistei Securităţii *Glasul Patriei,* unde erau condamnaţi la semnătură-silnică Gyr, Vinea, Crainic, Noica, H. Y. Stahl...), în sfârşit, au aflat!

Rusu, Monica Cremene – şi nu în ultimul rând Ileana Braşoveanu care mă însoţise şi în *1991*, la **Arta refugii**.

Iată-mă faţă către faţă cu directorul. Când am aflat că Radu Mareş a devenit şeful Daciei m-am întristat: prietenia epistolară abia începută risca să se întrerupă: relaţiile cu alţi foşti prieteni deveniţi directori de editură: Liiceanu, Sorescu, Viorica Oancea, Marta Petreu, Vasile Igna – să-l pun aici şi pe Mircea Martin – sfârşiseră lamentabil (pentru mine).

Miracol: manuscrisul prezentat în martie '97, plimbat în mai multe rânduri, găzduit, re-plimbat de prietenul Laszlo Alexandru, nu numai că a fost prefăcut în tipăritură – ci la termenul promis: "în decembrie".

Fie-mi iertat scepticismul alimentat de numeroase şi îndelunge tractaţiuni cu editorii, dar nu credeam. Sincer: nici acum nu (prea) cred.

În primul rând: am un singur exemplar din **Jurnal IV** şi **V**; în al doilea: am un singur titlu publicat de Dacia în formula Radu Mareş...

Promit: de cum voi avea în mâini a doua carte (fie **Jurnal 1998**, *fie nefericita* **Sabina,** fie o culegere de publicistică), îmi voi spune că, la noi, la ne-Nemţi, lucrurile bune încep de la două.

Aşadar, un autor fericit salută o editură – deocamdată nefericită – urîndu-i (interesat...), ca în 1999 să aibă şi local şi bani – fiindcă autori buni şi cărţi bune se află din belşug.

Desigur, sunt salutate şi cele 5-6 persoane care alcătuiesc publicul. Un secret: înainte de '89, la Paris, am participat la mari-manifestaţii anticomuniste alcătuite din 4-5 români; am conferenţiat, ca să spun aşa, în prezenţa a 6-7 (hai: 10!) – auditori. După toate semnele, am supravieţuit.

Ceea ce vă urez şi Domniilor Voastre,

Paul Goma

(...)

Adineauri (pe-aici fiind ora patru şi jumătate) a prins a fulgui. Zăpadă de Paris: vine greu, se duce uşor...Acum viscoleşte! La Paris!

(...)Ora 23: venind Filip foarte târziu de la facultate, mi-a adus de la cutia poştală două colete cu cărţi: 15 exemplare din fiecare jurnal. Domnule! Acest Radu Mareş nu va fi român – atât de normal s-a manifestat. Cine ştie cât îi costă pe români, în România, normalitatea...

Mare bucurie-mare. Am de unde da cu dedicaţie.

Miercuri 13 ianuarie 1999

Mi-a fost rău noaptea, am tuşit, nu m-am putut odihni. Dezagremente compensate de bucuria sosirii cărţilor de la Cluj. (...)

De mai mulţi ani (1992?) am faţă de prietenii "noi", doar epistolari ori văzuţi faţă către faţă (Cistelecan, Podoabă) un permanent simţământ de jenă, de teamă – de culpabilitate: ei sunt oameni atât de minunaţi, curajoşi, valoroşi – iar eu îi... trag la mine, înspre mine, după mine – ca să-i nenorocesc şi pe ei (cazul lui Laszlo, într-o măsură mai mică al lui Florin Ardelean). Ei bine, cine spunea că, după 89, dacă nu mai există teroarea exercitată de Securitate, de Partid (şi de Guvern – ca să nu se supere Păunescu fiindcă am uitat Trinitatea lui, metaforizată), a dispărut...orice fel de constrângere (iată: nu i-am zis teroare)? Ba da, ba da, iar rezultatele: prudenţa, evitarea, apoi dezangajarea, dezlipirea de X, "scandalagiu", "înjurător"; apropierea de Y, care poate fi unul nou (Liiceanu), dar un nou din tabăra veche: KKT *Popescu*, de care s-a *lipit fostul meu amic Tudoran* şi, am observat de la o vreme – cam după scrisoarea mea către el: coincidenţă: şi *România literară* a încetat de a-l mai agresa pe aceste "foarte talentat prozator şi excelent – şi moral! – gazetar"..., Manolescu a fost prezent la lansările de carte kakatpopeşti, Mălăncioiu îl apără în cearta ei cu Andreescu – cât despre Dimisianu: el nu contează, totdeauna, în toate, a fost un adjunct.

Ştiu că la o adică aş arăta agasant, de-a dreptul ofensant faţă de aceşti oameni curaţi, bătîndu-i la cap cu nocivitatea, periculozitatea relaţiilor cu mine... De acord, aşa este. Dar nu mă pot stăpâni.

Fiindcă această "trăsătură" durează de ani, de decenii: probabil începînd din ianuarie 1949, când, elev fiind, părinţii mi-au fost arestaţi, iar eu... am devenit un ins care-ar-fi-putut-aduce-necazuri. Este foarte adevărat: atunci (în '49) Românii se aflau în perioada eroică, deci nimeni din cei apropiaţi: elevi, profesori de la Şeica Mare nu s-au îndepărtat de mine, ba m-au ajutat cu ce au putut (şi un zâmbet şi o bătaie pe umăr constituia un balsam), însă abia după ce pericolul a trecut (iar eu am redevenit... normal, prin liberarea părinţilor), unii doar mi-au dat a înţelege, alţii mi-au spus cu cuvinte (colegul meu de pat, de la babă: Ilă) că ei nu m-or lăsat la greu, că ei or stat lângă mine, chiar dacă era periculos...

Peste douăzeci de ani situaţiunea s-a repetat: încă din 1968 unii dintre prietenii vechi au lăsat-o mai moale cu prietenia – motivul spus era: în august '68 intrasem în "partid", motivul nemărturisit: "mă pusesem în afara societăţii" prin trimiterea în Occident a cărţilor, prin declaraţiile date jurnaliştilor străini – şi, din 1970: interdicţia totală de a publica. Observînd ezitările, întârzierile, evitările lor (cu alibiuri din cele mai debile), am grăbit desnodământul, provocînd, nu neapărat explicaţii (ce să-mi explice: că le era frică?) ci de-a dreptul: ruptură.

Am simţit: nu se aşteptau la o asemenea pleaşcă – oricum, erau foarte mulţumiţi, nu ştiu dacă nu cumva şi recunoscători...

Această "moştenire" m-a pregătit pentru orice surpriză. S-ar putea să fie şi delir de persecuţie. Sânt convins că pe Laszlo l-am agasat, atrăgîndu-i atenţia asupra "consecinţelor" legăturii cu mine – dar l-am bătut la cap numai din grijă pentru el, nu din răsfăţ de mine.

Asta, ca să ajung la Radu Mareş: ce-o fi cu el?, el nu-i român, ardelean, clujean gândit, grijuliu cu viitoru-i? Să nu-şi dea seama că lipîndu-se de mine, se... dezlipeşte de ceilalţi, majoritatea înţeleaptă? Oricum, riscînd să par scorţos (gomòs), n-am să mă arunc de gâtul lui (de la început...); ci de mai încolo, după ce-mi voi fi făcut numărul...

Seara: azi n-a venit poştă: din pricina zăpezii; n-au putut circula azi-noapte şi azi dimineaţă camioanele, deci n-au transportat poşta. Cele din România cum or fi făcînd? Dar cele din Rusia?

Tot mai rău: mă dor muşchii abdominali din pricina tusei. Când simt că mă înec şi trebuie să tuşesc, curajos fiind, mă sperii: ştiu că va veni o durere cumplită, aşa că nu mai tuşesc... Reţetă românească, nu?

S-a trezit *România literară* să scrie – în cadrul unei campanii! – în favoarea liberării Casei Lovinescu! Abia acum au belit ochii: în al zecelea an de la momentul permisiunii de a deschide gura. Unde erau Manolescu, Dimisianu, Liiceanu, Pleşu, Doinaş, Dinescu, Simion şi încă alţi, litaraturofili, fie lovinescologi, fie îndatoraţi monicilor, în prima jumătate a lui '90, când scriam, când ziceam (în conversaţie cu jurnaliştii) că este o porcărie să nu facă nimic pentru a amenaja, în sfârşit o Casă memorială Lovinescu? Unde erau ei când eu mă miram (comparîndu-i – defavorabil – cu moldovetii de la Chişinău) că nu dăduseră niciunei stradèle numele lui E. Lovinescu? -"între timp" au făcut-o – dar câţi ani a durat între-timpul? Ce nesimţiţi! Ce ne-scriitori! (...)

Mi-a scris şi Radu Mareş. Am primit un fax de la Ruxandra Cesereanu: îmi cere să răspund la o anchetă în două puncte:

1. care sunt primele trei personalităţi româneşti ale mileniului?;
2. care sunt – " – ale secolului XX?

Mă aflu în mare încurcătură: nu ştiu ce să răspund. Şi ce făceam când nu cunoşteam subiectul? Spuneam: «Nu cunosc subiectul».

Auzi: personalităţi româneşti ale mileniului... Vasăzică începînd de la anul 1000... Or abia după 300 ani pot da un nume: Basarab I, "fiul lui Tihomir", însă nu văd de ce l-aş menţiona: doar pentru că este primul (cronologic)? Şi, mă rog: de ce trei? Nu pot suferi: "Numeşte trei cărţi pe care le-ai lua pe o insulă pustie!" în primul rând eu nu mă duc pe insule pustii; în al doilea: dacă sânt dus cu de-a sila, e treaba caraliilor să-mi dea – ori nu – cărţi; chiar de m-aş duce, liber: de ce doar trei cărţi, când numai eu am scris până acum f'o cin'zăş'cinci!?

Vineri 14 ianuarie 1999

Tot bolnav, tot bolnav. Dar, aşa cum sânt, am scris un text:

Paris 14 ianuarie 1999

Casa lui E. Lovinescu

Antepenultimul număr (50) al *României literare*, din 1998 (16-22 decembrie) suportă, pe prima pagină, încă un plictisit şi plictisitor editorial semnat de N. Manolescu, intitulat: "Poezia şi statul" – un ceea ce se cheamă: text de serviciu, fără sare, fără fior (e drept: nu poţi fi săptămânal genial, dar măcar o dată pe an, normal – este de dorit).

În schimb, ca să zic aşa, pe ultima pagină, la rubrica "Revista revistelor"- cea dată anonimă, sub semnătura conspirativă: *Cronicar*... – din cele două dări de seamă (despre *Ramuri* şi despre *Adevărul*) există un textulete de nici măcar o coloană purtînd titlul-buzdugan (se ghiceşte laba de leu a lui Dimi', ţărănist de viţă veche – ca orice secretar de PCR): "Un procuror militar în sediul Cenaclului «Sburătorul»".

Ce află cititorii *României literare* după 9 (nouă) ani de la evenimentele din '89? Iată ce:

"Se fac auzite tot mai multe voci autorizate care cer ca faimosul apartament al lui E. Lovinescu, de pe bulevardul Elisabeta nr. 95 A, în care aveau loc, înainte de război şedinţele Cenaclului «Sburătorul», să devină Muzeul E. Lovinescu".

Faptul că abia acum "se fac auzite" vocile autorizate în legătură cu locuinţa lui E. Lovinescu nu miră pe nimeni: nici pe N. Manolescu, nici pe eternul adjunct, autor de cronici anonime, nici pe Ştefănescu, nici pe Marina Constantinescu, nici pe Adriana Bittel, nici pe Pârvulescu, nici pe Teodorescu, nici chiar pe Ţoiu. Ei, bravii româniliteratorioţi au copleşit-o, au sufocat-o pe Monica Lovinescu cu mulţumiri-din-inimă, plecăciuni-până-la-pământ, scaune oferite, uşi deschise, pahare cu apă, sărbătoriri (printre texte omagiale, rămânînd ca un par contribuţia manolesciană, antologică), însă de "apartamentul lui E. Lovinescu de pe bulevardul Elisabeta" – nu auziseră. De unde să audă ei, scriitori români, truditori numai cu spiritul, nu cu păcătoasa de materie? A, acum că s-a dat la *Adevărul* (5 decembrie 98)...; şi că s-a dat la *22* din 8 decembrie -, acum, da: breslaşii emeriţi ai literaturii curate cu voie de la Ivaşcu (prim-brigadier al revistei Securităţii *Glasul Patriei*, unde erau condamnaţi la semnătură-silnică Gyr, Vinea, Crainic, Noica, H. Y. Stahl...), în sfârşit, au aflat!

Am fost, cred, primul care s-a mirat, în presa din România – încă din ianuarie 1990 – că Românii dintre Prut şi Nistru se gândiseră să boteze un teatru cu numele lui Eugène Ionesco, să boteze străzi cu numele lui E. Lovinescu, al lui Mircea Eliade, al lui Blaga însă bravii români tricoloreţi dupe Dâmboviţa se mulţumiseră cu Nichita Stănescu (al lui Eugen Simion – lovinescologul...). Adevărat, "în cursul anilor" câteva străzi au căpătat numele marilor scriitori – însă chestiunea Casei Lovinescu a rămas aşa cum fusese înainte de '89.

Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca au participat la Primul congres liber al noii Uniuni a Scriitorilor ca membri de onoare. Au fost primiţi triumfal, salutaţi, pupaţi, scriitorimea română rezistentă prin cultură le-a adus omagiul cuvenit... Cu "o mică derogare": Casa Lovinescu...

În acel moment (aprilie '90) majoritatea zdrobitoare a scriitorilor români care se bucurase de sprijinul, de complicitatea, de dragostea "moni-cilor" se afla în, ca să zicem aşa: "poziţii": N. Manolescu: şef al *României literare*; Doinaş: preşedinte de onoare al Uniunii Scriitorilor; Liiceanu: director de editură; Dinescu: preşedinte al Uniunii; Pleşu: ministru al Culturii; Dan Petrescu: secretar de stat la Cultură; Eugen Simion... încă nu era secretar-general al Academiei, dar se afla pe calea regală; Blandiana, chiar de nu avea "funcţii" se bucura de un imens prestigiu – mai ales...politic; Ileana Mălăncioiu la fel, Paler idem, Geta Dimisianu – ce să mai vorbim, Paleologu: ambasador la Paris, bine-mersi... Toată lumea bună culturală ce fusesese protejată, ajutată, răsfăţată, încurajată, supracotată până în decembrie 89, avea acum prilejul să-şi ia revanşa.

A făcut-o – în chestiunea Casei Lovinescu? Nu.

Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca nu aşteptau să fie "răsplătiţi" pentru deceniile dedicate literaturii române şi literatorilor – însă... îmi amintesc în ce stare sufletească s-au întors de la congresul cu pricina. Marea lor desiluzie: atitudinea scriitorilor români faţă de E. Lovinescu şi faţă de ceea ce reprezintă pentru spiritualitatea românească – precum şi faţă de ei, Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca, de ceea ce reprezintă pentru supravieţuirea culturală a românilor sub comunism.

Cunoscîndu-i mult mai bine decât ei pe "breslaşi", i-am întrebat: ceruseră explicit scriitorilor să-şi facă datoria: să recupereze – în primul rând un simbol al culturii (sediul Sburătorului), în al doilea un bun care aparţine Monicăi Lovinescu, printre altele şi moştenitoare? Au răspuns că... au vorbit "cu toţi cei buni"; şi că aceştia s-au arătat de acord. Bineînţeles că s-au arătat de acord – tot nu-i costa nimic. Dar mai departe? Ce au făcut?

- de pildă N. Manolescu, "fiul Monicăi şi al lui Virgil": când s-a dus la Cotroceni, să-l intervieveze pe Iliescu după mineriada

sângeroasă (13-15 iunie 90): i-a vorbit el preşedintelui ţării (că tot îl făcuse "om cu o mare"), rugîndu-l să intervină pentru a i se găsi ocupantului apartamentului confiscat văduvei lui E. Lovinescu o altă locuinţă, iar acolo să se organizeze o Casă memorială? Nu! N-a suflat un cuvânt – altfel l-am fi citit şi noi în *România literară* din 6 iulie 1990, în corpul interviului; rămânînd la N. Manolescu: i-a sugerat lui Voican-Sturdza viceministru al guvernului şi supraministru al Securităţii (când i-a publicat în săptămânalul Uniunii Scriitorilor, în 2 numere, pe 5 pagini, la sfârşitul anului 1990, **Scrisoare deschisă lui Paul Goma**, subintitulată "dosar de securitate"), să intervină pe lângă securiştii lui, ca să-l evacueze pe securistul ocupant al apartamentului aparţinînd familiei Lovinescu? Da de unde!;

- de pildă Doinaş: preşedinte de onoare, director de onoare, senator (de onoare), etc., a intervenit el pentru a i se face justiţie postumă lui E. Lovinescu? – doar într-un interviu, după moartea lui Negoiţescu, încerca să-i zăpăcească pe cititorii şi aşa amnezici, susţinînd că el ar fi fost co-autor al Manifestului Cercului de la Sibiu din 1943, cel adresat lui E. Lovinescu? Nu;

- de pildă Liiceanu – editor exclusiv al Monicăi Lovinescu, al lui Virgil Ierunca şi comanditar al volumului **Această dragoste care ne leagă**: ce şi cum a făcut, folosind autoritatea sa, în chestiunea Casei Lovinescu? Nimic;

- dar Eugen Simion – lovinescolog cunoscut, devenit şef de clasă la Academie? Nimic;

- dar Pleşu?

- dar Blandiana?

- dar Dinescu?

- dar Geta Dimisianu, emblema literelor româneşti de la Vasile Nicolescu la Paler, la Paleologu, la etc... etc... – până-n nenorocitul prezent?

Că tot am adus vorba de Ana Ipătescu a literaturii curate: în 1984, când a fost alungată de la Cartea românească, scriitorimea breslaşnică română s-a mobilizat întru apărarea ei; o bună parte a exilului (în frunte Monica Lovinescu şi Marie-France Ionesco) a amplificat ecoul nemaiîntâlnitei acţiuni anticomuniste a scriitorului la român. Aceeaşi – riguros aceeaşi – breaslă n-a mişcat un deget în apărarea Dicţionarului Zaciu – problemă strict culturală, nu "politică"; nici pentru se solidariza cu tezele lui Tudoran – ca să nu mai vorbesc de textele – feroce – ale lui Dinescu (interviuri şi de articole). S-au găsit însă, în al 25-lea ceas, şase scriitori (şi nu oarecari!) să protesteze cu energie – şi cu mult sacrificiu de sine... – atunci când Dinescu... a fost dat afară de la *România literară*! S-a observat selecţia mentală la elita carpatodunăreană? Rezumat: breslaşii literari români, truditorii în

câmpul rezistenței (anticomuniste, mie-mi spui?!) prin cultură, directorii de conștiință românească (sic) au avut nevoie de... – să-i numărăm, coane Fănică: nouă ani încheiați, pentru ca această de-la-sine-înțeleasă-datorie să ajungă până la... conștiința-le. Și, atenție: elita elitelor scriitoricești de la *România literară* (Manolescu, Dimisianu, Ștefănescu, Pârvulescu, Teodorescu) a trebuit să aștepte semnalul...*Adevărului-Scînteii* (orice-ar crede Manolescu și Tudoran, de la o vreme tovarăși de șaibă cu tovarășul C.T. Popescu, nesimțindu-se inocenți – nesimțindu-se, scurt), pentru a zice zicerea lui Dimisianu, după ce se scarpină el pe sub căciulă:

«Da, domnule! Asta e o problemă spinoasă!»

Curat spinoasă – mai ales de când a dispărut Gogu Rădulescu, luminătorul... felinarelor directorilor de conștiință: Blandienii, Buzura, Manolescu, Dimisenii, Dinescu, Zigu Ornea! Din această pricină a consemnat *România literară* problema Casei memoriale E. Lovinescu pe ultima pagină a nr-lui 50/98 la rubrica "Revista revistelor".

Cine nu-și cinstește înaintașii nu merită să fie cinstit – ca breslașii români ce au aflat abia la sfârșitul anului 1998 că a existat, totuși, un E. Lovinescu, un cenaclu Sburătorul, un stil, o școală – o morală – în cultură în general, în special în literatură.

Dar iată, se confirmă: nu au nici legătură cu lovinesciana morală autori de cărți ca Manolescu, Dimisianu, Liiceanu, Eugen Simion, Ulici, Doinaș, Buzura, Pleșu... – să continuu?

Nu. Închei cu un "citat": strigătul unui participant din sală după o "întâlnire cu scriitorul preferat" (înainte de '89 – vai, valabil și azi):

«Să ne trăiască tovarășii noștri scriitori de nădejde de cărți juste!»

Să vă trăiască.
Paul Goma

Activitatea mea secundară – dar cât de primară! – ieri: re-aranjarea rafturilor cu cărți (ale mele). Constatare: pe raftul unde se află doar câte un exemplar din fiecare titlu publicat (106 centimetri): a rămas loc de o singură carte – ca un făcut: "lățimea" volumului **Scrìsuri** de la Nemira, cea care va arăta – pe dinafară (și numai pe dinafară!) cu Kakistocrația lui Tudoran (așa mi-a explicat Dan Petrescu, încă din octombrie trecut). Însă dacă vine și **Roman intim**... nu mai intră! Deloc-deloc!

Doamne, că plăcută ocupațiune! Ce minunate griji! Să nu-mi mai încapă cărțile în 109 centimetri! (...).

Sâmbătă 16 ianuarie 1999

Mă simt ceva mai puţin foarte-prost decât ieri, dar-însă-totuşi. Tu!-tu!-tu!- tuşesc, mă dor muşchii, mă doare sufletul: ce băiat sănătos eram acum f'o pa'j'de ani şi ce-am ajuns...

începusem să spun cum anume "făcusem" istoria cea din cărţile mele, dar boala m-a întrerupt. Acum mi-e greu să continuu, aşa că am să scurtez, rasolind:

Demersul meu a fost pe linia criticată de mine (numai linia, nu şi personalităţile): şi eu, uitîndu-mă în jur, căutînd bibliografie (istorică) şi negăsind-o, m-am apucat să o... deduc. În rezumat: în loc să iau o carte, zece, o sută de cărţi, să le consult, pentru a-mi face o idee despre "istoria" cutărei perioade, negăsind sinteze necesare oricărei comunităţi, m-am văzut obligat (de mine, desigur!) de a-mi confecţiona propriile "rezumate" – pe caiete.

Fireşte, "calendarul" alcătuit în cursul anilor mi-a slujit, nu doar atunci când scriam o carte şi trebuia să produc o odată, un nume, o împrejurare semnificativă, ci şi pentru articolele scrise la Deutsche Welle, pentru discuţiile cu prietenii, pentru "expozeele" ţinute în faţa neromânilor. Nu o singură dată şi nu o singură persoană m-a îndemnat să scriu eu o istorie a Românilor! îmi cunoşteam însă, nu doar puterile, ci şi lungul nasului: nu chiar primul venit poate "scrie istorie" – după cum nu orice alfabetizat e în stare să scrie literatură (poezie – da; proastă, şcolărească; dar numai poezie).

"Eseul" pe care l-am tot ciocănit între 1974 şi '75, pentru Gallimard (cel confiscat, nerecuperat – şi irecuperabil, pentru că prea mult timp a trecut de la întrerupere) cam în sensul acesta mergea. Dacă nu mi l-ar fi confiscat Securitatea în 1977 şi l-aş fi continuat, ar fi fost o eroare. Ca şi "Istoria Românilor" ce mi s-a tot recomandat să o scriu.

Oricum: dacă sânt mulţumit de un demers "istoric", apoi – indiferent de valoarea literară a cărţii rezultate: **Patimile după Piteşti** – a fost în legătură cu reeducarea. Despre care aveam şi "bibliografie"(D. Bacu şi Jean Pasqualini – consemnînd fapte petrecute în China mult după cele întâmplate în România); şi non-bibliografie: surprinzătoarea absenţă din mărturiile clienţilor Gulagului (rusesc, aici pleonasm necesar), în principiu "inspiratoarea", despre o astfel de acţiune. Pe de altă parte aveam, adunate (în cap, în inimă) povestitele lui Ştef Davidescu – acestea completate cu relatări de a doua mână (Marcel Petrişor), ori cu... de prima mână, însă tăcute (Şoltuz, Romul Pop-Bimbo). În fine, mărturia – prin intermediar – a unui piteştean bine plasat (fost crâncen rezistent, când a fost reeducat, fost crâncen reeducator – de Calciu fiind vorba...), pe care mi-au împrumutat-o monicii.

Însă mândria mea, am mai spus-o, nu bate înspre literatură, ci spre... istoria care, din punct de vedere cronologic, atunci când scriam cartea (1978-79) încă nu se împlinise: avea să dea un semn (cvasiindescifrabil), prin 1984, un altul ceva mai puternic – dar tot confuz – în vara lui '89, față cu eseul lui Duda, **Patria furată**, însă confirmată cu vârf și îndesat după decembrie 1989, când a căzut Zidul Miorinului.

Să regret acum că atunci am pierdut atâta timp, atâta energie, reconstituind istoria neconsemnată a Românilor? Nici vorbă, eforturile mele erau în firea lucrurilor scriitoricești: "mă documentam", nu? Iar dacă nu găseam cărți care să mă ghideze – le scriam eu...

Asta nu exclude o anume... gelozie: eu mă dau de ceasul morții, începînd de prin 1968-69, să fac muncă de furnică (clandestină): reconstitui din puținele cioburi existente măcar forma... obiectului (când nu de-a dreptul detalii care nici azi nu sunt acceptate: concluzia mea că reeducarea de la Pitești a dat doar victime-martiri, dar rezultatele: românul reeducat fără a fi trecut prin Reeducare s-au obținut în timp, în "libertate"), iar cei care, în România, înainte de decembrie 89 nici măcar nu auziseră de cutare fapt istoric, au putut să-l afle din... cărțile publicate și distribuite normal, în librării! Astfel au apărut o pleiadă de inocenți proaspăt informați (să se observe, n-am folosit: alfabetizați) care, în stilul cel mai...studențesc posibil, atacă "teme" ca disidență, samizdat, partizani, deportare în Bărăgan, azi mâine or să apară chiar extemporale despre rezistența prin cultură! Iar aceste teme – deși abhorate de bătrânele gloabe (printre acestea: Manolescu, Dimisianu, Eugen Simion, Mircea Horia Simionescu...), pot deveni nu doar mănoase teze de doctorat, dar chiar bănoase (și aducătoare de burse de studii în Occident) subiecte de carte! De ce nu: de Tratate-de-Totalitarismus! Copiii noștri vor învăța istoria Românilor scrisă de acești inocenți foști-tineri care până pe la vârsta de 30 ani nu auziseră de Canal, deși un bunic, un unchi trudise acolo; până la 35 ani, deși sunt nativi dintr-un sat aflat la câțiva kilometri de Gherla (ziceam: Jucu de Jos...) nu auziseră că acolo fusese o închisoare teribilă; habar n-aveau de partizani, nici de ecoul din 56 al Revoluției Maghiare, nici măcar de cel al ne-rezistenței din 1968, din Cehoslovacia (deși erau născuți, ba chiar pionieri ai patriei). Cât despre 77, din cu totul alte motive – omenește: omenești – nu știau nimic-nimic.

Nu-mi pare rău de "pierderea timpului" cu, să zic: meșterirea unei mori de vânt – la care am și măcinat – în loc să fi făcut ca ceilalți: să fi așteptat "Revoluția din decembrie", care a adus mori mecanice, cu valțuri. Nu este vorba de regretul de a fi făcut "treaba altora", ci un sentiment care ar putea fi numit ciudă.

Mai evident în chestiunea articolelor mele: încep din 1972, de pe când eram în ţară. Or asta nu se iartă. De aceea mi le-a blocat doi ani, apoi refuzat Liiceanu; de aceea le-a blocat-"selectat" Viorica Oancea.

Şi nu pricep, nu pricep de ce a pus un umăr la întârzierea apariţiei lor şi Dan Petrescu. Nu pricep, nu pricep.

Oricum: atunci când – în sfârşit! – or să apară, cum Românul nu are simţul cronologiei, are să le creadă şi ulterioare şi inspirate din... Ileana Mălăncioiu, Manolescu, Stelian Tănase, Patapievici, Andreescu, chiar şi din Tudoran – doar el a început a se exprima, hăt, în 1984!

Ei şi? îmi ajunge să ştiu ce ştiu: adevărul.

Duminică 17 ianuarie 1999

Am dormit agitat, am făcut multe vise – neclare, însă printre personaje, câteva ceva mai clare: Nego, Zaciu...

Astă noapte, Tysson a învins în a 5-a, prin KO. Mă bucur pentru simpaticul copilaş ronţăitor de urechi ale adversarului...Cerdan, Clay, Tysson. Trei stiluri, trei gladiatori. Că fiecare a câştigat enorm de mulţi bani cu boxul? Ei şi? Mult mai mult au câştigat-câştigă cutare baschetbalist, jucător de basse-ball, chiar ciclist. Aceştia nu luptă în arene, ca gladiatorii-boxeuri. La Olimpiada din 1972 s-a întâmplat să mă aflu în Occident: s-a întâmplat să mă duc la München – fusesem invitat la colocviul "Sport şi literatură", pregătisem un text, mi-l tradusese în nemţeşte Dieter Schlesak (dar n-am mai fost acceptat: participanţii din ţară: Băieşu, Fănuş Neagu au condiţionat prezenţa lor de absenţa mea – am mai scris despre acest lucru, am să mai scriu). S-a întâmplat să am şi bani (urma să-mi iasă, la Suhrkamp, a doua carte, după **Ostinato**: **Uşa**...) – şi am ales să mă duc numai la box şi la gimnastică – la box Românii aveau vreo cinci buni luptători, iar la gimnastică îmi plăcea de muream "sovietica" Olga Corbu(t), basarabeanca mea.

M-am întrerupt, nu mai am chef să continui. Altădată, despre altceva. Scriu despre altceva: despre "colegii de breaslă", cei care, din momentul în care am început a face "scandal politic" – s-au...delimitat; ba chiar m-au exclus. Riscînd să fiu acuzat – în continuare – de delir de persecuţie:

– În martie-aprilie-mai 1970, când a fost "cu **Uşa**...", la Cartea românească: o citiseră înainte: Mircea Ciobanu, Geta Dimisianu, iar după răcnetele ivasiucice, precum că "Goma vrea să pună o bombă sub editura *mea*!", speriat, Marin Preda i-a pus pe toţi redactorii să citească "bomba" în chestie: şi Magdalena Popescu şi Al. Paleologu şi Ţepeneag. Aici nu mai interesează "morala" lui Gafiţa şi a lui Preda,

ci a colegilor mei: au citit cartea, au constatat că nu era nimic din ceea ce delirase Ivasiuc (un episod cu un ţăran ce refuza intrarea în colhoz şi care ar fi făcut pe mortul în... cosciug – dar tovarăşa de viaţă a tovarăşului Ceauşescu, activistă colectivizatoare, i-a găsit leacul: i-a ars o palmă mortului – care a sărit în picioare şi a... aderat). Cu excepţia lui Paleologu – care a spus în mai multe rânduri (şi cu glas tare) că nu există în carte un asemenea pasaj; cu excepţia Getei Dimisianu care, atunci avea un conflict cu Ivasiuc (pe alte teme), deci s-a certat cu el, în gura mare, pe coridor – nici Magdalena Popescu, nici Mircea Ciobanu – şi mai ales: nici Ţepeneag – nu şi-au făcut cunoscută opinia lor, de lectori-redactori;

– În lunile care au urmat, când mi s-a impus interdicţia totală de semnătură – extinsă apoi asupra Anei şi asupra lui socru-meu – (n-aş putea spune, cu probe, când a început, probabil prin vară: constatînd că nu mai pot publica, uitîndu-mă în urmă, înţelesesem că ultima oară îmi apăruse un fragment de proză în *România literară* prin martie-aprilie) – aşadar, când a fost limpede că nu mai pot publica nici notiţe de lectură, nici... nesemnate, "colegii de breaslă" (în frunte cu prietenii mei buni: Ţepeneag, Mazilescu, Raicu, Sorin Titel, Dana Dumitriu, S. Damian) n-au scos un sunet. Ba chiar, după înscăunarea lui Breban în locul lui Geo Dumitrescu, atât Ţepeneag, cât şi Damian şi Raicu (săltaţi de noul şef în funcţii de purtare a servietei – în locurile de filmare a "Colinelor verzi"), după ce m-au îndemnat să solicit audienţă la Breban (după care n-am obţinut nimic, decât definitiva convingere că romancierul este un carierist de cea mai joasă extracţiune), tot ei mă sfătuiau să nu fac "valuri", "poate nici nu-i adevărată varianta" (după un an, în care nu putusem publica nici traduceri, nu era adevărata "varianta" interdicţiei!) şi "are să se rezolve de la sine" – cu condiţia să nu-l bruiez pe "Nicolae, care are de înfruntat foarte mulţi duşmani": Barbu, Beniuc, Brad, Păunescu...;

- Faţă cu "atitudinea neînţelegătoare"- a mea!; faţă de cine?, faţă de "foruri" – în chestiunea trimiterii de manuscrise în Occident, numai Ţepeneag mă susţinea – dar el plecase iar în Franţa la începutul anului 1971 – iar într-o şedinţă în care fusesem "judecat pentru acte nepatriotice" (de Titus Popovici, de Fănuş Neagu, de Săraru, Băran, Băieşu, Ţoiu, Ion Horea) – singurul care mi-a dat dreptate – spre oroarea breslaşilor – a fost acelaşi Paleologu. Nu însă colegii de redacţie şi prietenii Dimisianu, S. Damian, Raicu, Dana Dumitriu, Valeriu Cristea, Sorin Titel, Mazilescu, Robescu, Turcea – pe Iorgulescu nu-l pomenesc, el fusese numit de Breban vătaf al revistei, în general, al sectorului agrocritic;

– În iunie 1973, când m-am întors din Franţa şi, deşi Dimisianu îmi scrisese prin luna mai că postul la revistă mă aşteaptă – nu mă

aştepta! Iar darea-afară nu a fost făcută cinstit (şi brutal): «Măi tovarăşu', pentru faptele d-tale (nepatriotice), te-ai exclus singur din rândur'li – deci nu mai eşti redactor la *România literară*!» – a, nu! Dimisianu, întâlnit la redacţie nu mi-a spus nimic, Ivaşcu tot... atâta, la Uniune, noroc (!?) cu un scriitor care m-a tras într-un tufiş în curtea Uniunii (din Kiseleff) şi mi-a spus că a auzit – «dar să nu spui că ţi-am spus!» că fusesem dat afară – dar pe şest... Atât de pe şest, încât, în ciuda eforturilor şi scandalurilor niciodată n-am reuşit să obţin hârtia de... licenţiere; nici cartea de muncă. Niciodată! Barajul începea, modest, de la Dimisianu: «Lasă, bătrâne, ce nevoie ai de cartea de muncă...» (să se observe: el sărea la cartea de muncă: efectul, nu zăbovea la cauză: "licenţierea"); la Uniune, alte obstacole: Iancu, Hobană, Virgil Teodorescu... Pot spune că am fost lichidat "curat", în tăcere – de colegii mei de breaslă;

Despre anul 1977 să spună ei, cei care, atunci, erau şi maturi şi responsabili. Şi care au consimţit, cu conştiinţa "curată", la excluderea mea din Uniune, în timpul arestării. Ceea ce nu i-a împiedecat deloc, mai apoi, în călătoriile în Franţa, să-mi explice – ei mie! – cât de greu le venise "atunci, în '77"- şi cât de greu o duc ei acum, când... "partida lui Barbu" îi persecută... "Partida lui Barbu"! Asta-i curat "savakul" lui Zaciu – care n-ar zice: "securist" nici de frică!

Sar la momentul Liiceanu: cu excepţia lui Laszlo nu am citit (nu am citit eu) nici o luare de poziţie împotriva faptei incalificabile a editorilor Liiceanu şi Sorescu de a distruge câte o carte – în total: două. În schimb, am citit – şi câte! – diatribe împotriva mea, victimă. Şi D.C. Mihăilescu şi Pruteanu şi Ştefănescu şi Dimisianu şi Buduca şi Groşan şi Tudoran şi Grigurcu – şi Monica Lovinescu – mi-au sărit în cap, mie, autor "topit", tratîndu-mă de calomniator "al bietului Gabriel", care ce intelectual de calitate este el...

Luni 18 ianuarie 1999

(...)Cronologic, întâi Breban, apoi Ţepeneag, apoi Tudoran: cunoscînd ei "mediul", au făcut totul (chiar mai mult decât totul...), pentru a nu se lăsa împinşi dincolo de şanţul care înconjoară Patria, peste gardul care e ridicat alături de şanţ. Ei ştiau – sau au învăţat – că absenţii se înşeală totdeauna; că, dacă vrei să fii prezent în literatura română, dacă nu eşti monument (ca Cioran, Ionesco – înainte de a muri şi ei), este absolut necesar să fii prezent întâi cu viaţa – abia apoi cu opera. Ei au înţeles semnificaţia îndemnului simuţiesc: că scriitorul trebuie să vină, dacă e plecat; să rămână, dacă a venit – ca să lucreze cu ei, să se bucure cu ei – să greşească împreună cu ei...

Rezultatele, într-adevăr, sunt cele scontate: Ţepeneag este infinit mai prezent decât mine – pentru că umblă pe la colocvii, întâlniri, lansări de carte; Tudoran riscă să-l detroneze întru "recuperare" pe Puiu Oniricu': el lucrează după un plan riguros (de mirare că şahistul Ţepe acţionează atât de haotic): întreţine relaţii de prietenie cu oamenii care s-au dovedit a fi lichele (şi pe care el însuşi, în urmă cu cinci-şase ani îi considera astfel: Buzura, Eugen Simion), a legat altele, "de prietenie literară" cu KKT Popescu-*Scînteia-Adevărului*, îi apără pe anume securişti (gen.Vlad), deci îşi aranjează un viitor post-Chişinău.

În comparaţie cu aceşti colegi-de-breaslă, sânt adânc handicapat: chiar de aş fi prezent prin scris, dacă nu mă aflu acolo, să mă pipăie, să mă miroasă, să mă vază populaţiunea (în fine: reprezentanţii ei de nădejde), nu exist deloc. Ce bine era pentru ei – dar mai ales pentru Liiceanu, Manolescu, Blandiana, Sorescu, "înjuraţii mei personali" – cât timp publicam trimestrial, în *Vatra*, în *Timpul*, în *Familia*, iar volumele erau blocate în localul editurii, pe lângă pereţi (**Amnezia la români** – de Viorica Oancea, la Litera), erau refuzate de librării şi de reţele de distribuţie – ca **Scrisori întredeschise**, **Culoarea curcubeului** ediţia II-a (la Biblioteca Familia), ori ca **Adameva**: nici nu se făcuseră tentative de distribuţie – dacă editura Loreley dispăruse... Atunci într-adevăr, tactica-strategică (tacită, dar cât de eficace!): Monicii-Liiceanu-Manolescu-Buzura-Pleşu-Sorescu dădea roadele scontate: autorul de mine era îngropat, mi se mâncase şi coliva...

Or iată că în 1997 mi-au apărut primele trei volume din **Jurnal**. Şi ce dacă apăruseră substanţiale fragmente în *Vatra*? Ce conta publicarea într-o revistă confidenţială: o citeau puţini oameni! însă editarea în condiţii normale a provocat nu doar un scandal, dar şi o mini-revoluţie (la scriitoricimea românetică).

Fiindcă directorul românilor, când face el pe scriitorul, are un acut simţ al "intereselor breslei": atunci când cineva este atacat din afară pentru un păcat care este şi al neatacaţilor – să te ferească Dumnezeu de mânia Frontului Inginerilor Sufleticoli! Pe scriitorul român nu-l interesează adevărul acuzaţiilor (care ar putea să fie şi neadevărate, parţial adevărate, doar discutabile...). Pe scriitorul român, cel curajos numai de după gard (şi în haită), îl interesează că X, Y, Z persoane din interiorul Frontului (sau al Uniunii) a(u) fost... înjurat/înjuraţi. Aşadar, nici nu luau în seamă faptul că, la o analiză sumară, X, Y, Z chiar făcuseră ceea ce eu consemnasem, ei se răsculaseră pentru că îndrăz-nisem să ridic glasul împotriva lui X, Y, Z – intuşabili în ochii lor: cum îndrăzneam să scriu "de rău" de Breban, Buzura, Blandiana, Mano-lescu, Paler, Pintilie – şi, blasfemie: Monica Lovinescu? Asta aveau ei în vedere: *cum*-ul şi nu *ce*-ul; nu-i interesa deloc faptele rele, reprobabile verificabile ale acuzaţilor mei – îi

revolta (fiindcă simţeau: le vine şi lor rândul...) că mă atinsesem de un... statui'(e).

Pe scurt: scriitorii români înţeleg relaţiile dintre ei, nu ca pe unele de prietenie, de... tovărăşie, de confrerie – ci de complicitate. Ei nu au "prinţipuri", ci sunt legaţi prin "micile slăbiciuni" ale fiecăruia; conflictele lor, despărţirile, rupturile (ca şi greutăţile din comunism: trecătoare, pentru că Pupatul Piaţa-Ndependenţi nu a fost o invenţie a lui Caragiale, ci o constantă genetică a noastră, ca neam) sunt provocate de măgării, de porcării, de căcănări – în fine: de găinării, nu de neîmpărtăşirea aceloraşi idei... Ei consideră "deosebirile de principii" ca pe vulgare certuri – chiar îmbrânceli – pentru un scaun la restaurantul Casei Scriitorilor, ca pe nişte dispute pentru o gagică ori ca pe o oarecare "turnătorie nevinovată" (şi în cerc) – deci nu găsesc a avea motive de despărţire de cineva care a început a gândi şi a acţiona altfel, ori contrar a ce gândise ieri...

Să fie doar o întâmplare?: întâiul (cronologic) atac la adresa mea venit dinspre "cei buni" (şi apropiaţi) a fost semnat de... Marta Petreu. În chestiunea Breban (pe dinafară, pentru că mai era un înăuntru: Petru Dumitriu). L-a (a)tras în campanie şi pe fleţul de Grigurcu (prin Melancu, în interviul publicat în *Apostrof*, în '92). Ce semnificaţie să aibă schimbarea de direcţie a sa? O altă opţiune – ori întoarcerea la "opţiunea" dinainte de decembrie '89? Să fi fost (stânga-mprejur a poetei cerebrale) un demers lăudabil: apărarea adevărului? Să admitem că atunci-descoperitoarea lui Petru Dumitriu (mai nou: a lui Norman Manea), apărătoarea lui Breban de... blindatele exilului a ieşit în arenă dintr-o profundă convingere estetică: îi plac scrierile lui Breban, ale lui Petru Dumitriu, ale lui Manea (să nu-l uit pe Ţepeneag). Foarte frumos, respectăm gustul literar. Numai că la ea este vorba de un anume gust şi de o anume literatură: una deloc scufundată în contingent, în istorie, în memorie, una (de ce n-aş lua-o pe scurtătură?) după chipul şi asemănarea revistei *Apostrof*, periodic ce promovează (fără a mărturisi, fiindcă noi sântem ruşinoase, mie-mi spui...) o "vedere" prin ochelarii unui Ion Ianoşi, prin ochii de politruc ai unui Radu Florian, prin privirea de cvasi-ministru al învăţământului ideologic – sub Dej!- a unui Paul Cornea (de ce va fi lipsind de-nelipsitul Pavel Cîmpeanu din bibliografia Martei Petreu?) – aceste bătrâne şi de nevindecat gloabe marxiste, feroce sovietiste, domiciliind pe-aceeaşi ulicioară cu mormanul-cu-moţ-răsucit, răsunătorul gânditorist Brucan. Iar mai încoace – consecventă (vorbesc, în continuare, de Marta Petreu) – prin ochelarii lui Norman cel Fără de Prihană, Doborîtorul Balaurului Legionar Eliade – operaţiune la care, fără a colabora la *Apostrof*, s-a asociat şi prietenul Laszlo...Fireşte, nu regret prima fază, cea de apropiere (decembrie 1990-mai 1991), regret

însă că arama i s-a dat pe față atât de curând – nici măcar preț de un copil: nouă luni...

Ei, da: în România nu doar timpul n-are răbdare – ci și Marta...

Marți 19 ianuarie 1999

(...)

Aș fi vrut să continui a scrie despre "istorie" – în starea de acum n-aș face decât să repet ce am mai spus.

N-am notat: eram bolnav rău – acum două-trei zile mi-a telefonat Dragoș Ciocârlan, jurnalistul de la Radio București. Că s-a difuzat discuția noastră – în două volete. Că s-au primit (numeroase?) proteste, atât în legătură cu ceea ce ziceam de Brucan, cât și cu ce spuneam de Iliescu. Dar bine-nțeles că bravii români își apără eroii. Dacă cineva ar fi vorbit-o de rău pe Doina Cornea, auditorii ar fi trimis mesaje de...aprobare! De încuviințare! Dar nu-mi scria P..., neîmpărtășita iubire a mea de acum 50 ani, de la Buia – profesoară de română! – că Doina Iuhasz a vândut Ardealul?

Seara: ne-a vizitat Marie-Christine Lacaze, prietena noastră de la Ossun, de lângă Lourdes. A venit încărcată cu o albină cu tot felul de lucruri bune și cu fotografii ale celor trei fete și celor doi băieți. Ultima dintre fete, Marie-Laure, o vreme prietena lui Filip, s-a căsătorit cu un inginer australian, iar acum sunt la Hong-Kong; are să vină în Franța prin luna mai – să nască. Marie-Christine: a regresat în sensul bun, a întinerit, mai să n-o recunosc. Ce Dumnezeu o va fi menținînd așa, doar lucrează cât șapte, a făcut-crescut cinci copii (deocamdată), are vreo cinci nepoți... Ne-a făcut o mare plăcere să o revedem, să trăncănim, să ne uităm la fotografiile familie. Din fericire, a venit și Filip, înainte de plecarea ei. Dintr-o dată discuția a modulat în altă tonalitate, mi s-a părut că îl consideră dacă nu ginere, atunci copil al ei. Îi vorbea și îi tăcea cu o tandrețe nesfârșită. La Marie-Christine, catolică fervento-lumeață am văzut cum radiază bunătatea, dragostea – ca în desenele copiilor în care razele pornesc ca niște bețe-linii.

Tot seara – mai târziu: a telefonat L.I. Stoiciu. A mulțumit pentru felicitările trimise pentru premiul Academiei. Are să trebuiască, de mâine, să mă reapuc de scris pentru *Cotidianul.*

Miercuri 20 ianuarie 1999

Ziua de naștere a tatii. Ar fi împlinit 90 ani – dacă n-ar fi murit la 58, în februarie 1967.

Și ieri și alaltăieri televiziunea franceză a difuzat flash-uri cu minerii din România: cum au rupt barajele și își continuă drumul spre București. Îi înțeleg, deși n-am pus piciorul în Valea Jiului. Minerii, în

România, au constituit buba de fixaţie, vitrina "clasei muncitoare" şi rezervorul de activişti şi securişti, iar când "clasa" a ridicat capul, puterea în primul moment a fost surprinsă foarte – în al doilea i-a supus unei feroce represiuni (ca trădători, nu ca duşmani) – ca în august 1977.

"Revoluţia" nu a schimbat nimic – chiar dacă aproape nu mai rămăse-seră oamenii din 1977: "vinitura" din toată ţara, "umplutura" (cu soldaţi, cu securişti) a schimbat reţeta minerimii, însă nu a rezolvat nimic-nimic-nimic. Mineriadele din 1990-91 au fost diversiuni dintre cele mai grosolane în mâna Securităţii, prin Iliescu, Roman, Voican. Folosite ca ciomag şi ca paratrăznet, manipulatorii au bruiat cărţile, i-au făcut pe oameni să privească în ală parte, pe-acolo să caute vinovaţi de dezastrul ţării, nu la ei înşişi.

Seara: am scris o primă parte din textul **Vin minerii!**(...).

Mi-a venit *Discobolul* (cu un fragment din **Roman intim** – acesta mult mai îngrijit corectat) şi *Vatra* 10/98 – conţinînd o scrisoare deschisă a lui Nedelcovici adresată Getei Dimisianu, răspunzînd unor obrăznicii ale Ipătească zilelor voastre. Mi s-a părut mult prea delicat, nepermis de cu-mănuşi faţă de creatura pricinatică. În primul moment am fost tentat să-i scriu Bujorului să... dea mai cu inimă, dacă tot a ieşit în arenă – am renunţat: Nedelcovici nu poate.

Joi 21 ianuarie 1999

Am scris partea a doua din **Vin minerii!** (...)

Se îngroaşă situaţiunea cu minerii: au ajuns la Costeşti, lângă Horezu, au dat peste cap un baraj, "folosind tactică militară", explică pe France Inter un priceput în aşa ceva: Nicolas Poincaré. Dejeu a demisionat. Bine a făcut. Minerii au luat ostateci dintre poliţişi şi i-au umilit. Asta este ori o ţâmpenie fără frontiere, ori provocare (ultima n-ar fi de exclus). Imagine fugitivă: nişte inşi ţivili, cu telefoane portabile intrau undeva (guvern? preşedinţie?). Au descoperit şi dâmboviţelinii telefonul portbil (şi nu-l mai acoperă la loc)! Imagine şi cu Gagamiţă Constantinescu: salonul – de un prost gust monumental (probabil la Cotroceni). Proletăroii aveau alt "stil" – nu mai bun, deloc mai "frumos", dar era al lor: de ţoapă-proletară – pe când căcănarii "noştri" sunt doar ţopârle...(...)

Sâmbătă 23 ianuarie 1999

Ieri minerii s-au oprit. Guvernul se lăuda că el nu cedează... – Minerii cereau 35 %, Vasile a dat... 30 % (şi neînchiderea minelor). Indiferent cât va ţine aranjamentul, acest român adevărat Vasile se va lăuda că n-a cedat decât... 5 %! Ba chiar a câştigat (5 %)! (...)

Duminică 24 ianuarie

În sfârşit, am terminat textul despre mineri. Îl reproduc aici, iute-iute, ca să scap de el (l-am scris greu, trudnic):

Paris, 20 ianuarie 1999

VIN MINERII!

(1)

În ultimele zile televiziunea franceză a difuzat flash-uri, informînd despre Marşul minerilor din Valea Jiului "asupra" Bucureştiului. Convoiul se află pe undeva pe la Târgu Jiu. Nu ştiu dacă în ultimul moment guvernul le va arunca revoltaţilor un os de ros, pentru a-i potoli o vreme, nici dacă se vor semnala "derapări" soldate cu răniţi, cu morţi – sperăm că nu.

Însă oricare din "soluţiile" guvernelor succesive va fi avansată, are să valoreze – ca şi precedentele – cât o prişniţă pe un picior de lemn.

Sub comunişti, minerii constituiau unul din picioarele – de piatră – ale Podului Care Duce Drept în Prăpastie (ca orice pod înfipt în sol marxist, ridicat după metoda sovietică). Minerimea şi cheferimea: răsfăţaţii ruşilor lui Groza, ai comuniştilor locali – dejişti, ceauşişti, iliişti, constantinişti... îi înţeleg, le înţeleg disperarea, revolta – deşi n-am pus vreodată piciorul în Vale – cu atât mai puţin în subteran. Am cunoscut însă mineri: în închisoare (unul dintre ei a devenit celebru: Ioan D. Sîrbu), în deportare, în libertate – apoi în exil. Am avut timp să înţeleg:

Minerii, în România comunistă, au constituit buba de fixaţie, jucînd rolul dublu: de vitrină a "clasei muncitoare" şi de rezervor de activişti şi de securişti – e-he, ce bătăi cumplite le administrau tovarăşii mineri din "echipele de lămurire" reacţionarilor ţărani – ca să intre în colhoz! însă atunci când "clasa" – pepiniera de auxiliari ai activiştilor, securiştilor – a ridicat capul, cerînd pâine şi libertate – însă numai pentru sine – Puterea (clasei, cum altfel?), a supus-o unei feroce represiuni destinată trădătorilor, nu duşmanilor-simpli ca noi, masele-largi-de-nemuncitori – ca în '77.

În 1957-58 am fost coleg de celulă, în Jilava cu I.D. Sîrbu (am mai spus – adaug: acolo a povestit piesa "Sovromcărbune", pentru care fusese arestat); în 1958 am fost coleg de celulă în Zarca Gherlei cu fostul prefect de Lupeni – din 1929. Acesta (îl chema Dinu), la întrebările noastre legitime: "Ce se întâmplase cu adevărat la Lupeni în

'29?", răspundea, tremurînd, că "asta" (întâmplarea, represiunea) fusese "o scorneală a liberalilor – atunci, în opoziție"! Acum 70 ani, la putere era tot PNȚ...

Am mai scris de câteva ori – acum repet: în prima săptămână a lunii august 1977, la noul meu domiciliu impus de Securitate, după liberarea din închisoare, poetul Virgil Mazilescu mi-a relatat că în ajun, la restaurantul Casei Scriitorilor, Iulian Neacșu, beat, povestise în gura mare că la Lupeni fusese o mare răscoală, că minerii îl sechestraseră întâi pe Verdeț, apoi pe însuși Ceaușescu: Cârmaciul lui Păunescu promisese că le va satisface toate doleanțele, dacă se potolesc ("ca să nu dăm pretext rușilor să ne invadeze"), însă, de cum a scăpat, a ordonat Securității să-i învețe minte pe mineri! Am re-re-povestit întâmplarea cu Mazilescu, fiindcă inginerii sufleticoli români au pretins că ei n-au aflat de "evenimentele din Valea Jiului decât în toamnă, de la Europa liberă". Bineînțeles: încă o minciună; încă un alibi al dezerțiunii. Cum să nu mintă cei care, cu excepția lui Negoițescu, nu se solidarizaseră cu *Charta 77* prin acțiunea noastră dintre februarie și aprilie (ba o batjocoriseră în particular, iar la ziar o condamnaseră), în schimb fuseseră de acord cu propunerile Ceaușescului la congresul scriitorilor, instituind cenzura operată de redactorii editoriali, ei înșiși scriitori – atunci începînd Piteștiul literar?

Am mai povestit (în **Soldatul câinelui**): prin august ('77), fiind răpit de pe stradă pentru a nu știu câta oară și dus la Rahova, observînd că ministrul Securității generalul Pleșiță era foarte bronzat, am aruncat o nadă:

«V-a bronzat soarele Văii Jiului?»

Pleșiță, prost psiholog, prost polițai (altfel, omu' dracului) mi-a răspuns cu o întrebare neliniștită:

«De unde știi?!»

I-am comunicat: nu știam când întrebasem, însă după "răspunsul" lui, eram sigur: fusese în Valea Jiului, în scopul "pacificării" minerilor...

Că tot vorbim de directorii de conștiință care, de cum le-a dat voie Brucan, cum s-au apucat să scrie ei "adevărul istoric" (vezi *Addenda* **Cărții negre a comunismului** de la Liiceanu și Blandiana, vezi **Memorialul Ororii** de la Vremea, vezi "Istoria României" scrisă de... învingătorii de la *România literară*), repet un fapt revelator pentru exclusivismul lor, a tot ce reprezintă faptele dinainte de decembrie 89:

- După reprimarea sălbatică a grevei minerilor din Valea Jiului dintre 1 și 3 august 1977, o **Scrisoare** purtînd semnăturile câtorva zeci de mineri, cu adresele exacte, vorbind în numele a 2.000 de ortaci, se declaraseră solidari cu mișcarea drepturilor omului din primăvara

aceluiaşi an (era citat numele meu). Textul a fost citit la Europa liberă zile la rând, săptămâni în şir – fapt cunoscut de francezi, de englezi, de germani, de italieni, de americani – care au scris articole, teze de doctorat, volume (v. **La vie en rouge** de Duplan şi Geret, Seuil 1994, vol 2, p. 210)...

- ...dar nu şi de Banu Rădulescu (decedat de curând) şi de revista – binenumită – *Memoria.*

Scriitorii românii – "directorii de conştiinţă"- înainte de 1989 au refuzat să înregistreze în memorie suferinţele şi ale "clasei muncitoare", aşa cum după "revoluţie" (la care ei nu au contribuit cu nimic-nimic-nimic) au instituit o blocadă informativă – ca să nu afle "cititorii preferaţi" că ei, luminile naţiei au colaborat cu puterea comunistă – "mai mult sau mai puţin", vorba lui Breban a lui Pleşu, a lui Manolescu – făcîndu-se complici ai terorizării concetăţenilor – prin tăcere.

Paris, 21 ianuarie 1999

(2)

Ceauşescu şi Verdeţ şi Negruţiu şi Pleşiţă şi Gheorghe Vasile – şi tot neamul lor de neamuri-proaste şi de comunişti dăştepţi – au "pacificat", în toamna anului 1977 Valea Jiului după metodele binecunoscute de ţărani, de intelectuali, de burjui, de studenţi – la aplicarea cărora îşi dăduse obolul şi clasa-muncitoare-din-subteranele-patriei: arestări, torturi, chimizări (eufemismul pentru drogare-din-ordin) şi "depunerea în aşezăminte de reeducare prin muncă" a celor mai bătoşi. Apoi s-a trecut la curăţarea Văii Jiului prin două operaţii de sens... contrar; şi complementare:

- expulzarea familiilor celor arestaţi, în primul rând; în al doilea dislocarea majorităţii minerilor ce se aflau în Vale în august '77;
- aducerea de "elemente noi, necontaminate": tot mineri de meserie, dar nu neapărat în cărbune (ei înşişi pedepsiţi pentru cine ştie ce abateri), deţinuţi de drept comun, militari pedepsiţi şi ei; apoi tineri fără căpătâi, fără lucru, tentaţi de salariile, fireşte, mai mari decât în ramura tăierii frunzei la câini. În sfârşit, o altă categorie de pedepsiţi: turnători-cu-misia de a turna şi securişti (desigur, tot cu misia de a apăra cuceririle – de popor! – prin turnătorie).

Aşa se face că în trei luni de zile Valea Jiului a fost complet curăţată politic: nu mai producea cărbune – producea rapoarte: de turnătorie, de "stare de spirit". Chiar minerii, prin minune rămaşi pe loc erau într-atât de speriaţi, de terorizaţi de invazia securiştilor, încât se spunea: «Nici cărbunele nu mai e negru – s-a înălbăstrit şi el!» Din fosta "conştiinţă minerească" nu mai rămăsese nimic: dacă cei care

munceau constituiau sub un sfert din totalul "efectivului", două sferturi ardeau gazul, iar al patrulea sfert era alcătuit din securişi, adevărat: numai muc şi sfârc!

Toate acestea au fost realizate prin grija părintească a tovarăşilor noştri Ceauşescu, Pleşiţă, Verdeţ (Nicolae şi cu Elena au fost, în noiembrie '77 botezaţi la faţa locului "mineri de onoare"), ca şi prin cea curat-frăţească a lui Adrian Păunescu, cunoscut sub re-numele Latrian Găunescu: acelaşi Patrian Lălăiescu se înscrie ca primul scriitor român din România care a scris despre Valea Jiului – îi aduc aminte:

Fiindcă un jurnalist occidental afirmase că zvonurile despre o răscoală a minerilor par a se confirma: "zona" este închisă, iar în aer patrulează helicoptere ale armatei, Latrinian Cântărescu (cel iute de Limbescu) s-a repezit să explice în *Flacăra*: helicopterele nu sunt deloc militare, ci... sanitare, "dăruite" de tovarăşul nostru iubit Ceauşescu, în marea grijă a lui pentru sănătatea minerilor...

întrebare: să fi fost posibilă o asemene mutaţie socială, psihologică – fiziologică doar în 13 ani ('77-'90 – până la prima mineriadă)?

Răspuns: dacă a fost posibilă mutaţia (producătoarea de mutanţi) la scriitorii rămaşi locului între '77-'84, nu dislocaţi, nu înlocuiţi, ca minerii – atunci...

22 ianuarie 1999

(3)

Cu toate că s-a scris atâta despre ele (şi s-au arătat la televiziunile din lumea întreagă), mineriadele din 1990 sunt ocultate cu o hărnicie... neromânească de politicienii (sic) de toate nuanţele (re-sic), ca şi de o bună parte a jurnaliştilor care fac-desfac-refac ceea ce ar trebui să fie: opinie publică: memoria unei comunităţi. În conştiinţa, nu doar a românilor, **evenimentele dintre 13-15 iunie, 1990** (subl. mea) se află, orice-ar susţine petromaniştii, pe locul al doilea după decembrie 89.

Ce s-a petrecut atunci la Bucureşti a depăşit şi cele mai negre bănuieli-temeri, atât despre "omenosul popor român" (mioriticul), cât şi despre natura – să zicem: umanismul – noilor comunişti (Iliescu, Roman, Brucan, Mazilu, Măgureanu) ce luaseră locul Ceauşeştilor. Minerii, făcînd parte din categoria socială recent persecutată (dar oare mai erau, printre ciomăgaşii, asasinii, animalele, tâlharii de drumul mare din 1990 mineri din '77? – iată o întrebare de o perfectă inutilitate) au fost folosiţi de puterea comunistă împotriva "reacţionarilor" ca pe timpurile de tristă amintire ale instaurării dictaturii proletariatului. Desigur, jumătate dintre ortacii lui Iliescu

erau securişti de-ai lui Voican-Sturdza – dar cealaltă jumătate? Drept, nu mai erau aceiaşi mineri din 77 – dar erau ei muncitori?, erau ei români – şi nu chiar cu toţii handicapaţi mental? Atunci cum de au făcut ceea ce au făcut între 13 şi 15 iunie 1990?

Este neadevărat că cei care au apelat la "braţul" lor i-au minţit, invocînd primejdia reîntoarcerii boerilor, a regelui a "fugiţilor" – deci, să vină avantgarda clasa muncitoare la Bucureşti, să facă ea ordine... Povestea cu "ameninţarea" exista doar în discursul lui Iliescu (acela de chemare directă – precum şi în apelurile anterioare ale răufăcătorului purtînd numele: Petre Roman). Atât că tovarăşul vostru Ion nu şi-a, ca să zicem aşa, deplasat rânjetul legendar pe Valea Jiului, să le explice minerilor că ei au a juca rolul Mesiei zilelor noastre; acolo, "pe teren", au lucrat din om în om (de la ureche la ureche) bravii şoptitori securişti – iar minerii (cei adevăraţi, fiindcă deghizaţii li s-au alăturat "la margine de Bucureşti", gata mâzgăliţi pe obraz de funingine de import – din dotarea MAI) au plecat în Capitala ţării pentru că şoptitorii îi asiguraseră că vor putea, nestingheriţi:

- să mănânce şi să bea pe săturate;
- să-i rupă-n bătăi pe ăi' care fac pe intelectualii şi umblă cu plete şi cu ochelari;
- să ia pradă de război: ceasuri, bani – chiar şi batiste de şters mucii! – la distanţă de 46 ani, minerii români, urmaşi direcţi ai lui Traian şi-ai lui Decebal au dovedit exact aceeaşi mentalitate, au demonstrat acelaşi comportament de barbari asiaţi ca şi soldaţii Armatei Roşii ocupînd România după august '44.

Cine a avut de câştigat de pe urma mineriadei sângeroase din 13-15 iunie 1990? Nimeni – în afară de Securitate.

Prin acelaşi Voican-Sturdza, în timpul tulburărilor de la Târgu Mureş (provocate şi acelea), Securitatea în panică (vezi şi megafonul ei, Buzura, implorînd: «Fără violenţă!»), emisese un SOS formulat cam aşa:

"Sântem o necesitate absolută oricărei puteri nedemocratice, totalitare – nu vă debarasaţi de noi!"

Cu prilejul mineriadei-sălbatice a venit proba: Securitatea era absolut necesară Puterii, din moment ce continua comunismul – fără Ceauşescu.

Atunci s-a petrecut un fenomen straniu – şi neliniştitor – privind "starea intelectuală a intelectualilor":

Aşadar comunistul Iliescu învinsese în alegerile din 20 mai – însă nu era confirmat ca preşedinte al României; poziţia îi devenise de-a dreptul ameninţată după masacrul din iunie, de el provocat (doar el îi chemase pe auxiliarii securităţii: "minerii patriei" în ajutor). Ei bine, în acel moment în care situaţia tovarăşului Iliescu (şi prin forţa

lucrurilor a tuturor comunisto-securiştilor tovarăşi Roman, Brucan, Stănculescu) ţinea de un fir de păianjen, a apărut salvatorul lui şi a tot ce reprezenta el: Nicolae Manolescu, cel mai reputat critic literar i-a solicitat un interviu pentru cea mai prestigioasă publicaţie culturală, formatoare de opinie: *România literară*!

Ce l-a împins pe Manolescu – nemembru de partid, fiu de deţinuţi politici, el însuşi persecutat de comunişti, menţinut până atunci într-un post subaltern la Universitate să comită o astfel de eroare? Inocenţa? – da, a fost şi a rămas un inocent, mai degrabă: analfabet, chiar dacă V. Tismăneanu îl consideră un important gânditor politic...Altfel n-ar fi putut rămâne un admirator al lui Ivasiuc, cel de după 1971; n-ar fi rămas îndatorat unui Ivaşcu, tur-nător notoriu, prim-şef al revistei MAI *Glasul Patriei*, în paginile căreia au fost obligaţi să se răstignească Gyr, Crainic, H.Y. Stahl, Vinea, Noica... şi alţii şi alţii; altfel nu l-ar fi frecventat (dimpreună cu Blandiana, Geta Dimisianu, Buzura, Ornea, Dinescu pe sinistrul dezinformator de Stat şi de Partid, Gogu Rădulescu, târînd-o în cocina lui şi pe Dana Dumitriu?

Au poate teama de a nu rămâne de căruţă, spaima de a pierde "puterea celor slabi"?; setea-foamea de a se "implica", în sfârşit? Panica de a rămâne fără soclu?

Şi asta. La urma urmei puţin interesează motivele acţiunii, cât rezultatul ei: prin interviul publicat în 6 iulie 1990 în *România literară*, N. Manolescu i-a acordat lui Iliescu exact ceea ce îi lipsea tovarăşului Ion în acel moment greu pentru el: legitimitate (că nu a fost un accident în cariera lui Manolescu, o dovedeşte publicarea – tot în *România literară* din acelaşi an, nr-le 51-52/90 – pe 5 pagini, a... "dosarului de securitate" a supraşefului Securităţii din acel moment, banditul Voican-Sturdza).

23 ianuarie 1999

(4)

Evenimentele tragice de la 13-15 iunie 1990 au fost percepute inadecvat, nu doar de "directorul" (de inconştiinţe) N. Manolescu. Ci şi de nesfâr-şitul gânditor politic Nicolae Breban. Iată ce declara în emisiunea lui I. Sava din 18 mai 1996 (citat după **Radiografii muzicale**, Polirom, p. 121):

"Şi i-am spus domnului Iliescu acum trei săptămâni (...) că m-am temut de foamete şi de război civil"...

De unde se deduce că foamete nu a fost sub Iliescu; nici război civil...

Lăsîndu-i pe muncitorii industriali, pe ţăranii des-colectivizaţi, pe pensionari să-i explice Romancierului Nr. 1 (apud Buduca) cum a

stat treaba cu ne-foametea sub Iliescu, trecem la cealaltă negaţie a directorului foii confidenţiale a Ministerului Culturii: *Contemporanul.*

Cunoaşte el noţiunea de război civil? Ştie că acest război are loc între două fracţiuni ale aceleiaşi comunităţi – naţionale, teritoriale? Nu ştie – dar vorbeşte (în loc să-şi scrie romanele, acolo ficţiunea aflîndu-se la ea acasă).

Ceea ce s-a petrecut în România, în special la Bucureşti, între 13 şi 15 iunie 1990 a fost război civil! O parte a românilor a încercat să o suprime pe cealaltă – iar cine va contesta această analiză să facă bine să numere morţii (crima începe de la unu).

Războiul civil din România, din 13-15 iunie 1990, a avut loc:

- la instigarea puterii (neo)comuniste – prin Iliescu, preşedinte, Roman prim-ministru, Voican-Sturdza supraşef al Securităţii (cea care, ruşinoasă-foc, îşi luase pseudonim);

- prin intermediul (braţul, unealta – bâta) unei sub-categorii sub-sociale: minerii;

- asupra victimelor: democraţii, intelectualii, studenţii – în principiu, în realitate: toţi cei care nu erau ca ei, fie mineri adevăraţi, însă imbecilizaţi, animalizaţi de diversiunea «Patria în pericol!», fie miliţieni-securiştii-deghizaţi-în-mineri.

În continuare, lumina lumii N. Breban (altfel nepot de popă) a rostit la televiziune (în 18 mai 1996):

"Războiul civil nu a izbucnit până astăzi – este **un merit indiscutabil al preşedintelui**" (subl. m. P.G)".

Este revoltant, inadmisibil să auzi (citeşti) asemenea cuvinte dinspre "Romancierul Nr. 1". Dar vai, este de conceput, în România, ca un "director de conştiinţă", în loc să se aşeze totdeauna în afara puterii (şi în faţa ei) – pentru a-şi păstra limpezimea privirii lui de "intelectual", ca să-i poată apăra pe cei care nu au glas – să aibă un comportament lamentabil: să se gudure pe lângă pantalonii, să flateze gumarii, să-l intervieveze pe titular – omul – nu cu o mare, ci tovarăşul cu sânge şi cu cenuşă pe mâini – l-am arătat pe "Criticul Nr. 1": N. Manolescu. Iar pentru că la noi, pe plaiurile carpatine lucrurile rele se fac temeinic, în "ceată", să nu fie uitat nici "Eseistul Nr. 1": Andrei Pleşu – ministru al culturii lui Iliescu, cel care nu va demisiona niciodată (aşa cum a susţinut, repetat Iorgulescu de la Dilema Europei libere), ci va fi trimis la plimbare abia în 1991, odată cu Petre Roman al său).

Ca să rezum adeziunea la războiul civil din 13-15 iunie 1990 a "Numerelor 1 ale Literelor Române":

- prin faptul că nu a demisionat din postul de ministru, ca semn de protest împotriva masacrului, Andrei Pleşu s-a acoperit pentru totdeauna de ruşine – şi de vină;

- prin faptul că s-a grăbit să-i ia lui Iliescu – imediat după masacru – un interviu pentru *România literară*, Nicolae Manolescu s-a acoperit pentru totdeauna de ruşine şi de vina de a-l fi re-valorizat pe vinovatul principal, cel care chemase minerii să facă ordine în ţară – prin asta acordîndu-i legitimitate;

- prin faptul că, după şase ani de la evenimente Nicolae Breban pretinde că Iliescu a făcut – ceea ce nu a făcut (şi n-a făcut ceea ce toată lumea ştie că făcuse: îi chemase pe mineri, apoi le mulţumise), se acopere de ridicol – dar şi de vina de a se fi declarat de acord cu acţiunea comunistului Iliescu.

24 ianuarie 1999

(5)

În acest început de an minerii au prins a se agita iară, cerînd să nu fie desfiinţate o serie de mine, mărirea salariilor cu 35%. Doleanţă perfect îndreptăţită: veniturile lor sunt mult sub nevoi. Vom remarca – şi nu în treacăt – că revendicările lor se înscriu perfect în promisiunile nesăbuite, iresponsabile, mincinoase făcute de Emil Constantinescu înainte de alegerile din 1996.

Aşadar, minerii din Valea Jiului pleacă spre Bucureşti. Ce reflexie provoacă evenimentul în capul-de-piatră al reflexivului Diaconescu? Fostul deţinut politic, actualul preşedinte al PNŢ (CD) expectorează:

"Se va face apel la poliţie şi armată pentru a menţine ordinea" (s.m. P.G.).

Acest-animal-care-nu-există (tot de Diaconescu este vorba) nu cunoaşte măcar istoria propriului partid, deci habar n-are că – ghinion politic sau ba – când "poliţia şi armata" au înecat în sânge, în 1929, greva minerilor de la Lupeni, la afaceri era Partidul Naţional Ţărănist. Ce l-ar fi costat pe acest individ – care i-a compromis, i-a batjocorit pe anticomunişti în doar doi ani, cât nu reuşiseră comuniştii să o facă în jumătate de veac – să nu sonorizeze chiar toate bolborositurile, ghiorăiturile, râgâiturile, băşinăturile care-i scapă prin toate orificiile? A, da: boul n-ar fi vită dacă n-ar mugi.

Singura persoană din acest guvern de incapabili, de imbecili şi de hoţi care a avut un reflex normal (să-l considerăm: cinstit, deşi era frică de răspundere) a fost al lui Dejeu. El şi-a prezentat demisia după umilirea la care i-au fost supuşi "băieţii" la Horezu, în înfruntarea cu securiştii lui Cozma.

Acesta fiind elementul nou: jurnaliştii francezi, păţiţi cu "Timişoara" (ajuns termen de referinţă la capitolul: *dezinformare*), au suflat şi în iaurt – de astă dată au priceput, au acceptat ce au priceput

– şi au scris (aruncînd o lumină... retroactivă şi asupra mineriadei din 13-15 iunie 90):

Că... minerii ca mineri nu sunt nici atât de dobitoci şi nici atât de luminaţi, pentru a face ce-au făcut în aceşti 9 ani; toate acţiunile lor violente, din afara Zonei Miniere, trebuiesc puse pe seama Securităţii – şi numai pe seama ei; au "descifrat" manevra de la Horezu ca una militară, de care nu sunt capabili nişte mineri – ci doar securiştii care i-au condus, i-au tras, i-au împins (alternînd ameninţările cu promisiunile); au înţeles jurnaliştii occidentali şi semnificaţia "rugăciunii" de la Mănăstirea Cozia a securistului, deci a ateului Miron Cozma (altfel, născut ortodox taman ca V.C. Tudor!). După decenii de orbire (sau de indiferenţă), iată-i pe jurnaliştii occidentali pricepînd şi "taxele" pe care PNŢCD – de ce nu şi M(onarhisto) R(epublicano) R(adicalo) A(narho) S(ocialist)? – le-a plătit în 1996 aliatului Roman (deci lui Caraman şi lui Măgureanu – deci Securităţii) pentru a ajunge la putere, anume: "uitarea" crimelor de sânge de care s-a făcut vinovat şi primul prim-ministru al lui Iliescu, în intervalul decembrie 1989-septembrie 1991.

Deocamdată e pace în Valea Jiului – în accepţia românească: nu e război. Fiecare tabără, imaginîndu-şi că ea reprezintă (ba chiar că este!) jumătate din România, se laudă cu "victoria" şi îşi freacă mâinile de satisfacţia de a-l fi tras pe sfoară pe "celălalt": minerii – pentru că au căpătat **promisiunea** (subl. mea, P. G.) nedesfiinţării minelor şi a măririi salariului cu 30%; guvernul: că minerii n-au ajuns până în Capitală şi au fost potoliţi doar cu promisiuni, ba chiar..."ciupiţi" de 5% (nu cereau ei 35%, dar s-au mulţumit cu "numai" 30%...?).

Ce ruşine, ce mizerie, ce batjocură: vasăzică "dialogul" în România postceauşistă se duce între două fracţiuni ale Securităţii: cea "militantă" cu sediul la Lupeni şi cea guvernantă condusă de foşti deţinuţi politici "întorşi", ţinuţi în lesă de Securitatea eternă (Diaconescu, Galbeni, Ţepelea, Quintus – vechea gardă, fiindcă cea tânără, în frunte cu tovarăşul Constantinescu, "ales" de Măgureanu...).

Şi de parcă spectacolul n-ar fi suficient de tragico-trivial, de pe mar-gine, din bălările roşii se trezeşte vociferînd Iliescu (cel care de multă vreme ar fi trebuit să se afle la răcoare pentru crime de sânge, să zicem coleg de celulă cu "Braţul Revoluţiei": Cozma), explicînd boilor de români că ei, în general, în special minerii fuseseră minţiţi de Constantinescu în timpul campaniei electorale...; simultan un securist notoriu ca V.C. Tudor dă lecţii de istorie ţărăniştilor (nenorocirea fiind că putoarea săptămînistă nu se înşeală: ţărăniştii actuali sunt şi mai analfabeţi decât miliţienii dinainte).

(Nu a ajuns până la mine vreo declaraţia de-a lui Voican-Sturdza. Însă dacă Iliescu are neruşinarea să se amestece în vorbă – de ce nu ar

face-o şi manipulatorul-şef al minerilor, cel ce şi-a dat examenul de absolvire împuş-cîndu-i pe Ceauşeşti – întru slava Securităţii nemuritoare?).

Pe dinafara "dezbaterii" au rămas Românii care nu sunt mineri, nici ţărănoizi – şi nici securişti n-au fost: majoritatea zdrobitoare a lor, luptîn- du-se cu sărăcia, cu obrăznicia hoţilor şi a escrocilor de toată mâna; victime ale nesfârşitei, ale inimaginabilei nesimţiri a "anticomuniştilor" ajunşi la putere şi comportîndu-se ca dejiştii, ceauşiştii, iliiştii.

De altă parte (s-ar zice: într-o groapă) se află, mizerabili, nefericiţi, în continuare sub ordinele Securităţii – prin Cozma – 10-20-30.000 mineri, succesiv, simultan, victime ale puterii, martirizaţi şi martirizatori, caralii ai propriilor fraţi întru robie – şi masă de manevră comunistă.

Ce ţară – lipsită de umor!

Paul Goma

(...)

Marţi 26 ianuarie 1999

Am primit *Echinox* 7-8-9 şi volumul Ruxandrei Cesereanu **Călătorie spre centrul infernului – Gulagul în conştiinţa românească**. I-am scris, mulţumind pentru amândouă trimiterile. (...)

Am început, ieri, să scriu textul despre Caraion. (...)

Seara: a telefonat Lulu de la Bucureşti: aşadar, Mareş ar vrea să publice Faulkner (**Is I Lay Dying**). I-am spus că sântem doi autori ai traducerii şi că adresa lui Horia Popescu este de găsit la Lulu. Buuun. Lulu vorbeşte cu Popescu, îi comunică dorinţa Daciei. Popescu se codeşte: o fi avînd o carte la Univers (o altă traducere? una originală?), iar Denisa Comănescu a promis că, dacă îi dă Faulkner, îl publică pe Goma! Cu ce? Cu o carte. Lulu îl caută pe Mircea Martin – acesta zice că... îmi căuta telefonul de trei săptămâni şi că vrea să publice Faulkner şi bineînţeles pe Goma (că a discutat cu Laszlo şi ştie că mai sunt vreo 10 titluri nepublicate...). Când Lulu a întrebat dacă publică **Sabina**, Mircea Martin a explicat că nu anul ăsta, dar să dau *altceva*...

Ca să vezi! *Altceva* – că tot nu ştie ce-i cu *ceva*-ul (dacă n-a răsfoit **Sabina...**). I-am spus lui Lulu să-i transmită lui Horia că poate face ce vrea cu traducerea din Faulkner, nu în ea stau eu.

Joi 28 ianuarie 1998

(...)

Am terminat, cu chiu cu vai **Din nou despre Caraion**:

Paris, 24 ianuarie 1999

Din nou despre Caraion

Când am citit în *Vatra* nr. 7/98 comentariul **Arta (dramatică) a reconstituirii** semnat de Al. Cistelecan, m-a încercat aceeaşi tristeţe ca şi cu câteva săptămâni înainte, dînd peste cronica lui Gheorghe Grigurcu: **De la Ecaterina Lovinescu la Ion Caraion** (*România literară* din 1-7 iulie 1998). Pe Grigurcu îl interpelasem într-o scrisoare deschisă din 22 august (publicată în 23-29 septembrie/98 – tot în *R.l.*), iar cum el îmi replicase la 9 oct., îi re-replicasem în 11 noiembrie. Însă acest din urmă text (împreună cu altul: **O aniversare**) mi-a fost respins cu indignată suficienţă de N. Manolescu, deşi aveam drept de replică, în revista şi a mea, nu doar a urmaşilor lui Ivaşcu, explicaţia refuzului de înserare ne-aflîndu-se în editorialul său din 2 decembrie 1998 al *României literare* intitulat: **Adio, domnule Goma!** Deci, am doar am înregistrat intervenţia lui Al. Cistelecan în discuţia despre volumul **Această dragoste care ne leagă – reconstituirea unui asasinat**, apărut la Humanitas, ca deschizător al colecţiei "Procesul comunismului". Acum însă, încurajat de excelentul articol: **Crizîştii** de Sanda Cordoş din *Vatra* 10/98, iritat de *România literară* din 16-22 decembrie 98, în care, la rubrica "Revista revistelor" scriitorimea română rezistentă prin cultură află, în sfârşit, că există o "problemă a Casei E. Lovinescu", iată-mă recidivînd în chestiunea Caraion:

După cum indică subtitlul lucrării, autoarea şi-a propus, a promis cititorilor să reconstituie un asasinat – al Ecaterinei Bălăcioiu, soţia lui E. Lovinescu, mamă a Monicăi Lovinescu – arestată în 1958, condamnată, lăsată fără îngrijire medicală, moartă în închisoare, aruncată în groapa comună.

A reuşit autoarea să reconstituie asasinatul? Repet răspunsul din cele două intervenţii: Nu. Deşi a avut acces la arhivele Securităţii, deşi a stat de vorbă cu câţiva dintre supravieţuitori (dar l-a evitat-o cu grijă pe cel mai avizat: Valentina Caraion, soţia poetului), în afară unor rapoarte de urmărire a bătrânei doamne Bălăcioiu-Lovinescu pe străzile Bucureştiului, autoarea "anchetei"- nu produce, în volum, nici o informaţie cu adevărat importantă pe care să n-o fi deţinut Monica Lovinescu înainte de decembrie 1989.

În schimb, produce un "călău" ("monstru", după Matei Călinescu).

Ceea ce este nedumeritor, iritant, scoţător din fire la lectura capitolului dedicat lui Caraion: dacă natura materialului (şi mai ales tonul) duce cu gândul la intenţia autoarei de a compune o ficţiune (corectez-nuanţez: "un roman non-fictiv"), ordonarea lui ne spune fără

ocol a fi fost gândit riguros, urmărit consecvent în: alb-negru, bine-rău, sublim-abject – victimă-călău;

Ceea ce este uimitor şi dezesperant la lectura cronicilor, a dărilor de seamă, a semnalărilor volumului: persoane de primă importanţă a literelor româneşti – despre care s-ar fi putut crede că, după atâtea decenii de viaţă şi de practică, pot alege grâul de neghină, adevărul de minciună – nu sunt în stare să facă deosebire între afirmaţii sprijinite pe probe (aici fiind vorba, nu de un roman, ci de o anchetă avînd ambiţia de a umple un gol al Istoriei) şi nişte supoziţii fanteziste, deliruri calomnioase ale semnatarei: editorii de la Humanitas, cei care care au avut în mână manuscrisul, în frunte cu Liiceanu (dar care au procedat ca şi în cazul celebrei *Addende* la **Cartea neagră a comunismului** cu o nepăsare soră cu analfabetismul agresiv); cei de la revista *22* care au publicat fragmente în 9-15 decembrie 1997; N. Manolescu, cel care i-a dedicat cărţii un lamentabil editorial (din '89 autorul regresează – până unde?) în *România literară* în 26 nov.-2 dec., apoi a poftit-o la o dezbatere televizată pe iscălitoare – dar a refuzat să însereze replica Valentinei Caraion la numitul iresponsabil editorial – astfel arată "dialogul": el scrie ce-i trece prin minte: prostii, calomnii, dar nimeni nu-l poate contrazice, săptămânalul Uniunii Scriitorilor fiind proprietatea Manolescului-Fiul-Ivaşcului; Matei Călinescu, trezit în mijlocul lanului de cucuruz iowa-ian, cu ochii cârpiţi, dîndu-şi cu părerea despre "monstrul Caraion"; Al. George, sculat din somnul de moarte al rrezistentului antibolşevic, alături de M. H. Simionescu, şeful cabinetar al Popesc'-Dumnezeului, găsind prilejul de a-mi administra (mie!) o copită; Gheorghe Grigurcu, fericit că poate sări încă o dată în apărarea Monicăi Lovinescu, agresată de Caraion, în fine Al. Cistelecan în *Vatra* 7/98.

Cei pe care i-am numit fac partea din floarea-cea-vestită a intelighenţiei române contemporane; ei au mărşăluit (în scris – cel care rămâne), au marşat la această grosolană, răumirositoare diversiune pusă în... pagină de iscălitoreasa volumului **Această dragoste care ne leagă – reconstituirea unui asasinat** (pentru a nu fi uitat nici titlul – nici programul), în care rolul călăului trebuia (de ce trebuia, Dumnezeule Mare?!, n-am aflat şi, mărturisesc: mă tem să aflu) – aşadar, rolul călăului Ecaterinei Bălăcoiu-Lovinescu trebuia jucat de Ion Caraion!

Că această pre-judecată a triumfat, o dovedeşte – în ordine cronologică – editorialul lui N. Manolescu în care citim cu greaţă:

"Explicaţia dată de (autoarea volumului – n. m. P.G.) e simplă, plauzi-bilă şi înspăimântătoare: ca să i se permită să emigreze, Ion Caraion n-a scris un jurnal care i-a fost confiscat după plecare: a lăsat cu bună ştiinţă un denunţ";

Că această pre-judecată a fost considerată "simplă, plauzibilă şi înspăimântătoare", vorba lui N. Manolescu, o dovedeşte cronica literară semnată de Grigurcu (*România literară* 1-7 iulie 1998) intitulată fără echivoc: De la **Ecaterina Lovinescu** la **Ion Caraion** (subl. mele, P.G.);

Că această pre-judecată (şi nu doar aceasta...) a avut câştig de cauză asupra condeiului lui Al. Cistelecan – vezi **Arta (dramatică) a reconstitu-irii**, în *Vatra* 7/98. Cred că, pe de o parte, s-a lăsat antrenat de curentul literar-publicistic regăţean pornit la o cruciadă împotriva "monstrului Caraion", cel care "o calomniase pe Monica Lovinescu"; pe de alta a citit **Această dragoste care ne leagă** cu gândul, probabil, la alte... realizări ale autoarei – altfel nu ar fi putut face – în scris – afirmaţii ca acestea:

* "...toate (volumele publicate de autoare, deci şi acesta – n.m. P.G.) /(sunt/ manifestări ale unei vocaţii depoziţionale ce construieşte mărturii pentru un tribunal moral"; * "privilegiază condiţia documentară"; * "(autoarea) va denunţa, prevenitoare, accesele de literaturizare ale realităţii"; * "Nu-i de mirare că, intrînd în labirintul sumbru al vieţii lui Ion Caraion (autoarea) va face ea însăşi un proces literaturii, celei ce a înţeles să ignore adevărul şi să fabrice altul prin excelenţă estetic"; * "Tocmai pentru că a văzut geniul lucrînd împotriva adevărului, tocmai pentru că a surprins istoria însăşi manipulînd biografii legendare în dispreţ faţă de realitate («în ce fel a ajuns condamnarea la moarte a lui Sergiu Filerot să îmbrace biografia lui Ion Caraion nu ştim / atenţie, aici Al. Cistelecan dă un citat din **Această dragoste**.../. Doar dacă nu avem chiar în clipa aceasta privilegiul rar să surprindem istoria în exerciţiul funcţiunilor ei ilicite, când, cu oroarea-i ştiută de nesemnificativ şi aleator, zgârcită şi econoamă în schimb cu faptele glorioase, le culege de pe vastele ei câmpuri de bătaie şi le lipeşte de biografiile celor care le merită, despuindu-i pe cei care le-au săvârşit») e /autoarea/ atât de scrupuloasă cu documentarea şi atât de suspicioasă faţă de literatură. Ea vrea să fixeze adevărul, convinsă că acesta nu fuge, în pofida tuturor şanselor pe care le are"; în fine: * "Pe aceste semne cicatrizate ale memorie exersează /autoarea/, focalizînd pe ele o perspectivă morală".

Pe urmele lui Gheorghe Grigurcu, cititorul "anchetei" comandate de Humanitas află că dacă victima este, neîndoios Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu, atunci călăul este mai puţin Securitatea, mult mai mult: Caraion!;

Pe urmele lui Al. Cistelecan, cititorul află că autoarea trebuie crezută pe cuvânt, chiar dacă (mai ales) atunci când nu produce probe – fiindcă ea este, nu-i aşa, "atât de scrupuloasă cu documentarea şi atât de suspicioasă faţă de literatură" – asta în general, iar în special:

fiindcă ea are o vocaţie depoziţio-nală "ce construieşte mărturii pentru un tribunal moral"; în fine, că tot sântem la morală: "focalizează (pe semnele cicatrizate ale memoriei) o perspectivă morală..."

Rămânînd numai la scurta-biblio-biografie a lui Caraion – pe scurt: "dosarul Caraion" alcătuit de alcătuitoreasa iscălitoare:

Dacă admitem că persoana în chestie este o inocentă, o neinformată, o insă care, avînd acces la arhivele Securităţii, nu ştia ce anume să caute – sau a ocultat ce a găsit (aşa lucrează istoricii amatori români – atunci când nu pot distruge probele ce le contrazic tezele cu care plecaseră de-acas') – nu se poate evita întrebarea: în ce scop a alcătuit ea această carte (aşa cum a alcătuit-o: cu capitolul despre Caraion)? Dacă voia să propună **Această dragoste**... pentru a lega, peste decenii, peste distanţe, o mamă de o fiică: foarte bine, a reuşit. Or, în capitolul Caraion, anchetatoarea de la Humanitas a suplinit informaţiile cu supoziţiile. În virtutea acestei comode obişnuinţe româneşti de a mătura gunoiul sub preş, poţi afirma orice despre oricine – iată, de de pildă eu aş putea zice-scrie că semnatara volumului este o colegă de-a lui Pelin şi lucrează la Serviciul de Dezinformare al Securităţii! Dar este rezonabilă o asemenea aserţiune? Fireşte, nu – tot atât de fireşte-nu ca şi cea propusă-impusă de ea: că Ion Caraion, "ca să i se permită să emigreze, (...) n-a scris un jurnal *care i-a fost confiscat după plecare: a lăsat cu bună ştiinţă un denunţ*" – după cum a scris-după-dictare, iresponsabilul N. Manolescu.

Încă o dată: care sunt probele pe care s-a rezemat semnatara anchetei, în afirmaţia sa că Ion Caraion ar fi scris ceea ce a publicat E. Barbu în *Săptămîna* – pentru a obţine un paşaport?

Iată-le – din scrisoarea de protest, a iscălitoarei volumului **Această dragoste care ne leagă** – trimisă *Cotidianului* din 29 sept/98 ca urmare a **Scrisorii** mele **deschise către Grigurcu** (prima, cea din 22 august):

"într-un serial publicat în 1996 în revista *Expres-Magazin* (nr. 6, 7, 8, 9, 10) Mihai Pelin face, pe baza dosarelor întocmite de fosta securitate afirmaţia că Ion Caraion a colaborat cu această instituţie".

Deci, iată "izvorul": Mihai Pelin! Individul care a lucrat ani în şir la filiala Securităţii de la Milano, alături de Traian Filip, sub comanda lui I.C. Drăgan! Pelin, "coordonatorul" Cărţilor albe, din care aflăm că "anticomunişti, antisecurişti" erau alde Titus Popovici, Adrian Păunescu, Everac, V.C. Tudor, Băran, A.D. Munteanu şi alţi auxiliari! Vasăzică Pelin este credibil – dar Caraion (prin cărţile sale, prin absenţa laudelor la gazetă) nu! Ba chiar devine – dislocuind Securitatea – "monstrul", călăul.

Iată motivele care au făcut-o pe anchetatoare să creadă sursa Pelin:

"Nimeni în 1997 nu a protestat, nu a luat apărarea poetului, din câte ştiu".

Parcă era 1996 – de ce ar fi protestat un an mai târziu? Apoi: revista în care şi-a depus icrele veninoase un securist notoriu, specialist în dezinfor-mare ca Pelin, nu va fi ajungînd pe masa fiecărui "apărător al poetului".

Aici şade defectul de căpătâi al directorilor de conştiinţă care au "rezistat" prin cultură: întratât şi-au protejat cultura aceea (numai a lor: volumul, rubrica, apartamentul, paşaportul – lor şi doar al lor), încât nu mai sunt în stare să se debaraseze de obişnuinţa de a gândi (de a simţi) că Securitatea ştie tot – şi nu chiar totdeauna spune minciuni...

Ba Securitatea spune minciuni şi atunci când, accidental (ori din tactică), face scăpate anumite adevăruri – însă vorba postului de radio Erevan: Manolescu, Liiceanu, Matei Călinescu, Cistelecan, Grigurcu nu aveau cunoştinţă de acest detaliu...

în curând are să vadă lumina tiparului "Dosarul Caraion" alcătuit de prietenul şi editorul în exil al poetului: Ion Solacolu, eroicul făcător-cu- mâinile-goale al periodicului *Dialog* de la Dietzenbach (cel scris la maşină, fotocopiat, încopciat, expediat...) şi care va restabili adevărul.

Cu condiţia ca marii directori: Liiceanu, Manolescu, Ştefănescu, Dimisianu, D.C. Mihăilescu, Pruteanu, Buduca, Pârvulescu, Teodorescu şi întreaga echipă a *22*-lui, cei care evitaseră cu grijă sonorizarea vreunui geamăt de protest sub Ceauşescu, să aibă curaj s-o dea anonimă: să se mobilizeze (e-he: la aranjat-luxat-închis-gura se pricep ei, foarte bine!) împotriva cărţii despre Caraion, aşa cum făcuseră mai an, când, tot sub bagheta Monicăi Lovinescu, atacaseră în haită **Jurnal**-ul meu.

Adevărul – nu e necesar să fie căutat în Arhivele Securităţii – fiind acesta:

1. Paginile publicate de Eugen Barbu în *Săptămîna* Securităţii, cale de multe numere, în 1981, prezentate "din Jurnalul lui Caraion" – nu sunt din ceea ce (Solacolu o va dovedi în curând) Caraion nu a ţinut în România: un jurnal;

2. Chiar de am admite că acele pagini – aparţinînd lui Caraion – ar fi făcut parte dintr-un Jurnal – care este culpa autorului:

a) că a scris ceea ce a scris? – dar câţi alţi autori de jurnale – mai mult sau mai puţin intime – nu şi-au vărsat năduful pe hârtie şi, fie li s-a publicat postum (ca lui Sebastian), fie au publicat ei înşişi diatribele (eufemism) împotriva unor foşti prieteni şi tovarăşi de luptă. Chiar unul dintre indignaţii care, azi, nu se exprimă în presă despre jurnal, ci numai între patru ochi, ca Virgil Ierunca: a respectat el vreo "regulă a jurnalului" pe care o cere altora, aceea de a nu-i ataca pe foştii prieteni aflaţi în viaţă – să-i fie citite opiniile despre Eugène Ionesco, despre Amăriuţei, despre V. C. Gheorghiu (în *Ethos*, 2, p. 231, însemnarea din 20 mai 1960 – nu după 25 ani...): "Smerdiakov-ul valah", căruia "îi rămân credincioase «concierge»-le, curvele...";

b. dacă a scris ceea ce a scris (însăşi soţia sa Valentina recunoaşte) – nu Caraion, autorul a publicat scrisul; Securitatea i l-a furat, ea i l-a dat publicităţii.

Aşadar, în ce constă calomniile lui Caraion la adresa dispărutei în condiţii tragice Ecaterinei Bălăcioiu?; dar cele la adresa viilor Monica Lovinescu, Virgil Ierunca (iertare, însă pe locul trei mă aflu eu)? Din moment ce anume impresii, opinii, "informaţii", zvonuri chiar insulte nu sunt făcute publice prin rostire, nici prin publicare din sau cu voia autorului – acestea nu pot fi considerate calomnii.

Pentru creionarea portretului deţinutului politic Ion Caraion (valoarea sa ca poet o lăsăm în grija celor care ştiu ce e o poezie şi cu ce anume se mănâncă ea, nu ca iscălitoreasa care i-a numărat coloanele din Dicţionarul Zaciu) este neapărat util, deci: drept să fie amintite următoarele două adevăruri – verificabile:

1. În ciuda insinuărilor, calomniilor semnătoresei volumului **Această dragoste**..., Caraion nu a scris şi nu a publicat vreun text de "adeziune", de laudă, de "compensaţie" (în care excela bunul său prieten Marin Preda), de penitenţă – cum au făcut foarte, prea mulţi dintre foştii deţinuţi politici: Crainic, Gyr, Noica, Balotă, Vinea, Ivasiuc – şi ne-puşcăriaşi ca Ion Barbu, Blaga; ba chiar o "victimă" a sa: Ierunca, cel din 30 septembrie 1946 (vezi, în *Vatra*, deja-amintitul text al Sandei Cordoş). Afirmaţiile lui Adrian Hamzea că Ion Caraion i-ar fi arătat atât texte de delaţiune, cât şi un poem de circumstanţă, că ar fi semnat versuri ce nu-i aparţineau – rămân vorbe-vorbe, trebuie să fii iscălitoreasa volumului **Această dragoste**... ca să le iei în sea-mă, fără a le verifica. Şi despre mine Hamzea a spus că i-aş fi "furat o chestie" (?), e drept, el nu citise cartea cu chestia – dar vorbea despre ea...Ei şi?;

2. Spre deosebire de toţi scriitorii români din România anilor 50 şi 60, Ion Caraion a îndrăznit să trimită în Occident hârtie scrisă de mâna lui. Abia ieşit din prima închisoare, în 1955, Caraion a «comis»..."35 file scrise mărunt şi pe-o parte şi pe alta"- cum descrie anchetatoarea această demas-care a "gulagului românesc" – şi le-a trimis lui Virgil Ierunca, dar au fost interceptate şi confiscate. Odată în Occident, nu s-a potolit: a scos volumul **Insectele tovarăşului Hitler**, Ion Dumitru, 1982, ciclul Poeţi şi "Poezii din închisori" apărut întâi în revista *Contrapunct*, 1985, editată la Köln de Georg Focke...

Las restul adevărurilor despre Caraion pe seama lui Ion Solacolu.

Oricum: publicarea eseului Sandei Cordoş **Crizişti** este salutar: îl aşează pe Caraion la locul cuvenit – în dosarul alcătuit de Humanitas, arătîndu-l pe poetul şi pe gazetarul anticomunist Ion Caraion în rostul, în rolul de rostitor al adevărului. Adevăr pentru care a făcut în două rânduri închisoare – şi a fost condamnat la moarte,

orice ar scrie (dar ce nu scrie?) şefesa colecţiei "Procesul Comunismului". Şi, oricât de neplăcut le-ar fi acest adevăr: el nu a cedat nenumăratelor presiuni ale Securităţii.

Cel care, în 1946, nu a spus adevărul, ci a îndemnat la minciună (şi la teroare asupra spiritului) a fost, vai, Virgil Ierunca.

Este timpul ca Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca să părăsească "dis-creţia" – care nu face decât să provoace semne de întrebare – şi să-şi spună, în sfârşit opinia despre Ion Caraion – cel din dosarul alcătuit la Humanitas.

Vineri 29 ianuarie 1999

Ieri a fost cea mai mănoasă zi a anului: am primit scrisori, tăieturi de presă, reviste întregi: Laszlo (care suferă atroce din pricina morţii lui Papahagi, se întreabă dacă nu va fi contribuit şi el prin textul **Pro memoria**...) – îmi trimite – ca de neobicei! – o dare de seamă a lansării jurnalelor, la 19 ianuarie (au fost, nu 4-5 privitori ca le te-a-tru, cât ziceam eu, ci, miracol: 20!!); Mariana Sipoş cu *Luceafărul* 1/99 în care vorbeşte foarte cald despre eroinele Damiana, Toria, Lila Piper; mi-a mai trimis şi un număr (din decembrie 98) al *Contemporanului* – cu **Bietul domn Goma** de Ţârlea... Mi-au mai scris: Solacolu şi Elvira Iliescu (mi-a trimis un text dat la *Jurnalul literar* – despre **Altina**).

(...)Am primit epistolă de la Luca Piţu (...). Are şi el cuvinte grele la adresa lui Manolescu – nu primele: în referatul trimis pentru doctoratul lui Laszlo îl, se vede, înţepa pe Niki, din moment ce nici nu i-a fost citit (sau doar parţial): păi să se supere tovarăşul nostru, al Clujului intelectual (altfel apostrophaic) Paul Cornea, această împuţiciune marxistă, fără ruşine, fără vârstă?

(...) Din scrisoarea lui Laszlo, fragmentul următor (19 ianuarie):

"Impresii de la lansare.

"Lume puţină, vreo 20-30 oameni. Câţiva elevi de-ai mei. O mulţime de ziarişti şi TVR Cluj, în frunte cu directorul Ioan Muşlea.

"A început Radu Mareş, citind mesajul lui Paul Goma. Apoi, după cum ne înţeleseserăm, i-a dat cuvântul lui Pecican. Acesta a subliniat cu hotărîre că prezenţa sa la lansare se datorează unui gest de triplă solidarizare: în primul rând, (...) cu Dacia, care trece printr-o grea încercare (în acest mod am reuşit să-i împac în public pe Mareş cu Pecican (...). În al doilea rând (...) cu prietenul său Laszlo, care a avut parte de o soartă nu tocmai favorabilă şi de multe dificultăţi şi duşmănii, datorită polemicilor publicate. (...) a subliniat cu hotărîre că vrea să anunţe public solidarizarea cu Paul Goma, care nu este apreciat, recunoscut şi cinstit la adevărata valoare a personalităţii. (...)

fără a fi un demers exegetic, intervenția lui Pecican s-a limitat la o binevenită luare de poziție individuală.

"Apoi am vorbit eu, am fost cel mai lung, vreo 10-15 minute. (...) Cele mai importante jurnale sunt, în ordinea apariției: **Jurnalul fericirii** de Steinhardt, jurnalele lui Zaciu, jurnalele lui Goma, jurnalul lui Sebastian. E vorba de valori durabile, incontestabile din perspectiva timpului. (...) Steinhardt scrie un jurnal de tip enciclopedic, umanist, general- cultural, în timp ce Goma scrie unul aplecat spre concret, valoros pe linie sociologică, morală și istoric literară. Există multe filiații de perspectivă între Sebastian și Goma, cu diferența că primul se apleacă în mod lucid, comprehensiv și implicat asupra realităților interbelice, cărora le-a fost contemporan, în timp ce Goma ne vorbește despre contemporaneitatea pe care o avem sub ochi. Există același obiect de studiu pentru Zaciu și Goma, dar, deși îi unește verbul mușcător și acidulat precum și performanța stilistică a scriitorului profesionist, diferența dintre ei este una de situare. Zaciu vorbește din interior, ca un fost potentat al Uniunii Scriitorilor, care a fost părtaș la multe decizii ale vieții culturale, în timp ce Goma vorbeșe din exterior, ca o victimă cenzurată, refuzată, exclusă din redacții și edituri.

"Am mai zis că tensiunea centrală a jurnalului lui Goma este legată de un fapt concret: în 1990 editura Humanitas condusă de Gabriel Liiceanu a tipărit **Culorile curcubeului**, după care Liiceanu, speriat de context, a retras cartea din librării, a ținut-o doi ani în depozit, iar apoi a trimis-o la topit. Încercînd să-și caute dreptatea, Goma a trăit însă stupefacția de a vedea cum rând pe rând toate numele ilustre ale culturii române se solidarizează nu cu el, victima, ci cu Liiceanu. (...) autorul a început să-i ia la rost pe toți cei care nu au acceptat datele realității, în numele unei prost înțelese mitizări. Există la noi impresia că nu e bine să-ți recunoști greșelile, pentru că astfel ieși diminuat; e mai bine să le ascunzi și să impui tăcerea pe subiecte care îți sunt defavorabile. Tot astfel comunitatea literară a încercat să protejeze faima și reputația lui Liiceanu, coalizîndu-se cu toții împotriva lui Goma. (...)

"Am mai spus, în încheiere, că una din tendințele principale ale celor câteva sute de personaje care s-au regăsit în primele trei volume de **Jurnal** a fost să conteste că ei ar fi făcut asta, că ar fi spus asta, că s-ar fi gândit la așa ceva etc... și deci era pusă în cauză chiar buna credință a autorului (...). Ei bine, eu sânt poate personajul principal, cel mai frecvent citat în **Jurnalul unui jurnal** și vreau să declar că toate pasajele care se referă la mine sunt autentice, redau cu cea mai mare fidelitate intențiile și opiniile mele, deci confirm public buna credință și onestitatea autorului în însemnările sale despre mine. Că nu

sânt totdeauna de acord cu judecățile sau concluziile autorului – asta e altceva; dar cât privește corectitudinea redării faptelor eu, ca personaj-martor, confirm că lucrurile cu care am avut tangență astfel au stat după cum sunt descrise în **Jurnal**-ul lui Goma.

"(...) Mușlea m-a rugat să răspund pe scurt la următoare întrebare: De ce credeți că-l urăște atât de multă lume pe Paul Goma? I-am răspuns că mi-e greu să o fac pe scurt, dar iată o ipoteză: nu ne place să ne privim în oglindă! în loc să ne schimbăm noi, preferăm să spargem oglinda. Au încercat mai mulți până acum s-o spargă, Goma a fost blocat și cenzurat pe flanc de colegii de breaslă, dar oglinda cointinuă să funcționeze, cu sau fără voia unora și altiora; trebuie reținut de asemenea că actuala garnitură de protagoniști de pe scena literară a început să scape tot mai mult controlul situației, tot mai des intervin pe scenă opiniile noii generații, care va ști cu siguranță să-l redescopere pe Goma și să-i acorde locul de frunte pe care-l merită în galeria literaturii".

(...) Acum, seara, mi-a venit o carte de la Nicolae Dima (**Basarabia și Bucovina în jocul geopolitic al Rusiei**), scoasă la editura Prometeu, Chișinău. Îmi face plăcere să primesc un semn de viață de la colegul de celulă din Gherla, apoi gazda mea la Washington... (...)

Sâmbătă 30 ianuarie 1999

(...) I-am scris Valentinei Caraion. Ce nefericită! După toate pe care le-a îndurat ea însăși, ca evreică, deportată în Transnistria; după toate câte a îndurat "în calitatea de complice" a lui Caraion (cea care "pretindea, văicărindu-se, că nu știa ce anume bătea la mașină"... – după cum o ironizează cu subtilitatea-i legendară anchetatoarea humanitasioată – și a gustat și din cupa Securității; după o viață lângă o persoană defel comodă – acum iat-o și nevastă de informator al Securității! Ba, ca să continuu: și mamă de fiică de turnător! – de mirare că în această treabă încă nu s-a amestecat și Bianca Marcu-Dumitrașcu-Balotă...

Sânt convins, în continuare: campania (pentru că este o campanie) împotriva lui Caraion a fost orchestrată *tot* de Monica Lovinescu și de Virgil Ierunca. Ce-și vor fi zis ei, constatînd rezultatele boicotului, ale ostracizării, ale repetatelor expulzări de care am "beneficiat" eu în opt ani: dacă s-a putut cu Goma, de ce să nu se poată și cu Caraion? Mai ales că acela-i mort, nevastă-sa-i izolată, în Elveția, iar prieteni să-l apere nu are. Unde mai pui că "îngrijitorul" ediției de la Fundația Buzurii Dodă, Emil Manu, cum ar veni: un Cizmărescu, e oltean d-al nostru, are să-l aranjeze pe partea lui, cu prestigiul de

istoric literar şi... colaborator al *Săptămînii* (nu, nu mă înşel: a colaborat fostul deţinut Cizmărescu la gazeta de perete a Securităţii barbe). Astfel cu Emil Manu le-a mers: omul-sub-vremi l-a etichetat pe Caraion: legionar, cu asta şi-a făcut partea lui de colaboratorist... Cât despre "anchetatoare..."Aici se vădeşte proasta calitate etică a ei: pornind să facă o treabă: să lămurească, prin cercetări, în Arhiva Securităţii, împrejură-rile, motivele, consecinţele (moartea) Ecaterinei Bălăcioiu, fireşte,con-sultîndu-se cu fiica victimei, i s-a recomandat să scobească mai mult în direcţia aceea... Va fi fost impresionată de "răutatea", de ingratitudinea (şi la Caraion!) fostului prieten, iar viitoarea cronicărească a Vieţii închipuite a lui Caraion, muiere proastă, galinacee hăbăucă, judecînd cu ovarul stâng (ăsta venind de la *ovum*...), s-a lăsat împinsă într-acolo, iar rezultatul a fost cel constatat în volumul **Această dragoste**...: a mutat culpa morţii Ecaterinei Bălăcioiu de la comunism (prin Braţul ei Armat: Securitatea) ca sistem, la Caraion ca... individ – ba încă şi victimă (şi ce victimă!)...

N-am citit, mi s-a relatat: în *Cuvântul românesc* din Canada numeroşi foşti deţinuţi legionari s-au prefăcut în martori acuzatori ai lui Caraion, povestind sau povestind din povestite că, în timpul reeducării dulci" de după 1960, Caraion ar fi fost un foarte zelos "marxist".

Perfect posibil: pentru "neînsemnatul" motiv că şi Stelian Diaconescu era un obosit de puşcărie (fiindcă, dacă ai făcut de două ori, cele două perioade de detenţie nu se adună, aritmetic, ci se multiplică geometric); un om bolnav, înfometat, diminuat fizic, atins şi la mental, cum spun francezii (se ştie de multă vreme: foamea prelungită te "atacă la cap"). Numai că, iată: cine vorbeşte despre "căderea" lui Stelian Diaconescu?: legionarii! Ei, care nu suflă un cuvinţel despre legionarul lor, Anania, cel care a condus, în fapt, reeducarea de la Aiud; Anania, autorul acelui prea-lung text de lepădare de doctrina legionară. Nu: ei îl arată pe Diaconescu Stelian! Doamne fereşte să spună o vorbă mai aşa despre Gyr – care a colaborat, bietul, la *Glasul Patriei* (alături de Noica, de C. Giurescu, de Crainic), publicaţie a Securităţii, unde redactor-şef era Ivaşcu, turnătorul cu diplomă – în timp ce Ion Caraion nu a publicat nici măcar poezia de "adeziune" despre care vorbea-vorbe Hamzea (dacă nu cumva şi lui îi vor fi fost deturnate şi vorbele şi cuvintele scrise de iscălitoreasa-ancheta-toa-re...). Am mai spus, repet: legionarii (ca toţi persecutaţii în grup) şi-au însuşit de la evrei – chiar dacă sunt antievrei (ei sânt gata să jure că... din contră – îl iubesc foarte tare pe... Steinhard! şi pe Wurmbrandt!), deci sunt sectari, exclusivişti, au tendinţă monopolizatoare: numai ei au fost persecutaţi! numai ei au fost martirizaţi – ei, numai ei – nimeni alţii! Şi Doamne fereşte să spună asta (că "devenise marxist în reeducare"!) despre Stăniloaie,

despre Noica, despre Bernea, despre Giurescu! Nici despre simpatizanţi ca Ţuţea, Crainic. Nici despre Paleologu nu spun nimic. Despre Caraion – da!

De ce? Răspunsul meu se reazemă pe propria experienţă:

Caraion este detestat, urît – nu doar pentru că avea "un caractère de cochon", că era ciufut, veninos... Nu: ci pentru că el, chiar de nu mai era în viaţă când Simuţ mă îndemna să mă întorc în ţară, să lucrez cu ei – să greşesc cu ei – nu a vrut să greşească împreună (sau alături) cu ei! Stelian Diaconescu va fi avut slăbiciunile oricărui individ singur încăput între roţile maşinei de tocat oameni: Securitatea. Bine-înţeles, a cunoscut momente de spaimă (de condamnare, de tortură, de moarte); momente de disperare («Nu mai ies de-aici, decât cu picioarele înainte!»). În clipele de răspântie (tortură) va fi implorat şi el să nu mai fie lovit, să nu mai fie chinuit, să fie lăsat să răsufle un pic (măcar atâta cât Iov...) – ca toţi cei care au trecut prin labele securiştilor. Va fi avut momente de descurajare totală, nemaivăzînd salvarea, îşi va fi zis (deşi astea nu se zic – astea se fac) că trebuie să câştige singur-singurel un răgaz, deci va fi promis – chiar în scris, dar ce valoare poate avea scrisul sub tortură?: devine acuzator la adresa torţionarilor, nu la a torturatului? – că el va face, că el va scrie... Dintre cei pe care i-am cunoscut în închisoare doi dintre ei vor fi refuzat până la urmă să recunoască, să promită: Miron Chiraleu şi Ion Cocioran. Primul s-a spânzurat în Fabrică, la Aiud – pentru că nu mai suporta presiunile politicului închisorii în scopul de a-l preface în informator; al doilea a murit – în celulă, după ce fusese omorît de multe, de multe ori, în anchetă, de căpitanul pe atunci: Gheorghe Enoiu.

Ei, da: şi Stelian Diaconescu se va fi umilit dinaintea anchetatorilor, cerînd îndurare, promiţînd (chiar în scris) că va fi băiat-bun – dar, spre deosebire de foarte mulţi, de prea mulţi alţii, el... nu s-a ţinut de cuvânt. Care cuvânt: cel dat în faţa Apostolilor Minciunii? Avea de ales: să se ţină de cuvânt faţă de securişti – adică să chiar toarne, să chiar informeze despre prietenul său, despre amanta sa, despre soţia sa; şi să spună o minciună – faţă de Minciuna Supremă (că da, are să facă, are să dreagă...), dar să... fie felon cu ticăloşii; ori să-i "trădeze" pe cei care trădaseră apartenenţa la rasa umană.

Poetul Caraion a ales să-i trădeze pe ticăloşi.

Că "metoda" va fi fost ea subtilă, inteligentă (şi disperată) – adevărat, însă cum afirmă Solacolu în cartea ce va apărea: ajuns la capătul suportabilităţii, Caraion ar fi acceptat să... scrie de rău despre Monica, despre Virgil (şi despre mine, la grămadă). Să scrie – dar scrisul său să nu poată fi folosit – căci neverosimil! Deci, credea, spera Caraion: neadevărat. Ei bine, Securitatea a dat publicităţii acele foi scrise atât de exagerat, încât, în mod normal n-ar fi putut fi folosite...

Ce bine scria Manolescu: scriitorii, intraţi în panică, se întrebau pe cine va încondeia Caraion săptămîna viitoare în... *Săptămîna*? Îi cred că erau terorizaţi – fiindcă fiecare avea ceva necurat – de ascuns; ceva murdar, de ruşine, de păstrat la întuneric – de ce nu: chiar un angajament (acela respectat) la Securitate...

Desigur, Caraion "nu a făcut bine" – făcînd ce făcuse. Numai că Securitatea, iritată, furioasă că nu-l poate preface şi pe el în cârpă şi în informator cu condică (ca pe Carianopol, de pildă), l-a pedepsit, folosind o tactică veche de când există poliţie: a dat veste în libertate că poetul este... omul lor. În care împrejurare, el va fi pedepsit – executat – de ai săi, nu de poliţai.

Deşi chestiile apărute în *Săptămîna* aruncaseră întreaga scriitoricime în tulburare (eufemism), deşi amănuntele scabroase păreau a veni dinspre Caraion (Monica, Virgil spuneau că există anume informaţii pe care nu le deţinuse decât Caraion) – chiar după ce fusesem şi eu tocat – mi-am zis: dovada că Ion Caraion nu este omul Securităţii, iat-o: publicarea "turnătoriilor" lui! Dacă ar fi fost, în continuare, de-al lor, Secu' n-ar fi suflat o vorbuliţă: să-şi desconspire informatorii?(...)Mi-a mai venit un plic groscior de la Laszlo; un volumaş de Caraion, **Ultima bolgie** (la Nemira, în colecţia Purgatoriu, redactor: Tereza Petrescu, avînd pe ultima copertă un citat din... cronica lui Grigurcu pentru care l-am brutalizat...- ca să vezi cum se face selecţia...). Şi ceva tăieturi de presă.

Le las pe mâine, acum mă întorc la Mariana Sipoş. Ziceam că în *Luceafărul* nr. 1 din 13 ianuarie a fost publicat grupajul **Persoana şi personajul**. Textul ei, intitulat: **Cheia personajelor**, începe:

"Exact acum, când Nicolae Manolescu scrie hotărît pe prima pagină a *României literare* (nr 48/1998) "Adio, domnule Goma", exact acum deci vreau eu să scriu despre persoanele şi personajele din cărţile lui Paul Goma. Oricum, editorialul cu pricina n-a avut nici un ecou, fie pentru că despărţirile domnului Manolescu (de prieteni, de alianţe, de convenţii) nu mai miră pe nimeni, fie pentru că Paul Goma a fost de atâtea ori exclus (din Uniunea Scriitorilor, din partid, din ţară, din literatura română...), că încă o excludere – din paginile României literare – nu mai înseamnă mare lucru.

"(...) Raportul ficţiune/realitate, mai ales când e vorba de realitatea imediată a lumii scriitoriceşti în care trăieşte autorul tulbură mereu spiritele şi stârneşte controverse aprinse, cu atât mai aprinse şi mai înverşunate când autorul se numeşte Paul Goma.

"(...) Romanul **în cerc** a fost scris în anii 1970-1971, când Goma era încă în România şi cenzura nu-i îngăduia să publice nimic. Avusese loc «deschiderea», Al. Ivasiuc putea vorbi în cărţile sale despre

universul concentraţionar, Paul Goma, nu! Motivele au fost explicate şi răs-explicate chiar de Paul Goma şi cu toate acestea e greu să se admită că Paul Goma era interzis pentru că spunea totalitarismului: totalitarism şi nu «obsedant deceniu», sau «vestibul, interval» sau altcum, numai să dea *drumul cărţii* cei de la cenzură. Publicat în Franţa, la Gallimard, în 1977, romanul **în cerc** constituie, alături de primele romane ale lui Paul Goma – publicate de asemenea în străinătate: **Ostinato** şi **Uşa noastră cea de toate zilele** -, primul memorial al durerii, al închisorilor comuniste, al colectivizării silite, al deportărilor în Bărăgan. Din experienţa deportării în satul Lăteşti, unde se aflau cu domiciliu obligatoriu şi Adrian Marino şi Maria Antonescu şi Paul Goma, se naşte un personaj memorabil: Damiana. Când am citit cartea, ştiam puţine lucruri despre Vera Lungu (...). Că adolescenta (...) a fost deportată în Bărăgan singură, fără părinţi, la numai 12 ani, pe când era elevă la un liceu din Timişoara, la internat, am aflat mai târziu. O secvenţă din biografia personajului Damiana se suprapunea astfel, graţie lui Paul Goma peste dramatica experienţă – reală – a Verei Lungu. Romanul a fost publicat în România abia în 1994. «Dacă ar fi apărut în 1972 – scrie Alex Ştefănescu în cronica din *R.l.* (nr. 46 din octombrie 1995), publicul ar fi luat cu asalt librăriile ca să-şi procure cartea. Dar nici acum cititorul nu se simte dezamăgit romanul impune prin dramatism».

Simpatică, Mariana Sipoş: evită să dea titlul cronicii lui Ştefănescu: "Arta exasperării cititorului"- şi nu pomeneşte finalul: foarte critic... Mai departe:

"Nici romanul **Bonifacia** (Albin Michel, 1986, în româneşte: editura Omega, 1991) nu a avut parte de o receptare adecvată, deşi jumătate din lumea literară românească se poate recunoaşte în paginile ei... Sau poate tocmai de aceea. Oricum, memorabilă rămâne Lila Piper (de care autorul se simte foarte legat), în care cei iniţiaţi au putut recunoaşte cu uşurinţă sursa de inspiraţie, după cum nu a fost greu de înţeles despre ce fel de Alec e vorba în roman. Acel Alec unic şi inconfundabil care la ieşirea din închisoare îşi "aranjează" aşa de bine situaţia politică, încât e angajat imediat la Ambasada Americană de la Bucureşti. Nici o altă referire la Ivasiuc din scrierile neficţionale ale lui Paul Goma nu are forţa de reprezentare pe care o are "ficţiunea Alec" a netalentatului Paul Goma. Diversiunea netalentului lui Paul Goma lansată de securitate, în anii disidenţei scriitorului, e invocată şi azi cu rea credinţă de cei care nu vor să vadă stilul debordînd de ironie, duelul de cuvinte al naratorului cu Lila Piper, în scene memorabile sau dialogurile, la fel de memorabile de la restaurantul Uniunii Scriitorilor

cu Virgil Mazilescu în prim-plan. Doar Alex Ştefănescu (acelaşi!) remarca în cronica citată: «Păcat ca Paul Goma n-a avut parte de o viaţă senină care să-i permită desfăşurarea marelui său talent de comediograf!»"

Mai departe M. Ş. scrie:

"Paul Goma nu are nevoie să i se spună care sunt limitele scrisului său. Le conştientizează el însuşi în ultimul său roman **Altina** (...). A văzut cineva vreo cronică literară pe undeva, azi? (...)

"Cu unităţi de măsură diferite a fost receptat şi romanul **Justa**. Partea referitoare la arestarea studentului Paul Goma în 1956 e considerată «documentul unei obsesii», în schimb paginile despre Justa, atestată în aceleaşi împrejurări din 1956 sunt «zguduitoare» şi: «Rareori s-a scris în literatura română într-un mod atât de dramatic umilirea unei femei (...) (*R.l.* 34/1995)" (tot Alex Ştefănescu a semnat cronicheta – n. mea).

"Destinul lui Paul Goma se intersectează de fapt cu al studentei Toria, supranumită Justa (...). Unui bun cunoscător al literaturii române nu i-ar fi scăpat asemă-narea numelui din roman, Toria, cu numele real al colegei şi anume Gloria Barna.

"Şi e păcat că apariţia romanului **Justa** nu a fost prilej pentru critica literară de evocare a acestei scriitoare – personaj impresionant în cartea lui Goma. De ce autorul a simţit nevoia să-i ascundă personalitatea sub o identitate mai mult decât transparentă ţine probabil de misterele creaţiei. La fel sunt prezentaţi Gheorghe Grigurcu (...) sau Stela Pogorilovski (...), în timp ce alte chipuri din viaţa literară a anilor '50 rămân cu numele lor real (...)"

Straniu: explicasem în atâtea rânduri "misterul"... Scrisesem aceste cărţi în exil, deci la adăpost; persoanele-personaje rămăseseră în România, la cheremul Securităţii. De aceea nu dădeam numele celor buni – numai pe cei răi îi numeam.

"«Să fie incapacitatea de a scrie ficţiune – aşa cum se înţelege în România, adică invenţie de la cap la coadă – un cusur? un eşec?» se întreabă chiar Paul Goma în **Altina.** Parcă nu. Chiar dacă domnul Manolescu crede că lui Paul Goma, «cu timpul, i se va da tot mai puţină importanţă. Cândva, la o curăţenie generală va fi scos pe făraş». Editorialul «Adio, domnule Goma» îmi aminteşte de un alt «adio» la fel de tranşant, publicat în decembrie 1955 de *Gazeta literară* şi semnat de Georgeta Horodincă: «Adio, domnule Maiorescu!». Tot aşa – la o curăţenie generală.

"Timpul a avut răbdare cu Titu Maiorescu.
"Va avea şi cu Paul Goma"

Domnule! Aşa să tot fii apărat! Dealtfel mâine am să revin la ultima scrisoare a lui Laszlo în care vorbeşte despre o emisiune TV a ei cu Pelin...

Să nu uit: în celaşi număr din *Luceafărul* este publicat, pe o pagină, un fragment din **Bonifacia.** Desigur, tot mâna Marianei Sipoş...

Duminică 31 ianuarie 1999

Am dormit vreo şase ore şi mi-am mai venit în fire.

Revin, deci, la scrisoarea lui Laszlo din 24 ian.:

După ce îmi transmite mesajul pentru el a unei doamne din Bucureşti, pesnionară, care îi cere adresa mea, îmi relatează:

"în emisiunea de acum două zile a Marianei Sipoş, invitat: Mihai Pelin. Care e foarte-foarte sigur de faptul că Ion Caraion ar fi fost colaborator voluntar al Securităţii, că a scris note informative mincinoase despre Monica Lovinescu, în schimbul paşaportului – şi toate celelalte insanităţi deja în circulaţie. Cică a văzut cu ochii lui manuscrisul "documentelor" publicate (...) în *Săptămîna.* Erau semnate cu un nume de cod, ceea ce l-a dus la ideea identificării lui Caraion. Apoi, supralicitînd: dealtfel, Caraion l-a calomniat groaznic pe Virgil Ierunca, afirmînd că a fost un apologet al comunismului, prin anii '45. Sipoş, foarte fermă: dar nu e vorba de nici o calomnie, poate confirma şi ea acest fapt. La mutra incredulă a lui Pelin, se opreşte imaginea şi se dă in extenso un citat supraelogios al lui Ierunca la adresa lui Lenin".

Aşadar, iată cum arată sursa iscălitoresei humanitasioate şi ce încredere prezintă!

Formidabilă această Mariana Sipoş! N-aş fi vrut să mă aflu pe scaunul electric, în faţa ei, precum Izvor Pelin! Pe mine, care nu-i eram deloc inamic – şi m-a stors, m-a laminat, dar pe Bibliografia Irefutabilă a Semnătoresei? Rămâne de văzut ce... s-a văzut, obiectiv, la TV, Laszlo nefiind spectator neutru, ci participant şi, oricât de obiectiv s-ar strădui să fie, tot i-o ia înainte visceraţiunea...

Spuneam că Laszlo mi-a trimis **Ultima bolgie** a lui Caraion. Totodată o dare de seamă despre lansarea jurnalului (*Monitorul de Cluj*), răspunsul lui Vasile Baghiu la o anchetă a *Cuvîntului*, precum şi interiorul aceluiaşi *Cuvînt*, consacrat...

"Două cazuri de furt intelectual: Mihnea Gheorghiu şi Ion Caraion" – scrie cu litere de o şchioapă sub indicaţiunea: "Găurile (!)

negre ale conştiinţei literare". Cine moşeşte această dublă demascare? Cine altul, decât plagiatorul notoriu Ioan Buduca!

Despre ce este vorba: Aleutina Creţu (din Mereni, Tighina), după închisoare (spionaj) nu a găsit de lucru la lumina zilei şi a făcut pe negrul (la negru...) pentru alţii – printre ei: Mihnea Gheorghiu şi Ion Caraion.

La ultimul se întâlneşte cu Hamzea. Mai auzisem-citisem: Caraion nu a fost onest faţă de co-traducători...

Buduca îmi arde şi mie o copită:

"Cazul lui Ion Caraion, însă, începe să devină îngrijorător. Recent, Paul Goma îi lua apărarea în contra lui Grigurcu, dat fiind că acesta din urmă îndrăznise să ne reamintească episodul în care Caraion îi turna la Securitate pe Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca. Goma! Care mai bine şi-ar tăia mâna decât să scrie ceva de bine despre cineva! Goma apărîndu-l pe Caraion! Oala spartă luînd apărarea hârbului? Să fi fost oare caracterul lui Caraion un hârb? După dezvăluirile doamnei Aleutina Grigorescu Creţu (...) Ion Caraion apare ca un monstru cu două capete: scriitor important al generaţiei sale şi un ticălos cum poate numai Eugen Barbu a mai fost în mare grădina literelor româneşti".

Este reprodusă şi o pagină manuscris din Caraion – zice legenda (autor: Buduca):

"Mostră din caligrafia lui Ion Caraion: un document grafologic sau psihiatric?"

A nu se uita: demascarea furturilor literare ocupă interiorul *Cuvîntului,* paginile 8-9. Dar oare pe ce-mi cad ochii pe verso-ul paginii 9, adică pe 10? Două lălăieli, una fiind cronica ortodoxă: **Biserici şi simpozioane**, alta: **La pânda gândului** (ce adânc!). Semnate: Dan Ciachir, catehizatorul Buducăi!

(...)

Azi este o superbă zi de iarnă însorită. Am umblat vreun ceas prin târg. Geruleţul îmi aduce România în plin Belleville.

Seara: a telefonat I.L. Stoiciu. În prima parte a convorbirii nu ne-am înţeles deloc-deloc. El se arăta mirat că data trecută am putut cere jurnalului să publice o cronică despre mine; şi că a fost mirat că eu nu înţeleg: el nu poate să scrie cronică – fiindcă nu are cărţile... Am spus de vreo trei ori: dacă aşa a înţeles el – regret, însă nu asta spusesem,

doar mă informasem: are *Cotidianul* de gând să publice o recenzie despre **Jurnal IV-V**, proaspăt apărut?, fiindcă tocmai văzusem o cronică dedicată lui Ţepeneag; că nu aveam deloc intenţia de a-l soma pe el să scrie cronica...

Era într-o zi (seară) proastă. Mereu zicea că eu nu înţeleg ce-i acolo, în România; că ar trebui să vin acolo, ca să pricep. (...)

F E B R U A R I E

Luni 1 februarie 1999

(...) Am terminat textul despre Buduca.

Paris 1 februarie 1999

I. B U D U C A: gaura albă a conştiinţei literare

O ştiu toţi dascălii din lume: un copil (Ionel), prins că a furat, de pildă, cartea de citire a lui Georgel, se apără, dînd o *altă* vină pe *alt* copil:

«Dar şi Sorinel a gâtuit mâţa! Şi Săndel i-a spart lui Mirel capul! Şi...»

Aşa procedase Eugen Barbu, plagiator cu condicuţă; ca un hoţ care, prins, zbiară: «Hoţii! Hoţii!!», arătînd în dreapta, în stânga, în sus, în spate, în semn de: «Toată lumea face "aşa" – ce: eu nu-s lume?»

Aşa procedează Ioan Buduca: dovedit cu probe, de *plagiat*, după ce a dat vina pe redactorul de carte, însă nu a recunoscut delictul (furtul), în loc să se retragă, întru penitenţă la mănăstirea Secu, unde-i stareţ maestrul său de dogmatică-securatică: Dan Ciachir, el arată spre "Două cazuri de furt intelec-tual: Mihnea Gheorghiu şi Ion Caraion" *(Cuvîntul* din ianuarie 1999), avînd un supratitlu nesfârşit de subtil: "Găurile negre ale conştiinţei literare".

În cele două pagini interioare plagiatorul I. Buduca, prin titlul: "furt intelectual" îi trimite pe cititori la "hoţul Caraion" (alături de Mihnea Gheorghiu – tot pentru camuflaj...), însă prin textul de prezentare "Negri literari" le strecoară în ureche otrava pusă în comerţ de Liiceanu sub eticheta: "turnătorul Caraion".

Să le cercetăm pe rând:

1. "Hoţul Caraion"

Nimic nou sub soare: campania împotriva lui Ion Caraion organizată de Humanitas prin volumul **Această dragoste care ne**

leagă..., susținută și de N. Manolescu și de Matei Călinescu, încuviințată și de Gheorghe Grigurcu și de Al. Cistelecan – conținea și această acuzație de "hoț de poeme" – vezi în volum afirmațiile puse de iscălitoreasa-anchetatoare în gura lui A. Hamzea.

Tactică primitivă: ca și Securitatea, când (uneori) nu izbutea să te prefacă în spion american, îți strecura în dosar niscai găinării...

Este întru totul verosimil ca Aleutina Crețu-Grigorescu, să fie cotraducătoarea sau adevărata traducătoare a unor piese de Tenesee Williams, a **Cărții junglei** de Kipling, a poeților americani din **Antologia**... citată. Numai că acestă "practică" a fost curentă și înainte de instaurarea comunismului – nu-și aduce nimeni de Giurgea? în perioada siberiană a cunoscut o mare răspândire și a procurat o pâine (neagră, dar pâine) foarte multor scriitori interziși. La vârsta lui, I. Buduca ar fi trebuit să cunoască această cruntă realitate. Și Vinea și Frunzetti și Doinaș și Steinhardt și Negoițescu și Balotă (și câți încă!) au tradus (ce au tradus), dar au semnat alții. Și nu totdeauna cei ce-și puneau numele pe o muncă ce nu le aparținea erau necinstiți, profitori – "hoți", vorba lui I. Buduca, acesta **hoț-cinstit** fiind, și nu doar de traduceri... Anume scriitori ce aveau voie să publice, îi acopereau, îi protejau pe nefericiții "dușmani ai poporului" muritori de foame, prilejuindu-le un câștig. Că au fost unii semnatari de traduceri care au reținut pentru ei înșiși cea mai mare parte a plății – din păcate și asta este adevărat.

Câteva exemple din familie: din pricina ginerelui care publicase în Occident cărți-dușmănoase, socrul meu, traducător diplomat, nu a mai avut voie nici el să traducă. Însă pentru că Petru Manoliu, care făcuse contract și pentru **Iosif și frații săi** de Thomas Mann, luase banii și murise, lăsînd un text nefolosibil: îl tradusese pe Thomas Mann după... traducerea franceză de la Gallimard!, inventivul Romul Munteanu (flancat de Brad, Ghișe, Dodu) a găsit soluția: Năvodaru era și bun traducător de germană și... interzis: dacă i se promite o sumă care să-i acopere dactilografierea, va fi silit să accepte. Și Năvodaru a acceptat: pe primul volum (din trei – Univers, 1977) apare ca traducător Petru Manoliu! Tot socrul meu a tradus și **Despre război** de Clausewitz (Editura militară, 1982) însă nu este menționat traducătorul decât în caseta... tehnică (Raymond Aron, văzînd volumul, a exclamat: «Nu știam că Clausewitz a scris direct în românește!»), iar studiul introductiv, notele, verificarea textului apar semnate de... general-maior dr. Corneliu Soare...

Am tradus împreună cu Horia Florian Popescu **Is I Lay Dying** de Faulkner pentru Cartea românească. Când au venit șpalturile am constatat că dispăruse numele meu de co-traducător. Îmi explicase Gafița: *eu nu exist!* Horia Florian Popescu a refuzat să semneze singur,

astfel că volumul a apărut abia în iulie 1972, când eu mă aflam... în Germania, în drum spre Franța! Purtînd și numele meu...

Am tradus (după varianta franceză) împreună cu soția volumul lui Yukio Mishima **Tumultul valurilor,** pentru Univers. Cale de trei "ședințe de lămurire" (în fapt: anchete de Securitate) inevitabilii Romul Munteanu, Ion Brad, Dumitru Ghișe, Ion Dodu Bălan (ia te uită: toți ardeleni de-ai Buducăi!) au exercitat presiuni asupra mea, alternînd promisiunile cu amenințările, pentru a le da, lor, în scris, că "renunț de bună voie" să co-semnez traducerea din Mishima – atunci Romul Munteanu mă lămurea: cum și cât... nu exist eu – deci numele nu poate apărea! Recunosc, rușinat: în cele din urmă, obosit, hărțuit (repet: cei patru mă atacau în haită, cu întrebări încrucișate, în pur stil securist), am cedat, am dat în scris că "renunț de bunăvoie" la prezența numelui meu pe traducere. Dar, cum e în România: m-am consolat că nu cedasem chiar tot-tot: securiștii culturii – îi mai înșir o dată: Romul Munteanu, Ion Brad, Dumitru Ghișe, Ion Dodu Bălan – țineau ca traducerea să apară..., fie fără nici un nume («o să se creadă că tovarășii tipografi au uitat să culegă...» – propunea Dodu), fie cu un pseudonim. Ce victorie am repurtat (în ciuda infrângerii generale): am obținut să semneze soția mea, cu numele de fată...

Așa a fost (și va mai fi) cu traducerile.

Cât despre "furtul intelectual" săvârșit de Caraion, cel care nu știa engleză, semnînd poeme traduse de altcineva... Este întrebat Buduca cel atoateștiutor: Arghezi – de pildă – știa rusește? Atunci cum a apărut ca traducător al **Fabulelor** lui Krîlov – făcînd din producția unui oarecare imitator al lui La Fontaine un extraordinar poet – în românește, se înțelege...? Dar Mazilescu: stăpânea el atât de bine franceza, ca să-l traducă pe Michel Deguy? Ei bine: varianta românească (a lui Mazilescu) este o mare poezie – spre deosebire de original: niște versuri, acolo...

Așa va fi procedat și Caraion: "a mai schimbat un cuvânt pe ici, pe colo"; cum spune Aleutina Crețu-Grigorescu... – dar cu un cuvânt pe ici, cu un cuvânt pe colo un poet poate preface un oarecare text în poezie adevărată.

2. "Turnătorul Caraion"

Aici voia să-l aducă I. Buduca pe cititor. Scontînd pe inocența romă-nului răsfoitor de ziare și mai ales pe facultatea lui de a uita fulgerător și ceea ce, eventual, știa, plagiatorul emerit are obrăznicia să tune și să fulgere – în prezentarea intitulată "Negrii literari" – împotriva lui E. Barbu, a lui Ștefanache – dar uitîndu-l pe cel mai recent: pe Inimitabilul Buduca! Pe Cinstitul Buduca! Pe hoțul de texte Buduca...

Povestea cu "furtul intelectual": o (disproporționată) introducere în ade-vărata problemă: a fost sau ba Ion Caraion "monstrul cu două capete"? (aici îl plagiază pe Matei Călinescu), cel care "îi turna la Securitate pe Monica Lovinescu și pe Virgil Ierunca"? iar dincoace Buduca îl omite pe Goma, căruia E. Barbu i-a consacrat o pagină întreagă din "jurnalul lui Caraion".

Fiindcă am ajuns la miezul problemei, cititorul să știe – dacă n-a aflat: Poetul Ion Caraion a făcut închisoare politică între 1950 și 1955, apoi între 1958 și 1964 – ultima oară a fost condamnat la moarte, pedeapsă comutată în închisoare pe viață. Poeme de-ale sale, alături de ale lui Crainic, Gyr, Mândinescu, Cahuleanu-Ciurunga, Ion Omescu au alimentat poezia de închisoare. Poetul Caraion a putut publica din nou – însă ca majoritatea foștilor deținuți: *abia după "decretul Ceaușescu" din iunie 1965*. Abia ieșit din prima pușcărie a scris și a trimis lui Virgil Ierunca, la Paris atât versuri-din-închisoare, cât și un "memorial al închisorilor românești" – soția sa Valentina fiind condamnată la 15 ani pentru crimă de dactilografiere...

În 1981 poetul a cerut azil politic în Elveția. Nu și-a ținut... condeiul, a scos volumul de pamflete **Insectele tovarășului Hitler**, a ținut conferințe, a scris articole în presa din exil. *Din acest motiv* în 1982 organul Securității *Săptămâna* lui Eugen Barbu, unde asudau din greu căprarii MAI: Ulieru, V.C. Tudor, Ciachir (acesta detașat, după 89 la *Cuvîntul* – mucilagiu teologo-securist la care voi reveni de fiecare dată când voi avea ocazia) a publicat largi și lungi fragmente prezentate drept "Jurnalul lui Caraion". În el au fost portretizați deloc flatant Monica Lovinescu și Virgil Ierunca – și semnatarul acestor rânduri, pe o pagină, la 12 martie /82).

Procedeu ticălos al ticăloasei Securități: publicarea vicioasă, traficată, a unor scrieri confiscate-furate (și nedestinate tiparului) a provocat mare tulburare, mai cu seamă printre scriitorii prieteni și cunoscuți ai lui Caraion. El a dat câteva explicații prin Europa liberă, dar acestea nu au clarificat lucrurile. A murit în 1986, la Lausanne.

Nu cunosc amănunte privitoare la motivul reactivării "afacerii Caraion" tocmai în 1997, prin lansarea volumului **Această dragoste care ne leagă – reconstituirea unui asasinat**, editat de Liiceanu, la Humanitas, în noua colecție "Procesul comunismului". Însă mi s-a părut suspectă, pe de o parte arhitectura cărții – atenție: propunîndu-și *să reconstituie asasinatul* Ecaterinei Bălăcioiu, soția lui E. Lovinescu și mamă a Monicăi Lovinescu, însă mutînd accentul responsabilităților de la Securitate *(călăul)* la... Ion Caraion, și el *victimă*. Pe de alta suspect mi s-a arătat tapajul lansării și dirijarea atenției spre doar un

capitol (32 pagini, cu tot cu note, din totalul de 342 pagini – însă această zecime face cât un munte de însinuări ticăloase, de afirmaţii mincinoase, de calomnii groase): N. Manolescu în editorialul "«Jurnalul» poetului", în noiembrie 87 în *România literară;* revista *22*, prezentînd în decembrie 87 fragmente şi anunţînd apropiata lansare a volumului; emisiuni la TV – din care una a aceluiaşi Manolescu, interpretînd Aria Calomniei în duet cu iscălitoreasa; intervenţia lui Matei Călinescu ("Ion Caraion: un monstru"); în aceeiaşi *Românie literară* Gheorghe Grigurcu, dintr-o solidaritate rău înţeleasă, înclinînd să creadă invenţiile "anchetatoarei" potrivit cărora Ion Caraion ar fi scris ceea ce a publicat Securitatea lui Ciachir (pentru urechile lui Buduca!) în scopul de a obţine paşaport de plecare în Occident – în fine, o variaţiune pe aceiaşi temă semnată: Al. Cistelecan în *Vatra*...

Am intervenit prin o scrisoare deschisă adresată lui Gheorghe Grigurcu, apărută în *România literară.* Apoi prin încă una ce constituia răspuns la răspuns: N. Manolescu a refuzat să o publice prin deja-clasicul editorial "Adio, domnule Goma!"

I. Buduca, după obiceiu-i cunoscut, fără să citească, fără să dea citate, "rezumă" în stilul E. Barbu-Manolescu-Dimisianu-Ştefănescu-Pruteanu etc. ceea ce-i convine lui – iată ce scrie în textul de prezentare din *Cuvîntul*:

"Cazul lui Ion Caraion, însă, începe să devină îngrijorător. Recent, Paul Goma îi lua apărarea în contra lui Gheorghe Grigurcu, dat fiind că acesta îndrăznise să ne reamintească episodul în care Caraion îi turna la Securitate pe Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca".

Fiul spiritual al Ceachirului cu acelaşi nume a învăţat de la maestrul său maniera barbo-săptămînistă de a "combate". Taman aşa făcea şi Conu Jenică. Numai că pe vremea aceea atacaţii nu puteau să răspundă minciunilor, calomniilor sale – unde să fi publicat replica: în *Viaţa studenţească*?, în *Amfiteatru*?

Acum, după '89, eu pot să-i dau peste nas mincinosului Buduca – pe puncte:

- dacă ar fi citit scrisoarea mea către Grigurcu, n-ar fi afirmat că intervenisem "în apărarea lui Caraion" – ci pentru a demonta, mai întâi vicioasa alcătuire a volumului comandat şi promovat de Liiceanu; în al doilea: reaua credinţă (ca şi analfabetismul în materie) al lui Manolescu – cel care a afirmat negru pe alb în editorialul amintit: "explicaţia (autoarei volumului n. m. P.G.) e simplă, plauzibilă şi înspăimântătoare: ca să i se permită să emigreze, Ion Caraion n-a scris un jurnal care i-a fost confiscat după plecare: a lăsat cu bună ştiinţă un denunţ"; în al treilea: neglijenţa lui Grigurcu de a citi fără a reflecta la ceea ce citeşte şi fără a se informa pe lângă cunoscuţii poetului;
- dacă ar fi citit volumul **Această dragoste**... cum se citeşte: de

la stânga spre dreapta (i-a mai explicat procedeul şi Laszlo – se vede că degeaba), Buduca ar fi aflat un amănunt: oricât de sordide ar fi (şi sunt!) detaliile despre Monica Lovinescu, Virgil Ierunca şi despre mine – de ce m-a uitat? – acestea nu intră în categoria (!) turnătoriilor – ("episodul în care Caraion îi turna la Securitate"). Este bine ca I. Buduca să afle măcar acum, când, ajuns la vârsta de 47 an, se presupune că a ieşit din adolescenţă: pentru ca un text (îi zicem aşa) să fie unul *de denunţ*, trebuie să conţină "dezvăluirea" unor stări, a unor fapte de pe urma cărora cel denunţat va avea de suferit de la Securitate (Organul lui Ciachir); deasemeni: pentru ca un text să fie *calomnios*, este necesar ca el să fie adus la cunoştinţa publicului, fie din iniţiativa, fie cu asentimentul autorului – altfel ar fi calomnie şi ceea ce spune, în târg – sub pecetea tainei...- Buduca despre Ţeposu, despre Breban – nu?;

- dacă a citit **Această dragoste...**, nu a aflat *cum anume* au fost turnaţi, calomniaţi Monica şi Virgil. "Anchetatoarea", ieşită din aceeaşi şcoală ca Buduca **nu a produs** probe, **nici** citate. Ci doar afirmaţii fanteziste şi "rezumate" abuzive;

- într-o "interpelare" la scrisoarea mea adresată lui Grigurcu – în care argumentam exact ca mai sus: iscălitoarea nu produce probe ale "turnătoriei" lui Caraion – semnătoareasa volumului în chestie îmi răspundea cu toată insolenţa conştiinţei că în spatele ei de "anchetatoare" se află Liiceanu, cu Humanitas, Adameşteanca şi *22*, Manolescu şi proprietatea sa *România literară* (precum şi alţi directori): îşi deconspira, în sfârşit, "sursa de informaţie": nişte penibile însăilări din *Expres Magazin* compuse de Mihai Pelin!

Cum ar veni: "coordonatorul" Cărţilor albe, colaboratorul lui I.C. Drăgan la antena securistă de la Milano – acesta-i "izvorul" de la care s-a adăpat şefesa colecţiei "Procesul comunismului" de la Humanitas! I-am răspuns indirect că securiştii de teapa lui Pelin nu sunt de crezut (nici când îi vezi morţi) – şi iată, recent, într-o emisiune TV a Marianei Sipoş, întrebat dacă a văzut cu ochii lui "documentele" publicate de E. Barbu în *Săptămîna*, Pelin a răspuns că da, le-a văzut: **erau semnate cu nume de cod**!; întrebat în continuare de unde ştie că sub acel cod se afla... Caraion, de Netăgăduitul Izvor al Ministerului Adevărului a răspuns că... a întâlnit în alte părţi decriptările involuntare ale unor nume de cod – ceea ce l-a condus la ideea identificării lui Caraion!

Iată pe ce informaţii, pe ce izvor s-a rezemat Humanitas pentru a clădi acest Labirint în care să fie plasat Monstrul Caraion, "turnătorul Monicăi Lovinescu şi a lui Virgil Ierunca" – aşa cum atât de frumos (dar mai ales exact) se exprimă un ins de moralitatea lui Buduca!

De aici, din cartierul Belleville al Parisului se vede odgonul cu care e cusut capitolul **Stelian Diaconescu (Ion Caraion)** din volumul **Această dragoste...** S-a văzut şi orchestrarea, din umbră – din

imediata mea vecinătate geografică. Pesemne intervențiile mele nu au rămas chiar fără ecou, iar de când a apărut în *Vatra* (nr. 10/98) textul Sandei Cordoș **Crizistii**, Humanitasioții au intrat în panică.

Bine-bine, dar chiar atât de în panică să se afle liicenii de toate sexele, de au făcut apel la serviciile ultimului dintre argați – unde mai pui: ucenic al limbricului teologo-securist pe nume Ciachir: Buduca: gaura albă a (in)conștiinței literare (îți dai seama?! – românești)?

Marți 2 februarie 1999

Zi posomorîtă, deprimată – deprimantă. Contribuie din plin la aceasta și nemulțumirile: discuția telefonică avută cu Stoiciu, nervozitate extremă din casă – la toți – zvonurile că Dacia n-ar mai fi pe linia de plutire... (...) Și încă ce am aflat de la Luca Pițu: că Dan Petrescu este, în continuare, acolo, "șef mare", cum zice el... Iar marele-șef nu coboară până la a-mi da un semn de viață... Ei, bravos! Iar când vom avea o explicație, el va pretinde că era supărat de "portretul" din **Jurnalul unui jurnal** – ce contează că acesta a apărut *după* dispariția lui îndelungată, abia în decembrie 98, când el tăcea cu îndârjire, de prin septembrie același an (totuși). Sau, mai știi: îmi va reproșa că... nu l-am căutat (cu mâna mea), ca să-i aduc aminte că mai exist – după ce el îmi scrisese că este *excedat* de scrisorile mele – în care întrebam mereu, mereu... de ce nu răspunde la întrebările mele legitime...?

Asta-i cu editorii – păi ce: am eu habar ce greu e să fii editor – am fost eu vreodată? Atunci de ce vorbesc, domnule? De ce-i critic, de ce mă plâng de ei – ba chiar îi înjur în jurnalul meu cel personal (editat tot de un editor, fatalmente...)? Pentru a câta oară o spun: ce bine-ar fi pe lumea asta dacă nu ar exista acești încurcă-lume, acești cerșetori, acești excedanți de autori! Atunci editorii ar edita cărțile (făcute de ei, singurei, în zilele fără soț cu cumnățelele) în pace, n-ar mai fi futuți la cap, tulburați, zădărniciți în opera lor de culturalizare a maselor largi – prin intervențiile inoportune, meschine, obraznice, prostești (ale cerșeto-rilor de scriitori). Păi, jos scriitorii și sus editorii! Păi, moarte scrito-rilor – și-păi să trăiască,-n veci editorii noștri dragi!

(...) Franțujii ăștia: niște români – singura deosebire: vorbesc franțuzește fără accentul rrromânesc al Elvirrrei Popesco!

Consângenii noștri, chiar de cea mai bună calitate au un... tic: în discuțiile cu mine (nu toți, din nefericire; din nefericire, prea mulți) – și, desigur, cu oricare alt "fugit" – în clipa în care nu mai au argu-mente, sau se plictisesc de argumentat, îți pun mâna în piept cu:

«Nu știi dumneata ce se petrece aici!»

Mă întreb dacă nu foloseam și eu astfel de înlocuitor a totul și a

toate. Dacă mă gândesc bine-bine... parcă şi eu. Numai că, dacă nu exclud această urâtă posibilitatea, nici nu-mi aduc aminte, limpede, o astfel de "discuţie" cu vreun occidental. Doar dacă... Doamne fereşte!

Sânt terorizat de perspectiva Alzheimer. Se zice că sunt predispuse structurile colerice (ca mine), persoanele care se remarcă printr-o bună memorie – şi, în general cei care "pun la inimă" toate căcaturile – tot ca mine. Bietul Cioran, Dumnezeu să-l ierte: nu se va fi remarcat el printr-o memorie ieşită din comun, dar faptul că a trecut de la româneşte la franţuzeşte şi că le stăpânea dumnezeeşte pe amândouă ba mai ştia şi nemţeşte şi englezeşte (ba chiar răşinăreşte) însemna că adunase în scăfârlia lui multe-multe-multe *cuvinte*. Şi, iată: dă boala *peste ele* – şi i se şterg. În primul rând *cuvintele*. Apoi restul. Se spune, spun apropiaţii celor atinşi: ţi se rupe inima când soţul sau fratele sau părintele tău te întreabă:

«Tu cine eşti?»

Însă şi mai sfâşietoare trebuie să fie întâlnirea lui cu propriul chip, în oglindă. Îl întreabă:

«Dar tu cine eşti?»

Miercuri 3 februarie 1999

(...) Seara: am primit o cartolină trimisă de Laszlo din Budapesta; o scrisoare de la Kuciuk şi un plic în care Ruxandra Cesereanu pune o pagină din *Ziarul de Cluj*, în care se află cronica ei: **Un jurnalist nesăţios** (dar atât, nici un cuvânt – dacă-i supărată, din câte spune Laszlo...) şi două reviste: *Convorbiri literare* (ian. 99) şi *Vatra* 11/98. De câtva timp, *C. L.* cu cele 48 de pagini ale sale tipărite îndesat echivalează cu un volum mediu – ca un periodic format carte, cum ar fi *Viaţa românească*). Adună semnături de prim ordin: Ierunca, Grigurcu, Ursachi, Kiropol, Nedelcovici, Manolescu (o convorbire cu C.M.S), L.I. Stoiciu – fatal, i-am amintit pe cei mai bătrâiori... *Vatra*, în schimb, dacă nu se... umflă cantitativ, devine din ce în ce mai arătoasă, grafic (de calitate ce să mai vorbesc, e din ce în ce mai... foarte bună – am să le scriu şi asta vetrioţilor, dar nu ştiu când, fiindcă le-am trimis trei plicuri în cam zece zile...).

În nr. 11 (pe care nu l-am citit tot) mi-a atras atenţia discuţia în jurul cărţii lui Caius Dobrescu, **Modernitatea ultimă**. Un alt june simpatic (am vrut să spun: bun...), Vasile Baghiu îl cam martirizează – pentru nişte "păcate" pe care le va fi avînd chiar el (dacă sunt cam de aceeaşi vârstă): zice că îi face o mare nedreptate Anei Blandiana, vorbind despre ea aşa cum vorbeşte(chestiunea rezistenţei prin cultură); şi despre Nichita Stănescu (valoarea poeziei sale),

Evidenţiază tonul inadecvat al lui Ştefănescu (într-o cronică – nu am citit-o), precum şi argumentele aceluiaşi, nu debile, ci de-a dreptul ticăloase (acesta fiind comentariul meu). Mai scriu despre Dobrescu: Nicoleta Sălcudeanu, Iulian Boldea, Nicolae Coande (pe ultii trei am să-i citesc pe îndelete mâine, pe lumină).

La rubrica **Copii legalizate**, *Vatra* publică un schimb de scrisori Ţepeneag-Schlesak, din 1971. După prostul obicei al său, somniricul Puiu scrie, atacîndu-mi iar nădragii.

Şi mai seara: am scris textul următor – am să-l trimit mâine lui Cistelecan, să-l publice în *Vatra*:

Paris 4 februarie 1999

Despre un jurnal "apocrif" şi despre Ţepeneag

Vatra 11/98 a publicat la rubrica intitulată: **Copii legalizate**, un schimb de scrisori Ţepeneag-Schlesak, din august-noiembrie 1971.

După un rău, dar de nedezrădăcinat obicei, fostul meu prieten scrie, în prezentare, următoarele:

"Relaţia mea cu Goma s-a schimbat radical. (...) **După schimbarea regimului în România ne-am agresat reciproc.** El nu-mi suporta ironiile, pe mine mă scandalizau minciunile pe care le lansa, iresponsabil (subl. mele) (...). Cum spune Schlesak, chiar şi când te vorbeşte de bine, Goma scorneşte câte în lună şi-n stele. Jurnalul său apocrif (subl. în text) e plin de injurii şi născociri".

Doar în acest paragraf D. Ţepeneag inşiră o sumă de flagrante inexactităţi şi de somnorităţi alături – fiindcă:

1. nu "ne-am agresat reciproc": ar fi presupus simultaneitate, or el a deschis ostilităţile în martie 1990, eu am răspuns – indirect – abia în iulie 1991, în textul **Capra şi Căprarul** – adresat lui Breban;

2. nu "după schimbarea regimului în România", ci el: în vara lui 1989;

3. nu erau "ironii" zisele lui – de-o pildă, atunci când le atrăgea atenţia tinerilor din România să nu-l mai "cultive" pe Golemul Goma (pedagogie pe care o aplică şi la sfârşitul prezentării din *Vatra*); când, fără citate, fără argumente afirma că Goma este mincinos (dar mincinosul devenea fulgerător citabil când îi ataca pe Monica Lovinescu, pe Liiceanu!) şi nerecunoscător (lui, lui Ţepeneag): când i se plângea poetului canadian Marteau că nu am alt gând, decât să-i... fur revista *Cahiers de l'Est* – în acel moment, aprilie '77, eu aflându-mă în puşcărie, în România;

4. nu erau defel minciuni zisele mele – anume: că Ţepeneag refuzase să ceară azil politic, şi nu "din pricipiu" – care principiu?- ci pentru că aşa îi ceruse-impusese familia, ca să nu se păteze dosarul (la

Patriarhie, la MAN) şi să nu pericliteze călătoriile încolo, încoace, vacanţele la mare în România a soţiei, a fiicei;

5. Dacă lucrurile stau "aşa cum spune Schlesak, chiar şi când te vorbeşte de bine, Goma scorneşte...", de ce nu reproduce scrisoarea, textul cu pricina – el, strămoşul încă ne-recunoscut al textilismului carpatoda-nubian?, de ce face rezumate fantezist-abuzive în maniera lui Breban, a lui Dimisianu, a lui Buduca, a lui Pruteanu, a lui Ştefănescu?

în legătură cu "minciunile" mele – deosebite de "ironiile" sale – o singură informaţie greşită am dat: am afirmat că preotul Alexandru Ionescu, socrul lui Ţepeneag era membru al C.C. Fac cuvenita rectificare, cerîndu-mi scuze: preotul Ionescu nu era membru al C.C., doar deputat în M.A.N. şi viçar cu probleme speciale, externe (a activat în anii 70 pe linie spirituală în echipa trimisă de Patriarhia de la Bucureşti cu scopul de a pune mâna pe Biserica Ortodoxă română de la Paris şi de a o preface într-o anexă a ambasadei RSR – să zicem: în Centru foarte cultural).

Acum, o nedumerire: ştiam că Ţepeneag e oniric, dar nici într-atât, încât să nu stăpânească limba în care se exprimă – să se fi molipsit de la Breban? Altfel de ce ar califica un jurnal de *apocrif*? Ce înţelege el prin "Jurnalul său (al meu, nota mea) *apocrif*" (sublinierea îi aparţine):

- că Jurnalul **meu** (din care au apărut până acum cinci volume, în curând va fi tipărit al şaselea) este... apocrif=*necanonic*? Ce condiţii ar fi trebuit să respecte, pentru a deveni un... jurnal cinstit-canonic – aşa, cam ca al lui Ţepeneag?;

- că Jurnal **meu**... nu este al meu, scris fiind scris de altcineva? De cine: de nevastă-mea?, de fiu-meu? – în acest caz, rămâne în familie, şi ei purtînd numele Goma; sau poate să mi-l fi scris "forţe obscure" – cele pe care le vede Ţepeneag îndărătul meu, Golemul de serviciu?; să mi-l fi "alcătuit"jidovimea-nternaţională, ca şi restul cărţilor (deci **Ostinato**!), după spusele-scrisele Securităţii sub pseudonimele I.C. Drăgan, V.C. Tudor?; să-l fi furat, cuiva – dar cui: lui Ţepeneag?

- că Jurnalul **meu** (acum mă adresez unui scriitor care şi el a comis delicte de această specie) este... *neautentic*?

Ce poate fi inautentic la un jurnal? Din moment ce prin natura sa, este expresia unei persoane? Au poate "nu am redat (în Jurnal) realitatea noastră, aşa cum este ea"? Dar cum este realitatea *noastră*, Dumitru Ţepeneag?

Din momentul în care în primăvara anului 1978 te-ai despărţit de prietenii tăi, refugiaţi politic, pentru că nu acceptaseră să facă demonstraţii de stradă pentru ca tu să obţii paşaport de apatrid şi să

beneficiezi, la Berlin, de bursa Humboldt; din momentul în care m-ai acuzat pe mine, prieten al tău, abia ieşit din închisorile succesive, că am cerut azil politic, fără a te consulta (de ce: îţi cunoşteam teoria păstrării cetăţeniei române cu orice preţ); ce să mai spun de primăvara anului 1989, când adunam semnături pe un text de susţinere a scriitorilor din România, aflaţi în mare dificultate (semnat până şi de ultraprudentul Ilie Constantin, până şi de foarte privitoarea-în-jur Ioana Andreescu), iar tu, Ţepeneag ai refuzat, spunînd că nu mai eşti scriitor român şi că ai dat destul pentru români – de atunci, băiete, n-am mai evoluat în aceeaşi realitate.

Dar să admitem că Ţepeneag are dreptate: că ceea ce scriu – nu doar în Jurnal – este inautentic, neadevărat, mincinos. În care caz, de ce nu dă exemple: "Iată, în însemnarea de la data cutare, de la pagina cutare, ai afirmat că (de pildă) în iunie-iulie 1989 am vrut să alcătuiesc, la Paris, o Uniune a Scriitorilor secretă, drept care i-am spus lui Nedelcovici să nu-i anunţe pe Monica Lovinescu, pe Virgil Ierunca, pe Raicu, pe Goma (elemente ostile)... – or adevărul-adevărat este..."; – ajuns aici, să explice **adevărul-adevărat** despre acel episod, altfel riscă să fie comparat cu incomparabilul Măgureanu, cel care a deschis gura ca să cuvânteze altfel:

«*Eu n-am distrus dosare – dimpotrivă!*»

După propria-i opinie, el lupta cu floreta (="ironiile"); eu cu ciomagul (="minciunile")!

În fine, riscînd să devin agasant: Ţepeneag nu a mai citit ce am scris după 1977 (să facă bine să-şi aducă aminte cum mă acuzase, în scris, în februarie 1990 de... plagiat – doar după lectura copertei: îi "copiasem", prin: **Arta refugii** – titlul său... **Zadarnică-i arta fugii** – când amândoi îl plagiasem pe Bach!). Prin urmare, nu are cunoştinţă că am scris în multe rânduri – şi nu doar în scrisori lui adresate – cât şi cum îi datorez, pentru **Ostinato,** lui Schlesak, lui M.R. Paraschivescu, Ivănceanu, Anemonei Latzina, lui Ţepeneag, Mariei-Thérèse Kerschbaumer, Monicăi Lovinescu, lui Ierunca (ordinea fiind cronologică)...

Care-i oful său? Că nu încep, că nu sfârşesc un text, fie şi o scrisoare privată, fără a-i mulţumi din inimă? Nu-şi dă seama că aceste pretenţii, cu timpul, au devenit nu doar ridicole, ci îngrijorătoare: aşa a ajuns Ţepeneag?; din *asta* trăieşte el?

Iată, eu trăiesc, fără a suferi (şi fără a mă gândi tot timpul, tot timpul) că Nedelcovici nu-şi arată cel puţin trimestrial recunoştinţa faţă de mine pentru că *i s-a* publicat o carte la Albin Michel şi că *a fost* cooptat în PEN Club (unde *au fost* primiţi şi Tudoran şi Dinescu şi Deşliu); că C. Dumitrescu nu-mi mulţumeşte toată ziua-bună ziua

pentru că *i s-a* publicat la Seuil, **Cetatea totală**, cu o prefaţă de mine; că *fuseseră* recomandaţi la Albin Michel, la Julliard, atât Papilian şi Rodica Iulian –, cât şi Breban, Buzura, Bănulescu (la Gallimard, la Seuil). Ei, da: am făcut ceea ce făcuse şi el, în modul cel mai firesc – a uitat? înseamnă că a îmbătrânit urât.

Sau poate vrea să figureze în istoria literaturii române (cea din care-l tot dădeam afară noi, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca şi cu mine...), nu doar ca *autor* al propriilor cărţi – ci şi ca *autor-moral*... al cărţilor altora?

De pildă al romanului **Ostinato?** Dar de curând a afirmat, negru pe alb că **Ostinato** este o carte foarte proastă şi că îi pare rău că spusese contrariul în urmă cu trei decenii?

A, da: şi Monica Lovinescu a spus în februarie 1997 (şi tot în legătură cu **Jurnalul**) că îi pare rău – că m-a cunoscut...

Şi ce-ar fi dac-ar pune ei, criticii mei, mâna să scrie, ei "adevăratul (canonicul) jurnal al lui Goma? Un jurnal semnat de altul, însă pe placul lor, ca să nu mai spună că le pare rău că îl cunoscuseră pe autor...?

Joi 4 februarie 1999

(...)

Mi-a scris Luca Piţu că i-a dat lui Marcel Petrişor telefonul meu şi că are să mă caute. Ca să-mi comunice – ce anume? în 1990 a fost pe la mine (era Liiceanu la noi). De atunci însă, cu toate că a mai venit pe-aici (şi la colocviul despre exil), nu mi-a dat nici un semn de viaţă.

Sânt, în continuare, mortăcios. Nemulţumit, irascibil. Ei, dacă mi-ar fi apărut, în sfârşit, **Scrìsuri** la Nemira Danpetrescului! Dar nu (mi-)a apărut. Iar prietenul meu Dan Petrescu se miră – ba chiar se arată... excedat – de faptul că mă grăbesc... Da, domnule! De ce m-oi fi grăbind, n-au intrat zilele-n sac, nu dau Tătarii, nu s-au sfârşit zilele, cum de uitasem că sânt veşnic? Şi că o să public azi ori poimarţi, tot căcatu-ăla! Cine se interesează de ce public, de ce nu?! (...)

Miercuri 10 februarie 1999

(...)Ieri a venit poştă din abundenţă: *Monitorul* de la Iaşi, *Calende:* publică o pagină cu **Catedrala neamului** (o scrisoare de la Doman, în care-mi dă adresa lui Vasile Baghiu), *Lumea liberă* (**Vin minerii! I**), un pachet de *Cotidianul* şi, în fine, *Viaţa românească* (9-10/98).

Aici ar fi de semnalat un text al lui Cornel Moraru: **Un mozaic de tendinţe postmoderne** (hotărît, termenul postodernism, aruncat la un moment dat, şi-a creat propria necesitate...). Sânt şi eu amintit:

"(...) din anii '90 încoace literatura «carcerală», fenomen distinct în proza actuală, îmbinînd formula jurnalului sau a memorialisticii de închisoare cu experienţa infernului existenţial, care nu mai e doar unul «de hârtie», dînd o replică mortală – aş zice – aşa numitului «roman al obsedantului deceniu», pomenit şi mai înainte. Nu altceva sunt cărţile lui Paul Goma – ca să luăm exemplul cel mai concludent – decât mărturii zguduitoare ale unei experienţe trăite şi asumate până la capăt în gulagul comunist (cel puţin: **Gherla, Ostinato, Patimile după Piteşti, Culoarea curcubeului '77**). Un critic german – vrem să dăm şi altora cuvântul – nu ezita să noteze pe marginea unei asemenea lecturi: «Ostinato, în italiană cuvântul înseamnă încăpăţânat; în muzică el desemnează un motiv ce se repetă continuu (basso ostinato) iar ca titlul al romanului lui Paul Goma el reprezintă repetiţia încăpăţânată şi muzical-contrapunctică a motivelor unei existenţe de deţinut" (Siegfried Lenz, în *Der Spiegel*, 28 febr. 1972). Experimentînd o asemenea formulă epică, romanul este o încercare despre *limită şi ieşire* (ieşirea din cercul recluziunii totale), proiectată însă nu într-un univers concentraţionar fictiv, livresc, ci în lumea cumplit de concretă a închisorii din infernul totalitarist, fie că este vorba de Gherla sau Aiud, fie că este vorba de «închisoarea noastră cea de toate zilele»: *o cosmologie a celulei*, cum s-a spus. Scriitorul însuşi participă fizic şi moral la coşmarul prin care trec persona-jele sale, este unul dintre acestea. Suferă alături de ele, este la fel de vinovat sau nevinovat, avînd aceleaşi şanse de mântuire, dar poate una în plus, deoarece el scrie. Are în mai mare măsura ca alţii memoria suferinţei şi cercetînd de aproape, uneori microscopic amprentele torturii, care sunt impregnate peste tot, dar şi în corpul şi în carnea sa, ajunge să reconstituire tortura însăşi în toată grozăvenia ei, cu ororile ce o însoţesc: ceva de neimaginat şi de nepovestit."

Textul lui Cornel Moraru este primul din o suită: "Tendinţe postmoderne în proza românească". Iar acum continuu: al doilea text se intitulează: **Proza biografică** şi este semnat de G. Dimisianu. Ei, pe cine înşiră Dimi la "literatura jurnalieră şi de memorii"? Fireşte, pe Sîrbu, pe Steinhardt, pe Zaciu, pe Ţepeneag, pe Mircea Ciobanu (cu Convorbirile cu Mihai I! – cum ar veni: grefierul devine, sub condeiul dimiselic, autor de... literatură jurnalieră şi de memorii!), Valeriu Cristea, Ciocârlie, Vera Călin (păi, ce?)... N-ar mai lipsi decât Croh, că şi el are "amintiri", dar omisiunea dimisească are o explicaţie: Croh este scos din circulaţie. Dar Goma? Goma *nu există* pentru Vechea Gardă de la Poarta Palatului de Iarnă (aia care făcu Rivuluţiunea! – sub drapelul anticomunistului Ivaşcu).

Ei, şi agiungem la Luca Piţu: **Comentariile de la Moldova (IV)**! La un moment dat zice şi de mine:

"(...) cugetez şi la Paul Goma, alt exploatator antinaţionalist, în Gherla, al opoziţiei dintre comportamentul mioritic postulat şi cel real: «Cine o fi spus că ciobanul român...» (dă citatul n.m.). Meditez la Goma şi l-aş prelungi cu patru exemple de manipulare textuală:

"1. Pe Horia, transilvanul, nu l-au livrat autorităţilor austriace ungurii, huliţi de Buzura la desele lui ieşiri ca ambasador itinerant ceauşin prin străinătăţuri, tu-le muma lor, ci moţi de-ai lui i-or băgatără deştul în anusul infundibuliform, l-or predatără stăpânirii cu recompensă pecuniară şi s-or crăcănatără de râs când l-au tras pe roată ca să afle lumea toată;

"2. Pe părinţii lui Goma nu i-au turnat saşii ori secuii că-s refugiaţi basarabeţi şi stau ascunşi prin hucii pădurilor, ci nişte ardeleni d-ai noştri, geto-draci din tată-n fiu;

"3. Basarabia au cedat-o fără luptă, împreună cu nordul bucovinic, în 1940, sub presiunea unui ultimatum, iar acum i-or intromiseră policele în găoz Iliceanu şi Konstantineskov, un olteniţan şi-un transprutean (aici se înşeală: nu e – deşi nici cu Păunescu, Plămădeală, A.D. Munteanu, Ciachir nu ne este ruşine, n.m.), oferind-o pe tavă Ucrainei, Rusiei Mici şi falice, ca s-o anchiuleze în continuare, până la Giudeţul de Apoi;

"4. În septembrie 1989, după ce fusesem exmatriculat de la Universicumetritate (...) Brumarul (...). De aici concluziile, ideologizante până la Allah, că sântem ocupaţi – titiliţi, scărpinaţi, sodomizaţi – de noi înşine, nu de moscoveţi mereu beţi. Revedeţi misiva lui Neacşo ot Câmpulung, delatorul stipendiat de judele Braşovului, ori Arhivele Otomane, pline de pâri şi alte porcărioare cuţovlahiceşti. Nous sommes occupés par nous-même, nu de ruşi, nu de măgureni, nu de mineri, nu de voicani clitorescieni (...). Altfel cum să-ţi explici raţional că, în versiunea românească a **Cărţii negre a comunismului** de la Humanitas, blindată de o anexă solidă, supervizată de Marele Liiceanu, lipsesc referinţele la Goma, Doina Cornea, Dorin Tudoran, Calciu, Gabriel Andreescu, Liviu Cangeopol, Dan Petrescu, ocultaţi cu dibăcie de Motanul Arpagic, atât de blandian?"

Mai există un fragment de eseu – foarte bun – de Marian Victor Buciu: **Pro textualism: Crăciun contra Ţepeneag**, în care încearcă (repet: încearcă) să demonstreze întâietatea lui Ţepeneag în materie de textualismus...

Bietul Onireag: pe de o parte, nu acceptă că absenţii se înşeală totdeauna (nu sună bine în româneşte această zicală). Că, noi, plecînd,

în peştera natală au rămas, nu doar vieţuitori, dar şi vătafi, alţii, cei de după noi (fie prin vârstă, fie prin... rămânere pe loc). Pe de altă parte: asta să fie preocuparea de căpătâi a scriitorului Ţepeneag? întâietatea în timp? Dar el nu ştie că Românul nu percepe timpul, iar când îl găseşte, se sperie ca de şarpe, după aceea se preface că nici usturoi n-a mâncat, nici timp n-a realizat? Că Românul nu are cea mai vagă idee de ceea ce poate fi **cronologia**? Asta ar putea însemna că Ţepeneag este mai puţin scriitor, producător de texte, ca să-i cânt în... text – cât alcătuitor de programe (textiliste). Dar bineînţeles că a fost ignorat, apoi ironizat de Crăciun – de ce se miră?: deşi nu recunoaşte, Crăciun din mantaua lui Ţepeneag a ieşit, asta se vede din Belleville! Crăciun este un ţepenegist. Taman aşa "îşi lucrase" şi Ţepeneag pre ai ai săi "înaintaşi"!

În fine *Viaţa românească* publică un fragmenţel (5 pagini) din **Roman intim,** anunţînd că se află în curs de apariţie la Allfa.(...)

Sâmbătă 13 februarie 1999

Scrisori: de la Octavian Mihăescu, stabilit în Germania; student în 1989, a trimis scrisori la Europa liberă în timpul congresului PCR din noiembrie şi 1 decembrie (89). Nu a acceptat certificat de revoluţionar; a scris o carte pe care mi-o va trimite. O frază ciudată:

«La un Târg de carte de la Frankfurt (nu mai reţin dacă în 98 sau în 97) m-am luat dur de Liiceanu, însă m-a plasat pentru explicaţii ulterioare la Crăciuneasca».

Explică mai încolo: motivul intervenţiei lui a fost topirea **Culorii curcubeului** – dar nu lămureşte dacă "explicaţiile ulterioare" i-au explicat ceva ori ba. "Crăciuneasca" să fie Ioana, prietena noastră? Probabil. O fată atât de bună, încât e prietenă cu tine cât eşti tu de faţă (în privinţa mea: atâta vreme cât nu mai este de faţă şi o altă persoană, personaj care i-ar putea influenţa – în bine, în rău – viaţa). Cu noi s-a purtat minunat – însă nimeni dintre "personajele"... celelalte nu trebuie să ştie că Ioana este prietenă cu Gomii. În ultimii 4 ani am citit vreo trei interviuri de-ale ei în periodice româneşti. Ca un făcut, la întrebarea: "Pe cine frecventaţi la Paris?", Ioana îi numea pe Vişniec, pe Tănase (ceea ce este normal: oameni de teatru, de-ai ei), alte câteva nume neutre, apoi îl punea şi pe Kundera printre relaţiile sale (!). Dar de Goma, Doamne fereşte să pomenească!

Luca Piţu: îmi trimite fotocopii după *România liberă* care îi demască pe "oamenii de sprijin" de la Iaşi...- printre ei şi Corbea.

Mă anunţă că **Jurnal IV-V** a fost "sustras" de la Biblioteca Universităţii Alsaciene ("oarecum", precizează) şi trimasă Anişoarei! (...)

Luni 15 februarie 1999

Am primit azi *Discobolul* 12/98 (cu un fragment din R.I.) şi *Jurnalul literar* nov.- dec. 98 (dedicat Monicilor).

Marţi 16 februarie 1999

(...) Citind pe sărite din ultimele volume de **Jurnal**, am băgat de seamă două inadvertenţe (deocamdată):

- în 96 sau în 97, de ziua mea aniversară am afirmat (nu mai caut acum, mi-e greu să mă ridic de pe scaun) "nimeni nu m-a felicitat" – şi doar în 2 octombrie 1995 (când eram la 'otel şi, vorba bucureşteanului, aveam proces), mă felicitaseră şi Laszlo şi Cimpoi!

- probabil prin 1994 am notat că primisem o carte de la Luca Piţu... şi că mi se pare pălăvrăgitoare, obositoare, etc...

Afirmaţie meritînd un popas.

Negreşit: *acum nu mai gândesc exact aşa* – şi eu îmi pot nuanţa opiniile despre un om, despre o carte; însă atunci aşa gândeam. Ce-ar fi trebuit să fac, la pregătirea dactilogramelor în vederea editării: să fi suprimat această părere – datată, desigur, dar *adevărată în momentul în care o puneam în jurnal*? Dacă aş fi făcut altfel, jurnalul meu ar mai fi **jurnal**? – adică acea carte ce consemnează – cronologic – adevărul din fiecare segment de timp, fie şi de o secundă, fie de o zi, dar avînd în frunte anunţul: **data** cutare? Nu. Jurnalul meu ar fi jurnalul lui Ţepeneag, cel care modifică, în 1991 (de pildă, când pregăteşte una dintre variantele "Oniricului la Paris"), întâmplări şi adevăruri din 1971, din 1977, de exemplu – în funcţie de ce crede el în... 1991.

Acum îmi vine: maniera în care îmi tratez jurnalul (în faza preparării lui pentru publicare) este asemănătoare celei în care, în "ficţiuni" vorbesc (sau tac...) în pielea, nu atâta a cutărui personaj (fiindcă personajul este una şi aceeaşi persoană cu naratorul), ci în timpul ei. Nu mai ţin minte cum anume "procedam" când scriam povestioarele "pentru copii" (probabil, instinctiv, asemănător), însă la **Din Calidor** – şi în următoarele patru "ficţii autobiografice" m-am... scăzut (ca înălţime), m-am... retrogradat (în timp, deci în vârstă), pentru a putea vedea "de la înălţimea timpului (vârstei) naratorului". Că am reuşit sau ba... Eu cred că ceva-ceva tot am izbutit, însă autorul se mai înşală...

Bătaie de cap (am şi consemnat-o, în timp ce scriam **Sabina**) mi-a dat întrebarea: din moment ce naratorul narează *din timpul* – din interiorul, cronologic, al naraţiunii, cum se va împăca... psihologia (şi, fatal: "vocabularul") unui adolescent de 15-16 ani, cu discursul... suspect de matur? Am găsit un artificiu (nu ştiu dacă rezistă, oricum,

l-am făcut cunoscut în chiar textul romanului): adolescentul acela nu era unul obişnuit, ci un "în-plus-basarabean".

Înapoi la jurnal: dactilografiind primele trei volume (cele apărute în 1997, la Nemira), am suprimat multe cuvinte, multe propoziţiuni, multe pasaje, multe pagini. Pe care, atunci, nu le credeam publicabile (şi încă nu au devenit, chiar dacă pârtia a început a se face). În aceste două volume de la Dacia iarăşi am operat suprimări – numai că nu le-am marcat suprimările. În ultimul, **Jurnal de apocrif...**- 1998, am făcut-o cu oarecare consecvenţă. Însă nu mi-am corectat, momentanizat, actualizat opiniile de altădată – ca Ţepeneag.

Fireşte: lui Luca Piţu nu-i va face mare plăcere citind însemnarea de atunci (era destul de aproape în timp de discuţia noastră telefonică, în care el, chiar de nu-l apăra pe Drăgan, mă punea faţă-n faţă cu Găzarul Roşu: «El n-a fost membru de partid – ca Dvs.»), însă cum este o persoană care ştie ce-i un jurnal şi a început a-l cunoaşte pe diarist nu va lua-o rău. Dacă se va supăra, decepţia va fi de partea mea, ca să spun aşa... (...)

Mi-a venit *Lumea liberă*. Cu, pe prima pagină anunţul (provenit de la Aspro) că m-au propus şi pe mine – că şi eu 's băiat bun... Eu, când propuneam, păstram secretul (numai Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca ştiau pe cine propusesem: un an pe Ionesco, un an pe Eliade, un an pe Ionesco...).

Vineri 19 februarie 1999

(...) Ieri am mai primit o scrisoare de la Elvira Iliescu şi volumul pe care îl aveam, dar nu-l mai găseam. În clipa în care am desfăcut plicul şi am extras exemplarul proaspăt venit, privirea mi-a căzut, în biblioteca din salon, pe... aceeaşi culoare roşie a **Râsului**! Cum de va fi ieşit iar la lumină? Dumnezeu să ştie, pentru că pe acolo umblu zilnic de mai multe ori... Fireşte, ca de obicei, e mulţumită pentru "succesele" (sic) mele, îmi aduce aminte că "astrele au prezis toate-toate – cu excepţia Nobel-ului..." – ceea ce înseamnă că... n-o să-l primesc!, mă anunţă. Scrisoare de la Solacolu: trimite **Don Quijote**, antologia cu textele lui Caraion şi despre el.

Si o scrisoare de la Florica Alexandra Constantinescu, cea care i se adresase lui Laszlo, citindu-i în **Jurnalul unui jurnal** adresa... îmi scrie multe cuvinte bune, cu care prilej îi scapă şi câteva informaţii:

- când a apărut **Jurnal**-ul de la Nemira...

"...i-am scris dlui Liiceanu în luna mai 1997, rugîndu-l să-mi trimită lunar câte un volum (neputînd da 50.000 lei o dată). De-abia în luna august 1997 am primit răspuns că nu ei au editat volumele şi m-au îndrumat spre Nemira..."

Desigur, nu Liiceanu în persoană a îndrumat-o, dar e nostimă "trompada"; alta:

- "în ceea ce privește Uniunea Scriitorilor, în luna dec. 1998, pe Radio Cultural, a fost o discuție legată de problema scriitorilor excluși din Uniune și răspunsul acesteia a fost mai mult decât infantil, chiar securist și anume "să facă cerere de reprimire"...

Şi ultima:
"Aseară (14 februarie, n...m.), la TV 2 Laurențiu Ulici a bâlbâit ceva despre propunerea pt... premiul Nobel alături de Mircea Ivănescu și Gellu Naum cu adausul că pt. anul 2000 îl propune pe N. Breban..."

Ei, bravos, națiune! Dacă băieții de la Aspro au comis o... indelicatețe (sânt convins că în hârtiile primite de la Fundație li se recomanda discreție în privința propunerii), Lulici este de-a dreptul... Ilici, cum îi spunea Ierunca! Nu pentru că l-a propus pe Breban, Doamne ferește, ci pentru că spune la televizie pe cine va propune el – care nici n-a fost solicitat să facă așa ceva.
N-am primit nimic de la lansare – din partea lui Laszlo. În schimb primesc vești indirecte despre facerile lui: din cei care mi-au scris: Grigurcu și D-na Constantinescu au primit de la el cărți.(...)

Duminică 21 februarie 1999

Azi am scris lui Sami Damian:

Paris 22 februarie 1999

Dragă Sami,

Scrisoarea ta din 15 febr. nu numai că nu m-a supărat dar (aici merge): dimpotrivă! Pentru mine a fost/este o adevărată juisare, într-atât de rare sunt astfel de schimburi de idei și de cuvinte. După cum vei fi observat: foștii colegi-de-breaslă (cum le spui și tu) mă tratează ca pe un trădător al breslei, al cauzei literaturii curate cu voie de la Nașu, al legii nescrise potrivit căreia: «Eu îți mai fac ție câte o măgărie – dar dacă tu te plângi în gura mare, comiți o turnătorie!»; iar câțiva dintre cei mult mai tineri (cu două-trei excepții notabile, dintre care Laszlo)... se jenează să-mi atragă atenția că în cutare loc am scrintit-o, ori în cutare chestiune am folosit informații neverificate. Iată motivul pentru care-mi place să mă... cert cu tine!
Din păcate (pentru mine) ai dreptate când îmi semnalezi derapări de la adevăr, de la buna-cuviință a limbagiului – chiar de la o dreaptă

cumpănire a cuvântului. N-am să-mi caut circumstanțe atenuante în singurătatea în care... mă complac, în lipsa totală de confruntare cu critica (vorbesc, desigur, de cea de limbă română, fiindcă în româneşte scriu)... Cum nimic nu se mai poate repara, nici nu cer "despăgubiri": asta mi-a fost viața, astea (şi aşa) îmi sunt faptele de scris (am oroare de termenul operă, în româneşte de folosit numai despre scriitori valoroşi, dispăruți). Mi le asum – sunt ale mele. Nu mi-e cu totul ruşine de ele, nu sânt cu totul mândru de ele.

Acestea fiind zise, iubite Sami, o nemulțumire tot m-a încercat citin- du-ți scrisoarea. Nu una "de fond" (ca să-ți fac plăcere – şi în continuare:) ci una "de formă". Cum însă pentru mine, deşi trecut prin Fabrica de scri- itori de la Şosea (e-he, ce timpuri!), nici la "materia" lui Mişa Novicov nu eram un bun viitor-inginer al sufletelor, nici atunci nu acceptam că *fondul* e o chestie, iar *forma* o alta. Cam cum ar fi: omul *şi* cămaşa (cu izmenele... indispensabile); cam ca vinul şi butelia. Nelămuritul de mine credeam – cred, în continuare – că fondul-forma sunt precum omul *cu* pielea-şi, deci fondul cu forma una fac, nu pot fi separate fără pagube şi fără... a ucide întregul.

Acest prea-lung ocol, ca să spun ce am mai spus – dar nu-mi imaginam că într-o zi am să-i fac acest reproş lui S. Damian: *absența citatelor*!

Şi tu, Sami? îi înțeleg pe alde Dimisianu, Ştefănescu, Pruteanu, Buduca: ei, bieții eterni-băieți, nu au aflat încă până la vârsta lor că, pentru a combate o afirmație a cuiva, trebuie mai întâi s-o faci cunoscută; să o citezi – între ghilimele. Ei n-au ajuns până la pagina aceea a manualului de română, deci, când "polemizează" cu cineva, nu luptă cu acela (după cum indică semnificația termenului *polemică),* ci "povestesc" ce au înțeles (de obicei alături, dacă nu de-a dreptul contrariul).

Iată, îl înțeleg şi pe amicul nostru Țepeneag, strămoşul pre-post-suprarealiştilor de triple sexe (dar dacă al post-avantgard-modernismului textilic?): în multele diatribe împotriva mea nu a folosit un singur citat din "minciu-nile" denunțate. Recurge şi el la "povestire" (de mirare la un oniric înrăit), la rezumate abuzive şi rătăcitive – dintr-un motiv limpede ca lumina zilei: ştie bine că ceea ce afirmasem era adevărat – dar lui nu-i convine adevărul, deci nu îl reproduce prin citare.

Că tot am ajuns aici, la adevărul-despre-Țepeneag. La sugestia ta, m-am informat. Într-adevăr: socrul lui Țepeneag, preotul Alexandru Ionescu, cel care, în casa lui – şi a fiicei sale şi a ginerelui, m-a apostrofat, în legătură cu... membria de partid a mea – în sensul că nu merit să-fac-parte, că a fost o eroare în august 68, când am fost primit, eu, un fost deținut politic... – nu a fost membru al C.C., *doar* deputat

în MAN. Şi *doar* vicar cu probleme externe (ce a fost şi Plămădeală mai târziu); şi doar martor-de-profesie trimis în procesele făcute comuniştilor occidentali (vezi în *Jurnalul literar* din nov.-dec 98 paginile 19-22); şi *doar* "berbece" de spart cetăţile: a participat şi la tentativa de *doar* acaparare a Bisericii Ortodoxe române din Paris în 1972, alături de doar-ul Virgil C. Gheorghiu... Dar, oricâte fapte-rele ar fi făcut, în serviciul lui Stalin, al lui Dej, al lui Ceauşescu, Alexandru Ionescu nu a fost membru al C.C. îmi vei spune – şi voi fi întru totul de acord: noi nu trebuie să gândim ca ei, comuniştii, securiştii: că părinţii sunt vinovaţi de faptele copiilor, copiii de ale părinţilor. Nu în acest context adusesem vorba despre socrul lui Ţepeneag – ci în al presiunilor exercitate de familia Ionescu asupra ginerelui de a nu cere azil politic (după ce i se luase cetăţenia română!), pentru a nu compromite posibilitatea tuturor membrilor de a călători nestingheriţi din şi în România (cu unica excepţie: Dumitru Ţepeneag). Dar nici acest "detaliu" nu ar fi meritat să fie scos la lumină, dacă Ţepeneag însuşi nu i-ar fi alimentat cu informaţii false despre mine pe Breban, pe Angela Marinescu, în vremea din urmă pe Dieter Schlesak: că eu mi-aş fi păstrat cetăţenia română (spre deosebire de bietul de el, căruia Ceauşescu i-o luase, drept care ditamai şeful de Şcoală literară se milogeşte la scara lui Iliescu, să i-o restituie...); dacă nu le-ar fi explicat, făcîndu-le şi un desen, Martei Petreu şi Angelei Marinescu (şi altora, desigur – de ce s-ar fi sfiit?) că socrul meu, Năvodaru, fusese... în C.C. (drept care Marineasca s-a şi grăbit să scrie această "informaţie" în *Vatra*. De ce: fiindcă Năvodaru era evreu, iar Ionescu popă ortodox? Ei bine: Năvodaru – deşi evreu!- nu a fost în C.C.; după pleca-rea noastră în Franţa (20 nov.1977), evreul Năvodaru nu a primit măcar un răspuns la repetatele cereri de obţinere a unui paşaport, ca să-şi vadă fiica şi nepotul, însă românul Ionescu a călătorit cu întreaga-i familie, când a vrut (şi nu doar la Paris). Oare de ce – dacă Sfinţia Sa nu fusese decât un modest deputat în MAN? A, da: demonstraţia se face prin punere pe două coloane: evreul Năvodaru nu fusese nici în C.C., nici în MAN, iar sfaturi de cuminţire nu i-a dat ginerelui său (orişicâtuşi: neevreu), nici în 1969 – drept care i s-a pus în seamă o explozie a Centrului de Calcul; nici în 1971, când a fost pensionat cu forţa; nici în 6 mai 1977, când a fost convocat împreună cu fiică-sa la Ministerul de Interne, unde ministrul MAI Coman, ministrul Securităţii Pleşiţă, i-au predat... marfa gata-drogată (spre bucuria lui C.T. Popescu – prietenul prietenului Dorin Tudoran – din iunie '95, cel care a jubilat scriind pe prima pagină a *Adevărului* textul "**Gomora**") – cu condiţia să declare că el "se delimitează" de faptele duşmănoase ale ginerelui; şi în nici un caz evreul Năvodaru (Fischer) nu i-a cerut ginerelui şi fiicei, la sfârşitul anului 1977 să... nu ceară azil politic...

– aşa cum a făcut cu al său ginere preotul ortodox Alexandru Ionescu, socrul prietenului nostru Ţepeneag.

Dragă Sami, pentru că, orice-ar zice Geta Naidin-Dimisianu (cea care ştie că eu ştiu ceea ce ştiau Labiş, Gloria Barna, A. Covaci; ceea ce mai ştie Stela Pogorilovski, anume că, în noiembrie 1956 Geta a "optat" pentru liber- tate cu preţul angajamentului de a deveni persoană de sprijin – a Securităţii, ca să nu existe dubii) reiau: fiindcă sunt, totuşi, băiat bun, am înţeles ce ai vrea să spui şi să scrii şi accept că în unele chestiuni ai perfectă dreptate. Însă eşti şi tu iritant, enervant, dezesperant prin faptul că nu foloseşti citate! Fiindcă şi tu poveşteşti... – şi dacă te-aş psihanaliza?

Printre cusururile semnalate de tine în urma citirii **Jurnal**-ului **IV** şi V:

Atitudinea injustă faţă de Ana Blandiana şi "agresivitatea în încriminarea ei care ameninţă să estompeze celelalte dezvăluiri despre Liiceanu, Manolescu, Pruteanu..." – ai observat: te-am citat fidel.

Dragă Sami, n-am să-mi pierd puţinul timp ce mi-a mai rămas, în discuţii, încercînd (tot eu!) să explic de ce nu recunosc (tot eu?) că Blandiana are şi calităţi (dar bine-nţeles că are! multe!); că biata, a fost şi ea persecutată, etc. etc. Cum nu redactez Istoria literaturii, nici măcar un Dicţionar *al scriitorilor, ci îmi scriu jurnalul* – acela carele, după cum ştii tu foarte bine, este expresia subiectivă a mea, subiectivului şi numai a mea, n-am să-i zugrăvesc portretul, ci, din când în când am să-i ard o caricatură (care, după cum tot omul ştie: exagerează adevărul, nu minciuna). Găseşti că Blandiana are – atenţie, iar te citez: "naivităţi în diagnoza politică, de sezisat mai ales în trecut sau nediferenţierea la care recurge în raportarea la alte tipuri de rezistenţă, mai eficiente decât cel ales de ea"?

Ţi-aş sugera prieteneşte să-ţi aduci aminte ce s-a întâmplat acum jumătate de an, când a fost lansată traducerea românească a **Cărţii negre a comunismului**... Dacă găseşti că falsificarea grosolană, nedemnă de *un literat* (darmite de o persoană de sexul Blandianei) a **Addendei** – pe de o parte prin omiterea unor nume şi a unor fapte ce nu mai au nevoie de demonstraţie; pe de alta de *inventare* a unei vieţi şi a unor fapte care n-au existat niciodată (oricum: nu în familia Blandianei), este doar o "naivitate în diagnoza politică", te priveşte numai pe tine şi te rog să-ţi asumi avocatitudinea. Altfel nu mai putem discuta, fiindcă tu mă întorci mereu, mereu, la Blandiana, pe care... eu o persecut! Pe care eu o nedreptăţesc!

Ei, ei, mai cu modestia!, cum bine zice grecul din anecdotă.

Însă reproşul de căpătâi, ca să zic aşa este astfel formulat:

"lipsesc însă din rechizitoriul tău (chiar aşa: «rechizitoriu»? – n.m., P.G.) unele aspecte importante: accentele de xenofobie recente la

Manolescu şi Tudoran, antioccidentalismul mascat la Al. George, tendinţa spre monopol în purtarea lui Liiceanu".

Dragă Sami Damian,

Din rechizitoriul meu (văd că te-a contaminat Ţepeneag: el mă demască, nu doar ca Golem, ci şi ca... Vâşinski), într-adevăr, lipsesc aspec-tele pe care tu le enumeri – dar nu pe toate (cum de ai uitat "antisemitismul" la Ţoiu, de-un paregzamplu?), se explică printr-un motiv pe care eu, naiv, mi-am închipuit că ai citit măcar ce ţi-am trimis, deci ai înţeles:

În ochii mei de *martor* nu cutare păcat recent revelat la un prieten ori doar coleg m-a făcut să sufăr, nepricepînd cine greşeşte: el sau eu; să sufăr, înţelegînd că nu mai comunicăm şi că va veni în curând momentul separării; să sufăr, după ruptură. Iată, exemple cu nume – cronologic înşirate:

De Virgil Tănase nu xenofobia, nici antioccidentalismul, nici "antisemitismul", nici antiungurismul m-au despărţit, ci faptul cu totul minor al lipsei de caracter a lui;

De Ţepeneag de ce m-am despărţit? Fiindcă m-ar fi deranjat antioccidentalismul ori antifrancismul? Da de unde! Ci pentru că a afirmat despre mine o serie de neadevăruri (faţă de poetul canadian Marteau: că, de cum am să ajung în Occident, am să-i iau revista! Pentru că lui Breban i-a spus că am în continuare cetăţenie română; că refuzasem să-l ajut, în 1978 – dar nu spune în ce ar fi constat ajutorul: în manifestaţie de stradă, pentru ca Franţa să-i dea neîntârziat – şi necondiţionat – cetăţenia franceză, ca el să poată beneficia de bursa Humboldt, la Berlin. Pe Angela Marinescu a informat-o că socrul meu era în C.C. – nu mai înşir măgăriile sub semnătură: că i-aş fi furat titlul **Arta refugii**, că niciodată nu scrisesem despre rolul lui în promovarea cărţii **Ostinato** – recent, acuzaţia, vezi *Vatra* nr. 11/98, că **Jurnal**-ul meu... "*apocrif* e plin de injurii şi născociri");

Dar de Monica Lovinescu şi de Virgil Ierunca? Dar de Manolescu, dar de Tudoran? De ei să mă fi despărţit antioccidentalismul, xenofobia, "antisemitismul" lor? Nici vorbă! M-am îndepărtat, pentru că... nu mai puteam fi împreună; pentru că – mai ales după decembrie 1989 – drumurile noastre se despărţiseră, iar la vârsta pe care o avem, greu de sperat în vreo corectare a traectoriei...

De ce crezi tu că păcatele unui om (sau: cele pe care i le atribui eu, subiectul) trebuie neapărat să poarte un nume, să intre într-o anume rubrică? Iubesc o femeie, nu *doar* pentru că are ochi verzi; nu *numai* pentru că îşi aranjează cu un anume gest părul căzut pe frunte. Şi nu mă despart de un prieten *doar* pentru că am băgat de seamă la el accese de antioccidentalism; sau pusee de „antisemitism". Mă despart atunci când... Când ceea ce ne desparte devine mai greu, mai apăsător decât

ce a rămas să ne unească. Iată: nici *doar* atitudinea duşmănoasă faţă de românii exilaţi (nu) m-a determinat să-l detest şi să-l atac pe Pleşu; nu *numai* atitudinea lui iresponsabilă, de-a dreptul criminală în încheierea Tratatului cu Ucraina. Ci... o sumă de divergenţe – mai limpede: constatarea că nu cultivăm aceleaşi valori.

În ceea ce priveşte relaţiile noastre: de ce mă bucur şi ţin la continuarea corespondenţei cu tine: pentru că putem fi în dezacord, pe detalii – şi, uneori, în violent dezacord (vezi detaliul Blandianei...). Admir la tine ceea ceea ce nu am găsit decât la două persoane: Deşliu şi M.R. Paraschivescu – anume: în anii 50, ai crezut în adevărul neadevărului şi, cu pana, ai slujit impostura; şi răul. Da, însă ai înţeles ce se petrecuse cu tine, ai acceptat – în scris – partea ta de eroare şi, de la o vreme, te străduieşti să vezi altfel lucrurile. Nu e rar să întâlneşti dezamăgiţi de comunism – dar rarissim ca un român să-şi recunoască public rătăcirea.

În căcăciosul nostru realism-socialist (fiindcă noi nici răul nu sântem în stare să-l facem... serios), nici tovarăşii de drum: Sadoveanu, Galaction, Arghezi, Călinescu, Ralea şi nici agitatorii agresivi: Beniuc, Banuş, Cassian, Păunescu nu au avut tăria morală să recunoască drumul greşit.

Aşa că, atât cât va mai ţine prietenia noastră, ea se va menţine pentru că... nu avem opinii identice – însă nici divergente.

Eu zic să rămânem aşa, neidentici. Dar vorbind aceeaşi limbă.

Aştept cu interes volumul tău de corespondenţă cu Negoiţescu.

Prietenia lui

Paul Goma

(...)

Luni 22 februarie 1999

Sâmbătă mi-a telefonat Mariana Sipoş. M-a anunţat că *Adevărul* a publicat 2 pagini, reproducînd referate la **Ostinato**. Nesemnate. Probabil sunt "interne", de-ale lui Gafiţa, Leu, poate Cornel Popescu. A spus că în unul din ele redactorul povesteşte "relaţiile cu autorul": că i s-au făcut observaţiile cutare, cutare, autorul a plecat promiţind remedieri – însă când a revenit cu manuscrisul, s-a constatat că scosese un fleac şi băgase ceva mai substanţial – «Aşa cum povesteaţi», a încheiat Mariana Sipoş. E reconfortant să afli, măcar din an în paşte, că spusele tale primesc o confirmare scrisă... Mi-a promis că îmi trimite filele cu pricina. Deasemeni o casetă cu emisiunea celebră în care l-a avut oaspete pe M. Pelin. À propos de Caraion: înainte de izbucnirea scandalului, auzind-o (pe Mariana Sipoş) exprimîndu-şi

intenţia de a face o emisiune cu Caraion, Geta Dimisianu a sărit pe dată, pretinzînd că îl cunoaşte foarte bine, că au fost buni prieteni. După scandal, M.S. s-a adresat Getei D. cu invitaţia de a participa la o dezbatere. La care Geta a refuzat, indignată (Dânsia Sa fiind tot timpul indignată): cum de o cheamă la "o emisiunea despre turnătoru-ăla".

În convorbirea cu Laszlo, el mi-a spus că unul din referatele publicate era semnat de Dimisianu – şi era favorabil. Semnat – de Dimisianu? Maaare minune! Nu am avut nici un semn că Dimi ar fi făcut referat – şi încă semnat... Dacă da, atunci...: pe-atunci eram tineri, aveam abia 30 ani...

(...)

Marţi 23 februarie 1999

(...)

Octavian Mihăiescu, din Germania, la cererea mea, îmi amănunţeşte episodul de la Târgul de Carte de la Frankfurt (atât că nu mai ţine minte când anume: în 1998?, în 1997?):

Cică Liiceanu, acostat de el, ar fi răspuns:

"«Mă scuzaţi, nu vă pot da acum explicaţiile pe care le cereţi, vă explică Doamna Ioana Crăciunescu povestea asta»".

Iar Doamna ("o actriţă") i-ar fi explicat:

"«(...) P.G. este cam dificil, se crede interzis, persecutat (...) nu a vrut să înţeleagă că aveam stoc în depozit, nefiind cerere pe piaţă, oamenii nu au bani să cumpere cărţi – preţul de producţie e imens, iar de vândut nu se vinde...»"

O. M. i-ar fi atras atenţia că volumul a fost trimis din depozit la topit, nici n-a fost pe piaţă – ca să nu se vândă. La care Ioana Crăciunescu ar fi spus cam aşa:

"«Adevărat, P.G (...) a fost lăsat cam singur atunci, însă el uită că nu se putea face mare lucru, iar azi împroaşcă cu noroi pe toţi, pe nedrept. Dl. Liiceanu i-a făcut un mare favor prin publicare, fiindcă aşa cum am spus, costul a fost imens, iar câştigul nul, or Goma, în loc de mulţumire, îl împroaşcă cu noroi..."»

Oricâţi bemoli aş pune la cheie, ceva-ceva tot rămâne. Numai că, dacă mâine are să treacă pe la noi şi eu am s-o întreb ce a răspuns la interpelările unui român, la Frankfurt – ce are să răspundă?

Ce a răspuns o viaţă întreagă.

Joi 25 februarie 1999

(...) Cea mai interesantă veste – de s-ar confirma: pe Mareş îl interesează **Patimile după Piteşti**. I-a spus lui Laszlo că mi-a propus să coordonez o colecţie, eu am refuzat-o... Adevărat, fiindcă nu pot

coordona de la Paris. Pot colabora – cu cărţi de-ale mele, cu propuneri... L-aş lipi pe Davidescu, aş recomanda recuperarea lui Mircescu, a nenorocosului Johann Urwich, a lui Vasile Baghiu senior, eventual a lui Aurel State – başca pe celor deja publicaţi la Dacia: Mărgineanu, Steinhardt, Mihadaş...

S-a mai liniştit, după ce a aflat că Papahagi nu a murit în tren, ci acasă – şi nu în urma lecturii textului său...

Despre Sanda Cordoş: că i-a fost colegă de liceu. Acceptă că articolul **Crizistii** e bun...

(...)

MARTIE 1999

Luni 1 martie 1999

(...) am primit de la L. I. Stoiciu un fax conţinînd 16 întrebări de la 16 şefi de publicaţii literare. Citindu-le, m-au apucat dracii: unele sunt de o nesfârşită nesimţire (Ulici), altele de rea-credinţă, altele de-a dreptul obraznice (Novac, de la *Tomis*). Toată seara am fost iritat,- m-a liniştit Ana: de ce-aş fi mânios? LIS mi-a dat prilejul să le mai zic vreo două confârtaţilor – chiar dacă nu şi cobreslaşnicilor de tipul Dimisianu.(...)

Marţi 2 martie 1999

Ieri am primit de la Mariana Sipoş un număr din *Adevărul* (referatele la **Ostinato** şi la **Uşa**...), o pagină cu o fotografie din *Luceafărul* şi o casetă video cu emisiunile ei despre Caraion.

Foarte bune. Îl înghesuie, îl stoarce pe Mihai Pelin; dirijează bine discuţiile de pe platou (cu Geo Şerban, cu Barbu Cioculescu), aduce în studio convorbirea telefonică avută cu Valentina Caraion, mai dă o copituţă în Ierunca (prin Ana Selejan), etc. Totul foarte-foarte bun...

...Până la dialogul cu Tudoran de la Chişinău. Dealtfel, i-am scris următoarea epistolă:

Paris 2 martie 1999

Am primit plicul (costisitor) – şi vă mulţumesc:
- pentru fila din *Luceafărul;*
- pentru numărul din *Adevărul;*
- pentru casetă.

E foarte bună Mariana Sipoş. Excelentă.

L-a apărat pe Caraion, l-a pus în mare dificultate pe Pelin, i-a dat câţiva ghionţi iscălitoresei cu acelaşi nume (ba chiar i-a scăpat ceva în genul: cartea scrisă pentru Monica; şi ceva cu jurnalul Monicăi – nu mai vorbesc de trimiterile la Ierunca...)

Concluziune: da, domnule.

Singura emisiune a sa care nu numai că nu m-a convins (ba a lăsat un semn de întrebare: Mariana să o fi făcut, ori sosia ei de la Chişinău?) a fost cea cu Tudoran. Fiindcă Mariana Sipoş nu i-a pus întrebările esenţiale:

- el [Tudoran], prietenul-foarte-bun al lui Caraion: de ce nu se exprimase în presa românească, deşi trecuse un an de zile de la declanşarea atacurilor, prin Manolescu?;

- el [Tudoran], prieten al lui Caraion: de ce a "ezitat" să-şi procure cartea Iscălitoarei – bine-bine, e frumos când recunoşti că "din laşitate" – dar în ce constă laşitatea: că nu îl aperi pe atacat, ori că nu te întrebi, în public, despre îndreptăţirea marionetiştilor de a fi pus la cale atacul?;

- care este opinia lui despre prietenii săi care l-au atacat pe Caraion: Manolescu, Matei Călinescu, Grigurcu, Cistelecan – ce să mai vorbim de Liiceanu, editorul?

Mariana Sipoş a fost, în episodul Chişinău, absentă. Deci, complice cu "tăcerea" lui Tudoran.

Acum două băgări de seamă – în legătură cu discursul Marianei Sipoş:

1) în emisiunea şi despre Dinu Pillat, aducînd vorba de **Insectele...**, şi despre duritatea atacurilor la adresa lui Ceauşescu, M.S. se întreabă cam aşa: Cine a mai făcut aceasta...? (nefiind sigur de citat, nu-l pun între ghilimele).

Cum, cine, Mariana Sipoş? Dar Virgil Tănase – nu contează ce a devenit mai apoi – dar el l-a atacat cu violenţă pe Ceauşescu, în 1981 (deci înainte de **Insectele**...), iar acesta i l-a trimis pe Haiducu să-l omoare!

Şi parcă a mai fost cineva care să fi făcut *aceasta* – de pe când se afla în România, nu în exil (cum făcuseră Caraion şi Tănase). L-aţi uitat?;

2) din câte ştiu, *în presa scrisă* din ţară am fost primul care i-a atacat pe atacatorii lui Caraion – prin scrisoarea către Grigurcu – prima, publicată în *România literară* abia în septembrie 98. N-am auzit nici un mieunat informativ despre **asta** – deşi nu din **asta** trăiesc eu.

Tot acum ambalez şi expediez caseta D-nei Caraion, în Elveţia.

Mulţumiri încă o dată, pe curând, Paul Goma

(...)

Joi 4 martie 1999

Azi am terminat, în sfârşit, răspunsurile. Iată ce a ieşit:

1 martie 1999

16 ÎNTREBĂRI, 16 RĂSPUNSURI

Liviu Ioan Stoiciu: *Domnule Paul Goma, am participat pe 26 februarie la prima şedinţă (trimestrială) a Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor pe acest an, 1999. Consiliu ajuns la jumătate de mandat. Am pus problema "apartenenţei" Dvs. la Uniunea Scriitorilor din România, căreia credeaţi că nu-i mai sunteţi membru. Toţi cei prezenţi au confirmat că la Revoluţie aţi fost reprimit automat în rândurile membrilor Uniunii Scriitorilor. Cu bunăvoinţa Dvs., sunteţi, deci, membru cu drepturi depline în Uniunea Scriitorilor – nu sunteţi un "exclus", Doamne fereşte. Am profitat de prezenţa unor redactori şefi de reviste literare şi i-am rugat să vă pună o întrebare, să putem închega un dialog "la nivel înalt" (vorba vine). Întrebărilor lor adăugîndu-le întrebările altor redactori-şefi, după cum veţi vedea mai jos – o încercare de a ne acorda reciproc atenţie, pentru o clipă.*

Paul Goma: Mulţumind tuturor pentru prilejul oferit, voi încerca să spun (nu să răspund) ce cred în legătură cu fiecare din temele, nedumeririle, nemulţumirile exprimate de colegii din ţară.

Îmi voi lua îngăduinţa de a nu respecta ordinea ierarhică – deci pe şefi îi voi lăsa la urmă; tot acolo şi pe prieteni (ambii epistolari). Pentru că o oarecare suită în idei trebuie păstrată, voi începe cu "numărul 14", voi urca spre "1", apoi voi reveni la prieteni.

*

14) Lucian Vasiliu, (redactor-şef Dacia literară, *director al Muzeului Literaturii Române din Iaşi): "Pe când, domnule Paul Goma, un drum la Iaşi? Eventual la Casa Junimii... Eventual la Chişinău! De ce nu, şi la Cernăuţi?"*

Îmi face plăcere să răspund Domnului Lucian Vasiliu, pentru că Asociaţia Scriitorilor de la Iaşi – prin Mihai Ursachi şi Liviu Antonesei – mi-a trimis anul trecut o prea-amabilă invitaţie, lăsînd la latitudinea mea momentul vizitei. Am fost adânc mişcat. Am simţit gestul a fi făcut cu sinceritate, colegialitate, prietenie. Am mulţumit după cum se cuvine.

Mai exista un motiv de satisfacţie: invitaţia era formulată şi trimisă în cel mai firesc mod, adresată invitatului cu intenţia de a chiar

onora promisiunea – şi nu pregătite prin tatonări de teren (la telefon), în genul:

«Alo, Goma? Ce-ai zice, dacă ţi-am trimite o invitaţie – ai primi-o? Cum te ştiu ciufut, ai fi în stare să refuzi – nu protesta, că te cunosc! Sau vii şi ne-acuzi, ne culpabilizezi, ne înjuri că n-am făcut aia, aia, aia... Ce zici: îţi trimit invitaţia, ori ba? Tu hotărăşti dacă să ţi-o expediem...»

Aceasta este cea "directă" – pentru că mai există una – care sună:

«Alo, Goma? X (ministrul Culturii Pleşu, ministrul Academiei, Ministrul Scriitorilor, cestălalt ministru, al lui Barbă: Caramitru) ar vrea să te invite încoace – am sub ochi invitaţia gata semnată – dar vrea să ştie dacă accepţi – ca să nu cheltuim timbre degeaba...».

Ieşenilor le-am mulţumit, promiţînd că, dacă totul merge bine, voi reveni în ţara şi a mea (ba, ca să las modestia la o parte: mai a mea decât a celor care au jefuit-o, au chinuit-o, au batjocorit-o iar acum s-au învelit în tricolor, să nu li se vază epoleţii albaştri), al treilea popas va fi la Iaşi. Mă voi opri întâi la Cluj, pentru Laszlo Alexandru, pentru Radu Mareş; apoi la Târgu Mureş pentru Cistelecan, Podoabă, Moraru, Vlad, Pantea, Nicoleta Sălcudeanu, Boldea...

Cunoscînd oarecum natura umană, îl asigur pe Dl. Lucian Vasiliu că nu voi pretinde să fiu aşteptat la gară, autogară, scară, fanfară. Riscînd să-i ofensez pe cei ce mă poftiseră (cărora le voi mulţumi din primul moment), voi sta la hotel, unde voi închiria o sală care să cuprindă eventualele 12-15 persoane invitate de mine. Pentru că nu voi datora nimic nimănui, nu voi fi mirat peste poate dacă invitatul X nu va accepta să stea alături de Y, iar Z va refuza să respire acelaşi aer ca A, B, C... Şi nu voi încerca o inutilă împăcare între oameni – şi fără mijlocirea mea se vor pupa, a doua zi, cu multă vigoare, cu multă ardoare – în Piaţa Endependenţi.

Aşadar, pe curând, la Iaşi, Domnule Lucian Vasiliu! Oricum, la Orhei, la Mana, la Ciocâlteni, la Chiştelniţa (la Chişinău, la Cetatea Albă a lui Alexandru Lungu, la Soroca lui Grigurcu), am să merg singur: n-am să mă rătăcesc, cunosc drumul de 55 ani de când îl fac, mereu, mereu, cu ochii dezînchişi.

*

13) Ion Mircea, redactor-şef Transilvania *– Sibiu): "Când veniţi la Sibiu? E o întrebare omenească..."*

Jumătate din răspunsul meu se află în paragraful anterior: nu am inclus Sibiul în itinerarul posibilei întoarceri. Cealaltă jumătate – iat-o:

În 1992 am primit cu emoţie şi bucurie invitaţia lui Ion Mircea, a lui Mircea Ivănescu şi a Mariei-Cornelia Oros de a colabora la

Transilvania. Am angajat un dialog cu D-na Oros, am legat prietenie (epistolară) cu Ioan I. Ică...

Transilvania 1-2 și 3-4 din 1992 a publicat primele trei (din 11) părți ale dialogului... Și nu a mai continuat; și nu am aflat motivul. O scrisoare confuză, jenată a D-nei Oros m-a anunțat (asta am înțeles-o) că revista nu mai publică restul – punct. A trebuit să deduc motivul:

Îl atacasem pe Plămădeală! Dar unde mă trezeam eu, ce pretenții aveam: să apar alături de pioși/religioși ca Sorin Dumitrescu, Virgil Cîndea, Stăniloaie, Galeriu? Cu blasfemii la adresa Bisericii Ortodoxe Române? Vai, o cunoscusem foarte bine între 1946-1948, când mitropolit era Bălan, iar Plămădeală teolog, coleg de cămin-internat cu mine (eu fiind abia în clasa a doua a Școlii Normale Andrei Șaguna) – dar de-atunci multă apă cursese pe Cibin, chiar și popii Sibiului fuseseră la Rivuluție (cea din 1989, firește)!

Acea întrerupere a colaborării (nu spun: "rupere de contract" – fiindcă nu exista așa ceva) mi-a căzut foarte-foarte rău. Pentru mine, atunci, în 1992, *Transilvania* nu era o oarecare publicație – ci o fereastră a Sibiului meu. Or Sibiul (cel de după Blaga, agonicul Sibiu, cutreierat de ruși, dar apărat de partizanii "văzuți" cu auzul și cu sufletul, de pe Bulevard, de unde munții se vedeau ca la Zürich – "dar mai înalți", cum spusese Marele Mut – atunci amuțit, la Cluj) era mai al meu decât al lui Ion Mircea; și decât al lui Mircea Ivănescu: în orice caz, decât al lui Plămădeală.

Sibiul meu cel de după 1989, Domnule Ion Mircea, vorba filmului, n-a durat decât o vară: din 1993 mi s-a închis fereastra lui. Ca să aflați ce semnificație avusese pentru mine locul acela (unde, cu o seninătate demnă de o altă cauză, mă întrebați când am de gând să-l revăd) re-citiți, rogu-vă, în revista Dvs., 3-4/ 92, la pagina 152, capitolul al treilea, ultimul publicat, intitulat: "Sibiul, Sibiul..."

Iată de ce Bacovia nu mai voia să se întoarcă acasă, iată de ce eu, mai modest, nu mă mai întorc în Sibiu: prin Dvs., m-a respins. Eu îl iubesc, în continuare, l-am scris în **Arta refugii**, în **Astra**, în **Sabina**, în **Roman intim**...

Este și asta o consolare.

Să fie oare și răspunsul meu "omenesc", precum întrebarea Dvs., Domnule Ion Mircea?

*

12) Cassian Maria Spiridon (redactor-șef Convorbiri literare – *Iași): Cum ați privit tendința presei literare de a comenta Jurnalul lui Mihai Sebastian în contrapondere cu cel pe care l-ați publicat la Editura Nemira?"*

Tendinţa-tentaţia de a le include pe amândouă în aceeaşi categorie (nu spun: gen) mi s-a părut perfect normală. Chiar dacă le despărţea atât momentul scrierii, cât şi atitudinea autorului faţă de însemnările sale. Sebastian, dispărut în urmă cu jumătate de secol într-un accident, nu a fost în măsură să hotărască momentul publicării jurnalului –; moştenitorii i-au aplicat "regula nescrisă", a scurgerii... atâtor ani; eu, după cum se vede, încă-viu, am hotărît singur-singurel, ca un băiat mare ce eram (de pe când eram mititel...) *de a publica, din corespondenţă,* numai scrisorile mele, *acelea fiind produse de mine, acelea fiind proprietatea mea juridică şi morală* – nu cele primite; deasemeni hotărîrea *de a-mi publica jurnalul contemporan* – dealtfel, nu sânt original: tot jurnal contemporan au publicat şi Liiceanu şi Ţepeneag şi Zaciu şi Ciocârlie şi Liviu Ioan Stoiciu şi Gogea – (chiar şi Ierunca, la distanţă de numai 10 ani de la "evenimente", vezi *Ethos* nr. 2). A protestat vreunul dintre eunucii proţăpiţi în poarta haremului literaturii române cotidiene împotriva "nerespectării termenului de...(10, 15, 20, 30, 50, 100) ani"? Dar pentru "brutalitatea unor atacuri la persoană"?

Însă când au apărut primele volume ale **Jurnal**-ului meu... Ce cotcodăcituri, ce gâgâieli ale capitolinelor, ce răgete leonine dinspre împăiaţii regi ai *României literare, Cuvîntului, 22*-ului, *Dilemei* noastre cele isteţe (ai fi zis: un Pleşu la feminin şi în alb-negru)!; ce indignări, ce protestări, ce înfierări! Zgâriaţii în treacăt (ca argatul lui Liiceanu, D.C. Mihăilescu) sau ignoranţi precum recenzentul profesionist ce nu citeşte cărţile recenzate (ai zice: curat Edgar Reichmann, "marele jurnalist de la *Le Monde*"!- e vorba de A. Ştefănescu) aceştia s-au arătat extrem de altruişti: au pornit la apărarea onoarei lui Liiceanu, a lui Nichita Stănescu, a Getei Dimisianu – cu perfectă îndreptăţire; excitaţi, asmuţiţi însă de Liiceanu, de Adameşteanu, masele-largi de literatorioţi m-au atacat ca orbeţii, în perfectă necunoştinţă de cauză, pentru "neadevărurile", "calomniile", "abjecţiile" la adresa Monicăi Lovinescu. În aceeaşi capcană a căzut însăşi apărata: fără a fi citit **Jurnal**-ul, a mers pe mâna informatorilor de la Bucureşti şi pe loc a dictat prin telefon, la *22*, faimosul firman de mazilire (trepăduşii au văzut în el oraţia funebră): "îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma". Un alt autor de "jurnal cotidian", iniţialistul Zaciu (numeşte personajele cu iniţiale, să nu afle Savakul!; le zice "fugari" tuturor exilaţilor – cu excepţia soţiei sale şi a fiului, "aflaţi în RFG") m-a atacat violent într-o emisiune TV condusă de Manolescu, acuzîndu-mă de "sminteală" (căci noi avem şi lecturi biblice...). Motivul? îndrăznisem să-i scap două vorbe – dar vorbe! – emblematicei (şi binemeritatei, de scriitoricimea curat-română) Geta Dimisianu: o cunosc de pe când era Naidin şi în timpul Revoluţiei

Maghiare din '56 îi dădea în gât pe Gloria Barna, pe Stela Pogorilovschi, pe Covaci şi mai ales pe Labiş (n-am aflat dacă turna în-tandem sau la-concurenţă cu altă creatură de coşmar: Titus Popovici...). Dar aşa cum în capul lui (Zaciu) "fugari" erau numai cei din afara familiei sale, de "sminteală" dau dovadă numai alţi diarişti, el prefăcîndu-se că a uitat: însuşi scrisese despre anume femei (drept: iniţializate...) detalii cu totul intime, din care nu se găsesc nici măcar la "smintitul" de mine...

Apropierea de Sebastian m-a onorat (dealtfel am şi scris un text). M-a nedumerit-întristat în schimb punerea pe două coloane cu intenţie de minimizare a **Jurnal**-ului meu, din motive curat-năuce – de genul: *Iată, Sebastian a aşteptat (sic) 50 ani, până să-şi publice opiniile despre contemporanii săi – Goma ba...*

Ce poţi răspunde acestor "observaţii"? Că observatorul e un bou. Dintre cei încondeiaţi de Sebastian, în momentul publicării **Jurnal**-ului său, nici unul nu se mai mai afla în viaţă. Dar dacă autorul n-ar fi fost zdrobit de acel camion, iar România ar fi cunoscut o situaţie cât de cât normală?; dacă ar mai fi trăit Cioran, Eliade, Marietta Sadova, Nataşa Alexandra, Lenny Caler, Camil Petrescu, Vulcănescu, Sică Alexandrescu...?

În reacţia panicată, dezordonată a "colegilor de breaslă" (l-am citat pe eternul adjunct Dimisianu) la **Jurnal**-ul meu a intrat mult mai puţină *morală-generală* ("reguli nescrise", propovăduia Zaciu – pentru uzul altora), cât *spaimă-personală:* scriitorul român fiind obişnuit, în comunism, să facă tot felul de măgării, de porcării – chiar turnătorii – însă... "printr-o regulă nescrisă", acelea rămâneau între ei, breslaşii, fiindcă "rufele murdare se spală în familie"...

Ei bine, eu am arătat în piaţa-mare izmenele înmierdarisite ale directorilor de conştiinţă, ale geniilor carpato-dâmboviţelinene. Fireşte, am comis o crimă...

Ce bine le merge celor care au făcut rău, însă victimele lor, de frică, din respect pentru legea tăcerii, nu scot un icnet (eventual pun în jurnal, dar lasă cu limbă de moarte să fie publicat, aşa, cam peste 100 ani).

I-ar fi mers bine lui Breban, de pildă, dacă eu n-aş fi spus că, în 1976, în tandem cu Ivasiuc, apoi în 1977 singur, umblase şi în Suedia, la editorul nostru Coeckelberghs şi la Europa liberă – ca să pledeze nepublicarea lui Goma; i-ar fi convenit lui Ţoiu şi lui Bălăiţă, trimişi de Hobană şi de Iancu la acelaşi Coeckelberghs, cu aceeaşi misie: nepublicarea lui Goma – ca Goma să nu-i "toarne" pe turnători... Iar ca să vin în contemporaneitate...: ce i-ar fi convenit lui Liiceanu (şi Monicăi Lovinescu şi lui Virgil Ierunca şi Gabrielei Adameşteanu) ca eu să nu pun pe hârtie imensa măgărie anticulturală a editorului, aceea

de a fi trimis la topit volumul de mărturii **Culoarea curcubeului** – fără a o fi distribuit; i-ar fi convenit lui Sorescu să nu spun adevărul: plumburile cărţii solicitată de el, **Gardă inversă** fuseseră topite, ca gaj dat lui Iliescu înainte de a fi numit ministru al Culturii... Ce i-ar fi convenit lui Manolescu să nu scriu negru pe alb că el, Blandiana, Doinaş, Bănulescu şi alţi bravi, au participat activ la şedinţa din 13 aprilie 1977 a Consiliului în care s-a hotărît excluderea mea din Uniunea Scriitorilor – exlusul aflîndu-se atunci închis la Rahova, în ghearele prietenului lui Breban (şi al lui Caramitru, dealtfel), generalul Pleşiţă, şeful Securităţii... Şi, ca să închei: i-ar fi convenit lui Dinescu (mai adevărat: consilierilor săi: Doinaş, Blandiana, Manolescu, Hăulică, Zaciu) să nu scriu adevărul – acesta: după decembrie 89, Uniunea Scriitorilor nu i-a reprimit, nominal pe scriitorii exilaţi – şi ce i-ar conveni lui Ulici să nu se ştie chiar pe toate drumurile că el a perpetuat exact aceeaşi "politică", pretinzînd, la-oral că "au fost toţi reprimiţi" – dar acei "toţi" nu au fost reprimiţi – din moment ce nu li s-a transmis o înştiinţare – nominală – semnată de Laurenţiu Ulici – nu de alta, dar şi excluderea nominală fusese.

*

11) Iustin Panţa (redactor-şef Euphorion *– Sibiu): "Care este binele suprem / răul suprem?"*

Nu ştiu care este "binele suprem", care este "răul suprem".

Ştiu însă cine-ce este Răul Absolut (am scris un text cu acest titlu): Securitatea. Securitatea, nu doar aparatul, organul, maşina de strivit oameni – ci Securitatea ca mod de a gândi, de a simţi, de a (mai ales) reacţiona a românilor, perpetue victime.

În romanul **Patimile după Piteşti** avansasem o... teorie: comuniştii nu obţinuseră omul nou între 1949-1952, când puseseră la cale Reeducarea. Rezultatul a venit după câteva decenii – nu prin tortură şi prin întretortură – ci, pe fondul lipsurilor materiale, al indiferenţei Occidentului, omul a cedat, a fost "mutat". Această blestemată "analiză" a mea a fost confirmată din plin, după noiembrie 1996, când oamenii l-au votat pe Constantinescu, crezîndu-l de-al nostru. Or el era de totdeauna de-al lor.

Dacă Răul Absolut este – şi va rămâne – Securitatea din fiecare dintre noi, atunci Disperarea Absolută începe atunci când constaţi că prietenul tău, colegul tău, fratele tău este, în fapt, al lor, chiar dacă nu a fost "persoană de sprijin" cu condicuţă, ci meree victimă. Priviţi la faptele lui Diaconescu, Ţepelea, Galbeni, Quintus (bine că murise Coposu înainte de alegeri, cine ştie ce alte surprize am fi avut): pagubele materiale dar mai ales spirituale pricinuite de aceşti

"anticomuniști" sunt mai teribile, mai de neșters decât cele provocate de tovarăși cu studii la Moscova, la Toulouse, la Băneasa: Iliescu, Roman, Caraman, Măgureanu...

«Cine ți-a scos ochiul?»

«Frate-meu».

«De asta ți l-a scos atât de temeinic».

Acesta să fie "răul suprem" de care pomeneați?

*

10) Constantin Novac (redactor-șef Tomis *– Constanța): "Cât de «confortabilă» este pentru Paul Goma ipostaza aceasta a scriitorului care nu scapă nici un prilej de a emite opinii vitriolante despre ceilalți scriitori din România?"*

Dacă aș fi urmărit "confortul", acum aș fi om la casa mea, scriitor publicat, premiat, gata-pensionat, deputat liber schimbist ori senator alternativist; aș fi fost și eu ca domniile voastre (nu toate) înalt-prețuit de cititorii adunați cu miliția la "întâlnirile cu scriitorii îndrăgiți" și, încununare a atitudinii mele "confortabile" față de mai-marii județului, aș fi ajuns chiar redactor șef al revistei *Tomis.*

Altfel am înțeles noțiunea și realitatea: scriitor. Bun, așa și-așa, rău – sânt scriitor, nu autor de cărți.

*

9) Vasile Dan (redactor-șef Arca *– Arad): "Paul Goma mai crede în prietenii literare, în solidaritate scriitoricească? Care sunt prietenii lui?"*

Desigur, cred în prietenie (literară sau ba). Am avut prieteni, am pierdut o mare parte dintre ei (din vina numai a mea: nu am fost... confortabil cu schimbările lor de culoare, de opinie, de direcție), am câștigat alții. E trist când îți pierzi prietenii – dar asta e viața scriitorului: scrie singur, izbutește (sau ratează) singur – moare singur. Una din erorile scriitorului român sub comunism: a uitat că scrisul este o activitate solitară, strict individuală și așteaptă de la "colegii de breaslă", de la cititori, ajutor; este feroce egoist în chestiuni de "confort": casă, slujbă, pașaport, premii, însă disciplinat colectivist când i se dă cuvânt de ordine: trebuie executat rebelul cutare, este necesar să fie pedepsit "inconfortabilul cutare", exclus-expulzat-excomunicat cutare, ars pe rug cutare "eretic". Pe mai departe breslașul român nu are noțiunea solidarității (după cum românul în general nu realizează *timpul*), el stăpânește subtila artă a gregarității: crede că raliindu-se acelei minorități autoprezentată ca majoritate – în ședințe, adunări, reuniuni – comite un nemaipomenit act de...

solidaritate! Inginerii sufletnici n-au ajuns încă până la pagina unde se explică – se fac şi desene: a te da cu puterea nu e solidaritate, ci obedienţă (de veacuri). Te solidarizezi cu idei, cu indivizi – oricum, cu "o mică... minoritate".

De pildă în 1977, scriitorul român cel genial (şi veşnic, dacă ţinem seama de recenta-i extracţie rurală), nu s-a solidarizat cu ideile drepturilor omului (şi ale cetăţeanului – chiar şi ale scriitorului) – idei care întâmplător erau reactivate de un "ins lipsit de talent" – ca mine. De acord: eu nu am talent – dar Negoiţescu ce nu avea? Ce-i lipsea? A, da, lui îi prisosea ceva – pe lângă talent, cultură, onestitate: avea un păcat de moarte: era homosexual... Dar Ion Vianu ce cusur (capital) avea? A-ha: el era evreu...

Concluzie: Scriitorul român, căci el este foarte talentat şi, căci el nu este nici homosexual, nici evreu, nici – ce-o fi, pe-contra... El este... Breban, Manolescu, Doinaş, Sorescu, Blandiana, Adameşteanu, Pleşu, Liiceanu – să nu-l uit pe Ulici, binişor major în acel moment (34 primăveri). Scriitorul român, de la Traianşidecebal, nu are nevoie de principii, nici de coloană vertebrală; nu are cunoştinţă de o poziţie verticală – căci el se află în stare de levitaţie... artistică, deci până în 22 decembrie 1989 fix a practicat de sârg nobila meserie de activist de partid pe tărâm literar. Căci.

Nu mai cred în solidaritate scriitoricească pe plaiurile carpatnice. Ea s-a manifestat (sic) doar atunci când Geta Dimisianu a fost dată afară de la Cartea românească şi trimisă la Ion Creangă – Doamne, dar ce Rivuluţie, dar ce Rebeliune, ce zvârcolire a demnităţii mototolite, ce petiţii, ce liste de semnături (a semnat până şi Zaciu!); s-a mai manifestat, în primăvara lui 1989, când Mircea Dinescu a fost dat afară de la *România literară* – ce dârji s-au arătat atunci Doinaş, Paleologu, Paler, Şora, Hăulică, Pleşu – chiar şi Bogza, o vreme... până când şi-a adus aminte că el este de profesie un laş, un vânzător de aproape, un preot mincinos (cam ca Plămădeală şi Anania în acelaşi paner) – dar Doamne fereşte să se solidarizeze ei cu Dicţionarul lui Zaciu!; cum să se solidarizeze nişte genii artistice cu **adevărul textelor** lui Dinescu (mai înainte, cu ale lui Tudoran şi mai înainte, cu ale mele)?!

Prieteni dintre scriitori? Liviu Antonesei, Florin Ardelean, Cistelecan, Grigurcu, Laszlo, Radu Mareş, Moraru, Pantea, Luca Piţu, Podoabă, Nicoleta Sălcudeanu, Mariana Sipoş, Liviu Ioan Stoiciu, Ştef, Vlad... Mai sunt alţii – mai sunt altele... Nu, nu mor eu de singurătate...

*

8) Mircea A. Diaconu (redactor-şef Bucovina literară – *Suceava): "Credeţi că există un spirit basarabean care s-ar manifesta*

diferit azi decât în perioada interbelică? Ţinînd cont că tendinţa naturală este aceea de sincronizare cu ceea ce se întâmplă în spaţiul românesc."

Nu ştiu ce să răspund: sânt un basarabean "exterior", şi nu doar din Basarabia, ci din România (iar prin graţia Monicăi Lovinescu şi a lui Barbăneagră, şi din exil...). Îmi imaginasem: pentru că şi eu mă născusem pe-acolo (nu doar mari-basarabeni ca Plămădeală, Păunescu, A.D. Munteanu, Emil Constantinescu), pentru că scrisesem cărţi despre ţara mea (în sensul originar, de pământ...), are să-mi fie lesne să leg prietenie cu contemporanii consângeni ai mei dintre Prut şi Nistru. Vreo câţiva ani a mers: Andrei Vartic mi-a reeditat (pentru uzul Basarabiei şi al Bucovinei, fără drepturi de autor) **Din calidor** şi **Arta refugii**, am publicat un fragment de proză în *Basarabia*, Gheorghe Ierizan mi-a scos, la Cartier, **Altina**...

...Şi a intervenit – pe fondul sărăciei – pacostea Buzura. Cine-i Buzura? Cine nu-l ştie – de la televizor: marele romancier (în plus maramureşean, ca Pintea Haiducu! – şi ca Ivasiucu'...), potrivitorul scaunului pre dindărăptu', lui Iliescu; urmaşul (de drept albastru în tronul culturii române pentru export) teologului securist Virgil Cîndea. Buzura manipulează după interesele de agent de influenţă dinainte de 89 fondurile Securităţii destinate propagandei peste hotare. Bineînţeles că basarabenii şi bucovinenii ţinuţi de succesivii tovarăşi de la Bucureşti – Iliescu, Constantinescu – în afara hotarelor României, se bucură atunci când Fundaţia Cândia MAI susţine financiar editarea de cărţi, de periodice în limba română (după ce Constantinescu, Pleşu, Zoe Petre şi alţi bravi români, cedaseră pământuri cu tot cu oamenii aceia, vorbitori de românească). Nu eu voi contesta utilitatea ajutoarelor culturale pentru cedaţii Ucrainei. Însă când băieţii de la Chişinău şi cei de la Cernăuţi sunt sfătuiţi (în maniera ce a făcut şcoală: cea a lui Liiceanu: în şoaptă, la bucătărie, la closet, cu gura strâmbată de... conspirativitate), de a nu-i mai "cultiva" pe Grigurcu şi pe Goma, iar un băiat, altfel dezgheţat, ca Vitalie Ciobanu scrie negru pe alb că, dacă nu mă mai solicită *Basarabia* iar *Contrafort* nici n-a auzit de mine, asta datorită numai şi numai faptului că literatorilor de acolo nu le place literatura mea – scurt! Nu am intenţia de a protesta – ce să spun: că sunt basarabean? Ei şi? Ciobanu are să-mi explice că, basarabean-basarabean, dar brânza-i pe ban', iar banii sunt ai Domnului Buzura! La care eu ce să-i răspund: că banii nu sunt ai Tovarăşului Buzura, ci ai românilor, furaţi de Securitate, dosiţi de ministrul Pleşu (când apăra el "bugetul pentru cultură: 0,33%", din ei confecţionînd *Glasul Patriei bis*, subintitulat *Dilema*)? Şi ce are să (vrea să) înţeleagă "interlocutorul" meu din ceea ce spun? Una i s-a

spus, una spune mai departe: că Domnul Buzura dă banii, deci "duşmanii" Domnului Buzura nu publică în paginile periodicelor plătite de Domnul Buzura – ce-i atât de greu de priceput?

Ei, da. Mândrul Maramu': ni l-a dat, nu doar pe Dragoş, ci şi pe Gusti, nepot de suflet al lui Gogu Rădulescu, şogor al securiştilor eterni.

Bieţii basarabeţi (cum ne zice Luca Piţu): aleargă, se grăbesc să realizeze o sincronizare cu scrisul din restul României, în timp ce aceia nu stau pe loc: se dau de ceasul morţii să fie musai sincroni cu Occidentul...

Dacă basarabenii (şi bucovinenii) fac o tristă, dar imperativ necesară treabă de recuperare a timpului furat de ruşi, ceilalţi maimuţăresc erorile ccidentalilor de acum 3, 4, 5, 6 decenii: acelea de a lua drept autostrăzi nişte banale fundături – printre ele textualismul (pe care eu, gelos, l-am botezat: textilism).

Altceva au de recuperat scriitorii de la Bucureşti, Braşov, Sibiu – şi, paradoxal, dar pe undeva drept: de acel esenţial altceva sunt mult mai aproape basarabenii şi bucovinenii...

*

7) Marius Tupan (redactor-şef Luceafărul*): "Ce părere aveţi despre contestatarii Dvs.? Mă consideraţi şi pe mine unul dintre aceia?"*

Despre contestatari: una foarte bună, fiindcă este normal ca un scriitor să conteste răul;

Despre contestatarii mei? Bună, cu condiţia să o facă, folosindu-se de armele polemicii: argumente, citate, bună credinţă (în contestaţie...).

întâmplarea face că până acum nu am întâlnit un asemenea partener. Cei care nu au fost de acord cu zisele, cu faptele mele de scris, fie s-au folosit de descalificări, de negări totale – nu cobor chiar până la un troglodit ca I.C. Drăgan, rămân la scriitori: Eugen Barbu, Titus Popovici, Ţoiu, Bălăiţă – recent Manolescu, prin editorialul "Adio, domnule Goma!" din *România literară* (2 sau 3 decembrie 98). Ei m-au contestat – primii patru din ordin, ultimul din incapacitate de a admite că, din 89, a comis numai erori – care de care mai gravă.

Domnul Marius Ţupan nu face parte dintre aceştia. A nu fi de acord cu cineva într-o chestiune de detaliu sau de principiu nu înseamnă deloc a-l contesta – aici fiind valabilă şi reciproca, nu?

Încă o prejudecată a scriitorului român: el este convins că dacă un prieten îşi exprimă opinia sinceră, nu întru totul laudativă, despre un poem, despre un volum al său, acest normal act social (şi cultural) constituie o contestare, o desfiinţare – deci ne-prietenie.

Nu cred că aşa stau lucrurile. Oricine – cu atât mai vârtos un coleg, chiar ne-prieten – îşi poate exprima convingerea sau umoarea despre o carte a mea, nu voi lua opinia lui drept ofensă, contestare, negare (cum face, din păcate, simpaticul Ilie Constantin).

Nu altfel este situaţia recunoaşterii propriilor greşeli – cu un cuvânt: autocritica (pe care nu comuniştii au inventat-o, există de multă vreme, sub numele de spovedanie).

Toate observările duc la aceeaşi concluzie: este slab, îngrijorător de nesigur cel ce vede în critica onestă exersată pe o singură scriere a sa, contestarea globală a autorului; e de compătimit "vânjosul" care refuză să-şi recunoască erorile, imaginîndu-şi că va apare ridicol, slăbit, desfiinţat... O întrebare din planul moralei politice (orice ar crede Manolescu: dacă nu poţi face politică doar cu morală, nu poţi face politică fără morală...): să fi ieşit Germania slăbită, diminuată, "desfiinţată" ca urmare a recunoaşterii publice şi a cererii (tot publice) de iertare pentru suferinţele, persecuţiile pricinuite, pentru crimele perpetrate de germani asupra evreilor, ţiganilor, slavilor, olandezilor, belgienilor, francezilor, norvegienilor? Din contra! Acel gest de umilitate, de îngenunchiere, este o dovadă de demnitate, de verticalitate; prin el Germanii au dovedit că alcătuiesc un mare popor. Iată de ce "poporul rus" (care nu a recunoscut crimele împotriva caucazienilor, a tătarilor, a balticilor, a basarabenilor şi a bucovinenilor, a polonezilor – nu şi-au cerut iertare nici măcar pentru masacrul de la Katjn) a dovedit că este – în ciuda uriaşilor săi scriitori, muzicieni, pictori, filosofi – o adunătură de inşi întâmplător vorbind aceeaşi limbă.

Cam ca românii – cu deosebirea că ai noştri sunt de zece ori mai puţin numeroşi.

*

6) Cătălin Ţârlea (redactor-şef Contemporanul – ideea europeană*): "Care credeţi că e poziţia Dvs. ca scriitor în ierarhia literaturii contem-porane române – dacă ar fi posibil să faceţi efortul să vă ştergeţi din memorie toate opiniile pro şi contra, care s-au exprimat de-a lungul timpului faţă de opera Dvs.?"*

Nu este deloc necesar să fac vreun efort pentru a nu mă împiedeca în opiniile pro şi contra exprimate faţă de "opera" mea.

În primul rând, pentru că nu vorbesc-scriu: "operă" despre scrisul celor aflaţi în viaţă (începînd cu mine);

În al doilea pentru că nu m-a preocupat vreodată "ierarhia" – nici socială, nici literară. Am mai scris-o, o repet: nu cred că oamenii sunt născuţi gata-stăpâni sau gata-slugi – l-am văzut pe apărătorul

"teoricii", declarat stăpân-născut, dar purtîndu-se ca o slugă cu... sluga lui Ceauşescu, numitul Burtică; nu cred că istoria în general, cea a literaturii în special se aseamănă cu o sală avînd scaune numerotate. Această viziune "poziţionometrică" o avea Ivasiuc, o are Breban: îşi imaginează istoria literară ca un pe un fel de concurs de atletism, deci se va strădui să fie (să ajungă!) pe primul loc (altfel de ce nu l-a amendat până acum pe Buduca, cel care nu-l mai scoate din "Romancierul Nr. 1"?).

Nu, nu. Istoria literaturii unei comunităţi nu are locuri numerotate, pentru cucerirea (şi păstrarea) cărora trebuie să dai din coate (şi din limbă – chiar şi din cur). "Cota" unui scriitor e schimbăcioasă – pe drept, pe nedrept, depinde de mulţi factori, în majoritate imprevizibili, inanalizabili. Oricât de "eternă" o fi literatura, este şi ea supusă unor întâmplări (dacă adaug: întâmplătoare, nu comit un pleonasm), unor mode. "Mişcare" ce nu ţine totdeauna de coordonata *politic* – oricum, sperăm că nu după 89 – deşi...

De ce revine – în atenţia criticii, în interesul cititorilor – Eminescu? **Dar** Arghezi? **Şi** Sadoveanu? Desigur, după '89 a fost "moda" interzişilor: Nae Ionescu şi Ilie Constantin, Petru Dumitriu şi Virgil Tănase (ei fac un cuplu moral cum nu se poate mai armonios); au să revină Mazilescu şi Dimov, Mircea Ivănescu şi Baconsky – după cum se observă: poeţii, nu prozatorii – doar n-o să se retrezească dorul de proza curajoasă, cea cu voie de la Miliţie, a lui Buzura...

Această nesiguranţă a "poziţiei în ierarhie" este normală şi ea ar trebui să ne facă mai rezonabili, mai gândiţi şi mai umili. Măcar avînd simţul ridicolului – ce e acela "Romanicer nr. 1"? Există, deci, şi un "Nr. 2"? După ce criterii clasificarea: după înălţime, după vârstă, după cilindreea automobilului? Bine, primul dintre primi rămâne Breban – dar cine obţine medalia de argint? Groşan, Ţepeneag? Au poate Buduca? A, da, Buduca nu boxează la aceeaşi categorie...

Şi dacă am fi serioşi cinci secunde?

*

5) Ion Vieru (redactor-şef Contrapunct, *Bucureşti): "Cum aţi defini istoria literaturii române din perioada 1945-1989? Ce părere aveţi de operele de succes din acea vreme?"*

Nu m-am gândit să o definesc. Am trăit-o – ceas de ceas, deceniu cu deceniu; am îndurat-o.

"Opere de succes din acea vreme"? Mai întâi ar trebui să stabilim: ce fel de "succes": politic, literar, "de compensaţie" (ca anume poezoaie de Păunescu, în care Bardul Bârcii băga crocodili – ca să păstrăm proporţiile)? Apoi: Care "vreme"- fiindcă între 1945 şi

1989 au existat faze distincte (din punctul de vedere al "programului" *Puterii şi din cel al* "rezultatelor din câmpul literaturii")?

Oricum: dacă s-au semnalat şi scrieri notabile, ce pot fi citite şi *azi,* acest lucru s-a produs **împotriva voinţei "îndrumătorilor spre îndărăt".**

Observ că sunt puşi la stâlpul infamiei – pe bună dreptate – politruci ca Răutu, Chişinevschi, Novicov, Moraru, Vitner – care au şi necontestatul avantaj de a fi murit. Nu se vorbeşte însă de feroci realist-socialişti precum Crohmălniceanu, Ianoşi, Paul Cornea, Tertulian, Nina Cassian, Maria Banuş, G. Horodincă, Mirodan. Aceştia, azi, nu dau deloc semne că le pute propriul hoit-viu, tovarăşul Crohmălniceanu îi învaţă pe tineri cum se scrie proza curajoasă, tovărăşelul Ianoşi ne explică răbdător ce-i acela un gulag, tovărăşina Cassian ne descrie – din "exil" (se cunoaşte înrăurirea ei, şi terminologică, asupra lui Breban) persecuţiile antisemite din România ultimelor decenii (tovarăşa noastră Banuş nuanţează: dânsa a suferit doar din pricina... comuniştilor ceauşişti) – însă, în afara lui Grigurcu nu se găseşte nimeni care să-i pună la locul lor pe aceşti neruşinaţi. Sunt huliţi M.R. Paraschivescu, Deşliu – foarte bine, pentru ce au făcut ei, rău – dar nimeni nu observă că aceştia doi au fost ciori albe printre zecile de propagandiştii de partid cu misie în ramura literaturii: ei au rupt-o declarat cu comunismul şi s-au revoltat pe faţă împotriva lui. Dar ce comportament a avut Jebeleanu (pe timpul lui Antonescu lucrînd, din greu la cenzură; pe timpul comuniştilor fabricînd, din greu, pe comandă, kilometri de poeme, nu mai scurte, nu mai puţin imbecile, nu mai puţin mobilizatoare decât ale lui Deşliu)? Dar Bogza? Acest plop 'plecîndu-se până la pământ, în fiecare an (până în '89), în luna ianuarie, când îl felicita, în versuri – şi cu ilustraţiuni – pe Ceauşescu? A auzit cineva din gura acestor "mari conştiinţe" un cuvânt de regret pentru răul făcut elevilor, studenţilor, profesorilor? A, da: Românul nu-şi face autocritica – obicei bolşevic...

Fireşte, se pot cita nume de scriitori şi de scrieri care au rămas... însă vorba colegilor mei de liceu, de facultate, de puşcărie, de domiciliu obligatoriu:

«Ce le-ar fi putut face comuniştii unor monumente ca Sadoveanu, Arghezi, Călinescu, Camil Petrescu, Galaction – dacă n-ar fi scris pe placul ruşilor şi al slugilor lor, băştinoşii noştri tovarăşi analfabeţi? I-ar fi-mpuşcat: "Scrie o laudă la Scînteia, că te ucid?" I-ar fi băgat în puşcărie? Nu e deloc sigur – de Ion Barbu, de Blaga, de Bacovia nu s-au atins (iar primii doi aveau "pete" nu doar literare...);

«A, da... Ar fi murit de foame... Dar aşa cum au supravieţuit Barbu, Blaga, prin traduceri, de ce n-ar fi stat drept şi Ceahlăul neamului – doar ştia ruseşte: nu tradusese el din Turgheniev? Dar cel

mai inteligent român de pe planetă: Camil Petrescu, scriind idioţenii? Dar Galaction, care nu s-a mărginit să fie om de nimica pe cont propriu, a făcut şi câte un pustiu de bine primprejur (vezi Memoriile lui Crainic...).

«Nu există nici o speranţă de la mai-tineri», continuau colegii mei. «La noi, la români, se iau drept exemple nu cei drepţi – ci strâmbii. Junii – binişor corupţi, oricum: coruptibili – raţionează astfel: "Să stăm strâmb şi să judecăm... astfel: a scăzut fulgerător valoarea **Neamului Şoimăreştilor**, a **Enigmei Otiliei**, a **Cuvintelor potrivite**, doar pentru că autorii au făcut câte o micuţă concesie comuniştilor? Pe de o parte ei aveau obişnuinţa temenelii, de sub Carol II, de sub Antonescu – ce mai conta una – ca să nu moară de foame? Pe de altă parte: valoarea literară e pe deasupra conjuncturii politice – micile compromisuri nu afectează opera..."

Asiguraţi, tinerii (de-atunci: Petru Dumitriu, Eugen Barbu, Marin Preda) i-au imitat pe bătrâni...

Iar Eugen Simion ne asigură că toate aceste porcării, ticăloşii pe hârtie ale "marilor scriitori" nu au nici o importanţă: opera le rămâne neatinsă.

El stă strâmb şi judecă strâmb.

*

4) Aurel Rău (redactor şef Steaua, *Cluj): "în redacţiile revistelor literare din ţară există în general un interes, o receptivitate faţă de faptele şi scrisul scriitorilor români din străinătate. Există însă vreun interes din partea scriitorilor de acolo faţă de faptele şi scrisul din ţară?"*

Întrebarea prin ea însăşi dovedeşte îndoială...

Cum să nu-i intereseze (în cel mai înalt grad, ca să spun aşa) pe scri- itorii români deştăraţi ce se întâmplă, în general, în ţară, în literatură mai cu seamă? Repet: vorbesc de scriitorii români exilaţi, nu de "scriitorii români din străinătate". Ca să dau nume: cunosc interesul frizînd obsesia pentru tot ce e fapt literar petrecut în România – a lui Nedelcovici, a lui Kiropol, a lui Ilie Constantin – o deduc pe a lui Ţepeneag, sunt sigur de al Monicăi Lovinescu, a lui Virgil Ierunca... – dar nu am ştire despre eventualul "inte-res al scriitorilor români din străinătate" ca Ion Pop, Vasile Igna, Caius Traian Dragomir – funcţionari culturali, ei înşişi scriitori. Ştiu că Ţepeneag, Nedelcovici, Ilie Constantin au frecventat odioasa întru toate ambasadă RSR de la Paris (cea care ascunde, în grădină, după socoteala servicilor secrete franceze, 17 cadavre – 2 de femei) – exact din acest "interes cultural". Contactul meu cu bunkerul de pe rue de l'Exposition s-a făcut

totdeauna – şi se va face atâta timp cât Securitatea va domni, în continuare "şi pe dinăuntru şi pe dinafară"- numai de pe trotuarul de vis-à-vis de poartă, ca manifestant împotriva lui Iliescu, împotriva lui Roman, împotriva Tratatului cu Ucraina, pentru deschiderea dosarelor de securitate, etc... Setea mea de informaţii cultural-literare se amăgeşte cu puţinele periodice trimise din ţară: *Vatra, Familia, Discobolul, Timpul, Convorbiri literare, Calende, ArtPanorama, Jurnalul literar*, două-trei numere din *Luceafărul* (trimise de Mariana Sipoş), un număr din *Viaţa românească* (trimis de LIS – ca de altfel şi *Cotidianul*)... Pe sărite îmi trimite Nichita Danilov *Monitorul de Iaşi*; la fel *Echinox* îmi parvine de la Ruxandra Cesereanu şi Corin Braga; substanţial mă alimentează cu tăieturi, pagini, numere întregi Laszlo Alexandru, iar *România literară* o aştept în jur de cinci săptămâni – să o citească întâi abonatul direct, apoi abonatul indirect nr. 1, iar cum eu sânt nr. 3... Cu *22* lucrurile stau şi mai puţin bine: din decembrie 1993 nu mi s-a mai trimis.

Este foarte adevărat: exilaţii (şi nu "scritorii din străinătate"), chiar de nu pot urmări în amănunt mersul trebilor literare, se gândesc mult mai intens (aş spune – chiar spun: se gândesc cu inima...) la soarta literaturii române decât "scriitorii din România".

*

3) Gabriel Chifu (redactor şef, Ramuri, *Craiova): "Ce aşteaptă Paul Goma de la scriitorii români?"*

Nimic. Am aflat de ce "aşteptările" şi ale mele fuseseră dezamăgitoare: scriitorul român nu a fost informat (de radio Erevan) ce este aceea libertatea şi cum se foloseşte ea. De aceea când vreunul din "breslaşi" încerca să aducă aminte colegilor anume principii fără de care un scriitor rămâne un oarecare autor de cărţi, se zburlea, îl interpela:

«Da' tu cine eşti, să-mi dai, mie, lecţii?»

Astfel, din zburleală în zburleală, scriitorul român a ajuns, în vara anului 1977 să accepte piteştizarea şi a literaturii: cenzura să nu mai fie exercitată de activişti de partid (şi de securitate), ci de înşişi scriitorii redactori de periodice, de edituri.

După o astfel de cedare – mai aveau neobrăzarea să se plângă de nebunia Ceauşescului!

Scriitorii, cei care ar fi trebuit să fie provocatorii evenimentelor din 1989, măcar să se afle în fruntea contestatarilor din decembrie s-au speriat de bănuitele răsturnări, de apropiata compromitere a poziţiilor, de pierdere a privilegiilor (sociale, culturale).

Unde erau, în cursul anului 1989 Manolescu, Blandiana,

Dimisianu, Adameşteanu, Mălăncioiu, Liiceanu? – dar Ulici? Să nu mi se explice că unii dintre ei au fost prezenţi în Piaţa Universităţii – când? în 1990? De ce n-au fost, cei mai bătrâni – în Piaţa Universităţii în 1956? Unde erau atunci studenţii Manolescu, Dimisianu, Eugen Simion, Matei Călinescu, Ion Vianu, Ciocârlie? O ştersesera în provincie, la părinţi, la bunici? Hai să zicem că nemaipomenit de curajoşii semnatari ai declaraţiei de susţinere a lui Dinescu (încă o dată: numai pentru că fusese dat afară de la *România literară*!) au făcut ce nu se mai făcuse în breasla cea mândră – dar ceilalţi: Liiceanu, Dimisianu, Manolescu, Adameşteanu, Mălăncioiu – Ulici?

Nu erau. Nu existau.

Ce aştept de la aceştia: nimic. Aştept să dispară toţi cei ce aveau, la '89, mai mult de 25 ani: cam prin anul 2025 tinerii de atunci vor putea să se gândească la un nou început, ca în Biblie: să treacă 36 ani ani de la Ieşirea din Robie, să moară toţi robii – abia de-acolo-ncolo să se poată face ceva cu urmaşii urmaşilor robilor din tată-n fiu trăitori pe aceste meleaguri.

*

2). Caius Traian Dragomir (redactor şef al revistei ce găzduieşte acest interviu): "în analiza critică pe care o faceţi culturii române şi a literaturii în special, vă încearcă sentimentul de milă? înţeleg prin milă nu o atitudine supe-rioară, ci una empatică. Pe de o parte. Pe de alta, din punctul de vedere al culturii franceze (sau vest-europene în general), care este momentul ce v-a dat satisfacţia cea mai înaltă – vizavi de propria Dvs. operă, ca înţelegere a ei? Când aţi fost perceput cel mai bine acolo, în Occident?"

Orice aţi înţelege prin "milă", eu nu o realizez în legătură cu literatura română. Dacă tot vorbim de sentimente, atunci să spun, în primul rând: **dragostea**, imediat fiind **ciuda**.

"Criticele" pe care le formulez cu atâta vehemenţă sunt provocate de sentimentalismu-mi constitutiv: mi-e ciudă că obiectul dragostei mele nu se află – dacă nu la nivelul aşteptărilor, măcar la cel normal.

S-au estompat din memoria sentimentală momentele de satisfacţie pricinuite de publicarea cărţilor mele în Occident. Totuşi, pot aşeza la locul cuvenit telegrama primită la Bucureşti, expediată din Frankfurt pe Main, la 14 octombrie 1971, sunînd astfel:

"BUCURIE BUCUREŞTI APARUT OSTINATO STOP DIETER" (Schlesak, completez eu).

Atunci am trăit o intensă bucurie: că publicasem (simultan la Suhrkamp, la Gallimard, eu ştiam că şi la Rizzolli) – dar mai cu seamă

eram convins: apariţia în Occident va determina (cum? habar n-aveam) editarea şi în România a cărţilor mele.

M-am înşelat: au trecut 19 ani până să-mi apară o carte în limba română, în ţara mea, România. Din nefericire, bucuria a fost de scurtă durată: *întâiul volum al meu editat în România, la Humanitas,* ***Culoarea curcubeului,*** *a fost recuperat din librării, trimis în depozit, iar după 3 ani, trimis la topit.*

Nu am spus numele distrugătorului de carte? îl repet – şi am să-l rostesc-scriu de fiecare dată când voi avea prilejul (dacă nu, mi-l creez eu): *prietenul meu, Liiceanu.*

*

1) Preşedintele uniunii Scriitorilor, Laurenţiu Ulici: "Când aveţi de gând să veniţi în România, domnule Paul Goma, fie şi ca urmare a unei invitaţii din partea Uniunii Scriitorilor?";

Domnule Laurenţiu Ulici: dacă voi veni în România (am mai explicat D-lui Lucian Vasiliu), am să mă opresc la Cluj, la Târgu Mureş, la Iaşi. La Bucureşti de voi ajunge, nu voi da pe la Uniunea Scriitorilor. De ce?

Pentru că – ocazie cu care îi răspund şi D-lui Liviu Ioan Stoiciu – *eu nu sânt membru al Uniunii Scriitorilor.*

Vă reamintesc ceea ce, dealtfel ştiţi foarte bine, dar, prefăcîndu-vă că încă n-aţi fost informat (sic), vă imaginaţi că realitatea aceea (ne-membria mea) nici nu există:

- În anul 1977, la 13 aprilie – eu mă aflam atunci în închisoare, o ştiau toţi scriitorii (chiar şi Ulici) – Uniunea cu pricina m-a exclus din rândurile ei;

- Imediat după decembrie 1989, au fost primiţi ca membri de onoare Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca; printr-un decret semnat de Dan Petrescu, secretar de stat la Cultură, au fost primiţi membri ai Uniunii doi exilaţi: Mihai Botez şi Sorin Alexandrescu. Despre soarta "maselor largi de scriitori exilaţi" activi, excluşi – aceia care vă ajutaseră pe voi, cei de pe baricade, să nu-i oferiţi lui Ceauşescu şi săpunul, după ce-i furnizaserăţi funia – prin încurajări, prin invitaţii în Occident, prin trimitere, în România, de gazetari, prin facilitarea unor burse, prin găzduire în modestele noastre locuinţe de "fugiţi", vorba lui Breban şi a lui Zaciu – nici o veste. Bravii scriitori care rezistaseră comunismului prin-cultură-pe-brânci, acum erau prea ocupaţi cu împărţeala prăzii, nu mai aveau timp de fleacuri – ca *reprimirea nominală în Uniunea Scriitorilor.*

Veţi da vina pe Dinescu – el fiind atunci preşedinte. Am dat-o şi eu, am scris în multe rânduri despre asta. Numai că Dinescu,

președinte-președinte, dar nu era singur, de capul lui, avea în jur o "echipă de consilieri – printre aceștia cel mai răsărit fiind Doinaș, întâmplător președinte de onoare.

Domnule Laurențiu Ulici: vă amintiți de întâlnirea de la Roma din 13 mai 1991? Bineînțeles: atunci v-am reproșat (lui Doinaș, Anei Blandiana, Ilenei Mălăncioiu, Gabrielei Adameșteanu, lui Uricaru, lui Papahagi – și lui Ulici!) – printre altele – că nu avuseseră elementarul bun simț de a trimite fiecărui scriitor exilat o hârtie prin care să se confirme reprimirea sa în Uniunea Scriitorilor. La care Doinaș, cal bătrân și Blandiana (ea, tânără), au încercat să pară mirați foarte de o asemene pretenție, ba au recurs la o manevră din cele mai triviale:

«Cum: Goma are nevoie de *o hârtie prin care să fie invitat în țară* (subl. m. P.G.)?»

După cum până și italienii din sală înțeleseseră, cerusem o hârtie de confirmare individuală a reprimirii – nu o invitație de călătorie prin țară!

Și iată: după aproape opt ani, Laurențiu Ulici vorbește (iar) de invitație – nu de re-primire! De ce?

Eu știu de ce – o scriu aici: Ulici, nu mai breaz decât Dinescu, nu a vrut să-mi trimită o asemenea hârtie, închipuindu-și că eu, cu "actul" acela în mână, voi da buzna peste el, să-i iau apartamentul, "poziția", ba chiar și "orientările politice" (cele curat-imparțiale, doar români sânteți!) de pe urma căreia s-a văzut senator (ca Pruteanu).

Ulici mi-a mai expediat o hârtie (nr. 21 din 13.3/ 95) – dar Doamne ferește, nu cea așteptată: una în care să fiu anunțat că am fost reprimit în Uniunea Scriitorilor, nuuu! – ci... o invitație la cumetria de la Neptun! Scriitorii români, dacă n-au făcut nimic-nimic-nimic împotriva comunis-mului, se țin de invitații – pe banii Babachii, desigur, dar îi sărăcesc un timbru poștal.

I-am răspuns în 7 aprilie 1995. I-am re-explicat ce așteptam, fiindcă justificarea lui Dinescu: «Hai, bă, că v-am reprimit pe toți!» nu m-a convins, mai ales că nu pășcusem porcii dimpreună cu Fănuș și cu Băieșu, repetînd în gura mare, la Casa Scriitorilor, scrisele lui Barbu din *Săptămîna*:

«Bă, Goma! Marele scriitor fără cărți!»

Pe Dinescu l-ați dat afar', dar ați rămas cu exact aceleași "concepții despre lume și viață".

Domnule (sau: tovarășe, mi-e indiferent) Laurențiu Ulici, mai explic o dată (este pentru a treia oară – și ultima):

Să nu mai pretinzi, mințindu-i pe cei mai tineri – că scriitorii exilați "au fost reprimiți automat", măcar pentru faptul că atunci când au fost exluși, nu "automat" fuseseră dați afară din rândurile voastre – ci câte unul, pentru motive precise.

Încă o ticăloşie a voastră: mi-a scris o pensionară (fostă contabilă), una din cele vreo zece cititoare şi trei sferturi care se interesează de cărţile mele:

"în ceea ce priveşte Uniunea Scriitorilor, în luna dec. 1998, pe Radio Cultural a fost o discuţie legată de problema scriitorilor excluşi din Uniune şi răspunsul acesteia a fost mai mult decât infect (chiar securist) şi anume «să facă cerere de primire!»"

Vasăzică aşa: nici măcar scriitorii, directorii de conştiinţă a acestei naţii analfabetizate nu sânt în stare să priceapă că ni se datorează *reparaţii* (uite, nu adaug: şi scuze). *Pentru complicitatea Uniunii Scriitorilor cu Securitatea* – la umilirea, la strivirea lui Ion Negoiţescu, la alungarea din ţară şi a mea, "scriitor fără cărţi româneşti", vorba cuplului Barbu-Dinescu, dar, orişicâtuşi, cu trei cărţi publicate la Gallimard, două la Suhrkamp... Ce-o fi în capul de senator al preşedintelui actual, de umblă cu invitaţii – şi, după ce susţine că am fost reprimit "automat", adaugă, după o logică specială: Să facă cerere! Cum să fie: timbrată ori ba, cererea? în sânge?, à point? Nu vei fi vrînd, vorba ceea, şi prosopul?

Dacă vouă nu vă e ruşine de neruşinarea voastră, mie mi-e... ciudă.

L-am anunţat pe Ulici în scrisoarea din 1995 – o fac acum pentru cititorii acestui text: atunci, constatînd nesimţirea unionezilor, *am renunţat la membrie.*

Deci Ulici a minţit când a pretins, în 26 februarie 99, că sânt membru.

— Nu mai eram, prin voia lui Ceauşescu, din 13 aprilie 1977;

— nu eram, prin voia lui Dinescu apoi a lui Ulici – până în 7 aprilie 1995;

— de atunci nu mai sunt – prin voinţa mea.

Să nu spună Ulici că şi pentru asta trebuie să fac cerere, că-l trimit în Senatul lui Petre Roman!

*

15) Patru întrebări de la prietenul Dvs., Laszlo Alexandru:

— Câtă inspiraţie şi câtă transpiraţie în ceea ce scrieţi?;

— Care este raportul dintre realitate şi ficţiune în romanele Dvs.?;

— Care ar fi pentru Dvs. punctul ultim dincolo de care cuvintele nu pot pătrunde?;

— Cunoaşteţi un prag de autocenzură?

— Numiţi trei scriitori români preferaţi. Justificaţi-vă opţiunea.

Cele patru sunt... cam cinci – dar nu de aceea îl iubim noi pe Laszlo Alexandru. Îl iubesc mult mai puţin din cauza acestor întrebări. Cunoscîn— du-i scrisul (şi întrebările), îi propun, fie să-i răspund altă dată la acestea, fie să aştept altele – mai în spiritul său. De acord?

Mulţumiri.

*

16) În sfârşit, o întrebare a celui ce consemnează acest interviu insolit: Sunteţi un scriitor important al literaturii române, teribil de incomod (delimitaţi mereu caracterul scriitorului "ca om", de operă), domnule Paul Goma. Scrieţi (şi gândiţi) şi în limba franceză, după atâta amar de vreme petrecută la Paris? Aveţi o altă perspectivă (europeană) asupra creaţiei scrise în limba română (naţională)?

A consemnat Liviu Ioan Stoiciu

Da, sânt şi incomod şi "inconfortabil" – mai am şi alte, multe defecte.

Nu, nu delimitez caracterul scriitorului "ca om", de operă, ci pledez pentru **viaţa** şi **opera** scriitorului – nu doar pentru operă.

Repet şi eu – şi nu voi osteni să re-repet: opera nu va avea de suferit dacă află cititorul ce culoare aveau ochii autorului şi din ce era (fier, argint – aur?) linguriţa cu care mânca el ce mânca, atunci când mânca. Cercetătorii, istoricii literari care ţin morţiş ca monumentelor să nu le fie "scormonită" intimitatea, în fapt, pe ei se protejează, ei au o "intimitate" murdară, de ascuns.

Da, mi se întâmplă să gândesc în franceză, să visez în franceză – dar, în afară de articole (şi acelea, cu ajutor), nu scriu în altă limbă decât româna. Nu am fost niciodată tentat să "trec" la franceză ca atâţia alţi scriitori de română. Din două motive:

— mă simt foarte bine *în* limba română, o găsesc extrem de colorată, îndestulător de bogată, îmbătător de mlădioasă. Când nu mă mai...încape, cum pretinde Petru Popescu, o lărgesc, o ajustez, o trag, o-mping, o bat, o mângâi – până mi-o fac pe măsură; mai înfloresc pe ici, mai inventez pe colo (dar în spiritul ei...) – lucrez *pe* aceasta, nu caut alta, în altă parte;

— deşi eram fericit când îmi mai apărea o carte în traducere (franceză, germană, neerlandeză, suedeză, engleză, italiană...), îmi ziceam că aş fi fost şi mai fericit dacă aş fi putut să public în româneşte, să fiu citit de românii din România...

Iată motivul pentru care sânt "neuitător" cu Liiceanu, Sorescu, Viorica Oancea, Papahagi – şi cu susţinătorii lui Liiceanu: Monica Lovinescu, Ierunca, Gabriela Adameşteanu: fiindcă, după 20 ani de inexistenţă în limba în care nu am încetat de a gândi şi a scrie, interzis

de comunişti, în 1970, am ajuns – în 1990 – să fiu sabotat, ne-acceptat, trimis la topit, nedifuzat, să mi se distrugă plumburile – de către prieteni de-ai mei, anticomunişti.

Să nu conteze pe o "înţelepţire" a mea – nu eu sânt, în acest caz, subiectul logic – ci ei.

Nu eu sânt "procurorul" pe care-l denunţă ei – ci ei: cenzorii mei.

Or cu cenzorii – ca şi cu securiştii – nu se află împăcare.

Paul Goma

Duminică 7 martie 1999

Ieri şi azi am scris aceste texte gemene:

Paris 6 martie 1999

IARĂŞI DESPRE CARAION

I. STEAGURILE IPINGEASCĂI

"În monumentalul op al dicţionarului clujean, unic până acum în cultura română (**Dicţionarul Scriitorilor Români** – n.m. P.G.), deşi netrecut de primul volum (literele A-C), lui Ion Caraion i se acordă, cu fotografii cu tot, nu mai puţin de 10 coloane. Cât lui George Bacovia, Lucian Blaga, Mateiu Caragiale, Dimitrie Cantemir, Ion Budai Deleanu şi George Coşbuc. Mai mult decât lui Emil Cioran (4 coloane), Mircea Ciobanu, Petru Creţia, Nicolae Bălcescu. Mai mult decât lui Eugen Barbu (6 coloane) (...) în fine, doar Caragiale şi Creangă (16 coloane) trec înaintea lui".

Am citat (vezi pagina 159) din volumul **Această dragoste care ne leagă – reconstituirea unui asasinat,** apărut în urmă cu peste un an la Humanitas, sprijinit de o campanie publicitară de zile mari, la care au participat primii tenori ai condeiului: Manolescu, Grigurcu, Matei Călinescu (pe Liiceanu nu-l mai amintesc, el fiind cu manutanţa; nici pe Adameşteanu).

Când i-am replicat lui Gheorghe Grigurcu, (vezi *România literară,* din 23 septembrie 98) pentru cronica sa intitulată: **De la Ecaterina Lovinescu la Ion Caraion**, am dialogat numai cu el, înţelegînd dintru început că nu am a discuta cu iscălitoarea volumului – cel anunţat ca reconstituire a unui asasinat (a Ecaterinei Bălăcioiu), realizat ca un asasinat (postum) al poetului şi omului, Caraion. Prietenul Grigurcu a răspuns. Insuficient de limpede, după opinia mea, drept care i-am adresat încă o scrisoare. Împreună cu alte două texte a fost refuzată de Manolescu, prin editorialul: **Adio, domnule Goma!**

(*România literară*, 2 dec. 1998). În acele intervenţii – precum şi într-o replică dată lui Buduca, cel care-l acuza pe Caraion de... furt de manuscrise (sofismul cretanului de la *Cuvîntul*) – nu m-am oprit decât la "temeiurile" (inexistente) ale acuzaţiei formulate de vajnica iscălitoreasă potrivit căreia Ion Caraion ar fi lăsat (dat, înmânat) Securităţii (ceea ce a publicat mai apoi E. Barbu în *Săptămâna*, săptămânal MAI), ca... preţ al paşaportului de plecare din ţară...

Aşadar, nu m-am oprit la amănunte, m-am arătat revoltat de faptul că anchetătoreasa, deşi nu producea nici o probă în sprijinul afirmaţiilor sale calomnioase, "număra coloanele Dicţionarului Zaciu" – consacrate lui Caraion... Şi n-aş fi revenit, dacă n-aş fi primit o scrisoare de la o cititoare din Bucureşti (contabilă, pensionară). D-sa mi-a atras atenţia că... nu am numărat şi eu coloanele din Dicţionar, cele indicate de şefa colecţiei *Procesul comunismului* de la Humanitas: aş fi aflat că persoana minte şi atunci când numără şi când scrie cifrele!

Am luat Dicţionarul şi... m-am apucat să să număr – după indicaţiile iscălitoresei – coloanele dedicate scriitorilor numiţi. Am constatat că această contemporană Ipingeascä numără coloanele şi mai aiurea decât număra steagurile altfel simpaticul Nae:

Din citatul reprodus la începutul textului de faţă nu este corect decât – re-citez:

"...lui Ion Caraion i se acordă, cu fotografii cu tot, nu mai puţin de 10 coloane". Deranjează parazitarul: "nu mai puţin de 10 coloane", însă trecem mai departe. La:

"*Cât* (subl. m. P.G.) lui..." – eu, neconsiderîndu-i pe cititori într-atât de analfabeţi, aş fi numit scriitorii astfel: Bacovia, Blaga, Cantemir, Budai Deleanu, Bălcescu, altfel literatorioasa Humanitas-ului ar fi în stare să mai facă un pas, să ni-i prezente pe "Eminescu Mihai, Maiorescu Titu, Arghezi Tudor..."

"Mai mult decât...", intermediază ea – pentru a trage concluzia: "în fine, *doar* (subl. m. P.G.) Caragiale şi Creangă trec înaintea lui".

Dacă-i pe numărate, atunci să (le) numărăm, coană Fănico!

*

"*Cât*"-ul (egalitatea în... coloane) arată astfel - reper – Ion Caraion: 10 coloane:

— Bacovia – nu 10, ci... 9;

— Blaga – nu 10, ci...14;

— Mateiu I. (aşa cum semna autorul) Caragiale - nu 10, ci 12;

— Cantemir – nu 10, ci 11;

— Budai Deleanu - nu 10, ci 11;

— Coşbuc – nu 10 ci 11 şi jumătate.

"...*doar* (subl. m. P.G.) Caragiale şi Creangă (16 coloane) trec înaintea lui".

Observînd în treacăt: Caragiale (I.L.) are 19 coloane – trecem la "doar":

Aşa cum s-a văzut din "situaţia contabilicească" dragă Ipingeascăi, nu "doar Caragiale şi Creangă trec înaintea lui" [Caraion], ci şi: Blaga, Mateiu I. Caragiale, Cantemir, Budai Deleanu, Coşbuc – deasemeni:

— Arghezi (18 coloane şi jumătate);

— Ion Barbu (14 coloane);

— G. Călinescu (14 coloane şi jumătate).

Iar pentru că tot numărăm steagurile Dicţionarului Scriitorilor Români, să mai observăm:

— A.E. Baconsky are tot 10 coloane;

— Buzura... tot 10 coloane...

Intrînd în acest joc stupid: de ce Breban are doar 8 coloane (faţă de 10 ale lui Buzura?, să fie el cu două coloane mai prost romancier?; Bănulescu doar 6 – ca şi Ciocârlie, în timp ce Cosaşu are 7?; cum se face că Cioran este miluit cu 5 coloane şi jumătate – "cât" vorba numărătoresei – Colin, însă mai puţin decât Balaci, mai puţin decât Paul Cornea (cu câte 6 coloane)?

Am făcut acest lucru de ruşine, doar pentru că reconstituitoreasa unui asasinat nu ştie să numere, nu ştie să scrie cifrele.

Altfel, socotirea pe degete (o fi avînd mai multe – sau mai puţine degete) a coloanelor, a paginilor, a rândurilor) dedicate cutărui scriitor "în detrimentul" altuia; ca şi întrebarea adânc culturală: de ce lui X i s-a dat atâta, iar lui Y numai atâta?— acestea toate sunt semne de analfabetism profund. Din moment ce **Dicţionarul** a fost coordonat de Zaciu, Papahagi, Sasu, iar numele lor sunt scrise citeţ – dreptul lor (şi răspunderea), gustul lor, umorile lor – să selecteze pe cine vor, cât vor din fiecare scriitor. Că există unii "favorizaţi"?, dar bineînţeles: Buzura, ca şef al Fundaţiei MAI ce publică Dicţionarul; că alţii (Cioran) sunt "penalizaţi"?

Dar acesta este motivul pentru care iubim literatura: nu este măsurabilă, nu poate fi ierarhizată decât între anume (largi) limite ale bunul simţ. Fiecare scriitor: istoric literar, ficţionar măsoară, cântăreşte, alcătuieşte clasamente după cum crede el de cuviinţă (începînd cu sine...).

Din acest motiv încercarea semnătoresei volumului **Această dragoste care ne leagă – reconstituirea unui asasinat** de a-l scoate pe Ion Caraion şi din... literatură – în această întreprindere cu aprobarea tacită a unor literaţi (Manolescu, Adameşteanu, Liiceanu, Matei Călinescu, Grigurcu, Cistelecan), pe lângă că este o manevră murdară, mai este şi prostească, de mirare la cei numiţi mai sus. Să ne aducem aminte că, în timpuri normale un Ion Barbu a încercat să-l "scoată din literatură" pe Arghezi... Ipingeasca nu a ajuns cu lecturile pentru acasă până la pagina aceea?...

II. PRIETENIA UNUI PRIETEN AL LUI CARAION: DORIN TUDORAN

Din câte ştiu, un singur scriitor din România: Mariana Sipoş – a încercat să facă lumină în Cazul Caraion, după publicarea volumului **Această dragoste care ne leagă**, la Humanitas, fără a se lăsa dusă de căpăstru de regia regizorului suprem al "reconstituirii unui asasinat". În emisiunea Dreptul la adevăr a organizat mese rotunde, a făcut anchete, a provocat dezbateri. Pentru întâia oară un ziarist de televiziune (şi scriitor) a dialogat cu singurul supravieţuitor din "lot": Valentina Caraion, soţia poetului.

Insolit (şi binecuvântat) a fost dialogul Marianei Sipoş cu Mihai Pelin, "coordonatorul", din partea Securităţii eterne, a grosolanei diversiuni purtînd numele de cod **Cartea Albă** – totodată "sursa de informaţii" ce i-a permis autoarei volumului **Această dragoste...** să lanseze calomnia: Caraion ar fi "plătit" paşaportul de emigrare prin "jurnalul" publicat de E. Barbu în *Săptămîna*... Mă întreb dacă au privit emisiunea directorii de conştiinţă: Liiceanu, Manolescu, Adameşteanu, Matei Călinescu, Grigurcu, Cistelecan. Văzîndu-l, auzindu-l pe acest deţinător al adevărului MAI: neinformat, nesigur de "informaţiile" publicate de el însuşi, în final admiţînd că... s-ar putea să nu fie întru totul aşa cum afirmase, altfel el rămâne la convingerea intimă că... – ce vor fi gândit despre imensa eroare comisă, aceea de a se lua, orbeşte, după afirmaţiile fanteziste ale semnatarei "reconstituirii unui asasinat"— alegaţii neconfirmate, pe micul ecran, de "izvorul Pelin"? Mă tem că, oricât de răscoliţi au fost de inconsistenţa "coordonatorului adevărului" de la Ministerul orwellian cu acelaşi nume, nu vor recunoaşte vreodată, public, în scris, că s-au înşelat; că, înşelîndu-se, au calomniat (grav) un om care nu se putea apăra – şi, gravissim: că au înşelat pe alţii, prin semnăturile lor prestigioase.

Deasemeni, foarte bune dezbaterile în jurul lui Caraion şi a lui Dinu Pillat, salutară intervenţia telefonică a Valentinei Caraion, demontînd neadevărurile fabricate şi colportate de concernul Humanitas...

*

Pe bandă mai exista un "material" (altfel cum să-i spun?), o tentativă de dialog, la Chişinău, cu Dorin Tudoran.

"Materialul" m-a întristat adânc – atât pentru cele îngăimate de Dorin Tudoran, cât şi pentru întrebările pe care Mariana Sipoş, surprinzător la dânsa, nu le-a pus.

De mai bine de un an de zile de când a pornit scandaloasa campanie anti-Caraion, am aşteptat intervenţia acestui "foarte bun

prieten"— nu în apărarea poetului dispărut, redezgropat de Humanitas, pentru a fi din nou împroşcat cu noroi – Caraion neavînd nevoie să fie apărat, ci să i se restituie adevărul. Convorbirea de la Chişinău a avut loc în decembrie 98. După atâta amar de timp Tudoran – am înţeles, au înţeles telespectatorii: dacă nu cel mai bun prieten, atunci singurul în viaţă – nu a spus absolut nimic revelator în chestiunea Caraion. Nimic mai mult decât ce auzisem din gura lui Geo Şerban, a lui Barbu Cioculescu: că omul era bun poet, muncitor, îşi iubea fiica, era în foarte buni termeni cu Marin Preda, avea pasiunea revistelor, că da, făcuse închisoare în două rânduri, altfel nu era excesiv de prietenos...

I-a scăpat însă ceva pe care eu îl interpretez ca pe o acuzaţie la adresa lui (a lui Tudoran): în exil, unde nu-l dădeau deloc banii afară din casă, Ion Caraion a alcătuit şi acoperit cheltuielile de imprimare ale unui volum semnat de prietenul Tudoran, aflat în România.

Auzisem ceva, dar nu cunoşteam obiectul. După ce am văzut caseta cu pricina, am căutat la Nota bibliografică aflată în fruntea volumului de publicistică, cel apărut la Chişinău – unde Tudoran, deşi înalt funcţionar al guvernului american şi îşi scoate cartea cu sprijinul financiar al Fundaţiei Soros Moldova...

Nu am găsit menţionat vreun titlu a cărei îngrijire să poată fi atribuită lui Caraion. Oricum, în acel moment Tudoran se afla în România, iar Caraion încă nu se prăpădise – deci între *1982* şi *1986*. Să fie vorba de volumul **De bună voie, autobiografia mea**, poeme, scos la Editura Nord, Danemarca, 1986? Am avut un exemplar, din păcate nu-l mai am, pentru a verifica dacă nu cumva despre acesta – scos la editura lui Victor Frunză – vorbeşte Tudoran că i l-ar fi îngrijit (şi plătit) Caraion. Dacă aşa stau lucrurile, atunci se nasc două întrebări gemene:

— Dacă **De bună voie, autobiografia mea** este volumul îngrijit – şi suportat financiar – de Caraion, cum se face că autorul (beneficiarul: Tudoran) nu inserează menţiunea cuvenită?;

— Dacă un alt volum, purtînd un alt titlu este cel editat graţie lui Caraion – de ce nu este pomenit acela în Nota bibliografică?

*

S-a înţeles: un adevărat prieten (al lui Tudoran) acest Caraion.

Nimeni nu-i cere lui Dorin Tudoran reciprocitate, recunoştinţă-veşnică. Cu toate că, judecînd după "reţinerile" editorilor din România faţă de... "turnătorul Caraion" (cum l-a desemnat, în gura mare, Geta Dimisianu, faimoasa turnătoare cu condicuţă, de... – să numărăm pe degete: 1956-66; 66-76; 76-86; 86-96 – 4 decenii, 3 ani), deci n-ar fi stricat ca, în unanimitatea acuzaţiilor, să fie auzit şi glasul autorizat (ca poet, ca prieten al pusului la stâlpul infamiei) al lui Dorin Tudoran –

altfel prezent în presa de toate sexele, fără discriminări (el colaborînd regulat la odioasa între toate cârpă de bucătărie *Scînteia-Adevărului*, angajîndu-se în dialoguri tovărăşeşti cu C. Stănescu şi cu C.T. Popescu – e drept: în tandem cu Manolescu...).

La un moment dat Mariana Sipoş pune (totuşi) o întrebare – mi s-a părut şoptită, cu compasiunea gata pregătită de a fi aplicată, compresă, pe locul dureros: Dorin Tudoran citise cartea **Această dragoste care ne leagă**?

întâiul moment de stupoare: în decembrie 98, Dorin Tudoran răspunde că nu citise volumul lansat de revista *22* în noiembrie 97, iar de prietenul său Manolescu, printr-un editorial în *România literară*, la începutul lui decembrie acelaşi an;

Al doilea: Tudoran adaugă explicaţia: nu-l găsise în librării...

Din acea clipă n-am mai auzit nimic din ceea ce se spunea pe ecran, n-am mai înţeles ce se petrecea. Este adevărat: chiar atunci sunase telefonul şi, deşi nu-mi luasem ochii de la Tudoran, n-am mai înregistrat cuvintele lui. Iar după, n-am revăzut banda – nu mai simţeam nevoia.

Şi iarăşi îmi blestem tendinţa de a "profetiza" răul. Despre bunul meu prieten (numai de exil) Dorin Tudoran îmi exprimasem, cu durere, temerile în legătură cu devenirea (sau revenirea?) sa, încă din vara anului 1993 (a se vedea scrisoarea deschisă pe care i-am trimis-o în vara anului trecut). Constatînd că el, care (ca şi mine...) dădea altora lecţii de *moralitate*, accepta să dialogheze cu omul lui Iliescu, "apoliticul militant" Eugen Simion; cu activistul-cenzor al Scînteii tineretului C. Stănescu; să publice în *Adevărul*; să elimine din volumul de publicistică textele în care îi atacase pe Mihai Botez, pe A.D. Munteanu; să nege că l-ar fi atins măcar cu o floare pe numitul Buzura – pe scurt: să evite a mai spune totdeauna adevărul – cel care dăunează atunci "când vrei cu orice preţ să te reîncadrezi în societatea românească postrevoluţionară..."

Ei, da. Iată, încă o dată proba că avusesem dreptate în previziunile mele nenorocite (n-aş mai fi avut!): regresiunea morală a lui Dorin Tudoran.

Şi ce băiat bun era, domnule...

(...) Lulu mi-a spus la telefon că "ieri" (vineri 5 martie) mi-a trimis prin poştă vol. II al **Dicţionarului Scriitorilor Români**. Mi-a cumpărat şi noua ediţie a **DEX** – e prea târziu ca să mai caut calul de dinţi: îl am în ediţia din 1975, m-am slujit de el, dar, Doamne, atâtea găuri, atâtea "explicaţii" false, aiurea... (...)

Acum câteva zile am primit o scrisoare ciudată – în fapt o epistolă în versuri – semnată cu nume nemţesc. Îl cunosc pe expeditor:

acum vreo şase luni îmi dăduse telefon de undeva din Germania, cerînd-mi să-l primesc, că vrea să-mi spună trista poveste a vieţii lui. A apărut a doua zi, am avut convingerea că de multă vreme doarme prin trenuri, i-am propus să mâncăm ceva împreună – m-a asigurat că tocmai mâncase (deşi nu spunea adevărul)... Venise să-mi spună: e şvab, de 20 ani în Germania, că nevastă-sa, o româncă (în glas se simţea dispreţul pentru naţia nevesti-si) întâi l-a înşelat, apoi l-a lăsat, plecînd "cu fetiţa"-la altul. El şi-a pierdut slujba (şofer de cursă lungă), e disperat, vrea să se sinucidă, înainte de asta a vrut să stea de vorbă cu mine... Ce să facă? I-am spus să-şi vadă de treabă, să caute să-şi găsească slujbă şi să trăiască – "pentru fetiţă", chiar dacă ea e cu mama... A fost foarte dezamăgit, mi-a şi spus: «Sunt foarte dezamăgit de dumneavoastră, că-mi daţi ideea pe care am avut eu...» I-am zis că foarte bine dacă amândoi ne-am gândit la aceeaşi soluţie... A plecat, mohorît, aproape disperat, ar mai fi stat, însă eu nu l-am reţinut (era la mine de vreo trei ceasuri), l-am condus la poartă, acolo a plâns ca un copil, mi-a fost tare milă de el, săracul, avea vreun metru şi nouăzeci înălţime şi vreo sută douăzeci de kile... Iar acum mi-a trimis următorul mesaj;

"1. 3. 99
"Vînt cu apă bate geamul
în spital cu geamantanul.
Număr zile ca-n armată
într-o lună să te gată
fiindcă plîng pe dulcea fată.

"Ce fel eşti tu de tată
lacrimi pentru-o mică fată?
Scoate pieptul c-altădată
Curvă găseşti şi lung şi lată,
las că vine când e mare.

"Să te caute-n ţarînă
gândeşte-te-acum la tine,
nu la alţii, tot senine
Sufletul amputat din mine
Suferă de mică, ce ruşine
"Cui să mai spui ceva
Cine te-ar mai asculta
Tu GOMA nu mă uita.

"Cu stimă şi respect"...
(urmează semnătura).

Am copiat întocmai. Ce ar fi de comentat?

Iar acum copiez – întocmai – un document:

într-un plic al Centrului Cultural Român (care, el poartă stampila postei cu data: 5.3.99) se află, întâi o fotocopie pe o jumătate de pagină ruptă pe genunchi:

Uniunea Scriitorilor din România, Bucureşti – etc...

Dragă Domnule,

Vă rugăm să confirmaţi participarea dvs. până la data de 20 martie 1999.

Vă mulţumim.

Uniunea Scriitorilor;

Dept. Externe

Eugenia Mihalea

Pe o foaie – întreagă, totuşi, avînd acelaşi antet – stă scris:

Domnului Paul Goma

Stimate coleg,

Iată-ne ajunşi la cea de a treia ediţie a întîlnirilor de la Neptun! Organizată de Uniunea Scriitorilor din România cu scopul de a menţine şi cultiva dialogul scriitorilor din ţară cu scriitorii români din afara graniţelor României, această întîlnire se constituie, de-acum, într-o tradiţie pe care ne simţim obligaţi să o continuăm, eventual sporindu-i, de la o ediţie la alta, cuprinderea geografică şi repertoriul tematic.

Vă invităm, aşadar, la a III-a [iniţial, era scris a II-a, a fost – aceasta corectată – n.m.] ediţie ce se va desfăşura între 2 şi 6 iunie 1999 la Neptun şi va avea ca temă centrală "Literatura română în lumea mileniului trei ".

Plecarea din Bucureşti spre Neptun este prevăzută pentru ziua de 1 iunie, orele 16, de la sediul uniunii Scriitorilor din Calea Victoriei nr. 115.

Preşedintele U.S.R.

Laurenţiu Ulici

Am avut gură spurcată: Ulici şi-a lui ceată se ţin(e) de neptunuri, pe el îl interesează – ce-l interesează pe 'Lici? A, da: "Literatura română în mileniul trei" – dar este incapabil să scrie data pe un document, totuşi – ce să mai vorbesc de "hârtia" pe care minte că mi-a trimis-o, dar pe care eu n-o mai aştept.

Vasăzică Ruxandra Cesereanu se plânge Marianei Sipoş că am ofensat-o (cum va fi formulat: că am înjurat-o?), atrăgîndu-i atenţia că

nu pusese data alături de o dedicaţie – pe o carte care vorbeşte de **istorie**. Ea este o dulce copiliţă pe lângă ditamai cornutul Ulici, preşedintoiul scriitoriceilor! Cum ar veni: ăla care-i mare peste ăia care... Care, ce? Dar mai ştiu ei pe ce lume se află?

Dacă se va supăra careva din pricina diatribelor mele să facă bine să re-citească – întâi cuvintele "Dept. Externe"— care începe cu "**Dragă** domnule" şi continuă cu "**Vă** rugăm să confirmaţi..."— ca să nu mai zăbovesc la compunerea semnată de Ulici – aia cu "Literatura română în mileniul trei" – când ea, biata se zbate undeva în secolul XIX, între Midil şi Gheboaia...

Luni 8 martie 1999

(...) Azi am primit scrisori de la Laszlo (şi o carte a lui Sorin Alexandrescu); de la Grigurcu (bucuros că nu mai continuăm "polemica"; de la Carmen Iordănescu din Constanţa, prietenă a Elvirei Iliescu şi fostă colegă de medicină cu Ivasiuc. (...)

(...)

Marţi 9 martie 1999

Aseară am scris de mână două scrisori. Lui Grigurcu, un fel de încurajare, nu ştiu cum are s-o ia: că, la urma urmelor, izolarea lui la Tg. Jiu se întoarce pe partea benefică: dacă ar fi avut "loc" în Bucureşti, s-ar fi luat cu prietenii, cu paharul şi n-ar mai fi scris atâta. Ca să-mi întăresc zisele, l-am comparat cu I.D. Sîrbu, şi el izolat în Craiova lui Sorescu – şi chiar a Banului Mărăcine.

(...)

Miercuri 10 martie 1999

Am terminat azi-dimineaţă, pe la orele 10. În plic am pus şi fragmentul din **Memorialul Ororii**: cartea despre Piteşti şi am trimis totul pe adresa lui Radu Mareş.(...) Am avut totuşi un ce profit: am citit un roman acceptabil (vorbesc de **Patimile după Piteşti** – dacă nu s-a înţeles: bun). Să sperăm că, la aniversarea a 20 de ani de la scriere (1978-1979) vor citi şi alţi câţiva oameni acest nu foarte prost roman.

Seara a telefonat Lulu de la Bucureşti: necazuri cu apartamentul: proprietarul îi cere să se mute, ori să plătească 400 dolari (pe lună)!

înainte telefonase Solacolu: e aproape gata cartea lui. Se miră, în continuare, de Tudoran. Volumul cu pricina este chiar **De bună voie**... şi a apărut în '86, după sosirea lui în Occident (l-am rugat să facă o notiţă corectoare pe textul meu, unde spun că **înainte**). Mi-a mai spus că mai este o poveste: revista *Don Quijote* (nu cunosc grafia folosită

de Caraion), supliment al *Dialogului*. Observînd că figura și Tudoran ca redactor, Solacolu îl întrebase pe Caraion de ce?, la care Caraion răspunsese că, săracul Dorin, o să aibă nevoie de o recomandare, cândva... A și avut, comentează Solacolu: când a solicitat bani de la americani pentru *Agora* (!), s-a slujit și de cartea de vizită caraioană.

Tot Solacolu: că în octombrie i-a cerut (lui Tudoran) o prefață sau postfață pentru volumul acesta. Nepotul său l-a căutat pe Tudoran mult, până l-a găsit și i-a înmânat scrisoarea. Câteva săptămâni mai târziu același nepot l-a interceptat pe Tudoran, cerîndu-i răspuns – Tudoran a afirmat că i-l trimisese unchiului prin poștă... Bineînțeles, Solacolu nu a primit nimic.

Ultima: văzînd emisiunea Marianei Sipoș, Iscălitoreasa aflînd că Tudoran nu citise cartea ei fiindcă...n-o găsise în librării – i-a trimis-o! Cu un bilețel. Nu contează mobilul ei (că proastă nu e, doar rea), contează cum a primit Tudoran cadoul... Bineînțeles, povestașul nu ne mai povestește ce va fi zis Semnătoreasa văzîndu-l pe Pelin, personalul ei Izdvor...

Mă întreb, post-festum): nu va fi putut Tudoran să se "încadreze" în societatea românească, fără a pactiza cu Eugen Simion?, cu Buzura? cu *Adevărul* Stănescului C. și mai ales cu "strălucitul gazetar" Popescu KKT? De mână cu Manolescu? în ce panică se va fi aflat, de va fi cedat? Și dacă n-a fost nici o cedare – ci o mergere-înainte?

Nu e frumos să cauți argumente postmortemice, însă pentru că tot sânt eu omul dracului: de ce natură va fi fost opoziția față de comunism a lui Tudoran? Păi, de natură... emigratorială. El *a cerut să plece* definitiv din România. Spre deosebire de mine care am refuzat ofer-tele Securității de a pleca definitiv, iar în noiembrie 1977 am cerut azil politic – el nu a cerut azil politic. În 1980? 1981? Noël Bernard îi promisese post la Europa liberă, dar el nu a putut accepta; le rămăsese fetița în România. Bernard a murit, el a rămas în pom. Așadar, Tudoran *a emigrat* – nu a, vorba lui Zaciu, "fugit". Dorin e din același aluat, din aceeași echipă cu ardelenii lui: Zaciu, cu Paler contestatari-ai-măsurilor și nu a contestatari-ai-sistemului (care ia măsurile acelea).

Am să recitesc textul pe care l-a trimis Monicăi: **Frig sau Frică**, să văd dacă persistă aceiași nemulțumire (a mea) față de frânele autorului – firește, în primul rând cea de a nu da nume (iată încă o trăsătură de rudenie cu Zaciu); apoi...

Joi 11 martie 1999

(...)

Am văzut aseară *Odiseea – 2001*, filmul lui Kubrick. Și am recunoscut – în plenul familiei – că mă înșelasem, că fusesem nedrept când afirmasem că filmul nu este artă – fiindcă îmbătrânește. Ei bine,

filmul acesta, pe care l-am văzut cu Ana aici, la Paris, în 1972 (sau: '73?) nu a căpătat un singur rid. De când a murit Kubrick şi televiziunea franceză, şi ea, reia filmele sale, nu am văzut decât *Odiseea – Orange mécanique* ba. De aceea voi zice ceva prea-rapid, cu totul subiectiv: Kubrick nu făcea filme cu personaje, ci cu concepte (sublimate) de: despre/ale om(ului). *Odiseea* nu e povestea unor personaje, ci o poveste despre... în general, speţa umană – dar cât de... în-special!

Cât despre vizionarism... Cât despre extraordinarul "estetic" devenit (în româneşte, se înţelege): frumos... Aici (acolo?) totul e gândit cu "mâna" de artist: costumele civile ale actorilor, decorurile, nava spaţială pe dinăuntru, ca şi pe dinafară, o asemenea chestie nu înspăimântă, nu terifiază – ca în toate celelalte filme (ulterioare)... astroidale, iar vocea lui Hal este, de la început, de o nesfârşită umanitate (mai ales atunci când începe a face măgării; porcării...). Desigur: spaţiile pe care le călăreşte nava-cameră de luat vederi în pre-final sunt binişor lungi (fără a fi şi plicticoase), iar aici îi găseşti circumstanţe atenuante regizorului: omul a inventat-descoperit *asta* adineauri şi nu se mai poate opri din jucat cu jucăria *asta*... Dealtfel: Filip a avut curiozitatea (profesională) să privească atent genericul final: au lucrat o duzină de echipe de specialişti în fotografie şi în subramurile ei.

În fine – dar nu ca punct final: muzica. Rar un regizor de film (dar era Kubrick regizor de film?) a ştiut să lipească o muzică de Johann Strauss de un film, apoi de o imagini solarizate (atunci o noutate în film), apoi de o muzică de Wagner, apoi de fragmente din Ligeti, acest mare... ardelean ungur (ca şi Bártok). Şi mă întreb dacă nu cumva, în Franţa, de atunci – 1973 – a primit Wagner dezlegare, a devenit un... hitlerist talentat, vorba unui animator de televizie... Se vede că acest american rezultat din amestecul evreului, românului, ungurului, austriacului, în Bronx, "expatriat" în Anglia, nu s-a dus pe platou cu jumătate de idee – fie: trei-sferturi – aşteptînd de la turnaj idei, inspiraţiune de moment, improvizaţie strălucită, aşa cum au făcut unii dintre (şi ei, mari) regizori. Ci, ca genialii "improvizatori" de jazz: dau impresia că improvizează, în fapt totul este gândit, simţit, repetat – în plus, faţă de rigiditatea instrumentistului, fie acela şi solist dintr-o orchestră simfonică; naturaleţea, firescul, bucuria-improvizaţiei... bine învăţate.

Mă opresc aici din delirul exerciţiului de admiraţie. Oricum, mi-a făcut bine. După atâtea produse (altfel cum să le spun?) pentru televiziune, fără îndoială: bine făcute (însă confecţionate pentru consumul micului ecran), între bariere de timp, de scenariu, de manieră de a aborda "istorioara", de extremă violenţă, de sexualitate fără

motivație naturală – e reconfortant să-ți speli sufletul cu o asemenea operă; nu ascultă decât de legile care, iată: au făcut să nu îmbătrânească. Și să bată la poarta artei. Cu a mare...

Vineri 12 martie 1999

(...)

Seara: mi-a venit **Dicționarul Scriitorilor Români D-L.** Nu pot spune nimic – de rău. De bine, da: m-am bucurat când am dat de Gloria Barna (la: Indrieș); de Ivănceanu. Aceștia meritau să se vorbească, în sfârșit, de ei. Dar lipsește Vera Lungu).(...)

Sâmbătă 13 martie 1999

(...) Am zis, am repetat: coordonatorii Dicționarului au dreptul să facă orice... Chiar orice?

Pe mine nu mă iau în seamă, la urma urmei nici n-ar fi trebuit să figurez, dar acum este vorba de alții, totdeauna prin comparație. Așadar: are dreptate Handoca: lui Eliade i-au consacrat 11 coloane – Canaliei Dumitrìi: 24! Fostul secretar de stat Vartic îi face Canalìului o mini-monografie și o publică în Dicționar – păi ce: nu are el dreptul, ca unul dintre stâlpi – fie și nenumiți? Mai multe decât Eliade are și Găzdaru – ca ce chestie? Totul se explică: Bine, bine: Zaciu coordonează și volumul II – de la distanță. Prezenții, la Cluj, fac ce-i taie pe ei capul: Vartic își umflă preferințele sale: Cosașu, P. Dumitriu; Papahagi pe ai săi lingviști și universitariști . Găzdaru: 12 coloane, din care 6 de bibliografie, după ce cam o treime din primele șase pagini fuseseră ocupate cu titluri de articole, Paul Georgescu: 10 coloane – taman cât E. Lovinescu!; I. Ianoși: 7,5 coloane – mai mult decât Cioculescu și Pompiliu Constantinescu: câte 7 în cap – în fine Lozovan cu 6,5 coloane umplute cu fleacuri.

Totuși, totuși: cea mai mare măgărie rămâne cea făcută lui E. Lovinescu – de ce? Uite, că știu: Lovinescu nu fusese profesor universitar! – limpede ca lumina zilei.

A murit Menuhin: și eu care-l credeam etern.

Duminică 14 martie 1999

(...)

Revin la Dicționar: re-vin și la prima convingere a mea: ce importanță are că X "capătă" atâtea coloane, Y abia atâtea – afectează cantitatea de informații din Dicționar calitatea scrierilor (și personalității) celui... nedreptățit? în absolut – deloc. Numai că noi nu trăim în absolut – noi, măi frate, trăim mai întâi în de noi, unul cu altul,

unul împotriva altului, unul săpîndu-l pe altul acela şi dorindu-i din inimă cât mai multe crape căprate; păi noi, domnule, sântem profesori – ba chiar universitari, pentru noi un Dicţionar e literă de evanghelie: scrie, acolo, că Petru Dumitriu e cel mai cult scriitor român contemporan? Scrie! Păi, dacă autentifică Doru Vartic treaba asta, în mod necesar este şi adevărat: doar el a fost ministru adjunct la Cultură!

Ce provincie beteagă, Clujul! Ce mişunărime relaţionalnică, ce domnie a Paşei din Vidin a pilelor şi a umorilor (provinciale)! Ce manipulaţiuni căcăcioase – am în vedere adausurile – cele care nu sunt totdeauna suplimente de informaţie, fiindcă alţii au fost lăsaţi... extrem de dataţi, ba chiar invalizi (Gyr de pildă, avînd parte de un tratament odios; ca Eliade – ce să mai spun de E. Lovinescu). Aşa au fost umflaţi P. Dumitriu, Cosaşu, Găzdaru, Vintilă Horia, Gelu Ionescu – cât despre tovarăşii noştri Paul Georgescu, Ianoşi, Colin, iar din celălalt volum tovarăşul vostru Balaci...

De acord: eu, obişnuit cu excluderile, omisiunile (grăitoare, mie-mi spui?) afirm că nu are importanţă cantitatea coloanelor, că, de pildă, pe E. Lovinescu nu l-a făcut, nu-l va des/face un Zaciu (cu atât mai foarte-puţin un Papahagi) – dar ce vor fi zicînd apropiaţii excluşilor dispăruţi? Dar cei vii (şi răniţi – ca Breban, Grigurcu...)?

Dicţionarul... Uite, nu mai ţin minte care căcănar din exil (fie un legionar, fie un sionethnic) mă ataca, rezemîndu-se pe inexistenţa mea în dicţionarul lui Marian Popa! Atunci nu l-am luat pe atacator în seamă, de astă dată m-am informat: compunerea săptămânistului trimis cu misie în RFG a apărut în 1971 (reeditată în 1977). În 1971 nu aveam cum intra într-o selecţie atât de strânsă: publicasem doar o broşurică nesemnificativă, **Camera de alături**. În 1977, la reeditare, situaţia mea nu se ameliorase deloc, ba dacă nu uităm (eu, nu – dar ceilalţi?) că Marian Popa era ordonanţă a lui Eugen Barbu, iar Conu Jenică avea dreptate să scrie (căci cu zisul se ocupa Dinescu): eu sânt marele scriitor fără cărţi (româneşti)! Că doar nu era să-mi introducă sergentul Marian Popa, în ediţia a doua a raportului său asupra... stării Uniunii cele trei cărţi apărute până în acel moment în Occident (**Ostinato, Uşa, Gherla**)... Am vrut să spun: că în capul didactic, pătrat, de felul lui, ca şi în cel cubic, de rând, nu intră un asemenea animal care nu există – cum să existe, dacă nu figurează în Dicţionarul lui Marian Popa cel vestit?; cel cinstit – care justifica, în scris, plagiatul la care se deda Patronul – în fine, comandantul U. M. *Săptămîna* – unde colabora şi drăguţul de Dinu C. Giurescu, printre alţi antibolşevici...

Deci ştia el Ţepeneag ce ştia când umbla furios prin târg, cu o fotocopie după un dicţionar de care eu habar n-aveam (refuzasem şi diploma şi relaţiile cu tovarăşii Manea, Hăi cu Hacademia româno-

hamericană), ca probă că "Ieruncii și Goma" îl eliminaseră pe Puiu din literatură (și din istorie, să nu se uite). Dacă fusese el otrăvit de o astfel de... neconsacrare, cum să nu pună la inimă alte amănunte, de care-i plină literatura noastră preferată și dragă?

Eu n-am să mă plâng că textul lui Simuț din Dicționar este incomplet, că nu a amintit cutare carte, cutare faptă – n-a amintit și gata! Rămân așa, încremenit, în Dicționarul lui Zaciu! Ei și? Că, totuși, includerea mea semnifică ceva? Ei, da: semnifică (oricâte coloane mi s-ar fi rezervat, oricât de incompletă, datată ar fi informația): totuși, exist. Or asta este în sine o noutate! Cum adică: Goma există? Ca scriitor, domnule? Bine, de acord: a avut ceva curaj, s-a luat în gură cu Ceaușescu – dar ce caută în Dicționarul *Scriitorilor*? Păi era vorba că individul nu are strop de talent – că, dac-ar fi avut nu ar fi muls țâța agitației, a scandalurilor politice, iar după Revoluția Noastră Cea Eroică, s-a dedat resentimentului, invectivelor, culpabilizărilor (vorba prietenilor mei, a colegilor mei de redacție, delicații mei amici – și decedați: Dana Dumitriu, Sorin Titel...)?

Din acest punct de vedere, într-adevăr, Dicționarul are utilitate.

Ce blestem pe Țepeneag: să aștepte el volumul IV – încolo, peste trei-patru ani, ca să afle câte coloane i-au fost consacrate – în comparație cu Crăciun, cu Ierunca, cu Virgil Tănase, cu Ivă (mai ales cu Ivă!), cu Dimov – și, așa, pe departe, cu Goma...

Luni 15 martie 1999

Am pornit săptămâna cu cele mai bune intenții – dar dacă nu-i energie... Sânt mortăcios, fără zvâc (mai bine: zvîc). Până acum eram stors de viață, în general, acum sânt strivit de, în special, primăvară: parc-am fi în București, atât de explozivă, de înnebunitoare-i.

Am primit de la Elvira Iliescu un text, presupun trimis spre publicare. Am rugat-o să-l ajungă din urmă și să-l oprească, fiindcă pleacă greșit – iată ce i-am scris (trimit mâine):

Paris 15 martie 1999

Stimată Doamnă Elvira Iliescu,

Am primit textul dactilografiat și am fost impresionat de atâtea cuvinte bune. Numai că introducerea (și finalul) se așează... pe poziții greșite, cum ar spune (a și spus) un tovarăș.

O spun de la bun început, pentru a nu exista dubii: mi-a făcut foarte bine pe la inimă atitudinea publică (am să revin...) a oamenilor de la Aspro. Am luat din ea numai ceea ce este dezinteresat – și riscant (fiindcă nu e bine să te arăți în bune relații cu unul ca mine...). Deși a

trecut atâta timp de la anunţarea "preferinţei" lor, nu am primit nici un semn – nici oficial (doar e asociaţie cu statut, care percepe cotizaţii, adună şi drepturi de autor, nu?) şi nici măcar o scrisoare, ori un telefon dinspre cei presupuşi de mine a fi asproioţi: I.B. Lefter, Dan Petrescu... – şi mai cine? Şi mai nu ştiu.

Neavînd cui mă adresa, nu am comunicat... anume fleacuri-esenţiale:

1. Premiul Nobel pentru literatură se acordă o dată pe an, unui singur scriitor;

2. Propunerile se fac numai dacă Fundaţia Nobel şi-a exprimat dorinţa ca X (persoană) sau Z (organizaţie, asociaţie avînd legătură cu literatura) a fost invitată să o facă şi a primit toate "hârtiile" necesare propunerii;

3. O persoană ori o asociaţie dată poate propune un singur candidat – nu mai mulţi (stă scris limpede în regulamentul trimis);

4. Atât acţiunea de a propune un candidat, cât mai cu seamă numele candidatului trebuie să rămână secrete (fundaţia nu foloseşte acest termen, ci eufemizantul: "discreţie").

Vă întreb pe Dvs., care aţi citit – aţi şi scris – despre jurnalele mele – care multe lucruri "indiscrete" divulgă – aţi citit, ziceam, undeva că *ani de zile i-am propus – alternativ* – pe Eliade şi pe Eugène Ionesco? Fireşte, nu. Nici că, după unsprezece ani am anunţat Fundaţia să nu-mi mai trimită documente în vederea propunerilor, pentru că... favoriţii mei nu au fost luaţi în seamă... Am rupt tăcerea acum, pentru că nu mă mai simt legat de discreţia cerută celor care propun.

Revin: le sânt recunoscător celor de la Aspro că s-au gândit la mine în termeni atât de elogioşi, însă nu pot să nu observ că ei au călcat regulamentul (urmarea fiind dublă: lor nu li se va mai adresa Fundaţia, pentru propuneri – şi propusul/ propuşii – sunt eliminaţi din selecţie – fiindcă li s-a rostit-scris numele).

În afară de această eroare de comportament mai există una de termeni. Aşa cum scriitori, pasămite, folosesc pentru Românii exilaţi, deşţăraţi, emigraţi, etc termenul impropriu: *diasporă* (când ar fi suficient să privească într-un dicţionar explicativ, să afle că înseamnă împrăştiere, diseminare... a unei seminţii – exemplul, întâi al evreilor: apoi în acest secolo: al armenilor, al ţiganilor), de la o vreme folosesc termenul *nominalizare*.

Întrebare la îndemâna oricărui om normal: cum poate "nominaliza" (pentru Nobelul de literatură) cutare societate a scriitorilor din România (şi mai face şi publică... nominalizarea!), când acest act rămâne în sarcina exclusivă a Comisiei suedeze – după câteva tururi de scrutin? Dar, pentru Dumnezeu: "nominalizare" nu este acelaşi lucru cu... propunere.

Cineva căruia îi explicasem aceste elementare lucruri mi-a replicat:

«Dar Majestatea Sa Regele Mihai I-ul nu a fost şi el nominalizat pentru Premiul Nobel pentru pace?»

Nobelul pentru pace este decernat la Oslo, de norvegieni – iar laureaţii sunt, de obicei, doi (foşti duşmani care s-au împăcat) – pe când Nobelul pentru literatură este al Suediei, deci, al... lui Alfred Nobel şi, dacă la matematici, chimie, economie, biologie pot exista mai mulţi laureaţi, la literatură, cu trei excepţii, ba.

Acestea fiind spuse, vă rog, dragă Elvira Iliescu: dacă aţi trimis textul undeva spre publicare, ajungeţi-l din urmă şi opriţi-l. Toate referirile la Aspro şi la Nobel sunt... în afară de chestie.

Desigur, dacă băieţii de la Aspro au comis o gafă din... cumsecădenie, numitul Lulici, ca de obicei, a dat cu cornu-n gard, anunţînd...preferinţele-i.

Tare aş vrea să mă fi făcut înţeles, să nu luaţi cele scrise mai sus decât ceea ce sunt: o încercare de a lămuri câteva lucruri.

Pe curând,
Paul Goma

Marţi 16 martie 1999

(...) Veşti liniştitoare de la Bucureşti, cu locuinţa. Cică a apărut nepoata adevăratului proprietar, iar impostorul nu mai poate vinde fuga-fuga, că nu se ştie dacă nu cumva are să vină pădurariul... C-aşa-i româneasca pe la noi – tot: măi Leano!

M-a anunţat aseară Lulu: mi-a trimis prin Mirel Bran DEX-ul, are să ajungă săptămâna viitoare. Sânt curios dacă noua ediţie cunoaşte vreo ameliorare – măcar repararea enormelor gafe, astuparea găurilor – lipsuri politice, dar şi din pudibonderie ruralistă.

Mi-a venit aseară: cum va reacţiona reacţionaristul Al. George la “doar” cele 6 coloane care i se conced în DSR? Aud de aici răgetele, mormăiturile leului împăiat (altfel, antibolşevic-foc): cum aşa, el care, de la patusopt, neicusorule?!

Cum sântem noi, getodacii: neincluşii sunt nemulţumiţi, furioşi, că de ce n-au fost şi ei băgaţi, pe lângă cutare, cutare, cutare?; neincluşii sunt nemulţumiţi: că de ce lui X i s-au dat atâtea coloane – iar lui abia atâtele? Asta-i cu “ierarhizarea”. Formula “Istorie a literaturii” nici ea nu-i mai bună, tot aceasta, a Dicţionarului rămâne cea mai puţin rea. Cu o condiţie: să existe un coordonator cu fapta (la faţa locului), nu doar cu numele. Nu am nici un interes să-l apăr pe Zaciu, dar sânt convins: dacă el ar fi fost prezent la definitivarea volumului II, nu s-ar fi petrecut atâtea derapări: Marian Papahagi şi Ion

Vartic nu şi-ar fi îngăduit să publice într-un Dicţionar fragmentele lor de monografii (Papahagi a lui Găzdaru, Vartic a lui Petru Canaliu). De aici, de la depărtare se vede bine de tot: aceşti băieţi avînd şi ei binişor peste 50 ani s-au comportat ca nişte copii în absenţa părinţilor: au făcut "prostioare", vorba lui Breban: şi-au chemat prietenii (în Dicţionar) şi i-au umflat: Ianoşi, Paul Georgescu, Cosaşu... Necazul fiind că asemenea copilărisme nu pot fi ascunse, pentru că va rămâne mereu comparaţia: cât are X, "faţă de" Y? Cum justifici acest dezechilibru? Presupun că astfel: "I-am dat lui P. Dumitriu 23 coloane – fiindcă despre el ne-a fost interzis să vorbim-scriem până acum..." Foarte bine (aici intră şi Vintilă Horia, cu 16,5) – dar faci din Cosaşu un prozator mai bun (măsurabil cu coloana...) decât Bănulescu? Un scriitor mult mai semnificativ pentru literatura română decât Crainic (6), ca să nu mai vorbim de Gyr (4 coloane)?

De aici, de departe, se văd criteriile după care au cântărit Paphagi şi Vartic: în primul rând: copinajul; în al doilea (se putea să nu existe, la Cluj?): universitariotismul – la ambii. Papahagi mai are o slăbiciune: macedonenii (sau macedo/no/filismul), legionarii (şi, viţăvercii: bolşevicii – ca Paul Georgescu), Vartic este filosemit cum numai un culpabilizat poate fi (de ce anume se va fi simţind vinovat, el, născut în 1944?) şi, cum altfel: filocultural fără frontiere ale moralei – Marta Petreu nu poate fi plânsă ca victimă: s-a aflat totdeauna pe aceeaşi lungime de undă a... moralei. Şi din nou se întâlnesc aceşti doi pui de burjui Papahagi şi Vartic în fascinaţia nemărturisită (dar transparentă) exercitată asupră-le de bătrâne gloabe comuniste (Balaci, P. Dumitriu, Paul Georgescu, Paul Cornea, Cosaşu, Ianoşi). Ce spune Lenin, ce spune Vladimir Ilici, à propos de *şi* săpun?

La Vartic mai lucrează ceva: culpa de a nu fi făcut nimic înainte de 89 – dealtfel mi-a explicat de ce anume nu ieşise el în stradă când "toţi cei tineri şi frumoşi"se aflau acolo: (...)

Am simţit, fulgerător: prietenul meu Vartic (atunci eram prieteni, dăduse câteva şvunguri hotărîtoare la publicarea **Patimilor după Piteşti**, el şi cu Marta Petreu au constituit "motorul" publicării **Artei fugii**, **Astrei, Sabinei** (primul titlu din Biblioteca Apostrof) – dar tot el a suprimat pasajul final din *Nota autorului* – nici azi n-am înţeles raţiunea – cum făcea frecvente drumuri la Paris, îmi ducea manuscrise la Bucureşti... Am simţit, deci că Vartic începe să mă deteste din chiar momentul în care avusese slăbiciunea de a-mi mărturisi "intâmplarea"; iar eu, ticălos bătrân, sadic fără frontiere, nezicînd nimic, dădeam de înţeles că... nu-l înţeleg (deci nici consolez). Probabil din aceste pricini s-a străduit – şi a avut instrumentul: *Apostrof*; şi pe Marta alături. Deci, după ruptura noastră din iunie-iulie 1991, ei au fost liberi să se întoarcă la valorismul lor (cel ameninţat atâta vreme cât a mai

trăit Negoițescu și cât au cochetat cu mine) – prin Breban, prin Petru Dumitriu, Țepeneag, Norman Manea (ordinea: cronologică).

Acest ocol ca să încerc a explica “dragostea” lui Vartic pentru Petru Dumitriu și pentru Cosașu.

Miercuri 17 martie 1999

Aseară a telefonat Mariana Sipoș. M-a întrebat cine-i Nicoleta Sălcudean, de figurează printre prietenii mei, iar ea doar printre trimițătorii de *Luceafăr*... I-am explicat, i-am adus aminte că mai discutasem despre caracterul relațiilor noastre. A fost de acord – dar n-a fost. Mi-a atras atenția că am comis o mare greșeală:(...). Avea perfectă dreptate. Am trimis un fax lui LIS, rugîndu-l să suprime pasajul. Am reluat textul cu Diaspora – nu cred că va ieși vreo brânză.

Joi 18 martie 1999

Azi am terminat, în fine, textul cu Diaspora:

Paris 18 martie 1999

M U L T E D U L C E Ș I F R U M O A S Ă...

despre exil, fugiți, diasporă...

La un deceniu după răsturnarea din decembrie 89 se observă cu stupoare: limba de lemn, cea sănătoasă, din salcâm autentic continuă să clămpănească fioros (l-am citat pe Ion Negoițescu) – și nu doar în gurile fără de control ale politicienilor...; la fel: noțiuni interzise sub comuniști ca *samizdat, disident, literatură de sertar, exil* – nu sunt stăpânite de cei care, în principiu ar fi trebuit să-i învețe pe ceilalți cuvintele: scriitorii.

M-am rostit despre acestea cu alte prilejuri, arătînd că un îndreptar (și de limbă română) precum **Dicționarul Scriitorilor Români**, atunci când nu falsifică semnificația unui termen, o deviază, până la a crea confuzii în capul bietului ne-scriitor: în primul volum I(on) C(ristofor) dădea de înțeles că *samizdat* este-atuncea-când... còpiile dactilografice ale unei lucrări sunt date prietenilor spre lectură (vezi articolul **Carandino**)...

în al II-lea volum ochii mi-au căzut pe alt termen inadecvat: diasporă... La articolul **Eretescu**, M(ircea) A(nghelescu) scrie negru pe alb (p.237):

“Publică în revistele diasporei românești (s/m., P.G.)”

Ne mirăm? Dar însuşi M. Zaciu, coordonatorul principal al **Dicţiona-rului** vorbeşte despre "scriitorii din diasporă" (v. vol.I.,Post-scriptum, p. XI).

Diasporă românească? Să existe aşa ceva?

Toată lumea ştie (în fine, ar trebui să ştie, dacă nu scriitorii români, atunci măcar filologii alcătuitori ai unor îndreptare şi de limbă română): *diaspora*, este un termen folosit în Septantă, şi înseamnă, în greacă: *împrăş-tiere, dispersie* – cel mai fidel ar fi neologismul: *diseminare* – fiindcă indică *seminţia*. Evenimentul ce l-a produs: o măsură generală şi brutală de alun-gare a Evreilor din locul de origine, Palestina, vatra lor şi împrăştierea, diseminarea. Cu o precizare, importantă pentru mersul dezbaterii noastre: Evreii au fost diseminaţi (împrăştiaţi, dispersaţi – diasporizaţi) în cvasitotalitate.

În limba română nu există un echivalent neaoş al diseminării. Cel mai aproape ar fi: împrăştiere, însă acesta nu trimite exclusiv la ideea de sămânţă, deci de seminţie. Alt sinonim: *răsfirare* duce cu gândul la o împrăşiere nebrutală, la o spaţiere a elementelor componente, a indivizilor; *răzleţire, răznire*: la îndepărtarea unui individ sau a câtorva – de ceată, de turmă, de unitate militară, însă nici el nu are încărcătura termenului *diasporă*.

Se vorbeşte de *diaspora Armenilor*. Dacă cei din Turcia au fost, în 1915, victime ale unei tentative de *genocid* (alt termen folosit greşit de compatrioţii noştri, începînd cu "genocidul de la Timişoara") – care, adevărat, a avut efectul dorit de turci: supravieţuitorii au fugit din Turcia, împrăştiindu-se în toată lumea, totuşi nu le-a fost distrusă, în totalitate, vatra (măcar pentru că "cealaltă parte" se afla pe teritoriul unui duşman al Turcului: Rusul).

Am întâlnit şi expresia "diaspora ţigană". Adevărat: în acest mileniu Ţiganii, au fost împrăştiaţi, diseminaţi, dispersaţi, au fost supuşi sclavajului (robiei), au supravieţuit tentativelor de lichidare a seminţiei lor în Europa ocupată ori doar controlată de nazişti (a nu se uita: Ion Antonescu al nostru i-a trimis şi pe ţigani în Transnistria, la moarte). Numai că ţiganilor nu li se cunoaşte cu certitudine vatra, pentru a se putea spune de unde anume au fost – printr-o măsură brutală – alungaţi, împrăştiaţi, diseminaţi. Nu se ştie nici dacă Ţiganii constituiau, acolo, o etnie (seminţie) aparte, sau doar o castă (ceea ce este cu totul altceva) şi nu se cunoaşte motivul ieşirii lor din subcontinentul indian (luare în robie?, emigrare?).

Românii constituie o etnie, o seminţie (pe care îi uneşte limba). Cu toate vicisitudinile istoriei ultimei jumătăţi de veac (îndurate de basarabeni şi de bucovineni), au o vatră comună: teritoriul istorico-

lingvistic românesc (spaţiul carpato-danubian). Până la al doilea război mondial comunitatea noastră a fost printre cele mai puţin tentate de exil, de deştărare, de emigrare – de plecare de la vatră. S-au semnalat câteva grupuri de ardeleni "la America", de moldoveni "la Brazilia", însă nu suferă comparaţie cu etniile din care oamenii plecau cu miile, fie din motive economice (greacă, italiană, irlandeză, scandinavă), fie din pricini de persecuţie religioasă: englezi, germani, ucraineni stilişti – spre Vest; francezii hughenoţi, cehii husiţi – spre Est, fie ca urmare a unor dezastre naţionale (polonezii, ruşii, ungurii), etc. în ţările româneşti se venea (şi au venit: greci, albanezi, bulgari, sârbi, evrei, armeni, polonezi); de la noi nu se (prea) pleca...

Din nefericire ocupaţia rusească, impunerea comunismului după 23 august 1944 au provocat **exodul** şi al românilor. Câtă vreme a mai existat un rege, s-a putut pleca (legal, ilegal). Însă după instaurarea RPR, frontierele au fost închise, România a devenit o oarecare baracă din imensul Lagăr Sovietic.

Din acel moment (1948) datează termenul comunisto-securist: *fugar*, aplicat, atât celor care, ameninţaţi de arestare, se ascundeau (în ţară), cât şi acelora care treceau clandestin graniţa. Oricum, cuvântul fusese îndelung cântărit de psihologii de la Răsărit: trebuia să desemneze, nu doar un "duşman de clasă" – ci un ins demn de dispreţ, un nemernic, un fricos, un laş – unul care nu primeşte lupta dreaptă, ci... fuge: *fugarul*. Fioroasa limbă sovietică (cea de oţel) a clănţănit, nu doar dinspre tovarăşii noştri activişti de nădejde, eroici miliţieni şi bravi securişti; şi nu a tăcut odată cu decembrie 1989, ci a continuat, e auzită-citită şi azi, apărută sub semnătura unor scriitori de primă importanţă precum N. Breban şi M. Zaciu:

Primul foloseşte termenul *exil*, aplicîndu-şi-l. Îi place, îl arată, şi-l primblă pe Corso... înainte de decembrie '89 era beneficiarul unui paşaport straniu (cum aveau doar Pintilie şi Virgil Cîndea) şi făcea, neobosit, naveta triunghiulară Bucureşti-München-Paris fără vreo restricţie, când avea chef – în timp ce români ca şi el, dintre care copii, erau împuşcaţi pe graniţa cu Ungaria; fiindcă aceia încercau să fugă.... "Exilatul" (nu oriunde: la Paris...) Breban era publicat în România, premiat, sărbătorit, cărţile nu-i erau scoase din biblioteci, nici numele eliminat din lucrări de referinţă ca ultimului emigrant în Germania sau în Israel – iar în vizitele trimestriale în ţărişoară povestea fără de ruşine că el ar fi, dragă doamne, un... exilat; ca şi soţia sa, dealtfel. A, nu un "fugit" – ca alţii...

Cine a citit **Jurnal**-ul lui Mircea Zaciu a constatat cât-cum o persoană luminată, luminătoare, formatoare de oameni şi de limbă a fost deformată de limba de lemn comunistă – mai grav: de terminologia securistă. Pentru dânsul toţi românii care s-au stabilit în

Occident: "ilegal" – față de "legalul" stat comunist...— sunt: *fugiți* sau *fugari*. După 1985, soția sa plecase în vizită în RFG (unde avea slujbă) și... întârzia să vină...; apoi a plecat – în vizită – și fiul (el se înscrisese la o facultate – acolo). Soțul și tatăl de la Cluj povestește vizitele securiștilor care-l chestionau: când se întorc plecații?, au de gând să rămână? – însă el rezista eroic – și pregătea plecarea fiicei sale. Plecare – cum: prin emigrare? Nu, altfel l-ar mai fi sâcâit securiștii? Ci... "rămânere legală".

Să nu fie "rămânerea" aceea tot... "fugă"?— doar soția, fiul, fiica, la plecarea din România, nu declaraseră că au intenția de a rămâne. Profesorul Zaciu, legitimist ca tot Ardeleanul ce se respectă "optează" pentru... legalitatea socialistă. La un moment dat îi scapă: **"Eu nu vreau să fug"**.

Foarte bine – unde-am ajunge dac-ar fugi toți? Este nevoie de români și în România, nu? Cum altfel – în vorbe... în fapt, M. Zaciu s-a dovedit incapabil de o adevărată opțiune. Ar fi vrut să se trezească dincolo, cu întreaga familie, cu biblioteca intactă (cine n-a vrut?) – dar "fără să rupă punțile cu țara – așa cum făcuseră «*fugiții*»" (alt clișeu securist)... Această optică a Marelui Profesor de la Cluj a fost amendată până și de Gelu Ionescu, într-un remarcabil text publicat în *Vatra*, 8/98.

La urma urmei, în această nenorocită jumătate de secol fiecare individ, fiecare cap de familie a încercat să-și aranjeze viața cum a crezut de cuviință și cum a putut – însă numai viața lui; numai situația familiei sale. Or Mircea Zaciu, director de conștiințe, profesor prestigios mai avea o responsabilitate (morală, generală): a **Dicționarului Scriitorilor Români**. Se plânge pe multe pagini, atât la începutul volumului I, cât și în **Jurnal**, că Dulea; că Doxăneasca; că Brad, că Mâciu; că Gheran, că Gogu Rădulescu; că nepotul Gogului: Buzura – l-au amânat, l-au săpat, l-au mințit, l-au împiedecat să scoată la lumina tiparului acest Monument. Lăsînd la o parte faptul că bunii săi prie-teni și tovarăși de Consiliu al Uniunii Scriitorilor: Manolescu, Iorgulescu, Dimisianu, Blandiana și atâtea alte piscuri ale breslei nu se solidarizaseră cu această cauză culturală-națională: **Dicționarul** (de ce s-a mirat, de ce s-a supărat: el se solidarizase cu Negoițescu, în 1977? dar cu Tudoran în 1985? – doar cu Geta Dimisianu, când a fost ea dată afară de la Cartea românească...). A făcut el ce trebuia să facă un om normal constituit, pentru ca **Dicționarul** să fie publicat – chiar sub Ceaușescu?; chiar ciuntit? Nu.

Fiindcă M. Zaciu nu a vrut să rupă punțile cu Puterea de la București.

În numărul pe august 1998 al revistei *Magazin istoric* Valentin Hossu-Longin prezintă o carte în două volume: **Mărturii de la**

românii uitaţi (9-13 milioane), şi Tragedia românilor de peste hotare, autor: Cristea Sandu-Timoc (din păcate nu este comunicată editura, nici anul apariţiei). Nu aflăm de unde deţine autorul cifrele "românilor din diasporă" (astfel este prezentată... prezentarea, în sumar).

Sântem informaţi, prin intermediul lui V.H.-Longin, că în Rusia (fosta URSS) există cca 5 milioane de români; în Balcani, în Ungaria şi Slovacia încă vreo 4 milioane; în Occident (aici intrînd şi Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud) încă 2 milioane – în total 11 milioane de români "în afara hotarelor"— pe lângă cele 22 din "interior"... Necunoscînd cărţile lui C.S.-Timoc decât din relatarea (incompletă) a lui V.H.-Longin, deducem:

a) criteriile alcătuirii lucrării sunt corecte (şi lăudabile);

b) cifrele avansate sunt fanteziste.

Necazul: V.H.-Longin, după ce dă explicaţia (cvasi) exactă a diasporei, în continuare, când foloseşte cifrele, o face incorect – fiindcă:

– cunoaştem noi data (măcar secolul) în care Românii din Bulgaria, din Grecia, din Albania au ajuns acolo – în urma împrăştierii? nu;

— unde este/era situată vatra românilor: dacă în arcul carpatic, cum au ajuns fraţii noştri în Balcani şi în Pind?; dacă în Balcani – dăm apă Ungurilor – care...;

— de unde "aproape 1.300.000 de români în Grecia şi în Macedonia"?;

— de unde până unde ar exista "între 300.000 şi 500.000 în Albania" – dar ştie măcar câţi albanezi-albanezi sunt în Albania?

În treacăt fie spus: o populaţie (chiar de ar avea 33 milioane, cum avansează C.T.-Timoc) nu va alcătui niciodată un popor – Cioran vorbea vorbe atunci când îi dorea României "populaţia Chinei". Mai este de lipsă ceva: calitativ, nu cantitativ.

Nu se poate vorbi de o diasporă românească.

1. Chiar dacă ne încredem în cifra propusă (cca 11 milioane de "români de peste hotare"), aceasta reprezintă, vrem, nu vrem... jumătate din totalul "românilor din interiorul hotarelor", o treime din total – or, diaspora, am mai spus: presupune izgonirea de la vatră a cvasitotalităţii seminţiei – ceea ce (din fericire) nu a fost cazul nostru;

2. Cel mai numeroşi români-români aflaţi în momentul de faţă "în afara hotarelor": basarabenii şi bucovinenii. Aceştia însă nu au nici o legătură cu... diasporizarea: ei au fost înstrăinaţi, nu (în primul rând) prin alungare de la vatră, ci ca urmare a ocupării vetrei de către străini: ruşi. O bună parte dintre ai noştri a fost zmulsă (din vatră) şi deportată

în Asia Centrală, în Siberia, în Marele Nord – dar această... parte a reprezentat între 25-40% din populație (cea rămasă pe loc).

Am folosit în altă parte, despre basarabeni şi bucovineni de nord, expresia: "exil pe loc", fiindcă ei nu au fost înstrăinați prin alungare, ci prin schimbarea statutului vetrei lor; deci prin schimbarea identității: "indigenii" nu mai erau ce ştiau de totdeauna că sunt: cetățeni români – ci sovietici: Basarabenii nu mai sunt români ci... moldoveni, Bucovinenii: ucraineni; limba lor maternă nu mai este limba română ci "limba moldovenească", şi unora şi altora li s-a schimbat alfabetul latin cu cel chirilic, etc.

Abia în ultimul rând se poate vorbi şi de o scoatere din vatră (fireşte: procentul de 40% deportați din teritoriile româneşti este înspăimântător; însă Tătarii din Crimeea şi Cecenii din Caucaz au fost "deplasați" în totalitate);

3. Singurii români care ar intra în categoria diasporiților: cei plecați "în Vest" (inclusiv cei din Australia, Noua Zeelandă, Africa de Sud...). Dar au fost ei alungați? dispersați? – aşa cum s-a întâmplat cu Evreii din Palestina acum 2000 ani? Aş zice: din contra! Au plecat, nu obligați, siliți, ci fiindcă au dorit ei să plece, fie legal (cu acte, aşteptate o bună parte din viața unui om), fie au "fugit", deci acțiunea lor a fost împotriva voinței Puterii de la Bucureşti;

4. Este greşit să fie incluşi în "diaspora românească" saşii, şvabii, evreii, grecii, italienii – aceştia au fost repatriați; chiar dacă au păstrat (ba chiar cultivă) nostalgia sărmăluțelor, a țuiculenei, a Mariei Lătărețu "pe meleagurile" Frankfurt-ului şi ale Tel Aviv-ului;

5. În fine: cred că pentru a face parte din o diaspora, în afară de condiția inițială, a dispersiei, a diseminării (de către o putere, alta decât a noastră, a seminției victimă) este necesar ca fiecare individ (diasporit) să aibă conştiința originii, a identității sale. Or Românul, în zdrobitoare majoritate, dacă se laudă că e român față de alți români, la biserică, la sărbători naționale, în prezența neromânilor își ascunde originea, de parc-ar fi de ruşine; îi încurajează, îi obligă pe copii să învețe numai limba țării de adopție, să nu vorbească româneşte nici acasă, cu ai săi – fiindcă, nu-i aşa, limba maternă a devenit în ochii lor ceva de ruşine.

Cine contestă această tristă observație nu are decât să privească în propria familie aflată de abia 9 ani în Occident...

Cui i-i ruşine de origine – îşi merită soarta.

Ruşinoşii nu vor alcătui niciodată un popor – nici diasporă.

(...) Azi a venit *Cotidianul* (până la 3 martie). Şi un număr din *Viața românească*. (...) A telefonat şi Cornel Dumitrescu: să mă

întrebe dacă am mai aflat ceva despre Romoşan... I-am răspuns că nu ştiam că l-ar fi atacat pe Pacepa, că n-am aflat noutăţi între timp şi că nici nu mă interesează viaţa şi opera lui Romoşan.

Am primit ieri scrisoare de la Nicoleta Sălcudean; azi de la Elvira Iliescu – care se arată îngrijorată de însemnarea din Jurnal IV-V, cea cu uitarea şi cu teama de Alzheimer... îmi recomandă medicamente, alimente (mai ales urzici) şi-mi explică cât şi cum să mă plimb în fiecare zi... Da, domnule, se interesează cineva de sănătatea mea trupală şi mentală.

Vineri 19 martie 1999

Am visat-o pe Monica Lovinescu: Dormeam – undeva, într-o odaie pe care n-o recunosc, acum. Aveam somnul agitat, mă trezeam, mă răsuceam, iar mă trezeam... La un moment dat, m-am deşteptat, am văzut-o pe Monica Lovinescu pe un scaun, drept în faţa ochilor mei. Era bine dispusă şi zâmbea – şi aştepta să mă trezesc; ori să dau semne că m-am trezit... Eram culcat pe partea dreaptă şi vedeam cum se scurg pe cearceaf boabe mărunte, albe, de ceva... Am înţeles (în vis): curgeau din buzunarul de la piept al bluzei şi era(u)... edulcorant (deşi acela se prezintă ca praf...). Marea sfâşiere era: o întreb pe Monica: de ce a venit? sau cum a intrat – de n-o simţisem?

Pe aceste grave frământări m-am trezit. Şi mi-a părut rău că a fost doar vis, tare aş mai fi tras o bârfă cu Monicuţa! Doamne dar ce i-am mai fi forfecat pe Manolescu, Iorgulescu, Blandiana, Dimisianu, Liiceanu – ba chiar şi pe Hăulică – ce: el nu-i om?

în *Viaţa românească* trimisă de LIS un foarte bun text al lui Grigurcu, despre Alexandru George... (care atacase eseul lui Iorgulescu, "Marea Trăncăneală"). De zile mari! Are să-mi facă plăcere să-i comunic această impresie. (...)

Sâmbătă 20 martie 1999

Mai avem o zi până la echinox.

Eram gata să spun: «Nu-i înţeleg pe cei care trăiesc în afara timpului...» – dar mă abţin. Fiindcă aceia se vor fi mirînd că cineva pe lumea asta nu poate trăi, fără a şti în fiecare moment cât e ora... Aşa sântem noi: ne înţelegem perfect...

Să fie această inapetenţă faţă de timp a românilor un handicap ori o imensă calitate, o de nepreţuit însuşire? Deocamdată îmi dau seama de neajunsurile... calităţii: unii nu-şi datează scrisorile şi se miră când îţi arăţi nemulţumirea: de ce, doar scrisoarea a ajuns la tine (în cele din urmă)? A, vrei să ştii – precis – cât timp a făcut? Vrei să afli – cu

precizie – la cât timp după ajungerea la destinaţie a scrisorii tale ţi s-a răspuns? De ce? Important este că ai primit un răspuns, nu? Fiindcă puteai foarte bine să nu-l primeşti nici azi... Nu mai lipseşte decât recomandarea de a mulţumi lui Dumnezeu că a ajuns răspunsul – pe vremurile astea...

Chiar aşa: de unde-mi va fi venind această nesuferită pretenţie de a fi "în/la timp"? De la închisoare? Posibil, acolo numeri, nu doar zilele, ci uneori (adeseori) secundele – la anchetă, la izolare, în preajma liberării... La închisoare românul îşi aduce aminte că tată-su ori străbunicu-său fusese cioban şi cresta, însemna pe răboj, nu numai numărul oilor, al caşilor, al măgarilor, ci şi unităţile de timp. Adevărat, nu cu ochii la ceas, ci la cer. Ajuns în închisoare, coborîse la nivelul pământului: la zile, ceasuri, minute, secunde. Ziua se măsura de la deşteptare la deşteptare, ceasurile după "program", secundele după paşii de plimbare (!) prin celulă.

Am îndoieli că, la mine, ar fi început scufundarea în timp odată cu închisoarea. Închiderea, fireşte, poate provoca datul din mâini şi din picioare pentru a ieşi la suprafaţa timpului în care fuseseşi aruncat şi călcarea apei (timpului), ca să nu te scufunzi, însă *închidere* este nu doar închisoarea propriu-zisă, ci şi internatul; ci şi lagărul de repatriaţi, după ascunsul prin păduri. Se vede că trebuie să te ajungă ameninţarea dispariţiei, a morţii, pentru a afla că există *timp.*

Încerc să-mi amintesc urmele scrise ale părinţilor – în afară de planurile pentru lecţiile viitoare (care, fireşte, trebuiau datate). Tata avea carneţele în care nota (prudenţă câştigată prin experienţă...) doar treburi, evenimente domestice de genul: "cump.(ărat) 1 sac cart.(ofi)", "dat boc.(ancii) la rep.(arat)", "de vorbit pt. lemne"..., *însă fiecare însemnare purta data.* Mama nu ţinea asemenea răboj gospodăresc, însă ea alcătuia monografia satului în care se afla atunci (i-au fost confiscate toate caietele la arestarea din ianuarie 1949, la Mediaş şi nu i-au mai fost restituite). Fiecare notaţie: un detaliu de îmbrăcăminte, un cântec, o snoavă, etc – era datată. Deci, înainte de a încerca pe piele proprie *închiderea,* mi se inculcase nevoia de repere în timp (ca să nu mă înec); văzusem *asta* în familie: *aşa* făceau părinţii mei.

Rămâne de văzut dacă ancorarea în timp a scriitorului este o condiţie a bunei literaturi. Nu. Da. Da-nu.

Seara: pe la orele 15 a telefonat Cornel Dumitrescu de la New York. Că a avut un scandal cu Babeţi – pe chestia lui Buhoiu... Ei, da.

(...) în astă-seară, pe la ora 19,30 mi-a telefonat ziaristul de radio Ciocârlan. M-a anunţat: "dat fiind faptul că se împlinesc 50 ani de la moartea lui Eugen Ionescu...", ar vrea să stăm de vorbă...

M-am crispat – am pus pe seama vinaţului zisele, dar degeaba: impresia era făcută – măcar pentru azi. După o pauză am spus, aşa, în

treacăt, că Ionescu n-a murit “acum 50 ani”, ci în urmă cu 5 ani...

A tăcut, apoi a îngăimat ceva din care n-am înţeles nimic. Am “auzit” că mă înregistrează. I-am spus că nu accept să dialoghez prin telefon, el a insistat, m-a întrebat dacă ceea ce spusesem până atunci poate fi transmis – am răspuns că da, însă n-am mers mai departe, explicînd, pentru a multa oară că nu angajez dialoguri telefonice – dacă doreşte în scris, să-mi trimită întrebările.

La care ziaristul Ciocârlan mi-a zis cam aşa:

«Vreţi răul ţării acestea?»

Atunci m-am supărat. O vreme n-am răspuns, apoi i-am comunicat că nu accept să mi se spună aşa ceva nici sub formă interogativă. L-am anunţat că ne oprim cu discuţia, l-am salutat şi am închis.

Ca să vezi: Vreau răul ţării acestea...

Duminică 21 martie 1999

Urât afară şi frig. M-a lucrat convorbirea de aseară cu ziaristul Ciocârlan, cu “50 de ani de la moartea lui Eugen Ionescu” şi cu: «Vreţi răul ţării acestea?»

Trebuie să relativizez spusele. O dată: pentru el ca şi pentru ceilalţi români, ziarişti ori ba: ce contează câţi ani trecuseră de la moartea lui Ionesco! Doar unul dintre prietenii săi, Cioran umbla cu cifrele de parc-ar fi fost boabe de fasole: «Cutare a oferit cutăruia 500 milioane de franci...» «Ei, Emil...», făcea interlocutorul, «Cum, 500 de mili-oane?» «Bine, atunci 5 milioane...» – aici Marele înrăit fiind un fel de Ivasiuc (dar numai în asta), el însă ar fi avut o scuză: oamenii mai în vârstă din Franţa calculează în “franci vechi”, cu 2 zerouri în plus... Cu atât mai explicabil (la ziaristul Ciocârlan), cu cât este vorba de timp – doar ieri mă ocupam de *asta-la-români*...

Iar cu ţara căreia îi vreau răul... Dacă m-aş fi dus în România, vorba lui Simuţ, să lucrez cu ei, să greşesc cu ei, acum aş fi ajuns să nu mai iau în seamă astfel de vorbe-proaste – de cât aş fi greşit cu ei, consângenii mei.

Cu cât trece timpul (!), cu cât se acumulează astfel de “contacte” (iată, am evitat să spun: şocuri), cu atât, pe de o parte, îmi aprob hotărîrea de a nu mă întoarce acolo (de ce: ca să greşesc cu ai mei...?— ce, nu-mi ajunge cât greşesc singur?); pe de alta, mi se re-confirmă starea, halul în care gândesc oamenii, chiar şi cei mai răsăriţi. Iar în legătură cu asta mi se pare că au o mentalitate, nu de *închişi*, de izolaţi, cărora nu li se permisese accesul la *altceva* (ceea ce ar presupune sincronizare cu ceilalţi, atât că spaţiul le fusese... strâmtat; cât rămaşi, în timp. Se vede că din această pricină căderea, suprimarea

granițelor concrete (a Zidului Berlinului, a Zidului Carpatului) nu a însemnat, ca pentru orice ființă normală, dar închisă: deschiderea, recăpătarea liber-tății de a face ceea ce înainte îi era interzis să facă. În acești 10 ani ar fi avut tot răgazul facerii. Răul este mai profund și nu ține, vulgar vorbind, doar de teroarea exercitată de Putere pe bietele noastre spinări (și capete), ci de "contribuția" noastră, atât la întretorturare, cât și la autotorturare (ce să fac: revin la Pitești). Ar fi fost de presupus că, în zece ani (de libertate), dacă, din nefericire, bătrânii nu au reînvățat să meargă drept, măcar tinerii, nefiind atât de marcați (ba chiar protejați de adulți, de părinți, prin ne-spunerea, prin ascunderea suferințelor lor), vor scoate ei căruța din șanț. Iată însă tinerii deveniți acum bine-maturi: nici o schimbare îmbucurătoare."Sincronizarea" în materie de afaceri, de îmbrăcăminte, de informații a schimbat exteriorul – oricâte burse americano-britanico-franco-germane ar fi consumat ei – interiorul le-a rămas același: opac, întunecat, oprit undeva, îndărăt, în timp, și neliniștitor. Omul intuiește, uneori știe, cu argumente, pe puncte, de ce, de ce, de ce este el, român, așa; de ce sunt românii așa, însă nu are nici mijloacele de a o rupe cu "tradiția", nici cheful: de ce ar pricinui o adevărată schimbare, când de-abia a dobândit "stabilitatea" asta?

La ora 9, când mă pregăteam să ies, ca să merg în oraș, am avut o alertă (așa-i zice): am simțit o amețeală-pe-stânga – adică tendință de vrie pe stânga. M-am stăpânit, m-am oprit, am așteptat. Năuceala (dealtfel, ușoară) a durat câteva bune secunde; și parcă mă încerca greața, deși nu mâncasem nimic de aseară. Am ieșit pe pasarelă, am privit în jur, am respirat adânc: răul s-a dus, dar încetișor... M-am hotărât să ies, însă la cea mai mică alertă (iar!), să mă opresc, eventual să mă întorc. Am luat-o agale spre ziare, spre pâine... Nu-mi mai era rău, dar nici bine: călcam din pod, chiar pe loc drept. În fine, am cumpărat ce era de cumpărat, m-am întors.

Alerta asta să fi fost: «Atenție, nu mai face prostii!» (alimentare mai cu seamă, dar și de consum nervos – în ultimele zile am avut discuții tensionate, consumante cu Mariana Sipoș, cu Ștefana Bianu, cu Ciocârlan) sau, cu adevărat grav: «Atenție, vin cu toată puterea!»?

Nu știu. Este adevărat, în ultima vreme nu am respectat interdicțiile alimentare, am mâncat și gras, am mai tras și câte un gât de whisky – cât despre cafea, nici nu știu dacă s-o pun la socoteală: a devenit atât de proastă solubila Columbia (dar și ieftină: jumătate cât Nescafé mediocră), încât rămân pe fundul ceștii coji, ca de tărâțe...

Ora 20,30: au fost Șișmanienii. Vorbind mai animat, m-a apucat iar amețeala. Nu știu dacă este vreo legătură cu starea de enervare – ar fi bine, pe aceea poți s-o stăpânești, s-o eviți... O să-mi spună doctorul.

Ce efect îmi face? Ai să râzi, vorba celuia, dar nu mi-e frică, nu am regrete – doar temeri pentru ai mei. În fine, trebuie să-l caut mâine pe Serdaru. În 25 martie se vor face 5 luni.

Adineauri iar am avut o *asta*.

Închid ordinatorul. Mai sigur.

Luni 22 martie 1999

Am dormit prost, agitat, de teamă să nu plec în somn. Toată noaptea a plouat cu mare violență, acum (ora 8) s-a oprit; se zice că are să se lumineze, încolo, după amiază.

Revin, ca să corectez: nu *teamă* este cuvântul potrivit, mai aproape ar fi: *plictiseală*. Da, domnule, e plictisitor să mori lung, ideal este să te pălească un glonte în numele tatălui, măcar știi o treabă.

Și iarăși mă întreb, ca proasta: de ce în preajma sfârșitului oamenii își exprimă regretele (un eufemism) că n-au apucat să facă aia, aia, aia...? Dacă întâmplarea s-ar întâmpla la 30, fie la 40 ani, aș înțelege: într-adevăr, la acea vârstă încă nu ai apucat să dai suficient din tine.

De acord, eu nu sânt un caz exemplar (și exemplificativ) – dar zic:

Născut în 1935, ar fi fost păcat (de mine...) să mor la 20 ani (în 1955 – n-aș mai fi apucat Revoluția Maghiară...); ar fi fost păcat să mor la 30 ani (în 1965), fiindcă abia atunci ieșisem din gaură și nu debutasem...

în 1975... n-ar mai fi fost cine știe ce pagubă: oricum, tata murise, mama murise cu un an în urmă, Filip urma să se nască la sfârșitul aceluia (1975), apucasem să scriu cinci cărți rotunde, toate erau, fie publicate (**Ostinato, Ușa**...), fie în curs de...: **Gherla** peste un an, peste doi **în cerc**, peste patru: **Gardă inversă**...

Dacă aș fi plecat atunci – în 1975 – ce bine ar fi fost pentru toată lumea: n-ar fi existat scandalul '77 (deși nu-mi fac nici o iluzie în ceea ce privește "regretele" breslașilor: cui să-i pară rău că nu făcuse, nu fusese ceea ce nu era în firea lui să facă, să fie: lui Breban? lui Manolescu? Blandianei? Doinașului?); n-ar fi existat nici exilul pentru mine, deci nu ar fi avut de unde să mă excludă Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Barbăneagră, Răuță... Și mai ales, mai ales; nu ar fi existat un "după *R*evoluție", cum grafiază ei, deci n-ar fi fost nici o babă clănțănitoare, nici un "procuror" (l-am citat pe amicul Țepe) să-i futâ la cap că au fost lași, că s-au lăsat piteștizați, că s-au dat cu puterea, că s-au târît, că nu știu să se folosească de libertatea *căpătată* după 89...

Dacă aş fi plecat la vârsta de 40 ani, în 1975, ar fi fost raiul pe pământ în lumea scriitoricească: toţi directorii de conştiinţă ar fi avut acum chiar şi câte patru secretare – nu mai spun de amante... şi, vorba lui Breban, "domnul acela care dă Premiul Nobel"(tovarăşul tovarăşului Lîsenko: Lundkvist) i l-ar fi dat lui, ca unui cunoscător al drumului la Stockholm. Dar uite, că n-au avut noroc confraţii. N-am dispărut în 75; nici în 1976, când, după apariţia, la Gallimard şi transmiterea, la Europa liberă (în lectura mea) a **Gherlei** a început campania din *Săptămîna* (cea vizibilă – cealaltă se purta în afara privirilor bieţilor români); n-am murit nici în 1977, să zicem la cutremurul din 4 martie – ce bine le-ar fi prins!; nici în aprilie-mai, la Rahova, când băieţii lui Pleşiţă au, ca să mă exprim aşa: "exagerat" doza de aconitină; şi, culmea: n-am crăpat nici după aceea, în patul meu (unde fusesem trimis să mor ţivil, ca să nu zbiere reacţiunea...).

Da, domnule. În 1977, când am plecat în exil, aveam 42 ani, o lună şi trei săptămâni, iar de-atunci au trecut, încă 22 ani. Din care 10 de reproşuri, acuzaţii, "invective" la adresa co-breslaşilor mei... (...)

Marţi 23 martie 1999

Coşmar – început calm:

Mergeam într-o căruţă. Fusesem mai mulţi, însă la "etape" coborîseră jumătate, rămânînd – cu căruţaşul – trei. Căruţa mergea agale, eu priveam în stânga, unde cerul se întunecase ameninţător, chiar voisem să atrag atenţia că are să ne prindă furtuna pe drum, dar nimeni nu m-a luat în seamă. Au început să cadă primele picături, eu eram cu capul descoperit şi în cămaşă, mă întrebam ce voi face, fiindcă nu aveam nimic sub care să mă adăpostesc. Am văzut că atât cel din faţă cât şi cel din spatele meu aveau umbrele negre, desfăcute. Mi-am zis că o să mă dau sub o umbrelă – dar sub care? Pe această sfâşiere, căruţa a oprit undeva şi eu am coborît, cu gândul să găsesc un adăpost de ploaie. Am observat că în casa spre care mă îndreptam, căutînd un acoperiş, ardea lumina (în plină zi). Mi-am zis:

«Am uitat lumina aprinsă!»

Era casa mea, casa noastră, chiar dacă nu ştiusem că trec pe lângă ea, că mă oprisem la ea.

De aici visul s-a precipitat: căutam cheia casei – de fapt un şperaclu mare, grosolan (îl ştiam bine, din vis), însă nu-mi aduceam aminte unde îl ascunsesem. Din casa căreia îi dădeam ocol, ca să găsesc locul cheii, răzbătea muzică de la un radio şi mă întrebam cine va fi ascultînd radioul în casa mea (ciudat: pentru întâia oară în vise-cu-casa-mea prezenţa bătrânilor nu s-a făcut simţită în nici un moment al visului-coşmar). La un moment dat, căruţaşul – care dintr-o dată se

dovedise a fi un prieten al meu (dar cine?) m-a strigat... din casă unde pătrunsese Dumnezeu știe cum, fiindcă auzise ceva...— iar eu, din gura lui am auzit cuvântul «tragedie».

Am deschis și eu o ușă (cum?), l-am văzut pe prietenul meu căruțașul luptîndu-se cu un câine fioros, roșcat, cu părul zburlit, încercînd să-l împiedece să sfâșie un motan și el roșcat, însă cu picățele albe, ca o bibilică. Mi-am adus aminte: eu îi lăsasem încuiați pe Goofy și pe Cazimir! Am strigat la ei – pe dată s-au potolit. Încă mă temeam că, sălbăticiți, au să mă muște – dar nu s-a întâmplat așa: primul a venit la mine "Cazimir" (care, în realitate era gri-șoriciu), apoi Goofy (cocker spaniel, tărcat alb-negru...) – cu mare bucurie, să-i mângâi, să mă mângâie... Și m-am trezit.

Da. La urma urmei un obișnuit vis de compensație (casa pe care n-am avut-o niciodată) și de culpabilizare (aici, în mod excepțional, lipseau bătrânii, dar locul lor era ținut de aceste animale dragi: Gufa, cum îi mai spuneam cățelușei și Ca*m*izir, calmantul meu, pisoiul care-mi regla ritmul cardiac).

Acum, că amenințarea vine din altă direcție, mă pot gândi mai așezat la *aceea*:

Nici vorbă: cea mai fricoasă dintre femei este infinit mai curajoasă și mai îndurătoare, mai rezistentă decât mine – mă sperie numai gândul că trebuie să mă duc la dentist.

Nu știu cum sunt ele față cu moartea apropiată, însă în această probă nu mă clasez chiar pe ultimul loc. Am mai scris: singura grijă a mea este să nu rămân o povară pentru ai mei (paralizat, impotent, cerînd asistență). Altfel – mi se fâlfâie.

Nu am sentimentul că "mi-aș fi făcut datoria" – ce-i aceea datorie-făcută? Față de cine, față de ce? Dacă ar avea loc o adevărată judecată a fiecăruia, cântărindu-ni-se cu balanța de pe simbol bunele și relele, am rămâne cu toții, cu toții datori-vânduți. De obicei oamenii înțeleg prin "datorie" isprăvi economice: mi-am făcut o casă, mi-am cumpărat 2 cai, chiar și capra națională; deasemeni, prin "datorie" înțeleg și: am crescut trei copii, i-am dat la școală, i-am făcut oameni, mi-am măritat fetele... Ceea ce tot la economic trage.

Eu nu mă pot lăuda cu așa ceva. Nu mi-am ridicat casă, nu mi-am procurat capră, nu mi-am însurat băiatul cu o fată de bună condiție – n-am făcut nimic, nimic, nimic. Ba, ceva-ceva tot am comis: niște cărți – dar vorba ceea: cine nu scrie cărți? Și Săraru, și Ceaușescu și Diaconescu (editat de Dan Petrescu) – nu rămân ei în Istoria Culturii Române ca autori de cărți? Deci, nici în această "ramură" nu am făcut vreo brânză.

În schimb, am făcut mult rău, multor oameni care nu meritau asta: părinților, în primul rând; apoi Anei și lui Filip (ce cap de familie

am fost, de n-am ştiut să le evit umilinţa, trauma expulzării din '95 şi sărăcia permanentă?). De aceea plecarea mea va avea un indeniabil caracter de dezertare; de abandonare a lor: mă duc, măcar ca să nu mai provoc necazuri.

Şi măcar dacă aş crede într-o viaţă de după moarte. Nu am nici consolarea asta. Trăind de la o zi la alta (de *pe* o zi *pe* alta), mă declaram mulţumit când îmi spuneam:

«Azi n-am făcut nici un rău major – pot dormi liniştit...».

Or asta nu e viaţă care merită prelungită cu orice chip.

Sufletele celor care mor aici, pe pământ? Dar l-am văzut pe al tatei, ridicîndu-se de pe pat şi oprindu-se în tavan, căutînd să urce, negăsind pe unde să iasă şi răspândindu-se, ca fumul... Şi l-am ştiut – chiar de nu mai era vizibil – în odaie, ceasuri şi ceasuri după ce trupul înţepenise: zăbovea, şovăia: să plece de tot?, să se întoarcă la loc?

Da, dar după un timp... O lună, un an, zece? – se risipeşte, dispare – nu se duce, nu se mută în altă parte.

Asta din punctul de vedere şi de gândire al celui rămas în viaţă – dar din a celui plecat? Nici nu mai există punctul de vedere al aceluia. Viaţa s-a stins, ca o lumânare: mai urcă din ea un firicel de fum – apoi gata: s-a răcit ceara, s-a răcit trupul, a devenit corp. Sânt convins (numai că nimeni nu s-a întors de acolo să povestească... – ce?) că, eu, dacă mor, atunci mor-de-tot, nu "supravieţuieşte" nimic din mine, ca să se observe pe sine, de sus, să-i vază pe cei rămaşi în viaţă. Sufletul morţilor (cel care dăinuie) este în fapt, sufletul nostru, al rămaşilor în viaţă – cu vinovăţiile noastre faţă de mort şi faţă de încă vii (ceea ce nu-i rău de loc, nu strică din când în când o punere în chestiune...).

Aceasta va fi esenţa Ecleziastului.

Mi-a venit, aşa, să re-vin, să repet ce spusesem de curând în legătură cu Dicţionarul Zaciu.

Dacă în ochii unui licenţiat autodidactul (licenţiatul în liceu) este pe dată remarcat – şi reciproca este valabilă. Deosebirea: nelicenţiatul va fi muncit de luptă de clasă, va fi... frustratul (parcă vine o adiere de argint dinspre Apostrofa Naţională), cel care, neavînd el (neputînd să aibe), pretinde că avutul licenţiatului nu are valoare.

Ba are – valoare. Dar nu aceea.

Miercuri 24 martie 1999

Mă întorc la universitari:

Desigur, vorbind eu despre universitari, este ca şi cum aş afirma că strugurii sunt acri; că vorbesc aşa, numai pentru că eu nu am fost capabil să termin facultatea ceea, să-mi dau şi eu un doctorat, acolo, că n-ar fi fost foc; şi că, dacă aş fi fost şi eu un om cu studiile încheiate, cu certitudine aş fi fost mai puţin veninos – ori deloc.

Întru totul de acord cu acestea – şi cu alte frustrări, complexe, lupte de clasă. Rămâne însă indeniabil faptul că "dăscălimea" este o pătură aparte, cu o psihologie aparte – am cunoscut-o, în expresia ei de bază, ca să zic aşa: învăţătorul de la sat – prin părinţii mei.

Înainte de venirea comuniştilor în Basarabia, găseai printre indigeni mulţi "apostoli", mai cu seamă dintre absolvenţii şcolilor normale înfiinţate după Unirea din 1918. Toţi era de la ţară, toţi fuseseră inflamaţi, atât de descoperirea cărţii, cât şi de discursurile care le aminteau mereu, mereu, misiunea lor: de a scoate poporul din obscurantism, din mizerie, din rele obiceiuri (lene, beţie...). Cei care aveau să fie părinţii mei, deşi, prin medie şcolară şi prin notaţia primilor ani de suplinitori ar fi avut dreptul la repartizări mult mai favorabile, au ales un cătun, poate cel mai prăpădit din judeţ: Mana, o localitate hibridă, în care "elementul autohton" era cu totul minoritar, oamenii provenind din slugile de la curte (eu am apucat curtea – fără proprietar – un zid i s-a prăbuşit la cutremurul din '40), din rătăcitori de pe întreg Imperiul Rus – iată, am ezitat să le spun "suflete", în sensul de iobagi, mai degrabă robi ruseşti.

Fireşte, nu am amintiri "cinstite" dinainte de 1940 – când s-a terminat cu viaţa normală în Basarabia (şi nu doar acolo...), dar am înţeles că părinţii, mai ales tata, în ultimii ani ai acelui deceniu (1930-40), nu că ar fi abandonat idealurile haretiste (şi iorghiste), dar ei înşişi se... umanizaseră; se dedaseră cu viaţa socială: îi interesau mai puţin oamenii din sat, ţăranii, cât popa, şeful de post, pretorul – şi, desigur, colegii din alte sate... Nu era neapărat ceva rău în asta – dar nu mai era ceva atât de dezinteresat. Dacă n-ar fi năvălit Ruşii, dacă nu s-ar fi revărsat comuniştii peste toată lumea noastră şi am fi rămas în normalitatea necomunistă, probabil părinţii mei ar fi urmat destinul majorităţii zdrobitoare a învăţătorilor de sat din întreaga Românie: şi-ar fi făcut datoria "la clasă", dar şi-ar fi făcut datoria şi faţă de sine şi de propria familie: ar fi cumpărat ceva pământ, şi-ar fi făcut o casă...

Comunismul a răsturnat totul, viaţa materială, dar şi cea spirituală. Să-l obligi pe un dascăl să mintă de la catedră – e ceva foarte grav. înainte, el putea spune una (de la catedră) şi face alta (în viaţă) – or odată cu instaurarea comunismului, *dăscălimea a fost prima categorie de cetăţeni obligaţi să-şi renege meseria, vocaţia.*

Prestigiul conferit de însăşi profesia a fost pe dată compromis: în timp (şi în spaţiu), tot învăţătorii din mediul rural au fost primele victime – obligaţi să-i "lămurească" pe părinţii şcolarilor să dea cote; apoi să intre în întovărăşiri; apoi să intre în colhoz... Cine dintre umani ar fi rezistat la o asemenea încercare? Tata povestea, nefericit, în Ardeal, că învăţătorii localnici, în timp ce "lămureau" omul, îi făceau cu ochiul, complice: lămuritul nu-i purta pică lămuritorului că îl

îndemnase să facă ceva împotriva firii, iar lămuritorul nu avea conştiinţa că ar fi făcut o faptă rea... însă cu totul alta era situaţia unui învăţător "străin" – iar pentru un basarabean, în Ardeal, şi mai grav (boul de ţăran din Târnava Mare nu-şi mai aducea aminte că doar cu câţiva ani în urmă îl ura pe basarabean şi pe bucovinean, fiindcă povestea "tăt feliu‘ de blăstămăţii despre ruş'"— când Ruşii veneau "să ne deie Ardialu' sfânt de la Unguri!"). Tata, "străin", "refujat" (ori de-a dreptul: "fuljerat", cum ne spuneau ciobanii din Buia) nu putea să-i facă cu ochiul lui Gheorghe ori lui Văsâi ori lui Rusalim – cum făcea, de zor, directorul Hulea, neam cu un sfert din sat. Hulea fusese, pe rând ţărănist, legionar, carlist, antonescian, acum comunist – ei şi? Era buian de-al lor, cum tata nu putea fi cu nici un chip. Şi nu cred că asta ar fi aranjat lucrurile în sufletul tatei...

În aceeaşi perioadă (1948-54) dascălii de la secundar (şi urban – fiindcă funcţionaseră "gimnaziile unice", din '48 – şi la ţară) nu fuseseră supuşi aceloraşi obligaţii, doar la aceea de a participa la campania de alfabetizare. Mai târziu a venit munca-voluntară-obligatorie, pe ogoarele fără haturi abandonate de foştii ţărani.

În fine, dascălii de rang universitar nu aveau asemenea "sarcini", nu erau trecuţi prin tocătorul de carne de om, care dădea cârnaţul omului nou. Dar să fi rămas (cei care rămăseseră ne-comprimaţi, ne-alungaţi, ne-retrogradaţi) intacţi, pisholoagic şi mai ales moral?

Repet ce am mai scris: ultimii dascăli adevăraţi pe care i-am avut vreodată au fost... învăţătorii unşi peste noapte "profesori de ciclul doi", la Gimnaziu Unic de la Şeica Mare – în anul şcolar de pomină 1948-1949. Adevărat, erau, în majoritate, basarabeni (şi foşti colegi de Normală de-ai tatei, de-ai mamei), însă directorul – şi profesor de matematici, Anghelina: ardelean; la română – domnişoara Pădureanu, din chiar Şeica. Şi, atenţie, eu fusesem retrogradat de reformă la Şeica şi la gimnaziu de la o şcoală foarte bună, Normala de la Sibiu, unde făcusem doi ani... în toamna lui 49 am intrat la liceu, la Gheorghe Lazăr, tot de la Sibiu... Şi am nimerit în altă lume: profesorii – profesori adevăraţi, nu "pe puncte" ca cei de la Şeica – erau deja striviţi, înspăimântaţi, paralizaţi. Repet: în toamna anului 1949.

Ce se petrecuse doar într-un an, cât lipsisem din Sibiu? Se vede că valul de teroare (victime fiind şi părinţii mei, arestaţi atunci – dar în sat, la Buia) avusese efectul scontat: îi băgase în boale pe cei încă liberi (am scris mai pe larg în **Sabina**, în **Roman intim**).

La Bucureşti... N-am avut (ne)şansa de a cunoaşte, dintru început, Universitatea, ci mai întâi Institutul de literatură Eminescu, avînd statut special. Şi despre acest paradox am scris (în **Justa**): "Fabrica de Scriitori" avea regulament de şcoală de cadre, însă noi, studenţii eram mult mai liberi (la gură, deci pe la suflet) decât cei de la

facultățile neideologice (medicina, de pildă) – explicație: noi nu mai eram recomandați de regiuni, raioane, ci, fiind cu toții absolvenți de liceu, candidasem (și ce greu fusese examenul, la "Eminescu": doar dădusem simultan și la Universitate, puteam face comparație). Dinspre partea profesorilor... Cei mai apropiați nouă erau două "cadre" de la materii "secundare": frumoasa basarabeancă Alla Zamfir, la limba rusă și frumușeta ardeleancă Theodora Cristea, la franceză, precum și asistentul de la istoria literaturii ruse: Spiegelblatt, despre care am mai scris. Îl aveam la literatură universală pe Vianu – dar cine se putea apropia de el? Doar Grigurcu, culturalofagul, cel care nu ierta nici o celebritate ne-vizitată. Și noi, ceștialalți am fi dorit să "discutăm" cale de două propozițiuni cu Marele Vianu, dar, spre deosebire de Grigurcu, noi aveam "nas" normal: simțeam, vedeam, auzeam, miroseam cât de frică îi era lui Vianu de eventualele contacte cu studenții, în general, în special cu cei de la "fabrica de scriitori"— dealtfel eticheta îi aparținea. Am să-i dezamăgesc pe Cosașu, pe Geo Șerban (și pe Vartic, pe Marta Petreu), însă cei din seria noastră, '54 nu îl admiram pe Petru Dumitriu (care ne era profesor de... măiestrie!), din contra: aveam o neîncredere de fond în "malagambist". Motivul: spre deosebire de Cosașu, Ioreș, Mugur, noi nu eram evrei; nici orășeni; fiind noi, în majoritate, de la sate (în excepție intra Grigurcu), știam *unde anume* dispăruseră țăranii care nu dăduseră cotele, care nu aderaseră "de bună voie" la colhoz: la Canal! Or acest murdar Petru, scrisese cu mâna lui o mare murdărie (de vreo șase sute de pagini), iar acum (în prezentul din 1954) ni se înfățoșa cu nesfârșită nesimțire îmbrăcat, încălțat cum nu văzusem nici în filmele cu putreda burjuime.

Bătrânii mei și-au întrerupt activitatea în jurul datei arestării mele (1956), oricum, chiar de n-ar fi fost uzați până la urzeală, bolnavi, tot ar fi fost zdrobiți sufletește din pricina a ceea ce deveniseră, ei, lumină-torii, ei, apostolii neamului: niște oarecari auxiliari ai ispravnicilor...

Eu am mai avut contact cu profesorimea universitară între 1965 – când am reluat studiile prin un nou examen de admitere – și 1967 (când am dezertat definitiv). Revenirea și a mea (1965 a fost anul "Invaziei Pușcăriașilor Politici)" s-a petrecut sub semnul Deschiderii. Să facă ai mei compatrioți un efort de memorie, să accepte că, dacă faima lui 1964 (anul în care ultimii deținuți politici au ieșit din închisori) a rămas, totuși, "în familie", următorul a ieșit în piața mare. De ce? Simplu: murise Gheorghiu-Dej în martie (1965) și îi luase locul Ceaușescu – iar schimbarea domnului, bucuria românului. Apoi: ceea ce noi, interesații, numeam "decretul lui Ceaușescu" a avut existență reală și nu înțeleg jena confraților, beneficiari ca și mine de acest HCM sau ce-va fi fost care ne permitea celor cu studii universitare între—

rupte continuarea lor, celor care apucaseră să publice înainte de arestare, reintrarea în legalitatea publicării, a editării.

în legătură cu această dată de hotar (pe care eu o situez astfel: "în vara anului 1965"— probabil prin iunie), am avut câteva "încontrări" epistolare cu amicul Laszlo à propos de I.D. Sîrbu. Eu comunicam adevărul cunoscut de toţi puşcăriaşii (cu excepţia celor care nu aveau deloc interesul să recunoască acest lucru), anume: foştii deţinuţi politici, oricând s-ar fi liberat din închisoare (Doinaş: dacă a fost arestat în noiembrie 56, atunci a ieşit în primele luni ale lui 57), nu au avut voie să publice – în periodice, în volume – decât *după iunie 1965.* Cu asta am spus totul.

Ziceam: re-contactul meu cu profesorimea universitară: a fost foarte bun. În majoritate, profesorii pe care îi avusesem şi înainte (ca Poghirc), ori erau prieteni cu prieteni de-ai mei (Piru – cu Marino), ori vor fi ştiut ei ce e aceea puşcăria, din familie (Zoe Buşulenga) – s-au purtat cu deferenţă, aş zice: cu prietenie. Iar dintre colegii din 1956, îl pun de-o parte pe Sandu Vasile (care se prefăcea că nu mă văzuse în viaţa lui) şi, deşi nu comunicasem înainte de arestare, un Mircea Martin, un Gelu Ionescu s-au arătat extrem de calzi, de disponibili... Şi oarecum jenaţi: în 56 eram cu un an, cu doi înaintea lor, iar acum, în 65, ei îmi erau asistenţi... Singura care nu mă ştia dinainte şi nu a avut asemenea complexe a fost Ioana Zlotescu – ea a aflat abia din **Bonifacia** (în 1991) că, înainte, o gândeam frumos...

Vreau să spun: cât am mai rămas în Universitate, nu am simţit o eventuală respingere a mea. Nu exista nici un motiv – motivele plecării mele dintre universitari (aici fiind incluşi studenţii) erau de cu totul altă natură decât dăscălească.

Nu am simţit această barieră, Zid al Berlinului decât după 89. întâi vag, apoi ceva nedesluşit, dar neînregulă, în fine, mi s-a arătat – chiar dacă nu am avut contacte cu universitarii. Nu, nu e bine spus: ba avusesem contacte cu universitarii, însă nu dădusem un nume incompatibilităţii. Abia privind îndărăt înţeleg câte ceva...

În călătoria în America întâlnisem universitari peste tot şi nu am întâlnit ostilitate (decât în săliile de conferinţe, printre "unii auditori indignaţi"); da, dar călătoria mea fusese programată de Brutus Coste, de Stere (Ion, fiul lui Constantin) exact în funcţie de ne-ostilitatea acelor oameni, fiindcă toţi erau, fie sub regim de refugiaţi politici, fie deja cetăţeni americani. Or aici, în Europa...

Mă obişnuisem, nici nu-i mai luam în seamă pe universitarii români care nu participau la acţiunile noastre nici măcar cu numele pe o petiţie. Cu excepţia lui Cicerone Poghirc nu am întâlnit vreun român, fie el refugiat politic, ori cu alt statut. Se mai agita, de prin 1987, în Italia, Adrian Niculescu – el fiind, potrivit tradiţiei familiei, antico-

munistul de serviciu, tatăl său și mama sa, cunoscuți lingviști și cooperanți, rămânînd într-o poziție discretă. Este adevărat: profesorul (Al.) Niculescu mă invita mereu la seminariul lui de la Sorbona – m-am dus o singură dată, doar pentru că erau implicați în asta Dana și Ara Şimanian. însă refuzul meu nu avea o motivație precisă. Ci doar așa, după nas...

Mi s-au lămurit lucrurile după 89. Când, pe de o parte s-au manifestat persoane care, înainte, nu s-ar fi jucat cu mine – atât români, cât și francezi și italieni (evident, tot universitari). De precizat: după 89 au fost câțiva ani – doi, trei? – de apropiere, apoi, când lucrurile în România nu au dat semn că se vor liberaliza, în continuare, universi-tarii români ca și cei ne-români, dar în legătură strânsă cu statul român s-au întors la atitudinea dinainte (regretînd că avuseseră slăbiciunea și imprudența să-mi facă avansuri, ori să accepte avansurile mele; așa, între 1990 și 1992).

[M-am oprit aici, acum câteva ore: mi s-a făcut rău, așa că am închis ordinatorul].

(...) Iar am întrerupt. Deși nu privesc des ecranul când scriu, mi s-a făcut iar rău – iar am întrerupt. Am să scriu câte puțin, ca să nu forțez... nu știu ce anume.

Joi 25 martie 1999

Bunavestire – halal, pentru sârbi și pentru albanezii creștini...

N-am să pot scrie: amețelile. Dealtfel nici nu am ce nota. Ieri nu a venit poștă deloc.

A venit azi: *Timpul* 1/1999, unde mi se reproduce prima parte din "Gaura din arhive" (Calciu). însă adresa este riguros aceeași de la care mi s-a returat scrisoarea de mulțumire pentru numărul anterior.

(...)

Mi-a scris și Vasile Baghiu; mi-a trimis volumul tatălui său **Prizonier în URSS** și unul de versuri (al fiului); **Maniera**.

Am să le scriu – după ce mă voi odihni puțin.

Am aflat: Paștele ortodox cade în 11 aprilie.

Vineri 26 martie 1999

Am răspuns lui Vasile Baghiu și lui Laszlo:

Paris 26 martie 1999

Stimate Domnule Laszlo,

Felicitări pentru apropiata apariție a Dicționarului italian-român;

felicitări pentru "ziua onomastică" (eu am doar un calendar franțuzesc, deci catolic, indică un Saint Cyrille), însă dacă ziceți că e așa...

Mulțumiri pentru tăieturile trimise.

Povestea cu hotelul la care voi sta – și la Cluj – stă astfel: dacă tot umblu cu "dacă", permiteți-mi, vă rog, să trag la 'otel. Mulțumesc.

Bună și vestea potrivit căreia vi s-a propus să alcătuiți un volum de polemici.

Sânt de acord să includeți propostele și "ripostele". Pentru ca dialogul să fie limpede va fi necesar să introduceți, după Scrisoarea Dvs. deschisă și cele câteva epistole lămuritoare:

1. Scrisoarea Dvs. din (tot) 3 februarie 1998 (începe cu: "Vreau să vă reamintesc un citat..." și se încheie cu: "...m-am pomenit cu necazul");

2. Scrisoarea mea din 12 februarie 98 (începe cu "Am primit ambele scrisori datate «3 februarie»", se încheie cu: "...l-aș ofensa pe Laszlo cel dinainte de vara anului 1997");

3. Scrisoarea Dvs, către Dan Petrescu din 23 februarie 98, din care un exemplar mi l-ați trimis, indicînd pe un "fluturaș": "Spre informare..." (începe cu: "Din câte cunosc, la Editura Nemira se află în pregătire un volum de Paul Goma..." , se încheie cu: "...ținînd seama și de prevederile Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, să dispuneți includerea numitului text [Scrisoare deschisă, n.m. P.G.] în finalul dialogului publicat la Nemira, după ce veți fi obținut, firește, și consensul d-lui Paul Goma în această direcție");

4. Scrisoarea mea din 3 martie 98 (începe cu: "Asta, într-adevăr, surpriză!", se încheie cu: "Cu amintiri plăcute");

5. Scrisoarea Dvs. din 12 martie 98 (începe cu: "Să clarificăm un lucru", se încheie cu: "Când veți înțelege acest lucru poate că ne vom mai scrie. Cu amintiri așa și-așa";

6. Scrisoarea mea din 19 martie 98 (începe cu: "La 3 martie vă trimiteam scrisoarea următoare" – se face trimiterea la acea scrisoare, apoi se citează finalul din 19 martie: "între timp nu au intervenit lucruri noi. Deci nu am ce vă comunica. Al Dvs.,...)"

7. Scrisoarea Dvs. din 26 martie 1998 (începe cu "După cum m-ați rugat...", se încheie cu: "Cam astea voiam să vi le spun. În rest, toate bune").

Fiind șapte – toate reproduse integral -, ne putem opri, fără a include și scrisoarea mea din 1 aprilie 98.

Această coda, necesară, nu va ocupa mai mult de 10 pagini convenționale; hai, 100, vorba lui Cioran, fie-iertat...

Dacă nu mai aveți còpii, vă trimit eu fotocopii.

Vă urez să vă apară cât mai repede.

Fiindcă Radu Mareş tot nu mi-a scris (s-au făcut 3 luni), vă rog să-i amintiţi că încă mai trăiesc.

Toate bune,

Paul Goma

Azi, să bat în lemnu-mi, încă nu am avut ameţeli. Să fie efectul (în sfârşit) al medicamentelor? Ori pentru că de dimineaţă am ieşit în piaţă şi, ca totdeauna, "aerul" îmi face bine?

De mâine mă apuc să scriu un text despre războiul din Iugoslavia.

(...)

Sâmbătă 27 martie 1999

La noapte se schimbăm ora, intrăm în cea de vară.

Veştile de războiu: foarte rele. îmi fac reproşuri că mi se adeveresc temerile privitoare la cursul evenimentelor. Bieţii occidentali, tot n-au învăţat – nici după Hitler, nici după Saddam, recent. Degeaba distrugi industria, transporturile, degeaba loveşti în populaţie – populaţia nu se va ridica împotriva dictatorului (cum nu s-a ridicat împotriva lui Hitler; nici împotriva lui Antonescu) – rezultatul fiind că bieţii oameni îi blestemau pe americani. Iar în timpul ăsta, Sârbii îi hăcuiesc pe albanezi. Frumoasă treabă!

Duminică 28 martie 1999

În sfârşit, am dat gata o primă parte din textul despre război:

24 martie 1999

VIN AMERICANII!

Ce dar otrăvit au primit, de Bunavestire, creştinii din Iugoslavia – doar nu toţi antisârbii sunt musulmani şi nu numai religia îi desparte pe sârbi de ne-sârbi.

Nu-mi propun să scriu o dare de seamă despre ceea ce se întâmplă acum la hotarele României, ci să împărtăşesc gândurile şi temerile născute din această catastrofă. Şi, în măsura în care voi găsi cu cine să dialoghez, dintre compatrioţi, să comunic partea mea de adevăr.

Ca şi în alte conflicte din alte părţi, în ceea ce se numeşte Iugo-Slavia se înfruntă dorinţa şi voinţa unei comunităţi etnice, de a o supune pe alta, pe altele. Marele-Sârb nu poate accepta să stea pe picior de egalitate cu fraţii-duşmani: Marele-Ungur, Marele-Croat,

Marele-Albanez, Marele-Bulgar, Marele-Român – am închis cercul. Fie că Marele-Cutare fusese în trecut fiul unei Mari (Ungarii, Bulgarii) şi luptă să şi-o re-mărească, fie că niciodată visul şi realitatea nu coinciseseră (Albania, Croaţia, Bosnia), fiecare din aceşti Mari deturnează, falsifică patriotismul (sentiment nobil, motor al fiecărei comunităţi), prefăcîndu-l din mândrie de sine în ură de celălalt – fiindcă mai există un element al naţionalismului: nu neapărat naţia, seminţia, comunitatea de suflet şi de limbă – ci ţara; teritoriul – pământul.

Aşadar, după ce răspunde la întrebarea:

"Cine e mai mare, mai tare, mai frumos, mai ochios, mai viteaz, mai breaz?" – şi răspunde: "Eu!", Marele-Cutare îşi pune întrebarea:

"Cine a fost, primul – aici?" – şi fireşte, îşi răspunde: "Eu!!"

La întâia întrebare nu este nevoie de argumente, de dovezi, de probe are "dreptate" cel mai brutal, mai fără scrupule, mai crud – a se vedea, rezumată, această eternă doctrină a terorii în filmul lui Titus Popovici **Puterea şi Adevărul**, precum şi în romanul lui Popescu-Dumnezeu **Pumnul şi Palma** – acesta ar fi dreptul geografic;

La a doua se cheltuiesc tone de salivă şi de cerneală pentru a probà, cu hârtii, întâietatea în timp pe un spaţiu dat. Potrivit acesteia, există un drept istoric.

Chiar dacă toţi cititorii cunosc ca pe apă geografia-istoria etnică a Peninsulei Balcanice, o recapitulăm: Lăsîndu-i pe Greci, ca binecunoscuţi:

Albanezii alcătuiesc cea mai veche comunitate din vestul Peninsulei Balcanice: Illyrii erau... "Dacii sau Geţii" lor, deci trăiau în acel loc cu câteva secole înainte de Hristos – şi tot pe atunci pământul lor a fost colonizat de romani;

Slavii au coborît din mlaştinile Mazuriei începînd din secolul VI (după Hristos), ramura pornită spre sud a invadat întreaga Peninsulă Balcanică (şi Grecia – pe care au sătenizat-o, au analfabetizat-o) – deci şi actualul teritoriu ocupat azi de Iugoslavia şi de Bulgaria; din aceştia:

Sârbii, desprinşi de Sorabi (rămaşi în actuala Germanie) şi Croaţii au fost semnalaţi nominal între Dunăre şi Adriatica în sec. IX-lea – iar Bulgarii (nomazi de neam türc) s-au aşezat peste slavii care ocupaseră Thracia – dar şi-au pierdut limba, adoptînd-o pe a ocupatului...

Cam tot atunci au apărut şi Ungurii – în Panonia;

Peste toţi, invadaţi şi invadatori s-au revărsat, în secolul al XV-lea "Ruşii din sud-est": Turcii – până în sec. XIX ocupanţii cei mai retrograzi, cei mai obscurantişti, cei mai lipsiţi de spirit european (îmi aduc aminte – cu dragoste şi cu multă compasiune – de prietenul

Mihnea Berindei, turcolog de formaţie, care pretinde şi acum că Turcii, în Europa au constituit "un factor civilizator...").

25 martie 1999

Serbia şi-a câştigat autonomia faţă de turci în 1812 (independenţa în 1878) – ca şi Muntenegrul; Grecia a devenit independentă în 1812, iar Bulgaria: autonomă în 1878, independentă abia în 1908; simultan Bosnia şi Herţegovina au fost ocupate de Austro-Unguri – Croaţia şi Slovenia fiind înghiţite mai demult.

Al doilea război mondial a spart în ţăndări imperiile german, austro-ungar, rusesc – Turcia era din sec. XIX-lea alungată în Asia, păstrînd doar un picior în Europa.

Ca parte componentă a Imperiului Austro-Ungar, fatal: Ungaria a pierdut teritorii, a pierdut comunităţi etnice asupra cărora aproape un mileniu îşi exercitase "rigoarea" (s-a observat eufemismul?). Interludiul 1940-1945 a redat Marii Ungarii iluzia măreţiei sale, drept care în acei câţiva ani a persecutat, a masacrat slavi (sârbi din Voevodina, slovaci din Slovacia, ruteni din Maramureşul istoric), români din Transilvania, pe Evrei trimiţîndu-i fără ezitare la moarte şi tot fără ezitare, după război, trecîndu-i la rubrica şi responsabilitatea României (nu doar cu complicitatea, dar cu binecuvântarea unor evrei-maghiari-victime, ca Elie Wiessel din Sighet, cel care, înainte de a fi laureat al Premiului Nobel pentru Pace, povestea la televiziunea franceză cum fusese arestat şi trimis la Auschwitz "de...jandarmii români"!). De parcă noi, cei ca brazii, ne-am fi mărginit să-i invităm pe "Jidanii mei", vorba Mareşalului, doar la... curăţat zăpada, în Transnistria...

Deşi Ungurii n-ar accepta nici de frică includerea lor (geografică) în "Balcani", prin faptul că se află în conflict acut cu alte două comunităţi balcanice – sârbă şi românească – vrînd-nevrînd fac parte din acest ghem de şerpi beţi de naţionalism, turbaţi de exclusivism, orbiţi de ură-de-celălalt; şi nu se află pe ultimul loc al cruzimilor şi al setei de a domina pe alţii.

Croaţii: ei îşi spun urmaşi ai Goţilor (de ce nu?, la urma urmelor), oricum, au fost aproape de lumea germanică, furnizîndu-i mercenari cavalerişti. Au îmbogăţit limba cu termenul ajuns la noi prin francezi: *cravată*. Germanii au numit basmaua de la gâtul călăreţilor, după etnia acestora: krawate (croaţii îşi spun: hrvat – de aici horvat-ul unguresc). Şi religia a jucat un rol diferenţiator: fiind ei catolici, nu s-au avut chiar ca fraţii cu sârbii ortodocşi.

Bosniacii sunt "localnici" illyrieni – dar, spre deosebire de albanezi, au fost mai întâi slavizaţi (sârbizaţi), apoi islamizaţi – fie cu

iataganul, fie cu avantajele materiale, sociale, ale ne-ghiaurilor. Aşadar, pe sârbi şi pe bosnieci nu-i desparte sângele – ci... istoria: o parte dintre sârbi s-a retras spre nord din calea turcilor, o altă parte (dintre sârbi) a rămas pe loc, nu şi-a părăsit vatra – dar şi-a părăsit credinţa. De aici conflictele.

Cam acelaşi lucru s-a întâmplat cu montenegrinii şi cu "macedonenii" (adică acei băştinaşi din Macedonia greacă, slavizaţi, vorbitori de serbo-croată).

însă nu cu macedonenii noştri, ar(o)mânii – ei însă nefiind angrenaţi în acest conflict (durerea lor fiind de altă natură: se află în patru ţări: Grecia, Bulgaria, Iugoslavia, Albania – şi una adoptivă: România – însă, ca şi Kurzii, nu au o patrie), îi voi lăsa de o parte.

Albanezii: în faţa turcilor, nu s-au retras în masă, spre nord, ca Sârbii, ci... sus, la munte (cum făcuseră şi în timpul invaziei slave – dealtfel ca şi Dacoromanii din Carpaţi, ca şi Grecii); unii, cam o treime, au reuşit să-şi păstreze identitatea creştină, una dintre cele mai timpurii, din sec. III-lea (catolică şi ortodoxă), alţii, cei care au coborît de la munte au fost siliţi să treacă la Islam – într-o proporţie mai însemnată în actuala regiune Kosovo şi în actuala republică Macedonia decât în Albania propriu-zisă.

26 martie 1999

În ochii vecinilor frustraţi, Iugoslavia – ca şi Ceho-Slovacia, ca şi România – este un stat artificial. Dacă se ţine seamă de elementul unificator limbă, atunci această acuzaţie este nefondată: cu excepţia slovenilor, şi Bosniecii şi Croaţii şi Montenegrinii şi Macedonenii (slavi) au ca limbă maternă serbo-croata. Chiar de nu se scrie cu aceleaşi caractere (ortodocşii cu chirilice, catolicii şi musulmanii cu latine), se rosteşte (aproximativ) la fel. Mult mai mari deosebiri există între cehă şi slovacă decât între "bosniacă" şi "voivodineză", de pildă.

Ca în toate formaţiunile statale există şi în Iugoslavia minorităţi etnice, deci lingvistice: maghiară, italiană, bulga-ră, greacă, română, aromână (megleno-româna şi istro-româna dispărînd) şi, în fine, importanta minoritate albaneză, constituind 80% din totalul locuitorilor din regiunea Kosovo, precum şi din Macedonia slavă, aproximativ 25 %.

Exacerbarea naţionalismului (de la naţiune, desigur) a avut efecte nefaste asupra comunităţilor etnice care nu ocupă spaţiul corespunzător răspândirii lor (mai frecvent: pretenţiilor). În Iugoslavia conflictele au izbucnit, întâi între subdiviziunile de sânge şi de limbă comune. Fireşte, agresorul-prim a fost Sârbul. Belgradul rămas comunist a atacat Slovenia – rezultat: Slovenia s-a desprins de

"Familie"; Sârbii tovarăşului Miloşevici au atacat Croaţia – rezultatul: Croaţia s-a debarasat şi ea de tutela Serbiei.

Mult mai dureros a fost războiul din Bosnia – fiindcă acolo a lucrat mai puternic decât în cazul Sloveniei şi al Croaţiei religia: nu doar alta, ci una... duşmană a creştinismului: musulmană. S-a încheiat cum s-a încheiat, armele au tăcut (deocamdată), însă isprava comuniştilor sârbi este aceasta: nici în secolul care va veni din următorul mileniu Sârbii nu vor putea trăi alături de bosnieci: nici alături de croaţi; nici alături de sloveni (ce să mai vorbim de albanezi şi de unguri). Înainte de război, în Sarajevo erau frecvente mariajele între creştini şi musulmani – acum sârbii şi bosniecii, separaţi prin sânge, violuri, moarte nu mai pot (con)vieţui pe aceiaşi stradă (în sate, nici vorbă).

După ce au produs atâtea pagube umane între slavi, Miloşevici (nu are un omolog român, dintre guvernanţi – doar pe unul dintre clownii sinişti ai Securităţii: V.C. Tudor) a trecut la etapa următoare: tulburarea relaţiilor cu minorităţile naţionale.

Miloşevici, nu altul; patrioţii Mari-Sârbi, nu "duşmanii" lor au abolit drepturile legitime ale Ungurilor din Voivodina şi ale Albanezilor din Kosovo. În numele cărui principiu?

În numele sârbităţii – deci în vederea sârbizării.

27 martie 1999

Tovarăşul Miloşevici şi prietenul nostru, luminatul intelectual Vuk Draşcovici (un fel de Marian Munteanu, studentul bătut de mineri, trecut la legionari pe Filiera Securităţii, combinat cu Andrei Pleşu – ministru şi al lui Iliescu) vor ca pe pământul Serbiei să existe numai sârbi; aceştia să fie buni-sârbi; bunii-sârbi să vorbească numai sârba (nu şi dubleta croată); bunii-sârbi, vorbind sârbeşte să simtă sârbeşte! – acesta va fi Omul Nou al mileniului ce va să vină: Sârbul absolut.

Patriotismul sârbesc, legendar, a ţinut în picioare această comunitate vitează, demnă, sub dominaţie străină – turcă, germană – apoi comunistă (dar sub un Stalin aborigen: Tito). S-a dovedit însă inoperant, ba de-a dreptul nociv în ultimul deceniu, când patriotismul s-a prefăcut din dragoste pentru propria naţie în ură faţă de alte naţii, când componenta sa, toleranţa a devenit exlusivism. Din acel moment discursul Sârbului a devenit:

«Eu sânt sârb, îmi iubesc Serbia – toţi ne-sârbii sunt netrebnici, sunt duşmani, deci să plece de pe pământul nostru sârbesc, altfel...!» – am văzut ce înţeleg Sârbii prin *altfel* după cum s-au purtat cu croaţii (lasă, că şi Croaţii au dat replica...) şi cu bosniecii (nu ne-a fost ruşine nici cu fraţii de sânge ai ortodocşilor sârbi: Bosniecii musulmani...):

ai fi zis că vecinii şi prietenii noştri au învăţat ce era mai detestabil, mai mizerabil, mai troglodit de la nazismul nemţesc şi de la bolşevismul rusesc. Desigur, adăugînd "culoarea locală": cruzimea – în care nu-i întrec decât, eventual, Ungurii.

Parcă am mai auzit noi acest Răcnet al Balcanului şi Carpatului reunit(e), ba chiar şi al Pustei. Dacă patriotismul este un sentiment nobil, demn de cinstire, naţionalismul exclusivist (i se mai spune: xenofob) este o plagă al cărei puroi se alimentează dintr-un întristător complex de inferioritate exprimîndu-se prin unul de comică superioritate – astfel:

«Noi, Sârbii (noi, Românii, noi Ungurii – voi, Thracii...) sântem cei mai cinstiţi, cei mai drepţi, cei mai buni, cei mai blânzi – n-am face rău unei muşte – însă nu ne putem desfăşura marile şi latele bune-însuşiri, fiindcă ne împiedecă duşmanul-neamului: Albanezul, Ungurul, Croatul, Bosniacul – acum Occidentul (Ungurul, Bulgarul, Rusul, Ţiganul, Evreul...— acum Occidentul); Olahul, Sârbul, Slovacul, Neamţul, Evreul...).

Să ne aducem aminte cum a pornit conflictul: tovarăşul nostru drag (nu Miodrag, acela-i altul, ci Slobodan) Miloşevici, pentru a-şi confecţiona o politică pe măsură, li s-a adresat sârbilor, arătîndu-i pe Sloveni:

«Din cauza slovenilor nu se găseşte benzină!», iar sârbul de rând, deloc mai breaz decât un bou de român ascultînd cu gura căscată clămpănitul limbii de lemn a lui Iliescu, a pornit război împotriva... ăluia-care-se-ştie-el!;

«Din pricina croaţilor Nemţii refuză să investească la noi!»— şi hai cu mic cu mare la război împotriva hrvaţilor!;

«Voi, care ne-aţi ocupat şi ne-aţi stors o jumătate de mileniu!» – de astă dată nu însuşi Miloşevici vorbise (el cunoscînd istoria sârbilor şi mai puţin decât nu o cunoaşte Iliescu pe a Românilor), ci unul din Razii Theodori indigeni – interpelîndu-i pe bosnieci.

Desigur, asta nu sună mai inteligent decât celebra:

«Aşa-mi trebuie, dacă vorbesc cu o tuberculoasă!»;

Şi tot atât de luminoasă ca acuzaţia unui boxeur sovietic la adresa învingătorului american, persoană de culoare:

«Tu, bă, care linşezi negri!»

28 martie 1998

NATO bombardează Iugoslavia. Şi se miră. Ba chiar se indignează că "poporul iugoslav" încă nu s-a ridicat, cu mic, cu mare, să răstoarne tirania, să-l alunge de la "preşedinţie" pe dictatorul Miloşevici, cauza cauzelor tuturor relelor... Printre atacatori se află şi germanii – nimeni dintre ei nu a atras atenţia (un fel de a vorbi:

militarul execută, nu discută) că în 1944 şi mai ales în 1945, deşi "poporul german" era sătul de război, sătul de Hitler, nu a răspuns la "stimulul" Aliaţilor (citeşte: bombele); că, terorizat de inamic, el, popor indignat, nu s-a întors împotriva Führerului – din contra, s-a declarat solidar cu el, nemernicul – acum garantul mândriei naţionale...

Cei de vârsta mea şi mai în etate să-şi aducă aminte primăvara lui 1944: să fi produs bombardamentele americane asupra Bucureştiului şi Ploeştiului efectul scontat de marii strategi occidentali? Da de unde! "Poporul român" – exact: acela care-i aştepta pe americani să debarce la Mangalia, lângă geamie..., terorizat de bombele (americane) nu s-a răsculat împotriva Conducătorului Antonescu, ci, din filoamericani, Românii au devenit de-a dreptul anti-americani (n-au avut timp să-şi consolideze sentimentele, că au năvălit Ruşii – "care se deosebesc de americani numai prin numărul stelelor de pe drapel", vorba unui reacţionar, dealtfel tată al meu...).

Astfel, propaganda oficială (în Germania, ca şi în Franţa colabora-ţionistă, ca şi în România "aliată"— ca şi în Irak, de curând) a funcţionat exact cum funcţionează azi propaganda tovarăşului Miloşevici asupra sârbilor: «Patria în pericol! »— iar în asemenea situaţie lăsăm de-o parte certurile, incompatibilităţile, chiar duşmăniile intersârbeşti şi facem front în jurul lui Miloşevici, salvatorul naţiei în faţa atacului... Occidentului.

Fiindcă patriotismul este simţire – nu gândire.

Eu unul nu-i pot condamna pe Sârbii care se lasă orbiţi de faptul că un bandit, un criminal un bolşevic, polarizează toate resursele de inimă ale comunităţii în faţa pericolului extern. O spun cu umilitate. Fiindcă în 22 august 1968, şi eu, abia ieşit din închisoare şi din domiciliu obligatoriu, în faţa pericolului rusesc, m-am înscris în Brigăzile Patriotice ale lui Ceauşescu, iar pentru că nu căpătau arme decât membrii de partid, am cerut să intru în PCR. Iar acum, după 31 ani, nu mă mândresc – dar nu regret pasul. Ca român – şi mai ales ca basarabean – nu puteam face decât ceea ce am făcut.

Ceea ce nu înseamnă că Sârbii au avut dreptate să facă (ce au făcut), de au aprins războiul în inima Europei; nu înseamnă defel că au dreptate să facă, acum, ceea ce fac cu Albanezii – în chip de represalii, adică: eu îţi dau cu ciomagul în cap, iar dacă tu zbieri de durere, eşti un "terorist", eşti un "separatist"— deci îţi dau ce meriţi: pe bătrânii tăi îi alung să plece unde-or vedea cu ochii, pe nevastă-ta şi pe fiică-ta le violez, pe frate-tău îl împuşc, iar pe tine te spânzur!

Mecanismul gândirii sârbilor este detracat, nu mai funcţionează omeneşte, evropeneşte: speriindu-se în 1989, de explozia altui conglomerat etnic (URSS), temîndu-se că nu vor mai avea asupra căror

comunităţi să-şi exercite "întâietatea", "serbitudinea" – cum se întâmplase în timpul domniei... croatului Tito – nu au ezitat să folosească arsenalul mental bolşevic, pentru a-i supune pe sloveni, pe croaţi, pe bosnieci, pe macedoneni, pe montenegrini, totodată suprimînd autonomia minorităţilor albaneză şi maghiară.

S-a observat: nu-i condamn pe sârbi pentru că sunt sârbi, pentru că îşi iubesc Serbia – ci pentru că ei, Sârbii se dovedesc, acum, în pragul mileniului al treilea, mai involuaţi politic şi moral decât erau, în secolul trecut opresorii şi ai lor, Turcii.

În virtutea cărui drept Sârbii se consideră – în statul iugoslav – etnie conducătoare, superioară celorlalte ramuri slave, de acelaşi sânge cu ei, de aceeaşi limbă cu ei (sloveni, croaţi, bosnieci)?; întru cât Sârbii se cred îndreptăţiţi să locuiască, doar ei, teritoriul actual, să-i considere pe albanezi, pe unguri, pe bulgari cetăţeni de a doua categorie? Se laudă pe toate drumurile că fuseseră victime ale Germanilor nazişti, cei care îi trata pe slavi drept "rasă inferioară", bună doar de furnizat sclavi – după cum numele vorbeşte...— dar acum fac la fel.

Tragedia de azi are rădăcinile în 1991, când tovarăşul Miloşevici a decis abolirea autonomiei regiunii Kosovo, când le-a interzis albanezilor presa, învăţământul, cultura în limba lor. De ce a făcut asta? îşi imagina că, astfel, albanezii musulmani au să devină, într-o generaţie, ortodocşi sârbi?

Una dintre minciunile răspândite de Belgrad ca să justifice porcăria de la Kosovo: că Albanezii vor să se desprindă de Iugoslavia şi să se alipească la Albania... Vor fi existat – atunci, în 1991 – şi astfel de "visători" – ei şi? Eu am fost coleg de celulă, în Jilava, cu un medic, persoană instruită, azi senator ţărănist de Timişoara, care visa ca România să se alipească la... Italia; la obiecţia că nu avem graniţă că Noua Patrie Mumă, doctorul Theodor V-escu desena pe pătură, cu săpun, harta Balcanilor, a Adriaticei, a ţărmului estic italian, apoi trasa două linii paralele (altfel: drepte...) între Timişoara (acolo locuieşte şi azi) şi Triest:

«Simplu: facem un coridor – ca la Dantzig!»

Ce simplu – să visezi (vise) în închisoare, cu săpunul pe pătură...

Albanezii din Kosovo, în majoritatea lor, nu voiau alipire la Albania – ţară complet ruinată, distrusă de comunismul enverhodgist – ci îşi cereau un drept legitim, normal, într-o Europă normală: păstrarea identităţii – la urma urmelor pe pământul asupra căruia au mai multe drepturi, ei, ca urmaşi ai illyrilor, decât Sârbii, descendenţi ai slavilor năvălitori. Abia în urma persecuţiilor (citeşte: a masacrelor) unele dintre victime s-au gândit la separare.

Tot în 1991 au fost loviţi şi Ungurii – şi ei trebuiau să devină mari-sârbi (ori să plece!) – ca fotbaliştii Kovacevici, Vlahovici, Sabovici...

Minoritatea română din Iugoslavia tace. Din obişnuinţa de a se supune? Să se bucure ea de mai multe drepturi?, doar între valahi şi sârbi nu s-au semnalat conflicte, cu o excepţie, în aprilie 1941, când o însemnată parte a forţelor germane ce au atacat Iugoslavia, avea bazele în România...

Cum tot Românul face politică, îşi dă cu părerea şi despre războiul din Iugoslavia. Simpatia tradiţională, ortodoxismul, nămolul slav, ranchiuna faţă de Occident (care nu ne-a primit în NATO – ca pe unguri...) îi fac pe mulţi dintre compatrioţii noştri să ia partea sârbilor fără nuanţe, fără judecată. Am citit în ziarele româneşti – cele care formează opinia (!) – nu doar imense prostii, ci uriaşe porcării:

— Albanezii din Kosovo sunt prezentaţi drept "terorişti" – dar Cristoiul care face pe ziaristul şi-i învaţă pe analfabetizaţii săi compatrioţi istorie, nu a aflat până azi istoria acestui termen: terorişti? a uitat că astfel le spuneau securiştii partizanilor din munţi, acelor români care încercau să spele ruşinea unei naţii colaboraţioniste?;

— s-a bătut maioneza dâmboviţeană cu "separatismul" Albanezilor – numai şi numai pentru a aduce vorba despre castravetele unguresc;

— aceiaşi jurnaleţi (bine: jurnaloi) împing neruşinarea până la a-i eticheta pe albanezii kosovari drept... comunişti!

Să nu-ţi crezi urechilor! Vasăzică victimele: Albanezii sunt şi terorişti şi separatişti şi comunişti, dar Miloşevici nu e nici terorist, nici, doamne fereşte, comunist! Vasăzică amărâţii de albanezi care cer să poată învăţa, citi-scrie în limba lor sunt... comunişti, în schimb Ruşii care i-au susţinut pe agresori de la început şi s-au opus totdeauna unei soluţionări – nu sunt nici bestii, nici comunişti, nici ruşi! Partidele comuniste occidentale – din Franţa, din Italia, din Germania, din Grecia, care au organizat manifestaţii violente împotriva NATO – acestea să fie oare alcătuite din...necomunişti?

Aceşti diversionişti de limbă română aflaţi în slujba Securităţilor de pretutindeni (şi eterne) îi compară pe Albanezii din Iugoslavia cu Ungurii din România – dar se feresc ca de foc să vorbească de Românii din Rusia – cei care nu au dreptul la limba, la cultura, la identitatea românească!

Ceea ce vor Albanezii din Kosovo – iar Sârbii îi omoară, pentru că au îndrăznit să ceară aşa ceva – nu e diferit de ceea ce vor Românii din Rusia – iar Ruşii încă nu-i omoară (din nou...).

Iar jurnaleţoii dâmboviţelini mor de grija bieţilor sârbi persecutaţi de Occident.

(...) Aş vrea să scriu mai departe despre războiul din Iugoslavia, dar avertismentele (de... tangaj, dacă mă iau după medicamentul pe

care-l iau...) mă descurajează.

Tot 29 martie: nu doar propriul tangaj mă descurajează, ci înconjurătatea. Ce mai pot spune eu despre o asemenea confuzie tragică? întrebare: Cum poţi fi, azi, sârb?

Răspuns: Sânt basarabean, deci apropiat mă simt de albanezi.

APRILIE '99

Joi 1 aprilie 1999

Am ajuns şi la bancul cu pricina: Acum 22 ani eram re-re— arestat: de plèşiţii lui Ceauşete.

Vineri 2 aprilie 1999

Nu mai am ce spune. Mi-au secat cuvintele. Mi s-a trezit refugiul nostru, din '44: 55 ani de-atunci. Dar tot atât de proaspătă rana. (...)

Încă de alaltăseară, discutînd cu Ana, ziceam că are să vină momentul în care o să-i plângem pe sârbi, aşa cum îi plângem acum pe albanezii, alungaţi de la casele lor. (...)

Sâmbătă 3 aprilie 1999

(...) NATO a bombardat Belgradul – clădirea Internelelor şi încă o clădire (foarte) oficială.(...)

Luni 5 aprilie 1999

Ieri am primit de la Cornel Dumitrescu un fax de 16 pagini (!), un interviu al lui Pleşiţă. Prietenul lui Breban este, nu doar un securist rău, ci şi cinci boi. Din care trei cretini-cretini, ba chiar zece dobitoace. Nu neapărat pentru că zice de Goma şi de Tănase că au fost trimişi în Occident cu misie (!), dar nu poate deschide gura, fără a expectora o idioţenie. Printre altele, suprainformatul securist zice că Monica Lovinescu a fost bătută de doi negri, la o gură de metro...

Marţi 6 aprilie 1999

Mi-a telefonat Solacolu că nepotul i-a transmis de la Bucureşti:

— *România literară* de mâine va cuprinde articole, documente despre Caraion – documente binecuvântate de... De cine? — De Pelin!;

— că N. Florescu a luat de la *Vatra* textul lui (al lui Solacolu) şi îl publică în *Jurnalul literar*. Rău a făcut (Solacolu), trebuia să-l lase acolo, să vedem cum anume, cu ce pretexte l-ar fi refuzat amicul Cistelecan, şi el participant la linşajul postum al Caraionului...;

— că Florescu i-ar fi reproşat lui Tudoran că nu a intervenit în dezbaterea despre Caraion;

— că Florescu şi cu Mariana Sipoş au adunat materiale în apărarea lui Caraion – însă n-am înţeles ce au de gând să facă ei cu materialele: le publică, le dau la TV ?

Solacolu se mira că Manolescu a putut face una ca asta. Să nu se mire: multe n-a putut el, săracul Niki – dar a asudat, s-a dat silinţa, în cele din urmă, a reuşit...

(...)Seara: prietenul nostru al intelectualilor angajaţi: Vuk Draşcovici a ieşit în faţă, să spună el idioţia de serviciu, (în locul tovarăşului Miloşevici – care avea gura plină): "Albanezii pot să se întoarcă la casele lor..." Da, domnule. Şi noi care nici nu fuseserăm informaţi (de Cristoiu, de Paleologu, de Paler) că albanezii "plecaseră" – de la casele lor... De unde concluziunea că un vuk e mai draşcovici chiar şi decât un românescu...

Mă tem că nu mai e mult până când îi vom compătimi pe bieţii sârbi... prietenii noştri, barbari. Ana zice:

«De i-am compătimi mai repede...»

Miercuri 7 aprilie 1999

(...)Aseară mi-a telefonat L. I. Stoiciu. M-a luat la rost cu: "Sânteţi cu NATO!" I-am atras atenţia că nu citise ce-i trimisesem (şi despre care el tocmai spusese că se publică săptămâna asta). I-am mai zis că eu ţin totdeauna cu cel mai slab, cu persecutatul – el a zis, după o logică pe care abia atunci i-am cunoscut-o: «Deci, cu Sârbii!». După alte circa 20 cuvinte, am înţeles că n-o să pot discuta cu el – mi-a reproşat: «N-aţi fost în Iugoslavia, deci nu ştiţi ce-i acolo! Eu am fost în Iugoslavia», a precizat – ca să ştiu eu că el ştie despre ce vorbeşte când vorbeşte despre Sârbii persecutaţi în special de NATO şi în general de bestiile de albanezi. După trei secunde am zis că n-am fost (în Iugoslavia), dar ştiu că el a fost în Franţa, am aflat de la Luca Piţu ce a înţeles L.I. Stoiciu din Franţa: că e o ţară de căcat, fiindcă el a călcat în căcaţi de câine, pe stradă... A răspuns că da, aşa e.

Aflu – de la radio – că Miloşevici a ajustat istoria în chestiunea Kosovo după metoda lui Ceauşescu. Dar bineînţeles: Sârbii au făcut dintr-o înfrângere un stindard; pretind că se bătuseră singuri împotriva turcilor! I-auzi, domnule! Vasăzică, în 1389 Sârbii cneazului Lazăr luptaseră singuri-singurei, nu se aflaseră alături nici Bosniecii, nici

Macedonenii. Ce să mai spunem de 1448: Albanezul Scanderbeg nu exista, Româno-maghiarul Iancu de Hunedoara nu ființă nici el! Firește, numai bravii sârbi au luptat și au căzut cu arma în mână la Kossovopolje – și s-au retras, învinși – nici o vorbuliță despre cei vreo 3.000 călăreți moldoveni și despre cei 4.000 arcași din Țara Românească! Și, desigur, nici un cuvânt de fapta foarte moralnică a lui Gheorghe Brancovici, despotul sârb: Iancu de Hunedoara, învinsul de la Kossovoplje, a fost încarcerat pe loc, la Semendria (Smeredevo, pe Dunăre, la Est de Beograd)!

Ce simplu, nu? Și pentru sârbi istoria e ca nevasta: faci ce vrei cu ea: o regulezi, o bați, o omori, o drăgălești, îi spârcuiești zece copii – cine ce are cu tine, doar e a ta?! Uite-așa fac istoria barbarii și analfabeții (români, sârbi și de alte boități).

Ora 21,00: a telefonat Laszlo:

— că a apărut *România literară*, număr dublu, prefațat de Manolescu, "acoperit moral" de Pelin. Necazul, a adăugat, este că apare și Grigurcu – cu ceva despre jurnalul lui Caraion apărut la Nemira;

— că, după toate semnele, Nemira a dat faliment – ei bravos!, iară?

— că despre Dacia are să-mi scrie în scrisoarea pe care o s-o primesc la sfârșitul săptămânii;

— că în curând îi apare Dicționarul și o traducere din italiană;

— că nu i s-a confirmat doctoratul – comisia e condusă de Eugen Simion (care pretinde că sunt foaaarte multe dosare, prin urmare nu a avut timp de al lui Laszlo...);

Relatîndu-i Anei convorbirea, ea m-a întrebat cum a reacționat amicul la scrisoarea mea ultimă, cea în care mă arătam de acord cu publicarea dialogurilor, cu condiția să apară în volum și scrisorile lămuritoare. Am recunoscut că uitasem să-l întreb, îmi va fi răspuns în scris, în epistola ce va să vie. Ea a zis că asta (reacția la scrisoarea mea) va constitui proba: dacă acceptă propunerea mea – sau dacă ba.

Joi 8 aprilie 1999

Iar au bombardat americanii Belgradul (și iar o să mă bombarde Stoiciu, că NATO-al meu îi persecută pe Sârbii lui). Sfârfâlică de Nicolas Poincarré (tot nu știu cum se grafiază corect numele jurnalistului meu preferat) a ajuns *în* Kosovo. Adică în teritoriul controlat de sârbi – dar într-o tabără a UCK-iștilor... Al dracu', Nicolas!

Din nou la Manolescu: oricâte lucruri rele am spus-scris despre el, acestea nu acopereau adevărata dimensiune a ticăloșiei lui – care a început a ieși la suprafața literei tipărite odată cu editorialul din

decembrie 97, despre cartea iscălitoresei, a trecut prin editorialul "Adio, domnule Goma!" şi a eşuat în acest număr special tot al *României literare* (va intra în Istoria literaturii), cel din 7 aprilie 1999.

Laszlo deduce că textul lui Grigurcu nu va fi fost scris special pentru număr, Manolescu i-l va fi băgat aici, dar tot o să-i scriu: vasăzică mie îmi cere să încetăm polemica – dar el continuă să lovească în Caraion? De acord, aştept să citesc.

Vineri 9 aprilie 1999

M-a istovit războiul din Iugoslavia. Este indecent să spun asta, când oamenii suferă, mor, voiam doar să comunic următoarele: chiar dacă nu eşti direct implicat într-un eveniment violent, urmărindu-i desfăşurarea de departe, prin informaţiile ajunse până la tine, se cheamă că participi şi tu – cu sufletul (la mine: cu viscerele). Ca să rămân în celula familială: când eram închis, după 1956, mama şi cu tata, liberi – am vrut să spun: neîncarceraţi – dar, ca nişte foşti deţinuţi ce erau, spuneau că ar fi preferat să se afle şi ei în închisoare, măcar să ştie o treabă, fiindcă de afară, de departe, dacă suferinţa fizică, directă lipseşte, se multiplică cu trei, cu cinci sufleteasca; cea alimentată de întrebarea terorizantă: «Ce-o fi făcînd Al Nostru, acum? O fi flămînd, i-o fi frig? L-or fi bătînd? Dar dacă a murit?» N-am intenţia de a inversa situaţiile, poziţiile, nu pretind că spectatorul oboseşte mai mult decât jucătorul, decât gladiatorul, decât victima azvârlită în arena cu lei – ci: a fi cu sufletul alături de cineva într-o ceva înseamnă a fi, aşa, puţin, şi cu trupul.

La mine lucrează şi încărcătura memoriei afective. În 1940, pe când nu aveam ţinere de minte, apoi începînd din martie 1944 (ia te uită: chiar a doua zi după izbucnirea războiului în Iugoslavia, în 25 martie, s-au împlinit 55 ani de la plecarea noastră în neştiut...) am luat eu însumi istoria în piept – mai adevărat: peste bot... De aceea sânt sensibil la soarta alungaţilor de la casa lor, a celor siliţi să-şi ia lumea în cap, cu boccelele pe care le pot duce în spinare...

Socot că imposibilitatea ori refuzul de a te "transpune în pielea celuilalt" – vecin, ori duşman – este o probă de primitivism. Probabil această lipsă reprezintă un plus care a făcut ca anumiţi oameni să-i supună pe alţii şi să-i suprime – fiindcă, vorba ceea: dacă ar fi gândit, n-ar mai fi acţionat... Rămânînd la comunitatea noastră românească: aşa cum asupritorii noştri tătari, turci, unguri, ruşi nu s-au gândit nici o clipă la suferinţele pe care ni le pricinuiesc – pe noi, la rându-ne, ne-a cam durut în dur, cum atât de frumos se exprimă poporul nostru cel de veacuri. Când ne-a venit bine să facem noi, altora, rău – fie acei-alţii din altă seminţie: evrei, ţigani, fie din una pe care, până mai ieri, o

pupasem în cur (acum vorbesc de nemții căzuți în mâinile bravilor români imediat după 23 august 44), fie de același sânge, dar ale căror interese veneau în contradicție cu ale noastre: refugiații din Basarabia și din Bucovina de Nord; și tot după ziua de 23 august, cea, vorba Monicăi Lovinescu, "despicătoare de istorie" (ea avea în vedere alt eveniment – însă bravul Mircea Zaciu îl celebra printr-un scenariu-cinematografic, în tandru tandem cu Vasile Rebreanu și nu va rămâne doar la acesta, va trece la celălalt: 6 martie 45...).

Mare decepție mi-a pricinuit L.I. Stoiciu, prin telefonul ultim. Pozițiunea lui față de mineri – amendată de *Convorbiri literare* mi se păruse o "ciudățenie", nicidecum o aliniere până la confuzie cu linia Cristoică. Și iată,în chestiunea albaneză judecă taman ca sinistrul scînteios: că Sârbii sunt victime ale Occidentului, că Albanezii sunt "teroriști", că toți cei care (ca mine!) îi apără pe albanezi, apără NATO...

L-am re-ascultat aseară pe Milan Comnenici, ministrul Informațiilor de la Belgrad. Întâia oară, auzindu-i monologul furios, dement, am crezut că e un tovarăș din echipa de comuniști-beliști ai lui Miloșevici. Ei, bine, nu: Comneninci – ca și Drașcovici – a fost în opoziție până acum doi-trei ani, el este intelectual, dânsul este scriitor!

Întrebare: poate un intelectual, un scriitor să susțină în gura mare că Sârbii sunt victime ale Occidentalilor, dar să refuze să vorbească de victimele lor: croații, bosniecii, acum albanezii?; poate un scriitor, un intelectual nega că regiunea Kosovo a fost golită de albanezi, nu prin bombardamentele NATO-ului, ci prin mult anterioara acțiune deliberată a armatei și a poliției sârbe?

Da, din nefericire, poate: dacă acel intelectual, scriitor se numește Pleșu (de ce-am uita textele "patriotice" împotriva lui Negoițescu?); dacă se numește A. D. Munteanu, Răzvan Theodorescu, Fănuș Neagu, Marin Sorescu – nu-i mai pomenesc pe alde Everac, Vulpescu, Ungheanu și alți lămuriți, cum le zice Negoițescu.

Fiindcă aici, în chestiunea războiului din Iugoslavia (specialiștii, mai cu seamă oficiali refuză termenul *război*, ca inadecvat – mie mi se pare adecvat), nu este deloc vorba dacă tu "ții" cu Sârbii *ori cu* Albanezii: dacă tu te afli "de partea ortodoxiei" *sau* a islamului: dacă "înclini" spre Occident *ori* spre Orient. Astfel este pusă în ecuație chestiunea de către tipi tulburi ca Vadim, Cristoiu, C.K.T. Popescu (prietenul lui Tudoran – și al lui Manolescu). Fiindcă lucrurile nu sunt în alb-negru: iată, eu pot foarte bine să nu fiu împotriva Sârbilor – și simultan să stau cu inima mea de refugiat alături de alungații-pe—drumuri kosovari (întâmplător albanezi – și mai întâmplător: majoritar musulmani); și pot foarte bine să fiu ortodox, să păstrez prețuire pentru ortodoxia sârbilor – dar să nu fiu de acord cu patriarhul Pavle când

spune că Biserica ortodoxă sârbească are datoria să fie alături de credincioşii săi "în lupta pentru apărarea neamului" – dar ferindu-se ca de foc să amintească *cum anume* luptă Sârbii "pentru apărarea neamului": suprimîndu-i pe ne-sârbi, fie ei papistaşi (Croaţii), fie "turci": Bosniecii, Albanezii din Kosovo.

Eram un naiv când reproşam simpatrioţilor *amnezia* – pe care o puneam pe seama ne-informării, a nepăsării, a inapetitului, a neseriozităţii – etc, etc. Nu, dragă Goma: la români, amnezia e un program; o armă; ea este secretul perenităţii – păi ar dăinui neamul ăsta, "peste veacuri (chiar peste milenii)", dacă ar avea ţinere de minte şi ar păstra mereu în faţa ochilor, ca reproşuri, toate trădările de celălalt, toate trădările de sine?; toate micile măgării şi marile porcării? Unde am ajunge, cu o astfel de memorie dăunătoare unităţii neamului?

Nu, domnule: noi sântem amnezici, nu pentru că nu facem exerciţii de memorizaţionare, pentru că nu consemnăm în piatră, pe lemn, pe hârtie faptele petrecute, acum – ci fiindcă practicăm igiena mentală, spălarea capului pe dinlăuntru potrivit principiului: "Cine ştie mult moare iu(l)te" şi: "Decât filosof ofticos mai bine român şmecheros". Drept care nu lăsăm pe seama timpului cel trecătoriu ştergerea din memorie a ceea ce, la un moment dat, se aflase înregistrat pe creer – ci ştergem noi, deliberat, răzuim scrisul, înscrisul, înregistrarea: ca nocivă sănătăţii noastre minţuale. Rezultatul? – strălucit: dacă nu mai ţin minte porcăriile făcute *altuia,* în mod necesar acel *altul* nici nu există ca *victimă a mea,* nu? Dar e atât de limpede! Iată, mai trăiesc încă destui trăitori majori din timpul războiului ultim – până în '89 s-a vorbit despre una din ruşinile, crimele noastre naţionale: trimiterea la moarte, în Transnistria, a Evreilor şi a Ţiganilor? "Nu prea cam", vorba ardeleanului. Fiindcă, de cum comunismul a luat-o pe arătura naţionalismului (altă îngheţată fiartă: naţionalismul... comunist, sau: patriotismul cu voie de la Secu – poţi vedea fructul, citind românis-mele-mari ale Veceului Tudor), cum nu s-a mai vorbit de "anume crime burgheze" – de care "se cam" vorbise pe timpul lui Stalin, dacă avem ţinere de minte de... istorie literară: **Ninge peste Ucraina** de Baranga, **Şatra** de Zaharia Stancu...

Dacă acum, după zece ani (zece ani!) de la revoluţie, vorba lui L.I. Stoiciu (nu: el scrie: *R*evoluţie), se vorbeşte despre ce li s-a întâmplat evreilor şi ţiganilor, în continuare se tace (există o forma activă a verbului, măcar pentru că se mai spune: "o tăcere răsunătoare – sau asurzitoare") comportamentul românilor faţă de prizonierii de război germani (după 23 august 44); trimiterea nemţilor cetăţeni români – saşii, şvabii – la "reconstrucţie", în Rusia; faptele rele ale românilor faţă de, totuşi, nişte români ca ei: Basarabenii şi Bucovinenii refugiaţi; şi în legătură cu Sârbii, Nemţii, Basarabenii, Bucovinenii, Macedonenii – şi bineînţeles: Românii – deportaţi în Bărăgan...

Încă o dată: neținînd minte (cu program, desigur), fapta rea, Românul Amnezic a șters din cartea de imobil, vorba celuia și victima. Reiese că el, Românul n-a făcut în viața lui rău unei muște (nu: muștii, nu), căci el este foarte omenos, și-ar da și cămașa de pre sine...

Am fost surprins să recunosc în această gândire-de-piatră a românului gândirea sârbului. Același mecanism – același primitivism; același complex de inferioritate manifestat prin unul de superioritate: aceeași programatică confuzie a punctelor de vedere, de la vlădică până la opi(n)că, pentru a rămâne în universul sud-slav. În fond, același mizerabil reflex de apărare, copilăresc: «El a dat primul, dom'...».

Sâmbătă 10 aprilie 1999

"Rece, ca o zi de april", am citit asta pe undeva. Frig, posomorât, a ploaie.Iugoslavia lui Miloșevici îmi apare ca România lui Ceaușescu: nici un opozant cu sufletul nu este și cu gura; între gând și faptă: nici o legătură, de parcă balcaniștii noștri ar trăi în inima Africii, în acele comunități unde este echivalată dorința cu acțiunea: stai în cur, la umbră, îți zici: «Ș-acuma hai să ziceam că făceam opoziție...» – și gata, vorba își este suficient sieși – că doar și Dumnezeu acela a făcut lumea, cuvântînd... Și la Sârbi cei care n-au mai putut răbda s-au exilat – în exil, spre deosebire de unii români (nu mulți, dar orișicâtuși...), Sârbii nu vorbesc. De frică. Nu știu cât va fi frica de Securitatea lor, UDB, și câtă frica de compatrioții lor, și ei exilați, gata să taie beregata "trădătorului care vorbește rău de patria lui, Serbia..."

Dacă schimbi doar cuvântul "Serbia", auzi zvon de tilișcă dinspre plaiul mioritic. Comuniștii și securiștii au pus semnul egalității între patrie și regim, între Ceaușescu (citește: Miloșevici) și țară. Auzi pe te miri ce milițienist, activist, securist ceceist – internaționalist – devenit mare patriotist invocînd "suveranitatea națională"! Cristoiu, C.K. Popescu, C. Stănescu, Paler și alți necși' ți se uită în adâncul ochilor și îți explică ei cum stăm cu națiunea, cu patria, cu "suveranitatea" ei. Nu se găsește nici un om normal să le atragă atenția că și Ceaușescu era un campion al "suveranității naționale", în virtutea căreia numai *tiranul nostru* are dreptul să ne belească, după care să ne pună să-i mulțumim din inimă – dar să nu care cumva să se amestece "străinii" (mânca-le-ar inima câinii!). Și așa cum acest reflex mental a rămas, chiar la știutorii de carte din România ("Lovești în Blandiana – lovești în democrație!" – cum decretau Simuț și Chirilă de la Oradea), așa le-a rămas sârbilor, după Tito – mai ales că la ei e stare de urgență: război, oricât l-ar nega strategii.

Faptul că Sârbii nu acceptă că ei *au început*, că ei *au făcut mai mare rău* – în ordine cronologică (și cantitativ crescătoare: slovenilor,

croaților, bosniecilor – acum albanezilor) este un semn indubitabil de neevoluție umană, de primitivism de gândire – fiindcă numai primitivul este incapabil de elementara obiectivare. "Bine-bine, eu am, în continuare, dreptate", să zică, "dar și eu i-am dat câteva peste bot..."

Nici măcar. Sârbii sunt îngerași neprihăniți. Nici vorbă să accepte că au făcut rău, nedreptate *altora* – ei nu realizează că acel *altul* este o ființă vie, ba chiar om și el, nu un obiect, cel mult un animal.

În închisoare, unde, în perioada mea, fuseseră vărsați și polițiști și jandarmi de cea mai abjectă speță, în momentele (rare, e drept) în care acceptau să se confeseze – am folosit un termen greșit: spovedania este un act consecutiv constatării (și acceptării) că ai greșit – deci corectez: își povesteau "isprăvile" lor de polițai și jăndari.

Celor care fuseseră "cu slujba" în Transnistria le mai scăpau și "amănunte" relative la evrei și la țigani... N-am simțit la niciunul (eu n-am simțit, de la cei pe care i-am auzit povestind altora, în celulă, cum era "acolo") – n-am simțit, ziceam, vreo urmă de compasiune pentru mizeria, pentru disperarea în decădere a victimelor, pentru suferințele lor. însă nici de ură – nu, dragă, ei executau un ordin, nu ei erau pricinuitorii suferințelor, ci doar paznici ori însoțitori de convoaie...— e-he, dac-ar fi fost după ei, le-ar fi dat drumul pe loc... Aiurea, dat-drumul! Compasiune? Nimic. Solidaritate umană în suferință? Nimic. Ba chiar – căci noi, Românii avem un ascuțit simț al umorului – zăboveau, se înviorau povestind cutare întâmplare "de râs".

îmi aduc aminte două, simetrice (ambele povestite de jandarmi):

1. cum "un țigan bătrân", umblînd prin viscol și mereu căzînd, zicea că el "merge la Fetești, la un văr";

2. cum "o ovreicuță tânără" din convoi i-a dat de înțeles că s-ar regula cu el, cu jandarmul, dacă-i i-ar da ceva de mâncare, însă el (jandarmul) n-a vrut, fiindcă... "îi umblau păduchii și pe obraz, îi intrau în ochi – ce-o fi fost la pizda ei..."

Care-i concluzia mea: că Sârbii de azi sunt leiți jandarmii români care "făcuseră" Transnistria? Da de unde! Concluzia mea este ceastălaltă: natura românului: asemănătoare naturii sârbului, mai puțin prin prostie, prin cruzime (acestea fiind consecințe) – cât prin primitivismul structurii. Prin incapacitatea de se "muta" în pielea celuilalt – pentru scriitor, neputința (sau: neștiința) de "a se transpune".

În "povestirile" jandarmului, cutremurător nu era faptul că bietul țigan își pierduse mințile și, înaintînd spre nord-est, prin stepă, aștepta să ajungă la Fetești...; nici că ovreicuța tânără (ce va fi fost la viața ei: elevă? studentă? pianistă?) s-ar fi dat pe loc, pentru un coltuc de pâine – dar era prea păduchioasă...—ci faptul că *cestălalt*, naratorul nu era om, un biped, care să aibă și sentimente, nu doar instincte – fiindcă nu putea ieși din subiectivismu-i de animal.

Sârbii de acum – de la ei de acasă, din exil – n-au decât să pretindă, în viitorul care se apropie, că ei, bieţii, *nu ştiau* ce *li se* întâmplă albanezilor (ah, impersonalul sârbo-românatic!); că ei *nu erau informaţi* – ba chiar dezinformaţi de regimul bestiei de Miloşevici. Nu vor face decât să-i "imite" pe românii de până la '89. Care, sărăcuţii, ei erau foarte persecutaţi: Ceauşescu nu le punea la dispoziţie presa occidentală (ba chiar, auzi, obrăznicie: interzicea presa liberă!), de unde să afle ei, dacă încă nu venise 22 decembrie, deci Brucan nu anunţase că se dă voie de la Poliţiune?

Cine vrea să afle – află, chiar dacă nu i se oferă pe tavă informaţia. Adevărul este că, aşa cum Românii nu voiau să ştie, înainte de '89, ce se petrece cu ei înşişi, taman aşa, acum, Sârbii refuză să ştie ce *li se* întâmplă – lor, în raport cu albanezii.

E mai comod să... nu ştii. Dormi mai liniştit. De ce să-ţi tulburi viaţa (şi aşa grea) cu informaţia că eşti un laş, un ticălos, un criminal? Chiar dacă nu tu ai vărsat sânge, însă te-ai făcut complice, fiindcă ai închis ochii (şi urechile), ca să nu vezi, să nu auzi, să trăieşti tu bine (şi la vară cald).

Românii noştri sunt mult mai apropiaţi de sârbi decât vor ei să admită (mai ales cei care se cred ieşiţi pe jumătate din "coapsa" dreaptă a lui Traian, jumătate din coasta stângă a lui Decebal, altfel bulgari d-ai noştri, din popor – când nu sunt ţigani neaoşi...). Fiindcă şi Sârbul şi Românul pornesc de la o stare (reală sau cultivată "de-a lungul veacurilor"): aceea de perpetuu *persecutat*. Însă dacă Românul rămâne la psihologia plângăciosului, a tânguitoriului (nu va fi lucrînd la noi şi procentajul ridicat de sânge ţigănesc?), Sârbul nu se opreşte la stadiul de *victimă*, ci urcă la acela de *martir*.

Chestie de... gene.

Iar dacă porcăriile pe care le fac ai noştri ca brazii s-ar putea, la o adică, explica şi prin tembelismul nostru mioritic, la sârbi crimele se explică prin... setea lor, sclavină, de martiraj. Chiar dacă adeseori aceasta ia aspecte dintre cele mai penibile (şi violent lipsite de inteligenţă), ca acele "lanţuri-scuturi umane" pe podurile din Belgrad... Ridicole, tragic de ridicole, pentru că NATO-ul, pe de o parte nu are interes să distrugă *acel* pod; pe de alta: nu l-ar bombarda, ştiind (şi a dovedit că ştie foarte bine) că se află oameni pe el.

Şi atunci: unde-i riscul? Nicăiri.

Mă uit şi eu la imaginile provenite de la TV oficială, belgrădeană cu manifestaţiile anti-NATO, cu acele "concerte de rock"... Desigur, la vreme de război nu mai ţii seamă de partea ridicolă a comportamentului (la o adică şi frica poate părea ridicolă – în ochii altuia). Însă nu mă pot stăpâni să mărturisesc: aşa cum sună (în sârbeşte), rock-ul lor, nu e deloc mai breaz ca cel rusesc (fiind vorba

aici de incompatibilitatea unei anume limbi cu anume muzică). Cât despre interpretele de muzică populară, dînd din cap şi din cur pe scene... Doamne Dumne-zeule: înainte mă opream cu mare plăcere pe un post de radio sârbesc (de aici, de la Paris), tocmai, pentru că îmi place muzica lor, populară (pe care o găsesc în cea din Banatul nostru), însă ce ieşea în această împrejurare nu era mai puţin fals, nici mai puţin strident-alături decât neaoşa noastră Maria Lătăreţu, interpretînd pentru dumneavoastră "Hora Păcii-ntre Picioare".

Nu ridicolul: grotescul. Pe care nu-l poate şterge tragica realitate: războiul. Şi tristul: şi "lanţurile" şi '"concertele" sunt manifestaţii-organizate. Numai un occidental poate fi înşelat în privinţa naturii propagandistice de cea mai joasă extracţie a acestor "eroisme".

Seara: mi-a trimis Victor Lupan, Soljeniţân: **Grăuntele între pietrele (de moară)** – traduc după franceză -, scris în toamna lui 1978, continuare a **Stejarului...**, tot la Fayard.

Am citit vreo 20 de pagini de la început, m-am dus la ultimul capitol, în care povesteşte atacurile prin broşuri, cărţi împotriva lui, puse la cale de "cekaghebişti", cum le zice el. N-am citit nici una – de cea "semnată" de prima lui soţie, Natalia Reşetovskaia am auzit, însă de cea a Cehului Thomas Rezac (probabil se pronunţă: Jejaci) ba.

M-am oprit, întâi, la "catehismul Organului" – când se aşterne el pe trudă, să-ţi facă scurta-biografie..., e-he! Unele puncte sunt doar pentru el, celelalte se potrivesc oricui a avut de a face cu "enkacuriştii", ca să nu mă las mai prejos de Lucapiţu – căci şi noi inventăm cuvinte, nu? Iată:

"1. Bunicu-său a fost un tiran faţă de familie şi vecini – a dispărut în mod misterios;

"2. Tată-să era un Alb, executat de Roşii;

"3. Unchiu-său – un tâlhar de drumul mare;

"4. El (Soljeniţân) a avut, din copilărie manifestări bolnăvicioase;

"5. Tot din copilărie a fost un antisemit;

"6. Şi tot din fragedă pruncie se dovedise un ambiţios patologic;

"7. «Omul cel mai fricos, mai laş din câţi am întâlnit»;

"8. Un hoţ;

"9. Un destrăbălat;

"10. Un trădător de ţară;

"11. A provocat propria-i arestare;

"12. I-a turnat pe toţi prietenii, cunoscuţii;

"13. În închisoare a fost turnător vestit;

"14. Căuta, în mod ipocrit solitudinea, sub pretext că scrie;

"15. Tot ce a scris a scris din frustrare, din conştiinţa lipsei de talent, mânat numai din gelozie şi din ambiţie – altfel nu are umbră de talent;

În fine, ultimul punct (la el: 20):

"în tot ce a scris sunt manifeste semnele unor boli psihice. Ar trebui să fie dat pe mâna unui psihiatru".

Asta, da. Şi de mine au scris negru pe alb că sunt nebun, că ar trebui să fiu internat într-un spital: Alain Paruit, Geta Dimisianu, Ţârlea, V.C. Tudor, Zaciu – şi încă alţii, nu-i mai ţin minte (parcă şi lumina-lumii Bianca Marcu-Dumitraşcu-Balotă).

Duminică 11 aprilie 1999

Paştele. N-am fost la înviere. Am rămas acasă.

"În Balcani", zice presa, continuă bombardamentele.

Aseară, la TV, am văzut o sârboaică de vreo 40 ani, venită în Franţa de la 4 ani, măritată cu un francez – 'telectuali ambii. Atât ea cât şi el susţin că tot ce se dă la televiziunea franceză privindu-i pe albanezi "c'est de la propagande occidentale"; că singurele reportaje adevărate sunt cele ale televiziunii sârbeşti; că nu este adevărat că Sârbii au început ostilităţile – cu Slovenii, cu Croaţii, cu Bosniecii "parce que les Croates sont des fascistes, pendant la guerre ils étaient avec Hitler"; şi fiindcă... Bosniecii "sont des turcs, ils rêvent d'un état musulman extrémiste en Europe"). "Et les Albanais..." – despre albanezi nu spun nimic inteligibil, doar lasă punctele cât mai suspendate, fiindcă au învăţat ei (unde?) că acestea întâi seamănă îndoiala, apoi pur şi simplu discreditează.

Am auzit un singur sârb, un universitar cam de vârsta mea vorbind rezonabil – atât din punctul de vedere al "întâietăţii istorico-geografice" (atât că nu a spus că Illyrii erau pomeniţi *acolo* cu câteva bune secole înainte de Hristos, iar Slavii-primi au fost semnalaţi *în acelaşi loc* în secolul VI după Cristos, ceea ce dă în jur de un mileniu, nu?). Acesta, la întrebarea dacă chiar nu există opoziţie anticomunistă în Iugoslavia a răspuns fără ezitare: «Nu, nu există!». De ce? «Pentru că Sârbii sunt total cretinizaţi de cei 50 ani de comunism şi nu realizează deosebirea – ba chiar contradicţia – între Serbia şi Miloşevici». Întrebat fiind: cum de vârfurile opoziţiei de până acum trei-patru ani se află acum lângă Miloşevici (Draşcovici, Comnenici), a răspuns: « Sârbul nu rezistă la îndelungată suferinţă, el reacţionează violent pe moment, însă dacă este ţinut o vreme "la pământ", sfârşeşte prin a ceda»...

Nu cred că analiza Sârbului este întru totul adevărată – oricum, tot atât, cât a mea privitoare la români, însă dacă ne gândim la Nemţii de sub Hitler: credeau ei că ceea ce prezenta aparatul de propagandă a lui Goebbels era neadevărat? Deloc!

O comunitate rănită (sau avînd complexul persecuţiei, ca cea sârbească) reacţionează simplu, "la primul nivel", nu se complică. În

momente de criză, tot ce este împotriva unuia de-al nostru (chiar dacă acel al-nostru este un ticălos, un criminal), este şi împotriva mea – deci a comunităţii mele.

Nemţii au trebuit să fie mai întâi înfrânţi militar, să li se distrugă ţara, să fie umiliţi in corpore – şi acuzaţi tot aşa – de complicitate *şi* prin tăcere; deasemeni a trebuit să treacă timp, ca să moară "bătrânii" lor... Mitul lui Moise în Sinai este mereu valabil, mereu aplicabil.

Sârbii de prin anul 2050 vor accepta (cu sfert de gură) că părinţii şi bunicii lor au... cam greşit (nu se poate să nu aibă şi ei ardeleni de serviciu).

După cum Românii de prin anul 2022 (arată frumos timpul consemnat, nu?) vor admite că părinţii şi bunicii lor fuseseră cam... laşi, cam colaboraţionişti, cam lipsiţi de coloană vertebrală – altfel plini de tot felul de talente, ce să mai vorbim de geniu!

Mă întorc la Soljeniţân: Cartea amintită a fost scrisă în 1978, deci "abia" după 4 ani de la exilare. Autorul are circumstanţele atenuante ale sentimentalului; ale uimitului că este atacat şi de cei de dincoace de baricadă... Nu-i cunosc amintirile ulterioare, deci nu pot nici să spun că exilul l-ar fi învăţat minte.

Iată, eu care nu mai eram "virgin" în 1977, doar mai fusesem în Occident între 1972-73, nu jur cu mâna pe inimă că aş fi fost mai iniţiat în tain(iţ)ele Securităţii. Deşi...Mă gândesc acum: în 1978 nu aveam o imagine radical diferită decât acum – despre ai mei colegi, compatrioţi, coexilioţi (dovadă fiind **Jurnal pe Sărite**). Deosebirea fiind de natură a "genului": Soljeniţân a scris ceea ce a scris despre ofurile lui de om rănit de nedreptăţirile celor apropiaţi într-o *carte de memorii*, care presupune rezumare, sintetizare – nu consemnare cvasi-mecanică a prezentului, într-un *jurnal*. Ar fi interesant de aflat ce scria el în jurnalul său (propriu şi personal) – cu certitudine ţine aşa ceva.

Deşi, la venirea în Occident, la 20 noiembrie 1977, eram mult mai dărâmat (de detenţie, dar mai ales de "chimizarea lui Pleşiţă") decât Soljeniţân – el fiind doar şocat), în ciuda precauţiilor, a "menajării" la care m-au supus – din prietenie, desigur – Monicii, Ţepeneag, Paruit, Marie-France, Berindei – am fost întâmpinat, în fine; izbit peste obraz, în curând, de veşti rele dinspre prieteni: trădarea lui Tănase (aflată de la Ţepeneag şi Paruit), trădarea lui Ţepeneag (trăită în direct, începînd din aprilie 78), atacurile unor exilaţi, foşti deţinuţi politici, fie directe-orale, ca ale lui Varlam şi Cîmpeanu, ca în întâlnirile de la Cercul democratic din Germania, fie în publicaţii cretine ca *BIRE*, ori doar idioate precum *Carpaţii, Stindardul* (nu-l mai pun la socoteală pe VéCé Gheorghiu, de mirare ar fi fost dacă nu s-ar fi manifestat astfel).

Faţă cu asemenea agresiuni, am avut reflexul normal de a răspunde, de a replică – dar unde? în care publicaţie? Consultîndu-mă

cu Monicii – cu cine alţii?, m-am izbit, nu doar de neputinţa lor de a răspunde în scris unor calomnii scrise (ei făcuseră bătături de atâtea insulte), dar şi de programul lor: "Nu-i luăm în seamă pe aceşti nimeni"; "Nu ne punem mintea cu astfel de indivizi...".

Nu eram de acord cu asemenea înţelepciuni. Am rămas convins, în ciuda multor eşecuri, dar şi gafe ale mele că nu trebuie să-l laşi pe porc să te înnoroieze, fără să-i arzi un picior peste rât: că nu-i deloc semn de înţelepciune să nu reacţionezi măcar răstindu-te la câinii care te latră, ba chiar ţi-au încolţit manşetele nădragilor.

Dar unde să publici răspunsurile? Existau, atunci, trei periodice apropiate mie: *Limite, Ethos, Cahiers de l'Est.* Primele două ale Monicilor, a treia a lui Ţepeneag. Dar niciunul nu primea să cheltuiască preţiosul spaţiu tipografic cu "polemici" (am pus ghilimelele deriziunii, ca să ilustrez vizual oralul amicilor). Mi s-au publicat una sau două chestii în legionarul *Cuvânt românesc* al lui Bălaşu, dar numai la adresa securiştilor dovediţi, nu şi împotriva fraţilor-camarazi.

Chiar acum (ora 9,30 dimineaţa) mi-a telefonat Solacolu: a primit *România literară* numărul special. L-a dărâmat!, zice. Se întreba mereu, mereu ce i s-o fi întâmplat lui Manolescu, de a ajuns să se dea pe mâna lui Pelin... Mi-a spus că textul lui Grigurcu este ticălos, o să văd când o să-l citesc cu ochii mei. A mai spus: din această afacere (*România literară*) rău ies Monicii.

Pelin mă atacă în intervenţiile lui... Mi se ca să zic aşa!

După amiază: Solacolu îmi retelefonează: Manolescu şi Pelin au publicat o scrisoare a lui Caraion către Ierunca (şi confiscată de Securitate) din care reiese că "monstrul" era cu adevărat monstruos. Numai că... "Dragă Virgil" este... Virgil Vasiliu, nu Virgil Ierunca...

În continuare, Solacolu s-a mirat că Manolescu îi pune lui Pelin la dispoziţie *R.L.* I-am adus aminte: în 1991 i-a încredinţat lui Sturdza-Voican, tot acolo, 2 numere consecutive, cinci pagini. Uitase. Eu: nu.

Luni 12 aprilie 1999

Am adunat şi pus într-un dosar aparte textele mele privindu-l pe Caraion:

1. Scrisoare către Grigurcu, 22 aug. 1998;
2. O aniversare 22 oct.;
3. Scrisoare către Grigurcu 11 nov.;
4. Pe marginea unui editorial 21 dec. 98;
5. Din nou despre Caraion 24 ian. 1999;
6. Buduca 1 febr. 99;
7. Iarăşi despre Caraion 6 febr. 99.

Am, în continuare, certitudinea că am fost primul care să fi reacționat la valul de atacuri calomnioase, mincinoase. Mariana Sipoș, în timpul ultimei convorbiri telefonice, spunea că ea vorbise despre Caraion cu mult înainte. Adevărat, însă... Date fiind constrângerile de timp (și de bani – ale ei) telefonice, m-am abținut de a-i atrage atenția că ea vorbise, în general, despre Caraion, or eu scrisesem primul *Nu*! campaniei anti-Caraion din jurul cărții **Această dragoste...**

Primul, al cincilea – ce contează... Ba contează! Fiindcă bravii compatrioți amnezici, nu numai că trec cu vederea fapta altuia, ci și-o propun pe a lor, în frunte, în buna tradiție a literaturii de ficție...

Judecînd după ce mi-a spus Solacolu că ar fi produs în redacția *R.L.* telefonul Marianei Sipoș (că "Virgil"-ul căreia era adresată scrisoarea nu era Ierunca, ci Vasiliu) arată panica *de moment:* or să publice o notiță de "rectificare" și cu asta se vor considera spălați de păcatele, nu doar trecute, ci și viitoare. Oare? Ba n-au să publice nimic! îl cunosc pe Manolescu mai bine decât se cunoaște el însuși – Manolescu nu dă desmințiri, nu-și recunoaște erorile – nu fiindcă s-ar simți "pe deasupra" – ci, tocmai: se știe slab, fragil, în ochii lui recunoașterea unei banale și omenești "scăpări" l-ar coborî, l-ar diminua, l-ar nega... Câte despre eternelul Dimisianu...

Întâmplarea cu scrisoarea dovedește că "suplimentul Caraion" nu a fost trimis spre verificare, Monicilor. Ierunca ar fi atras atenția numaidecât că nu lui îi era adresată acea scrisoare. Și dacă se adeverește impresia lui Solacolu: publicînd acum, în 1999, acele texte murdare despre Monica și despre Virgil, Manolescu le fac un imens rău: atunci, tipărite în cârpuța-pentru-muci numită *Săptămîna*, cei buni nici nu le luaseră în seamă, punîndu-le pe seama invențiilor Securității; acum însă, cu "garanția" securiitorului Pelin (că acele afirmații sunt, dacă nu și adevărate, atunci măcar scrise de mâna lui Caraion), optica e schimbată. Iscălitoreasa volumului **Această dragoste...** măcar îi menajase pe Monica și pe Virgil, neproducînd citate din *Săptămîna*; *România literară* însă a ales Calea Regală a Cretinismului Literatorios Romândru, altfel spus (ca să fie citat și Dimisică): Bulevardul Nesimțirii Manolesciene inaugurat(ă) în 1990, în numerele 50, 51 și 52, prin **Scrisoare deschisă către Paul Goma** – aceea semnată de Voican, suprașeful Securității.

Și atunci, ca și în 14-20 octombrie 1998, când organul US a publicat o idioțenie din Cartea Securității, a pus-o sub indicația: DOCUMENT.

Mi-a sosit scrisoare de la Laszlo. De acord să fie publicate și scrisorile de după dialoguri. Îmi trimite o fotografie de la doctorat, tăieturi și un număr întreg din *Cuvîntul*, în care Buduca rade **Jurnalul unui jurnal** - 'ice că Goma e imoral – "pentru că spune adevărul".

A-ha: de asta Buduca-i moralòs: pentru că e mincinos.

Marţi 12 aprilie 1999

(...)

După amiază: Am primit scrisoare de la Andrei Roizen – din Israel, aceasta. Schimbasem scrisori prin 1995-96, atunci îmi scria din Orlando, Miami. Mi s-a prezentat ca originar din Basarabia, ba "conjudeţean" de-al meu, părinţii săi avuseseră o afacere (administrator? negustor?), la Olişcani, un târg aflat la vreo 20-30 kilometri de satul natal al mamei, Chiştelniţa. După o tăcere de peste un an, iată că îmi dă de ştire că are o nouă adresă! Pe un petic de hârtie reprezentînd 1/3 dintr-o foaie normală, îmi scrie:

"Scump prieten drag, Paul,

"Am primit harta completă cu toate localităţile tuturor judeţelor din Moldova Republic, dela o rudă a mea care locuieşte în Şoldăneşti, la cca 6 km. de Olişcanii mei, inginer Vadim Pavalache. Dar în această hartă nu există localitatea Mana. Ai nevoie să-ţi trimit o copie după această hartă sau parţial a jud. Orhei?

"Am intrat la 1/2/1999 acolo unde a spus Marele Dante, unde nu există nici o speranţă şi nici o ieşire de aici, locuiesc la un cămin de bătrâni.

"Te îmbrăţişez, Andrei"

"Am sosit în Israel la 1/3/1998"

Mi s-a rupt inima citind pleonasticul: "Scump prieten drag, Paul", fiindcă am simţit fulgerător (ca orice basarabean, fie el şi creştin, ca mine...) că lui Andrei Roizen, un oarecare corespondent al meu, care înainte mi se adresa cu "Stimate Domnule Paul Goma", iar eu îi răspundeam în acelaşi ton – i se întâmplase ceva ireparabil – vorba lui, citînd din Dante... Ştiam despre el doar ce mi-a comunicat: că e originar din Basarabia, că i-i tare dor de Olişcanii copilăriei, am dedus că se înţelegea fără piedeci cu "localnicii" – nu mi-a mai spus ce se petrecuse cu el şi cu ai săi între 28 iunie 1940, la Cedare şi iulie-august şi 22 iunie 1941, nici după 1944, când Ruşii s-au întors...; doar că în România lucrase o vreme pe la Comerţ exterior (unde, în altă parte?), că emigrase în Israel, apoi ajunsese în sudul SUA, la Orlando... Şi acum iată-l din nou în Israel, la un cămin de bătrâni, de de unde îmi scrie, pleonastic şi sfâşietor: "Scumpe prieten drag Paul"; iar la urmă: "Te îmbrăţişez, Andrei"...

I-am scris pe dată. Am copiat şi harta judeţului Orhei, am însemnat Şoldăneştiul, Olişcaniul, Chiştelniţa, Ciocâlteniul (satul tatei), apoi Mana – explicîndu-i în scrisoare că Mana, fiind cătun, nu

figurează pe harta lui (probabil cea pe care o am şi eu, la scara 1:500.000), ţinînd de comuna Vatici... Am pus la poştă numaidecât. Are şi el nevoie de o *ţară de unde să vină, provină, parvină*: adevărat, în cele din urmă a ajuns (a eşuat) în Ţara Sfântă, însă amintirile lui din copilărie – cele care dau carne unui om şi substanţă unui loc – se află în Basarabia, în ţinutul Orheiului, la Olişcani. Aşa se explică – şi la el – pasiunea hărţilor, nevoia de hărţi. Ca să-şi poate situa, topografic, locul, să-şi dovedească apartenenţa la un petic de pământ... Ca mine.

În plic se mai află o ilustrată, o cartolină de mărimea unui timbru mărişor, cu scene de Paştele evreilor. Pe dos a scris:

"Drag prieten şi conorheian, vă trimit cordiale salutări întregii familii, urîndu-vă sărbători fericite de paştele nostru. Cu toată dragostea nostalgică, 5759/1999 Andrei".

Am mai primit scrisori de la Corneliu Florea (Dumitru Pădeanu), cerîndu-mi Jurnal IV-V, Bebe Brânzan de la Tg. Jiu, cu o cartolină de Paşte, Elvira Iliescu: pe lângă cartolină, o còpie a textului revizuit (fără aluziile la Nobel), după rugămintea mea.

Şi concetăţeanul ei (din Constanţa) Fănel Davidescu: cum Fănel scrie economic iar mie mi-a slăbit rău vederea, n-am înţeles ce-mi comunica în legătură cu Iugoslavia. În primul moment am crezut că este şi el în corul ortodocşilor patrioţi. Am folosit lupa: dragul de Fănel, gândeşte ca noi – adică ţine partea victimelor!

M-a reconfortat această constatare. Mai ales că de partea sârbilor se află (informaţiile vin din cartolina lui Fănel), nu doar Cristoiu şi K.K.T. Popescu al Tudoranului – ci şi tovarăşul nostru Paler! Ca să vezi, mare noutate: bolşevicul, internaţionalistul se arată a fi mare naţionalist – cât despre ortodox – e-he!, din neagra ilegalitate, de pe când era expulzat din Italia ca spion, de pe când era trimis de "Agerpres" la procesul Beldeanu!

(...)

Miercuri 14 aprilie 1999

(...)

Mă lucreaza soarta bietului Andrei Roizen. Pe de o parte tot zic: securiştii vinovaţi de crime de sânge, de crime de umilire a omului (chiar de n-au dat o singură palmă), trebuie pedepsiţi. O mai spun o dată. Pe de alta... N-am de unde şti ce a făcut, ce a învârtit în viaţă epistolarul meu prieten Andrei – bine, el spune că "doar" la Comerţ exterior (ca Babiuc!), dar toată lumea ştie ce unitate militară (MAI) a fost aceea. Însă eu, în ciuda declaraţiilor mele belicoase, răzbunătoare, inchizitoriale, procuroreşti, când cunosc pe câte cineva, nu-i pun

întrebări despre "biografia" sa: dacă vrea să mi le spună, are să o facă singur; dacă... din contra, ce rost să insist: tot n-are să-mi dezvăluie ceea ce ascunde cu atâta grijă.

După a treia întâlnire anul trecut Mariana Sipoş a băgat de seamă:

«Nu m-aţi întrebat cine sânt cu adevărat, de unde vin, ce am făcut până acum, altceva decât aţi aflat de la alţii...».

Nu mai ţin minte ce i-am răspuns – în niciun caz că... nu mă interesează scurta-i biografie.

Ba da. Sânt o fiinţă extrem de curioasă, aş vrea să ştiu mult despre multe – dar nu-mi vine să mă bag în sufletul omului. De aceea între-barea Marianei Sipoş m-a pus într-o situaţie jenantă: ea va fi crezut că ne-întrebarea mea este semn de indiferenţă, când era doar probă de timiditate (ei, da: sânt un mare timid – de aceea mă manifest atât de cu brutalitate), de delicateţe faţă de sufletul celuilalt.

Asta ar fi una dintre explicaţii. Alta: sânt şi eu marcat de între-bările ce mi s-au pus din adolescenţă până spre bătrâneţe; întrebări comuniste, inchizitoriale (am scris în mai multe rânduri despre Ghiţă Pop, profesorul de franceză de la Liceul Lazăr din Sibiu: acest individ, ca să nu i se aducă aminte de vânjoasa-i activitate legionară, la Blaj, acum (în 1949-53) făcea pe vânjosul comunist, iar cu mine, în plină oră de franceză ori de dirigenţie, pe anchetatorul: «De ce-ai fugit tu, bă, din URSS, nu-ţi place socialismul?»), apoi...de-a dreptul anchetatoriale: «Ia să spui, tu, bă, ce acte duşmănoase ai comis...».

Acesta fiind motivul pentru care nu pun întrebări despre viaţa celuilalt – şi nu, cum înclina să creadă Mariana Sipoş, că nu m-ar interesa (în viaţa asta) decât propria-mi viaţă... (...)

Am primit de la Solacolu paginile din *România literară*. M-am uitat peste ele la spital, deci cu neplăcere şi nu am chef nici acum să le iau la citit cu creionul în mână. O să o fac mâine; sau poimâine. Mi-e greaţă de Manolescu. Şi, aşa, pe departe, sânt trist pentru Grigurcu: chiar dacă textul lui nu era programat să intre în "grupajul" cu Pelin, după ce îmi scrie, cerîndu-mi să încetăm "polemica", el o continuă. Adevărat, nu "polemica", dar continuă să scrie (tot aşa de îngălat) despre Caraion. (...)

Am dormit ca o vită după amiază, acum este ora 9 (seara) şi simt o irepresibilă dorinţă de a mă culca... Numai de m-aş trezi mâine dimineaţă.

Joi 15 aprilie 1999

Sânt atât de strivit de oboseală (ori de medicamente), încât nu am fost în stare nici să scriu ceva după primirea fotocopiilor trimise de

Solacolu, nici azi să-i răspund lui Grigurcu.

Fiindcă băiatul Grişa mi-a scris. După ce s-a plâns că Breban îl neglijează, preferîndu-l pe Eugen Simion (are gust, Nicolae!); după ce s-a văietat că-l persecută unul Răzvan Vonca (?), care a scris despre el, taman în *Contemporanul – ideea brebană* că el (Grigurcu) este un "sinistru demolator de valori, străin de criteriul estetic" (asta ce o fi?) – ce-mi scrie prietenul? Iată:

"Ţi-aş rămâne îndatorat dacă, aşa cum mi-ai propus într-o scrisoare anterioară, ai găsi – ca unul care până acum a avut ultimul cuvânt – o «modalitate publicistică» de a pune capăt polemicii noastre, atât de neavenite".

Asta vine aşa: *eu* să scriu undeva că *eu* pun capăt polemicii (neavenite) – în timp ce el continuă să scrie rău despre Caraion!

Am verificat copiile corespondenţei: e aşa cum ştiam: el mi-a propus să încetăm polemica (în 8 februarie), la care eu am răspuns că mă voi gândi "la modalitatea de a face cunoscută renunţarea mea". Simpatic, Grişa!

Vineri 16 aprilie 1999

Azi am avut o veste proastă: Mi-a telefonat Laszlo, să-mi comunice că s-a supărat pentru ce am scris în legătură cu cearta noastră dialogată. Îmi pare foarte, foarte rău.

Am terminat textul al 8-lea despre Caraion:

Paris, 16 aprilie 1999

D-ALE MANOLESCULUI...

În ciuda aparenţelor, Nicolae Manolescu, directorul de conştiinţă – şi de *Românie literară* – a fost de totdeauna atras de persoane murdare, avînd un comportament şi secretînd o "gândire" murdare. Maestrul său de morală-politică a fost (a declarat-o, însă numai după decembrie 89) inventatorul guţismului tătărăsc în patria lui Caţavencu; maestru de morală-gazetărească: Ivaşcu, turnător de puşcărie, brigadier al *Glasului Patriei*, organ al Securităţii, frate mai mare al *Săptămînii*, tipărit în Germania sovietică, destinat emigraţiei, unde erau obligaţi să se răstignească în pagini de ruşine şi de plâns supravieţuitorii puşcăriilor Crainic şi Gyr, Noica şi Vinea, C. C. Giurescu şi H.Y. Stahl, Păstorel Teodoreanu şi Vladimir Străinu; maestru de morală a istoriei literare i-a fost Dumitru Micu, împreună cu care a scos volumul proletcultist **Literatura română azi. 1945-1965** (în Anul Domnului 1965!); nemembrul de partid Manolescu a

scris cronici la subproductele unor martirizatori ai culturii ca Vasile Nicolescu, Popescu-Dumnezeu; după ce a devenit (în martie 1990) director al *României literare* cu ajutorul electoral al scriitorilor de ţinuta unor Ţoiu, Băran, Pardău, Silvestru – şi împotriva lui Paler, Valeriu Cristea, Dimisianu – a devenit, la rându-i Maestru, învăţîndu-i pe tineri ce şi cum să facă atunci când vor ajunge la vârsta şi notorietatea lui, şi a conlucrat cu persoane rău-mirositoare, dar afine – precum Iliescu, Voican, Quintus, Cataramă, C.T. Popescu, Pelin...

Cititorii *României literare* vor fi găsit că numărul din 7-13 aprilie 1999 este unul obişnuit în programul lui N. Manolescu: publicarea "documen-telor"(fireşte, între ghilimele). Să le amintim pe celelalte, fiindcă garantul lor le mătură sub preş, doar-doar s-or face uitate:

1. – *România literară* de la începutul lunii iulie 1990, imediat după mineriadă sângeroasă din 13-15 iunie, cuprinzînd inspiratul interviu luat de proaspătul director al revistei Uniunii Scriitorilor proaspătului preşedinte (încă neconfirmat) al României. Ei, da: Nicolae Manolescu l-a legitimat, intervievîndu-l, pe Ion Iliescu, cel avînd pe mâini cenuşa cărţilor şi a manuscriselor arse odată cu Biblioteca Centrală Universitară, ca şi sângele victi-melor minerilor lui Cozma, chemaţi de el şi de Roman, întru salvarea neo-comunismului şi ghidaţi de Gelu Voican-Sturdza; interviul în care de la prima întrebare Manolescu i se adresa lui Iliescu: «om cu o mare»;

2. – *România literară*, numerele 50, 51, 52, din decembrie, tot 1990, în care N. Manolescu găzduia pe cinci pagini de revistă "dosarul de securitate" propus de... supraşeful Securităţii, inevitabilul Sturdza Voican, sub menţiu-nea: DOCUMENT şi prezentat de însuşi directorul în termeni de un înspăimântător analfabetism cultural şi moral;

3.— *România literară* din 14-20 octombrie 1998, în care, tot sub indicaţiunea DOCUMENT a apărut o altă prostie dezinformatoare extrasă de Manolescu, Dimisianu, Ţoiu, Ştefănescu şi alţi luminători ai naţiei, din anexa operei-complete a numitului Pelin: Cartea albă a Securităţii. "Documentul" cu pricina zicea că scriitorul cel mai anticomunist (şi mai antisecurist!) din redacţie era,"pe timpul dictaturii"... Băran!

Iar acum acest "special-dosar" închinat lui Caraion...

Am fost, până la proba contrarie, primul care a intervenit în scris, întrerupînd Corul Armatei Literatorilor Români şi arătînd:

Iscălitoarea volumului **Această dragoste**..., prin afirmaţia că poetul ar fi încredinţat Securităţii nişte pagini ofensatoare la adresa Monicăi Lovinescu, la a lui Virgil Ierunca (şi la adresa mea, de ce se omite acest "amănunt"?), *ca preţ al unui paşaport* – se făcuse vinovată de **calomnie**; directorii de conştiinţă românească luaţi după ea, în scris, la televiziune, la prezentarea de carte: Liiceanu, Manolescu,

Adameşteanu, Matei Călinescu, Grigurcu, Cistelecan, întărind, prin prestigiul lor, o afirmaţie nedovedită, fantezistă, iresponsabilă, deveniseră complici la campania de defăimare a poetului dispărut. Îi acuzasem pe aceşti formatori de opinie că, dintr-o fidelitate (faţă de Monica Lovinescu) prost înţeleasă, rău folosită, acordaseră cauţiune morală unor "ipoteze", nu doar neargumentate, dar profund imorale - iată ce scria primul, cronologic, scriitor defăimător al poetului Caraion, N. Manolescu în editorialul *României literare* nr. 47/97: "explicaţia dată... e simplă, plauzibilă şi înspăimântătoare: *ca să i se permită să emigreze*" (s.m. P.G.).

S-au adunat, în mai puţin de o jumătate de an, 7 intervenţii ale mele (publicate, toate, în *Cotidianul*): 1. Scrisoare către Grigurcu (22 august 1998); 2. O aniversare (22 oct.); 3. Scrisoare către Grigurcu (11 nov.); 4. Pe marginea unui editorial (21 decembrie 98); 5. Din nou despre Caraion (24 ian. 1999); 6. Buduca: gaura albă a (in)conştiinţei literare (1 febr. 99); 7. Iarăşi despre Caraion (6 febr. 99).

Atenţie: replica mea (cea din 22 august 98) la cronica lui Grigurcu a fost publicată în *România literară*; cum Grigurcu a răspuns nesatisfăcător, am revenit cu o nouă scrisoare deschisă (11 noiembrie), însă aceasta, împreună cu un text anterior trimis: "O aniversare", a fost refuzată de N. Manolescu prin editorialul său din 4 decembrie 1998, "Adio, domnule Goma!"

În "O aniversare" mă uimeam-indignam că persoane instruite, avînd faima de directori de conştiinţe (ca Manolescu) coborîseră până la a produce ca probă a "rezistenţei prin cultură" a redactorilor, o anexă din Cartea albă a Securităţii, alcătuită de un securist diversionist, fost argat al lui I.C. Drăgan. Abia cum înţeleg gestul (de neînţeles) al refuzului fără explicaţii: Nicolae Manolescu se supărase mai puţin pentru cuvintele grele la adresa lui, cât pentru crima de a mă fi atins de un securist! A, da: acum înţeleg şi refuzul de a-şi cunoaşte dosarul de securitate...

Despre numărul din 7-13 aprilie/99 al *României literare*, pe puncte:

1. N. Manolescu scrie prezentul editorial, convins că cititorii (altfel fideli) au uitat ce scrisese tot el în decembrie 1997. Senin, acum pretinde:

"Cât despre cea de a doua [ipoteză], şi anume dacă notele cu pricina au făcut obiectul unui troc al lui Caraion cu Securitatea, **ea rămâne greu de dovedit**. Nu-mi dau seama ce document ar fi necesar pentru asta. **Dar mai are vreo importanţă?**" (subl. mele, P.G.).

Obişnuit să nu-şi recunoască erorile, N. Manolescu îşi etalează părerile **de acum**, de parcă **înainte** nu ar fi fost altele. În 1997: "...explicaţia dată... e simplă, plauzibilă, înspăimântătoare: ca să i se

permită să emigreze (s.m., P.G.); acum zice că... nu-şi dă seama ce document ar fi necesar pentru asta – apoi: "Mai are vreo importanţă?" Dar bineînţeles că are "importanţă": nu toţi cititorii sunt amnezici, cum tare i-ar mai vrea el;

2. În pag. 19, în fruntea DOSARULUI, N. Manolescu propune în facsimil o scrisoare "a lui Ion Caraion către Virgil Ierunca", pe care o şi comentează:

"La doar două luni de la oribila notă expediată Securităţii, Caraion îi scrie celui care-l sprijinise moral şi material să iasă din ţară: «ştiindu-te ca pe o parte a sufletului meu», «tu ştii că nu se cade a-ţi face griji în privinţa probităţii mele». Dumnezeule!", exclamă prezentatorul de DOCUMENTE din sursă Pelin, purtînd marca Securităţii, Manolescu, "Orice altceva ar fi sunat mai puţin cinic în contextul cu pricina. Cu grafia îngrijită şi cu stilul său inconfundabil (acelaşi din notele informative) Caraion abuza, încă o dată, de buna-credinţă a prietenului său".

Editorialul se încheie aşa:

"Acestea fiind, cu multă jale, spuse, să lăsăm **documentele** (s.m., P.G.) să vorbească!"

Jalea – ca să spun aşa – este alta: documentul comentat nu este document: scrisoarea reprodusă (şi la pagina 25!) nu lui Virgil Ierunca îi era adresată, ci altui Virgil...

Deci: "analiza textului" (şi a grafiei!) semnată N. Manolescu: în afară de chestie.

Graţie lui Pelin şi a "documentelor" sale, nesfârşit de... probatoare.

Şi ce-ar fi dacă N. Manolescu s-ar reapuca de cronici literare? – în acelea nu va fi obligat să respecte adevărul.

Sâmbătă 17 aprilie 1999

(...) înseamnă că Manolescu nu le-a trimis monicilor "documentele" pe care le-a publicat – altfel ei i-ar fi atras atenţia că nu este o scrisoare destinată lor (probabil "cheia": *Raymonde* – necunoscută de Monici). Mai înseamnă că Manolescu le-a făcut şi un alt pustiu de bine: a publicat, în clar (este vorba de claritatea tipografică), ceea ce era neclar în *Săptămîna* (şi demult). (...)

Duminică 18 aprilie 1999

Ieri după amiază au fost Şişmanienii. Au venit cu vin bun şi cu ouă roşii. Ne-am prefăcut a ciocni ouăle – şi a bea vinul. Am trăncănit: despre război, despre Manolescu.

În legătură cu Sârbii-şi-Albanezii gândim cam acelaşi lucru; despre Manolescu şi ei cred că publicarea, acum, în 1999, în clar (lizibil), deci credibil ceea ce fusese publicat în urmă cu aproape 20 ani în *Săptămîna* pe care n-o credea nici dracu, s-a făcut fără acordul Monicilor şi, de ce nu?, fără ştirea lor. Ba chiar împotriva lor (Manolescului puţin păsîndu-i de monici – ca de altfel şi de alţii). Eu nu mai cred asta – argumentul: scrisoarea de ruptură pe care Virgil i-a trimis-o lui Caraion în 1981, încredinţată *României literare* şi reprodusă. Probabil Manolescu i-a anunţat: Vreau să public un dosar Caraion, în care Pelin prezintă noi probe, în care Grigurcu recenzează **Jurnal 3** apărut la Nemira – iar ei au fost de acord. Însă nu le va fi spus că reproduce chestiile din *Săptămîna*. Sau poate că ei nu au evaluat-realizat pagubele viitoare...

Ce nouă porcărie a făcut, Monicilor, Niki (al Monicilor)!

Ana crede altceva: că Monicii fuseseră avertizaţi de faptul că *România literară* va publica în clar ceea ce publicase în neclar *Săptămîna*, însă ei fiind atât de orbiţi de ura împotriva lui Caraion, au fost de acord, nemaigândindu-se la consecinţe.

Eu înclin spre varianta stropitorului stropit – şi inocent. Oricum, Manolescu rămâne, în continuare, măgarul-şef. Ar fi avut tot timpul să publice o "explicaţie": că, da, s-a înşelat cu "asta" – dar în rest totul e document-garantat!

Pe la ora 10 a telefonat Solacolu: ce porcărios e textul lui Grigurcu: interpretează pe dos ce a scris Caraion. Părîndu-mi-se că aşteaptă de la mine promisiunea că am să intervin iară, i-am spus: Nu vreau să mai am de a face cu Grigurcu – nici în bine nici în rău. El: Valentina Caraion are de gând să intenteze proces, mai ales că se vorbeşte de intenţia lui Pelin de a scoate o carte **Cazul Caraion**... Da, domnule. De ce nu: Pelin prefaţat de Manolescu (şi de Tudoran postfaţat)?

Ca să-mi dau curaj îmi spun că starea de mortăciozitate (mortăciunitatism?) a mea din ultima vreme se datorează mai puţin medicamentelor anesteziante, adormitorizante, cât războiului: de la trezire până la culcare ascult radioul, iar la telejurnale, călare pe tembelizor! Sper din toată inima să fie asta explicaţiunea.

Azi, înainte de prânz, la emisiunea lui Shneidermann: o sociologă (sic!) reproşa reporterilor din Albania, Macedonia, Kosovo că filmează numai femei plângînd, de sub broboade de Mater Dolorosa! Moarte sociololoagelor cretine ca individa purtînd prenumele: Divina! Auzi la ea: De ce cameramanii filmează *numai* femei plângînd, când TV Beograd arată *numai* femei râzînd, cîntînd şi dînd din cur pe poduri?! Ştiu de unde i se trage imbecilitatea – soră cu a altui 'telectual: Ştefan Borbély (cel care suspectează mărturiile

pușcăriașilor de... subiectivism – vedea-l-aș pe el, făcînd pușcărie și scriind: "O istorie obiectivă a universului penitenciar românesc!"): de la (pre)nume: dac-ar fi avut unul de om, n-ar fi debitat atâtea prostisme.

Marți 20 aprilie 1999

(...)

În afară de "Dosarul Caraion" din *R.L.*, un text din *22* despre W. Fielderman (numai că Th. Wexler, autorul, nu dă numele acelui "ziarist comunist evreu" care a scris că "Antonescu îl deportase pe Fielderman în Transnistria, pentru a avea, acolo, un suprapolițist care să urmărească de aproape exterminarea evreilor"— să fie acela tot Brucan?); un foarte bun eseu al lui Grigurcu, în *Contrapunct* ian-febr. 99, "Mecanismele oportunismului" (despre optzeciști). Deasemeni câteva pagini din *Interval* nr. 3, un "document" care mă privește:

Proces-verbal de anchetă. E "redactat" de un sec' pe care, în loc să-l bag în mă-sa – ia să fi-ndrăznit: mă ucidea – eu, bou, l-am băgat în Istoria literaturii române de la Nikolski la Pleșiță: tovalen' major Vasile Gheorghe (reîntâlnit după 20 ani cu grad de colonel și comandant al Rahovei – făcut general drept recompensă că ne bumbăcise pe noi, cei cu "dreptur'li", în 77 – cel căruia i-am zis "Grenadă" în **Culoarea curcubeului**). în legătură cu ce mă ancheta Vaxile Gheorghe, în 1956? Păi în legătură cu întrebările puse de mine la seminarul de marxism... Numai că este greșită data procesverbalului: "24 iunie 1956" – când, în corpul declarației vorbesc despre cele întâmplate în Ungaria..., ba chiar dau și o dată: 1 noiembrie. Este o greșală de tipar, data adevărată fiind: 24 *noiembrie* (am fost arestat în 22); sau în 24 decembrie (ceea ce e îndoielnic, fiindcă atunci mă ancheta căcănariul Țîrlea, iar prin preajma Crăciunului "discutasem" cu el, întâi, apoi cu căpitanul Enoiu... despre moartea lui Labiș).

Documentul este prezentat de Marius Oprea și are titlul: "Președintele Goma". Ceea ce vrea să spună că... din acel moment mi se trage mie "intransigența"; mai zice că, dacă aș fi fost președinte, confrații ar fi fost judecați de mult pentru colaboraționism...

E un punct de vedere. Eu nu mă gândeam că există un moment anume care m-a făcut să fiu atât de nesuferit, presupuneam că acumularea nefericirilor (m-)a făcut așa... Dacă ar mai exista procesul verbal de anchetă din mai-iunie 1952, de la Securitatea de la Sibiu, poate că "momentul" ar fi mutat mai în urmă; sau... – ba nu: în iarna lui 1949 nu eu eram arestat, doar părinții, deci nu a existat un proces verbal privindu-mă pe mine, ca să se poată vorbi de un alt moment de pornire a... resentimentului).

Mi-a telefonat Theodor Cazaban. M-a întrebat dacă primesc *Jurnalul literar*, fiindcă e acolo un text despre mine. Voia să mi-l trimită. I-am mulţumit, i-am spus că îl am. Bietul, abia se auzea.Seara, târziu, a telefonat din Anglia Andrei Dulgheru, nepotul meu. Ei o duc binişor, însă mamă-sa, Nina, rămasă în Basarabia este bolnavă rău. Mi-a făcut plăcere să aflu şi lucruri bune. Fiindcă noi, bătrânii (verişoară-mea e născută în 1936) sântem terminaţi.

Miercuri 21 aprilie 1999

Am primit şpalturile la **Roman intim**. Surprinzător de curate. La scurtă vreme, mi-a telefonat de la editură Olimpia Novicov, să mă întrebe dacă primisem şpalturile şi rugînd să trimit şi o fotografie. Ceea ce voi face – cu imensă plăcere — mâine.

Joi 22 aprilie 1999

(...) Ieri am primit o ilustrată-felicitare de la Grigurcu. Îmi urează sărbători fericite (de Paşte), "ca şi răsunătoare controverse, în continuare"... în P.S. îşi exprimă speranţa că am primit "epistola cu temă brebaniană..." Da, o primisem, dar mă hotărîsem să nu-l mai necăjesc şi eu – ce să-i spun: că, în fapt, îi reproşasem că îi luase partea lui Breban, în chestiunea **Caprei şi Căprarului** – or el se plânge (mie!) că Breban îl nedreptăţise, că îl înlocuise cu altul, fără a-l avertiza... Da, domnule: problemele, în România, sunt cu totul altele – nu doar se văd altfel, cum îmi imaginez eu, naivul, deşţăratul.

Iar acum, ora 17, a telefonat Luca Piţu de la Strasbourg. Zice că are de gând să-mi dedice o carte. M-am bucurare – cine nu s-ar?

Vineri 23 aprilie 1999

(...)

Un sondaj zice că instituţia cea mai iubită de români este Biserica. Una din două: ori credincioşii români sunt cei mai creştini credincioşi – şi iartă tot, nu... iartă nimica; ori au faţă de Biserică aceeaşi reacţie masochistă ca şi faţă de Securitate. Fiecare ştie bine că el, dacă ar ridica glasul să critice, s-ar găsi un alt glas care să-i zică: «Tu vorbeşti – care eşti tuberculos?» Aşa că tace. Tăcînd, merge mai departe: "preferă", 'place, iubeşte...

Zic şi eu, fiindcă nu accept în ruptul capului că, dintr-o dată, Românul s-a descoperit religios. El era doar superstiţios. Acum, bag-sama a devenit profund – asta, zi-i pe nume,.. Născut-ortodox! Ştie el ce ştie securistul Ciachir Dan (ca şi celălalt Dan, şi acela securist:

Zamfirescu). Că a venit vremea securistului, nu doar mare-patriot, dar şi a securistului mare-ortodox. (...)

Luni 26 aprilie 1999

Am primit un pachet cu ziare – *Cotidianul*. Începînd din 24 martie (începerea războiului în Iugoslavia) şi 1 aprilie, ultimul sosit (întregul pachet trimis în 6 aprilie...). M-am uitat şi în numerele anterioare: m-am uitat bine-bine în numerele care prezintă războiul – schema lui Cristoiu (şi a lui Stoiciu, să nu ne facem iluzii): de o parte răii americani şi "separatiştii-teroriştii"; de alta: bravii şi ortodocşii (ce să mai spun de nevinovaţii) sârbi. Corespondenţe din Belgrad, traducere şi prezentare de presă occidentală «ostilă războiului» (este mereu-mereu citat *Libération* – cu o consumată ştiinţă a falsificării sensului), fotografii ale avioanelor americane, ale bombardaţilor sârbi, ale podurilor distruse – dar nici un cuvânt, nici o imagine a albanezilor kosovari. Nici una.

În *Libération* de azi, un text al unui scriitor turc, director de cercetări la CNRS, Nedim Gürsel. Foarte-foarte bun. Originar din Skopje, bunicii săi fuseseră alungaţi de sârbi în timpul războialelor balcanice. Ca unul care a călătorit des în Iugoslavia şi, cert, cunoaşte limbile şi culturile locului – spune şi el ceea ce ştiam: în *1989*, când la iniţiativa guvernului comunist s-a celebrat bătălia de la Kosovo, atunci a început sonorizarea teoriei purităţii etnice – prin scriitori ca Slovada Selenic, Dobrica Cosic (nu sânt sigur de grafie, am copiat din *Libé*). Şi păcat că nu dă numele "scriitorului sârb, academician pe deasupra, care mă prezentase presei ca «reprezentant al lagărului învingătorilor de la Kosovo»". Este foarte adevărat că el spune a fi fost atacat de turcii lui pentru că nu este patriot, în textul de faţă pomeneşte de masacrarea armenilor numai că... pierde din vedere un detaliu: în Europa în general, în Balcani în special Turcii au fost năvălitori, au fost ocupanţi răi, nefaşti, ei au stricat lucrurile, pentru ca mai bine de o jumătate de mileniu să tragă ponoasele, nu neapărat urmaşii de sânge ai invadatorilor turci, ci pământenii islamizaţi – ca 'turcii' alungaţi după războaiele balcanice...

Deocamdată nu se vorbeşte despre bulgari – nici despre cum i-au mâncat ei fripţi pe verii lor, turcii ocupanţi; nici despre noi, blânzii, omenoşii valahi...

Miercuri 28 aprilie 1999

Ieri am primit multe reviste:

Vatra 2/99: discutînd **Trei într-o galeră**, jurnalul lui Ciocârlie, Vasile Baghiu... mă apără iar ("în vederea reabilitării"— sau cum

spusese Manolescu?). Din Baghiu reiese că nesfârşit de simpaticul Ciocârlie ar fi afirmat că Goma îi apără pe marii vinovaţi... Aşa o fi, nene, însă eu nu-mi dădeam seama ce fac atunci când făceam ceea ce tot făceam de zor... Nu poci zice mai mult până nu citesc cu ochii mei, însă, din fragmentele publicate în *Vatra*, înţelesesem atâta, cât să-i trag un şut la ţurloaie, pe sub bancă textilistului timişorian (şi să-l supăr pe Şişmanian...). Oricum, Vasile Baghiu îşi intitulează textul: "Drama artificioasă a omului postmodern". În continuarea discuţiei despre Ciocârlie, Nicoleta Sălcudeanu mă aminteşte la... bibliografie...

Cornel Moraru dă seama de o lucrare de care nu aveam ştire: **Romanul românesc contemporan** de Anton Cosma. Cică la volumul II (apărut postum) ar exista o *Addenda* în care "sunt recuperaţi" şi scriitori din exil – printre care şi eu.

Tot în *Vatra* Alexandru Lungu o prezintă, cu un poem, pe Stella Viniţchi (Rădulescu). Fie că memoria începe a-mi face feste, fie că...

În primul rând: fotografia Stellei Viniţchi (de pe la 20 ani) o arată mai degrabă pe Ileana Mălăncioiu, când era ea tânără şi fragilie – nu pe fosta mea colegă de Institut de literatură Eminescu (o va fi ţinînd minte şi Grigurcu, dar mai ales Bianca Marcu – încă ne-Dumitraşcu);

În al doilea: A. L. scrie în notiţa de prezentare că Stella Viniţchi a lui e născută la Cluj (?), în 1936 (??).

Nu am apucat să ne cunoaştem mai bine (s-a retras de la Institut, dealtfel soţul ei (medic?) venea mereu pe acolo, dar parcă nu era un Rădulescu. Apoi 1936 ca an de naştere... Sigur, nu se vorbeşte despre vârsta doamnelor, dar aici sântem în... istorie literară, nu? în vara-toamna anului 1954, când am dat examen de admitere (atunci am cunoscut-o – şi pe ea şi pe soţul însoţitor), apoi în prima-primele luni de an întâi, colega Stela Viniţchi nu putea avea doar 18 ani: era căsătorită – şi nu de curând, am înţeles; apoi ea însăşi arăta a cuconiţă mai degrabă spre treizeci de ani, nu a fetişcană mai tânără chiar şi decât mine cu un an! Apoi: "născută la Cluj"... Bine-bine, şi Valeriu Cristea pretindea că se născuse la *Arad* (în loc de Bolg*rad*, Basarabia), dar eu ştiam că acea colegă era bucovineancă (de Nord), parcă de la Cernăuţi. Mai scrie că a absolvit – în 1958 – filologia franceză la Bucureşti – imposibil: anul universitar 1954-55 fusese pierdut (a părăsit Institutul prin noiembrie '54), apoi: din toamna anului 1955 am fost cu toţii "vărsaţi" la Universitate, unde, până la arestarea din noiembrie '56 aş fi avut ocazia s-o întâlnesc pe coridoare, dacă nu la cursurile comune (de marxism, cu Radu Florian cel foarte tovarăş). Şi n-am întâlnit-o.

Concluzie: Stella Viniţchi-Rădulescu, cea care a fost publicată în *Limite*, în *Dialog*, în *Agora* – nu este una şi aceeaşi persoană cu fosta mea colegă de la Eminescu. Mai ştii: poate că pe colega mea nici n-o chema Viniţchi, ci uşor altfel – câte nu se întâmplă pe lumea asta...

Şi Ara Şişmanian mă indică la... bibliografie, dar citat modificat (eu scrisesem despre Ţepeneag, strategul scaunelor – de conducere – că era un scăuniric, Ara alunecă la... "scăunit...."

În fine mi-a parvenit numărul pe martie al *Jurnalului literar*. Spun: "în fine": Solacolu îmi trimisese o fotocopie după textul lui cu trei-patru săptămâni mai devreme. La cronica literară Regman scrie despre volumul lui Florin Manolescu **Litere în tranziţie** unde se pare că ar exista şi una sau două din cronicile scrise despre mine.

Mariana Sipoş mi-a trimis 4 numere din *Luceafărul*: în cel din 17 martie, scriind despre cartea Ruxandrei Cesereanu **Gulagul în conştiinţa română**, Alexandru George pentru întâia oară în viaţa lui (sper să nu i se fi întâmplat vreun necaz în familie!) scrie despre mine o propoziţiune care nu este nici negatoare, nici persiflantă, nici insultantă. Fiind unica, o reproduc:

"Aici ar trebui citat inspiratul cuvânt al lui Goma, *auzit de mine cândva* (subl. m.), după care imperialismul ţării şi culturii vecine (Rusia – n.m.) se exercită şi pe această cale, adică pe care a păşit şi autorul lui **Ostinato**, încât nu te poţi mişca de ruşi în orice direcţie te-ai îndrepta".

Alexandru George nu m-a putut "auzi" – el cu urechile lui – fiindcă noi doi n-am schimbat vreodată decât saluturi. Va fi citit undeva (probabil în **Jurnal I-II-III**) această afirmaţie, dar după obiceiul său, o personalizează şi o..."garantează".

În acelaşi număr: darea de seamă a Marianei Sipoş la cartea Anei Selejan **Literatura în totalitarism** vol IV.

În numerele din *Contemporanul* trâmbiţează Breban:

"Lupta pentru roman"! – ia te uită, mai şi rimează...

Da, domnule. Căci romanul, el e-o luptă, ce credem noi, ăştia, neimportanţii! Romancierul numărul 1 a şi organizat un colocviu, iar puradeii ţin isonul: «Vrem roman românesc!»; «Sus cu cei care luptă pentru roman – jos cu cei care luptă împotriva celor care luptă pentru-contra...», etc etc... Până şi Alexandru Vlad – despre care aveam bune impresii până mai an – se lasă castrat, neutralizat şi înşiră chestii fără interes (în revista Domnului Breban). Cât despre Aura Christi – ce face ea: ce să facă, îşi dă cu presupusul despre **Jurnalul** lui Gombrowicz (pe care-l găseşte bunişor). Numai că grafiază numele polonezului transcriind din ruseşte: (şi la început de tot şi la urmă de tot – deci, de două ori!): Gambrawicz... Asta-i nenorocirea cu numele scriitorilor ne-români şi desigur, ne-ruşi, sub pana basarabeţilor mei: nu ştiu cum li se scrie numele în limba (şi în alfabetul) lor! Poeta d' la Chiş'nău, îndelicată fiind, se jenează să-l întrebe pe Domnul Breban cum se grafiază numele paleacului – şi-atunci scrie cum o taie capul. Şi o taie, mamă-mamă! Cam tot prin zona ceea ca şi pe Sapho Lari.

În numărul din 8 aprilie C. Ţîrlea mă pomeneşte – pentru a doua oară! – într-un context ne-critic. Îl va fi cunoscut pe Al. George şi au făcut ei doi un partid pro-goma.

Peste tot (în cele trei numere recente) Breban se plânge: este victima "listelor negre, din 1990". Şi mai cine oare este persecutat de listele negre? Păi uite cine – citez din editorial: "...eu, Nicolae Breban împreună cu câţiva scriitori «de dinainte» (precum Eugen Simion, Valeriu Cristea, D. Ţepeneag, Marin Sorescu, Fănuş Neagu)"...

Acest Breban: cum deschide gura (în fine: cum pune pixul pe hârtie), cum emite o prostioaie; cum comite o minciunoaie.

Alta: dacă are dreptate să reproşeze confraţilor persecutarea lui Valeriu Cristea şi împingerea lui în braţele lui Iliescu (iertare, eu am scris despre asta încă din vara lui 1990, când Breban nici nu băga de seamă ce se petrece în juru-i), o ia razna de tot când arată ca *unic motiv* al "persecuţiei" – citez: "...a făcut, într-un moment de generozitate (total platonică), un clip în favoarea fostului preşedinte Iliescu".

Ca să vezi! El, Breban, bieto-brav luptător în Arenele Romane (de la roman, ca specie a epicii, nu de la roman – ca trăgător din Roma) nu a avut cunoştinţă de atacurile lui V. Cristea din *Literatorul*, organ al Cotroceniului, prin iliiştii Sorescu, Eugen Simion, Fănuş Neagu şi alţi "persecutaţi"— la adresa Monicăi Lovinescu! – de pildă. Şi mie mi-a fost drag Valeriu şi, până la începutului anului 1990 l-am considerat prieten şi am suferit când l-am constatat defazat (în vizita lui la Paris de prin 1985-86), apoi total răsturnat – după martie-aprilie 90, când a fost alungat de la *România literară* de Manolescu şi de Ţoiu-al lui şi de Băran şi de Silvestru-ai lui – şi trădat de bunul său prieten Dimisianu – dar nu poate fi lăsat să mintă atât de grosolan, afirmînd că singurul păcat al lui V. Cristea ar fi fost clipul cu Iliescu...

Joi 29 aprilie 1999

Nu pot lucra. Am renunţat (iar!) la ultimul medicament, cel pe care-l bănuiesc a mă tâmpiza di tăt. (...)

De ce am înşirat toate aceste fleacuri ? Iată de ce: fiindcă eu nu pot să mă duc la un superior de-al acestor doctori, la un minister ori la un cunoscut de-al meu, sus-pus, ca să-i aranjez, să-i pun bine, să-i pârăsc, să-i delaţionez, vorba Dimiseancăi cea nedelaţionatoare – să-i torn, măi frate! Păi ce pizdele mamii lor: eu sânt bolnav copt şi ei mă tratează, nu ca pe un sănătos, dar ca pe un inexistent? Aşa, că nu poci.

N-am putut să mă duc la prietenii mei de la ministerul Culturii, de la Centre National du Livre – să-l torn pe filosoful Liiceanu cel care cerşea tot timpul subvenţii de la franţuji – iar mie mi-a trimis la topit **Culoarea curcubeului**, mi-a blocat articolele, a aranjat şi el cum a

putut – şi, vai, a putut (dimpreună cu Monicii şi cu Adameşteana) marginalizarea mea, mutizarea, nepublicarea mea. Ce, n-ar fi meritat? O-ho, şi cum! Sânt convins: dacă rolurile ar fi fost inversate, Liiceanu m-ar fi turnarisit, de mi-ar fi mers fulgii, fără ezitare! Şi-atunci, de ce nu fac şi eu ce fac cu toţii: când nu pot să se apere – toarnă?

Voi fi avînd eu un motiv: şi în pâră ca şi în minciună, este nevoie de efort, de cheltuială de timp la care eu, leneş, comod, nu consimt. Aşa cum nu mint numai şi numai din comoditate (nu fiindcă aş fi moral!), tot aşa nu umblu nici să-l denunţ pe un porc de câine ca Liiceanu, să-i dau înapoi măcar o părticică din răul făcut mie, pe după cap cu Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Adameşteanca şi cu lăutarii Mărculescu, Buduca, Mihăilescu, Ştefănescu, Pruteanu după el.

Acum, după ce am vărsat veninul pe hârtie mă simt ceva mai puţin foarte rău; ba chiar binişor – ce simplu să-ţi alungi ciuda, gelozia: împroşti în jur noroi, scuipaţi, venin...Să fim resentimentari, tovarăşi!

(...)

MAI 1999

Sâmbătă 1 mai 1999

Am început să scriu **Au venit Americanii!** Am făcut 11 pagini convenţionale! Am lucrat la ce era mai puchinos: citatele. Da, Domnule: să te laude Pruteanu, să te pupe Elţîn – însă culmea— culmilor: să citezi din Cristoiu! Halal!

Marţi 4 mai 1999

Seara: am terminat textul **Au venit Americanii!**:

AU VENIT AMERICANII...

Paris 1 mai 1999

Mi-au sosit, la Paris, 21 numere din *Cotidianul* dintre 25 martie— 19 aprilie: – (arhi)suficient ca să înţeleg cum este tratat acest tragic subiect: Evenimentele din Iugoslavia. Şi *Cotidianul* îl informează, îl formează, îl re-formează pe cititorul analfabetizat de patruzeci de ani de comunism, zăpăcit şi descurajat în demersurile sale de a se informa corect în acest deceniu de "tranziţie"— în principiu; dar în fapt?

Colaborez de un an la *Cotidianul*, ignorîndu-l pe director (și editorialist). Nu el m-a invitat să vin, nu el m-a încurajat să rămân. Dacă, în timp, mi-a fost diminuată fiecare "felie" de text, a fost rărit ritmul apariției, astfel încât, chiar de nu a suprimat un singur cuvânt, continuitatea discursului a fost anulată, de vină nu este cenzura, ci strategia-i gazetărească de tip șoferistic. El însuși scriitor, în 12 luni nu a scos măcar o jumătate de pagină culturală (el, inventatorului SLAST-ului). Nu-l cunosc personal și nu sufăr; îl știu din contribuțiile de la *Scînteia tineretului*. Gazetărismu-i postceaușist mi-a sărit în ochi doar prin cantitativitate: un editorialist care nu prinde esențialul momentului în două coloane îndesate acela nu merită atenție. Aflam indirect că scînteistul de nevindecat scrie, nu doar plicticos, ci și paleolitic (am vrut să spun: protocronìtic, ca un fidel ucenic-ascultător al lui E. Barbu). Ceva din gândirea-i mi s-a revelat când am făcut efortul de a-i citi analizele în cazul Cozma. Acum însă...

Fiindcă orice-ar crede tovarășii de pe tărâm – atât cei cu școala Scînteii ca și elevii lor de după '89: pe lumea asta largă, strâmbă, subiectivă există (totuși!) "adevăruri obiective". Dacă un jurnalist poate avea câte opinii îl încape...consecvența, despre o chestiune dată nu are dreptul să ignore datele ei, informațiile, adevărul-adevărat, nici să instileze cititorilor imaturi, dezorientați "adevăruri" confecționate; nu i-i îngăduit să-i dezinformeze.

Or asta face *Cotidianul* și în chestiunea Evenimentelor din Iugoslavia: născocește "informații", din premise corecte trage concluzii false.

Mi-am făcut cunoscute opiniile în **Vin Americanii!**, datat: 24 martie, publicat în *Cotidianul* începînd din... 8 aprilie a.c. De astă dată voi arăta – în primul moment, dînd citate; abia după aceea comentînd – cât și cum și când îi dezinformează *Cotidianul* (periodic și al meu) pe cititorii români.

Nu înainte de necesara – deși repetata precizare: sunt împotriva bombardării sârbilor, cum am fost și rămân împotriva abolirii autonomiei cultural-identitare a minorităților maghiară, albaneză, bulgară, română în Iugoslavia – de către sârbi: sunt împotriva terorii exercitate de sârbi impo-triva Croaților, Bosniecilor, Albanezilor.

Și sânt hotărît împotriva Sârbilor care, în virtutea unui drept (inexistent istoricește, inventat în 1989 de protroglodiștii lor, homologii securiștilor și activiștilor din România, convertiți fulgerător în timp ce guițau: «Fără violen-ță!» prin Buzurii lor – de la internaționalism la naționalism șovin, de la ateism la ortodoxism habotnic, azi crezut adevărat, nu doar de masele imbecilizate de comunismul titoist, ci și de "elita", și ea analfabetă), îi alungă pe albanezi de pe pământul mai al lor decât al slavilor năvălitori și recenți în Balcani.

Fiindcă şi eu (şi neam de neamul meu de basarabeni) sânt un alungat de pe pământul meu, din satul meu, din casa mea – din copilăria mea; şi pe mine tot nişte slavi năvălitori care nu aveau nici un drept asupra pământului meu – m-au aruncat pe drumuri în urmă cu 55 ani. Nu pot fi decât alături de ceilalţi persecutaţi, hăituiţi, alungaţi de la casa, de la rostul lor. Cum barbarul n-ar fi el însuşi dacă n-ar fi şi nesimţit (aparent, un amănunt nesemnificativ faţă de cruzime), că tot ne jefuise, umilise, dîndu-ne afară din ţara noastră, în bună tradiţie slavă, ne cere să-l şi iubim; şi, în acelaşi preţ, să uităm ce ne-a făcut!

Să tot aştepte. Eu, român din Basarabia, am fost, în 1956 ungur; în 1968: ceh; polonez în 1956 în 1981 – sânt, azi, albanez din Kosovo.

Cei care îmi cunosc faptele şi scrisul ştiu că nu sânt proamerican fără condiţii. Când am avut o nemulţumire împotriva Departamentului de Stat, a Europei libere – am făcut-o cunoscută şi în scris, şi direct, la Washington, senatorilor Fascell, Jackson, Dole; nu sunt nici antiamerican – ci un om liber; le-am spus americanilor, în faţă, adevăruri cum nimeni dintre compatrioţi nu a spus, nici chiar editorialistul *Cotidianului*, pe când era el vânjos şi adjunct la *Scînteia tineretului,* unde scria articole antiimperialiste – tot la comandă.

Deşi în intervenţia amintită făcusem un scurt istoric al actualelor comunităţi etnice din Balcani, nu strică să repet:

Albanezii, sunt – după greci – seminţia cea mai veche: strămoşii lor Illyrii au ajuns, venind din Răsărit, pe coasta dalmată prin **sec. XII-lea înainte de Cristos,** "indoeuropenizînd" o populaţie mult mai veche. Acel sub— substrat dă caracterul pre-indoeuropean al limbii albaneze (dealtfel, nu pe foarte departe, înrudită cu româna). Au fost creştinaţi începînd din sec. III;

Slavii au ajuns pe "meleaguri" din mlaştinile Mazuriei, la sfârşitul secolului VI d. C., **18 secole după... illyri** (aşezaţi peste albanezi), şi au fost creştinaţi prin decret în sec. IX **(o bună jumătate de mileniu după albanezi)**. Aceste detalii, "fleacuri" pentru alţii, fiindcă:

1. Românii nu-şi cunosc propria istorie – darmite a... albanezilor;

2. Maşina propagandistică bolşevică a Belgradului funcţionează după "metoda Ceauşescu" (falsificarea istoriei), începînd din anul în care tiranul român dispărea: 1989.

Aşadar, sărbătorind ei 600 ani de la (prima) bătălie de la Kosovopolje, fraţii noştri ortodocşi au ajuns să pretindă:

— că ei, Sârbii au "dăinuit din timpuri imemoriale pe pământul sfânt al Kosovo-ului" – *istoria elementară îi contrazice fără greutate (cu condiţia să o cunoşti)*;

— că, în 1389, pe Câmpia Mierlei au luptat împotriva turcilor

"numai Sârbii"— *istoria elementară spune că alături de Sârbii cneazului Lazăr, se aflau Albanezii, Bosniecii, Macedonenii;*

— că, în 1448, tot la Kosovopolje, "singuri Sârbii" luptaseră împotriva lui Murad al II-lea – *istoria elementară spune că atunci-acolo mai erau, cu oştile lor, două strălucite căpetenii creştine: Iancu de Hunedoara şi Skan-derbeg; deasemeni: 3.000 de călăreţi moldoveni şi 4.000 arcaşi munteni;*

– că Sârbii "luptaseră totdeauna împotriva Turcilor" – *istoria elementară spune uşor altceva: a) după eroica bătălie de la Kosovo (întâia, 1389), în 1394, Baiazid a trecut Dunărea şi l-a atacat pe Mircea cu ajutorul fraţilor noştri ortodocşi luptători întru gloria semilunei, vasalii grozav de creştini: Marko Kraljevici, Constantin Dragaşevici, Ştefan Lazarevici (noroc că Mircea i-a bătut pe toţi, la Rovine...); b) în 1402, în lupta de la Angora (Ankara) împotriva Mongolilor, acelaşi Baiazid (care a sfârşit în cuşca lui Timur Lenk) îi avea auxiliari tot pe creştinii (ortodocşi) sârbi...; c) după a doua bătălie de la Kosovopolje (1448): profitînd de înfrângerea cruciaţilor conduşi de Iancu de Hunedoara, despotul sârb Gheorghe Brancovici l-a invitat pe fratele creştin bătut de păgâni să se odihnească în casa lui – l-a închis în fortăreaţa Semendria (Smederevo) şi nu i-a dat drumul decât după ce familia lui a plătit o... creştinească răscumpărare...*

Să continuu? Aş putea spune multe despre trecutul de glorie (şi de nehiclenie) al Sârbilor cei singuri-luptători împotriva păgânului turc. Ca şi despre nesfârşita "omenie ortodoxă" cu care, după 1947, Sârbii îi tratau pe Românii ce trecuseră graniţa la ei, în drum spre Occident, urmare a ocupării ţării noastre de către fraţii lor, Ruşii...

Aceste minciuni neobrăzate, aceste grosolane falsuri istorice, această rescriere a trecutului după reţeta Ministerului Adevărului Bolşevic sunt opera "cremei naţiei" sârbeşti, omologii lui Eugen Barbu, V.C. Tudor, Dan Zamfirescu, Adrian Păunescu, Paul Anghel, Ungheanu, Lăncrănjan şi alţi protroglodişti), şi au fost gătite în cuhnia din fundul curţii începînd din 1989.

Astfel Slovada Selenici scria negru pe alb că cea mai mare nenorocire pentru o comunitate (etnică) este *străinul* – un ardent partizan al "teoriei" cu pricina: fostul preşedinte al Muntenegrului tovarăşul Bulatovici, după nume sârb-curat, de cea mai pură extracţie tătaro-başkiră; Dobriţa Cosici, fost prim-ministru care visa "O Serbie etnic pură"(!); atâţia alţi directori de conştiinţă, avînd conştiinţa repede flexibilă, adaptabilă la teren, intelectuali subţiri, autori de cărţi ca Milan Comnenici, Vuk Draşcovici, trecuţi, din 1997, fără zdruncinături, fără tresăriri din opoziţia "anticomunistă" drept în guvernul comunist al lui Miloşevici – cel ales de popor, cum

argumentează băieții lui de curte de pe ambele maluri ale Dunării, de parcă pe Ceaușescu nu-l "alesese" poporul – și tot de trei ori, ca la brigadă...

Repet, să rămână: ofensiva sârbilor împotriva ne-sârbilor (deveniți, în zece ani, anti-sârbi) a fost "teoretizată" încă din 1989 – atunci "s-a hotărît" că în Iugoslavia nu trebuie să rămână altă seminție decât cea sârbească; atunci a fost abolită autonomia culturală, administrativă a regiunilor Kosovo și Voivodina; atunci a fost negată identitatea ne-sârbească a minorităților maghiară și albaneză – de români nu vorbim: dacă ei înșiși n-au deschis gura să vorbească, să dea semne că există și că stau pe două picioare – ai noștri cu cât sunt mai mulți în Iugoslavia, cu atât mai puțin sunt observabili – ca să nu se supere stăpânul.

2 mai 1999

Să vedem cum prezintă *Cotidianul* realitatea tragediei din Iugoslavia:

— *în numărul de joi, 25 martie 1999:*

*Editorialistul, aflat în Thailanda, ne povestește de-acolo bombardamentele NATO.

— *în numărul de vineri 26 martie:*

* Editorialistul – tot din Thailanda – cult de felul său, face o paralelă istorică – asta:

"Invadarea Cehoslovaciei în 1968 și-a propus (sic) instalarea la conducerea țării a unei conduceri dogmatice în locul celei liberale. În cazul de față NATO susține că (...) va trebui să-l facă pe Slobodan Miloșevici să accepte prezența trupelor NATO în Kosovo".

Plictiseala: afirmația este neadevărată: NATO a făcut alte, multe tâmpenii, dar nu "a susținut că..." etc.; acestea sunt "concluzii" trase din premise inexistente.

* Text: "Morți, răniți, drumuri și aeroporturi distruse, exod de refugiați".

Fals: morți, răniți, exod de *refugiați* – dar fără legătură cu... "drumurilor și aeroporturile distruse", ci din din pricina "curățirii (curățeniei?) etnice" dusă de sârbi împotriva ne-sârbilor – nu de ieri 24 martie 1999, ci de acum 8 (opt) ani, în Croația.

* Pe ultima pagină: 6 fotografii; una singură prezentîndu-i pe bieții-oameni (refugiații) astfel: "Belgrad: femeile și copiii se îngrămădesc în adăposturile antiaeriene".

Dezinformare caracterizată: bieți-oameni există de un an și jumătate, în Kosovo (din ianuarie 1998) – însă *Cotidianul* a păstrat o

tăcere asurzitoare. Acum vrea să acrediteze "adevărul" miloşevìcesc potrivit căruia tragedia ar fi început în... 24 martie, "ca urmare a bombardamentelor" – drept care prezintă oameni şi adăposturi din... Belgrad.

Amănunt semnificativ: Kosovarii nu "se îngrămădesc în adăposturi antiaeriene" – care nu există în provincia lor, în satele lor – ci, violentaţi, violaţi, jefuiţi, alungaţi din casele lor incendiate, "se îngrămădesc" la frontierele cu Albania, Macedonia, Muntenegru. Alungaţi de sârbi.

— *în numărul din 27-28 martie:*

* Editorialistul anunţă:

"Preşedintele României nu-şi înţelege propriul popor".

De acord, în general (am scris-o încă în iunie 1995, am repetat-o în preajma alegerilor din 1996, când G. Adameşteanu, în *22*, m-a pus să "polemizez" cu Constantinescu, Zoe Petre şi Manolescu – de atunci am arătat-o de fiecare dată când am avut prilejul) – dar, în special, aici? De unde scoate editorialistul "adevărul" că poporul român gândeşte, în mod organizat, bătînd pas de front pe arătură, ca el, cotidianistul şi nu ca – de această dată, o excepţie – Constantinescu? De unde până unde pretenţia editorialistului de "a înţelege", doar el, poporul român? Ce ştie el, etern activist scînteist despre poporul român (dacă a ştiut, a uitat cu program – ca să se caţere pe scara Aparatului)?, despre nefericirile popoarelor învecinate (ba chiar înrudite cu al nostru, ca cel albanez)? Dar el a negat, alb pe negru, cu o revoltătoare nesimţire suferinţele nesfârşite, de neînchipuit la sfârşit de secol al XX-lea, atunci când i-a tratat pe Albanezii din Iugoslavia – *care doreau recăpătarea autonomiei culturale* – de scizionişti, de terorişti (şi de... comunişti!)? Se preface a nu şti că termenul "terorist" a fost dat de englezi evreilor care luptau cu arma şi cu bomba pentru a căpăta un loc sub soarele Palestinei; că, la rândul lor, acum Evreii îi consideră terorişti pe...albanezii aceleiaşi Palestine, verii lor de la Avram-Ibrahim, arabii; că de terorişi îi taxau francezii colaboraţioniştii cu ocupantul german pe cei din rezistenţă; că "terorişti" îi etichetau comuniştii – fie ei activişti, fie securişti, fie scriitorişti (de teapa unor Petru Dumitriu şi alte C. Ţoaie) pe cei ca Arsenescu, Spiru Blănaru, Maria Plop, Gavrilă, Lenuţa Faina, Săbăduş, Arnăuţoiu, Motrescu? Îşi permite, de la Bucureşti, să fie purtătorul de cuvânt al guvernului criminal – *şi terorist* – de la Belgrad? Nu i-i ruşine să-l mustre pe Constantinescu, taman când acesta, pentru prima oară-n viaţa lui, a avut o reacţie *normală*?

* În pp. 2-3 o sumă de texte – nesemnate. Citez din prezentare:

"Pentru noaptea de ieri se aştepta un nou atac al avioanelor

NATO, o noapte a groazei pentru toţi locuitorii Serbiei: sârbi, români, maghiari, bulgari şi, de ce nu, albanezi".

Găinărie jurnalistică, manglitorism de gazetariot de perete – de ma'alà: a) îi include pe români în "locuitorii Serbiei"— când aceştia nu există ca "nesârbi", graţie lui Slobodan, care, ca să nu-i pută nici statistic, în Pura Serbie a prea mulţi *străini*, i-a împărţit pe ai noştri în "români" şi în "valahi" – dar pe aromâni unde-i va fi pus?); b) sugerează prin: "de ce nu, şi albanezi" că NATO i-ar bombarda şi pe ne-sârbi...Neadevărat, însă riscă să devină: Miloşevici, după ce a distrus Iugoslavia, după ce a ruinat Serbia, acum îi trimite la moarte pe connaţionalii săi – şi ei cetăţeni iugoslavi – printre altele aplicînd "metoda" apărării obiectivelor militare cu "scutul uman" alcătuit din ostatici albanezi (dealtfel i-a avertizat pe occidentali: dacă aviaţia aliată bombardează cutare uzină de armament ori cazarmă, îi omoară şi pe... protejaţii" lor, kosovarii).

– *în numărul din 29 martie:*

*Editorialistul tot în Thailanda fiind, spaţiul este ocupat cu citate din "presa occidentală": declaraţii ale unor maimuţe nici măcar simpatice – în schimb veninoase, ca ale "făcătoarei de regi", cum s-ar fi vrut ea, Marie-France Garaud, fost consilier al lui Giscard d'Estaing (de aceea a pierdut "Valéry" alegerile din 1981...); a încercat să-l piloteze pe Chirac, a fost pe dată invitată să circule – astfel a ajuns "strate*a*gă politică", simpatizantă a lui Jirinovski, a lui Meciar, a lui V.C. Tudor, şi camaradă a lui Le Pen.

Despre *Le Figaro*..., cititorii români trebuie să ştie: în ultimii 25 ani, datorită proprietarului, Robert Hersant (colaboraţionist al nemţilor ocupanţi, apoi criptocomunist, apoi anticomunist – *şi* prieten la toartă, companion de vânătoare al Ceauşescului) a devenit tribuna "dreptei franceze, cea mai cretină dreaptă din lume" – ceea ce nu-i de colea; că a fost tipărit ani la rând pe hârtie din România, "graţios oferită" de Ceauşescu; că editorialist şi acţionar a fost altă lichea colaboraţionist-comunisto-filorusă: Michel-P. Hamelet, hagiograf al Ceauşescului cu acelaşi nume; că *Le Figaro* a fost protector şi apărător al lui Gustav Pordea, agent de influenţă al Securităţii, ajuns deputat european pe lista lui Le Pen, pe banii zmulşi de la gura românilor (500.000 dolari înmânaţi lui Le Pen de securistul Costel Mitran în 1984, la Viena) – despre legăturile Hersant-Hamelet-Le Pen-Pordea-V.C.Tudor-Mitran-Pleşiţă, pe altă dată;

* în p. 3 un comentariu semnat: "Cristina Zărnescu":

"Apar ca din senin rapoarte privind masacrarea a zeci, dacă nu sute de albanezi – cărora li se dă crezare, dar pe care nimeni în absenţa verificato— rilor OSCE nu le poate verifica în vreun fel. Sursa raportului: gruparea teroristă albaneză UCK".

Vasăzică, aşa: "apar rapoarte", însă "din senin", deci Belgradul şi *Cotidianul* le contestă. De ce? Fiindcă "nu au fost verificate de OSCE"! Şi de ce, mă rog, nu au fost verificate? Pseudonimei Zărnescu îi scapă: "în absenţa verificatorilor". Dar oare de ce "absentau verificatorii"? Pentru că *Sârbii, ca să poată "opera" în taină, cu puţin înainte de 24 martie 1999 îi expulzaseră de la faţa locului pe toţi verificatorii OSCE – ca să nu existe martori!* Ce frumos, ce simţit scrie "Zărnescu" când scrie *el*:

"Sursa raportului: gruparea teroristă albaneză UCK"!

Să fie *Cotidianul* organ miloşevic'? N-ar fi de mirare: aceeaşi limbă de lemn (şi de sânge – nu se observă?), abia dată pe rumânie, aceeaşi mentali-tate de tâlhar – care, după ce te tâlhăreşte, mascat (şi pe-întuneric, curajosul!), când îl prinzi, îţi aruncă în obraz că nu ai probe, că sursa ta este... dragă-doamne, "teroristă"!

"Zărnescu": pseudonim al editorialistului – acelaşi stil bălăcărit, aceeaşi gândire parşivo-raională.

— *în numărul din 30 martie:*

* Fără semnătură (*acelaşi* Zărnescu?) prezentarea din p. 1:

"Zeci de mii de etnici albanezi îşi părăsesc locuinţele din Kosovo în faţa războiului, spun mijloacele de informare occidentale a represaliilor sârbilor".

Aşa spun occidentalele – dar ce-or fi zicînd orientalele just-orientate, precum *Cotidianul*?

(în treacăt: ce e cu ticul verbal: "etnic albanez"?Vrea să spună: albanez locuitor al Iugoslaviei? Dar dacă eu spun: "etnic editorialist", se înţelege că vorbesc de un vrâncean din Olteania, de origine bulgară, slujind Iugoslavia miloşevică?)

* P. 2 (tot nesemnat):

"...odată cu debutul acţiunilor militare a NATO împotriva Iugoslaviei (...) sute, poate mii de morţi, răniţi, refugiaţi sârbi, albanezi, români, croaţi, macedoneni..."

Chiar aşa? De unde/unde se refugiază "Sârbii, alături de albanezi"?; "Bombele nu fac distincţie între etnicul sârb şi etnicul albanez..." – ba, din nefericire, fac: NATO îi bombardează *numai* pe sârbi (care îi masacrează pe albanezi), nu pe Albanezii – deja masacraţi de sârbi.

"Trebuie să ne găsim loc să spunem că în Iugoslavia trăiesc peste un milion de români concentraţi pe Timoc (...) şi alte câteva zeci de mii în Voivodina (...) Lipsiţi fiind de recunoaştere ca minoritate, «vlahii» nu sunt de acord totuşi cu intervenţia NATO".

Dar găsiţi-vă, fraţilor de toate sexele, câte locuri-să-spuneţi doriţi! Fiindcă aşa se face gazetărie la *Cotidianul*: habar n-ai despre ce

scrii – şi nici chef să pui mâna, să înveţi – dar scrii! în România "profundă", după cum *scriitor* e acela-care-*ştie-să-scrie*, tot aşa, *gazetar* e acela care-*scrie-la-gazetă*, nu? Chit că scrie numai prostii.

Logica gazetarnică a pseudonimului continuă – ca un tanc (serbo— crusesc):

"în faţa acestor dureroase veşti, a faptului că în urma bombardamen-telor şi ai noştri rămân pe drumuri, şi ai noştri îşi plâng morţii, putem să dezaprobăm acţiunea militară".

De unde concluziunea: dacă "şi ai noştri" n-ar fi rămas pe drumuri, noi (ai lor) n-am fi putut (!) să dezaprobăm acţiunea militară... însă pentru că neamurile noastre suferă şi ele, atunci, da: putem să dezaprobăm acţiunea (militară). Ce limbă română – dar şi ce gândire din beton natural!

"Speriaţi de exodul de populaţie, de faptul că sârbii au lansat o masivă operaţiune împotriva UCK, occidentalii..."

Cititorul român n-are încotro, *trebuie* să creadă ce scrie Scînteia *Cotidianului*: că Sârbii au lansat o "masivă operaţiune" *doar* împotriva "teroriştilor din UCK" şi nu, Doamne fereşte, împotriva *tuturor* albanezilor din Iugoslavia, evaluaţi la un milion opt sute de mii de suflete;

"Alianţa Atlantică le plânge de milă etnicilor albanezi (...) în dimineaţa zilei de ieri se raportase însoţirea de către soldaţii iugoslavi a 20.000 albanezi la graniţa cu Albania. Şi în Muntenegru au ajuns peste 20.000, creînd o situaţie haotică, cu toate că toate locurile sunt ocupate..."

Pe lângă schilodirea logicii – dar biata limbă română, maltratată! – este vădită nesfârşita nesimţire morală a jurnalismului de tip *Scînteia-Cotidianul.*

* Tot în p. 2, sub titlul: "Draşkovici cere Rusiei să se considere «parte agresată»" este raportată – indirect, citatul fiind necunoscut pe meleagurile Căii Plevnei – declaraţia în care celebrul "opozant" în lunile cu 28 zile, aparatcik în celelalte ar fi spus că *refugiaţii din Kosovo sunt actori ai unei catastrofe umanitare teatrale.*

* în p. 11, în sfârşit, un text semnat (Costin Ionescu). Supratitlul zice:

"Principalul rival politic al lui Miloşevici, Draşkovici avertizează:"

O fi avertizînd, însă în 28 martie 1999 când avertizatorul avertiza, Draşkovici nu era "rival politic" – ci taman prim-vice— al tovarăşului Miliutinovici, deasemeni tovarăş (Francezii spun: "Prieteni ca porcii") al nu mai puţin tovarăşului Miloşevici. Printre panglicile scoase pe nări de această curat-lichea balcanică (vorbesc de Draşkovici), anume: *"Albanezii au organizat acest dezastru umanitar"*, lui C. Ionescu îi scapă următoarele:

"Draşkovici a reamintit că dezastrul a început în martie anul trecut, când rebelii albanezi au pus mâna pe arme..."

Dacă "dezastrul" a început de un an, de ce se plâng Sârbii – prin *Cotidianul* – că NATO îi bombardează – de o săptămână? De ce editorialistul *Scînteii-Cotidiene* pretinde că Albanezii au început să plece de la casele lor "din pricina bombardamentelor NATO" (începute în 24 martie 1999) – când ei sunt pe drumuri de un an şi ceva?

3 mai 1999

— *Numărul din 31 martie:*

* Editorialistul citează scrisoarea un thailandez trimisă unui ziar din... Bangkok:

"Priviţi la compoziţia NATO! Alianţa e făcută de ţări precum Anglia, SUA, Spania, Germania, Italia care predică drepturile omului, dar au o lungă istorie de colonialism, sclavagism, genocid, ba chiar şi de fascism".

Ce valoare are citatul? Niciuna – ca dealtfel şi cel din *Le Figaro*, periodic promiloşevicistnic, pe linia filoceauşismului gallic.

* P. 2: pseudonimul "Zărnescu", frizează antologicul (va apărea în curând vol. II din **O posibilă istorie...**, consemnînd şi contribuţiile de azi ale autorului primului tom):

"Este adevărat că vlahii nu sunt recunoscuţi în Iugoslavia (...) şi că sunt în număr impresionant de mare de circa un milion şi jumătate de suflete, însă la fel de adevărat este că, înainte de a vorbi de recunoaşterea lor, vorbim de masacrul pe care NATO..."

Ce spuneam de ascendenţa ceauşistă a miloşevicismului, deci a organului său bucureştean? Aşadar: vlahii *nu sunt recunoscuţi* în Iugoslavia, însă noi – cei de la Bucureşti – *nu trebuie să vorbim* de (ne)recunoaşterea lor – ci să vorbim ("Cât mai tare! Vorbiţi, tovarăşi! Mai cu inimă cei din fund!") despre masacrul care...etc. îi aduc aminte editorialistului:

"Suveranitatea naţională" era înţeleasă şi de Ceauşescu astfel: «Voi, străinii, nu vă amestecaţi în treburile noastre interne – că ne-atingeţi pe la suveranitate! Pe români îi terorizăm noi, Românii – noi zicem: ne spălăm rufele în familie...Lăsaţi-i pe ai noştri, pe Românii din interior să spună ce-i doare – dacă-i doare...— nu vă băgaţi voi, exteriorii...» Numai că Românilor-din-interior, de cum deschideau gura, le-o închideau cu pumnul, ciomagul şi seringa cu aconitină securiştii lui Pleşiţă (prietenul lui Breban, al lui Caramitru), Goran, prieten-ca-porcul cu Gelu Voican, iar gazetarii lui Popescu-Dumnezeu, ai lui E. Barbu, scriitorii lui Ivaşcu ("condeimea con-ştientă"), se grăbeau să-i demaşte ca duşmani, ca trădători de patrie!

Vechi – şi murdare – reflexe: «Nu vorbi de ceea ce te doare pe tine – hai să vorbim de durerile altora: seceta din Sudan, inundaţiile din Bangladesh, prostituţia din Thailanda...»

Încă o dată: sânt împotriva bombardamentelor NATO – în aceeaşi măsură în care sânt împotriva barbariei sârbilor exercitată pe spinarea ne-sârbilor în ultimii zece ani.

— în numărul din 1 aprilie:

* în p. 3 Irina Zidaru, făcînd "istoricul" lui Vuk-Zig-Zag Draşcovici scrie negru pe alb:

"în ianuarie 1998 criza din Kosovo a izbucnit".

În sfârşit, de Ziua Păcălelilor 99, *Cotidianul* descopere *"criza din ianuarie 1998"*.

— în numărul din 2 aprilie:

* Una din marile murdării purtînd marca editorialistului este:

"Soluţia Rugova – o lovitură a NATO?"(...) "De ce a tăcut [Rugova] 11 zile? Deoarece nu primise ordin (...) pentru o asemenea mişcare".

Editorialistul e specializat în inversarea termenilor: iute de mână, prezintă efectul drept cauză – în chestiunea 24 martie (atacul NATO – detestabil – a survenit *după* refuzul sârbilor de a accepta o soluţie paşnică, la conferinţa de la Rambouillet şi *după* un an şi ceva de persecuţii sângeroase a kosova-rilor); dar şi campion al ticăloşiile directe, neamestecate, neinversate:

Pretinde că Ibrahim Rugova, şeful majorităţii moderate a albanezilor din Kosovo (şi participant la tentativele de pace de la Rambouillet) "a tăcut" (de la 24 martie până adineauri, 11 zile!). Rugova, el, singur, de capul lui, a tăcut cu gura lui, vorba Românului! Că aşa a vrut el – nu, Doamne fereşte, cum voia Miloşevici şi cum ştie o lume întreagă, iar dacă nu era informată de acest "detaliu" din ziarul *Cotidianul Belgradului*, a văzut la televizor: o jalnică marionetă "zâmbind", nu galben, ci vânăt camerei de luat vederi şi caraliului său, Slobodan. Nu a "partener de tratative" al dictatorului de la Belgrad arăta, nici a perfid spion NATO "lăsat în urmă", ci a biet om ţinut sub pază, în propria-i casă de la Priştina, ameninţat, şantajat – şi "preparat" (e-he, metodele sovietice cunoscute şi de securiştii noştri cei patrioţi, cu efectul lor garantat!).

Toţi privitorii *normali* au înţeles (şi s-au cutremurat, văzîndu-l pe Rugova "discutînd cu Miloşevici"): omul era ostatic, se mişca, vorbea sub constrângere (şi preparare chimică – depune mărturie semnatarul acestor rânduri "chimizat" în aprilie 1977, la Securitatea de pe Calea Rahovei). Numai editorialistul cristoic: ba. Să fie atât de prost psiholog? Nu: el este un afon al minimei morale, un ins impermeabil la adevăr. Mai mult (mai rău): nu rosteşte-scrie neadevăruri, decât dacă încearcă şi ofensarea şi înjosirea celuilalt. Cu atât mai încrâncenat, cu

cât profesoraşul de la Priştina întruchipează un adevăr ce nu convine Belgradului (deci *Cotidianului*) – acesta:

în zdrobitoare majoritate – cu toate persecuţiile îndurate din partea sârbilor, Albanezii din Kosovo doreau – până la 24 martie 1999 – nu "secesiunea", nici unirea cu Albania (a existat un singur neamţ din RFG care să fi dorit "unirea" la RDG?), ci autonomie, în cadrul Iugoslaviei, ca înainte de abolirea ei de către tovarăşul Miloşevici, în 1989.

Iar editorialistul, bine informat despre situaţia lui Rugova în Priştina (doar e gazetar, nu? – bine: nu) scrie fără ezitare – repet, ca să nu se uite:

"De ce a tăcut 11 zile? Deoarece nu primise ordin"...

Aici există un adevăr – inversat (cotidienizat): potrivit acestuia, putem spune:

«Rugova a tăcut 11 zile, deoarece nu primise ordin – de la Miloşevici – pentru o asemenea mişcare».

Numărul este bogat din punct de vedere iconografic: 17 fotografii (în afară de cea a lui Rugova cu Miloşevici). Din 17 imagini ale tragediei din Iugoslavia, Albanezii au dreptul la 3. Vorba înţelepciunii româneşti: "Bine şi-atâta – putea să nu reproducă nici una!"

— în numărul din 3-4 aprilie:

* Editorialistul anunţă descoperirea:

"Şi televiziunile occidentale fac parte din trupele NATO".

Cum de nu ne-am dat seama de orbitorul adevăr cotidian? Precizare:

Televiziunile occidentale – în colaborare cu militarii, poliţiştii, miliţienii, arkanii, cetăţenii conştiento-paşnici de etnie sârbă (iertare: "etnicii sârbi") – au pus în scenă piesa lui Draşkovici, cea în care "Albanezii ar fi conduşi la frontiera cu Albania", vorba altui număr din *Cotidianul*.

— Numerele din 5 şi din 6 aprilie:

lipsite de interes, editorialistul a trecut la "probleme interne".

— în numărul din 7 aprilie:

* Sare din pagină corespondenţa din Belgrad semnată Mario Balint, deplasat-sponsorizat, cum sântem înştiinţaţi:

"Nici un post de TV occidental nu a spus că majoritatea refugiaţilor care au umplut Macedonia şi Albania fug din calea bombelor NATO şi nu din cauza represiunii sârbe".

Evident, evident: posturile de TV occidentale sunt cu toate mincinoase – spre deosebire de TV Koşava, proprietate a fiicei lui

Miloşevici; spre deosebire de TV Beograd, cea ascultînd de tovarăşa de viaţă a tovarăşului cu acelaşi nume. Desigur: "deplasarea sponzorizată de Banatera, Res-com Reşiţa, Eurosat Bavaria, Caranbeseş" trebuie onorată, nu? Ba bine că nu. În treacăt fie spus: sponsorizatul Balint Mario şade prost, nu doar cu logica, nu doar cu morala (n-are să creadă: acest animal există!), dar şi cu gramatica. Eh, acordurile gramaticale, câte piedeci pun ele gazetarnicilor cotidieni!

Taman aşa: Sârbii, nu numai că nu-i alungă pe albanezi de pe pământul lor, unde se aflau cu cel puţin 8 secole înaintea invaziei slave, dar îi roagă în genunchi să rămână pe loc – că aşa-s ei, Sârbii (au dovedit-o în Croaţia şi în Bosnia): buuuni...; şi ortodooooocşi...

— în numărul din 8 aprilie:

* Editorialistul se întreabă:

"Ce trebuie să învăţăm din lecţia Serbiei?"

Nu răspunde: nu i-au ajuns cele peste două coloane.

— în numărul din 9 aprilie:

* Editorialistul nu mai vorbeşte despre... ce ar trebui să învăţăm (din lecţia Serbiei). Tăcerea sa este pe larg compensată...

* ...de un interviu (nesemnat – îl va fi dat anonimul naţional, Farfuridi) luat Zoei Petre. Reaua credinţă şi vulgaritatea ating sublimul în abjecţie. Pe pagina 1 este anunţat:

"Consilierul prezidenţial Zoe Petre elogiază felul în care NATO bombardează Serbia".

Dumnezeu mi-e martor: nici Zoe Petre nu intră în zona mea de simpatie: am atacat-o în 1995 pentru catedra pe care, împreună cu E. Constan— tinescu, a creat-o, la Universitatea bucureşteană, pentru unchiuleţul lor iubit, securistul-şef, Măgureanu – însă, din obişnuinţa meseriei nu cred în "rezumatele" altora, ci numai în scrisul, sub semnătură, al autorului – citit cu ochii mei. Aici este vorba de un interviu – se întâmplă, vai, ca întrebatul să spună una, gazetarul să... fumeze alta – acestea sunt riscurile intervievaţilor... Or în p. 2 este publicat interviul (se deduce dintr-un răspuns că întrebătorul ar fi bărbat – tot Farfuridi?): *nu există în răspunsurile Zoei Petre nici o urmă de "elogiu al bombardamentului"*. Chiar dacă intervievata nu ar fi femeie, *elementarul respect al adevărului şi al partenerului de dialog îi obligă pe gazetari să nu falsifice spusele intervievatului, să nu scrie minciuni – să nu pună în gura altuia cuvinte, propoziţii nerostite.*

* Tot în p. 2 o fiinţă semnînd: Roxana Frosin compune o compunere intitulată:

"Refugiaţii albanezi îşi fac de cap în Macedonia".

Aştept cu încredere ziua în care *Cotidianul* va scrie că Albanezii din Kosovo şi-au abandonat casele şi patria numai şi numai pentru a-şi face de cap în Macedonia! Şi, fiindcă tot "ieşiseră în străinătate", să învârtească şi niscai afaceri – desigur: mafiote!

— *în numărul din 11-12 aprilie:*

* Editorialistul tace cu înţelepciune.

* În schimb un pesudonim al său semnează (cum altfel: curajos – căci anonim):

"Barbaria NATO nu cunoaşte limite. În preajma Paştelui, sârbilor le-au fost bombardaţi morţii".

Înduioşător să constaţi cât de religioşi au devenit Românaşii (dar Românàşele!), imediat ce Brucan le-a dat voie la religie. Cu atât mai evlavioşi, naţionaliştii noştri, după 22 decembrie, cu cât, *înainte* fuseseră mai atei şi mai internaţionalnici decât însăşi *Internaţionala*...

* În p. 2 reîntâlnim iscălitura: Roxana Frosin. Ce mai expectorează? "Guvernul iugoslav le-a cerut refugiaţilor albanezi să se întoarcă acasă".

Era şi timpul, nu Ce să to-ot umble lela prin Makedonia, să-şi facă de cap pe-acolo – şi să ne facă pe noi de râsu' satului,-n Balcani...

Ce-ţi doresc eu ţie, jurnaloistă cotidianie: să ajungi să-ţi faci de cap prin Macedonia – ca refugiaţii albanezi! Aşa să te-ajute Dumnezeu!

— *în numărul din 14 aprilie:*

* Editorialistul trage o concluzie amară:

"Din nefericire Sârbii vor fi înfrânţi".

Are să râdă Editorialistul: din nefericire Sârbii nu vor fi înfrânţi. Ca şi la Kosovopolje (de două ori), din învinşi se vor face învingători: vor trafica adevărul istoric, vor pretinde că numai ei pe lumea asta mare, ei singuri— singurei, ca nişte băieţi mari... au luat bătaie! Astfel se erijează Monumentul Martirului Mondial (Cunoscut), Unicul Persecutat: Sârbul Etern!

Cine crede că eu am delirat, insultînd serbitatea în ce are ea mai sfânt, mai născut-ortodox, să facă bine să citească, tot în *Cotidianul*, declaraţia lui Draşkovici – el clamează:

"Sârbul este Hristos cel răstignit!"

* în p. 3 cunoscutul sponsorizat Mario Balint cântă pentru Dvs. melodia îndrăgită:

"NATO vrea să-i lase pe sârbi şi fără istorie!"

Şi noi care credeam că fără-istorie îi lăsase Miloşevici...

— *în numărul din 15 aprilie:*

* Editorialistul citează din *Le Monde*, asigurînd că el îl cunoaşte

bine pe autor, că îi dă o înaltă preţuire – dar nu (ră)suflă amănuntul că Lemondistu-i român dupe Dâmboviţa că scrie, de la Bucureşti, "o corespondenţă" – semnată: Mirel Bran...

* Vorbeşte şi el despre *"elogiul"* pe care l-ar fi făcut Zoe Petre bombardamentelor...

Cunosc bine, pe piele mea metoda citării-în-familie (sau: în cerc):

în 1979 tovarăşul Ion Brad – în strânsă colaborare cu camaradul Drăgan şi cu domnul Ionescu-Quintus (fost deţinut politic, turnător notoriu, epigramist mediocru şi detestabil cataramist, ministru al justiţiei sub Iliescu) – mi-a confecţionat o scurtă-biografie demascatoare: eram, deci zugrăvit ca un ins care intrase-n închisoare pentru viol, făcea pe scriitorul, dar n-avea nici un talent (cărţile i le scrisese CIA), era duşman al Patriei Române, agent al KGB şi al Mosad, ovrei-rus ("adevăratul lui nume fiind Pavel Efremovici") – revin la Brad (şi ăsta l-a găsit pe Dumnezeu, după ce a făcut atâta rău, atâta rău – ca Dumitru Mircea, ca Petru Dumitriu, ca Ciachir, fiul Săptămînii Barbe), fiind el, tovarăşul, numit la U(nitatea) M(ilitară) cu sediul în ambasada RSR din Atena, a încredinţat textul comun fostului markosist refugiat în România, Dimitrie Ravanis Rendis (Dimos Rendis – nu-şi aduce nimeni aminte de el?), de curând repatriat la matrida. Grecul a tradus în greaca de la restaurantul Casei Scriitorilor şi l-a publicat în foaia familială *Proini*; acelaşi Brad (frumos! – şi cuvios, ai zice că înainte de a ajunge bestie C.C.-istă, cenzor feroce – a se citi **Dosarul** din fruntea **Dicţionarului Scriitorilor Români** – nu trecuse pe la liceul "sfântul Vasile" de la Blaj) i-a dat sarcină lui N. Dragoş-Răcănel, adunător de cotizaţii la *Luceafărul*, ca şi lui Ivaşcu, brigadier al României literare să "preia articolul din presa occidentală"... – uite-aşa se face România Mare! – altfel, literară...

— în numărul din 16 aprilie:

* Editorialistul produce asta:

"Presa occidentală – un soi de Pravda a NATO?"

Ce-i poţi replica: "Ba *Cotidianul* e un soi de *Scînteie a tineretului*"?

— în numerele din 17-18 şi 19 aprilie:

* Editorialistul a îmbrăţişat o altă fermă orientare, deci scrie (lung, plicticos, aiurea) despre altceva, tot nu contează.

Cu acestea am terminat numerele din *Cotidianul* ajunse la mine.

Lipsesc însă din Biblia de pe Calea Plevnei – oare de ce?: să se întrebe şi să răspundă cititorii – două evenimente foarte-foarte importante:

1. Unirea Iugoslaviei miloşevice cu surorile ei Rusia şi Belarus;
2. Vizita la Belgrad a Patriarhului Rusiei Alexei II – şi cuvântul rostit în prezenţa lui Miloşevici (şi a televiziunilor occidentale): spre deosebire de Mitropolitul sârb Pavle (pe Teoctist îl măturăm sub preş), Rusul Alexei i-a spus lui Miloşevici că *ceea ce fac Sârbii Albanezilor nu este creştineşte...*

4 mai 1999

Sârbii nu au avut nici o îndreptăţire să pornească războiul împotriva slovenilor, a croaţilor, a bosniecilor, împotriva albanezilor din Iugoslavia. Pentru că dorinţa legitimă de separare a primelor trei comunităţi, de autonomie culturală a minorităţii albaneze nu ameninţa "fiinţa sârbească". Se poate trăi şi **alături** – neconflictual, nu este necesar să-l iubeşti pe celălalt (creştineşte aşa ar fi), doar să-l tolerezi. În sensul că accepţi: şi celălalt este fiinţă omenească, face şi el parte dintr-o comunitate avînd personalitatea, limba, religia – *identitatea* ei.

Desigur, nimeni nu te poate obliga să trăieşti sub acelaşi acoperiş cu fraţii tăi – Slovenii, Croaţii, Bosniecii, Sârbii fiind rezultatul aceluiaşi amestec de sânge illyro-dalmato-thraco-epiro-macedo-maghiaro-vlaho-slav, iar Bosniecii: sârbi-sârbi trecuţi – de voie, de nevoie – la islam. Aceste sub-comunităţi s-au urât şi s-au încăierat ca nişte adevăraţi fraţi-duşmani atunci când nu s-au aflat sub stăpânire, fie străină (otomană, austro-ungară), fie comunistă. Ceea ce nu înseamnă că, în concepţia lor "independentizarea" unora nu poate fi făcută decât prin sânge, prin uciderea sau prin alungarea celuilalt de pe un teritoriu numit arbitrar: "ţară numai a mea".

Sârbii îşi imaginează că vor pieri ei dacă nu-i vor stârpi pe *ceilalţi*. În concepţia lor pre-primitivă (există şi aşa ceva), după ce-i vor nimici ori alunga din "Iugoslavia" pe ne-sârbi, ei, Sârbii vor primi şi lumina-căldura soarelui până atunci "furată" de croaţi, bosnieci, albanezi, unguri, vlahi; vor respira ei tot aerul pe care înainte erau obligaţi să-l împartă cu ne-sârbii...

Şi în acest secol Marile Terori – de dreapta, de stânga – au fost teoretizate, justificate de intelectuali. Unii, buni gânditori – dar cu toţii: imorali. În prag de nou mileniu, când ne spuneam că, în sfârşit, am scăpat şi de nazism şi de comunism (din păcate, nu în China, nu în Coreea de Nord, nu în Cuba), iată, apare monstrul, hibridul rezultat din combinarea contrariilor, a apei cu focul, a comunismului bolşevic cu nazismul hitlerist: *sârbismul*.

Cum s-a manifestat el în Slovenia, Croaţia, Bosnia, acum în Kosovo – se ştie. Doar la *Cotidianul* nu au ajuns informaţiile, aşa că îmi fac o datorie din a le aduce la cunoştinţa directorului, a subdirectorilor – şi a cititorilor:

Guvernul comunist de la Belgrad a abolit încă din 1989 autonomia culturală a regiunilor Voivodina şi Kosovo. Aceasta din urmă avea 2.000.000 de locuitori, din care 1.800.000 albanezi. “Minoritarilor” li s-a desfiinţat învăţământul, presa, editurile în limba maternă. Mai mult: toţi albanezii, deşi cetăţeni iugoslavi, au fost daţi afară din posturile ocupate în cultură, învăţă-mânt, administraţie, precum şi din profesii “neutre” ca ingineri, economişti, medici, etc. Albanezii din Kosovo au protestat pe lângă autorităţile centrale (iugoslave). Neprimind satisfacţie, şi-au organizat *rezistenţa interioară:* cluburi, universităţi volante (după modelul polonez) – aceasta era maniera paşnică, reformistă, pronînd dialogul – Ibrahim Rugova a fost (a încetat de a mai exista din clipa apariţiei alături de Miloşevici) şeful *moderaţilor;* brutalitatea reprimării a provocat emergenţa unei tendinţe radicale, propovăduind rezistenţa armată – de aici a ieşit organizaţia (fireşte, clandestină) UCK – o subramură a ei a răspuns violenţei cu violenţă împotriva unor cunoscuţi prigonitori ai albanezilor, mai ales “miliţieni” (a nu se confunda cu poliţiştii) – membrii acesteia au fost consideraţi *extremişti*, iar Sârbii, în bună tradiţie instituţională, i-a numit: “terorişti”. Cerînd audienţă şi ajutor moral în exterior (invocînd drepturile omului), cele două ramuri s-au îndepărtat şi mai mult: reformiştii voiau autonomie provincială în cadrul Iugoslaviei; extremiştii au început a vorbi de “independenţă” întâi, apoi de alipire la Albania (despre “Albania Mare”, istorică, mai multă zarvă au făcut Sârbii decât Albanezii).

5 mai 1999

Sârbii, Ruşii, o parte din români, vorbind despre bombardamentele începute la 24 martie 1999, acuză numai Statele Unite. Adevărat – dacă se ţine seama de **contribuţia** Americii: peste 80% din totalul mijloacelor şi a oamenilor angajaţi în operaţii; inexact când se vorbeşte de *iniţiativă* şi de *motivaţii economice.*

Se ştie (nu şi la *Cotidianul*):

— *iniţiativa* a aparţinut europenilor – şi numai lor – încă din 1990, când a izbucnit conflictul în Croaţia: de atunci guvernele statelor din Europa nu au încetat să ceară o concertare internaţională şi o intervenţie, la nevoie, cu armele, în fosta Iugoslavie, *în numele moralei drepturilor omului.* Americanii, traumatizaţi de Vietnam, au refuzat să participe, chiar şi după probele incontestabile privind *epurările etnice de tip sârbesc* în Bosnia. Încurajaţi de incapacitatea Occidentalilor de a interveni eficace în “treburile interne ale Iugoslaviei”, Sârbii au trecut la epurarea etnică a albanezilor din Kosovo – la începutul anului 1998; Europenii s-au zbătut să găsească soluţii paşnice – ultima tentativă: conferinţa de la Rambouillet (care prevedea restabilirea *autonomiei regiunii Kosovo* şi încetarea agresiunii, atât din partea

UCK (şeful formaţiei a participat la conferinţă şi a semnat actul concluziv, alături de Ibrahim Rugova), cât şi din partea guvernului de la Belgrad. Tratativele au eşuat datorită Sârbilor şi a Ruşilor: primii au invocat "imixtiunea occidentalilor în treburile interne ale Serbiei, stat suveran", Ruşii, prefăcîndu-se că nici afgan n-au mâncat, nici a cecen nu le pute, i-a susţinut. Abia după consumarea ultimului cartuş diplomatic, Americanii s-au lăsat convinşi să participe la intervenţia în Iugoslavia cu mijloace militare, în cadrul NATO – astfel s-a ajuns la nefasta zi de 24 martie 1999;

— "*motivaţiile economice* ale intervenţiei Americanilor" nu există: Iugo-slavia nu are petrol; a ieşit din comunism(ul lui Tito) sărăcită, războaiele din Croaţia, din Bosnia au ruinat-o, bombardamentele Aliaţilor au desăvârşit distrugerea, retrogradînd-o cu o jumătate de secol; nu are nici "poziţie strategică" – dacă Americanii nu se interesează de Europa întreagă, de ce ar face-o pentru Balcani, de care, înainte de 23 martie nici nu auziseră...?

Motivaţia intervenţiei militare a Aliaţilor în Serbia este exlusiv *umanitară* («dar Sârbii nu sunt oameni?» vor replica ei înşişi, Ruşii, Grecii, Românii formaţi de *Cotidianul*, «de ce îi bombardează Americanii?»). În zece ani Sârbii au vădit un comportament neuman în "relaţiile" cu Slovenii,Croaţii, Bosniecii, iar acum cu minoritatea albaneză – dacă nu sunt opriţi, vor continua *epurarea etnică de tip sârbesc* a ne-sârbilor: unguri, bulgari, români, "vlahi"...

Sârbul, crescut în Mitul Kosovopolje (Nedreptăţitul, Martirul, Răstignitul) chiar în aceste momente de cumpănă se gândeşte numai la suferinţele sale; ca şi *Cotidianiştii* rememorează istoria recentă începînd doar de la 24 martie, refuzînd să accepte partea lui de vină: aceea de a fi încercat să lichideze alte etnii, iar prin aceste fapte de negândit, de neacceptat în timpul şi în spaţiul nostru, de a provoca un război în întreg sud-estul Europei.

Ca tot Românul anticomunist şi eu i-am aşteptat pe Americani (am povestit cum, la Gherla, pe Zarcă, în 1958, pândeam prin găurile obloanelor dinspre Someş apariţia Flotei a VI...); ca basarabean am un motiv în plus de a fi supărat pe ei: nu au recunoscut răpirea Basarabiei de către Ruşi, nu au acceptat, la Europa liberă, o măcar sub-secţie. Încetul cu încetul a trebuit să accept că tata nu se înşela mult când îi definea astfel:

«Americanii sunt nişte ruşi – cu mai multe stele pe drapel...»

Cunoscînd istorie, nu pot nega: în acest secol, al XX-lea, Americanii au salvat în două rânduri Europa Occidentală – şi lumea: dacă nu intrau ei în Primul Război, nu mai aveau Românii România-Mare; dacă nu intrau Americanii în al Doilea Război, Europa era a lui Hitler, iar noi, chiar aliaţi ai săi, dar nefiind arieni, am fi avut cel mult

rangul de supraveghetori (brigadieri) de sclavi (slavi) – adevărat, nu am nimerit-o mult mai bine sub Stalin... în fine, dacă nu erau Americanii (şi tenacitatea lui Reagan) Imperiul Sovietic ar fi dăinuit şi azi – dimpreună cu Ceauşescu...

Se înşeală amarnic, se înşeală tragic Românii care, în perfectă necunoştinţă de cauză, iau apărarea Sârbilor, pe de o parte vinovaţi de atrocităţi împotriva oamenilor ce au avut nefericirea de a trăi alături de ei, pe de alta vinovaţi pentru refuzul de a accepta partea lor de vină şi întâietatea agresiunilor. Se înşeală greu Românii care, în virtutea unei imaginare "bune-înţelegeri de veacuri" (am arătat, succint, care au fost relaţiile româno-sârbeşti în evul mediu) înclină să dea dreptate agresorului care, în sfârşit, de la 24 martie 99, este şi el agresat; se înşeală Românii când invocă ortodoxia comună. Ortodocşi sunt şi Grecii (care au inventat democraţia – dar numai pentru alţii...); şi Ruşii, până ieri kaghebişti, activişti, militarişti-imperialişti – oare să fie ortodoxia un criteriu moral de a susţine o comunitate care numai de moralitate (creştină) nu a dat dovadă în acest deceniu? De ce uită apărătorii fără condiţii ai sârbilor că *dacă există un autor moral al crimelor sârbeşti, apoi acela este Rusul!* Rusul s-a opus tuturor măsurilor de retorsiune împotriva "epuratorilor" şi în Croaţia şi în Bosnia. Rusul (şi Chinezul) au folosit dreptul de veto de fiecare dată când "problema Balcanilor" era pusă la ONU. De astă dată – în chestiunea Kosovo, a fost... ignorat – rezultatul?, a început să se vaite, să se bojemoiască, pentru că nu i se dă importanţă... lăţimii Imperiului Sovietic, şi în sfârşit a obţinut un rolişor: al misitului-cerşetor, umblînd cu pantahuza între Berlin, Bruxelles, Paris şi Belgrad, dîndu-se mare "pacificator", dar întinzînd pălăria în direcţia occidentalilor, puţin păsîndu-i de "frăţia de sânge (slav) şi de credinţă (ortodoxă)", ci doar de *dolarciki*.

Să ştie Românii apărători ai Sârbilor persecutori şi ai românilor din Iugoslavia, să nu uite: pretinşii protectori ai sârbilor: Ruşii, sunt martirizatorii noştri de aproape trei veacuri, iar din 1940 şi ai românilor din Bucovina!

Poţi foarte bine condamna bombardamentele NATO ca pricinuitoare de distrugeri, de suferinţe, de moarte – însă nu ai dreptul să prezinţi victima bombardamentelor ca pe o imaculată fecioară "care n-ar face rău unei muşte". Fiindcă *nu acesta este adevărul:* Sârbii nu muştelor au făcut rău, ci oamenilor:

— prin *alungare* din casele lor, de pe pământul mai al lor decât al Sârbilor: formaţii ale **armatei**, ale **poliţiei**, ale **miliţiei** (corp special de cca 200.000 inşi creat de Miloşevici în 1991) şi de "**paramilitari**" năvălesc într-o localitate; locuitorii sunt anunţaţi:

«**Într-o oră** (jumătate, un sfert, depinde de "omenia" Sârbului) **plecaţi de-aici! N-aveţi ce face pe pământ sârbesc – n-aţi avut niciodată!** Voi nici n-aţi existat – **aici, la noi**...!»;

— prin *violentare*: Albanezii nu înţeleg de ce trebuie să plece de la ei de-acasă – capii de familie sunt **bătuţi** – în prezenţa soţiei, a copiilor, a părinţilor, iar dacă nu sunt împuşcaţi pe loc, sunt "**luaţi**" (ei vor forma "scutul uman" al obiectivelor militare); internaţi în lagăre, în închisori, sunt obligaţi să lucreze pentru fortificaţii, "în timpul liber" fiind bătuţi ca Românii la Jilava lui Maromet, la Gherla lui Goiciu, pentru luminosul motiv că se află în mâinile lor, ale criminalilor;

— prin *viol*: în prezenţa părinţilor, a soţului, a copiilor; femeile tinere, adolescentele sunt duse în "hoteluri pentru militari", unde sunt "folosite" (Bosniecele erau ţinute şase luni de zile, după fiecare pasă li se explica: «Ţi-am sădit în burtă un pui de cetnik – ai să-l urăşti, are să te urască!» – s-a împlinit o lună de când Albanezele sunt ţinute sclave, de pildă, la Peć); Cristinele Zărneşti de la *Cotidianul* pretind – taman ca la Belgrad – că... "nu există probe" – ei bine, dacă e, într-adevăr, femeie, nu-i doresc să se afle în situaţia de a produce ea, violata, proba violului;

— prin *jaf*: Albanezii sunt din primul moment jefuiţi de bani, de lucruri de preţ (cerceii sunt zmulşi – nu din grabă, ci din sadism); li se impune "taxă de emigrare" – în mărci germane);

— prin "*ştergerea urmelor albaneze*": **casele sunt incendiate** (de multe ori grenadele sunt aruncate, deşi mai sunt oameni înăuntru); **hârtiile (identitate, proprietate), sunt confiscate şi distruse demonstrativ**; plăcile mineralogice ale automobilelor sunt demontate: *«N-aţi fost niciodată, la noi! Nu existaţi!»*

Trebuie să se ştie: Sârbii au concentrat în mai multe locuri strategice copii şi adolescenţi – sunt folosiţi: a) ca "scut uman", b) ca înlocuitor de femeie, c) ca "bancă de sânge pentru armata sârbă".

Să se mai ştie: militarii, poliţiştii, miliţienii, paramilitarii în "operaţii" poartă cagule: ca să nu fie recunoscuţi de victime – ştiind fiind faptul că Sârbul, el este foarte curajos şi îşi asumă faptele – atunci când, în numele sârbităţii, îl jefuieşte pe vecinul său albanez, îşi ucide şi profanează cadavrul fostului său coleg de armată, când o violează pe mama aceluia, iar pe soră – că e mai tinerică şi mai prospeţică – o dă pe mâna tovarăşilor săi întru sârbie – însă... anonim: adică: mascat.

Chiar aşa: până în momentul de faţă (5 mai 1999) cei peste jumătate de milion de *deportaţi* (nu refugiaţi, nici "fugari") din Kosovo, au identificat abia vreo trei mii de epuratori – pentru Tribunalul Penal Internaţional de la Haga. Să sperăm împreună că aceste bestii pur-sârbeşti vor avea norocul (!) să trăiască până ce vor apărea în boxă pentru crime împotriva omenirii... Altfel...

Azi, 5 mai, au apărut semne de pace. De s-ar adeveri cât mai repede, să se sfârşească suferinţele victimelor epurării etnice.

După care vom putea, în voie, să plângem de mila bieţilor "etnici sârbi", ca să nu fie uitat *Cotidianul*...

(...)

Joi 6 mai 1999

(...) Mă gândesc să scriu ceva despre "Lupta pentru roman" pe care a pornit-o Breban / de jos şi de pe can.

Asta sună tot atât de inteligent precum "Cruciada românismului".

Acum 22 ani era o vineri. Boul de Ceauşescu şi juncanii lui: Pleşiţă, Coman mă liberau de la Rahova, îmi dădeau drumul (din mână). Nu prevedeau pagubele unei asemenea încrederi în atotputerea lor (vezi-l pe Rugova de ieri, 5 mai, de azi, 6 – de cine ştie câte zile încă). Las'-că nu din pricina asta (a mea, carevasăzică) au avut ei oarecari dureri – bietul Nea Nicu avu ceva migrene-la-cap când îşi pierdu el floarea-vieţi' prin 'puşcarea de-i mai zice: voicanare – dar tot fără legătură cu mine... Că tot nu mai este nimic de făcut: la o întrebare idioată ca aceasta: «Ce ai face (fi făcut) dacă ai mai fi o dată în 31 martie 77? Ba nu – atunci era prea târziu, tancul se pornise – atunci la 1 ianuarie acelaşi an – ce ai fi făcut?» Iar eu să răspund, ca un tolomac: «Tot aia». Parol!

Seara: semne bune cu Pacea în Iugoslavia.

A telefonat Solacolu: că el e convins: Manolescu e pilotat de Secu. Şi că el vede mâna lui Măgureanu... Că Breban l-a atacat pe Manolescu – în chestiunea Caraion. Şi că Mălăncioiu s-a exprimatără şi ea – alături de Manole'... Cam simplificator.

Vineri 7 mai 1999

(...)Tot mai simţibile semnele de pace. Numai că va fi o pace rusească: bine-bine, bombardamentele vor înceta, armata sârbească va părăsi Kosovo, provincia însăşi va fi împărţită ("trei sferturi mie", vor zice sârbii, rezervîndu-şi mai puţin mănăstirile, cât minele, "un sfert vouă..."), deportaţii se vor întoarce la casele lor incendiate, distruse... Dar bestiile nu vor fi pedepsite; autorii crimelor se vor primbla în linişte în Serbia – ca după tragedia din Croaţia, ca după războiul din Bosnia. Iar Miloşevici va continua să fie pentru sârbi: eroul care a înfruntat "toate armatele lumii". E-hei: cât este Rusia de la pământ: dacă ar fi participat şi ciolovecii, chiar fără aviaţie, doar cu artileria trăgînd în tot ce există în faţa ochilor – în trei zile ar fi capitulat Sârbii, ca trenul! Fiindcă Occidentalul vrea să facă îngheţată fiartă: război

"chirurgical". Războiul, ori îl faci (şi ţi-l asumi cu toate distrugerile), ori nu-l faci de loc. Ce-i aceea "lovitură chirurgicală"? Ce sunt acelea: "pagube colaterale?" Greşeli? Bâlbe? Scăpate? Oameni sunt şi cei în uniforme, nu doar civilii; nu toţi uniformaţii sunt convinşi de ceea ce fac. Fireşte: cel mai bine: să nu fie război deloc. Eu însă altceva spun:

Cel mai bine pe lumea asta ar fi de n-ar fi – pe lume – ruşi. Ei sunt izvorul răului, de un secol încheiat. Ei i-au umilit la ei în *stranaua* lor, pe oameni în asemenea hal, încât au provocat o reacţie dispropor-ţionată: valul bolşevismului. Care s-a întins ca atare, în Germania, în Ungaria. La urma urmelor nazismul a fost un bolşevism de semn schimbat – ca şi fascismul, ca şi salazarismul (ca şi legionarismul): reacţie la acţie. În timp, în Spania, apoi după război: în China, în Coreea, în Vietnam, în Cuba, în Angola, în Cambodgia... în contemporaneitatea imediată Ruşii sunt direct vinovaţi, grav vinovaţi că nu au consimţit la propunerile Occidentului de a-l opri pe acest criminal de Miloşevici – deci sunt autori morali ai tragediilor din Croaţia, din Bosnia, din Kosovo (şi stai, că nu s-a terminat destabilizarea, urmează: Makedonia, Montenegru, Abania...).

E abia ora 9 seara, iar eu gata-obosit. Cu toate că nu mai iau căcatul de Vastarel, tot mor de somn (să dormi, să... mormi...).

Duminică 9 mai 1999

S-a împrimăvărat (de ce s-o fi zicînd: des-primăvărat?). Ba s-a chiar: în-vărat.

Ieri s-a întâmplat întâmplarea întâmplătoare cu ambasada chineză de la Belgrad, bombardată de NATO. Comandamentul, Clinton – şi-au cerut scuze pentru "tragica eroare".

Tragică – nu eroare. Am o bănuială: oricât de puternici, brutali, dotaţi ar fi Occidentalii, ultimul găinar balcanic îi trage-n piept. Dacă nu să-i înfrângă, atunci să-i determine să se lase păgubaşi (după care înfrântul va striga în gura mare că el e David învingătorul lui Goliat).

Da, domnule: aşa îl va fi biruit adevăratul David pe adevăratul Goliat: ca băietanul cela din Marin Preda (nu mai ţin minte dacă era dintr-o nuvelă ori dintr-o pagină memorialistică), cel care "îi trântea" pe toţi de vârsta lui din sat: în cel mai încordat moment, el... băşea! Nu numai că adversarul, surprins de... zgomot, neatent, era pe dată pus la pământ – dar şi umilit. Umilit fiindcă el pornise să se-ntreacă la trântă, nu la băşit.

Ce cred eu: aşa cum există dubii în legătură cu acel convoi de refugiaţi – prima "bavură", în care au fost ucişi albanezi şi distruse tractoare: că momentul şi locul nu corespund rapoartelor de zbor; că au existat doi-trei refugiaţi ajunşi în Albania, care au spus că au fost

bombardați de *avioane zburînd foarte jos*; că chiar jurnalista de la France Info', căruțată și ea de sârbi "la locul crimei" – a doua zi după aceea – și care, oricât de toantă, spunea că nu văzuse găuri de bombe de avioane NATO; apoi bavura cu autobuzul: urmele pe caroserie nu erau de schije de bombe, ci de gloanțe de mitralieră (încă o dată: avioanele zboară la mare înălțime și lansează bombe – nu trag cu mitralierele; în fine, tragedia de ieri noapte:

Sârbii au pretins că rachetele NATO au lovit ambasada Chinei – aflată la 300 metri de hotelul Jugoslavia (pe care-l vizau...); NATO își cere scuze și lasă să se înțeleagă că această "colaterală" se datorează... neinformării: hărțile din posesia lor sunt vechi (ambasada chineză funcționa în locul dat de mai mulți ani...).

Dar Sârbii, ieri, nu au vorbit de faptul că a fost atins (și serios zdruncinat) și hotelul Iugoslavia – unde se afla sediul neoficial al arkanilor. Abia aseară l-au pus pe Arkan (moacă de țopan dinamovist) să se mire că NATO vrea să-l omoare – pe el – parcă zicea că vrea să-l judece... Ipoteză: Sârbii, băieți șmecheri, au pus la punct o tactică de "deviere" a loviturilor – restul, treaba propagandei:

— după ce un convoi de blindate și camioane militare sârbești a fost bombardat de NATO, Sârbii, furioși, au riscat în plină zi să decoleze și să bombardeze o coloană de albanezi – nu contează *când* și *unde*, contează că au pretins: NATO îi bombardase pe... albanezi! O piatră, doi iepuri: au mai omorît niște "turci" *și* au dat vina pe occidentali;

— tot ca "pedepsire" a cine știe ce altă pătimire de-a lor, au filmat și au pretins că acel autobuz plin cu albanezi ce se îndreptau spre Montenegru, fusese... bombardat de americani...

Constatînd că le merge, s-au pregătit de "ripostă prin deviere": pe lângă punctele sensibile, susceptibile a fi bombardate de NATO, Sârbii au postat militari cu mortiere dirijate spre... viitoare bavùri (un spital de copii – li se fâlfâie sârbilor de moartea copiilor sârbi – contează cauza miloșevicioasă!), deasemeni în apropierea hotelului Iugoslavia, sediul paramilitarilor criminali, ca, în caz de atac NATO, ei să lovească altceva, pe de o parte lăsînd să se înțeleagă că rachetele americane nu sunt ele chiar atât de precise (2 metri abatere la peste o mie de kilometri, dacă sunt dirijate prin satelit) – pe de alta, care ar putea face mare scandal: ambasada... și nu a oricărei țări, ci a Chinei, mare putere în ONU, cu vot decisiv în Consiliul de Securitate.

Rezultatul a fost peste așteptările sârbilor: China orăcăie, Rusia grohăie, că ea nu mai face pe intermediara.

Dac-aș fi rege, le-aș spune ciolovecilor:

«Nu mai vreți să faceți pe intermediarii? Foarte bine, cărați-vă și să nu vă mai prind pe-aici (la Berlin, la Londra, la Washington), că vă

frec curul cu urzici!» – să-i vezi cum s-ar potoli pe dată și ar veni cu gura cusută, cu coada între picioare, lingînd cizma Unchiului NAT'... – eh, ce nu face Ivanușka pentru un amărât de *dolarcik*...;

— Aș difuza – repetat – atât *adevăratele* rezultate ale observațiilor aeriene, prin satelit, aliate (dovedind că unele "colaterale" nu sunt decât puneri în scenă sârbești), cât și bestialitățile sârbilor în Kosovo: jaf, distrugerea hârtiilor, viol, asasinat... în loc să refuze Tribunalului Internațional (madame Arbour, canadianca, a spus) informațiile, ar face bine să le folosească și ei în războiul de propagandă.

Luni 10 mai 1999

Se pare că teorica-mi de mai sus nu este valabilă în cazul ambasadei chinèzice:

Vras'dzâcă: trei boambe distrug ambasada; chinezii protestează; li se asociază Irakul, Libia, Cuba și alte raiuri (cum de o fi lipsit Coreea de Nord?, a-ha: n-are bani de telefon, darmite de fax...); americanii își cer scuze, Clinton chiar a trimis o scrisoare Chinezului-general.

Explicația NATO: "aviația a folosit hărți perimate".

Măi, drăcie! Hărți perimate...!

Ieri dimineață am cumpărat *Le Journal de Dimanche*. Ce citesc pe prima pagină? Că tovarășica fiică a tovarășului nostru Miloșevici (Marjia, fetița-tatii cea cu televiziunea proprie și personală), după ce i-a fost distrusă jucărița primită de la taica: și sediul și antena și releurile în mai multe rânduri – că în ciuda "inexistenței", TV Koșava emitea, în continuare, soro! Puternic de tot, frate! Așa, ca din pură întâmplare, programe naționale sârbești întretăiate de programe... cam chinezòse, cum ar spune un ardelean pe nume Balint Mario!

NATO dă cu *trei* boambe în ambasada chină, din direcții diferite, la intervale marcate. Rezultatul? Unde dai și unde... capră: Chinezii ca chinezii, dar emisiunile TV Koșava încetează, oameni buni! Iar aici Occidentalii (corect: Americanii) procedează mai inteligent ca de obicei: pretind că a fost "o bavùră", își exprimă regretele, cer iertare și în scris – iar în noaptea de azi-noapte nu mai bombardează Belgradul...

N-a fost bavùră, ci program: trei misile, din direcții diferite. Ghidate, de... emisiunea TV! Programate să caute "izvorul", drept în chinezoaică mi ți s-au înfipt! Firește, nimeni nu a putut observa care era "culoarea" cadavrelor sau a supraviețuitorilor – Sârbii ar fi pretins că albii făceau parte din "personalul indigen"...

Așadar Americanii au distrus ultimul loc din care emitea fiica. Până găsește altul, în altă... ambasadă.

Această "reuşită" pare a fi cântecul de lebădă. Americanii au să fie siliţi să se dezangajeze – prea multe au fost distrugerile şi bavùrile. Cum nu se lăsaseră traşi în acest căcat balcanic până în ultimul moment, tot aşa, acum au să învingă *Nuţiamspuseu*-iştii: «Nu ţi-am spus eu să nu te bagi?» Au să se retragă Americanii, nu chiar ca la Saigon, în 1975, dar nici mai glorios. Au să-şi facă bagajele, jurîndu-se pe mătuşile lor că nu se vor mai băga în trebile împuţiţilor de europeni – şi încă balcanici!

Pe urma lor, în ruina care se cheamă Iugoslavia, se va ridica Monumentul Sârbului Martirizat – dar învingător. Nici Karagici, nici Mladici, nici Arkan n-au să plătească pentru crimele din Croaţia şi din Bosnia; şi nici puii lor, pentru crimele din Kosovo.

Cât despre nefericiţii alungaţi de la casele lor – cine ştie când (şi dacă...) au să se mai întoarcă. Ba eu, albanez avant la lettre, ştiu: dintr-un milion (socotit până azi), dacă se vor întoarce în Kosovo jumătate, ar fi mare minune. Fiindcă asta-i viaţa: oamenii au fost atât de traumatizaţi de ce li s-a întâmplat (o femeie – filmată din spate şi în umbră) povestea unei anchetatoare a Tribunalului că fusese violată de faţă cu bărbatul, părinţii şi copiii – şi că pe vreo trei din "mascaţii" care o luaseră la rând îi recunoscuse: consăteni, foşti colegi de şcoală, de baluri, de sport... Oricât de puternică va fi dorinţa de răzbunare, mai puternică are să fie frica de trecut (mai ales pentru femeile violate).

Cine are să se întoarcă dintre kosovari? Fie aceia, puţini, care nu au fost brutalizaţi, nu au văzut, cu ochii lor faptele sârbilor, fie cei care se gândesc la răzbunare.

Să iasă în faţă "creştinii" (mai ales ortodocşii cu epoleţi de Secu), să clameze "iertarea creştinească"! în primul rând, albanezii kosovari sunt, în majoritate, musulmani; în al doilea rând... n-ar fi creştineşte să ierte! Vasăzică un grup, o etnie, o pacoste dă peste tine, te schilodeşte, umileşte, alungă, iar tu, când îţi vine bine, ierţi! Dar meriţi să ţi se facă încă o dată şi-nc-o dată – în veci – ce ţi s-a mai făcut!

Sârbii au învins, şi-au văzut visul cu ochii: o Iugoslavie populată numai de sârbi-ortodocşi.

Ieri am văzut la TV un episcop montenegrin care spunea că încearcă să iasă de sub tutela bisericii sârbeşti...

...Şi mi-am mai adus aminte de terorismul bisericii sârbeşti asupra celei româneşti (ortodoxe) din Ardeal, sub austro-unguri.

Marţi 11 mai 1999

Ieri mi-a venit de la Solacolu un plic cu fotocopii: o cronică distrugăreaţă a arheului cu nume de zacuscă, în *Dilema*, apoi din *Contemporanul*: un editorial al lui Breban şi un "redacţional" al lui Ţârlea în legătură cu Caraion.

Am scris, corectînd o informaţie greşită a lui Breban şi trimiţînd un exemplar din **D-ale Manolescului**. Iată scrisoarea:

Paris 10 mai 1999

Stimaţi colegi de la *Contemporanul*,

Un prieten mi-a trimis o fotocopie după editorialul numărului din 22 aprilie a.c. al revistei Dvs. (semnat, fireşte, de director: Nicolae Breban), precum şi după textul "Cu multă jale, despre «Dosarul la români»" (datorat lui Cătălin Ţârlea).

Cum este pentru întâia oară când mă aflu în acord cu litera *Contemporanului* (să şi-o schimbe, degrab'...) profit de ocaziune, ca să-mi arăt simpatia (o singură dată în ultimele două decenii – ajunge) cu Nicolae Breban în chestiunea Caraion.

Totodată trimit textul alăturat. A fost destinat *Cotidianului*, însă, neavînd confirmarea (nici infirmarea) publicării lui, vi-l propun pentru reproducere – fie şi fragmentară.

În fine, corectez o eroare strecurată în editorialul semnat de Nicolae Breban:

Prin "Scrisoare deschisă lui Paul Goma" – vezi *România literară* 50, 51, 52 din 1990 – Gelu Voican Voiculescu (Sturdza) şi-a publicat propriul "dosar de securitate" (al său, supraşeful Securităţii!) şi nu "al lui Goma".

Cred că N. Breban confundă această a doua ispravă a actualului şef al *României literare* (prima: interviul luat lui Iliescu, imediat după mineriada sângeroasă din 13-15 iunie 90 – cel începînd astfel: "om cu o mare...") cu un număr al *Adevărului* (iunie? iulie? 1995) în care actualul tovarăş de şaibă al său – vorbesc, în continuare, de Nicolae Manolescu – (şi, vai, al fostului meu prieten Dorin Tudoran), pe numele său C. T. Popescu, îmi întredeschidea dosarul, cu, pe prima pagină, contribuţia sa intitulată cu nesfârşită subtilitate: "Gomora" (n-o să credem: numele meu îi evoca... păcatele cetăţii cu pricina...), în care explica onor. clientelei scînteisto-fesenisto-securiste cum "aşa-zisul" s-a ocupat, în ultima detenţie, cea din 1977, "cu linsul cizmelor lui Ceauşescu".

Acestea fiind zise, vă salută, Paul Goma

Aseară Miloşevici a mai încercat o cacealma: a pretins că "armata sârbească a început retragerea unilaterală din Kosovo". Din fericire, Americanii, traumatizaţi de afacerea ambasadei chineze, nu au marşat.

Nişte persoane foarte învăţate au şi evaluat sumele cu care va putea fi reconstruit Kosovo, despăgubite Albania, Macedonia,

Montenegro, apoi Bulgaria, România (Ungaria nu a fost pomenită — probabil pentru că face parte din NATO): nuştiucât, n-am reţinut miliardele şi nu ştiu dacă erau de dolari ori de euro (cam acelaşi lucru).

(...)

Joi 13 mai 1999

Azi s-ar împlini nişte anişori de când o cunosc pe Ana: vreo 32.

M-am foit în aşternut, din pricina **Scrisuri**-lor bine poprite de Dan Petrescu. Mă întreb dacă n-ar fi bine să retrag manuscrisul de la Nemira şi să-l trec la Dacia. Dar nu-mi vine. Mi-e lehamite.

Vineri 14 mai 1999

Adineauri am primit două veşti proaste: un fax de la Nemira, că iar au amânat apariţia volumului (**Scrisuri**) – pe la toamnă... Ei, da: "la-toamnă". Semnează: Valeriu Vaţel, secretar general de redacţie. Mai spune că au redus personalul la jumătate;

Şi de la Laszlo un text de despărţire.

Duminică 16 mai 1999

Am primit *Timpul* şi *Convorbiri literare*. Am să scriu: lui Antonesei, lui Spiridon, să le mulţumesc.

Mi-a telefonat Solacolu. Ca să-mi confirme existenţa lui Virgil Vasiliu, avocat, coleg de Canal al lui Caraion – scrisoarea adresată lui (Vasiliu) a reprodus-o Manolescu, "izvorît" din Pelin, prezentînd-o destinată lui Ierunca...

N-am lucrat zilele astea. Nu mă simt bine. Cred şi eu: după atâtea veşti proaste (şi încă nu le-am consemnat pe toate în jurnal...).

Ceea ce e neplăcut: de trei-patru zile deşi cerul cunoaşte şi înseninări, aerul e foarte rece.

Luni 17 mai 1999

Azi-noapte am făcut un vis neobişnuit:

începusem a scrie un roman. Un roman-roman. Şi mergea bine, eram mulţumit de mersul lui. "Ce trata?" – nu ştiu, visul nu mi-a dat nici o informaţiune.

După cartea-de-vise curentă: n-o să scriu roman, iar dacă am să încerc vreodată, are să iasă şi mai prost decât cele de până acum.

Ah, şi ce desfătare să scrii roman (pe deasupra, bun)! Ce contează că nu eşti în stare să şi povesteşti ceea ce scrii – sau ai scris – acest lucru li se întâmplă atâtor romancieri buni. Aşa că ne-răspunsul

la întreba-rea: "Ce trata?" este în firea, natura, în spiritul materiei romanului, nu?

Altfel – prost. Aştept să se termine războiul. Şi nu mai aştept ca cei vinovaţi că au început, vinovaţi că au alungat, violentat, violat, ucis – să deie seama de faptele lor. Fiindcă, în afară de Nemţii care, înfrânţi, au fost condamnaţi în bloc pentru nazism şi mulţi dintre ei pedepsiţi, iar totalitatea populaţiei culpabilizată vreme de 50 ani – nicăiri, niciodată nu a mai avut loc o pedepsire a răilor. Ceea ce s-a petrecut în ţările ocupate de ruşi după 1944 cu "foştii" nu intră în discuţie: Ruşii i-au strivit pe toţi cei care nu gândiseră ca ei (din acel moment), iar dacă printre aceştia se aflau şi unii care acţionaseră împotriva lor, a ruşilor, asta era un accident. Nici înainte de mine, nici în timpul, nici după, în închisori majoritatea deţinuţilor nu era acolo pentru ceea ce făcuse, ci pentru ceea ce fusese. Ruşii nu aplicaseră justiţia – ci dreptul lor, de ocupanţi. De aceea, acum, sunt atât de sceptic în privinţa pedepsirii vinovaţilor. Chiar azi dimineaţă s-a anunţat: "lipsesc" cca 100.000 bărbaţi kosovari – însă până nu ai "proba" (cadavrele lor) nu poţi formula acuzaţia. Sârbii vor obiecta: nu sunt chiar o sută de mii ci "abia vreo optzeci de mii – şi nici acelea întregi..." (...)

Marţi 25 mai 1999

Mi-a telefonat D.S. Boerescu, de la sediul editurii ALLFA: cică **Roman intim** va apărea în curând şi va fi lansat la Târgul de Carte de la Bucureşti (în 4 iunie?). Cam tot pe-atunci voi primi şi eu un exemplar... De-aş primi cât mai multe veşti din astea...

Miercuri 26 mai 1999

(...)

Da, da: m-a atacat rău eşecul cu **Scrisurile**. În asta – asta fiind adunarea în volum a publicisticei – m-au avut, confraţii – ia să-i mai înşir o dată, să nu li se uite numele şi fapta: Liiceanu, Adameşteanu, Monicii, Manolescu, Mălăncioiu, Stelian Tănase, Tudoran – şi mă opresc aici, la cei mai direct-interesaţi în nonexistenţa mea ca "publicist". În asta au reuşit să-mi închidă gura, să facă din mine un inexistent – dacă n-am "carte", vorba lui E. Barbu..., aici: volum... Dacă n-am – n-am şi gata, ce să fac: să mă sinucid? Sinucidă-se ei! – deşi până una-alta, eu sânt mortul cel veşnic-viu... Chiar dacă de la o vreme cititorii se fac tot mai rari, noi, făcătorii de texte, trăim cu gândul la ei, ne consolăm că ne citeşte careva pe lumea asta, în afară de răsfoitori profesionişti ca Mihăilescu, Prutescu, Ştefănescu...

Sigur-sigur, chiar netipărit în volum nu rămân eu – de când am avut ideea de a introduce textele în jurnal... Dar au fost introduse

numai cele "contemporane", or eu scontam pe scoaterea la lumină a celor preistorice... Ei, asta este, nu alta!

Boerescu spunea ceva de o nouă colecţie pe care ar inaugura-o **Roman intim**. Bineînţeles, îmi face plăcere, chiar dacă nu prea-prea – vreau să spun: nu *aceea*.

Şi nu se mai opreşte nenorocirea din Iugoslavia.

Joi 26 mai 1999

Ieri am avut un vizitator al cărui nume îl voi trece sub tăcere, ca să fiu în tonul clasicismului. Un român de vreo 40-45 ani, care a făcut Filologia la Bucureşti şi care a fost îndrumat de profesorul său protector să scrie o carte despre Lăncrănjan.

Cu manuscrisul acestei cărţi a venit la mine consângeanul. Să-l citesc şi să-i recomand un editor (am înţeles: de traducerea în franceză urma să se ocupe el însuşi).

Am fost, nu atât brutal, cât net: i-am spus cine a fost Lăncrănjan, ca publicist şi ca scriitor. Vizitatorul nu cunoştea nici unul din "amănunte". El fusese de totdeauna cu-Lăncrănjan şi cu-Eugen Barbu.Spre cinstea lui (în fine...): nu s-a arătat a fi şi vehement, violent – şi măgar. A plecat, amărât, cerînd voie *să-mi mai telefoneze*.

Am suferit pentru el. Omul nu ştia nimic-nimic-nimic – despre nimic. El mi-a comunicat o noutate: a murit Dan Ciachir! Şi eu, care-l credeam fără moarte pe viermele teologo-săptămânist...

La radio: Tribunalul Internaţional l-a pus sub acuzare pe Miloşevici – pentru crime împotriva omenirii. Numai că priiatelii noştri, Ruşii, nu sunt de acord – de ce? Abia acum aflu că, în "tratativele" la care asudă (pentru a câştiga şi ei o copeică), ciolovecii ţin ca oricare ar fi deznodământul evenimentelor din Iugoslavia, Miloşevici să rămână pe loc!; în locul pe care-l ocupă! Ca să vezi demers moralicesc! Dar stai, că nu s-a terminat: acest "detaliu" a fost divulgat de un reprezentant american (Litvak?), care a spus cam aşa: că dacă asta este condiţia, Americanii o vor accepta – "în interesul păcii". Bravo, băieţi! Ce-ar fi dacă l-aţi şi decora pe bravul Slobodan?

Luni 31 mai 1999

(...) Ieri, dormeam după amiază, când m-a trezit hărmălaie pe stradă: bubuiau nişte tobe... Am ieşit să văz cine-mi tulbură somnul lin... Erau şaptesprezece juni (băieţi şi fete): patru cu tobe mari, lunge, cu sunet grav: patru cu tobe intermediare: patru cu tobe mici, patru cu "zornăitoare" diferite; al şaptesprezecelea: dirighentul, cu un fluier de gardian.

Înaintau dinspre rue de Belleville spre rue Couronne. Păşeau pe de lături, "despicat", ca schiorii de fond (parcă am mai văzut eu pasul ăsta la nişte toboşari). Ritmul schimbător, obsedant – şi mult melodios.

Prima din dreapta (coloanei) era o fetişcană: cu rochie lungă, de lână (cu toate că ieri a fost o zi foarte caldă – va fi plecat de dimineaţă de-acas'); bătea în tamburul mare cu multă aplicăţiune, cu multă conştiinciozitate – şi cu eficacitate. Am vrut să spun: fata – din această pricină – era frumoasă.

Fireşte, mi-a zburat supărarea că fusesem trezit din somn, am trăit tobele. Strada noastră, fiind strâmtă, răsuna ca încăperea din pivniţa liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu, unde făceam repetiţii cu fanfara – şi iarăşi: cine spunea că afectele nu au memorie?

Când formaţiunea a făcut o scurtă pauză (absolut necesară, după cheltuiala de energie musculatorie) toată populaţia ferestrică a aplaudat frenet(r)ic.

(...)

IUNIE 1999

(...)

Miercuri 2 iunie 1999

Mi-a sosit *Jurnalul literar* aprilie-mai. Dedicat lui Caraion. Foarte bun. Am să-i scriu lui N. Florescu. Solacolu continuă textul său. "Aristarc" prezintă "Cazul Caraion". Mariana Sipoş semnează "Frenezia demolării", reproduce, atât documente din arhiva Secului, cât şi dialogul cu Valentina Caraion. Mi se publică şi mie "D-ale Manolescului". Despre mine scrie Elvira Iliescu – din calea-fară de elogios (scriu eu, aici, însă mi-a plăcut prea-elogiul).

M-a surprins – şi m-a iritat – Grigurcu. Prezent şi aici cu: "Cât de negru este Ion cel Negru". Este al patrulea text – de care am eu cunoştinţă – şi al doilea publicat **după** ce-mi ceruse să încetăm polemica – ba îmi dăduse şi indicaţia preţioasă: să găsesc eu un mijloc prin care să anunţ (tot eu!) că nu ne mai înfruntăm. Primul a fost cel din "Dosarul" lui Pelin cauţionat de Manolescu (*R.l.* din 7-13 aprilie): "I.C., o cutie a Pandorei". Şi în chestia Caraion Grişa se dovedeşte a nu fi mai breaz decât cei pe care-i demolează: vasăzică a scris măgării (din neglijenţă, din supuşenie oarbă faţă de Monica, în primul text; ca răspuns la răspunsul meu a ameţit-o, indicîndu-mi să mă adresez Julitei, nu lui; dar în al treilea text? Dar în al patrulea? Să se fi întâmplat oare ceva-cumva între timp cu "înţelegerea" lui Grişa? Altfel de ce nu recunoaşte că s-a înşelat, când s-a luat după buimaca iscălitorească? Seara: am vorbit la telefon cu Lulu: cică Dacia a lansat

azi **Jurnal VI** – anunţa *România liberă*, dar ea nu ştia nimic, nimeni de la editură nu-i dăduse măcar un telefon. E drept: nici ALL nu a contactat-o, deşi, după ce-mi ceruseră voie să difuzeze la târgul de carte casetele făcute de Cozighian, o rugasem pe duduia corespondentă să telefoneze la Lulu. O fi făcut-o, dar nu era ea, atunci, acasă.

Se va fi înţeles: cei de la ALL mi-au telefonat pentru a mă anunţa că mâine va fi lansat **Roman intim**. Şi că îl va prezenta Boerescu.

Am fost fericit. Şi i-am binecuvântat pre editorii care mă editează, riscînd ei să fie acuzaţi de complicitate, riscînd eu să fiu acuzat de subiectivitate-înjurătoritate. N-o să stric orzul pe Sorescu, cel care, după ce s-a milogit să-i dau o carte, după ce a cules-o, i-a topit zaţul (**Gardă inversă**); nici pe Liiceanu, pe Martin, pe Dan Petrescu, cei care mi-au editat o carte-două şi s-au lepădat de mine ca de Satana...

Joi 3 iunie 1999

(...)[Materia însemnărilor de azi a intrat în textul "O pace grea cât cinci războaie"].

Cât despre sârbofilii de paradă (cei numiţi mai sus): au să pretindă că ei apărau "nişte principii" – ia-auzi! "Nişte-principiile lui Paler"; şi ale lui Dimisel.

Vineri 4 iunie 1999

Astă noapte NATO a bombardat, în continuare.

Li s-au dat 10 zile Sârbilor să părăsească Kosovo. De cum se vor observa aceste mişcări (de retragere), vor înceta bombardamentele.

Azi am primit contractele pentru **Jurnal de apocrif (VI)** şi **Patimile...** Totodată Monica Cremene îmi comunică: este nevoie de 1.000 dolari pentru **Sabina**...Am retrimis, semnate, contractele, am răspuns că, dacă-i pe-aşa, să nu mai vorbim de **Sabina**: nu am dolari.

Am primit, de la Mariana Sipoş vreo 6 numere din *Luceafărul* şi două tăieturi de presă dînd seama de *Jurnalul literar* cel cu Caraion. După obicei, M.S. nu scrie un cuvânt de însoţire. Am început a mă obişnui cu... obişnuinţele româneşti.

Lulu, de la Bucureşti:

— Ieri (în 3 iunie) a fost "lansat" **Roman intim**. Anunţată la 12, ea s-a dus la 12; acolo, o duduie: "Pentru că Domnul Boerescu avea o treabă, lansarea s-a făcut la 11". S-a interesat ce fusese la 11: nimic şi nimeni la 11, în prezenţa a ce va fi lansat oare Domnul Boerescu **Roman-intim**? Aşa, ar fi putut să o facă duminica trecută, la editură,

nu? Realiza şi o economie – de ceva, de ce-o fi. Sau să nu fi "lansat" deloc cartea – acelaşi efect, nu? Bine: nu. Nu mă mai întreb de ce au mai publicat cartea – ştiu: mi-au făcut o mare, o nemăsurată favoare, iar eu trebuie să mulţumesc, 'plecat până la pământ, lui Frăţilă, să-i mulţumesc din inimă Domnului Boerescu, să mulţumesc cerului că au editat o carte purtînd pe copertă numele meu, ca autor şi nu doar al editorului şi al prefaţatorului. Bine-înţeles, nu m-a făcut Frăţilă; nici chiar Boerescu nu m-a, deci n-au să mă des-facă ei, acum, la bătrâneţe. Mi-e jale – chiar să nu-şi dau seama că au un comportament habarovskian, crezîndu-se, nu doar fruntaşi în satul lor, dar şi europeni?

Lulu spune că tot ieri au fost lansate "cele trei volume de jurnal"— în fapt, re-lansate IV şi V, lansat VI. Avînd experienţa cealaltă, cu figura Boerescului, ea spune că la Dacia a fost "mult mai bine – a participat chiar şi Petrişor..." Ce căuta chiar-şi-Petrişor la lansarea unei cărţi semnată de mine? Nu "ne-am", ci "sântem despărţiţi" din vara anului 1990, când a venit la noi, dar a refuzat să-mi explice ce caută el cu Marian Munteanu şi cu legionarii de trei lulele, proaspăt-trecuţii de la Securitate drept în Gardă. Ca un adevărat român (ba încă ardelean – în plus: moţ), – Şi-Petrişorul, altfel Marcel mi-a zis:

«Lasă, bă, că-ţi explic eu...»

Au trecut de la promisiune nouă ani. Laţi. N-a dat vreun semn de viaţă nici când a fost, în 1994, la Colocviul despre exil. Ce şi-o fi spus: tot n-avea rost să se frece de mine – un gata-exclus din exil, el ditamai cunoscătorul "fenomenului", aflat în grupul ultraspecialiştilor cu alde Blandiana, Paler, Băcanu, Coposu, Doina Cornea, Caramitru şi alţi străluciţi exilologi (după regulamentul lui Barbăneagră, al Monicăi Lovinescu şi-al lui Răuţă). Nu mai lipseau decât Zoe Buşulenga şi Virgil Cândea, ca să nu se simtă dama singurică-domnişoară.

Şi-acum uite-l pe Şi-Marcelul de serviciu la lansarea cărţii "prietenului" său, Goma. Iar prietenul său, Goma ar trebui să se bucure, să dea din coadă: Petrişor nu fuge de el, să se ascundă în braţele căpitanului Enoiu, de la Interne, nici la pieptul largoş al maiorului Crăciun de la Aiud – nu-l evită, se afişează "se afişează" cu ciumatul... în public (atât că în absenţa lui) nu păstrează cu el "legături clandestine"— ca altele, se ştiu ele, Crăciuneştile.

Am cenuşă în gură. Şi, realist cum sânt, simt sărătura cenuşii – mi-e gura ocnă de cenuşă.

Sâmbătă 5 iunie 1999

(...) Cu, ori fără "lansarea" boerească, tot aia-i – pentru mine, fiindcă pentru el nu-i deloc acelaşi lucru: el a avut o treabă-mare, care

l-a împiedecat să facă ceea ce promisese, de asta n-a mai făcut nimic (aşa se traduce, corect: avansarea orei lansării) şi o să aibă una şi mai mare, fiindcă el rămâne acolo, pe poziţii, în glie, la talpă (a ţării). Pe când mie – ce-mi pasă, vorba lui Turcea: «Tu tot nu mai ai ce pierde» – dar nu băga de seamă: nu mai aveam, fiindcă pierdusem totul...

Mă consolez cu ce pot: **Roman intim** a apărut, în sfârşit! S-a spart ghinionul şi cu această carte. Fireşte, "în noile condiţii", n-are să se scrie despre el nici măcar ca despre **Gardă inversă** (care a avut – n-o să cred! – *o* recenzioară!), dar se cheamă că "a apărut"...

Iar **Jurnal (de) apocrif**... Dacă nu prezintă interes pentru alţii, în sine (ca "dezvăluiri"), prezintă interes în... mine, prin faptul că adună între coperte articolele publicate în 1998. Desigur, bine ar fi fost ca Dan Petrescu să fi publicat volumul **Scrisuri**, nu "în locul", ci "alături" de *Amintirile uituce* ale lui Diaconescu – dar n-a fost să fie. La o adică el va pretinde că s-a răzgândit (să mă publice), după ce a citit în **Jurnalul unui jurnal**, apoi în **Jurnal apocrif** ce ziceam despre el şi despre "ezitările" lui editorialistice privindu-mă, iar eu nu voi fi prezent, cu hârtie şi creion, ca să vizualizez cronologia: el, prietenul meu m-a agresat primul (la lansarea **Jurnalului I-II-III**, când a vorbit de "gândirea de ghetou", când a dat explicaţii neadevărate în privinţa demersurilor de a obţine manuscrisul). După multe, lungi ezitări am pus la loc ceea ce iniţial scosesem din jurnal: întârzierile, amânările lui aducînd mai degrabă a refuz (nedeclarat) decât constrângere.

Bine, am rămas, în continuare, **fără un volum de publicistică** (spre deosebire de Manolescu, Adameşteanu, Paler, Mălăncioiu, Patapievici, Cornea şi alţi "născuţi la 22 decembrie 89", nemăsuraţii articlieri) – deşi eu, neicusorule, de la pazopt – n-am ce face, nu am editură, nu am câştigat la loterie – măcar în **Jurnal** să-mi strecor comiterile... După evaluarea mea, la ochi: cam jumătate din text. Asta-i.

Aşadar: Sus inima! Jos abaterea! Moarte hoitarilor!

(...)

Marţi 8 iunie 1999

Veşti bune:

— Bineînţeles, prima şi în timp şi ca importanţă: pacea în Iugoslavia – chiar dacă Ruşii, Chinezii, Miloşevicii au să mai găsească un pretext de amânare;

— A venit *Cotidianul* (4-16 mai);

— Mi-a scris Elvira Iliescu – printre altele că ASPRO a propus premierea **Altinei**...

— Mi-a telefonat (de la Paris) Andrei Doicescu. A avut mari necazuri, acum a ieşit din ele – urmează să ne vedem în curând;

— A telefonat – de la New York – Cornel Dumitrescu: s-a făcut bine, s-a întors la redacţie;

De la Lulu:

— Au apărut: **Jurnal de apocrif, Roman intim** şi **Patimile după Piteşti!**

Ar urma să primesc şi eu măcar câte un exemplar, nu? Ba da.

Miercuri 9 iunie 1999

Am să scriu ceva în legătură cu pacea – mai grea decât un război.

(...)Am telefonat la Dacia. Am dat peste o persoană care nu ştia nici cine sânt. M-a trecut alteia, am înţeles numele: Urogdy (i?). Am întrebat de Mareş – era la alt telefon; am întrebat de cărţile mele – le-a trimis? Mi-a răspuns că... săptămâna viitoare.(...) Asta este. Autorul nu contează. Contează că ei, editori, o duc prost, că au salarii mici (dacă ei o duc prost, au salarii mici, să se lase de editoriat!) – autorul, dacă primeşte de-o ţuică să fie mulţumit – dar să nu pretindă să i se trimită exemplarele de autor!

Ora 21,00: au semnat! Gata! S-a oprit.

Nostimadă (aşa, că să glumizăm şi noi): la Belgrad, Sârbii au dansat pe străzi, strigînd: "Victorie! Victorie! I-am bătut pe Americani! Am învins NATO !"

Ce ne-am face dacă n-am avea cuvintele (reversibile)?

(...)

Luni 14 iunie 1999

Azi, în sfârşit, au sosit exemplare din **Jurnal de apocrif** şi **Patimile după Piteşti**, apărute la Dacia. Faine. Ca toate cărţile mele – apărute, în sfârşit. (...) M-am tot chiorît la cutia poştală, să văz dacă nu se află mult-promisul exemplar din **Roman intim**, de la Allfa. Nu. Poate mâine – sau poate luna cealaltă, ce, te pui cu Românaşii noştri?

Mâine îi scriu lui Radu Mareş, să mulţumesc. Şi pentru bunele condiţii în care au apărut, atât **Jurnal de apocrif**, cât mai ales **Patimile...** (eh, alt format, altă hârtie, legătură cusută...).

(...)

Joi 17 iunie 1999

În ultimele zile am mai adunat de prin dosare texte "preistorice". Am dat peste nişte interviuri date nemţilor în 1971, *înainte* de apariţia **Ostinato**-ului! – cu traducererile făcute de Lulu, în vederea publicării "la Liiceanu". Apoi am "găsit" şi alte bucăţi care îşi au locul aici: în

volumele **Culoarea Curcubeului** şi **Scrisori întredeschise**. Mă întreb dacă să bag şi dialogurile cu G. Adameşteanu, Rodica Palade, Buduca – din 1990... O să mai văd, fiindcă, din păcate, mai am timp...

Războiul...[însemnările: în "O pace grea cât cinci războaie"]

Duminică 20 iunie

Tot n-am primit **Roman intim**... Să-mi trăiască editorii!

Am scris textul următor:

Paris, Joi 3 iunie 1999

O PACE GREA CÂT CINCI RĂZBOAIE

Semne de pace. Încă nu se văd însă plutesc în aer, se simt. Vine pacea, vine – e pe drum – slavă Domnului! Vorba celuia: uşor să faci război, greu să pui pace. Şi vorba mea (dacă voi nu mă citaţi, mă citez eu!): – a venit momentul să-i compătimim şi pe sârbi:

«Bieţii! De-acum au să cunoască şi ei refugiul din Kosovo. Iar s-a încrâncenat Istoria asupra lor – cum altfel: din senin; pe nedrept – căci ei sunt cei mai drepţi dintre slavi!; şi cei mai nevinovaţi sârbi din lume!»

De-acum are să înceapă alt refugiu: al sârbilor.

Cunosc subiectul... Un refugiat este un refugiat, chiar dacă fuge pentru că a făcut el ceva de-ruşine, ceva de-păcat, ceva rău, pe locul acela, sau doar a asistat la facere şi, prin tăcere, a încuviinţat-o – iar acum i-i frică de răsplata cea dreaptă. Şi fuge. Aşa cum înainte mă simţeam, nu doar alături, ci în pielea albanezului alungat de la casa lui şi azvârlit pe drumuri, aşa, acum mă aflu în pielea sârbului silit de rotunditatea roţii Istoriei (cea care provoacă evenimente... neplăcute – nu violenţa directă, suferită de Albanezul kosovar, ci teama că va fi, în viitor, violentat la rândul lui – cazul sârbului, azi) să pornească şi el în bejenie – în propria-i ţară. Diferenţă notabilă – o cunosc, o cunosc şi pe cea a sârbului kosovar: Românii basarabeni au gustat din cupa refugiului în proprie ţară – în altă provincie a României. Şi a fost amar(ă).

Vor mai dura "formalităţile " (de pace) câteva zile, răstimp în care Iugoslavia va fi bombardată în continuare, distrusă, martirizată, însângerată – de ce? Pentru că în zece ani de agresiuni şi masacre, Sârbii se obişnuiseră să aibă în faţă doar occidentali politicoşi, timizi, naivi – deci: proşti; pentru că Sârbii, în orbirea lor, îşi imaginează că şi de această dată ei, balcanicii şmecheri au să-i tragă pe sfoară pe boii de occidentali (care vor pace în Europa – or cum, până şi Peninsula

Balcanică se află în Europa...). Sunt convinşi că şi această promisiune, şi acest angajament-ferm (al câtelea?), are să rămână vorbă-în-vânt. De aceea nu dau semne că au de gând să înceteze, ei, războiul – de ei început – împotriva civililor kosovari, împotriva ruralilor, împotriva femeilor, împotriva copiilor albanezi – şi să se retragă din Kosovo.

Până la urmă tot au să plece – cu coada între picioare, şi cu trei-degete-le în aer, a... victorie... Vai de victoria sârbească!

De ce porniseră agresiunea militară împotriva kosovarilor încă din ianuarie 1998? Acum au să se retragă, pierzînd mult mai mult decât înainte de "ofensivă" De ce: fiindcă le-a lipsit, nu doar bunul-simţ, ci simplul-simţ, acela carele îl informează pe mamiferul om că nu e singur pe lumea asta, că şi alţii au dreptul să trăiască – pământul fiind destul de mare, să ne-ncapă pe toţi. Au să se retragă, bravii ostaşi ai vitezei armate iugoslave (cea pregătită, vreme de decenii, de Tito pentru a duce război de apărare împotriva unei invazii – armate – externe, citeşte: sovietice – dar a angajat războaie interne, împotriva civililor, şi ei cetăţeni ai Iugoslaviei); n-au să re-vină decât încolo, prin toamnă, când le va permite NATO, "câtorva sute – pentru deminaj şi pentru paza locurilor sfinte", cum zice un comunicat...

Abia acum vor afla Sârbii "patrioţi" (cât despre viteji, ce să mai vorbim, doar le-am văzut "inamicul": ţărani şi ciobani neînarmaţi – decât, eventual, cu cuţite – bătrâni, femei, copii...); vor afla cât costă patriotismul bolşevic al tovarăşului lor de peşteră, Miloşevici. Dar oare vor fi capabili de o asemenea autoumilire: recunoaşterea adevărului? Cât i-ar fi costat dacă semnau pacea de la Rambouillet? A acorda autonomie unei comunităţi nu înseamnă de loc a reduce spaţiul de libertate cuvenit ţie, astfel gândesc doar cei ce văd o societate ca o sală în care scaunele sunt numerotate, dacă îl cedezi pe al tău, rămâi în picioare... Sârbii (şi, să fim liniştiţi: prea-mulţi dintre vecinii lor, Românii) nu au ajuns încă până la pagina care explică libertatea-ţi ca libertatea concedată celuilalt. De-ar fi semnat anul trecut, înţelegerea de la Rambouillet – prin care autonomia urma să fie restabilită – nici Albanezii nu sufereau, nici Sârbii nu sufereau şi, cu oarecare îngăduinţă – dar cu o normală inteligenţă – cele două comunităţi ar fi putut trăi alături, în Kosovo; dacă nu... iubindu-se, atunci tolerîndu-se. Şi, ceea ce îi doare mai mult pe sârbi: fără a li se distruge ţara, fără morţii şi răniţii şi traumatizaţii de bombardamente – şi umiliţii de pierderea războiului..

Albanezii din Kosovo: "Victime ale bombardamentelor NATO", pretindeau Sârbii, la televiziunea lor şi la *Cotidianul* nostru dâmboviţelian: «Au plecat din cauza bombardamentelor americane", explicau tovarăşii, senini, însă kosovarilor, bravii sârbi le ţineau un cu totul alt discurs: «Aţi vrut NATO? Vă dăm noi NATO!». Estimp

intelectualul Milan Comnenici (nepot al unui văr de-al treilea al lui Alecu Paleologu) punea aceeaşi placă – extrem de subtilă: "Albanezii pleacă din Kosovo în Albania, ţara lor, din pricina bombardamentelor – dar Sârbii nu au o altă ţară al lor, ca să se refugieze..."

Cum nu au alta? Dar Belarus, dar Rusia, şirokaia, cu care şi-au unit, prin vot solemn, sângele slav, ortodoxia şi bolşevismul devenit structural, după 1989, travestit în naţionalism? N-ar fi decât întoarcere – după 1400 ani – la rădăcina lor, slavă, la vatra lor, mlăştinoasă.

Din nou despre falsificarea istoriei – facilitată de starea de analfabetism acut a Sârbului:

Nenorocirea este că nici "intelectuali din opoziţie" ca inenarabilul Draşkovici, ca fostul spumant, acum răs-răsuflatul Comnenici nu au noţiuni de istorie elementară, cunoştinţele lor rezumîndu-se la ceea ce ştiau din şcoala primară. Astfel se explică neadevărurile istorice mai mult ca evidente, rostite în faţa unor gazetari occidentali – care, politicoşi din fire, nu corectează deliruri de genul:

«Noi, Sârbii, sântem pe pământul Kosovo-ului din timpuri imemo-riale"...

Cât de... imemoriale?: cu mai bine de un mileniu *după* albanezi?;

«Noi, Sârbii, am fost singurii creştini din Balcani care s-au opus invaziei turceşti...»

Am arătat într-o intervenţie anterioară cât de "singuri" luptaseră ei, la 1389, sub cneazul Lazăr (alături de bosnieci, de macedoneni, de... albanezi); cât de "singuri" fuseseră, în 1448, tot la Kosovopolje – nici de frică n-ar pomeni prezenţa (şi *consecvenţa antiotomană,* nu ca a lor, iute deveniţi auxiliari ai turcilor), prezenţa, deci, a lui Iancu de Hunedoara, a lui Skanderbeg ("care nici n-a existat în realitate, este doar personajul unor balade...") – cât despre călăreţii moldoveni trimişi de Petru II, despre arcaşii conduşi de însuşi domnul Ţării Româneşti Vladislav II (fiul lui Dan II), aceştia, nefiind de găsit măcar în vreo baladă, Sârbii pretind că nici n-au existat...;

«Albanezii au venit peste noi, ne-au invadat Kosovo, leagănul nostru...» – aceasta fiind prima parte a discursului (cea trimisă în recu-noaştere...), a doua venind numai dacă întrebătorul întreabă cum este posibil să-i invadeze pe invadatori... băştinaşii – atunci "corectează" astfel:

«...Ne-au invadat... demografic – Albanezii fac câte 10-15 copii, noi doar câte 2...»

Ceea ce, să recunoaştem: constituie un motiv arhisuficient de a-i masacra (DEX-ul din 1998 defineşte: "A ucide cu sălbăticie şi în masă oameni care nu se pot apăra; a măcelări, a extermina"), pe aceşti prolifici "invada-tori" albanezi, cât despre supravieţuitori, să fie

alungați – să plece – aici, am hotărît că este "leagănul" nostru! Iar ca să fie șterse toate urmele autohtónatului albanezilor, să le fie distruse hârtiile, actele, să le fie zmulse până și plăcile mineralogice ale mașinilor!

Au să înceapă bieții sârbi să se refugieze, ei (se vor întâlni, oare, pe același drum cu Albanezii, alungații lor, întorși din refugiu?); bieții sârbi, au să-și continuie – cu trei note mai sus – tânguielile lor, istorice: agresiunea NATO, diktatul american, dușmănia Europei, "vânzarea" de la... – de (la) unde?: or să găsească o Altă-Ialtă – la Rambouillet, la Petersberg... Are să-i coste cumplit de scump demența naționalist-bolșevică, sârbismul de cea mai pură descendență nazistă (prin latura lui rasistă): chiar dacă Occidentalii vor consimți să contribuie la reconstruirea Serbiei, o vor face selectiv (și cine va avea obrăznicia să le ceară socoteală?): vor da mai mult kosovarilor, apoi macedonenilor, montenegrinilor, albanezilor (firimituri vor pica și în pălăriile bulgarilor și ale românilor), însă relațiile sârbilor cu Occidentul nu vor mai fi ce-au fost:

"Les yugo", cum le spun Francezii, vor suferi, vor avea de îndurat sinistra faimă de asasini, de hoți, de violatori, de "epuratori" (etnic); și vor fi respinși – cei demult stabiliți nu vor fi expulzați, dar nici bine nu le va fi. Și nici vorbă să fie acceptați noi veniți. În Germania, unde alcătuiau o comunitate importantă, remarcabil de bogată (mărcile nemțești făcuseră prosperitatea atât de invidiată de sărmanii români, legați de glie), la vechea ranchiună antisârbească se va adăuga antipatia recentă; ținînd cont și de comunitatea albaneză, și ea bine implantatată (ca să nu mai vorbesc de cea turcească), porțile Europei au să le fie (între)închise. Sârbii nu vor mai avea intrare liberă în America de Nord, nici în Canada... Au să fie siliți să asude pentru o bucată de pâine tocmai în Australia, în Africa de Sud, în America de Sud – sigur în foarte... prospera (și ortodoxa!) Grecie, în ultrabogatul (!) Israel (însă avînd și el kosovarii lui: Palestinienii)... – dar nu în țările arabe. Vor putea câștiga ruble bune în Rusia, că tot s-au unit ei în de ei, brații...

Mi se rupe inima de ei, de sârbi. Rupîndu-mi-se, mă întreb:

«Dar lor, sârbilor, nu li s-o fi rupînd inima de ei înșiși?, de halul de închidere, de orbire, de regresiune în care au căzut în acest din urmă deceniu? Bine: Sârbul nu acceptă să i se rupă inima de victimele lui: slovenul, croatul, bosniacul, albanezul kosovar. Dar de sine?"

Nu, Sârbul nu este capabil să facă deosebirea între victimă și călău decât la modul sârbesc: când el persecută, violentează, jefuiește, violează, omoară ne-sârbi, boje moi, nu face vreun rău, dovadă: majka lui nu i-a spus o singură vorbă grea, necum să-i zmulgă urechile când a constatat că și-a început cariera de cetnik gătuind mâța (vecinului),

şi a sfârşit prin a tortura, a arde de vii femei şi copii (dar ne-uitînd ca, în elanu-i patriotic – şi ortodox – mai întâi să-i ceară albanezului 1.500 mărci germane, "preţul vieţii", apoi să-l oblige să scoată, să dea tot; în final zmulgînd verighetele, inelele, cerceii, brăţările, lănţişoarele de aur de pe cadavre). Iar Biserica... Sfântul-în-viaţă Pavle nu l-a ameninţat măcar cu douăzeci de mătănii, ba l-a încurajat întru "cruciada sârbismului"; nu l-a pedepsit nici măcar cu un post de o zi, căci Biserica, e-he! Şi la ei Biserica este doar ortodoxă, nu în primul rând creştină.

Nu-i frumos, nu-i moral să-l mai cerţi şi tu pe cel căzut: «Ai văzut ce-ai păţit? Ţi-am spus eu...» – chiar dacă i-ai spus. Dar, să mă ierte Dumnezeu: în această tragică împrejurare Sârbii au avut exact acelaşi comportament (fiindcă au exact aceeaşi mentalitate, strivită, deformată de comunism) ca Românii. Atât că Sârbii n-au avut "norocul" unui complot KGB, deci n-au beneficiat de luminile unor Iliescovici, Brucanovici, Caramanovici (ghidul lui Romanovici), în doborîrea lui Miloşevicescu al lor (à propos: conturile bancare ale clanului Slobodanesc au fost blocate, de când "capul" a fost declarat criminal de război; tot de-atunci Mandela s-a răzgândit: nu-i mai acordă azil în Africa de Sud).

Şi iarăşi: nu-i frumos să te bucuri de necazul altuia, să zici: «Bine c-a murit şi capra vecinului!»...

Dar poţi să pui întrebări asupra inteligenţei sârbilor din 1989 încoace?; asupra adevărului în numele căruia s-au ridicat ei împotriva croaţilor, a bosniecilor, a kosovarilor?; să te întrebi pentru ce fel de dreptate au luptat Sârbii jefuind, umilind, torturînd, violînd, omorînd pe alţii? Pe ne-sârbi?

Vineri 4 iunie 1999

Li s-au dat 10 zile Sârbilor să părăsească Kosovo. "Cum se vor observa mişcări (de trupe, în retragere), vor înceta bombardamentele".

Ce-or să mai găsească de negat (de aici vine "curentul" istoric negaţionismul!) în acţiunile deliberate, sistematice, ale sârbilor împotriva ne-sârbilor, activiştii de partid, eternii tovarăşi C. Stănescu!, C Cristoiu!, CKKT Popescu!, CDimisianu!, CAlŞtefănescu!; securişti cu certificat-de-revoluţionar ca C. Voican!, CSăraru!, CMazilu, CDanZamfirescu – dar CPelin! (prieten de nezdruncinat al lui Manolescu)!; "cadre din diplomaţie" (eternul "Extern al Internelor") ca CPalér!, juşti marxişti kremlineţi ca CIanoşi!? Dar C.C-işti ca CBreban!? Dar boerul trecut prin închisorile comuniste, mâncătorul de occidentali începînd din vara anului 1990 fix, devenit fulgerător pacifist abia atunci când războiul a căzut şi pe capul sârbilor: Alecu Paleologu? Lor nu le pasă că, în argumentare – altfel, strânsă, nevoie-

mare – folosesc arsenalul verbal al Securității, cea care, atunci când te plângeai că animalele cu epoleți albaștri te-au umilit, te-au bătut, se râdeau:

«Care, bătut, bă bandit'le? Căci te-am bătut?, noi? Căci aia-i bătaie? Probează! Căci hai cu proba căci noi te-am bătut...» Căci.

Și Sârbii și iugoslaviștii din jur folosesc "argumentul" absenței probelor: atâta vreme cât știrile despre masacre, despre gropi comune veneau numai din mărturiile supraviețuitorilor albanezi și din fotografiile aeriene ale NATO, tovarășii belgradeți de toate sexele negau: "Invenții ale albanezilor!"; "Trucaje fotografice ale americanilor..." De când trupele aliate au intrat în Kosovo și nu trece o zi fără să fie... dezgropate noi și macabre dovezi de barbarie, Sârbii schimbă vorba:

«Pretindeți că am violat albaneze – dar de ce nu veniți cu dovezi, cu probe – nu cu povești fantasmatice ale unor muieri nesatisfăcute și care vor să se arate la televiziune! Dealtfel, noi, Sârbii nici nu ne atingem de alba-neze. Le-ați văzut: arată ca niște maimuțe!»

Cât de maimuțe arată femeile kosovare – le-am tot văzut, bietele, în aceste săptămâni de televiziune: oricât de nefericite de bejenie, de pierderea casei, a soțului, a fratelui, de dispariția unei surori "luată de sârbi", oricât de... rurale, nu arătau deloc mai maimuțoase decât sârboaicele-pur-sânge din Belgrad, din Priștina... Ba chiar...

Iugoslaviștii au experiența Bosniei. Acolo crima-de-viol-etnic a fost negată hotărât: ca insuficient... probată. La televiziunea franceză, o belgrădeană stabilită de mulți ani în Occident nega faptul că Sârbii ar fi violat sistematic femei musulmane, în Bosnia, fiindcă...

«Noi sântem ortodocși, la noi violul este un păcat de moarte; apoi bărbații noștri, chiar de-ar fi vrut să le violeze, practic n-ar fi putut: ei sunt ortodocși, pe când musulmanele sunt circumcise...»

Hilaritatea produsă atunci a acoperit, a maculat, a spurcat dezbaterea. Sârboaica, fostă "profesoară de biologie" la Universitatea de la Belgrad, știa ea de unde va fi știut că, la musulmani, și femeile sunt... circumcise (pentru cei ce nu știu: sârbi și sârbiști – și sârbofili ca Cristoiu: circumcis = tăiat împrejur) – concluzie: un bărbat (ortodox!) nu le poate viola... Pentru-căci, vorba Securistului...

Se vede că prestația analfabetei bioloage (și ne-circumcise – deci: ortodoxe) a făcut școală, pentru că, sub condeiul filomiloșeviciștilor de pretutindeni acest "argument": «Produceți proba violului!» a fost reactivat în discuțiile despre Kosovo.

Într-o altă dezbatere, prin luna mai acest an, o "socioloagă" germană, nega și ea crimele sârbilor – cu osebire violul-etnic; cerea și ea să i se producă dovezi – i s-au proiectat, filmate, mărturiile unor femei. Le-a respins:

«Nu sunt valabile, nu sunt credibile! Persoanele acelea nu lasă să li se vadă obrazul – înseamnă că mărturiile sunt false!»;

I s-a oferit o mărturie în care victima era filmată din față – socioloaga nu s-a lăsat:

«Nu există probe! Care-i proba că persoana aceea a fost violată?"

Excedată, jurnalista care o intervievase pe victimă:

«Ce voiai să-ți probeze "persoana": să-și ridice rochia, să-ți arate sperma violatorilor? Adevărat, a fost imprudentă: s-a spălat...»

Sâmbătă 5 iunie 1999

Întrebare prostească – dar risc să o repet:

Cum pot viețui alături (nu neapărat: împreună) două comunități?

Sub mâna de fier a Stalinului local, antistalinistul Tito, "iugoslavii", nu numai că se tolerau, dar legau prietenii, contractau mariaje mixte – acum vorbesc de deosebirile religioase: creștini-musulmani;

Sub Miloșevici – din 1989 – comunitatea "dominantă" (sârbească) a exclus-o pe cealaltă – din punct de vedere cultural, administrativ – deci: social – la urmă a încercat să o lichideze;

După pacificarea provinciei Kosovo:

Cum au să mai poată trăi – fie și alături – Albanezii și Sârbii? Până acum: Sârbii persecutori și Albanezii persecutați?; de acum încolo: Sârbii – persecutați pentru că îi persecutaseră pe albanezi și Albanezii ce vor deveni, la rândul lor, persecutori (din răzbunare, din dreptatea făcută de mâna lor, pentru că cea divină întârzie)?

Pe acel pământ al "Iugoslaviei" nu va mai fi pace în veac (fiind optimist, iau "în veac" drept:"preț de un veac").

Nu le rămâne sârbilor decât – după ce digeră "victoria împotriva NATO" – să continuie "curățirea" sfântul pământ sârbesc și de unguri și de bulgari și de greci și de vlahi și de români și de aromâni...

Așteptăm cu încredere. Fiindcă Sârbii sunt, nu-i așa, "etnic puri" – vezi-i pe-alde *Kovac*evici, pe *Sabo*vici, pe *Vlaho*vici, ca să nu mai vorbim de *Bulat*ovici...

Luni 7 iunie 1999

Ne-am bucurat degeaba: Sârbii nu vor pace – și pace!

Mai mult ca oricînd mă gândesc la bietul Ivan Djuric, Dumnezeu să-l ierte. Și îmi spun: poate a fost mai bine că a murit – aici, la Paris, acum doi ani – înainte ca Sârbii lui să treacă la a treia crimă: cea împotriva albanezilor din Kosovo. A avut nevoie de mult curaj în viață ca să înfrunte, nu doar ostilitatea consângenilor din Iugosalavia, dar ura – ură feroce, ură oarbă, ură de indivizi re-căzuți în patru labe,

înnebuniţi de şliboviţă – a sârbilor de pe-aici, care-l considerau, cum altfel: «trădător» şi-l ameninţau cu moartea... De ce? Pentru că el, ca istoric, alcătuise un Glosar – un fel de Dicţionar (azi nu se mai pot scrie Istorii ale poporului cutare, nici Istorii ale literaturi cutare), în care zugrăvea, la rece (în fine, nu la-cald), atât fapte istorice – ca adevărul despre Mitul sârbesc al Luptei de la Kosovopolje, cât şi "portrete" ale unor contemporani ai săi: Draşcovici, Seselj (V.C. Tudor al lor) şi, desigur, al lui Miloşevici, împotriva căruia candidase la alegerile din 1990 – şi în care "poporul sârbesc, preferîndu-l pe Slobodan, cu 85,5 % din voturi, dovedise că e o adunătură de cretini". Chestia asta, întâmplător, n-am spus-o eu, ci un alt sârb exilat, lucid (şi profund nefericit): Predrag Matveievici...

Mă gândesc aşa: începînd din 1971, când am deschis gura, din România, exprimîndu-mă şi împotriva "naţionalismului" ceauşist, doar o minoritate a exilaţilor români – fie legionari, fie oameni violent neinformaţi – mi-a fost vrăjmaşă; chiar după diatribele la adresa feţelor bisericeşti (Teofil Ionescu, celălat Ionescu, Griviţarul, apoi teologul securist Cîndea, în fine legionaro-securiştii Anania şi Plămădeală) s-au găsit puţini "revoltaţi de atacurile nedrepte" ale mele. Este adevărat, în acel timp, România nu a purtat vreun război... Pe când Sârbii cei extrem de puţini – şi numai exilaţi – care au avut îndrăzneala să atace sârbismul dement de culoare miloşevici-jandarm au dovedit un adevărat eroism. Măcar dacă-i compar pe cei doi pomeniţi cu prietenul meu de aproape 30 ani, finul, delicatul Kosta C. De când au început războaiele sârbilor cu lumea întreagă (din 1992) nu s-a mai putut dialoga cu el – nu că ar fi devenit opac şi agresiv ca alţi sârbi, dar suferea atât de atroce, încât înţelegeai că, dacă nu schimbi vorba, el e în stare să-ţi moară, de inimă, în braţe. Or ce altceva – decât "politică" – să discuţi cu un gazetar de talia lui Kosta? Iată încă un motiv pentru care... n-aş vrea să fiu sârb...

Marţi 8 iunie 1999

Veşti bune:

— Bineînţeles, prima şi în timp şi ca importanţă: pacea în Iugoslavia – chiar dacă bestiile de Ruşi, Chinezii, Miloşevici au să mai găsească pretexte de amânare.

Această Rusie afurisită, ticăloasă, infamă: peste tot unde s-a băgat, a produs zâzanie, a adus sărăcie, a instaurat teroare, a răspândit sclavie, a semănat moarte.

Rămânînd doar la aceste războaie din Balcani:

a) ar fi îndrăznit bolşevicii de la Belgrad să facă ce-au făcut – în Croaţia, în Bosnia, în Kosovo, dacă nu s-ar fi asigurat de sprijinul ideologic moscovit – nu slav, nu ortodox (slav, Primakov?, ortodoxă, o vită ca generalul Lebed, "eroul de la Tiraspol" – îl cunoaşte Ilaşcu...?);

b) ar fi ezitat, ar fi renunţat la a interveni mai decis Occidentalii, dacă nu s-ar fi temut că îi "ofensează" pe ruşi? Dar ultima tentativă – timidă – a avut loc la Sarajevo.

Hotărîrea de la 24 martie 99 a fost luată, nu pentru că Ruşii ar fi fost, în sfârşit, de acord să se solidarizeze cu acţiunea de extirpare a unui furuncul, a unui cancer – ci împotriva lor!

Din păcate nu ştii niciodată până unde merge "curajul" Occidentalilor în a-i... jigni pe barbarii de ruşi.

Miercuri 9 iunie 1999

Ora 21,00: au semnat! Gata! S-a oprit războiul.

Nostimadă (aşa, că să glumizăm şi noi): la Belgrad, Sârbii au dansat pe străzi, strigînd:

"Victorie! I-am bătut pe americani! Am învins NATO!"

Ce s-ar face aceşti nefericiţi necuvântători, dacă ar fi lipsiţi şi de cuvintele (reversibile)? N-ar avea nici "dimensiunea christică", vorba vorbăristului Draşkovici (ăsta o fi văr cu Răzvan Thehodhorhescu...).

Oare Românii noştri, după dezastrele de la Stalingrad, de la Cotul Donului, din Crimeea (în retragere), se bucurau şi urlau: "Victorie! I-am bătut pe ruşi – şi pe Americanii lor!"— altfel decât eventual în glumă (amară)? Din câte ştiu, nu. Iată măcar o calitatea a noastră: nu ne lăudăm cu bătăile încasate, îl înjurăm în colţul gurii pe învingător (sau pe stăpân, uneori acelaşi lucru).

Joi 10 iunie 1999

Azi la prânz au început Sârbii să se retragă din Kosovo. Cei care au mâinile libere fac semnul Victoriei – păi nu sunt ei învingătorii?! Prostie? Fanatism? Sârbism? Principalul: a fost făcut pasul decisiv pentru ieşirea din război. Oricâte ezitări, amânări, din partea Sârbilor, oricâte dansuri ale păunului va executa Ursul Ivan Mândrovici Cerşetorov (ca să-i mai pice în cuşma de milog agresiv o carboavă de la blestemaţii de capitalisto-imperialisto-militarişti), ostilităţile vor înceta. Pe hârtie. Fiindcă înfruntarea aceasta – al n-lea război balcanic – a fost şi va rămâne "asimetrică": nu respectă schema clasică: agresiune – replică – concluzie; învinge, fie agresorul – dacă-i mai tare; fie agresatul – dacă-i mai... moral. Aşa s-a întâmplat în ultimele două războaie mondiale. Dar nu şi în acesta.

Agresorul-prim, oricât ar inversa termenii însuşi agresorul, a fost Sârbul. Nu tovarăşul Miloşevici – ci "bieţii sârbi", sârbii de rând – în frunte cu "intelectualii", homologii protocronismului şi vecetudorismului securist român. Fiindcă omul (îi spun aşa, pentru a

putea trece mai departe) purtînd numele Miloşevici, dacă a făcut ce a făcut împotriva intereselor comunităţii sârbeşti, a făcut ce a făcut cu asentimentul aceleiaşi comunităţi. Prin ce minune a ameţit-o, a dus-o de nas, a înşelat-o? Prin "minunea" descoperită şi aplicată de antecesorul său Ceauşescu, cea mai la îndemâna unei structuri primitive a unui "şef"; prin minunea celei mai joase – mai primitive – trăsături a unei comunităţi primitivizate: ura faţă de celălalt şi agresarea aceluia, ca "vinovat", de faptul că tu (aici: Sârbul) nu ai suficientă pâine, nici benzină şi nici şliboviţă, pentru că nevasta ţi-e bolnavă, fiu-tău derbedeu, fiică-ta curvă.

Agresaţii – în ordine cronologică: Ungurii şi Albanezii (prin abolirea autonomiei identitare, în 1989), Slovenii, Croaţii, Bosniecii, Albanezii, Montenegrinii – nu-i mai amintesc pe Românii din Timoc, fiindcă nici ei nu-şi mai aduc aminte că sunt români – şi nu sârbi.

Miercuri 16 iunie 1999

De ce n-am mai scris nimic altceva de când cu Iugoslavia? Nu mi-a stat inima decât la ceea ce se petrece acolo. Iar de la o vreme a început să facă ravagii (şi victime) pacea. De când Ruşii au piratat aeroportul de la Priştina sânt bolnav-bolnav. De ciudă, nu pe Ruşi, ei sunt consecvenţi în brutalitate, în ne-simţire – în rusism – ci pe Occidentali, că cedează mereu, cedează totul. Azi se discută din nou – la Helsinki. *Dacă Americanii acceptă prezenţa Ruşilor în Kosovo, Kosovo are să fie împărţit – ca toate geografiile în care Ruşii au pus cizma: Germania, Coreea, Vietnam, Yemen.*

Joi 17 iunie 1999

Războiul... Alaltăieri Biserica Ortodoxă Sârbească l-a lăsat din braţe pe Miloşevici. Alaltăieri a fost 15 iunie: cum ar veni, a fost nevoie de 11 săptămâni de sânge şi de moarte şi de zece ani – s-a făcut un deceniu de când exact aceeaşi biserică îl binecuvântase pe Miloşevici, de parcă ar fi fost un teolog de-al ei – chiar era: prin tată-său, sinucisul. Atâta timp cât situaţia lui rămânea nedecisă (în ciuda distrugerilor pricinuite de bombardamente), Biserica Ortodoxă Sârbească a rămas lângă Miloşevici, puiul iubit, bolşevicul curat-ortodox (de aceea: patriot-sârb), nu doar împărtăşind în taină, "ideile" lui, ci, prin declaraţii publice, prin intervenţii la televiziune, susţinîndu-l, îndemnînd credincioşii să-i fie... credincios, deci: sârb. Nu au slujit la nimic nici cuvintele patriarhului Alexei II al Moscovei, în vizita la Belgrad, în toiul războiului (despre suferinţele şi ale albanezilor din Kosovo), pentru a (re)face din Biserica Ortodoxă

Sârbească o adevărată biserică; cu adevărat creştină. Am ascultat aseară declaraţia unui tânăr-tovarăş de la cabinetul tovărăşesc patriarhalo-ortodox: moacă d-a noastră, dîn popor, securist deghizat în popă – ai fi zis; CCiachir! Prin gura lui Biserica se "despărţea" de Miloşevici – de ce? Să o fi făcut pentru că acesta, în zece ani, a semănat ruine, gropi comune, dezolare în întreaga fostă Iugoslavie?; pentru că a semănat crima de ură-de-etnie (şi pentru rezultatele ei)?; măcar pentru recentul martiraj al albanezilor? Da de unde!, înseamnă că n-am înţeles nimic din tainele ortodoxismului: Biserica Ortodoxă Sârbească l-a abandonat (nu repudiat!) pe Miloşevici pentru că – citez: "Miloşevici a pierdut Kosovo, cu locurile sfinte, unde se află leagănul..." Să citim mai departe, gândurile sfântului Pavle: Nu au contat războaiele nebuneşti, criminale – necreştineşti – pornite, purtate de sârbi, ci deznodământul lor: contează mai puţin pierderea locurilor sfinte, a leagănului sârbismului – cât pierderea războiului, deci a teritoriului Kosovo: a "cauzei sârbeşti".

Asta este. Acesta este adevărul creştinesc, dragi tovarăşi popi ortodocşi. Biserica este cu adevărat sufletul credincioşilor ei. Biserica sârbească este exact cea făcută după chipul şi asemănarea Sârbului: degeaba vorbeşte ea despre "caracterul creştin" (spre deosebire de cel musulman al albanezilor şi al bosniecilor, de cel papistaş al croaţilor): în aceşti zece ani ea nu a fost, nu este creştină. Fiindcă nu îi înţelege, nu îi compătimeşte, nu îi apără pe toţi cei ce suferă – ci doar pe "ai noştri": pe cei din satul nostru, din clanul nostru, din peştera noastră, din parohia noastră, din bătătura noastră, personală, cum ar zice tovarăşii de la Scînteia eternă – pe scurt: Sârbii noştri, din popor. Este oarbă, crudă, parţială, amnezică – răzbunătoare: o negaţie a Bisericii.

Ceea ce înseamnă că Biserica Ortodoxă Română este, şi ea, după chipul şi asemănarea românilor: laşă, puturoasă, prelinsă, proastă, hăbăucă, slugarnică.

În chiar acest moment, călătoria Papei în Polonia.

M-am temut (în fapt: sper, în continuare), de când a început, că, simţindu-şi sfârşitul, s-a dus să moară la el acasă. Ieri, timp de două ceasuri, a stat de vorbă cu zeci de mii de polonezi, în orăşelul său natal, rostind nume de străzi, de prăvălii, de locuri – în care şi el, copil, fusese fericit, ca toţi copiii din lume: până să deie războiul peste noi, peste toţi...; ceasuri de reculegere, de rugăciune, de comuniune – prin amintiri în comun: cutare stradă, cutare prăvălie, cutare locuitor...

Pentru polonezi, un prilej de renaştere, de dezamnezificare:

«Iată, n-am uitat chiar totul – cum tare ar mai vrea duşmanii noştri, Neamţul şi Rusul şi Comunistul local; cum doresc, tremurînd, securiştii, activiştii, turnătorii; cum ne îndeamnă pleşii, iorguleştii, sfătuitorii de bine (pentru ca România să fie bine şi tot Românul să

prospere): să ne-avem ca frații români-creștini, căci toți am colaboraționarisit».

Unde să găsești la noi, la ortodocși, asemenea refugiu, reconfort; oameni ca acest leah? Își imaginează cineva că s-ar putea rezema cu gândul de un Teoctist, de Anania cel sfânt, de Plămădeală cel anglist?

19 iunie 1999

Patriarhul Pavle a făcut apel la Sârbii din Kosovo să rămână pe loc, asigurîndu-i: "Biserica noastră ortodoxă și Bunul Dumnezeu au să vă păzească de cel rău".

Foarte creștinesc, îndemnul: și adânc ortodox. Pe dată a fost "ascultat": fluxul refugiaților sârbi s-a întețit, trenurile: luate cu asalt, șoselele: supraglomerate. Pe de altă parte: am văzut călugări-călugări (și călugărițe) de la celebrele mănăstiri din nordul provinciei (pentru care Sârbul pornise cruciada împotriva Albanezului kosovar) plecînd în refugiu. Un jurnalist occidental s-a adresat unui călugăr vârstnic, întrebîndu-l de ce pleacă el, de cine i-i frică? Sfântul i-a răspuns în englezește, întâi că... nu comentează, dar a continuat: «Albanezii sunt și comuniști și musulmani, și criminali, vor tăia capul...» – nu a spus: «creștinilor», ci doar: «ortodocșilor»... Așadar: Alba-nezii nu tăiaseră, ci "vor tăia, în viitor". Dar oare *de ce* vor tăia? – nu cumva pentru că creștinii sârbi chiar tăiaseră capetele unor albanezi (după mărturiile unor refugiați în Albania), iar slujitorii Domnului știuseră – și tăcuseră?

Am mai văzut două mașini conduse de doi popi (probabil cu familiile). Oameni în vârstă, cu bărbi albe – de ce părăseau Priștina? Doar din solidaritate cu mirenii? Fiindcă le plecaseră oițele și nu mai aveau pe cine colinda cu căldărușa? Sau poate nici părințeii nu erau mai curați, mai de nepătați decât polițaii și arkanii care-și puseseră palma-n cur (fără s-o mai șteargă de sânge), și se căraseră la Belgrad, cu buzunarele bolfate de bijuterii furate de la albanezi – de preferință, de la cei gata-morți – făcînd cu trei degete semnul victoriei sârbești?

Să fie oare posibil ca toți sârbii care și-au părăsit casele și au plecat în pribegie să fi fost militari?, polițiști? milițieni (echivalentul detașamentelor de intervenție ale lui Dej și Ceaușescu)?, paramilitari, "tigri" de-ai lui Arkan, adică criminali scoși din închisori și asmuțiți asupra albanezilor, cum mai fuseseră și asupra croaților, a bosniecilor? Oare chiar toți sârbii din Kosovo – evaluați la 200.000 de suflete – să aibă motive serioase, "vitale" de a fugi din calea albanezilor întorși la casele lor, întâi jefuite, apoi incendiate cu aruncătorul de flăcări, dărâmate cu buldozerul? Am văzut, totuși, câțiva sârbi care au declarat că nu au nici un motiv să plece; erau doctori, infirmiere la un spital din

Prіştina. Unul din ei a spus, liniştit, că el nu are ce să-şi reproşeze, că nimeni nu-i poate reproşa ceva: a primit, a îngrijit pe toţi cei care îi erau aduşi, după nume, şi albanezi. Aşadar, aceştia nu au ce-şi reproşa – dar ceilalţi, cei care au plecat, care nu vor să mai rămână, de frică să nu le taie Albanezii gâtul... – aceştia: vor fi avînd?

...La poarta spitalului, un grup de albanezi: doctori, alungaţi din spital în 1992. Cel care îi dăduse afară – adevărat: nu îi şi bătuse – era exact doctorul sârb care nu avea nimic a-şi reproşa...

Un altul, "funcţionar": că el nu a făcut vreun rău albanezilor. Are doi fii, ambii studenţi. Studenţii, întrebaţi cum se înţelegeau cu colegii lor, albanezi, au răspuns, în cor: Foarte bine, jucam chiar şi fotbal! Jurnalistul le-a atras atenţia: din 1989 – mai vârtos din 1992, Albanezii neavînd voie să frecventeze universităţile de stat, nici să joace fotbal cu sârbii nu puteau... Studenţii, deloc jenaţi, au răspuns că, «într-o oarecare măsură» cam aşa e... întrebaţi dacă, începînd din iarna anului 1998, când Albanezii au început a fi alungaţi şi din case şi din oraş, ei i-au ajutat în vreun fel pe colegii de facultate (cu care jucau fotbal...), au răspuns fără ezitare: «Da, sigur – dar n-am prea avut ocazia...» Numai că jurnalistul a continuat reportajul în stradă. Un albanez tocmai întors din Macedonia:

«Ăştia m-au dat afară din casă şi s-au instalat în locul meu».

Un altul, auzind de la ziarist că "băieţii" pretindeau a nu aveau ce-şi reproşa:

«Adevărat, n-au luat parte la "acţiunile" arkanilor, dar erau mereu cu ei, prin baruri, la masă – beau, râdeau, glumeau, cântau...»

Ce să le pretinzi unor tineri care n-au maltratat albanezi, doar i-au alungat niţel pe proprietari şi s-au instalat – puţin de tot – în apartamentul lor? Să nu-şi trăiască tinereţea? Dar cine sântem noi, care-i luăm la rost şi unde ne trezim: în Occident?

Necazul fiind – până în momentul reportajului: Albanezul stăpân nu îndrăznea să-şi revendice apartamentul, umbla de colo-colo, pe stradă, cu o pungă de plastic (întreaga avere a lui) în mână. Între timp va fi intrat în drepturi – dacă îi va fi împrumutat careva un revolver...

în zilele din urmă de când au început şi Sârbii din Kosovo să se refugieze (spre deosebire de albanezi, care fuseseră alungaţi de pe pământul mai al lor decât al slavilor), am re-trăit, după 55 ani, refugiul nostru, al Basarabenilor din calea barbarilor slavi de la Răsărit.

Am notat câteva spuse ale refugiaţilor sârbi, numai femei în vârstă:

«Când Albanezii au plecat în Albania lor, statul nostru le-a pus la dispoziţie mijloace de transport, gratuit – nouă nu ne dă nimeni niciun ajutor...» – ai zice că citează din Frăsina, marea jurnăleaţă de la *Cotidianul*...

«Când Albanezii au avut neplăceri, le-am propus vecinilor să avem noi grijă de casa lor – dar ei au plecat fără să ne spună nimic, nici rămas-bun nu şi-au luat de la noi» (leit "Zărnescu", tot de la *Cotidianul*).

«Plec de-aici, fiindcă nu vreau să învăţ albaneza! Eu sânt sârboaică! Creştină, nu ca ei, păgâni (Albanezii erau creştini cu mult înainte ca Slavii, la ei, în mlaştinile natale, să se fi ridicat în două picioare – nota mea)! Noi (gest circular, incluzind cel puţin douăzeci de automobile, căruţe, tractoare cu remorcă) sântem din Krajna! Am mai fost refugiaţi, statul nostru ne-a colonizat aici...»

Dacă nu s-a înţeles, iată, în traducere: mulţi dintre Sârbii refugiaţi în urma războaielor din Croaţia şi Bosnia au fost "repartizaţi" în Kosovo: Albanezii fuseseră alungaţi, nu numai din slujbe cele mai umile: mici funcţionari la poştă, paznici de noapte, colectori de lapte, etc..., ci şi din case (pe motiv că un membru al familiei era "terorist") – locurile-locuinţele lor fiind ocupate de sârbi nekosovari.

întorcîndu-mă la explicaţiile refugiaţilor sârbi, nu-mi pot stăpâni întrebarea:

Cum de reuşesc ei ca în discursul rostit să spună totdeauna altceva decât realitatea: «Albanezii au plecat – în Albania lor»; «statul nostru le-a pus la dispoziţie, gratuit, mijloace...»; «Albanezii avuseseră (doar) neplăceri...», ei, Sârbii cu dragă inimă ar fi păzit casa vecinilor alungaţi, însă Albanezii «au plecat fără să spună nimic», etc, etc – însă, în fapte – prin însăşi graba de a părăsi Kosovo – dau de înţeles:

Realitatea cumplită: din cei circa 200.000 de sârbi localnici – nu din unităţile militare, miliţioniste, paramilitare, administrative, trimişi de guvernul de la Belgrad – câţi sunt cei care nu au nimic a-şi reproşa? 200? 2.000? Dacă până şi popii, dacă până şi călugării – şi călugăriţele – pleacă, fug? înseamnă că Sârbii – civilii – se simt cu musca pe căciulă: nu pentru că nu i-ar fi ajutat pe albanezii urmăriţi, spoliaţi, bătuţi, torturaţi, răniţi (am văzut un caz – or să mai fie câteva – în care o familie de sârbi nu i-a denunţat pe vecinii lor, albanezii, ascunşi într-o groapă!), ci pentru că şi ei, fiecare, după puteri, au profitat de nefericirea nefericiţilor: luîndu-le lucrurile din case, vitele, maşinile, uneltele agricole... – pe care, acum, le cară cu ei, în refugiu, fiindcă, pe de o parte, pe ei nimeni nu-i alungă din urmă, ameninţîndu-i că-i împuşcă, pe de alta: pe ei îi protejează (îi "securizează") blestematul NATO...

A propos de sârboaicele care – acum – nu pricep ce li se întâmplă, îmi aduc aminte, de la televiziunea română, de una din bravele romănce care, în timpul primei mineriade, se îmbulzea şi ea, cerînd:

«Lasă-mă să-i ard şi eu un picior!» – fireşte: unui student, căzut, însângerat.

Căci astea-s masele. Căci ăsta-i poporul: nesimţit, bou, crud.

În sfârşit, s-a încheiat acordul americano-rus în chestiunea Kosovo. Uf! Ruşii – cică 3.600 soldaţi vor fi răspândiţi în trei zone: americană, germană, franceză. Important: nu au o zonă a a lor, din care să facă ce au făcut pe unde au trecut: partiţiune...

A, că Occidentalii au să hrănească brava Armată Roşie... – dar e la mintea cocoşului! Au să le deie krasnoarmeiţilor şi câteva cisterne cu alcool de 90° – sătelit, îi ziceau Lipovenii din Borduşani, pe Borcea, celui sanitar, albastrul... Ca să nu mai aibă dor-de-ţară, bieţii-ciolovetii.

Au să le ofere – pe tavă, din partea casii – şi curve. Că nu strică...

Duminică 20 iunie 1999

Azi s-a încheiat – înainte de termen – retragerea armatei sârbeşti din Kosovo. Privind la zecile, la sutele de tancurile supragrele, la rampele de rachete, la tunuri, te întrebi: cu care armată supraînarmată luptaseră Sârbii la Kosovo ediţia 1999 – iar acum se întorc la Belgrad, biruitori?

Şi te uiţi la amărâţii de "terorişti" albanezi, începînd de ieri dezarmaţi de NATO – de câte o puşcoace, de un revolver, de o armă de vânătoare. Aceştia "fixaseră", ţinuseră în şah terifianta, invincibila Armată a III-a a Iugoslaviei? îi simţi: până alaltăieri nu ţinuseră în mână arme (ci abia de ieri...). Ei constituie "Generaţia UCK": tinerii care, până la 1989, absolvind şcolile medii, n-au avut permisiunea să urmeze facultăţi, nici şcoli tehnice; au învăţat ceva carte (şi multe – şi bine – limbi străine) în particular, în câte o odaie unde se adunau patru-cinci "studenţi", cu puţinul plătit asigurînd şi traiul profesorilor alungaţi de la catedre, de la institute de cercetări, din laboratoare, din industrie. Aceşti tineri nu mai sunt tineri, acum au în jur de 30 ani – ei alcătuiesc atât de temuta – de "civilii" sârbi – Generaţie UCK.

Sârbii pretind că ei nu ştiau – dar nimic-nimic – din ce se petrecea în Kosovo, cu Albanezii. Nici Sârbii din Belgrad, nici Sârbii din Novisad (mai cu seamă!). Nici chiar cei din Priştina: «De unde să ştim noi?», fac Sârbii, de parcă i-ai întreba de ce nu poartă coroană. Parcă am mai auzit întrebarea-negaţie, în gura românilor... O-ho, ce bună-i "neinformarea" la casa omului, mai ales când vine ceasul să dai sama de faptele rele, ce comod este să pretinzi că eşti nevinovat – păi dacă n-ai ştiut: de unde să fi aflat?

...Un albanez, nebărbierit, desculţ, în zdrenţe, arată unui soldat italian o casă arzînd, un sârb gata să plece din faţa ei, cu tractorul cu

remorcă. Strigă: «E casa mea! I-a dat foc, după ce a stat în ea trei luni de zile! Tractorul meu, lucrurile mele!» – şi arată, în remorcă, nu doar mobilă, televizor, ci şi nişte haine. «Acum am venit din munţi...» – şi se arată... Sârbul, speriat, coboară de pe tractor şi vrea să fugă. Albanezul dă să-l prindă. Soldatul îl opreşte: «Nu-i voie să vă atingeţi de sârbi!»;

...Un sârb este gata să fie bătut de albanezi – care explică: individul fusese poliţai, jefuise, arestase, violase, torturase, obişnuia să taie capul victimelor... Sârbul terorizat, cade în genunchi, zbierînd că aşa e, a cam făcut ce i se reproşează, dar că el executa ordinul de la Belgrad!; că el are copii, să nu-l omoare! Intervin militarii (francezi): cu vădită brutalitate îi alungă pe albanezi, apoi îl conduc pe sârb la o maşină a lor – dacă au ordin să "securizeze populaţia civilă sârbească"...

Adevărat, fostul poliţai nu (mai) purta uniformă...

Aceste scene de un absurd cum numai realitatea tragică poate oferi îmi evocă articolul de fond din *România literară* din 18 ianuarie 1990 al lui Buzura, intitulat "Fără violenţă!", în care nesfârşitul anticomunist, frecventator asiduu al lui Gogu Rădulescu (dimpreună cu Blandiana, cu Dimisenii, cu Dinescu, cu Zaciu, cu Paler, cu Ornea, cu Manolescu), se făcea megafonul securiştilor – a celor care, avînd (chiar şi el!) copii, victimele nu trebuiau să le-o plătească; n-aveau voie să folosească "violenţa" împotriva violentatorilor de totdeauna.

Încă o scenă: dincolo de frontieră, în Iugoslavia, un convoi de tancuri grele, oprit; pentru întâia oară militarii sârbi vorbesc în faţa camerei de luat vederi occidentale – unii cer să le fie bruiată imaginea, alţii ba: îl acuză pe Miloşevici de toate relele. Îşi manifestă dorinţa ca Serbia să devină, în sfârşit, democrată şi mai ales "în rândul lumii – «ca să putem călători, lucra în străinătate, ca înainte, să nu ne mai considere occidentalii asasini». Jurnalista: "Dar cine i-a asasinat pe albanezi şi le-a incendiat casele?" Gest agasat, semnificînd: «Iar veniţi cu fleacuri...» – apoi, cu glas: "Noi sântem militari, ordinul e ordin... Războiul e război – à la guerre comme à la guerre!, cum ziceţi voi...» – şi râde.

Rolul Ruşilor şi aici: abject.

Tot mai multe mărturii converg: militarii sârbi s-au purtat cu ferocitate în Kosovo; mai răi decât militarii: miliţienii; mai răi decât miliţienii: paramilitarii (homologii "minerilor" români din 1990, homologul lui Arkan: Cozma) recrutaţi dintre şomeri, criminali scoşi din închisori şi puşi la treabă.

Însă mai temuţi decât toţi erau "voluntarii străini": "cazacii" cei care, sub comanda lui Lebed, terorizaseră şi uciseseră basarabeni şi transnistrieni, în 1991-92; după un ocol în Cecenia au ajuns în Kosovo.

Circa 5.000 de ruşi-ruşi (nu a existat printre ei vreun baltic, vreun caucazian, vreun asiat, doar ruşi, ucraineni, bieloruşi). Ucideau din plăcere.

Existau însă "voluntari" şi mai bestiali decât Ruşii: Grecii...

Oricum: unde-şi bagă Ivan obielele, pute de trăzneşte un veac. De aceea este recomandabil să nu ai de a face cu el, Rusul – doar cu literatura, cu muzica lui.

Pe Rusul (nemuzical, nescriitor) recomandabil este să-l baţi – în capac... – încă de pe când e samovar – să nu-l laşi s-ajungă locomotivă.

Altfel te îmbrăţişează el – ruseşte.

Luni 21 iunie 1999

(...) După cum se (prea!) vede, am muls puternic din corpul jurnalului. Tot eu am scris jurnalul, pe mine m-am... plagiat, nu?

Azi e solstiţiul de vară. (...)

Marţi 22 iunie 1999

Azi-noapte s-au împlinit 58 ani de la începerea războiului (al doilea, fireşte). Atâta l-am scris, încât parcă a fost anul trecut.

(...)

Sâmbătă 26 iunie 1999

(...)

De trei zile copiez la ordinator Bibliografia alcătuită prin 1993 (atunci se opreşte). Deşi munca este ucigătoare, merită. Am în jur de 1.100 referinţe – până în iunie 1993. Probabil n-am să o duc mai departe, am să mă opresc la cât e consemnată. Restul... Dumnezeu cu mila. Am copiat aproape 400 referinţe. Am mai pescuit câte un interviu, câte un articol. Astfel pre-istoria a devenit ceva mai umflată. Din păcate fotocopioza BN este în pană. Oricum, graba nu e mare – până în toamnă, (în octombrie, nu?) (...)

Marţi 29 iunie 1999

Azi, de ziua mea onomastică am primit un minunat cadou: 12 exemplare din **Roman intim**.

(...)

IULIE

Vineri 2 iulie 1999

Ieri şi azi am lucrat cu spor la alcătuirea volumului **Butelii...** (...) Are să aibă în jur de 800 pagini. Al doilea cam tot atâta – fiecare cu o Anexă bibliografică (doar până în 1993, cât am făcut-o, mai departe nu mai am puterea s-o duc). (...)

Duminică 4 iulie 1999

Adineauri (ora 20) am terminat de aranjat articolele fotocopiate şi trase la ordinator, mai rămân câteva de tradus (am de gând să rog editura să o facă). Mai rămân cele două volumaşe **Amnezia la români** de verificat, eventual corectat.

Am reţinut, pentru vol. I, 111 piese – interviuri, articole, scrisori-deschise. Articolele reprezintă cam o treime din cele aflate în dosare. Am făcut mai multe selecţii, ultimele (vreo 30) le-am arătat şi Anei (eu nu le mai citisem de decenii...) şi am fost uşurat când ea a zis că nu merită să le includ – nu că n-ar fi bune, dar ating chestiuni care azi, nu mai spun mare lucru – fiind mai ales treburi interne, franţuzeşti.

Obosit; şi mulţumit; că am lucrat cu spor, nu că aş fi făcut-o, ştiind că au să şi fie publicate... Sper să apară antum – totuşi...

Luni 5 iulie 1999

Am terminat! Era cât pe ce să spun: «Am terminat buteliile...», ca să se înţeleagă ceva alimentar, nu ceva care mai bine n-ar fi (...)

Mă simt foarte bine: cum de mult nu m-am mai simţit. Deşi obosit, bolnav, făr-de bani – dar am mai "făcut" un volum – este adevărat: volumul în chestie e "făcut" pentru a patra oară, pentru al patrulea editor – în zece ani! Fiind eu, brusc, acuma, foarte răzbunătoriu, zic:

«Ceea ce-i doresc din inimă şi lui Liiceanu!; şi lui Manolescu; şi lui Buzura: Să aibă şi ei în viaţă parte de "primirea editorială" pe care am avut-o eu cu publicistica mea preistorică!»

Aşa să le-ajute Dumnezeu.

Miercuri 7 iulie 1999

(...) Lulu, la telefon, ieri: *Cotidianul* a început să publice **Au venit Americanii!** Risc să mă fac de râs cu un asemenea text, vorba lui

Stoiciu. Da, bre Stoiciule, risc, nene – să mă fac eu, singur-singurel, de râs, nu să mă facă alţii.

(...)

Sâmbătă 10 iulie 1999

Am terminat de dactilografiat Bibliografia: până în 1993: 1100 referinţe. Mai departe nu mai merg.Trebuie să fie cam tot pe-atâtea, din '94 până azi: alte zece clasoare pline.

A telefonat Mariana Sipoş, de la Solacolu. Simpatică-foc – mai ales când începe dânsa a face reproşuri: ba că în ultimul jurnal datasem greşit o emisiune de-a ei, ba că o corectasem... Noroc că nu m-am însurat cu ea – nici nu aveam cum, ar putea să-mi fie stră-nepoată.

În focul convorbirii, am înregistrat, însă n-am reacţionat: ea a găsit că îl critic pe nedrept pe KKT Popescu! Pentru că de ce? Pentru căci el a scris de-bine, în articolul din *Adevărul,* despre prestaţia ei – în cazul Caraion. I-auzi! KK-tul popesc a scris în acelaşi text de-foarte bine despre Tudoran – că vorba ceea: tot rezulta un Dorin şifonarisit şi înmierdat până la sprincene din afacere – dar nu mă pomeneşte nici de frică, deşi am, ca să zic aşa, "contribuit", nu numai în acel număr din *Jurnalul literar,* ci şi în alte părţi, cale de vreo opt texte. Tot ea mi-a comunicat că celălalt scînteist, etern formator de conştiinţă românească, tovarăşul nostru C. Stănescu a scris ceva în sensul că... "Şi dacă Goma are dreptate?" Şi dacă... nu am nici cea mai mică satisfacţie – dinspre *Scînteia Tineretului*! Bună, rea, conştiinţa mea a fost formată la Jilava, la Gherla, la Lăteşti – şi la Rahova, n-am aşteptat luminile (dar "înalta preţuire"!) a unor eterni bolşevici. Şi dacă doar sânt mai bătrân decât Mariana Sipoş?

(...)

Duminică 18 iulie 1999

(...)

Am impresia că în acest semestru nu mai comit publicistică. Mă şi săturasem. La dreptul vorbind: scriind tot aşa, în neştiut, neavînd "retur", te apucă nebuneala. N-am să mai scriu – o vreme – ei şi? Tot nu are nimeni nevoie de "publicistica" mea pisăloagă. Căci lumea românească, cea culturalizată de Cristoiu are nevoie de publicistica cristoiască; căci lumea românească cea literaturizată are nevoie de publicistica manolească. Aceste două extreme (care se ating, ca pùtele respectuoase îndedânsele) sunt pe gustul consumatorilor danubocarpatnici – fiindcă ambii cântă în struna majorităţii cititorilor: Cristoiu în a celor troglodiţionaţi de *Scînteia,* Manolescu în a dascălilor şi a dăscălitorilor (vezi-l pe Caragiale: ştia el ce ştia despre dăscălimea română) cu aere de intelectual – mai mult: de scriitori – dar

profund, iremediabil raionali... *România literară* cea moşită de Ivaşcu a rămas aceeaşi tribună a "partidei cultivate – cu voie de la meliţie".

Luni 19 iulie 1999

Fiindcă am dat de câteva numere din *22* din timpul războiului din Kosovo, n-ar strica să fac iar "liste". Că, vorba ceea: tot m-au acuzat listaşii emeriţi şi diplomaţi că fac liste-negre.

Am să iau, deci, liste de semnături publicate în *22*. Pentru că G. Adameşteanu e romancă, nu există nici o dată (reper cronologic) al cutărui **act** – ci doar... data apariţiei în săptămânalul GDS.

(Nota: însemnările din această zi au trecut în textul: "Spune-mi alături de cine semnezi...", din 30 august)

Marţi 20 iulie 1999

Am primit de la Solacolu două cărţi (tip *Dialog*): **Nălucile tărîmului de dincolo** – cum nu trebuie făcută o reconstituire (despre falsul caz Caraion) şi **Nobleţea libertăţii spirituale** – texte antitotalitare ale lui Caraion.în acelaşi plic îmi pune ce îmi promisese Mariana Sipoş la telefon: reviste, tăieturi de presă.

Am primit o palmă urzicată de la Ion Ţîrlea: în numărul din 27 mai 1999 al *Contemporanului,* la "Poşta redacţiei" mă pune la punct, de-mi merg fulgii – pentru scrisoarea adresată lor în urmă cu două luni: că ei nu-mi sunt "colegi", că ei nu sunt "stimaţi"de mine... Bine mi-a făcut: am comis o de neiertat eroare. Nu trebuia să consimt la derogări. M-a tras în greşeală luarea de atitudine a lui Breban în cazul Caraion, de asta am făcut pasul. Şi rău l-am mai făcut. Aşa-mi trebuie dacă nu ascult, în continuare, de instinctul care m-a mai înşelat uneori (rar de tot), însă nu în chestiuni importante. Nici asta nu e importantă, eu însă mi-o reproşez. A fost un moment de eclipsă de luciditate.

Băgare de seamă: nici *Contemporanul,* nici *Adevărul* care rediscută numărul din *Jurnalul literar* închinat lui Caraion nu pomenesc "contribuţia" mea nici de frică – dar pe cea, căcăcioasă (şi, la urma urmei, vinovată) a lui Tudoran: da. Mai cu seamă *Adevărul*-prietenul-Dorinului. Fireşte, nici în general – primul atac la Grigurcu de la mine a venit (şi a urmat cale de alte 7-8 bucăţi).

Ei, de ce mă plâng? Dacă aş avea şi eu o revistă personală, ca Breban, m-aş cita chiar şi pe mine! însă cum nu posed aşa ceva...(...)

Vineri 23 iulie 1999

(...)Bineînţeles, "prezenţa lui Breban pe lista B" nu-mi dă pace. Nu va fi de mirare pentru cineva care urmăreşte *Contemporanul* cu

oarecare regularitate şi îi cunoaşte paşii pe hârtie. Eu avînd doar ce mi se trimite din an în paşte, nu am găsit ceva sub pana lui Breban (de ce nu-mi voi fi adus aminte de prestaţia lui la o emisiune a lui I. Sava, când a pretins că Iliescu ne-a ferit de război civil?), dar sub cea a subalternilor săi: Voncu şi Ţîrlea – da. Primul, în maniera *Cotidianului* cristoios: «îl critici pe Miloşevici = eşti pentru (aprobi, încurajezi) bombardarea populaţiei paşnice din Vârşeţ!», iar al doilea, cine ar fi crezut: în stilul Pleşu-Manolescu-Pintilie-Iorgulescu, al celor pentru concordia română, pentru nerăzbunare, întru neresentimentarism, pro pupatism Piaţa-'Ndependenţi. Cătălinul cel Ţîrlea, etern pionier al patriei n-are organ al înţelegerii a ce poate fi rău, ruşinos, reprobabil în a-ţi face chip-cioplit dintr-o hoit împuţitornic (Manolescu din Ivaşcu); nu pricepe de ce anume este rău, ruşinos că ai comis o carte realist-socialistă şi vine cu un argument de grădiniţă: 'ce că el nu citise nici cartea, nici cronicile, deci: acelea nici nu există, iar dacă da, atunci... "poate că articolele [lui Manolescu despre "cărţile lui Popescu-Dumnezeu şi Săraru şi Vasile Nicolescu] erau negative..."

L.I. Stoiciu avea dreptate când îmi spunea, în ultima convorbire telefonică: "Au trecut zece ani de la *R*evoluţie, oamenii vor să uite..." Aşa e: oamenii vor să uite. Totul: şi Rivuluţia cea majusculată, şi ne-revoluţia la care se dedaseră directorii rezistenţi prin cultura textului, dar mai cu seamă tare ar vrea să-i fie uitate porcăriile făcute de ea, lume – şi înainte şi după, zi-i pe nume: Revoluţie...

Şi uite-mă pe mine, sărind din şanţ, cu "memoria, memoria"...

Nu, domnule! Memoria este bună la casa omului atuncea când ea nu uită (ca să zicem aşa) faptele de măreţie, de slavă, vitejeştile, nu cele de rău, de ruşine, de uitat grabnic... Aşa se face şi istoria – şi în gura dreaptei tradiţionaliste şi în cea a stângii comuniste: alegem numai grâul (iar dacă nu găsim, procedăm ca pe timpul cotelor: facem pe dracu-n patru şi cumpărăm! – ca să avem ce da, "către stat"), pe acela îl aranjăm în continuare, de să arate numai bob cât vrabia! Cui sluješte "adevărul" potrivit căruia la Rovine am fost bătuţi-fasole de turci, că uite: Turcii nu protestează când povestim cum i-am bătut pe umăr (în fine, am zis că dăm cu pietre după ei, din tufişuri, dar ne-am răzgândit: să-ţi pui mintea cu-un turc?) – ei au câştigat atâtea lupte la viaţa lor, că au de unde lăsa... Şi mă rog: de ce să băgăm în faţă "adevărul" că în primul război mondial am pierdut toate luptele, am câştigat la masa verde? Ce să mai răscolim trecutul, să spunem că la Mărăşeşti, Turtucaia, Oituz ne-a murit floarea naţiei – da, domnule, aşa a fost, de jale, să-i fie ţărâna uşoară, ce să ne-apucăm acuma să-i găsim vinovaţi pe ofiţerii noştri criminal de incapabili, pe miniştrii noştri criminal de hoţi! Nu erau mai incapabili şi mai hoţi decât ruşii (citeşte-l pe Soljeniţîn!), ce să mai vorbim de nemţi... Că, vorba unui unchi:

dacă erau ăia atât de dăştepţi, dă ce n-au câştigat ei războiul, dă ce l-am câştigat noi (dac-am fost atât de proşti)?

Numai eu pretind că, dîndu-se cu alde KKT Popescu, C. Stănescu – pe urmele lui Manolescu – Tudoran s-a trădat pe sine, cel din 84-85... Nu, soro, fratele Dorin nu s-a trădat pe sine; nu avea ce trăda; nu m-a trădat pe mine – la o adică ce avea el comun cu un păgubos de meserie ca mine? El a urmat linia supravieţuirii într-o lume în care numai cei dotaţi cu inteligenţă medie rezistă. Eu nu am acea medie-inteligenţă. Eu sânt un prost, un prostalău, un monument al prostiei – când mă cert cu Monicii (cum adică: să te cerţi cu Monicii?— păi mai bine-ţi tragi un obuz în cap!); când zbier în gura mare la Liiceanu, acuzîndu-l că mi-a distrus o carte (cum să ţi-l pui în cap pe Liiceanu, şeful Humani-tas-ului, bulibaşa culturii române – că arheul e Georgel Zacuscă?) – păi mai bine-ţi slobozi două gloanţe-n ambele capete); cum să te solidarizezi tu cu un turnător ca Ion Caraion (vorba neturnătoarei Geta Naidin, cea care, înainte de a deveni Dimisiancă, îi dăduse-n gât pe Labiş, pe Covaci, pe Gloria Barna, pe Stela Pogorilovski – norocul meu: fusesem arestat înainte ca ea să-şi pună în aplicare talentele-i adânc editoriale)?

Degeaba l-a atacat (dealtfel magistral) Tudoran pe Breban: cu un ocol pe la Washington, Dorin a repetat, excentric, ocolul lui Nicolae pe la Paris: tot în umblătoarea dâmboviţeană a amerizat! Şi degeaba pretindea el în ultima scrisoare că noi (adică el şi cu mine!) sântem păgubaşii – iar Breban câştigătorul. Păgubaşul, pe la morală, el, Tudoran este (adevărat: pe la *a*morală îl concurează pe Manolescu).

Sâmbătă 24 iulie 1999

Am primit mai demult o epistolă scrisă prin aprilie, dar din lipsă de bani, corespondenta mea a expediat-o abia la sfârşitul lui iunie – vorbesc de una din cititoarele mele, cele vreo şapte... Probabil are vârsta mea, acum e pensionară. La un moment dat scrie:

"Apoi am citit «Gardă inversă» de la nora mea şi am plâns mult, eu trăind aceleaşi clipe cu mama mea la Spitalul Municipal în 1996 când a făcut escare iar şeful Spitalului mi-a recomandat s-o dau la azil. Mama avea 75 ani şi suferea de o scleroză ireversibilă. Am răspuns dlui director că nu pot face acest lucru căci mi-e ruşine de fiii mei, cu toate că eu sufăr de astm bronşic şi fac şi crize. Îmi amintesc vina care mi-o simţeam când plecam de la mama, atmosfera insuportabilă din salon, milogeala surorilor, etc.

"În 24 mai 1996 când m-am dus cu sora mea să o externăm, doctorul de salon mi-a ieşit în întâmpinare zicîndu-mi: «Bătrâna ne-a

părăsit, mamă dragă. Dumnezeu s-a îndurat de dta». Am găsit-o într-o rezervă, murise de o oră şi încă nu se răcise. Mi-a părut foarte rău după dânsa. Am retrăit agitaţia de la Cimitirul Străuleşti II unde a fost înmormântată, tocmeala cu groparii cărora le plătise deja taxa la administraţie fiul meu cel mare, totuşi ei se târguiau să le mai dăm în plus 80 mii lei. Era o scenă de Kafka, cosciugul era pus de-a latul pe desupra groapei şi nu voiau să o coboare în groapă până nu le dădeam banii. Ruşine... Cam aşa este o mare parte a poporului".

Am citat atât de copios, fiindcă sunt masochist. Altfel, de ce? N-o să am neruşinarea să pretind că *asta* aşteptam eu de la cititori.

Bine: nu asta – atunci ce aşteptam? Nu ştiu. Oricum, mă încearcă un simţământ amestecat: ruşine, vină... Eventualul cititor este om la locul lui, cu obişnuinţele, aranjamentele, cu memoria şi amnezia lui bine reglate – eu dau buzna peste el, în casa lui, în sufletul lui şi, povestindu-i necazurile mele, îl oblig să-şi rememoreze (şi să retrăiască, fiindcă şi el e ca mine: afectele lui au memorie) momente dificile, momente pe care abia le dăduse la spate, în uitarea cea de toate zilele.

Acesta să fie rostul, rolul literaturii: răscolirea a ceea ce este mai mâzgos, mai puturos, mai învinovăţitor în fiecare din noi, cititorii? Nu doar, îţi zici tu, scriitor-inginer-suflètnic, ci şi lucrurile bune... Da, dar eu nu am scris în cărţile mele şi "lucruri bune". N-am avut. Ori m-am specializat în cele rele – nu? Ba da, ba da.

Duminică 25 iulie 1999

Ieri am aflat că a murit Antonia Constantinescu. Apoi, în rafală: Cornel Regman, Maria Banuş, Mircea Nedelciu.

L-am visat pe Mihnea Berindei: tot încercam să-l fac să spună, în sfârşit, care-i concepţia lui despre lume şi Kosovo, însă Mihnea dădea din cap afirmativ – şi uşor pe diagonală – dar nu se lăsa atras în capcana-mi cea vicleană. Şi nici nu aflam dacă face vreo diversiune, ori chiar era preocupat de situaţia mea – zicea, re-zicea:

«Măcar dac-ai rezolva problema cu casa...»

Încercam să-l trag la Kosovo – nimic de făcut cu Mihnea: dădea din cap bătrâneşte, ai fi înţeles că este de acord, însă nu era: tot la "casă" rămânea... M-am trezit iritat.

Aseară, la telefon cu Bucureştiul: Lulu tot n-a primit medicamentele. Mi-a mai spus o persoană cunoscută, călătoare în România, a cumpărat şi "nişte jurnale". Modest din fire, a înţeles: ziare... Ei, bine, nu! Persoana cumpărase Jurnale de-ale mele (n-am mai întrebat care anume din cele şase volume). Şi că ce dreptate am!;

şi că sunt o fiinţă curajoasă – nu pentru că pun pe hârtie adevăruri deranjante pentru toată lumea, ci pentru că... nu mă arunc pe fereastră după aia...

După care aia? După spunerea adevărurilor? Dar n-am spus adevăr*urile*, ci adevăr*uri*, doar câteva dintre ele. Şi de ce să mă arunc eu pe fereastră?— să se-arunce ei, făcătorii de rele – dacă-s bărbaţi!

Ei, da şi să cadă taman peste cumnatele lor...

Luni 26 iulie 1999

...Eram cu Ana în căutarea unei instituţii, într-o localitate de provincie. Luasem o stradă de la un capăt. Ana m-a întrebat dacă ştiu numărul – nu-l ştiam, dar eram sigur că am să găsesc ceea ce căutam – "după aspect" (să fi fost o bancă?) Ana mergea cu câţiva paşi înaintea mea, pe trotuarul din stânga, când eu am găsit: pe dreapta, o casă aproape părăginită, una cu bârne aparente dintre care umplutura de lut şi paie căzuse, se scursese... Am strigat-o pe Ana, i-am arătat, bucuros, casa, ea a făcut: «Nu poate fi asta...», dar eu am şi intrat. Înăuntrul era în perfectă armonie cu afara – iar odaia în care pătrunsesem (şi nu părea a fi antreu) era goală, goală, fără mobile, cu ziare întinse pe jos... Se auzeau, printr-o uşă întredeschisă, glasuri, iar eu am intrat în panică: ce o să spun când o să fiu întrebat ce caut?

Fiindcă... Nu ştiam ce caut.

Altă serie de vise: eram nemulţumit, eram furios că nu-mi pot reprezenta, cartografic, Imperiul Otoman care înghiţise şi Algeria – însă nu Marocul, rămas spaniol. Răsfoiam atlase, consultam hărţi – şi tot nu găseam! Reziduuri de la înmormântarea de ieri a lui Hasan II.

Ieri a fost foarte cald. Azi se anunţă a doua zi de ieri.

Discuţii despre natura relaţiilor marocanilor cu monarhia: un fost deţinut politic, jurnalist, evreu, comunist, pe nume Serfaty ("Franţuzul", în arabă), care a petrecut vreo paisprezece ani în închisoare, a fost torturat, a rămas infirm – pentru că a îndrăznit să solicite libertate de expresie – explica, ieri (din exil, din Franţa) că "voi, europenii, nu puteţi înţelege"... Ce n-om fi putînd înţelege – noi, europenii? Păi, printre altele, motivul pentru care el, victimă, nu numai că "îl iartă" pe Hasan II, dar "îl şi iubeşte"...

Parcă i-aş fi auzit pe Românii mei, explicîndu-mi că nu pot înţelege ce se întâmplă în cătunul lor – care era şi al meu, abia ieri plecasem din el... Vrasăzică europenii au, cu şefii lor politici, o relaţie contractuală, în virtutea căreia pot să le ceară socoteală pentru faptele lor rele în conducerea cetăţii. Pe când ei, marocanii au, cu monarhul lor o relaţie de familie (nu era mai cinstit să spună tribală?, clanică?); chiar dacă Tatăl este excesiv de sever, nedrept – rămâne, totuşi, tată...

Ei, uite că eu, european, am înţeles ce spunea marocanul (-carnea-mea). Numai că nu mie îmi vorbea evreul marocan comunist, ci jurnalistului francez – apolitic... Şi am acceptat că regele la români (cu excepţia lui Carol II) a semnificat aproape acelaşi lucru. Ceea ce nu am priceput şi nu am acceptat (în sinea mea, fireşte): cum de îi spuneau ai noştri "Tată al Naţiei" unui Coposu. Despre care, până la 22 decembrie 1989, 99% din locuitorii Naţiei nu auzise(ră) de el – păi dacă-l aveau tătic bun (vezi declaraţiile versificate ale Marei Nicoară) pe Ceauşescu-şi-poporul.... Iar după ce aflaseră noutatea, ceea ce auziseră nu a fost de natură să le trezească "instinctul filial" – pentru că... ce făcuse Coposu, "pe timpul dictaturii", ca să-şi justifice existenţa? Fireşte, vorbesc de perioada 1964-1989 – totuşi: un sfert de veac? Nimic. Neantul. Ba chiar îi îndemnase pe cei care-i ceruseră sfatul să nu intreprindă nimic care l-ar deranja pe Ceauşescu, care i-ar provoca pe ruşi, care le-ar da Ungurilor ideea de a revendica Ardealul... Vorba fiind de ţărănişti – mai degrabă se ştia de Ion Puiu, de Raţiu, nu de Coposu (de Diaconescu nici atâta). Şi-atunci?

Şi-atunci, uite-aşa: Românii au suprapus imaginea regelui (acela carele *nu* alergase în 22 decembrie 89, pentru a se afla acolo unde-i era locul şi rostul), cel care *nu* are nevoie să facă, pentru a exista, ci doar să fie (vorba lui Noica) – peste un personaj despre care abia acum erau încunoştiinţaţi că făcuse multă închisoare, ba că... fusese "secretar*ul* lui Maniu" (numai eu cunoşteam vreo patru secretari-ai-lui-Maniu)...

Din câte am văzut la televizor: marocanii (cu osebire marocanèzele), prin crizele de isterie la care se dădeau cu voluptate, sânt convins: *controlată* (aşa cum controlate fuseseră şi belgrădencele care se lăsau filmate pe poduri, că adică ele, cu pieptii lor, le apără de boambele nate), operau (?) un fel de purificare în piaţa mare; în public. Grecii se cathartizau prin teatru, arabii, şi ei cu sânge fierbinte, bătuţi în cap de soare, se curăţă prin înmormântharsis – care tot spectacol (şi încă ce spectacol) este el!

Cât despre "iubirea" lor faţă de monarh... Aşa îi spun ei la: *frică*.

Căci frica păzeşte fesul (de la Fez).

Marţi 27 iulie 1999

(...) Vise năclăite, iritante şi după trezire:

— Mereu mă încurcam în "treburi" şi uitam să mă duc la mama – care ori aştepta, ori murise;

— îmi telefonează Ţepeneag. Spune, după câteva cuvinte, să aştept puţin la receptor. Eu aştept, aştept – deşi mă grăbeam la mama! După multă vreme în care strigasem repetat în telefon, închid – şi plec (la mama!). La un colţ de cotitură pe cine întâlnesc, beat şi hilar, cu o canetă de bere în mână? Pe Ţepeneag!

Îi reproşez că mi-a telefonat şi că m-a lăsat să aştept la telefon – el *explică* grozav de vesel:

«Ca ce chestie!?» – nici în visele mele Ţepeneag nu se dezminte.

Am primit scrisoare de la Elvira Iliescu. Îmi trimite o tăietură (dar tăietură: la sânge – noroc că în scrisoare mi-a indicat unde apăruse – în *Romlit.* – şi data) şi se indignează că recenzentul textului de pe coperta ultimă – din care citează – spune că eu sunt "monoton" în toate scrierile mele. Eu n-am găsit nici un motiv de supărare. Ei şi ce dacă *România literară* zice că sânt monoton? De-aş fi mai al dracului decât sânt, aş zice că, dacă *Romlita* spune: albă, poţi fi sigur că e viceversa.

Miercuri 28 iulie 1999

O altă noapte agitată, dar nu mai ţin minte visele. Oricum, am rămas cu impresia generală.

Dar bineînţeles că sufăr – şi încă într-o formă hiperacută – de delir de persecuţie! Păi nu m-au decretat "bolnav", de-a dreptul "nebun" ne-bolnavi notorii şi ne-nebuni vestiţi precum Geta Naidin-Dimisianu, Alain Paruit, Zaciu, Ţîrlea, Bianca Marcu-Dumitraşcu-Balotă – şi alte balòte? Ce să mai vorbim de... resentimentarul de mine, astfel botezat de însăşi profesoara de marxismus, azi doctor în filosofie ianoşiană, Marta Petreu... Pretind că eu nu le fac celorlalţi nici măcar câte un sfert de copil, în schimb ei mă persecută-mereu-într-una!, îmi distrug cărţile, nu-mi publică / cărţile, nu-mi distribuie (cărţile), iar când, cu chiu cu vai apar, fie mi le execută în campanii de ardere rituală pe rug (cum au făcut în 1997, cu **Jurnal**-ul, în adameşteanul *22*, unde oficiază Mihăilescu-Nu-i-Momentul şi este invitată de onoare Bianca Balotă), fie mi le tac: mi le ne-există.

Tot nu mi-am amintit firul vreunui vis/visat, dar cred că despre ne-răspunderea la interpelări era vorba (corectez: era visarea) în vis.

— Cum eu i-am adresat numeroase întrebări lui Liiceanu, în legă-tură cu trimiterea la topit a volumului de mărturii din 1977, **Culoarea curcubeului** – şi cum el nu mi-a răspuns – ca un filozof ce este;

— Cum i-am adresat câteva întrebări lui Sorescu – întâi în legătură cu suspecta ne-apariţie, apoi cu distrugerea plumburilor romanului **Gardă inversă** — şi cum el nu mi-a răspuns, a tăcut înţelepţeşte, ca un co-oltean de-al Liiceanului;

— Cum, ceva mai înainte, dar tot nu contează: i-am adresat câteva "cuvinte" lui Dinescu, à propos de neprimirea în Uniunea Scriitorilor – dar cum el nu a produs nici un răspuns;

— Cum i-am adresat două (dar dacă trei?) întrebări-scrise lui Ulici – una în legătură cu neprimirea în Uniune, alta cu deschiderea

Arhivelor Uniunii Scriitorilor – senatorul imparțial nu a fost în stare să înjghebe măcar o jumătate de răspuns;

Pe Dan Petrescu nu-l mai adaug la această listă: îl las așa.

Păi dacă iubiții compatrioți și dragii de colegi de breaslă (sic!) nu răspund (la scrisori simple) atunci când relațiile dintre noi sunt numai cânt și voie bună, cum să dea de înțeles (re-sic!) atunci când îi interpelez, când le reproșez ceva? Ei nu au (re)învățat ce-i acela un dialog, fie și mai violent (iar atunci devine dispută, polemică), în care fiecare își face cunoscută poziția, cu argumentele sale, cu mijloacele sale. Până și "occidentalizatul" Țepeneag: fie la un atac al meu (zic așa, fiindcă niciodată nu l-am agresat eu, primul), fie la o replică la un atac al său, el (dar aici devine: *ei*) nu răspunde, nu dialoghează, nu acceptă să se "încaiere"; el preferă să dea cu pietre din tufiș, apoi să fugă.

Bine: pe Monici îi pun de-o parte, ei se privesc în oglindă și se constată deasupra a toate, deci nu se scoboară până la a se angaja în "vulgara polemică" (ei se angajau în polemică ne-vulgară doar cu Eugen Barbu, cu Paul Anghel, cu Păunescu). Dar ceilalți, oameni de condei cărora le dădusem, în toată inocența, replică din condei? (pentru cei care nu cunosc termenul *replică*: răspunsesem unor atacuri):

Ca Breban – de-o pildă; el m-a atacat vreme de 16 luni (între aprilie 1990 și iulie 1991), fără ca eu să-i răspund. Când, în cele din urmă, am făcut-o (în același preț, i-am ars un dos de labă și lui Țepeneag, prin **Capra și Căprarul**), atacatorii mei (Breban și Țepeneag) au început să țipe ca din gură de șarpe că îi agresez, fără a recunoaște adevărul: **Capra și Căprarul** constituia o ripostă, nu o propostă, replică, nu atac prin surprindere. Ce să mai vorbesc de indignările virginale ale imaculatei "bresle"— și nu doar prin brebaniști cu condicuță ca Buduca, Țeposu, Marta Petreu (altfel-spusa "Ianoșoloaga cu blindatele exilului"), dar chiar ne-prieteni ca scribăieții de la *România literară* (Dimi-sianu, sub pseudonimul colhoznic: **Cronicar**), au sărit întru apărarea "victimei", inversînd fără rușine termenii: Breban apărea ca o biată victimă, nu făcuse rău unei furnicuțe, darmite unui "confrate"— răul cel mai rău de pe lume fiind Goma, care mereu-într-una înjură lumea, atacă breasla, invectivează directoratul conștiințificacalic tricolorez!

Pe Borbély, în chestiunea "credibilității" foștilor deținuți, iarăși : cu excepția lui Laszlo nmeni nu a scos vreun cârâit în legătură cu "eseul" **Sine ira**, comandat și folosit de Marta Petreu în *Apostrof*. Deși ungur, nici un ardelean român nu "s-a sesizat", vorba lui Breban, nici în 1992, când și-a publicat cugetările securiste, nici în 1997, când mi-a replicat, în *Familia*, la o...întrebare ("dacă el și tot neamul lui au fost

securişti, de consideră inexactă şi insultantă afirmaţia «unora"» că România, până la 89, a fost un lagăr de concentrare"). De-un paregzamplu Ruxandra Cesereanu: ea tocmai lucra de zor la cartea despre "gulagul românesc", deci era, în sfârşit, în cunoştinţă de cauză: nu a mişcat; nu a scos un sunet de protest la citirea afirmaţiilor idioate, răuvoitoare ale unui idiot rău-intenţionat (altfel, bursier Fulbright, activistul vajnic) ca Borbély. După câte ştiu, nici nu i-a luat careva apărarea, drept care "afacerea" s-a implântat în glodul daco-roman (în ciuda implicărilor maghiare) – şi acolo a rămas.

Fiindcă la noi, la români – fie aceia şi de "alte" – adevărul este, pe de o parte, o "cantitate neglijabilă": există alte valori, muuult mai... substanţiale; în al doilea rând, adevărul este "ceva care-ţi strică aranjamentele" – dacă adaug: mizerabile, minabile, căcăcioase, comit o redundanţie. Incapacitatea românului de a dialoga nu este o descoperire recentă; nici o "insultă" a mea. În dezbaterile publice la care nu se zbiară, nu se înjură de mamă, nu se întrerup unii pe alţii, ba chiar (se) aşteaptă semnalul "moderatorului" (ah, moderatorul la români: altă iluzie a normalităţii!), tot nu poate fi vorba de un dialog: aşa, pentru că este vorba de monologuri paralele – mai multe, nu doar după numărul vorbitorilor, fiindcă un participant poate avea, într-un interval de trei minute, trei discursuri, perfect distincte, dacă nu şi contradictorii). Şi eu, naiv bătrân, care credeam că a dialoga înseamnă, nu doar a-ţi zice zicerea, şi a o şterge de la faţa dezbaterii, ci şi a asculta (şi a dovedi că ai ascultat) opinia celui din faţă; nu doar a vorbi tu şi, după ce ai terminat, te duci acasă (ori te-apuci să şoşoteşti tare şi râzînd cu vecinul de scaun – l-am văzut făcînd asta pe binecrescutul Alecu Paleologu, astfel autodecernîndu-şi calificativul frecvent pe buzele sale: mojic).

Eh, dar câte nu credeam eu,când eram mai tânăr şi la gură curat...

(...)

Vineri 30 iulie 1999

Ziua de azi se anunţă şi mai vipiică decât precedentele. Şi, se zice: şi mai încărcată de ozon. Judecînd după ce spun specialiştii în materie de sănătate, ozonul le face rău persoanelor "fragile" ca mine. Deci: persoanele fragile (ca mine), în zilele de/cu ozon să nu facă eforturi, să nu iasă afar din cas' – că e pericol de ozonare; sau: ozonificaţiune.

Eu, care în multe chestii am fost un precursor inocent, şi în asta mă simt ca la mine-acasă: eu mă simţeam rău de, iată: 22 ani (de la ultima trecere prin labele Secului de Rahova, când m-au chimizat chimiştii secureţi ai lui Nea Nicu soţul Chimilenei), ceva-mai rău din vara lui '89, când am avut atacul inimal)...

Îți aduci aminte, doamnă? Era târziu și era... **Căldură-Mare,** soro, Țepeneag și cu Breban și cu Sorin Alexandrescu, nepotul monumentului făceau și dregeau ei înde ei și înde securistul Brie, o uniune a scriitorilor secretă, Monica Lovinescu era speriată foc, Paruit, Marie-France Ionescu și cu mine încercam să o liniștim, să o asigurăm că ceea ce pune la cale puitorul Puiu Țepeneag, mână-n mână cu Sorin Amsterdamescu (cel care, din literatura română contemporană, în afară de unchiu-său, auzise doar de Titus Popovici), pe după cap cu Breban (și cu Brie-Securie ghin Cluj!) n-are să-i zmulgă din mână, ei și lui Virgil microfonul Europei libere... Da, însă de sub pixurile unor Ștefănescu-Costa*i*che și De Ce Mihăilescu-Nu-i-Momentul? a reieșit, negru pe alb, că eu... eram speriatul, ba chiar bucurosul că Monica nu mai are bani de telefon (citiți-l pe luminătorul lumii, argatul liicean, D.C.Mihăilescu!). E-he, ce timpuri, timpur'li de când nu mai beau tutun: în septembrie se vor împlini zece ani!

Continuînd pomelnicul, zic: din 21 martie ăst-an, când am avut primele amețeli, carevasăzică de la patuzopt, mă-nțelegi, neicusorule, aveam 'eu simptome de ozonare! D-asta pretind că sânt un înaintemergătoriu; un ăla care deminează drumurile cu propriile-i picere (...)

După amiază: am primit scrisoare de la Radu Mareș. Mă anunțase că, stricîndu-i-se ordinatorul, epistolia rămăsese îngropată în mațele 'formatice, abia de curând (expediază în 12 iulie) i s-a reparat sculă. Pendulează și el între exaltare și depresiune, între planuri mari și crâncene realități – nu doar ale sărăciei, ci ale aculturării românilor cotidieni. Ca să mă consoleze îmi scrie că în această vreme de dezinteres pentru cartea de literatură jurnalul încă mai stârnește oarecare curiozitate. Rămânînd în termenii comparației: va fi trezind ceva interes jurnalul meu prin partea de bârfă, cancan, vorbe-rele – «Ia să vedem pe cine mai pizdește Goma-ăla...» – acesta fiind motorul.

Firește, nu eu am ales acest mod de exprimare: confesiunea jurna-lieră. Am fost silit să recurg la hibridul cu pricina, pe de o parte încercînd să comunic ceea ce, altfel, nu pot (accesul la periodice fiindu-mi sever limitat); pe de alta, de a ataca în altă parte, ocolit, riscînd să-mi poluez ***și*** jurnalul cu texte publicistice, cu scrisori, cu ecouri din presă, etc, așa cum îmi poluasem romanele cu istorie de clasa a IV-a liceală...

Nevoia-i cel mai bun meșter. M-aș fi lipsit cu dragă inimă de această înțelepciune: să fi publicat și eu ca tot creștinul cărțile, bune-proaste, într-un interval rezonabil, fără amânări, fără piedeci, fără – ei, da: acesta este cuvântul: *asasinate* (Liiceanu, Sorescu – și Papahagi).

Îmi mai scrie Mareș că a primit propunerea mea (**Butelii**...), însă deocamdată nu-mi poate da un răspuns. Banii, banii...

(...)

A U G U S T

Luni 2 august 1999

Ieri a fost o zi infernală. Dar noaptea... După ce că, de căldură, nu se putea dormi, vecinul din dreapta – posesor de telefon portabil – deşi pe la 11 şi jumătate îl rugasem să vorbească mai încet, el... a şoptit, pe balcon, până la miezul nopţii; şi jumătate. Să te ferească Dumnezeu de şoapta africanului! Se aude până în Ménilmontat – dacă nu până la Primăria Douăzeci, Place Gambetta! în rezumat: am adormit abia pe la patru – acum e şapte-şi – a trebuit să-i trezesc pe Filipi, pentru ca dânsa de la dânsul să nu întârzie la slujbă. Dealtfel ieri cuplul ne-a făcut întâia vizită. Concluzia a fost mai mult decât favorabilă. Să ţină cât i-or ţine bunele-voinţe. Deocamdată se simt bine împreună – deci şi părinţii lui se simt bine. Dimpreună cu împreunii.(...)

În legătură cu eternul utemist (de Paler vorbesc, cel din iarna 1952-53, când tată-său era la Canal, iar fecioru-i asuda la Bucureşti, la "Şcoala de diplomaţi"), l-am visat pe Cistelecan! Şedea lângă mine pe un scaun (să fi fost la un spectacol?, la o reuniune?), uşor răsucit încolo şi citea, cu obrazul acoperit un ziar. Eu însă ştiam că e Cistelecan, numai că nu eram hotărît cu ce să încep vorba: cu apropoul la Paler (iugoslavistul care a semnat alături de Pelin, de Vulpescu, de Voican – în timp ce el semnase pe cealaltă, dealtfel cu Moraru, cu Podoabă, cu Vlad), ori cu textul meu despre Caraion, în care-i dau şi lui un ghiont, pentru articolul de laudă la adresa Jeleascăi? Până să mă decid, el s-a răsucit încoace şi i-am văzut chipul: nu era cel ştiut, ci mai măsliniu şi avînd formă... romboidală. Dar ce era cu adevărat caraghios: sub nas avea un fel de mustăcioară despre care, de obicei, gândeşti că posesorul fusese întrerupt în timp ce se bărbierea şi rămăsese cu o porţiune ne-rasă. Atunci mi-am zis că, la rigoare, Cistelecan poate scrie o prostioară ca textul din *Vatra* despre **Această dragoste...** a Julitei – însă, Doamne fereşte, nu poate umbla cu o mustaţă ca aceea.

Asta-i cu visele, cu Paler, cu canicula.

Marţi 3 august 1999

Aşa-mi trebuie dacă am pornit să-l visez pe Cistelecan "în contextul Jelii": am continuat în ceastălaltă noapte visînd-o chiar pre ea: în carnea şi-n pelea-goală, vorba cuiva. Şi ca şi cum asta nu era destul, mai şi făceam amoriu cu dânsa! Făceam şi mă gândeam, intens, trudnic, asudos: «Cum scot cămaşa? îi spun – dup-aia – că am scris rău despre ea? O las aşa, moartă?»

De sfâşiare – m-am trezit. Şi bine-am făcut: mi-am evitat spunerea unei minciuni (chiar prin tăcere: că n-am scris...).

(...) Ieri s-a aflat pentru de ce generalul Clark a fost "dessărcinat" – iată motivul:

În momentul invadării aeroportului Priştina de către cioloveci, Clark (comandantul trupelor NATO) a dat ordin generalului Jackson, comandantul trupelor de pe teren să se opună; să trimită elicoptere cu care să blocheze pistele (pista?). La care Jackson, albionglez perfid a răspuns:

«N-o să declanşez al treilea războiu mondial, pentru dumneata care ai dat un asemenea ordin, de la adăpost, de la Bruxelles».

Iar Pentagonul a socotit atitudinea afurisitului d'anglez cea potrivită politichiei sale: l-a dezavuat pe Clark, l-a lăudat pe Jackson.

Că tot nu m-a întrebat nimeni ("întrebat de vorbă", cum se zicea în Bărăgan), iată ce zic:

— în locul lui Clark, eu aş fi dar exact – dar exact – acelaşi ordin;

— în locul lui Jackson, eu aş fi executat ordinul dat de Clark.

De ce?

— Pentru că Jackson se dă mult mai mare decât propria-i piele:

a. n-ar fi "declanşat" nici măcar o încăierare de bar, darmite "al treilea război mondial";

b. a uitat că, de la 24 martie acest an, se afla chiar în Al Treilea Război Mondial;

c. După obiceiul lor, Ruşii nu ar fi insistat, s-ar fi "retras eroic pe poziţii dinainte stabilite", dacă ar fi constatat în faţă o voinţă de opunere.

Fiindcă: de Al Treilea Război Mondial se tem mult mai mult Ruşii – şi nu fiindcă şi ei ar pieri, ci pentru că... nu ar câştiga partida cu Occidentul. Or câştigarea partidei cu Occidentalii, după concepţia rusească, se face, nu prin distrugerea inamicului, ci prin cerşetorie-amenințare, şantaj-apel la mărinimie; mai scurt, prin aplicarea ideii geniale a lui Vladimir cel Ilici – altfel foarte Lenin – anume: îl aduci pe occidental, până la a-ţi «furniza şi săpunul», nu doar funia cu care să-l sugùşi (cum atât de plastic spun ardelenii de pe Târnave la a spânzura).

Asta-i. Ah, Doamne! De ce nu m-ai făcut Tu un Jackson, să strig: "Să trăiţi!" şi să execut ordinul! Cu drag. Din toată inima, din rărunchi.

Se află noi amănunte despre Kosovo. Cică armata regulată nu ar fi participat la exacţiuni (asta o spune un ofiţer sârb – de armată...), doar poliţia, paramilitarii şi "voluntarii". O fi, soro, dacă zici matale, dar te întrebi: dacă aşa au stat lucrurile, cu ce fel de armată adversă au luptat "până la victoria capitulaţiei" sârbii? Doar nu cu a NATO!;

Despre miliţie, nimic nou: a fost alcătuită numai din bestii din vocaţie şi de profesie;

Despre paramilitari: adunătură de deţinuţi de drept comun şi de şomeri. Aceştia nu erau plătiţi: erau invitaţi să se servească singuri, pe teren. Şi s-au servit. E-he, bun recrutor de mineri fu Geluţu Voican-Sturdza, clytorindicul, frate de cruce al lui Barbăneagră! Ştia el Iliescu ce ştia, de nu s-a putut dispensa de ezoterismu-i. Nimic nou sub soarele Balcanului.

Despre voluntari (care primeau şi un fel de gratificaţie de la Belgrad, unde se află în evidenţă): au fost cam 5.000 [ca să nu existe confuzie: cinci mii] de ruşi ("Cazaci" îşi spun, cronologic, din 1991-92, când s-au vitejit în Transnistria – după aceea au umblat şi prin Cecenia) şi care "funcţionau" numai în stare de etilism avansat. însă abia acum aflu despre "voluntarii greci". După mărturiile unor supravieţuitori kosovari, Grecii erau şi mai bestiali decât Ruşii (care erau chiar mai cruzi decât Sârbii). Ce relative sunt lucrurile în viaţă!

Întrebare: de ce îi urăsc atât de tare Grecii pe Albanezi? La aceasta Grecii răspund: Albanezii erau funcţionari ai Imperiului Otoman în Grecia. Perfect. Dacă-i pe-aşa, atunci: cine erau "funcţionarii Imperiului Otoman" în Ţările Române? Nu cumva Grecii dintr-o anume mahala a Stambulului, cea (re)numită: Fanar?

Tot ieri s-a anunţat arestarea unui criminal de război din Bosnia, un sârb pur-sânge, numit Kovaci... Ăsta – printre altele – este acuzat şi de negustorie cu femei musulmane. La mintea cocoşului: iei neşte femei "circumcise", vorba profesoarei universitare de biologie (de la Belgrad) şi le vinzi! Cui dă mai mult – în mărci nemţeşti, fireşte... Şi a tot vândut, sârbul Kovaci (nume conspirativ al lui Kovács), de şi-a făcut vreo şase vile şi "achiziţionat" f'o cinci crâşme...

Am văzut la televizor: adolescenţi, copii albanezi "atacînd" zidurile catedralei ortodoxe neterminate din Priştina: cu beţe, cu sârme, cu bucăţi de fier; tencuiala, muchiile cărămizilor, înfloriturile pietrei. Nici că se sinchiseau de prezenţa cameramanului – de ce s-ar fi sinchisit? Se cunoşteau de multă vreme (presupun): de pe la Kukës, de la Kumanovo... Nu mi-a plăcut ce am văzut. Dar deloc nu mi-a plăcut. Aş fi pus mâna pe o joardă şi le-aş fi crăpat nădragii în tur! Nu pentru că ceea ce făceau ei era profanare (ei fiind musulmani), ci pentru vandalism. Nu distrugi ceea ce au făcut alţii!

în afară de această lecţie de pedagogie de trei lulele: ce cunosc puii de kosovari albanezi avînd între 5 şi 12 ani? Chiar dacă apucaseră să se nască înainte de 1989 (când s-a desfiinţat autonomia provincială), ei au deschis ochii şi au crescut în excludere, în persecuţie, în umilinţă – apoi, din primăvara anului 1998: în teroare, în devastarea, incendierea casei părinteşti, în alungare – în moarte. Iar acum (de necrezut, în ceea ce se cheamă "istorie contemporană"!) s-au întors acasă; la casele lor arse, distruse, înconjurate de gropile comune şi de

fântânile și de râpile în care, după ce fuseseră martirizați, fuseseră azvârliți tați și unchi și veri și verișoare și mătuși și vecini și colegi de joacă și de nefericire: de către sârbi. Dacă cei pe care 1989 i-a apucat în vârstă de 18 ani – și nu au mai putut urma școli superioare, facultăți (ei formînd "generația UCK"), ceștialalți putuseră fi văzuți pe drumurile Albaniei și ale Macedoniei, fie de mâna unor adulți, fie în remorcile tractoarelor, făcînd cu două degete semnul victoriei și strigînd cu înflăcărare – și cu disperare: «U-Ce-Ca! U-Ce-Ca!», încât, la început, se speriaseră foarte jurnaliștii occidentali (dar mai vârtos șefii jurnaliștilor, cei rămași la Roma, la Paris, la Bruxelles, la Bonn): Fiindcă nu-i așa, UCK este o organizație teroristă – ca Eta, ca Ira, ca Fatah, ce să mai vorbim de Frontul Național de Liberare Corsican... – și nu ca cetele de cetnici sârbi care și-au căutat o neobținută justificare istorică în jaf, viol, crimă – împotriva civililor.

Le-aș fi rupt curul în bătaie sănătoasă copiilor kosovari – pentru vandalism, am mai spus. Nu știu dacă acel cameraman care filma trebușoara de care am pomenit introdusese în cadru, cu voință, ori din nebăgare de seamă, în ultimul plan, în stânga, o moschee distrusă, cu minaretul spintecat – dar aceasta este istoria pământului aceluia: ortodocșii sârbi (și ruși și greci) au tras cu tunurile în lăcașurile de cult ale musulmanilor, iar musulmanii, la rândul lor, vor să dărâme bisericile creștine ale persecutorilor lor, folosind sârme, bețe, pietre...

Că nu e frumos? Nu e frumos – dar deloc!;

Că nu scrie nici în Biblie, nici în Coran că trebuie să faci una cu pământul lăcașurile de rugăciune ale "necredinciosului" din față? Ei, de această interdicție nu mai sânt sigur.

Sigur sânt de faptul că în România comuniștii au distrus biserici, mănăstiri – iar mari-români, securiști din tată-n fiu de teapa unor V.C. Tudor au aplaudat "acțiunea de sistematizare" – iar azi nimeni dintre naționaliști-securiști-ortodoxiști nu vrea să-și aducă aminte de faptele lor și de faptele alor lor; iar "reacționari – ba de-a dreptul legionari! – ca Noica au justificat distrugerile de biserici spunînd că tot nu aveau ele valoare artistico-istorică... Ca și cum un lăcaș de rugăciune ar trebui musai să aibă "valoare istorico-artistică", pentru a avea drept la un loc sub soarele Balcanului;

Sigur mai sânt de faptul că la dărâmarea unor case de rugăciune ale iehoviștilor, penticostalilor, baptiștilor au participat cu drag și fețe bisericești (altfel, ortodoxe) locale;

Sigur sânt că nu doar bestiile de activiști și securiști atei au atacat Biserica Unită, ci înșiși ierarhii Ortodoxiei – de ce a fost uitat Nicolae Bălan de la Sibiu (căruia am avut și eu dezonoarea să-i pup mâna, iar el onoarea să-mi dăruiască o splendidă bilă de sticlă, colorată)? De ce a fost uitată fapta "istoricilor Bisericii" precum Păcurariu, a unor

teoreticieni precum Stăniloaie, a unor cruciaţi antipapistaşi ca legionarul securisto-funarist, redactorul actului de dezavuare a doctrinei legionare, la Aiud, în 1964: Anania?; sau a nesfârşitului anglist, a odiosului individ care angaja "polemici" cu Papa Ioan Paul al II-lea, "istoricul" falsificator neobrăzat al documentelor, în sfântul, ecumenicul scop de a batjocori Şcoala Ardeleană – în fine: "prieten" al lui Noica, învăţă-torul lui Pleşu, al lui Liiceanu – şi tovarăş al lui Nicu Ceauşescu – numitul Plămădeală?

Pe acei copii kosovari i-aş fi bătut şi la cur şi la palmă pentru porcăria ce o au făcut, aceea de a vandaliza o construcţie, fie ea şi neterminată. Numai că – din păcate – ei nu au atacat o oarecare construcţie – ci o catedrală creştină (chiar nesfinţită, era biserică).

De ce? îmi pun această întrebare, ca să pot veni cu ceastălaltă:

«Unde erau ierarhii bisericii creştine ortodoxe sârbeşti – pe vreme războiului sârbilor cu Croaţii catolici?

Răspund tot eu: «Erau – de partea ortodocşilor sârbi şi împotriva papistaşilor – care trebuiau nimiciţi – ca nesârbi, ca ne-ortodocşi»; Şi:

«Unde era Biserica Ortodoxă Sârbă în timpul războiului cu bosniacii musulmani? Dar în timpul tentativei de lichidare a iugoslavilor de limbă albaneză, de confesiune musulmană din provincia Kosovo?»

De la sine înţeles: de partea agresoarei turme ortodoxe sârbeşti.

Câteva date:

— în 9 iunie (1999), la orele 21 s-a semnat Pacea de la Kumanovo; a doua zi, în 10 iunie trupele iugoslave au început să se retragă din Kosovo;

— în 15 iunie (adevărat: tot 1999) Biserica Ortodoxă Sârbă l-a părăsit pe Miloşevici – prin gura patriarhului Pavle...

Motivul? – citat: «*Pentru că* [Miloşevici] *a pierdut Kosovo, cu locurile sfinte*».

Doar din acest motiv – nu din altul.

Credincioşii, preoţii, călugării, episcopii ortodocşi din Kosovo trăiseră **acolo** – şi, din 1989, nu văzuseră nimic, nu băgaseră de seamă nici suferinţa unora, nici *violenţa necreştinească* a altora; nici victime, nici călăi nu existaseră în Kosovo, cel plin de locuri sfinte; se aflau **acolo** şi în iarna anului 1998 – n-au văzut nimic, n-au auzit nimic; acolo au fost între 24 martie şi 9 iunie acest an, 1999 – şi: tot degeaba. N-au ştiut, bieţii de ei, ca toţi ortodocşii, ocupaţi cum erau să se roage întru sănătatea tovarăşului Miloşevici. Sfinţii părinţi ortodocşi (în primul rând: sârbi, în ultimul: creştini) au avut nevoie, ca şi Dumnezeu, când a făcut El lumea, de şase zile încheiate, ca să deschidă gura – iar când au deschis-o, au fătat un şoricel: vrasăzică Miloşevici şi ai săi (printre "ai săi" chiar sviati' Pavle, patriarhul!) este

găsit vinovat, nu de incitare la ură, la jaf, la viol, la crimă – nu! Ci doar de... pierderea locurilor sfinte! Copiii aceia kosovari au comis o mare porcărie. Ar merita să li se rupă urechile!

Da, dar ei fac altora ce li s-a făcut lor. Că răzbunarea este un lucru ruşinos? Da: răzbunarea, ea este foarte-foarte ruşinoasă – dar sănătoasă. Celălalt să ştie ce-l aşteaptă în viitor dacă va mai încerca să facă ce a to-ot făcut în trecutul apropiat. (...)

Vineri 6 august 1999

Schimbarea la Faţă.

Mâine vom face 31 ani de la căsătorie.

Iar poimâne se vor face – cine ar fi crezut?: 31 ani şi o zi! (...)

Sâmbătă 7 august 1999

Am terminat de citit **Jurnal pe sărite.** îl luasem la-mână în scop de muncă: corectarea greşelilor de tipar, ale celor aparţinîndu-mi. Am găsit câteva, le-am marcat – apoi am renunţat: pe de o parte m-am plictisit, pe de alta m-am luat cu lectura...

Ţepeneag varsă venin şi scuipă onirisme când mă acuză de "traficare" (altfel a zis, dar în acelaşi sens) a jurnalului. Ce să trafichezi la propriul tău jurnal?

A-ha: *timpul, momentul consemnării, al scrierii,* deci punctul de vedere al momentului însemnat pe hârtie. Acela, da. Ei bine, acela care comite o asemenea înşelăciune este chiar Ţepeneag. El şi-a traficat jurnalul, datînd, de pildă: "1971" şi minţind cititorimea, dînd drept adevărate gândurile şi opiniile sale mai târzii cu două decenii, din... 1999, când pregătea textul pentru tipar) — ca în "aprecierea" despre **Ostinato**. Inteligenţa lui este foarte ascuţită – dar numai la şah, nu şi la scris jurnal... Ana se şi întreabă dacă, "după Revoluţie" se exprimă acelaşi Ţepeneag pe care-l ştiam noi (dinainte de primăvara 1978, când s-a despărţit de toţi – cu excepţia lui Paruit, care-i necesită la francizarea scrierilor în franţuzeşte) ori e dublul său, inversul, negaţia.

Ziceam de **Jurnal pe sărite.** Ultima oară l-am citit în 1997, după apariţie. Reluîndu-l, am avut aceeaşi, dar exact aceeaşi ezitare-apoi-hotărîre de a nu schimba, *acum,* punctul de vedere de *atunci* – ca în timp ce dactilografiam caiete, redactilografiam dactilograme. Am mai spus: fiind un egoist feroce, mă interesează persoana mea; iar persoana mea nu acceptă autocastrarea. Am pus pe hârtie ceva, cândva, aşa – aşa rămâne, chiar dacă e o prostie. Ca un "document de casă"; ca dovadă că îmi asum faptele (iar un jurnal este o faptă, nu?). Voi suprima doar cele două-trei răutăţi nedrepte (există şi răutăţi foarte drepte!) la adresa

a două-trei persoane, dealtfel, episodice. Şi una (sau două?) inexactităţi de informaţie.

Am, în continuare, somnul oprimat de senzaţia de rău care mă pândeşte după colţul trezirii. Aşa mi-a fost somnul de când mă ştiu: nici o legătură cu visele, ci cu ştiinţa, convingerea (teama, teroarea) că, trezindu-mă, am să cad în lumea reală, de mizerie, de foame, de bătăi, de hăituială, de nesiguranţă – reale. Dacă mă gândesc, acest înger Negru care îmi pândea trezirea (ca să mă avertizeze că mă aflu în realitatea – cea crudă şi nedreaptă – nu în vis), va fi început odată cu (când altcândva?) refugiul; adică în martie 1944. Iată s-au făcut 55 ani. O viaţă. În această primăvară am fost sigur că voi scăpa de Teroare – dispărînd nesiguranţa, încă din noiembrie 1998. Au fost câteva dimineţi în care m-am deşteptat "inversat", dar nu s-au mai repetat. Aşa că, în intervalul (şi de spaţiu) dintre somn şi trezie, lucrurile se complică, existînd mai multe straturi – ultimul fiind constatarea:

«Iată, realitatea nu e chiar atât de fioroasă!»

Nu, nu e – chiar atât de – fioroasă. Numai că mie încă nu mi-a intrat în inimă şi-n simţiri această uşurătoare veste.

Seara: se va face în curând anul de când Ceia mi-a adus volumul **Poli(tico)fonii** al lui Iosif Sava, editat la Polirom în 1997. Ciudat: Ceia îmi atrăsese atenţia că Sava scrie ceva şi despre **Jurnal**-ul meu, eu am zis: «Bine, bine...» – şi bine-bine a rămas: cartea a zăcut pe o poliţă, în closet, din octombrie anul trecut până... azi.

Mă întreb de ce nici măcar n-am deschis-o. Îmi răspund în două volete: nu mi-a plăcut titlul, găsindu-l făcătură ieftină, pedestră; la emisiunea cu cei de la *22* (Adameşteanu, Palade, Cornea, Patapievici, Andreescu), Sava într-adevăr îi întărîtase pe invitaţi (care nu aveau nevoie de îndemn) pentru a vorbi de rău jurnal şi diarist... Dacă mai adaug prima impresie, un volum de alte emisiuni transcrise, dintre care mă oprisem la "dialogul" său cu Breban..., iată şi următoarele.

Volumul poartă indicaţia: **jurnal.** Cum apare **Jurnal**-ul meu în al lui? Iată cum:

"6 februarie 1997:(...) O nouă surpriză în teritoriul Jurnalelor literare: cele 3 volume ale lui Paul Goma editate de Nemira";

"8 februarie 1997: Deşi am atâtea treburi curente, mi-am petrecut ore ale nopţii citind Jurnalul lui Goma. Teribile pagini de adevăr şi subiectivitate";

"10 februarie 1997: (...) Am continuat să citesc Jurnalul lui Goma. Spune şi multe adevăruri";

"20 februarie 1997:(...) Pe măsură ce citesc Jurnalul lui Paul Goma mă îngrozeşte lipsa oricărei înţelegeri faţă de cele mai mici greşeli ale unor oameni, faţă de nevoia unora de a găsi căi de normală supravieţuire. De ce nu-şi acuză totuşi cu vehemenţa necesară slăbiciunea din '68, când a intrat de bună voie în partid?"

Nu simt deloc nevoia să amănunțesc, să explic, să mă justific. Fiindcă mi se adeverește o bănuială mai veche: și evreii din România, în ciuda faptului că erau respinși, dar și respingeau românismul – tot români sunt: ca și băștinoșii, nu cunosc "subiectul" – dar îl "tratează"; necunoștința de cauză le-a devenit metodă de gândire și de scriire.

Duminică 8 august 1999

(...) I. Sava consemnează în jurnalul său și ecourile la prestați—ile-i televizuale. Atât articole de presă, cât și scrisori primite de la telespectatori. Sunt consemnate și câteva opinii (numai din presă, chiar dacă uneori nesemnate) critice la adresa lui, care ar fi "pus participanții la emisiune să vorbească împotriva lui Goma".

Asta a fost și opinia mea – și nu doar din transcrierea benzii prin grija lui Laszlo, dar și din caseta propriu-zisă. Era limpede că Adameștenii de pretutindeni s-ar fi dispensat bucuroși de o astfel de "temă", dacă Sava n-ar fi insistat, nu i-ar fi provocat, ațâțat. S-au dedat cu delectare exercițiului – o, cât de românesc, exprimat astfel:

«N-am citit cartea (articolul, jurnalul, etc), dar este inadmisibil ca autorul să scrie ceea ce a avut nerușinarea să scrie...»;

«N-am citit și nici n-o să citesc ce scrie Cutare – ca să mă protejez de înjurăturile autorului la adresa tuturor celor buni...»;

«Refuz să intru în polemică cu Cutare, care înjură pe toată lumea, insultă breasla, scrie numai și numai minciuni...»

Cine crede că doar G. Adameșteanu folosește astfel de culturalisme scritoricești – se înșeală. La fel, ca trase la indigo, sunt "opiniile" despre mine și despre scrierile mele ale lui Manolescu, Liiceanu, Pleșu, Papahagi, Zaciu, Breban, Paler, Ștefănescu, Dimisianu, Eugen Simion, Pruteanu, Iorgulescu, Blandiana, Buzura – recent, Dorin Tudoran... S-a observat: floarea inteligheției românești, clocită, cloștită de Monica Lovinescu (și de Virgil Ierunca); "crema intelectualității române", cea care, prin vârfurile-i, legitimează, dă certificate de naștere și de bună purtare unor criminali ca Iliescu, Voican— Sturdza; care vreme de zece ani nu a fost în stare să se ocupe de Casa E. Lovinescu; cea care și-a dat examenul de licență prin publicarea, de Liiceanu și Blandiana a **Cărții negre a comunismului,** în română.

Reîntorcîndu-mă: din această Politicofonie Sava nu-mi apare mai spălat. Deloc. Însă într-o comunitate analfabetă, analfabetizată de comunism și care nu a avut ea timp să se cultive muzical, acest Sava, înțeleg: dintr-o famile burgheză evreiască din Iași, a putut să se, în continuare, instruiască, fiind admis (ori propus) să-și facă studii în URSS – nu știu dacă e și adevărat, însă după cum se poartă, este un fost

tânăr-tovarăş care "a studiat în Uniune". Şi chiar dacă specialitatea lui nu era nici ideologică, nici tehnică: totul se trădează prin limbă. Aşadar, cu nimic mai dotat decât alţii, el nu a fost persecutat, nu a fost oprit, lui nu i s-a interzis. Aşa a ajuns la radio, la televiziune – în continuare, presupun, fiindcă nu-i cunosc scurta-biografie, dar i-o deduc. Prudenţa rasei, experienţa printre tot felul de cornute, care de care mai măi-tovarăşe – dar şi conştiinţa că muzica în general, muzicologia în special este un domeniu unde nu se pătrunde chiar aşa, încălţat cu ciubote (ei, ba nu!), l-a făcut pe Sava insubmersibil; dop de plută: oricât de la fund l-ai băga, cum iei mâna de pe el, iese, ţâşneşte! "Imparţialitatea" – în fapt, prudenţa de şarpe – l-a salvat şi după 89. Fiind el băiat hărnicuţ (nu ca românii noştri care sunt convinşi că este suficient să te cheme *-escu*, pentru a nu te mai osteni să citeşti, pentru a fi scutit de a te mai şi informa...), iată-l devenit indispensabil – cam ca geamănul său,"unicul specialist în teatru": Valentin Sinistru, pseudonimat: Silvestru. Printre autorii de scrisori se afla şi unul, critic, care-l îndemna să se pensioneze, să mai lase locul şi altora... Un fel de a vorbi vorbe: dacă I. Sava a fost un strălucit mediocru, nu era mai puţin... – şi el! – unicul capabil să facă astfel de emisiuni, muzicalo-dezbatative. Fiindcă omul cunoştea muzică aproape cât un program de sală – cine printre români mai ştie muzică (am spus: ştie, fiindcă de ascultaaat... – am mai scris asta, nu?, când vorbeam, undeva, de neştiinţa romancierilor români de a construi un roman şi mai ales de afonia lor – cu excepţia lui Caragiale, Preda, Adameşteanu)? Aşa a supravieţuit tovarăşul I. Sava – în fond, un ignar şi un primitiv: e suficient să-i răsfoieşti volumele în care şi-a tipărit bălmăjelile televizuale (îmi vine acum în minte, doar transcrierea: *Lotreanu* pentru... *Lautréamont*, invocat de Dorin Tudoran...). Până când a murit "pe baricade" şi a fost plâns de floarea intelighenţiei româneşti – zic vorbele-relele că doar acea parte a ei care fusese invitată la serate...

Mi-a trimis dr. Olteanu un număr din *România literară* (20 iulie) cu "Despărţirea de Breban" a lui Grigurcu. Şi iarăşi am avut dreptate! Bănuisem că Despărţitul Grigurcu va fi nesincer, incomplet – şi plângăcios. Ei bine, Grigurcu cel de hârtie mai are o însuşire (pe care nu i-o intuisem): se desparte de Breban numai şi numai din pricina atitudinii directorului faţă de el, redactor şi colaborator al *Contemporanului,* nu aminteşte nici măcar în treacăt de atacurile aceluiaşi Breban la adresa "exilului parizian", la "terorismul cultural al Tezelor şi Antitezelor" Monicăi Lovinescu, la a lui Negoiţescu – de cele destinate mie, cale de 16 luni încheiate, să nu mai vorbesc.

Stranie pasăre Grigurcu: tună şi fulgeră împotriva unor profitori-politici, a unor semănători de confuzii, dar de Breban (care intră în

aceste categorii – şi în altele – nu s-a atins decât abia acum, când "Nicolae" l-a dat afară de la *Contemporanul* în modul cel mai mârlănesc cu putinţă. În continuare, Grigurcu pare a apăra adevărul – pe care-l ignoră cu superbie atunci când sunt puse în cumpănă persoane ca Monica Lovinescu (în "despărţirea" mea de monici); în continuare, nu Monica Lovinescu, nu Manolescu, nu Liiceanu – în chestiunea Caraion. Halal adevăr!

Îmi pare rău pentru el – însă nu-mi pare rău că l-am cunoscut...

Luni 9 august 1999

(...) La radio s-a anunţat că în regiunea Bordeaux ploaia şi furtuna şi grindina au făcut ravagii, viñeronii au anunţat că ei cer declararea stării de calamitate naturală, că "aşa ceva nu s-a mai pomenit de nu ştiu câte decenii", oricum, "înainte de război"... N-am notat în jurnale, fiindcă evenimentul este, din nefericire, ceva banal, banalizat: anul trecut, taman de Sfânta Maria (15 august) aceeaşi zonă a fost atinsă!, şi calamitată (oficial) – conced: nu chiar parcelele de astă noapte, ci de mai alături... Desigur, e un spectacol sfâşietor să-ţi vezi munca de un an (ori de mai mulţi, în cazul viilor, al livezilor) nimicită în câteva ceasuri. La porumb, la legume de câmp – într-adevăr, nu mai rămâne nimic bun după grindină. Şi la pomi fructiferi. Dar mai puţin la vie. Grindina ori ploaia puternică scuturînd strugurii abia formaţi, "lucrează" în spiritul (sic) bunului viñeron: cu cât sunt mai puţini struguri pe un "pied", cu atât creşte calitatea viitorului vin (unii pretind: în progresie geometrică). Dealtfel ei înşişi, oamenii, în două-trei rânduri suprimă un număr de struguri abia formaţi, pentru a nu lăsa prea mulţi – fiindcă Franţuzul ştie: într-un vin, nu cantitatea de apă contează, vinul apos nu se vinde, din el se face doar suc de struguri. Ci esenţă. Or esenţa decurge, ca să spun aşa, din... puţinătatea produsului.

Am adus vorba, fiindcă chiar ieri am primit de la un român din Germania o sticlă cu vin de Târnave – un riesling îmbuteliat de un american – pe etichetă scriind limpede: 1987; asta vine de dă: 13 ani. L-am desdopat, l-am gustat... Vai, o altă proorocire împlinită: vinul de 13 ani (care, orice-ar crede Românii: la cele albe nu are strict nici o legătură cu calitatea lor) era atât de apos, atât de ne-făcut, în ciuda celor 13 ani, încât ai fi jurat că provine din recolta anului trecut. Pe aici, în supermagazine, se vând şi vinuri ungureşti – îmbuteliate de austrieci. Aceeaşi apozitate! Mi-a adus un ungur din Ungaria – nu din Ardeal – un Tokay autentic (provenind chiar de la Tokay). Doar că era ceva mai... tare, altfel producea aceeaşi senzaţie dezagreabilă – de crud, de nefăcut, de rasolit – în gură. Păi dacă ai chef de apă de Tokay,

îți torni un pahar cu apă... de robinet – nu cu vin din Europa de Est. Singurele excepții (înregistrate de mine, care nu cunosc decât ceea ce îmi aduc unii vizitatori): vinurile dulci – dar numai de Cotnari, Doamne ferește să fie de Murfatlar și vinurile (tot dulci) din Basarabia (cu etichete în engleză). Mai am încă pe limbă parfumele (violent-delicate) ale unui vin "traficat", dres cu o iarbă aromată, trimis de văru-meu Leonid Popescu din Chiștelnița, Orhei – omul care mi l-a adus, spunea că acest vin e "făcut" în satul vecin, parcă Scorțeni, după o rețetă din bătrâni... Eu nu aveam știre de astfel de vinuri – decât de "Pelinul de mai", care este... cinstit traficat și nu se păstrează mai multe de o lună – dar ce bun, băut în luna mai! Or vinul ăsta orheian (avea pe etichetă un trandafir!); chiar dacă adia mai... aparte, apoi acel aparte nu părea a fi fost adăugat (ca pelinul), ci doar... activat, scos în evidență, urcat la lumina papilelor noastre din străfundurile... strugurelui. Și încă ceva: acel *altceva* – era mult mai discret decât fraga din vinul celebru în jurul Bucureștiului: "frăguță"— și vag amărui... Cine știe ce vor fi pus în el basarabeții mei din Scorțeni (lui Filip i-a plăcut peste poate butelia: o operă de artă: îngustă, înaltă...).

Mă gândesc cu indulgență: dacă gustul meu se va fi schimbat de când sunt în Franța, nu doar pe seama acestei schimbări trebuie pusă «diferența» vinurilor românești băute aici (și nu doar nemaiștiința de a face vinul). Ci și faptul că vinurile românești ne-dulci nu suportă transportul. Este de notorietate faptul că vinurile italiene – sublime, dacă sunt băute pe loc, în Italia – devin foarte oarecari odată scoase din Peninsulă. Am experimentat-o pe pielea mea – în fine, pe limba mea: fusesem la un congres, la restaurant băusem un vin (alb) extraordinar și, cum doar peste o oră luam avionul spre Paris, am cumpărat de la bar două butelii din acel vin. Cum am ajuns la Paris, am anunțat-o pe Ana că are să guste un alb-italian cum nu mai cunoscusem. De la prima sorbitură am înțeles că se petrecuse ceva rău, ceva nedrept cu vinul. Nu numai că își pierduse calitățile – dar căpătase toate defectele posibile – printre care cel mai grav: apozitatea, senzația de crud, de necopt, de nefăcut – de nenăscut.

Marți 10 august 1999

A înnebunit lumea – cu eclipsa. Am văzut una – în Bărăgan, la Lătești. Probabil prin martie, fiindcă zăpadă nu mai era, dar nici verdeață. Nu lucram în acea zi, încă nu se găsea de lucru la fermă și mă aflam "acasă". Ieșisem în fundul grădinii, probabil ca să măsor ceva. Aveam pregătite două-trei cioburi de sticlă afumate la lumânare – așa că o am văzut pre ea. Nu mai țin minte dacă era (prin 1960?, 61? – pe atunci nici vorbă să țin jurnal...) completă ori parțială. Și nici

dacă cerul era total degajat ori existau oarecari nori. însă țin minte *teroarea* de care fusese cuprinsă lumea: lumina scăzuse-scăzuse, virase spre albastru, spre violet, spre vânăt, vântul – rece – începuse a sufla, câinii urlau, găinile... dar cine le mai lua în seamă pe proastele de găini...

Asta a fost cu eclipsa în Bărăgan, acum treizeci și... aproape patruzeci de ani. (...)

M-am gândit la Țepeneag în aceste din urmă zile. Cu simpatie în compasiune: El, bietul, a suferit cumplit când a constatat că țărișorenii îl uitaseră (pasiv), "iar restul", vorba cuiva: din contra – îl activ uitaseră; fiindcă le încurca aranjamentele de mult timp înrădăcinate, le bruia istoria pe care rezistenții prin cultură tocmai o (re)scriau, ce să mai vorbim de istoria literară din care puii săi, oniricii rușinoși: textiliștii l-au dat afară, nu "Ieruncii și Goma", cum tot umbla el cu pantahuza prin târg. Abia acum un an Țepeneag a izbutit să restabilească adevărul, anume că existase, în anii 60, un onirism românesc, iar textualismul nu fusese inventat de Crăciun – care-l cita doar pe strămoșu-său Radu Petrescu – ci de același Țepeneag: existau chiar probe scrise!

Probe scrise... Li se rupe-n șaișpe românilor de probele-scrise, începînd cu genialii scriitori români. În cele din urmă (însă după câte eforturi, după câți ani de la "rivuluție"?: cinci, șase, opt?), Țepeneag a primit un fel de încuviințare mormăită că da, domnule, o fi fost și așa, cum spui matale, ce să ne mai certăm pe locul-în-istoria-literară, ia și d-ta de-aici on chil dă adevăr și să ne-avem ca frații – dă, s' te pup... Dar punerea la punct din urmă nu a rezolvat chestiunea "paternității" (sau întâietății). Aceeași tară genetică, prefăcută în virtute: ieșirea din timp îi ține pe ai noștri mioritici de nevindecat în... autocronie; pentru ei istoria începe cu momentul în care ei au făcut ceva – de obicei, după 22 decembrie 1989, fiindcă Revoluția ceea le-a adus lor libertatea de a deschide gura. Unii (printre aceia: eu) vor spune că nu este suficient să ai libertatea de a vorbi – trebuie să și ai ce rosti. Ei bine, nu în universul românesc, în care *ce*-ul este presupus că va veni abia după ce maxilarele clămpăninde, îndrugînd vrute și nevrute, cantitate înspăimântătoare de vorbe-vorbe-vorbe, se vor (vorbele) fi încălzit.

La urma urmei, Țepeneag este victima propriei "doctrine". Propo-văduind, teoretizînd, pe când Crăciun era un oarecare pionier al Patriei și, orice-am crede: înainte de coborîrea pe pământ a neasemuitei Adriana Babeți – aba, miracol-românesc: chiar și înaintea lui Ciocârlie! – literatura-pură, textul nedatabil, a cules ce a semănat. (Abuzez: băieții literatori crescuți de Manolescu, Crohmălniceanu, Ciocârlie nu aveau nevoie să cunoască "ideologia textilistă" pentru a o aplica: în fiecare fricos, laș, dezertor există acest impuls de... supraviețuire).

Miercuri 11 august 1999

Ziua Eclipsei. Acum, la orele 7 dimineața cerul e înnorat. Poate "acolo, la locul eclipsei" să fie degajat...

Am aflat când anume fusese cea petrecută în Bărăgan: la 15 februarie 1961.

S-au înăsprit relații franco-albaneze la Kosovo. Era de așteptat: de la început militarii francezi i-au favorizat, protejat vădit pe sârbi – la Priștina e aceeași situație, de *împărțire* a locului, favorizată de francezi. Nu trebuie uitată declarația (în fapt: "cererea de iertare" formulată de Kouchner la adresa "celor 14 martiri sârbi" – ceea ce nu a mai fost o gafă, ci o gravă eroare: despre nici un albanez nu au spus Francezii că fusese martir, chiar dacă după trecerea lui pe-acest pământ împuțit rămăseseră doar bocancii cu oasele rupte înăuntru). Ieri s-a dus Marele Georgică – așa îi spun eu nătăflețului care-i ministru al apărării Franției, un fel de Babiuc, însă prosticel, nu și ticălos ca Victoraș, cel de la Comerțul Albastru și Exterior...— în Kosovo, să dea mâna cu soldații, să-i încurajeze...Câtă vreme nu va face decât să repete ordinul lui Chirac (comandantul suprem al armatei), de a-i menaja pe sârbi, în vederea obținerii comenzilor de reconstruire a centralelor electrice din Serbia, nimic nu se va schimba. Ieri un soldat rus se hlizea:

«Pe noi nu ne iubesc Albanezii, pe americani și pe nemți îi detestă sârbii. Dar ce contează atitudinea albanezilor – ei nu-i suportă nici pe francezi, așa că...»

Așa că... – așa au ajuns Franțujii: în aceiași oală cu Rușii – și simetrici ai Americanilor și ai Nemților... – iată o altă lecție de diversiune de grad preșcolar din partea ciolovecilor. (...)

Am mai înaintat cu creionul în mână în **Jurnal pe Sărite**. Deși mă țopăie să modific câte ceva, mă abțin. Nu intervin decât pentru a limpezi o frază, a corecta o scăpare gramaticală – și o singură dată până acum, pentru a suprima o nedreptate vădită. Este și asta o satisfacție: să nu falsifici, *acum,* o însemnare, să nu escamotezi, cu atât mai puțin: "ștergi" o faptă de scris, chiar dacă nu mai crezi ca *atunci;* chiar dacă, între timp, ți-ai nuanțat opiniile. Țin minte că atunci când îmi dactilografiam jurnalul, aveam cu totul altă părere despre **Jurnalul de la Păltiniș** al lui Liiceanu - însă am lăsat-o așa cum era notată în momentul *acela* și nu cum"evoluase", cum devenise în momentul *acesta,* al trecerii pe curat a însemnărilor.

Joi 12 august 1999

A trecut și eclipsa – uf! (...)

Ieri mi-a venit și *Jurnalul literar* iunie-iulie. Foarte bun editorialul lui Florescu despre Călinescu (și, fatal: despre Manolescu).

Mariana Sipoş are trei intervenţii, toate excelente: un dialog cu Sanda Stolojan, un text despre Sanda Stolojan şi un altul intitulat "Candoarea domnului Manolescu" – în chestiunea Caraion.

Tot în jurul lui Caraion şi prima parte a lui Solacolu: "Panoplia cu săbii ruginite".

Mi se publică şi mie "Vin americanii" şi "Au venit americanii".

Duminică 15 august 1999

Aceşti suişi (vezi: n-am zis: "suedezi" ca acel bou de securist [pleonasm] care-l rupsese în bătăi pe unul care primea scrisori din "Suisse"): organizează un Festival al Vinului la 20 ani o dată. Ei, da: ei sunt helveţi, nu cunosc ce-i aceea să nu ştii ce faci mâine – darmite peste 20 ani...

Adevărat: vinurile lor sunt modeste – însă modul în care lucrează viile... Ca nişte vaudois (pluralul să fie: *voduaji?*)!

Coloniştii de la Şaba, de pe Limanul Nistrului erau elveţieni. N-au reuşit să împământenească viţa lor, de pământ rece, în Basarabia (oare de ce?), până la urmă au adus viţă /caldă/ din Italia – astfel a ieşit celebrissimul vin Lacrima Christi!

Atât că nu ştiu cum făceau iarna – acolo, în Basarabia: o îngropau? Pe 'taliancă?

Luni 16 august 1999

Pentru o zi de luni şi încă devreme, dimineaţa, sânt tare obosit. Pun asta şi pe seama trezirii din pricina unui zgomot pe stradă, la ora 4, după care n-am reuşit să readorm.

Mă aflu sub impresia spectacolului televizual de aseară (Carnavalul Vinului a fost transmis în direct) de la Vevey. (...)

Vineri 20 august 1999

Azi mi-a adus Andrei Velescu din România 13 (!) exemplare din **Jurnal de apocrif.** Am de unde să dau în jur. (...)

Singura satisfacţie: Ieri, la Belgrad, manifestanţii l-au huiduit pe Draşcovici, făcîndu-l trădător, Iudă... Când i-am amintit lui Stoiciu episodul (Draşcovici fiind unul din "litigiile" noastre telefonice: eu îl pizdesc şi-l tratez de Păunescovici; el zice că-l cunoaşte: "e un om minunat...") – nu şi-a amintit deloc. Dar deloc!

Duminică 29 august 1999

În fine, după lupte seculare am încropit textul acesta:

"Spune-mi alături de cine semnezi, ca să-ți spun cine ești..."

Paris, 30 august 1999

Pe timpul Războiului din Kosovo a fost mare agitație, mare în România. Fiecare îl întreba pe celălalt: «Tu cu cine ții?» și, în funcție de răspuns: «Eu țin cu Rapidul" – sau, din contra: «Eu țin cu Dinamo» – astfel se mențin/ revizuiesc relațiile (umane...).

Fiindcă Românul are, nu convingeri, ci "simțiminte", cum atât de bine ziceau bătrânii. El nu cântărește cât bine și cât rău, cât adevăr, cât neadevăr se află într-o faptă a unui individ ori a unei comunități, ci câtă simpatie— antipatie poartă el – unui individ, unei comunități.

"Eu țin cu Sârbii – *fiindcă* pe ei îi bombardează NATO!", își justificau opțiunea apărătorii sfintei, intangibilei suvernități naționale a unui stat totalitar, terorist, rasist – numit Iugoslavia. "Cei care nu țin cu Sârbii sunt pentru bombardarea poporului vecin și prieten – și ortodox!" – s-a observat: nici un cuvânt despre albanezi – nici despre bosnieci, nici despre croați – nici măcar despre Românii din Iugoslavia, aceștia nu doar vecini și (ortodocși), dar oarecum, neamuri cu noi...

Față cu astfel de argumentare, tu, care încă mai gândești singur, rămâi fără glas. Dacă persoana din față și-ar fi justificat opțiunea pro-sârbească prin faptul că îl cheamă Sârbu ori Popovici ori Stoianovici ori Drăgan, (ori chiar Miloș), deci, după nume ar putea avea un înaintaș sârb, ai accepta: nu-i poți cere cuiva "să se ridice împotriva sângelui său – care apă nu se face", cum atât de frumos ne dau lecții de tricolorism albaștrii de ieri, de azi – de poimâine; la fel dacă acel *fiindcă* este motivat numai de suferințele pricinu-ite de bombardamente ale comunității sârbești, victimă a agresiunii Occidentalilor.

Numai că întâmplător în Europa nu se gândește ca la Afumații de Câmpie: «Ion e bun – ba chiar frumos! – *fiindcă* mi-a dat mie de băut, fiindcă mie numai bine mi-a făcut...» – și simetrica: «Vasile e rău, *fiindcă* n-a vrut să-mi deie de băut și mi-a zis, la cârciumă, față de toată lumea, că sânt mincinos, hoț, turnător...». Pe lângă argumentele personale, subiective, sentimentale, umorale, mai există pe lume și cele obiective, ușor verifi— cabile, dacă ai frecventat școala o eternitate de șapte ani.

Cremuitorii nației (s-a înțeles: vorbesc de reprezentanții de frunte ai "cremei nației", mai pe românește: smântăniștii – frați cu

fripturiştii), faţă cu scrisul meu, mai ales cu primele trei volume din **Jurnal**, printre alte mari şi late crime de care m-au acuzat a fost şi aceea de a fi făcut *liste*... Asta spun ei, colaboraţionişti harnici şi nu mai puţin persoane-de-sprijin despre cei care – spre deosebire de ei, care toarnă cu bucata şi în deplină conspirativitate – rostesc tare, scriu mare numele celor răi.

A face liste, într-un univers totalitar, în care poliţia (sub toate formele şi denumirile sale) ţine loc de lege, înseamnă a fi informator al ei, denunţător, turnător. Noroc că turnătorul de mine a fost pe dată demascat, atât de un C.T. Popescu şi-a lui ceată, în *Adevărul Scînteii,* cât şi de Bianca Marcu-Dumitraşcu-Balotă, în *Adevărul' GDS 22.* Direct, de "*a face liste*", m-au acuzat D.C. Mihăilescu, Pruteanu, Adameşteanu, Al. Ştefănescu, Iorguleştii, Dimisenii – pe urma simpaticului (şi destul de oniricului) Ţepeneag...

Fiindcă am dat peste câteva numere din revistă *22* din timpul războ-iului din Kosovo, mi-am zis că n-ar strica să propun editării, pe două coloane, două liste gata făcute şi publicate (şi, ca toate în România, fulgerător uitate...). Mă gândeam să sugerez ca demersul să-mi fie trecut în contul faimei (!) de alcătuitor de liste (cine m-a acuzat de această faptă de turnătorie?— ne-turnătorul Alex. Ştefănescu). Cu atât mai vârtos, cu cât literatorii noştri dragi şi foarte preferaţi au primit de curând o confirmare oficială din partea lui Pleşiţă, şef al Securităţii, în 1977 altfel prieten al lui Breban, al lui Caramitru (nu doar Gogu Rădulescu era mare amator de scriitori şi de scriitoare) – care deconspiră o filă de dosar explozivă: în noiembrie '77 el, Pleşiţă m-a trimis în Occident, cu misie, cum altfel!, el m-a condus la aeroport cu maşina lui...

Or dacă un director (N. Manolescu) şi o publicaţie ca *România literară* dau crezare – şi fac să aibă crezare în faţa cititorilor – "subiecte" ca **Iliescu** (interviul de după mineriada primă); ca **Gelu Voican-Sturdza** (omorîtorul Ceauşeştilor, creierul provocării de la Tg. Mureş, comandantul din umbră al securiştilor deghizaţi în mineri care au semănat teroare între 13 şi 15 iunie 1990) – acestuia publicîndu-i "dosarul de securitate"; ca **Pelin** – în scandalul Caraion – de ce nu mi-aş lua şi eu dreptul de a pune pe două coloane cele două "tendinţe"? – am mai spus: gata manifestate; gata alcătuite...

A

În *22* din 20-26 aprilie, pe prima pagină este publicată: "Opţiunea societăţii civile într-un moment de cumpănă"

B

În replică, la 27: aprilie (1999) Forumul Democrat din România dă publicității: “Dezaprobarea intervenției ” militare în Jugoslavia”

Se înțelege: Lista **A** optează pentru o “intervenție militară în Iugoslavia” – Lista *B* dezaprobă (intervenția).

(A)

— Gabriel LIICEANU
— Monica LOVINESCU
— Virgil IERUNCA
— Lucian PINTILIE
— Victor REBENGIUC
— H.-R. PATAPIEVICI
— Horia BERNEA
— Mihai ȘORA
— Șt. Aug. DOINAȘ
— Dan GRIGORE
— Gabriel ANDREESCU
— Stere GULEA
— Stelian TĂNASE
— Daniel DĂIANU
— Dan PAVEL
— Radu FILIPESCU
— Andrei OIȘTEANU
— Mariana CELAC
— Augustin BUZURA
— Gabriela ADAMEȘTEANU
— Rodica PALADE
— Gelu IONESCU
— Mihnea BERINDEI
— Nicolae PRELIPCEANU
— Doina CORNEA
— Eugen URICARU
— N.C. MUNTEANU
— Denisa COMĂNESCU
— Florin GABREA
— Ion VIANU
— Mircea MARTIN
— Sorin MĂRCULESCU
— Sorin ANTOHI

(B)

– Ioana BRĂTIANU
– N.N. CONSTANTINESCU
– Dina COCEA
– Radu CIUCEANU
– Tudor GHEORGHE
– Antonie IORGOVAN
– Ion IRIMESCU
– Ernest MAȘEK
– Alexandru MIRONOV
– Fănuș NEAGU
– Sergiu NICOLAESCU
– Ecaterina OPROIU
– George PRUTEANU
– Colea RĂUTU
– Dinu SĂRARU
– Raoul ȘORBAN
– Răzvan THEODORESCU
– Gelu VOICAN-VOICULESCU
– Ioana VULPESCU
– Romulus VULPESCU
– Iulian NEACȘU
– Mihai MĂLAIMARE
– Virgil OGĂȘANU
– Emanuel VALERIU
– Claudiu IORDACHE
– Dumitru MAZILU
– Ion ȚUGUI
– Pavel ȚUGUI
– Vasile IONEL
– Mihai PELIN
– Eugen MANDRIC
– Petre SĂLCUDEANU
– Constantin VAENI

— Vladimir TISMĂNEANU
— Alexandru ZUB
— Şerban ORESCU
— Paul CORNEA

– *George ŢĂRNEA*
– *Valentin F. MIHĂILESCU*
– *Dan ZAMFIRESCU*

(în 22 din 25-31 mai 99, o altă listă):

— Thomas Kleininger
— pr. ier.Iustin MARCHIŞ
— Ion MUŞLEA
— Alexandru VLAD
— Radu MAREŞ
— Adrian MARINO
— Ştefan BORBELY
— Vasile GOGEA
— Ruxandra CESEREANU
— Lidia BOTE-MARINO
— Ovidiu PECICAN
— Al. CISTELECAN
— Cornel MORARU
— Virgil PODOABĂ
— Emil GALAICU-PĂUN
— Mircea MIHĂIEŞ
— Daniel VIGHI
— Călin ANASTASIU…

– *Alexandru PALEOLOGU*
– *Toader PALEOLOGU*
– *Cristian BĂDILIŢĂ*
– *Adrian PAPAHAGI*
– *Mihai RICCI*
– *Tudorel URIAN*
– *Ioan BUDUCA*
– *Radu G. ŢEPOSU*
– *Gabriel DIMISIANU*
– *Georgeta DIMISIANU*
– *Nicolae BREBAN*
– *Alex. ŞTEFĂNESCU*
– *Liviu Ioan STOICIU*
– *Geo DUMITRESCU*
– *Ion SIMUŢ*
– *Dan Silviu BOERESCU*
– *Mariana MARIN*
– *Ion VARLAM*
– *George CUŞNARENCO*
– *Nicolae ILIESCU*
– *Viorica CORTEZ*
– *Octavian PALER…*

Ştiu foarte bine cum se fac astfel de *liste:* cel care adună semnăturile, (cam) ştie (cam) cui să se adreseze. Unii au fost găsiţi, au fost informaţi "despre ce tratează", vorba brucanului naţional, au semnat. Alţii – ba. Absenţa altora – explicabilă şi ea: nu erau de faţă, nu au fost găsiţi la telefon…, adunătorul de semnături i-a uitat (sau evitat…). Aşadar, listele sunt mult mai cuprinzătoare (din ambele am lăsat la o parte nume care mie nu-mi spun nimic, iar cum aici sântem într-un text al meu şi cum port o judecată cu totul subiectivă, nu am de gând să pierd timpul cu nişte necunoscuţi – încă o dată: mie).

La urma urmei nici n-ar mai fi nevoie de comentarii: vezi *cine* şade de-a stânga, *cine* de-a dreapta – centrului, ideal.

În această (i)epocă – precum cămaşa sasului: scurtă şi-nmierdată – muuultă lume va fi făcut *liste simple.*

Dar *liste alăturate? Liste "faţă-n faţă"?*

Punerea pe două coloane merită un popas:

Făcînd ce am de gând să'fac eu, te poți trezi acuzat că ai fabricat două tabere, că ai inventat o pricină de conflict, că ai scos din mânecă o opoziție care nu există...

Accept această (multiplă) posibilitate.

Însă, dacă voi așeza nume din Lista A alături de nume din Lista B – nu voi și întreba, înțelepțește:

«Nu-i așa că spune *totul* așezarea față-n față a lui Patapievici (din A) și a lui Iorgovan (din B)?; a lui Doinaș *cu* Mironov? Dan Grigore *și* Fănuș Neagu, Dan Pavel *și* Săraru, Mariana Celac *și* Gelu Voican-Sturdza – ce să mai spun de "perechea" Ion Vianu-Pelin!?»

După ce am dat câteva exemple din... ceea ce n-am vrut să spun (obicei frecvent la români, mai ales la gazetari: care-și încep expunerea prin: "Nu vreau să vorbesc despre..." – dar vorbesc despre ce anume nu vor să vorbească, "Nu mă voi ocupa de..." – și se ocupă și ocupă jumătate din spațiul tipografic, cu ceea ce refuză să se ocupe, iar când ajung la... ceea ce vor să trateze, sunt gata obosiți, lehămitiți, apoi au uitat ce porniseră să spună – tot refuzînd a spune...) – avansez un argument în defavoarea demersului meu:

Compararea "pe orizontală" – adică de la listă la listă – este instructivă, pentru că permite separarea unei tendințe de alta – ceea ce nu e puțin lucru într-o comunitate ca a noastră, unde toți sântem una și fiecare împotriva fiecăruia. Însă mult grăitoare este compararea "pe verticală": cei de pe aceeași listă – cum s-ar spune: colistierii înde ei...

Luînd fiecare listă în parte, dai peste anume semnatari a căror prezență, acolo, nu o găsești naturală – naturală ar fi fost prezența lor pe *cealaltă* listă – *dincolo:* Iată, de pildă, din A.: cunosc bine motivul pentru care se află aici Liiceanu, Lovinescu, Ierunca, Pintilie, Vianu, Marino, Tismăneanu, Mihăieș – chiar dacă sânt în conflict cu unii dintre ei – însă cum se explică prezența – tot aici – a lui Bernea? Tot ce știu despre el, de câteva bune decenii (și tot ce știe el însuși despre sine) l-ar purta – firesc, tradiționalist, neaoșist, gliist – pe lista *B*. Dar a lui Buzura – gog' rădulist impenitent, agent dezinformator al lui Ceaușescu în Occident, megafon al Securității în ianuarie 1990, fidel al lui Iliescu, acum al lui Constantinescu, mâine al următorului Escu (prin aceleași fir: Securitatea)?; dar prezența lui Borbély, structuractual activist de partid?

Și iată, de pildă, lista *B*: dacă nu mă miră deloc prezența unor Paler, Fănuș, Săraru, Ciuceanu, Oproiu, Voican, Vulpescu, Em. Valeriu, Mandric; dacă prezența lui Paleologu (cu Toader cu tot!) provoacă o sfâșietoare durere, dar nu și o surpriză: îi cunosc câteva manifestări preparatorii și bănuiesc *dece*-urile – nu pricep ce caută – alături de Țărnea, de Dan Zamfirescu, de Țugui, de Răzvan

Theodorescu, de Dumitru Mazilu, de Voican – Nicolae Breban? Dar Ţeposu? Dar Silviu Dan Boerescu? Dar Mariana Marin? Dar Varlam? Pentru ei ar fi o singură explicaţie (dar o acceptă oare cei în cauză?), anume: analfabetismul lor în materie de istorie elementară a Balcanilor.

Încă o dată: uimirea cea mai violentă, în primul moment, mi-a fost provocată de Breban. Apoi, observînd alături de cine semnase – am înţeles. Şi nu m-am mai întrebat ce caută el alături de unul ca Paler: doar trecuta (şi persistenta) apartenenţă la C.C. să-i va fi aşezat alături, în aceeaşi oală? Dar bineînţeles: Breban a fost, a rămas (ca şi Paler) un structural aparatcik. A năşit anul trecut lansarea cărţii Securistului Nr. 1, Măgureanu, a reluat relaţiile cu un Eugen Simion, în vederea Luptei pentru... Academie, pe Fănuş Neagu l-a inclus pe "lista neagră" atribuită lui Manolescu – dar, în continuare: ce va fi avînd în comun el (Breban) cu Săraru? Cu Em. Valeriu? Cu Mironov? Cu Vasile Ionel?

Dar cu Pelin? A, da: are, cu Pelin, ce a avut şi cu Pleşiţă... Dar ce cădere: de la general-ministru la plutonier... Cum însă Breban se simte dator să se aşeze în poziţie de concurenţă cu Manolescu (şi-a găsit etalonul!), nu vrea să-l lase pe Niki doar cu Dorin (Tudoran) să dea târcoale securistului confecţionator de gumari întorşi pe dos... Vrea şi el; căci şi el e om şi mare scriitor! Şi el *Luptă pentru Roman*! Drept care Romancierul Breban umblă pe după cap cu Geta Dimisianu – ce oroare! Alături de Oproaica – ce crâncenă ironie! Nu am avut prilejul să aflu, din *Contemporanul,* sub proprie semnătură, care este opţiunea sa în chestiunea Kosovo. Dar nu bâjbâi în neştiut: mi-au parvenit câteva numere:

În cel din 27 mai 1999 există o chestie despre Caraion semnată Răzvan Voncu. Îmi spune ceva numele, purtătorul său a scris ceva foarte de rău de Grigurcu (pe care l-a dislocuit, nu doar în paginile revistei, dar şi în inima largoşă a lui Nicolae).

Acest Voncu aduce vorba despre Caraion, despre Manolescu – însă numai pentru a pregăti terenul covorului (cu măturica – nici o aluzie la Olăreanu) pentru pingelele şefului: dacă citeşti *Contemporanul* (lui Breban), rişti să crezi ce spune organul *Ideii,* anume că primul condeier din lume sărit în apărarea lui Caraion (calomniat de Manolescu şi de concernul Humanitas), a fost... Breban! într-adevăr, Breban a intervenit în discuţie – după un an şi patru luni de la izbucnirea scandalului.

Eh, aşa se face autopromoţia: aşa cum Nicolae Moraru avea stengazetă la domiciliu, Breban are *Contemporan,* nu doar de-curte, ci de-a dreptul de-atenanse.

Rămânînd la hârtia de turnesol care este, în continuare, tragedia din Kosovo, R. Voncu face cunoscută Vocea Stăpânului la sfârşitul

prostioarelor şi sferturilor de adevăr despre Caraion printr-un post-scriptum de un umor devastator – citez:

"P.S. Fabulă: Petre Cârdu i-a decernat un premiu literar de prestigiu lui Ştefan Augustin Doinaş. Ştefan Augustin Doinaş a semnat o scrisoare prin care aprobă şi încurajează bombardamentele NATO în Iugoslavia. NATO a bombardat Vârşeţul, oraşul lui Petre Cârdu.

"Morala I: Cârdu plăteşte!

"Morala II: «Boerimea României a pus o pată de sânge pe hotarul sfânt dintre România şi Serbia» (Adam Puslojic)".

Acest apendix demn de gândirea unui adevărat Cristoiu hibridat cu un veritabil KKT Popescu – m-a luminat (nu doar pe mine); mi-a spus ce anume caută semnătura lui Breban *acolo.* Romancierul nr. 1 – cum l-a numerotat colistierul Buduca (ucenic al lui Ciachir – ca şi Ţeposu, dealtfel) este *de-al lor:* născut, iar nu făcut. Este *de-acolo,* ca să repet: la locul lui pe lista Forumului Democrat din România.

În acelaşi număr (27) al *Ideii europene,* redactorul şef C. Ţârlea îmi administrează o usturătoare lecţie de etică a istoriei literaturii:

Arătînd spre textul meu "D-ale Manolescului" îl califică drept... "incalificabil"— şi scrie negru pe alb:

1."Autorul său îi impută d-lui Manolescu afecţiunea şi recunoştinţa (...) pe care acesta i le poartă lui G. Ivaşcu, cunoscut turnător de puşcărie, zice dl. Goma şi lucrător la organul de presă al Securităţii, *Glasul Patriei,* **dar e sigur că nu pentru aceste lucruri îi poartă afecţiune dl. Manolescu lui G. Ivaşcu** (sublinierea mea, P.G.);

2. "Apoi dl. Goma îi reproşează d-lui Manolescu că a semnat alături de Dumitru Micu volumul proletcultist **Literatura română azi,** în 1965 şi că a scris cronici despre cărţile unora dintre scriitorii care, în epoca comunistă martirizau cultura română: Săraru, Vasile Nicolescu, Dumitru Popescu. **Se poate, eu nu citeam la acea vreme cronicile d-lui Manolescu, dar poate că respectivele articole erau negative, poate că dl. Manolescu dorea să arate astfel nula calitate a servitorilor regimului (...). Altfel nu-mi imaginez ce interes ar fi putut avea criticul să scrie cronici despre scriitorii comunişti menţionaţi**" (sublinierile mele, P.G.);

3. "Dl. Goma mai spune că dl. Manolescu ar fi ajuns la conducerea *României literare* prin sprijinul unor scriitori ca Băran, Pardău, Ţoiu, etc, împotriva altora precum Paler, V. Cristea, Dimisianu. **Da, dar** motivul real **a fost acela că dl. Manolescu a afirmat atunci primatul esteticului şi neimplicarea literaturii în politic, program de care, după cum se vede, nu s-a dezis nici până în ziua de azi** (subl. mea, P.G.);

4. "**Şi ce dacă,** în iulie 1990 (nu în iulie, ci în iunie – nota mea, P.G.), după mineriadă, dl. Manolescu i-a luat un interviu lui Ion

Iliescu, adresîn— du-i-se cu formula «Om cu O mare»? în fond **era vorba de proaspăt alesul Preşedinte al României încă nedesprinse total de ticurile epocii de aur** (subl. m., P.G.).

În rezumat: *Contemporanului* nu-i pute turnătorismul lui Ivaşcu, cu atât mai puţin colaboraţionismul caracterizat al lui Manolescu, nici plecăciu— nismul celui mai important critic român în viaţă dinaintea gumarilor ilieşti, stropiţi de sânge – pentru că de ce?

Pentru că iată (că) de ce: Nicolae Breban îşi pregăteşte (după metoda Olăreanu-Măturică) viitorul în care Iliescu va redeveni Preşedinte al României – cum îl majusculează de pe acum sergentul-major C. Ţârlea.

În care caz, Breban va obţine, în sfârşit (era şi timpul, nu? să mai Luptăm şi pentru Roman!), portofoliul Culturii; Ţârlea, ca iliist din ilegalitate, va ajunge şef al Televiziunii!

Iată motivul pentru care nu mă mai mir de prezenţa Romancierului nr. 1 pe aceeaşi listă cu Sergiu Nicolaescu, Ţărnea, Dan Zamfirescu, Mandric, Dimisenii, Alex Ştefănescu, Gelu Voican, Paler – şi, desigur, Pelin.

Chiar aşa: de ce o fi lipsind Pleşiţă?

A, da: nu a fost găsit cu telefonul.

Paul Goma

Se va fi observat: hălci întregi din acest articol – şi mai ales listele – apar în jurnal, în luna iunie (sau iulie?). N-am ce face: mă repet. La urma urmei, pe mine (mă) repet.

(...)

Marţi 31 august 1999

Coşmar: Un individ mare de stat(ură) mă sechestrase şi mă anunţase:

«Trebuie să plăteşti pentru ce mi-ai făcut acum 51 ani, la internat!»

Eram terorizat: nu-mi aduceam aminte să fi făcut un asemenea rău, încât să fiu acum pedepsit (calculasem: "acum 51 ani" aveam vârsta de 13 ani, adică eram în anul şcolar 1948-49, or atunci mă aflam la Şeica Mare, iar gimnaziul de acolo nu avea internat, stăteam în gazdă la o babă, cu Ilă...). În acelaşi timp ştiam: nu era adevărat ce spunea sechestratorul meu: fie altcineva îi făcuse ceva, fie nimeni – dar nu era nimic de făcut...

Când m-am trezit din vis a fost o liberare.

Citesc de câteva zile **Jurnal**-ul lui Jean Leontin Constantinescu, trimis de Răducă. Nicolae Florescu îl publicase întâi în *Jurnalul literar*

(sau fragmente, nu-mi dau seama, fiindcă acolo nu-mi atrăsese atenția). În volum însă...

Mi se pare extraordinar. O dată, prin "lumea de atunci" (jurnalul începe în 1947, însă diaristul vorbește și de timpul dinainte): murdară; mizerabilă; apoi prin "stilul" deosebit de vehement. Face câteva portrete (Cotruș, Eliade, Cretzianu, Buzești) feroce, în vitriol.

Încolo – și el un exilat român în Franța, copleșit, strivit, terorizat de pâinea zilei de mâine (că pe cea de azi tot n-o are...). Am să revin cu citate după ce voi termina de citit. Constantinescu: din generația lui Eliade, a lui Sebastian, a lui Cioran. Scrie nemaipomenit de neglijent, se fasolește cu totul nesuferit pe fran— țuzește, scrie greșit numele unor români (Gh*i*orghiu), însă când e mânios, îi ies de sub condei formulări memorabile. Și adevărate.

Băgare de seamă: generația lui a desțelenit exilul românesc. Aceia au fost pionierii. Amicii, inamicii lui: diplomați, politicieni, scriitori, militari, ciocoi, boeri, regi (atunci erau doi: Carol și Mihai, mai exista și Prințul Nicolae) aveau măcar scuza necunoașterii exilului adevărat (adică imposibilitatea de a te mai întoarce în țară). Pe seama ei am putea pune toate lipsurile – de caracter mai cu seamă – generația mea își confecționase scuza uzurii prin pușcărie, a uitării (sub vremi) a normalității...

Din mărturii ca a lui Sebastian (dar și din **Agendele** lui Lovinescu), acum din Leontin Constantinescu aflăm că sântem toți o apă și-un pământ; tot căcatu-ăla. Generație după generație, parcă trase la indigo – nici evoluție, nici involuție: eternitate, vorba Mioritzei. Cine spunea că ne pătează reputația doar niște indivizi, niscai cazuri: ciori albe, oi râioase – altfel poporul nostru, în integralitatea lui, mamă-mamă ce virtu-osnic este el!?

Primul șoc de acest gen l-am primit când am citit **Corespondența** lui Bazil Munteanu editată de Cușa, în Ethos. Al doilea gong: Lovinescu, **Agende.** Al treilea n-a mai venit ca surpriză, ci ca o confirmare: Sebastian... Poate (nu poate: sigur) fiindcă al patrulea (îmi) fusesem eu, tot cu **Jurnal I-II-III**.

(...)

SEPTEMBRIE

Joi 2 septembrie 1999

(...)

M-a deprimat (până şi pe mine) **Jurnalul** lui Jean Leontin Constantinescu. Citind cu creionul în mână ce scria acest om cu două-trei decenii înainte de a începe şi eu să ţin jurnal, m-a copleşit desnădejdea: nu mai avem scăpare, fiindcă nu e un oarecare accident momentul prezent – ci o constantă: Pui de Lei: lichele-au(/am)m fost, lichele-s încă... Bietul de el (Leontin Constantinescu): ne compară, nu cu nemţii, nu cu spaniolii – ci cu georgienii. Şi ne găseşte, vorba lui: "larve". Începînd să citesc, aveam de gând să scriu despre jurnalul lui. Din motive de sănătate, cum se spune, am trudit la el vreo săptămână (cu cititul), iar când am ajuns la sfârşit, eram gata epuizat, gata consumat, nu mai aveam nici un chef să scriu şi despre scrisul altuia – ca să spun, ce: că, da: sântem larve? Fără a şti de existenţa lui JLC (nu i-am auzit numele pomenit de nimeni din cei cu care am avut de a face, întâia oară i l-am întâlnit în *Jurnalul literar* – ruşine să-mi fie!), şi eu scrisesem "cam tot aşa", la timpul meu. Confirmarea, în loc să mă bucure, m-a pus la pământ, ca toate adeveririle în rău.

Nu, nu mă simt bine; ba, ca să fiu în tonul Bulii: din contra.

(...)

Miercuri 8 septembrie 1999

Am primit de la Solacolu două volume scoase la Dialog: **Păreri răzleţe** (corespondenţă cu D. Vighi), în care sunt repoduse câteva texte (sau fragmente) ale mele şi o culegere de articole de Ileana Vrancea în care autoarea se războieşte cu falsificatorii istoriei evreilor din România şi cu fabricanţii de "antisemiţi" (ca prietenul nostru Shafir, în legătură cu I. Petrovici). Cred că o să scriu şi eu ceva în legătură cu apărătorii "adevărului" statului Israel (şi ai echipei eterne Iliescu-Roman) – şi deloc ai adevărului. La aceştia, spre surpriza mea Ileana Vrancea îi adaugă pe Shafir, pe Lavastine-Ioanid, pe Andrei Cornea, pe Radu Florian, pe Lilly Marcou, pe Ed. Reichmann... N-am dat de numele lui N. Manea şi nici de al lui Crohmălniceanu, ambii colaboratori asidui ai Revistei Cultului Mozaic — puţintică răbdare...

Am primit de la New York, de la Mirela Roznoveanu ultima ei carte, **Platonia** şi o scrisoare caldă.

Tot ieri mi-a parvenit o scrisoare trimisă la 26 august din Târgu Mureş, venită după aproape două săptămâni. Nicoleta Sălcudeanu: a primit **Patimile...** trimisă de Rodica Pop. Mă anunţă că următorul

număr din *Vatra* (dedicat jurnalelor) va cuprinde și un text al ei. Sper ca între timp să fi primit și **Jurnal de apocrif...**

Joi 9 septembrie 1999
sau: 9. 9. '999

Sami Damian nu primise o scrisoare de la mine – am scos-o din ordinator, i-am trimis-o. Cum am găsit că nu este chiar lipsită de interes, o reproduc aici, fie și cu întârziere:

Paris, 14 iulie 1999

Dragă Sami,

Abia cum îți scriu despre volumul trimis (felicitări! la mai multe!!), **Aruncînd mănușa.**

Am regăsit cu o ascunsă (?) satisfacție convergențe în gusturi – vezi, n-am spus: idei. Mai ales în privința unor stricători de țară și de cuvânt: D.C. Mihăilescu, Țoiu, Al. George, Salex-Nepotescu, Ciocârlie...

Totul argumentat, cu citate...

Că vorbim de citate: de unde până unde un alimentat la toate troacele ca Lacouture - recent convertit, nu doar la democrație, ci de-a dreptul la gaullisme (dealtfel ca și fostul meu prieten Glucksmann... ce timpuri, ce moravuri!) – poate deveni... citabil? Cu Lacouture nu poți merge nici până la tutungeria din colț, darmite să-l iei drept izvor! Și cum: prin filtrul... Feliciei Antip?, că vorba ceea, numai tovarășa Felicia mai lipsea!

A propos de Felicia: nefericit și citatul de la p. 137 din Stafia Banuș. Ce Dumnezeu: nu ți-a sunat rău în ureche (fiindcă nu era ironie...)?

Că tot ne iubim noi, dragă Sami și ne facem reciproc zile fripte (altfel culturale):

— Cred că este greșit – ba chiar tendențios – comentat citatul din F. Constantiniu (p. 28), cel care zicea cam așa: Dacă este considerată agre-siune campania din est [din partea României], să fie considerată agresiune și campania din vest. N-am înțeles deloc, dar deloc ce vezi tu fals, mincinos, tendențios în această simplă – și de bun simț – constatare? Am comis un **act de încălcare a unui teritoriu străin,** atît în iulie 1941, când am trecut Nistrul, cât și în octombrie 1944, când am trecut Tisa. Despre asta era vorba, nu despre altceva. Această "balanță", cu atât mai vârtos, cu cât tu singur pui pe două coloane "ciuma roșie – ciuma brună" (tu îi zici pestă...).

Îți mai atrag o dată atenția, dragă Sami: tu, evreu, te-ai lăsat contaminat de românism (ai noștri nu percep timpul trinar, amestecă

trecutul cu prezentul – când îi aranjează – ignoră ceea ce se numeşte cronologie, adică succesiunea evenimentelor). Astfel, tu aşezi drept **cauză** un element care este, în realitate, **efect:**

în chestiunea Basarabiei şi a persecuţiilor împotriva evreilor şi a ţiganilor: Vai, a existat un program, o "teorie", însă, *în executarea lui bestială,* o importanţă decisivă l-a avut comportamentul evreilor din Basarabia în timpul retragerii Armatei Române după ultimatumul sovietic – "Cele 7 zile de groază".

Or acest eveniment s-a petrecut între 28 iunie-3 iulie 1940. Masacrarea evreilor a început un an mai târziu, după 22 iunie 1941, când s-a pornit războiul. Chiar persecuţiile, chiar uciderea ***şi*** a evreilor în timpul rebeliunii legionare (în ianuarie 1941), sunt *ulterioare* evenimentului din iunie-iulie 1940, deci, într-o bună măsură, încrâncenarea românilor împotriva evreilor poate fi considerată efect, nu cauză.

Tu, dragă Sami, nu poţi fi necinstit ca Ehrenburg şi ca Grossman (ei, da, disidentul de mai târziu, după ce fusese un crâncen realist-socialist), alcătuitori ai **Cărţii negre** (în 1945) în care stă scris (citez din memorie):

Severitatea cu care organele sovietice i-au tratat pe jandarmii şi boerii regalişti români, în Basarabia şi Bucovina de Nord era cauzată de bestialitatea cu care Românii îi uciseseră pe evrei, în Basarabia şi în Transnistria.

Fals evident pentru orice om de bună credinţă. Aici nu mai este vorba de *pedeapsă,* de *răsplată,* de *"merit"*— acestea în alt... paragraf – ci **de cronologie**. *Evenimentul B* (de la **B**estialitatea românilor împotriva evreilor) nu a fost înaintea *Evenimentului A* (de la... *A*tacul evreilor împotriva convoaielor de retraşi şi de refugiaţi români, începînd din 27 iunie 1940), ci după.

încă o băgare de seamă – nu cumva ţi-am mai scris-o?: afirmi că (volumul) **"Dosarul Goma** a fost alcătuit de Ţepeneag şi de alţii". Nu, domnule. **Dosarul** – după cum stă scris şi pe copertă – a fost alcătuit de Virgil Tănase. Că Ţepeneag a fost iniţiatorul, supraveghetorul, editorul – da, însă nu se poate scrie negru pe alb ce ai scris tu. Că Tănase este un porc de câine? Este, a devenit – sau era, dar nu se ştia, avansa "acoperit"... însă atunci – în vara anului 1977 (eu eram încă în România) – Tănase a redactat cea mai mare parte a textelor, a tradus şi el (ca şi Paruit, Marie-France Ionesco, Sanda Stolojan). Acesta este un adevăr, nu o umoare.

Despre Blandiana, ţi-am promis că nu mai zic nimic rău în scrisorile către tine: prea suferi. Ca să suferi mai puţin, am să spun că titlul capitolului închinat (sic) Dânsei I: **Ana Blandiana nu putea răspunde** este inspirat respectuos din filmele de spionaj sovietice (sau poate doar cele din RDG?).

Dragă Sami, după ce te mai felicit o dată (nu strică) pentru volum, îți sugerez să reflectezi oleacă la absența din eseistica ·ta (politică) a lui Petre Roman. Dai în Iliescu, zici de Stănculescu – ce să mai vorbim de V.C. Tudor și alți Cionți. Dar nu spui nici de frică:

România Mare – prin directorul ei Eugen Barbu – a primit aprobare de la Iliescu, la insistența lui Petre Roman.

De partea mea, am să reflectez la atacurile mele nedrepte la adresa unor buni. Și am să scriu ceva numai despre nocivitatea tandemului infernal Iliescu-Roman.

Te salut,
Prietenia lui
Paul Goma

(...)

Sâmbătă 11 septembrie 1999

Parcă îmi spune ceva această dată...

Oricum, în 17 se vor împlini zece ani de când m-am lăsat de tutun, ieșind de la Dr. Metzianu...

(...)

Duminică 1s2 septembrie 1999

Sami Damian mi-a comunicat opiniile despre **Jurnal de apocrif.** Cam un sfert (o pagină din patru) este ocupat de laude – restul, obiecții.

Sami are o tenacitate cu care doar (aparent) timizii sunt înzestrați. Pe lângă asta, românizat și el, nu mai ține minte anume fapte (de scris) ale mele, ale lui, ale altora, iar în câteva împrejurări rostește neade-văruri curate.

El, cu o bună școală a ședințelor – fie acelea... orale, fie scrise – nu poate produce o caracterizare, un referat, un articol despre ceva-cineva, fără a păstra "globalitatea-obiectivitatea": dacă totul este, de pildă, favorabil ("pozitiv"), apoi nu pot lipsi și câteva negative; lipsuri, "părți". Și viceversa.

Las de o parte laudele la adresa **Jurnalului de apocrif,** nu pentru că nu ar conta, ba da, mai ales că mi-au făcut plăcere, ci pentru că, totuși, nu ele m-au iritat. În fine: contrariat:

Sami Damian este adeptul (mai mult: partizanul) zugrăvitului "cu umbrele și luminile" subiectului (mai corect: obiectului). Nu acceptă să citească (necum să scrie), în o repede ochire, nu în portret, opinii defavorabile – "fiindcă au fost omise cele favorabile". Astfel "nu te însoțesc în caracterizările nimicitoare în portretele Coposu, Ana Blandiana, Marino, Gabriela Adameșteanu", scrie el. Iar mai departe explică viziunea lui despre lume, viață – și scris:

"...nu tăgăduiesc că o sumă de detalii (...) corespund realității, *dar omiți constant o altă zonă, adesea mai importantă, în care personajele ridiculizate de tine au o contribuție de substanță*" (s. mea).

Sami Damian este convins că era absolut necesar să-i urmez sfatul – de pildă: "portretul" (cum îi spune el), Anei Blandiana trebuia neapărat "să conțină" și "contribuțiile de substanță" ale persoanei în chestie; înainte de a afirma că este o profitoare, că l-a frecventat și legitimat pe acel porc (și la propriu) de Gogu Rădulescu, că, nu mai departe de anul trecut s-a făcut grav vinovată de Addenda la **Cartea neagră a comunismului** – etc, eram obligat să atrag atenția cititorului că ea este bună poetă, că ea are mari merite în luările ei de poziție după decembrie 89... Altfel ceea ce scriu eu riscă să fie luat drept calomnie! Tot după Sami, înainte de a afirma că Marino a colaborat cu Securitatea – altfel n-ar fi călătorit până și în Spania!, n-ar fi fost invitat la... Fête de l'Humanité, la Paris – trebuia să-i prezint bibliografia, pentru a-i pune sus, la vedere, "contribuția de substanță".

Iar când afirmă: "...în aceste împrejurări tu judeci în mare măsură în funcție de răul pe care ți l-au provocat ție", Sami greșește – și jignește.

Drăguțul de el: a uitat ce stătea scris în volumele anterioare ale **Jurnal**-ului meu, anume că nici Țepeneag, nici Gelu Ionescu, nici Stroescu nu-mi făcuseră *mie* vreun rău – ca să-i judec (veninos) în funcție de acela – ci, cu totul întâmplător: din pricina răului făcut altora (Monicăi Lovinescu, lui Virgil Ierunca, deci "cauzei" – în numele căreia am comist destule gafe, răutăți – însă nu și nedreptăți); la fel cu Marino: ce rău mi-a făcut el mie? Niciunul! Nici Tănase nu mi-a făcut vreunul, nici Pintilie, la urma urmelor nici Lăncrănjan, nici Păunescu, aceștia nu m-au atacat nominal – au atacat însă, ca să spun așa, "cauza" – de aceea am sărit din baie și am zbierat la ei.

Sami Damian mă mângâie patern, pedagogic pe creștet și îmi laudă faptele bune, mai cu seamă cele recente datorate, crede el, exclusiv, "recomandărilor" sale, îndemnîndu-mă să continuu tot așa...

Mai departe: Sami vrea să creadă că "sumedenia de învinuiri pentru care nu ai probe suficient" – la adresa lui Edgar Reichmann se datorează numai și numai pentru că acest ins a scris în *Le Monde* că nu i-au plăcut cărțile mele sau (adversativul aparține lui Sami) pentru că "a făcut curte prostește lui Iliescu".

Ei, ce fac eu acum? Ca și în cazul Blandienei, mă apuc să-i re-explic prietenului meu Sami că vita de E. Reichman mi-e antipatic(ă), nu pentru că a scris depreciativ despre **Gherla** – ci pentru că a pus cartea mea în balanță cu nu știu ce comitere a tovarășului Mirel Bergman (dealtfel prieten al lui Sami); nu pentru că m-a atacat,

acuzîndu-mă de antisemitism (în cronica la **Din calidor**), ci pentru că e profund (şi de multă vreme) murdar? Că nu i-a făcut doar curte lui Iliescu cel de după 1989, dar a fost membru al echipei de exmatriculatori UTM din jurul lui Iliescu cel dintre 1956-58, la Universitatea Bucureşti? Să mai adaug şi ceea ce spune Ileana Vrancea despre el, în textele publicate recent la *Dialog*-ul lui Solacolu? La ce bun? Tot nu va ţine minte, iar la următoare încontrare va trebui să-i re-re-reexplic ceea ce îi re-explicasem.

Desigur, nu este de acord cu atacurile mele la adresa altui evreu, Petran. Ce simpatic, Sami: îşi imaginează că dacă i-a atacat (cu pixul lui, personal) pe evreii Corbea şi Ornea, gata, Evreii răi au fost lichidaţi, deci nimeni să nu mai aducă vorba despre ei!

Are dreptate: am greşit în notaţia "inspirată" de Dr. Olteanu în legătură cu "fuga" lui de la o tentativă de cenaclu. O regret din suflet.

Şi greşesc grav pentru că scriu jurnalul de faţă – chiar aşa: n-oi fi avînd altceva de făcut? Iar dacă chiar ţin jurnal, să o fac după reţeta lui Balotă – bine, nu chiar după a lui Balotă, ci după a lui Ciocârlie. (...) Iar m-a tulburat Ileana Vrancea (am recitit cu creionul în mână ultima culegere de eseuri scoase de Solacolu. Le cunoaşteam pe toate: unele au fost publicate tot în *Dialog*, din ultimul ("I. Petrovici") citisem fragmentul din *22* – însă nu cunoşteam dedesubturile, necinstea structurală a Gabrielei Adameşteanu.

Despre unele "victime" ale Ilenei Vrancea: Radu Florian, Volovici, Ed. Reichmann, Lilly Marcou, Radu Ioanid aveam de multă vreme păreri proaste – am şi scris-o. Eseurile ei mi le-a confirmat. În legătură însă cu Shafir... A fost o surpriză pentru mine. Îl credeam un om şi delicat şi onest, la locul lui, textul despre Tudoran mă descumpănise, însă cum nu cunoşteam proposta lui Tudoran, rămăsesem în espectativă... – mai degrabă înclinînd, mărturisesc, spre Shafir...

Or iată că Ileana Vrancea arată, *cu citate, că Shafir a falsificat... citate!* Şi nu doar el, ci şi alţi comentatori ai Holocaustului: Eskenasy, Fischer-Galaţi, Andrei Cornea, Radu Florian – să nu mai vorbesc de rabinul Rosen... – toţi, pe după cap cu... I.C. Drăgan!

Aşadar, în România, nu doar Românii "povestesc" ce-i taie pe ei capul (şi ce le convine), dar fără a produce citate: Pruteanu, D.C. Mihăilescu, Alex. Ştefănescu, N. Manolescu, G. Dimisianu – ci şi Evreii! Obosit fiind, iată, abia mă stăpânesc să nu repet gluma îndoielnică, întrebînd cine de la cine a învăţat să fie puturos, necinstit – iar la urmă să re-re-povestesc anecdota cu copilul evreu dat la o stână, ca să înveţe româneşte...

Aşadar aveam dreptate când, povestind "aventurile" (indirecte) mele cu Israelienii (de pildă faptul că, înainte de '89, personalul companiei ELAL cerea călătorilor care urmau să coboare la Bucureşti,

să predea cărţile lui Goma publicate în Occident), afirmam:

Faţă de acei intelectuali evrei de origine română care apără, nu adevărul – ci interesele (schimbătoare, cum altfel?) ale statului Israel, nutresc, vorba lui Raicu, mefienţă. Ba chiar profund dispreţ. Judecînd după fapte de scris, care ar fi diferenţa dintre Shafir şi Pruteanu: că unul este evreu, celălalt ne-? Dar există un adevăr... etnic evreesc? în opoziţie cu adevărul mioritic? (...)

Miercuri 15 septembrie 1999

(...)

După amiază: îmi telefonează un poliţist de la postul din rue Rambuteau (200 metri de poarta noastră). Că sânt convocat pentru proces. Care proces? "Insultes et menaces", îmi explică el. Întreb pe cine am insultat-ameninţat – el îmi răspunde că am să văd eu acolo, la Tribunal. Bine, dar pe cine am insultat-ameninţat? Acelaşi răspuns: că o să aflu la tribunal. Întreb: la ce dată a fost înregistrată plângerea? După o pauză lungă îmi spune că nu ştie, dar dacă vreau amănunte să vin "la secţie".

Tocmai atunci intra Ana, întoarsă de la slujbă, auzise ultima parte a convorbirii.

«Pe cine-ai mai insultat?» mă întreabă.

«Pe cine-am mai insultat?» i-am "răspuns".

La poliţie m-a primit un tânăr simpatic, sportiv, tuns légionnaire, cu cercel în ureche. Mi-a dat un dosărel – din care am aflat că reclamanatul este Vadim Tudor (aşa figurează în acte, făr' de Corneliu) şi că sânt chemat la Tribunalul din Bucureşti, la 14 decembrie ăst an... Poliţistul s-a apucat să bată la ordinator. Fără să se întrerupă m-a întrebat cine-i "le plaignant: un flic de chez vous ?" Mirat – nu-i spusesem nimic despre viaţa mea cea fericită de pe meleagurile plaiurilor dealvaletice – am corectat într-un târziu, că nu e "flic", ci "securist..." – eram pregătit să-i explic ce-i acela, dar încercelatul m-a asigurat că bănuise el. După care – nu mă întreba, îmi comunica... să nu mă prezint... Am confirmat – la care el mi-a zis că era sigur! Mi-a dat o copie după Procesul verbal de notificare – şi m-a condus până jos, la poartă.

Ca să vezi! Securistul V.C. Tudor mă cheamă la tribunal! Şi-a găsit pe cine să dea el în judecată, că alţii pe el: legioane! Nici nu mă întreb cum va fi motivat plângerea (Francezii n-au primit decât convocarea la Bucureşti, fără explicaţii), presupun că în vreun text din **Jurnal de apocrif** va fi găsit că îl insult (şi ameninţ, cu ce: cu bătaia?).

Necazul fiind că nu am unde publica un text în care să fac o punere la punct. *Cotidianul* s-a căcănărit de tot, chiar aseară îi spusesem lui Lulu că nu mai trimit nimic acolo... (...)

Luni 20 septembrie 1999

Mi se întâmplă frecvent în ultima vreme: deschid ordinatorul, "scot" jurnalul, scriu data... şi, fulgerător, găsesc piatra filosofalicească: tăcerea. Când nu ai nimic a spune – taci. Taci şi atunci când, deşi ai ce spune, ţi-e lehamite: atâta ai dat din falcă, spus, scris, bănănăit – şi tot degeaba.

Să nu uit: am împlinit ieri (sau alaltăieri?) zece ani de când nu mai fumez. Doctorul Metzianu m-a convins – în fine, aproape obligat, prin jurământ "pe capul băiatului". Zece ani în care o singură dată am pus o ţigară în gură, am aprins-o, apoi i-am dat-o Anei – care avea mâinile ocupate, ori ne-curate... Dar n-am tras măcar un sfert de fum. Deşi, Doamne, ce l-aş mai fi înghiţit...

Mâine are să fi Echinoxul de toamnă. Au şi început furtunile: astă noapte a fost prăpăd – la Paris doar ploaie violentă, însă în alte părţi: inundaţii, dezrădăcinări de arbori, acoperişuri zmulse...

Dacă am să fiu cuminte, de mâine (deşi marţi...), am să las Laguna în pace, o vreme. Şi am să încerc să scriu şi despre cărţile autorului de mine, nu doar despre viaţa autorelui.

Există însă o piedecă greu de trecut, evitat, ocolit: în primul rând nu-mi place să vorbesc, eu, despre cărţile mele, pe acelea le scriu; în al doilea: nu mai ţin minte decât cu totul vag cum le-am scris, cum s-a petrecut cu publicatul fiecăreia; în al treilea: sânt convins că, "povestind" cutare roman, aş comite o a *n*-a variantă – binişor diferită de cea care a fost editată.

Să admitem că în viitor se vor găsi câţiva cititori interesaţi de "bucătărie". Da, dar în scrisul pe hârtie e ca şi în... bucătărie. Numai bărbaţii şi nefrancezii cred că gătitul se învaţă, citind reţete: pui atâta din cutare, atâta din cutare, focul să fie aşa, ordinea aceasta... Foarte bine: respectînd "reţeta", rezultă mâncarea ta, nu cea gustată în altă parte, ori dedusă din reţetă. Nu, soro: literatura, ca şi gastronomia (am folosit deliberat termenul) e făcută de autor, de "şef". Este foarte adevărat: Francezii au ceea ce noi, Românii, nu avem: plăcerea de *a vorbi alimentele:* ei fac, din cuvinte, pat, covor, culcuş – pentru vinul ce va fi băut, mâncarea cutare care va fi ingurgitată, brânza cutare. În această chestiune e ca şi cu găina-oul: nu se poate spune dacă noi sântem lipsiţi de darul de a vorbi alimentele (decât rudimentar, cantitativ şi... exclamativ – ca Sadoveanu, ca Păstorel Teodoreanu, ca Muşatescu-Fiul), fiindcă am fost lipsiţi de aceste alimente, ori, negândindu-ne că acestea ar putea procura şi emoţiuni estetice, nu doar îndestulare, nici nu ne-am aplecat spre cultivarea (biologică) a "materiei prime".

M-am îndepărtat, m-am rătăcit.

Sper ca mâine – cu prilejul Echinoxului – am să-mi găsesc cuvintele.

Marți 21 septembrie 1999

A plouat tot timpul. Cutremur cumplit în Taiwan.

Am primit scrisoare și fotografii de la nepotul meu Andrei Dulgher, aflat la Londra. M-au bucurat fotografiile (cu toate că știu: o fotografie poate fi adânc mincinoasă). Dar ce se vede: o mamă frumoasă și trestioară, ca o eroină din Cehov (doar o cheamă Nadia!), un bărbat zdravăn, arătos (seamănă cu mamă-sa și verișoară a mea, Nina) și doi băieți. Cel mare, Adrian, e doar arătos, însă mezinul, Dan, roșcovan și pistruian, arată curat saxon, din preistoria insularilor! Cu el de mână, în Anglia, te simți, nu chiar celt-celt, dar oareșcâtuși băștinaș... Să fi avut noi roșcați în familie? De ce nu...

Am pregătit un plic în care am pus două cărți: **Altina** și **Roman intim,** o fotografie, o scrisoare. Am să le pun la poștă mâine. Deie Domnul să le fie bine, că de rău or fi sătui.

Miercuri 22 septembrie 1999

Am trecut pe versantul umbrit: de azi, noaptea e mai lungă decât ziua. Ce ți-e și cu ziua asta!, ca să fim metafizici.

M-am tot gândit (pe când dormeam): nu, n-am să-mi comentez cărțile. Nu am nimic demn de interesul, în primul rând al meu – de comentat. Chiar de-aș face-o: cât adevăr ar cuprinde "comentariile"? Pe deasupra, ar fi penibil un asemenea demers. O carte: un copil (repet repetiția altora, atâtora). L-ai făcut, l-ai aranjat pe ici, pe colo și gata: el pleacă în lume, să se descurce singur. Frumos, urât, inteligent ori din contra – ăsta e, altul (în locul lui) nu mai faci. O nouă variantă a cărții? Altă carte, cu viața și norocul ei.

Să te apuci să explici cum ai făcut tu cartea cutare... Nici un interes: nici pentru scriitori – care își văd de făcutul cărților lor, după propriile "rețete" – nici cititorilor care, oricum, n-or să scrie cărți, deci dezvăluirile tale nu le dezvăluie nimic.

Luni 27 septembrie 1999

(...)Luca Pițu îmi scrie câteva cuvinte despre **Jurnal de apocrif.** Găsește că nu e rea formula găsită, "alternanță de însemnare cotidiană cu misive, replici și textùle libertare". Este și el descurajat de halul în care se află România, dar, "dacă Goma, în țară venind, ar pune de-o mișcare, de-o alianță, de-o asociere a solitarilor, i-aș da totuși o mână,

un picior, o gură, un pix... de ajutor" – asta à propos de îndemnul de la sfârşitul unui text, de a pune mâna cei curaţi şi de a face un partid.

Elvira Iliescu îmi urează La mulţi ani!, de ziua mea ce va să vină (în 2 octombrie), îmi mai dă câteva preţioase indicaţiuni horoscopice şi pune în plic şi un text – trimis lui N. Florescu, presupun.

Fănel Davidescu: a avut mari necazuri în ultima vreme: sănătatea lui tot mai şubredă, moartea prietenei lui, trădarea celor pe care-i crezuse curaţi şi buni...împreună cu Sabin Ivan şi-a dat demisia din ACDN Constanţa – dezamăgit de "intelectualul cu misie", trimisul Ciorbii: regizorul (bun, se zice) Daneliuc...Pentru întâia oară îmi scrie: "ar fi fost cea mai mare greşeală [dacă te-ai fi întors în ţară], să dai «răul» de acolo pe «binele» de aici. În afară de câţiva supravie—ţuitori, nimeni nu te-ar fi meritat"(...)"Până şi Sabin care acum câţiva ani susţinea că ai făcut greşeala că nu te-ai repatriat şi-a retras spusele..."

Vorbele bune ale lui Fănel nu mă reconfortează, nu mă oblojesc. Am să rămân până în clipa cea din urmă cu sfâşietoarea durere de a nu mă fi întors în ţară – fiind, în continuare, hotărît să nu mă întorc.

Miercuri 29 septembrie 1999

Ieri am primit *Lumea liberă* de la New York. Fusesem avertizat de Cornel Dumitrescu, la telefon, încă de acum o săptămână, că Mirela Roznoveanu a scris "ceva" despre mine. Mi-am închipuit că despre **Roman intim** – pe care i-l trimisesem, prin Pleşea. Ei bine, nu e cronică, e ditiramb.

Fiind însă fată inteligentă, Mirela a făcut ca laudele nemăsurate (titlul textului: "Un mit românesc: Paul Goma") să devină mai puţin rebarbative – asta o spune interesatul, lăudatul – mitificatul... Poate pentru că nu ezită să scoată în evidenţă şi lipsurile-mi, nu doar "părţile" – exemple:

"În scrisul său totul este public şi expus, chiar şi intimitatea, deoarece el a ales aceasta. Expunerea publică a adevărului – care este pentru el ceea ce ştie din conversaţii directe, aude, vede, citeşte, a fost sau este martor – irită profund. Apariţia jurnalelor lui a provocat polemici şi ură, pentru că Paul Goma a ales să nu tăinuiască nimic, nici măcar taina."

Şi: "Deşi om şi nu sfânt, deci impur şi supus greşelii ca toţi oamenii..." – continuă cu o laudă pe care n-o mai reproduc.

Cum să împac capra cu varza (şi chiar cu pistolul cel turc)? Pe Mirela Roznovski o cunosc din octombrie 1965 (iată: 34 ani!), fiindu-mi una din numeroasele adolescente colege în anul I la Filologia reluată. Am nutrit pentru ea sentimente... paterne (cu gânduri, dacă nu

pidosnice, atunci sigur: incestuoase). Abandonînd facultatea în 1967, am pierdut-o din vedere. În februarie 1977, ducîndu-mă la Breban, în scopuri provocatoare (dar Nicolae nu s-a lăsat!), am dat de Mirela acolo – scria ceva despre romancierul cu acelaşi titlu. Atunci am aflat că publică şi semnează cu numele uşor modificat. Prin 1990, când a "ieşit" şi ea, mi-a propus, telefonic, să scrie despre mine. Modest, am descurajat-o. Mai apoi a devenit pe contul ei indezirabilă printre breslaşii dâmboviţei, ceea ce m-a scutit pe mine de autoreproşuri şi în legătură cu ea...

Acest ocol amintiristic, pentru a ajunge la: care să fie primirea cu care s-o tratez, după scrierea textului de mai sus (care poartă, la urmă, urarea cu prilejul aniversării mele)?

Ea a scris, desigur, din convingere ceea ce a scris; la urma urmei, mult dezumflate, rămân câteva adevăruri din cele spuse.

Or mie îmi fac fizic rău laudele (prefer criticele – c-aşa-s eu). Însă nu mă lasă inima să-i scriu că a aşternut pe hârtie vorbe umflate.

Neştiind cum să scot cămaşa, aleg soluţia laşului: nu-i scriu Mirelei o scrisoare de mulţumire (ci una de confirmare a recepţiei...), iar sfâşiarea o pun aici, în jurnal: dacă am noroc editorial, are s-o citească în anul 2000, aşa, prin iunie...

Şi s-a făcut ora cinci... Mă duc la culcare.

OCTOMBRIE

Sâmbătă 2 octombrie 1999

Am împlinit adineauri 64 ani. Am fost tentat să scriu: "Am făcut-o şi pe asta", mi-am dat seama că o mai scrisesem de câteva ori.

Alaltăieri, la telefon, un spaniol vorbind o românească hiperrrcorrrectă, mi-a spus că mi-a citit toate cărţile, că ar vrea să traducă **Patimile după Piteşti.** Ieri i-am trimis (la Alicante!) un exemplar. Să vedem ce va ieşi.

Ieri am primit un fax de la Dacia. "Colectivul editurii" mă felicită "cu ocazia", apoi (mâna lui Mareş) adăugă:"**Scrisuri** e pe ţeavă, pentru 2000". Un minunat cadou de aniversare. Trebuie să le re-atrag atenţia că titlul este **Butelii aruncate în mare,** să nu folosească nici în glumă **Scrìsuri**.

(...)

Sâmbătă 9 octombrie 1999

Am făcut eforturi să mă re-aşez în timp: târăsc după mine (mai precis: port, pe cap) o răceală care nu-şi spune numele, dar care mă

menține într-o stare de fleșcăială dintre cele mai scârbavnice. Din această pricină nu am scris în jurnal, tot din aceasta nu i-am scris lui Luca Pițu formidabila impresie produsă de cartea lui **Ultima noapte de dragoste și întâia noapte de filozofie.** Sper că până luni să-mi revin în fire.

(...)

Marți 12 octombrie 1999

Notez abia acum: ieri sau alaltăieri, și tot pe France Musique, o altă emisiune despre klezmer. Furios, eram gata să închid aparatul, ca să nu aud repetate neadevărurile din emisiunea de acum vreo lună – când... de astă dată prezentatorul (altul) a spus ceea ce toată lumea știa, iar eu, făcînd parte din acea lume, doar repetasem: un **lăutar** (fie acela chiar evreu!), avînd a-și câștiga pâinea lăutărind pentru ruși, pentru polonezi, pentru ucraineni, pentru basarabeni (nu: "moldoveni"), nu putea interpreta "muzici" evreiești – ci ale comunității care îl angaja, plătea: familie, cartier, sat, târg; rusesc, polonez, ucrainean, basarabean – adevărat, punînd și de la el un strop de evreitate (așa cum lăutarul țigan pune în hore, învârtite, purtate, calabreze – de la Breaza, nu de la Calabria – doi stropi de țigănitate).

Ce reconfort când un adevăr evident, la mintea cocoșului este repus pe picioare! Cu teoria klezmerului etalată în cealaltă emisiune: "muzica evreiască influențînd folclorurile înconjurătoare", mă trezisem în plină gândire carpato-dacică, cea care spune că nu doar noi de la Râm ne tragem, ci: ei – lăcuitorii acelui Râm – de la noi se trag, cum altfel?

Când eram copil (de tot, de tot) **vedeam** treaba cu limbile "pământului" astfel:

"Curtea" (teritoriul, țara) limbii noastre românești arăta asemănător curții școlii – care era și a noastră; atât că nu avea formă rectangulară, ci rotundă, circulară. Iar *dincolo*-ul nu era despărțit de *dincoace* de vreun gard, precum curtea noastră de curțile celelalte, (de a lui Moș Iacob, cu pârleaz), ci se deosebea de acelea prin faptul că a noastră era rotundă și plană, pe când celelalte nu știu ce formă vor fi avut, dar planul lor era înclinat, evazat, față de al nostru, cel perfect orizontal... Această percepție ar putea fi numită, pardon, scuzați: limbocentristă.

Asta atâta vreme cât, la Mana, doar auzisem că ar exista și alte limbi ale pământului, dar nu-mi ajunseseră până la urechile mele și nu le vorbisem, eu cu... limba mea. Abia ajuns în Ardeal, trăind printre sași, printre unguri, învățînd cuvinte, propoziții, fraze săsești, ungurești (la un moment dat puteam susține o "conversație" în săseasca practicată în satul Buia, Târnava Mare și în cea vorbită la Sibiu – alta), mi s-a modificat "concepția despre lume și limbi"; vizual: chiar dacă celelalte o înconjurau

pe a mea, nu se mai aflau în plan înclinat, nu mai constituiau petalele miezului florii – deci nu mai erau subordonate românei...

Probabil pentru ca Românii să ajungă la stadiul (!) renunțării la convingerea că ei sunt buricul lumii, că mai există și alte burice (mai frumos sună: buricuri, chiar dacă e incorect), trebuie să iasă din copilăria primă, să treacă în cea de a doua – știut fiind faptul că la adolescență nu vor ajunge decât peste încă un secol.

(...)

Joi 14 octombrie 1999

Aseară târziu, pe Arte, o surpriză (dat fiind anunțul anodin din program: "Exod pe Dunăre" nici nu mi-a atras atenția – am "căzut" pe ea, zapînd): "jurnalul de bord" (filmat) al căpitanului de navă fluvială Kiralyne Erzsebet – nu garantez corectitudinea grafiei – care duce până la Ruse un număr important de evrei din Bratislava, plecați spre Palestina (ar urma să ia trenul până la Varna, de acolo vaporul maritim). Asta se petrece în vara anului 1940, pentru că, din România sunt luați pe vapor și evrei polonezi, "blocați de evenimente" (nu se spune care anume – dar este vorba de ocuparea Poloniei de Nemți și de ruși, după 1 sept. 1939).

Interesul meu merge însă în altă parte – pentru că subiectul este, nu doar exodul evreilor, în sensul cursului Dunării, ci "istoria vaporului" care, în acel an, 1940, după ce face drumul în jos, până la Sulina, se așterne pe navetă: Reni – un port în Iugoslavia (Zemun? Smederevo?), transportîndu-i pe Germanii colonizați în secolul trecut în Sudul Basarabiei.

Cei care au montat pelicula filmată de căpitanul Andrasovicz din Budapesta nu sunt grijulii cu cronologia, nici cu adevărul istoric. O perlă:

"După intrarea sovieticilor în Basarabia cedată, primul grup etnic arestat și deportat: Evreii..."

Bine-bine, îi urîm noi pe ruși, dar nici chiar așa, până la a falsifica adevărul. Primul "grup etnic" arestat-deportat de sovietici din teritoriile românești ocupate în 1940 a fost alcătuit din... români. Evreii au constituit, pe întreaga durată a ocupației rusești: 28 iunie 1940 – 22 iunie 1940, așa cum toată lumea știe, cel mai... auxiliar grup al ocupantului. Rușii, Ucrainenii, Polonezii refugiați în Basarabia înainte de Cedare au fost primii care au **fugit** și mai departe, în interiorul României – fiindcă știau ei ce știau...

"În vara anului 1940, ca urmare a pactului Ribentropp-Molotov, Germanii din Basarabia au fost recuperați de Al Treilea Reich..."

Prea pe scurtătură explicația: Pactul a avut loc la 23 august 1939.

Apoi: nu era deloc vară – judecînd după imaginile filmate. Pe refugiați i-ai fi luat drept "indigeni", după îmbrăcăminte: cojocele de oaie (unele cu "floricele), căciuli țuguiate, din care întâlnești numai la Românii

din Basarabia, în nici un caz la ucraineni ori la ruşi. Înseamnă că evacuarea lor a început spre toamnă, ceea ce înseamnă că Nemţii au rămas pe loc, în Basarabia ocupată de sovietici, terorizată de sovietici, măcar trei luni de zile, deci şi în luna august 1940 – fără a li se clinti un fir de păr de pe cap.

Din gura unei refugiate aflăm că, ei, în jur de 100.000 de germani, din vreo 140 sate (cel mai des pomenit în film: Paris...— de ce, doar, după *cum numele îi spune, Paris era un sat de colonişti francezi – să se fi...* germanizat?), au trebuit să-şi părăsească avutul, din care au putut să ia doar câte 40 de kilograme de persoană...

Nemţii colonizaţi în Sudul Basarabiei de ruşi, în locul moldovenilor alungaţi de pe pământul lor şi al stră-strămoşilor lor, primiseră câte 66 ha de fiecare familie. în 1940 au fost obligaţi să plece – prin repatriere – nu de frica ocupanţilor ruşi ci din ordinul Führerului lor, prietenul lui Stalin!

Pornisem să vorbesc de discursul unei nemţoaice – cam aşa:

"Am fost siliţi să părăsim pământul **nostru,** satele **noastre,** casele **noastre,** fabricile **noastre,** bisericile **noastre** – chiar şi staţiunea balneară a **noastră** de pe malul mării..."

Este adevărat, parţial. Casele, fabricile, bisericile erau ale lor, fiind făcute de ei, cu mâinile lor harnice de colonişti şi încă nemţi. Dar pământul? Uitaseră ce spuneau părinţii, bunicii lor, primii ajunşi pe pământul răpit de ruşi Moldovei? Nu le va fi sunat stranie informaţia potrivit căreia...

«...când am ajuns noi acolo [în Basarabia de Sud] n-am găsit nimic, doar ziduri afumate, însă nici un om. Noi ne-am aşezat pe un pământ virgin...»

Curat virgin – *dacă nu mai era picior de om... – dar zidurile?,* şi încă afumate? Nemţi-nemţi, dar chiar aşa de opaci să fie cu toţii? Sau e doar opacitatea colonistului de pretutindeni?

Cam tot aşa judecă şi "les pieds noir" francezi pământul Algeriei. Atât că ei nu pretind că la sosirea lor, Algeria era netocmită şi goală...

Desigur, Nemţii colonişti în Rusia de atunci erau oameni harnici, pricepuţi, care au făcut minuni în haosul scitic. Dar nu am ştire de măcar o întrebare întru informare: înainte de instalarea lor prin voinţa autorităţilor ruseşti cine locuise acolo? Ce se întâmplase cu "indigenii"?

în Rusia propriu-zisă, într-adevăr, coloniştii se aşezaseră în pustiu. Dincolo de Nistru, întemeiaseră aşezări. Dar nu în Sudul Basarabiei – poţi folosi cuvântul întemeiere când îţi pui temelia casei tale peste temelii-ruine afumate?

Că nu erau ei, coloniştii nemţi chiar atât de inocenţi – prin neinformare – o mărturiseşte, printre altele chiar... îmbrăcămintea de iarnă a lor, cei care, pentru întâia oară în viaţă, cunoşteau, în sfârşit... refugiul, nu colonizarea (deci provocarea refugiului băştinaşilor); retragerea, nu doar ducerea; pierderea, nu doar câştigul – îţi dai seama: 66

hectare din pământul gras al Bugeacului, pentru fiecare familie, scutire de dări şi de armată – să tot trăieşti, colonist neamţ, supus rus, în locul românilor alungaţi! încă o dată: cojocelele de oaie şi cuşmele purtate de nemţi erau româneşti, nu ruseşti – nici nemţeşti. În secolul care se scursese se atinseseră de localnici, aflaseră câte ceva despre "aborigeni"şi despre modul în care ei, străinii, îi dislocuiseră pe băştinaşi.

Nici un regret, nici o întrebare neliniştitoare nu i-a bântuit pe "bieţii repatriaţi". Dacă Ţarul le dăduse pământul acela, li-l dăduse din buzunarul lui, de Ţar al tuturor ruşilor – deci şi al tuturor Rusìilor!

La un moment dat, un colonist spune:

"Abia aşteptam să ne întoarcem în Rai – în Germania..."

De crezut, nu? Deşi, ei când plecaseră din împrejurimile Varşoviei (!) în 1814, apoi în 1833, din Würtemberg, o făcuseră pentru că li se promisese Raiul – şi îl găsiseră şi îl locuiseră, peste un secol. Nemţii colonizaţi în Basarabia trăiseră, până în 1940, în altă lume decât ne-nemţii care-i înconjurau, atât sub administraţie rusească, cât şi sub cea românească, după 1918. În Basarabia de Sud nemţii trăiseră în Rai – chiar faţă de consângenii lor rămaşi în Vaterland.

Când neamţul acela – refugiat şi el, reintrat în rândul oamenilor – spune că abia aştepta(u) să se întoarcă în Rai (în Germania), rosteşte adevărul. Numai că acest adevăr avea "vârsta" de câteva săptămâni – de când primiseră ordinul de evacuare. Iar ei, Nemţii erau evacuaţi – nici un neamţ din cei 100.000 nu a fost măcar înjurat de proaspeţii ocupanţi, necum să fie bătuţi, arestaţi, deportaţi, asasinaţi, de bolşevici, ca basarabenii băştinaşi.

Imaginea "Raiului-Germania" a durat cam două luni – repet: între plecarea din Basarabia, adevăratul Rai, pentru ei, coloniştii avînd supradrepturi – şi "repatriere". Ajunşi în Germania, coloniştii din Basarabia, nemţii "repatriaţi" au fost internaţi în lagăre – iar de acolo duşi în Polonia şi "repartizaţi" în casele plonezilor alungaţi! (pentru primul grup de colonizatori, cei din 1814, cercul se închisese: tot de acolo plecaseră bunicii, străbunicii lor...).

O femeie spunea că ea ar fi protestat pe lângă funcţionarul repartitor, însă acela a somat-o să aleagă: ori acolo, în Polonia, în casele polonezilor – ori înapoi, în Germania – în lagăr!

Tragică soartă. Eu însă, ca mereu alungat (nu "recuperat", nu recolonizat ca ei), nu am rezerve de compasiune pentru ei, cei care vorbeau de "pământul nostru" şi de "staţiunea balneară a noastră" – purtînd numele, nu de Sofienthal, nici de Neufeld – sate din apropierea Lacului celebru, concurent al Tekirghiolului – ci tot cinstit-tătăreşte: Budaki.

(...)

Vineri 22 octombrie 1999

Azi am avut o surpriză: am dat, printre "hârtii vechi" peste o scrisoare. Cu o caligrafie îngrijită, de **profesoară** de română, începe cu: "Stimate domn", numără 5 pagini, este/era expediată din "Cluj-Napoca", în urmă cu peste 22 ani, la 16 martie 1977. Semnată: "Dumitru Mircea".

O primisem prin 25 martie (tot 1977, desigur), cea pe care o amintisem în **Culoarea curcubeului**, la capitolul VIII "Scrisorile". Acolo, în carte, o rezumasem inexact.

De ce ? O voi fi avut când redactam cartea de mărturii, dar nu şi în faţa ochilor, altfel aş fi vorbit despre ea în deplină cunoştinţă de cauză. Or n-am făcut acest lucru. Fiindcă...

De necrezut, dar adevărat: văd scrisoarea pentru a doua oară. Prima: când, la Bucureşti, pe Aleea Compozitorilor nr. 20 din Drumul Taberii, am scos-o din cutia poştală şi am citit-o acolo, pe loc, în diagonală...

Am mai povestit – în volumul pomenit: cu toate că de când fusesem interzis de a mai publica din 1970, fiindcă trimisesem manuscrise în Occident, consecinţă: cutia poştală nu mai găzduia decât chitanţe de chirie şi alte hârtii administrative, corespondenţa propriu-zisă fiindu-mi oprită de Securi-tate – începînd din jurul datei de 25 martie (Bunavestire!) am început a primi şi scrisori – a, nu de la prieteni, nu de la necunoscuţi care m-ar fi simpatizat – ci numai şi numai "scrisori indignate", fie de la anonimi, fie de la persoane cunoscute, măcar după nume. Am primit, deci, astfel de misive de la exilaţi obosiţi, deveniţi colaboraţionişti ai Securităţii (Bârsan, Barbu Niculescu) de la "profesori indignaţi" (de la Craiova, de la Suceava, de la Ploieşti – din anturajul lui Quintus), de la "preoţi indignaţi" (şi ei!— Gheorghe Pop şi Mihai Ciobanu de la Reghin, Nicolae Dinu de la Breaza), apoi din partea unor "confraţi": Dan Zamfirescu, Valentin Berbecaru, Alecu Popovici, H. Zalis, Dumitru Mircea...

Nu ţin minte momentul imediat următor primirii scrisorii de la Dumitru Mircea (fiind atât de apropiat de arestare – o săptămână – nu apucase să se aşeze, să prindă rădăcini în memorie), deci nu pot explica prezenţa acestei "epistole" printre hârtiile ajunse în exil; nici "absenţa" ei în momentul scrierii **Culorii curcubeului.**

Acum (după 22 ani!) constat că Dumitru Mircea nu mă trata cu calificative insultante, cum reţinusem. Există însă ceva şi mai murdar decât insultele.

Deşi nu fac publice decât propriile scrisori, m-am hotărît să o reproduc aici. Ceea ce mi-a expediat, în martie 1977, scriitorul Dumitru Mircea ar fi putut foarte bine să apară în *Scînteia*, măcar în *Răcnetul proletar* ghin Cluj. În afară de faptul că, scrisă de mână, localizată: "Cluj-Napoca", plicul avea adresa mea bătută la aceeaşi maşină ca şi celelalte "scrisori" – de la Berbecaru, Zalis, Alecu Popovici, Dan Zamfirescu –

textul are valoare în sine. Nu în **Culoarea curcubeului,** ci altundeva observasem că opera capitală a lui Dumitru Mircea, **Pâine albă**, nu fusese doar un exemplu, un îndreptar, mai corect: un rețetar (alături de **Mitrea Cocor** al Sadoveanului), ci "o capodoperă a suprarealism-socialismului". Nu era nici măcar (doar) prost – fiindcă nu era roman, nu era literatură – ci altceva...

Nu-mi fac nici o iluzie: dintre cei de vârsta mea dacă se vor găsi trei-patru care să înțeleagă și să guste acest produs datat: 1977, datînd din 1950. Bănuiesc: cititorii avînd sub 50 ani nu vor înțelege motivul reproducerii scrisorii lui Dumitru Mircea în jurnalul meu. Ba unii – ca C. Țîrlea – vor crede, sincer, că...

a) *ei* (pluralul de la Țîrlea) nu văd unde e buba: *ei* "nu citeau, la acea dată", literatura lui Dumitru Mircea, și de ce n-am admite că autorul era sincer când îmi scria ceea ce și cum mi-a scris;

b) *ei* (idemii), bagă mâna-n foc: Dumitru Mircea, în scrisoarea mie adresată "a vrut să ironizeze" limba de lemn a activiștilor precum și pseudoliteratura realist socialistă din timpul stalinismului...

Pentru cei ce nu vor înțelege ce caută C. Țîrlea, aici, îi invit să recitească măcar finalul textului "Spune-mi alături de cine semnezi..." din jurnalul de față, de la 30 august (1999). Din citatele produse de mine se poate lua cunoștință de gândirea lui C. Țîrlea, nu radical diferită de a majorității "intelectualilor" (mai ales a literatorilor") din generația sa și de după – acolo exersată în replica pe care mi-o dă în legătură cu scrisul lui N. Manolescu. Scrisoarea – iat-o:

Stimate domn,

Mi-e destul de greu să încep rîndurile de față, căci mă adresez unui om cu care poate mi-am întretăiat cărările trăind, fără a ajunge să-l cunosc. Dar, mă îndemn singur, elementul acesta al relațiilor omenești are puțină importanță în raport cu ceea ce izbutim să aflăm despre un seamăn al nostru care, printre alte nimicuri (de uriașă importanță!) ale vieții, are curajul – ca și mine – să se angajeze într-un nemilos și neîncetat dialog cu sine însuși, avînd la îndemînă în această luptă aprigă și dură doar o firavă peniță și o foaie de hârtie... și să creeze cu ele o lume care-i a lui și ar dori-o să fie a tuturor. Omul acela își spune scriitor și are teme-iuri zdravene să fie mândru de îndrăzneala lui, căci zămislirea lumii sale, sau a lumilor sale aduce a forță demiurgică...

Din păcate, de aici și până la infatuare (ce ființă paradoxală este omul; poate fi mare sau mic atât de ușor!), la pierderea simțului proporțiilor, a răsturnării temeliilor de comparație între subiectiv și obiectiv rămîne foarte puțin loc!

Mi se pare că de primejdia asta n-ai reușit nici domnia ta să scapi. Am auzit mai demult că ai scris ceva și ai trimis peste graniță să ți se

tipărească, închipuindu-ți că noi, ăștia de pe-aici, care cum vom fi sîntem atît de mărunței, și mai ales atît de nepricopsiți la minte că nu sîntem vrednici să te apreciem: "iată, domnule, o carte pentru care merită să-ți pierzi nopțile – și s-o scrii, și s-o citești!" în nemernicia noastră – cum ar zice Sadoveanu – strălucirea măriei tale s-ar fi drămuit cu scădere și s-ar fi stins. Că, de-o vreme încoace – iar domnia ta spune de cînd – altceva nu se face în țărișoara asta decît să se spulbere valori: înaintașii au fost puși la zid, ciobanul Mioriței ucis a doua oară, scările lui Manole, făuritorul, retezate iar, Făt-Frumosul basmelor (Harap-Alb) al lui Creangă) zăvorît în fîntînă pînă ce se juruiește că se supune orbește și cine știe cîte alte grozăvii s-or mai fi făcînd pînă s-a ales robul lui Dumnezeu, scriitorul din domnia ta, să se ridice cu glas mare întru apărarea bietului norod al României lipsit de drepturi și supus la cazne diavolești!

Prin urmare, lumea zămislită de domnia ta, trebuie zor-nevoie s-o înlocuiască pe cea reală, altfel se duce dracului tot!

Numai că memoria noastră este nemaipomenit de îndărătnică. Drepturi din alea după care tînguie și tînjește "omenia" domniei tale au mai fost pe-aici și încă le mai simțim urmările, de și ne zdrobim mîinile și cîtă brumă de pricepere avem ca să le ștergem... Iar dacă scriem și descriem ce facem, tot noi sîntem cei învinuiți de fals și mituire!... domnia ta uită că atît de multe drepturi au fost pe-aici, că, printre ele, nu s-a mai găsit loc pentru unul singur, unul mărunțel și neînsemnat, acela spus cu inegalabilă modestie în viersul eminescian despre cam ceea ce vrem noi să apărăm, adică să fim și noi odată și-odată stăpîni pe amărîta noastră viață și țară, să încercăm o cale nouă, fiind că celelalte s-au dovedit cu toate dezastruoase pentru noi și să acceptăm niște cîrmuitori mai altfel – să-i vedem, se laudă sau nu? – doar-doar s-or dovedi mai acătării decît cei pe care prea bine îi cunoscusem!...

Că nici calea asta nouă n-a fost și nu-i ușoară, nici ferită de asperități, de dramatism și durere și nedreptate, iar e adevărat. Se vede treaba că, în moara lumii fiind, poporul nostru nu poate ajunge la nimica fără încercări... Se mai vede că lumea n-a ajuns încă la destulă înțelepciune pentru ca nașterile să se facă fără dureri. Cu atît mai puțin cele de natură socială. în vîltorile de acest fel nu-i de mirare că omul, ca individ, sau ca ființă sacră dar neajutorată, sau chiar ca forță colectivă – dacă e să vorbim pe șleau – suferă. Imaginația omenească experimentată a creat pînă și mitul suferinței lui Hristos care, ca să biruie, a trebuit mai întâi să fie părăsit de ai lui, să urce Golgota și să fie răstignit. Este ceea ce credința lumii noi (noi îi zicem ideologia socialistă) care se maturizează și în țara noastră, ar dori să elimine din viața omenirii. Și poate că aduce ceva în direcția aceasta.

Acel "ceva" se raportează exact la drepturile omului, ca individ cu identitate și ca element social. dreptul omului nu coboară cu hîrzobul din

cer; el se făurește, se exprimă și se afirmă numai în cadru social – se știe demult – altfel este vorbă umflată, deșartă și fără acoperire. Nu există drept al omului împotriva societății, ci numai dreptul omului de a lupta pentru sau împotriva unei orînduiri... Asta da. Să lupte. Și luptă. De multe ori cade răpus, nimicit. Dar ideile rămîn, iar cele drepte, cele care folosesc societății, înving.

Este adevărat că, în cadrul societății contemporane românești, al realității noastre socialiste, sînt și realități care nu ne plac. Păi, ia să vedem, ce fel de drepturi aș avea eu, ca cetățean al României, dacă nu l-aș avea pe acela de a nu-mi place tot? Am dreptul să nu-mi placă totul, să văd imperfecțiunea, să mă bat pentru mai bine. Să mă bat, nu să cîrtesc pe de laturi. Să mă înham la treabă, să pun umărul cu nădejde și răspundere. Și în orice împrejurare să mă străduiesc pentru dreptul de a răspunde muncind. Iar dacă ceva nu-i bine, sau nu-mi place de și ar fi posibil să fie bine, subiectiv vorbind, am dreptul – ba chiar și obligația – să mă ridic între cei care trudesc împreună cu mine și să spun ce cred eu că nu-i bine și se cuvine îndreptat. Aceasta decurge din dreptul cucerit de poporul meu de-a fi stăpîn la el acasă, că-i place, că nu cuiva, iar dacă unora sau altora nu le place, nu-i obligă nimeni să ne laude și să ne aplaude. Dar să se împotrivească nouă? îi privește. În orice fel de luptă există și riscul de a ieși bătut... Mai ales atunci cind dreptatea nu-i de partea ta. Nu forța: cu forța nu poți supune oamenii la infinit.

Sînt de acord cu domnia ta că ai dreptul să zici că te zbați pentru drepturile omului. Numai că nu ești singurul exponent al acestui drept. Mai sînt și alții în țara asta care o fac, în fiecare clipă, de la un capăt la altul al țării, și de sus pînă jos. Pînă și modestul semnatar al acestei scrisori. Dar o facem cu modestie și cu un anumit rost, anume pentru dreptul cel mai sfînt dintre drepturi: să mă simt liber și stăpîn în țara mea, iar alături și împreună cu mine să se simtă – și să muncească pentru asta – toți cei care vreau binele țării mele și al celor care îi țin ființa și o înalță. Așa cum pot și se pricep. Asta nu înseamnă că totul la noi e perfect sau că noi sîntem perfecți, nici că respingem părerile, sfatul și ajutorul altora. Nu. Ci căutînd să ne descurcăm cît mai potrivit cu scopurile și puterile noastre, sperînd că astfel creștem în stima celor care încep să ne cunoască.

Apropos de asta, am umblat și eu și umblu mult prin multe țări, cu treburi oficiale sau ca turist. Am văzut și cunoscut realități la care și noi jinduim demult, mai ales legate de civilizație și bunăstare. Cunosc și meleaguri mai năpăstuite decît țărișoara noastră pe vremea otomanilor. Nu m-a împiedecat nimenea să mă duc, dar nici nu există ceva pe acolo, pe nicăiri, ca să mă rețină de a mă întoarce. Ar fi ca și cum aș scuipa pe o sfîntă țărînă a moșilor și părin-ților mei, ca să nu mai vorbesc de obligația și de dreptul de a face ceva, cît pot, pentru țara mea, aici, unde

trebuie muncit ca să-i ajungem pe alții. Că încă n-am văzut brazdă să se răstoarne fără mînă omenească și să dea rod, nici zid să se înalțe pentru adăpost, nici fîntînă să se sape singură în calea însetaților... Ci am văzut peste tot muncă omenească. în acele țări excelent organizate, iar la noi nu-i ca acolo și trebuie să învățăm cum s-o facem. Știu că sînt unii pe-aici care vor să trăiască în alte părți ale lumii și fac larmă mare că nu-s lăsați să se ducă unde le taie prin cap. Poftim! Ba îi lasă, știi domnia ta prea bine. Dar nu pe toți. Fiind că mulți, după ce s-au ajuns aici, vor s-o întindă hoțește și să muncească numai pentru sine, folosind aiurea capitalul investit în ei (și nu numai material!), pe care ni l-au luat de la gură. Eu le zic ăstora trădători. Scurt. Le mai poți zice și hoți, căci au profitat și s-au înfruptat din truda noastră, iar cînd să se achite de obligații fac pe apărătorii libertății! Care libertate? Libertatea de a-ți fura țara? De a-ți părăsi vatra unde ai fi de folos și ți s-a acordat încredere?

Vei zice domnia ta că da, e o rațiune asta, dar sînt destule cazuri, de altă natură, iar noi ne proțăpim pe poziția lui nu... împotriva libertății oamenilor de a circula în lume. Hai să fim serioși... Și să vedem noi cîtă obiectivitate este la fiecare caz în parte!

Iată cam la acestea m-am gîndit auzind că domnia ta cerșește nu știu ce drepturi pentru poporul român de la nu știu cine. În privința asta pot să-ți reamintesc un adevăr pe care, ca român, nu pot crede că-l respingi: poporul român și-a cucerit drepturile singur, n-a așteptat mila nimănui. Și o face în continuare. O va face mereu, fără zarvă asurzitoare, ci cu demnitate și rațiune și, mai ales, cu omenie! Ca nu cumva drepturile lui să le încalce pe ale altora, sau ca unul dintre noi să aibă mai multe drepturi decît seamănul său... Vei spune că numai un orb nu vede cîte diferențieri de acest fel sînt la noi și îți voi răspunde domniei tale că-i adevărat. Treaba asta, cu diferențierile între oameni, nicăieri în lume nu-i soluționată echitabil, de ce să i-o punem numai socialismului în cîrcă? Numai pentru simplul fapt că socialismul și-a luat în sarcină și o astfel de soluționare echitabilă, cît mai în folosul societății umane? Și-a luat-o și recunoaște deschis că încă n-a reușit. Mai degrabă ar fi de recunoscut cinstit că, prin atîtea încercări trecînd, socialismul n-a fost lăsat să se preocupe de ceea ce este propriu, nici la noi, ci a fost și este încă, mereu și neîncetat obligat să lupte pentru afirmare – apărîndu-se. Dacă undeva în lume și în experiența umană ar fi vreo soluție mai de doamne-ajută, pentru fericirea oamenilor, cel dintîi socialismul și-ar însuși-o. Dar nu-i. Și trebuie găsită. Noi spunem că avem datoria și dreptul să o găsim. Poate că pînă la urmă vom reuși.

Pentru drepturi de acestea ar cam merita și domnia ta să te aprinzi, restul miroase a flecăreală aiurită și fudulă. Nu te oprește nimeni să te prinzi la treabă cu toată răspunderea, în efortul mare al neamului și ai să

vezi atunci cîte drepturi are omul în România, chiar mai multe decît crezi. De ce, adică, domnia ta ai fi o excepție: să ceri într-una și să nu faci nimic pentru ceea ce pretinzi?

Cu speranță în înțelepciunea omenească,
Dumitru Mircea
Cluj-Napoca
16 martie 1977

Sâmbătă 23 octombrie 1999

Să mă apuc acum să fac analiza textului lui Dumitru Mircea? M-am dedat, epistolar, la astfel de încercări cu – în ordine cronologică: Ovidiu Pecican, Marta Petreu, Mircea Țicudean, Ruxandra Cesereanu, M.C. Oros, I.I. Ică, Laszlo Alexandru... Am obosit. Nu mai am nici energie, nici chef de cursuri de alfabetizare. Așadar, n-am să explic *de ce* – să produc și probe! – Dumitru Mircea s-a făcut, în scrisoarea cu pricina, scrib de stat, de partid, de Securitate. Scriu în jurnalul meu, personal, nu explic băbește, cu desene, unor băieți și, altfel, fete ceea ce trebuiau să știe și singuri (iată, nu spun *unde* eram și *ce* făceam eu la vârsta lor cea din decembrie 89).

Aștern pe hârtie observațiile următoare:

a) Dumitru Mircea este și în scrisoare leit cel din suprarealista-i literatură: un, probabil, bunicel profesor de română la el în sat (bine: în cartierul său din oraș), însă nu mai mult. "Stilistic" (dar stilul este omul, nu?) se apropie de Lăncrănjan. Îi unește tradiționala ne-stăpânire a limbii române, amândoi folosesc impropriu anume cuvinte – altfel gliiste, adiind reavăn, a țărână... îi despart "maeștrii": Lăncrănjan trage (dar nu ajunge) spre Slavici și Rebreanu, D. Mircea trece munții la Moldova (Creangă, Sadoveanu), producînd efecte grotești;

b) Dumitru Mircea va fi scris ceea ce îi ordona Securitatea (iar ordinul nu se discută), însă la el nu a fost o simplă comandă (prompt executată – de Zalis, Zamfirescu, Berbecaru). în textul lui sare în ochi intervenția hotărîtoare a unui "consultant" al Securității, stăpînind nu doar dialectica marxistă (cea avînd formă și mers de tanc: calcă în șenile totul, nu se poticnește în adevăr, cu atât mai puțin în bun-simț); ci și teoria și practica dezinformării. Nu va fi vorba de un securist, ci de, cum am mai spus, un "consultant". Radu Mareș a publicat în ultimul număr din *Vatra* continuarea amintirilor sale de la *Tribuna:* apare acolo un personaj straniu (și perfect verosimil): el ar fi putut fi consultantul semnatarului scrisorii;

c) (Re)citind scrisoarea lui D. Mircea datată: 16 martie 1977, am avut senzația de déjà vu, déjà lu.

Unde, când și sub semnătura cui am mai întâlnit "luări de poziție", "critică constructivă", "condamnare hotărîtă"a faptelor mele (scrisul fiind și el, faptă) – cu superioară ignorare a adevărului, deci a citirii cărții

discutate, deci a citatelor, cu o nesfârşită siguranţă că nu va exista în veac contestaţie, necum contraatac din partea "victimei"?

Cum unde? în presa literară românească, scrisă şi vorbită, din 1997, despre **Jurnal I-II-III**, sub semnăturile: D.C. Mihăilescu, Ştefănescu, Pruteanu, Zaciu, Manolescu, Dimisianu, Bianca Balotă, Ţepeneag, Alain Paruit, Adameşteanu, Iorgulescu, Buduca, Mariana Codruţ, Monica Lovinescu. Deosebiri între demascatorii mei din 1977 şi cei din 1997:

"Cei dinainte" cu excepţia indivizilor de teapa lui Eugen Barbu, V.C. Tudor, Fănuş Neagu - m-au atacat din constrângere: unora li s-a cerut (şi ei s-au executat), alţii ştiindu-se cu musca pe căciulă (Piru, Zoe Buşulenga, Virgil Carianopol) s-au grăbit să "dea dovadă", pentru ca Securitatea să închidă ochii (sic) faţă de unele păcate ale lor, reale ori imaginare.

Dar cei din 1997?

Desigur, nu mă aşteptam la unanimitate în elogiere, însă nici la campanii-organizate ca cele puse la cale de revistele *22* şi *România literară.*

Oricâtă ură ar fi adunat cei încondeiaţi de mine în **Jurnal**, aceasta nu ar fi putut uni sub stindardul "apărării breslei" atâta scriitoricime ofensată.

Decât dacă între aceştia, cei de "după Revoluţie" şi bieţii oameni sub vremi agăţaţi de Securitate şi siliţi să facă muncă de auxiliari ai Puturosului Organ există o mentalitate comună:

De om-nou, de piteştizat. Bine-bine, astfel s-ar putea vorbi (la o adică) despre scriitorii neexilaţi - dar Ţepeneag? Dar Balotă? Dar Barbăneagră? Dar Monica Lovinescu?

La această întrebare vicioasă - vicios fiind, refuz să răspund.

Luni 25 octombrie 1999

(...)

Simt că, în comentariul la scrisoarea lui D.M. nu am spus tot ce ar fi trebuit să spun. N-ar fi exclus să fie doar o impresie: într-atât m-a consumat constatarea "continuităţii", încât simt nevoia să zic şi să zic şi să zic... Poate că am să adaug băgarea de seamă: "preistoria" nu începe în 1977, când este aşternută pe hârtie scrisoarea cu pricina, ci cu un bun sfert de secol mai devreme, fiindcă Dumitru Mircea nu se schimbase deloc din momentul "elaborării" para-romanului său **Pâine albă.** Dacă a fost publicat (şi premiat!) în 1952, atunci va fi fost scris (sic!) în 1950. Exemplu-model îi fusese **Mitrea Cocor,** editat în 1949 - ca să vezi: în urmă cu exact 50 ani...

Ce să înţeleg: că, aşa cum este observabilă o continuitate în bine (Nichita, Sorescu, Ion Alexandru, Buzea, Blandiana), în sensul că nu ieşeau din neantul provocat de iarna realist-socialistă, ci continuau ceea ce se întrerupsese în 1948 - aşa poate fi urmărită o continuitate în rău; în

troglotitism. Iar acesta nu începe odată cu năvălirea comuniştilor, poate fi urmărit "în sus" la Nichifor Crainic, cel care punea în *Gândirea* întrebare-îndemn: "Şi dacă l-am bate?" – pe Panait Istrati care, în 1935 anunţase că se întoarce să moară în ţara şi a lui, România.

De mirare şi de durere: fiica reperului moral E. Lovinescu se ia după turma mioritică (sânt băiat bun: adevărul fiind că în multe fapte rele ciobanul a fost ea).

îmi vin în minte patru, din care, fatal, trei sunt legate de mine:

a – neonestitatea cu care a "tratat" evenimentele din iunie 1989 – crezîndu-se ameninţată de cvadriga Ţepeneag-Breban-Nedelcovici-Sorin Alexandrescu, a căutat ajutor **şi** la mine, dar simultan cu văicărelile sale pricinuite de aflarea a tot alte agresiuni ale "răilor", ea ducea tratative, accepta întâlniri chiar cu aceia; fără a mă avertiza şi pe mine (măcar pentru că, din proprie iniţiativă promisese);

b – tentativa (reuşită) de a mă elimina de la "masa tratativelor" cu Liiceanu (alcătuirea portofoliului editorial, în februarie 1990) şi "substituirea" mea cu... Berindei şi cu fata Cornii;

c – complicitatea activă cu Liiceanu – abia mai târziu am acceptat-o, deşi o observasem atunci, pe loc: "sfaturile" pe care le dădea "bietului Gabriel" de a nu-mi publica **Scrisorile** şi **Articolele**, de el cerute, descurajările (editoriale) la care mă supunea în permanenţă – rezultatul fiind logic, cel urmărit: scoaterea mea din "competiţie" (care competiţie, Dumnezeule?, competiţie cu cine, Isuse Hristoase?) începînd prin retragerea din librării, depozitarea, trimiterea la topit a **Culorii curcubeului** – de "operaţia de măturare", cum se spune în termeni de spionaj-terorism, ocupîndu-se trupa, comandată de G. Adameşteanu;

d – (iată, s-au făcut patru, nu doar trei!) – anatema aruncată : "îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma" şi binecuvântarea dată campaniei de presă împotriva **Jurnal**-ului **I-II-III.**

e – în fine, diriguirea iscălitoresei cu nume de jale, întru asasinarea postumă (iată că există şi aşa ceva) a lui Ion Caraion.

Mi s-a făcut rău scriind ceea ce de multă vreme îmi stătea pe suflet.

Marţi 26 octombrie 1999

Ieri am primit un plic mărişor de la Laszlo:

— *Memoria* nr 27, cu o lungă, dar strâns documentată mărturie a lui Camilian Demetrescu – documentată în sensul necunoscut de Românii de-acasă: sprijinită cu citate, cu date – verificabile, însă păcătuind prin... tăcerea numelui lui I.C. Drăgan, pilonul ceauşismului în Peninsulă – titlul: "Italia - exilul românesc şi stânga marxistă". Din ceea ce ştiu şi eu, Camilian Demetrescu a evocat cu fidelitate acea urâtă pagină a "italieniştilor" români;

— "Istorie – manual pentru clasa a XII-a" alcătuit de cinci autori, printre care şi Ovidiu Pecican.

La capitolul "Securitatea şi represiunea politică", sunt pomenit şi eu — cu un citat din **Gherla:** "M-am hotărît să nu-i uit în vecii vecilor, nu să mă răzbun, ci să nu-i uit şi mai ales, SĂ NU-I TAC!"

— cu un succint medalion (cu poză, mă rog frumos), la pag. 115:

"**Paul Goma**

"Scriitorul Paul Goma, cunoscutul dizident român al anilor '70 a avut o tinereţe marcată de biografia sa de basarabean refugiat în România. A fost arestat în 1956, ca student, în timpul revoltei din Ungaria, datorită unui conflict de opinii cu profesorii (deveniţi aproape anchetatori) de la Universitatea din Bucureşti. A scris numeroase cărţi al căror subiect este universul concentraţionar românesc. Este unul dintre cei mai cunoscuţi dizidenţi din fostele ţări comuniste, care au reuşit să atragă atenţia asupra naturii criminale a regimurilor de acest tip".

Iar la pag. 116, în capitolul "Forme de rezistenţă anticomunistă" subcapitolul "Proteste muncitoreşti şi intelectuale", există aces paragraf:

"În 1975 România se angajase, prin acordurile de la Helsinki, să respecte drepturile omului. Luînd ca exemplu mişcarea din Cehoslovacia numită *Charta '77*, scriitorul **Paul Goma** a iniţiat o acţiune de susţinere a acţiunii de la Praga, cu intenţia de a determina un protest similar împotriva regimului comunist din România. Deşi scriitorul era supravegheat în permanenţă la domiciliu, protes-tului său i s-au alăturat ulterior peste 200 de nume, reuşindu-se în scurt timp să se contureze o *Mişcare Goma*, fapt care a reprezentat **prima acţiune de opoziţie publică** de la instaurarea regimului comunist în România".

Laszlo mi-a mai trimis două texte:

— "Jurnalul unui jurnalist cu jurnal", purtînd indicaţia: "Cronică literară";

— "Părul de lângă drum" – replică la scrisele lui Ştefănescu despre volumul său **Orient Expres. Polemici.**

Azi am primit scrisoare de la Vasile Baghiu: lucrează la un cotidian şi... nu mai rezistă, vrea să emigreze.

Ce le poţi spune acestor oameni care au încercat totul, pe loc, în ţărişoară, dar nu şi-au găsit rostul: să nu plece din patrie? Să rămână pe baricade? Să prefere pâinea-rea? Nu le spun, decât: "Noroc!" într-un fel, "paşaportarii" deveniseră mai numeroşi decât ceilalţi în modesta noastră mişcare din 1977. Dar nu puteam să le interzic să semneze. Şi plecarea din ţară este un drept. Şi chiar dacă unii dintre semnatari, odată ajunşi în

Occident au fost dezamăgiți – ba chiar de-a dreptul nefericiți – nu m-am simțit vinovat de nefericirea lor. Pentru că plecarea era un drept – în principiu, nu și în viața de toate zilele în comunism; pentru a zmulge de la autorități acest drept elementar, oamenii riscaseră, renunțaseră la mult și la multe – astfel asumîndu-și "cucerirea".

Vasile Baghiu îmi scrie că a citit "ultimul jurnal" (Apocriful), în care scriu și despre textul său despre jurnalul lui Zaciu.

Mai departe... Pe unde s-a învârtit, în cercurile "scriitoricești", s-a lăudat (el spune asta) cu acest fapt – i s-a adus la cunoștință:

«"Paul Goma e contestat"»

Vasile Baghiu își mărturisește surpriza și revolta, față cu astfel de "tratament", îl frământă gândul să-i scrie lui Manolescu...

Da, domnule.

Eu nu sânt surprins, deși pentru întâia oară aud calificativul: "contestat". Nu este din familia: "bandit", "trădător de țară", nici măcar "resentimentar" (să trăiască nașa mare, Marta Petreu!), "netalentat", "bolnav", "nebun", turnător"...

Și iată cum se leagă lucrurile: ieri scriam aici despre Monica Lovinescu. Ce să fac: sânt obligat să revin. Și să bănuiesc – fără teama că voi avea o mie de păcate, față de doar unu, al ei.

Fiindcă acest termen: "contestat", dacă nu a fost formulat de Monica Lovinescu, în campania sa de eradicare a celui pe care regretă că l-a cunoscut, atunci l-a provocat – prin clamarea "durererii" sale de a se vedea "împroșcată cu noroi" de mine.

în lansarea acestui cuvânt văd și mâna lui Liiceanu; era cât pe ce să spun că Adameșteanu e incapabilă de asemenea performanță, mi-am dat peste mână: de ce să nu fie Gabriela în stare – de o măgărie?; și a lui D.C. Mihăilescu-Nu-i-Momentul.

Șovăi: să-i spun și Anei ce etichetă mai poartă omul ei? "*Contestat*"...?

Încă nu. Are ea alte pricini de supărare.

(...)

Sâmbătă 30 octombrie 1999

Am reușit să scriu:

Paris 27 octombrie 1999

De la CONTESTATAR *la* CONTESTAT...

Un recent prieten epistolar scriitor și jurnalist, locuind în provincie și-a vizitat în această toamnă confrații din Capitală. Ironizat (colegial, se înțelege), cu o remarcă nesfârșit de ironică, extrasă din

gândirea lui N. Manolescu: "Omul care a vrut să-l reabiliteze pe Goma – să încerce...", a explicat: din câte știe, Goma nu este condamnat, pentru a avea nevoie de... reabilitare; a deplorat că, la opt ani de la "revoluție", un scriitor interzis de comuniști timp de două decenii, continuă a fi interzis și de anticomuniști: că i se distrug cărțile editate, că nu are acces la periodice literare, că nu se scrie despre cărțile, totuși apărute...— pe scurt: este supus unui embargou...

însă nu mai era ascultat. Careva mai răbdător și-a exprimat mirarea că el, băiat tânăr, poet bun, excelent eseist, tată de copii, își compromite viitorul, angajînd corespondență cu Goma – ba chiar se laudă că e citat în ultimul volum din scanda-losu-i **Jurnal**... – încheind astfel:

«Paul Goma e contestat».

Prietenul epistolar îmi scrie că a fost uimit și revoltat, auzind din gura unor scriitori:

«(Scriitorul cutare, întâmplător: Paul Goma) e contestat»...

Nu, eu nu am fost nici uimit, nici revoltat aflînd *ce* mai sânt, în ochii confraților.

— în închisoare, în domiciliu obligatoriu eram calificat de *pleavă a societății, lepădătură reacționară, bandit, dușman al poporului;*

— din 1970, când am fost total interzis, eram (numai în *Săptămîna* lui E. Barbu, V.C. Tudor, Ulieru, Ciachir): *marele scriitor fără cărți* (preluată la oral de junele Dinescu dintre învățătorii săi Fănuș Neagu și Ion Băieșu), *trădător de neam și țară, venetic, câine, hienă;*

— din 1977, când m-am exilat, am fost, în gura "interiorilor": *vânzător de țară, agent CIA-MOSSAD-KGB,* iar în a "exteriorilor" (citește: securiștii și securizații – ca Lozovan – lucrînd în străinătate): *troțchist, jidan-rus, ovreu-ungur...* – în timp ce pentru urechile, altfel extrem de receptive ale "confraților literatori": *netalentat, scandalagiu* (pentru a suplini talentul absent);

– după 1990 – mai precis: din iunie (coincidență: atunci au fost Mineriada Sângeroasă, cea legitimată de Manolescu prin interviul luat lui Iliescu), am devenit, sub condeiul scriitorilor români rezistenți prin cultură: *veleitar, resentimentar, vindicativ, procuror, Golem, înjurător;*

— aflînd ce se povestea în jur că ar "trata" (vorba lui Brucan) cărțile mele și până unde împing "tratarea", bravii scriitoreți care făcuseră febră musculară de cât tremuraseră sub Ceaușescu, odată ajunși sub Iliescu, s-au speriat de "consecințele viitoare", drept care m-au calificat de *nociv, dăunător*, chiar *provocator*;

— În 1997, după apariția volumelor I-II-III din **Jurnal**, în campania de presă purtată de periodicele culturale *22*, *România*

literară, Dilema, Cuvîntul, România liberă, sub comanda tripletei de Aur: Liiceanu-Adameşteanu-Manolescu şi dirijată (din fosă) de Monica Lovinescu, "etichetele" au plouat: *calomniator, mincinos, trivial, abject, ingrat, imoral, gânganie (de a lui Kafka)* – (Pruteanu, D.C. Mihăilescu, Ştefănescu, Ţepeneag, Iorgulescu, Manolescu, Buduca, Simuţ, Borbély, Pleşu); delator, provocator, denunţător, turnător (Bianca Balotă, D.C. M., Ştefănescu, Geta Dimisianu, soţul de la ea); *bolnav, nebun, smintit* (Paruit, Geta Dimisianu, Ţîrlea, Ed. Reichmann, Ţepeneag, Zaciu).

înţeleg, că în acest an, 1999, iubiţii mei cobreslaşi au trecut cu "înalta preţuire" într-o nouă fază:

Până de curând îmi atribuiau calificative *(netalentat, resentimentar, duşman, turnător, nebun* – nu uit: *smintit*-ul, acordat de însuşiul Zaciu, Laureatul premiului "Funar").

Un calificativ poate fi adevărat sau nu, apropriat sau ba, acceptat de cititori ori respins, rămâne sau dispare după o săptămână...

...Pe când: «Paul Goma e contestat» a făcut saltul la o stare, la constatare – la ***constatativ***. Aceasta riscă să devină definitivă – când spui despre cineva: «X e contestat» – l-ai, nu doar interpelat, apelat, epitetat, injuriat – ci l-ai – definitiv – lichidat; asasinat.

în fine, aşa îţi place să crezi...

Deci: din contestatar (calificativ acceptat de mine, spre deosebire de disident) am ajuns... contestat.

Chiar de n-am fost revoltat, nici uimit, ceva-ceva tot am resimţit, auzindu-l. Acel ceva ar putea fi numit: tristeţe. M-am întristat, fiindcă, iată, erau confirmate şi temerile aceste.

în volumului II al Jurnalului (**Căldură Mare**), textul **Unde am greşit**, în capitolul "Monica Lovinescu" aminteam câteva împrejurări în care simţisem: din vara anului 1989, ("Afacerea Uniunii Scriitorilor Interni din Exterior") prietenia cu Monica Lovinescu şi cu Virgil Ierunca începuse a cunoaşte momente stranii, sucite, de neînţeles (şi de neacceptat). Le luasem ca pe nişte incidente, inerente relaţiilor (prea) îndelungate, precum şi a tensiunii în care ne aflam cu toţii, atunci – însă, îmi imaginam că, secundare fiind, nu puteau periclita esenţialul.

Din nefericire, nu s-a întâmplat cum sperasem. "Secundarele" s-au repetat, s-au înmulţit, iar după 22 decembrie 1989 au copleşit, sfârşind prin a sufoca prietenia noastră. Partea mea de vină în această catastrofă? Probabil aceea de a nu fi acceptat ca, pe altarul prieteniei-cu-orice-preţ, să sacrific adevărul, în general, în special ideea despre contractul moral numit: prietenie.

Recapitulez acele nenorocite momente:

— *iunie-iulie 1989:* Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca terorizaţi la gândul că "Uniunea Scriitorilor Legală" pusă la cale de Breban, Ţepeneag, Brie, Nedelcovici, Sorin Alexandrescu, Damian Necula le va periclita tribuna Europei libere, şi-au mobilizat prietenii întru apărare. Iar prietenii (Marie-France Ionesco, Rodica Iulian, Oana Orlea, Alain Paruit – şi eu) au rămas lângă prietenii lor tot timpul "crizei". Numai că, *în octombrie* Monica Lovinescu (cea care ne isterizase pe toţi, pe mine împingîndu-mă să-i atac pe Ţepeneag, pe Nedelcovici, pe Breban, pe Sorin Alexandrescu) se şi angajase, senină, în tratative cu Ţepeneag. Am aflat întâmplător, din altă parte, abia *în 14 noiembrie,* că deşi D-sa propusese, impusese: nimeni dintre noi, agresaţii, nu începem discuţii cu agresorii, fără a-i încunoştiinţa pe ceilalţi, "recomandarea" era pentru căţei, nu pentru Monica Lovinescu...

Acesta a fost un episod nenorocit, inacceptabil, insuportabil: Monica Lovinescu se dovedise a fi, nu propovăduitor al est-eticii, ci biet om sub vremi, speriat de moarte, înnebunit de perspectiva "înlocuirii" şi care încearcă să-şi păstreze slujba cu orice preţ; deci şi cu acela al abandonării (iată, nu am spus: al trădării...) prietenilor, cei care în momentele grele fuseseră alături; cu preţul nerespectării cuvântul dat, al nerespectării adevărului, ba, în continuarea logicii infantilo-dâmboviţene – ea, fiica lui E. Lovinescu!— acuzînd de... neţinere-minte, de rea-credinţă, chiar de ostilitate – pe cei ce se mirau de "schimbările de tactică"...;

— *în 18 ianuarie 1990:* deşi rămăsese stabilit: la întâlnirea cu Liiceanu (în vederea alcătuirii portofoliului editurii Humanitas), să particip şi eu, ca singurul avînd experienţă editorială occidentală, Monica Lovinescu, în ciuda promisiunilor repetate vreme de o săptămână, zilnic, nu m-a anunţat; în schimb, poftiţi, consultaţi în materie de literatură şi editură: Berindei şi fata Cornii. Am fost cu atât mai amărît de neconvocare, cu cât abia cu două luni înainte, *la 4 noiembrie 1989,* de cum avusesem promisiunea lui Jack Lang, ministrul francez al Culturii de a finanţa o revistă culturală româno-franceză, m-am şi înfiinţat la Monici. Pentru a o face – împreună. Nu bănuiam că va veni un 22 decembrie 89 care va schimba, nu doar Timpul, ci şi Omul.

Omul Monica Lovinescu s-a dezvăluit a fi meschin, intrigant, calcu-lator: mai putea fi Goma util? Nu: Goma e rigid, nemaleabil, impermeabil la nuanţe, refuză necesarele, omeneştile acomodamente, tratative, compromisuri. A fost bun, în fine: de trebuinţă – înainte, în "ilegalitate", însă acum, că... am murit şi sântem liberi, constituie mai degrabă un handicap, o piedecă, o ghiulea de piciorul culturii noi, liberate la 22 decembrie fix...

Drept care Monica Lovinescu şi cu Virgil Ierunca au început a da unor oameni (dealtfel prieteni şi ai mei) deveniţi personalităţi, sfaturi utile, indicaţii preţioase – de genul:

«Nu-l contacta pe Goma – fiindcă nu răspunde la telefon»;

«Inutil să-l cauţi pe Goma: e grav bolnav, a avut un accident cardiac»;

«Vrei să-l vezi pe Goma? Mai aşteaptă o lună-două, acum e într-o pasă proastă, se crede nedreptăţit de Revoluţie, înjură pe toată lumea, nu te mai poţi înţelege cu el...».

Cui au dat astfel de informaţii-consilii?

— lui Dan Petrescu, proaspăt secretar de stat la Cultură;

— lui Mircea Dinescu, preşedinte al Uniunii Scriitorilor;

— lui Al. Paleologu, ambasador la Paris;

— lui Liiceanu – acesta apucase a mă vedea, însă după Mineriada din 13-15 iunie "sfaturile" Monicilor s-au dovedit a fi foarte utile...

— unor scriitori tineri care faţă de ei îşi manifestaseră intenţia de a mă contacta: Patapievici, Zografi;

— unor jurnalişti: Marilena Rotaru, Lucia Hossu Longin;

— unor cercetători care aveau de gând să scrie despre domiciliul obligatoriu – Smaranda Vultur de pildă: cu toate că în cei doi-trei ani cât a stat la Paris ar fi putut să ia legătura cu foşti deoişti... parizieni: Ion Varlam, Balotă, Serdaru, eu – grijuliu ghidată de Monica Lovinescu, autoarea **Istoriei trăite – istoriei povestite, Deportarea în Bărăgan** s-a "documentat" pe lângă Antonia Constantinescu, Catherine Durandin, L.M. Arcade, Sanda Stolojan – ce să mai vorbim de G. Adameşteanu şi de inevitabilul cuplu Blandiana-Rusan – cu toţii, fini cunoscători ai "problemei"; s-a observat, printre altele, cât de cunoscători erau puii, şi în chestiunea variantei româneşti a **Cărţii negre a comunismului...**

Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca i-au certat (se înţelege: părinteşte) pe acei tineri scriitori din România care, imprudenţi, afirmaseră, în scris: "avem nevoie de Paul Goma" (Magda Cârneci, Bogdan I. Lefter...);

— *toamna anului 1990*: Monica Lovinescu a început o adevărată "campanie de lămurire" a mea:

— că nu este deloc bine să public prea multe cărţi, anual, fiindcă îl sufoc pe cititor;

— că nu este deloc rezonabil să-l sufoc pe Liiceanu, propunîndu-i atâtea cărţi – făcea referinţă mai cu seamă la volumele comandate, cerute de însuşi Liiceanu: **Scrisori** şi **Articole;**

— că "bietul Gabriel" nu-mi poate spune, în faţă, că nu-mi poate edita **Scrisorile** – prea atacînd "persoane utile" (ca Hăulică) – nici

Articolele – «ce-ar fi dacă m-aş apuca să public şi eu tot ce am scris pentru Europa liberă?»

Ce-a fost, nu ce-ar fi: articolele mele nu au apărut nici în ziua de azi (ultimul gropar – cine-ar fi crezut?: Dan Petrescu), Monica Lovinescu a publicat 5-6-7 volume de... articole.

— *toamna anului 1993:* aflînd din presă că Liiceanu trimisese la topit, din depozit, cvasitotalitatea tirajului **Culorii curcubeului**, am făcut cunoscută această ispravă. Pe dată a început o nouă campanie de lămurire:

– "bietul Gabriel"— să-i fac eu una ca asta: să-l acuz "chiar pe el" că mi-a distrus o carte?;

— "bietul Gabriel" – nu numai că nu a făcut aşa ceva, dar nici nu s-ar fi gândit că ar putea face;

— l-am calomniat pe "bietul Gabriel"— să dau desminţire, să-mi cer scuze pentru cele afirmate...etc, etc...

— *În această "etapă"* a intrat în acţiune şi Gabriela Adameşteanu, cu logistica revistei *22*: a publicat un text al său – indignat foarte de "alegaţiile"-mi, precum şi o "explicaţie" a lui Liiceanu – care nu explica nimic, fiindcă nu răspundea la acuzaţia: a distrus sau nu a distrus volumul de el editat – dar nedistribuit – **Culoarea curcubeului?**

— *În luna mai 1994*, a fost organizat, la Paris, Simpozionul **"Exilul românesc, identitate şi conştiinţă istorică"** – aşa cum scrie, negru pe alb, pe program şi nu..."un congres al scriitorilor din ţară şi din exil", cum l-a rebotezat Paul Barbăneagră, în 1997, imediat ce a ajuns consilier-special al lui Caramitru şi s-a crezut dator să mă atace într-un interviu publicat de revista *22*. Atunci (în 1994), avînd şi asentimentul Monicăi Lovinescu şi al lui Virgil Ierunca nu i-a invitat – la simpozionul despre *exil,* repet – pe "stângistul Ţepeneag"; pe «troţchistul Berindei"; pe "procurorul Goma" şi pe... Oare ce "pată" avea în dosarul alcătuit de Barbăneagră şi Sanda Stolojan Regele Mihai, primul exilat al României, pentru ca, în locul lui să fie invitaţi să explice cum stăm cu problema în chestie cunoscuţii comici ai exilului: Paler, Petrişor, Banu Rădulescu, Radu Creangă, Al. Paleologu, Theodor Baconsky, Doina Cornea, Coposu, Caramitru şi... "E. Constantinescu"?

Atunci am fost exclus şi din "România din afara României". Pot spune: Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Barbăneagră, Răuţă, Calciu, Silvia Bădescu m-au... exilat şi din exil!

Ei, dar nu ştiam ce va mai veni...

— în *februarie 1997* mi-au apărut primele trei volume din **Jurnal.** Să precizez: "în cele din urmă" – după 6 (şase) ani de "accidente" dintre cele mai culturale: Marin Sorescu, cel căruia îi

încredinţasem romanul **Gardă inversă** – la insistenţele Monicăi Lovinescu – culesese cartea, iar după câţiva ani topise plumburile (ca să merite portofoliul de ministru al Culturii lui Iliescu); Viorica Oancea îmi blocase, îmi salamizase **Articolele** (cele comandate şi respinse de Liiceanu, la sfaturile cu totul dezinteresate ale Monicăi Lovinescu); Marian Papahagi luase bani de la Soros, însă nu editase volumul **Patru dialoguri**..."

Semnalul de tăbărîre asupra mea a fost dat tot de Monica Lovinescu – prin:

"îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma".

Fără a fi citit ceea ce publicase Nemira, nemaiducîndu-şi aminte (ca de obicei) cum arăta volumul II (**Căldură mare**), în fapt, supărată pe divulgările din anexa **Unde am greşit?**, a pronunţat "condamnarea la moarte" a vino-vatului de mine.

A fost întâia oară (şi ultima) când Monica Lovinescu, maestră a combinaţiunilor (ai zice: sora lui Ostap Bender) a ieşit în arenă fără mască, fără văl:

înainte de 1989, când se simţea obijduită ba de Vlad Georgescu, ba de Gelu Ionescu, ba de Stroescu-Stânişoară, ba de Ţepeneag, ba de Breban, mă aţâţa pe mine împotriva lor, iar eu, câine de atac, mă năpusteam (estimp Domnia Sa purta conversaţiuni amicale cu "inamicul", trata cu el – «dar să nu ştie Goma – băiat bun, dar apucaaat...»);

În ianuarie-februarie 1991, rănită de moarte de comportamentul lui N. Manolescu – care, neavînd nici timp, nici chef să scrie despre cărţile părinţilor săi spirituali, îl delegase pe Pruteanu să o facă – rezultatul se cunoaşte: viitorul arheu al naţiei s-a dedat la ironii pre-ţărăniste pe seama Ecaterinei Bălăcioiu, moartă în închisoare, aruncată în groapa comună; fiica îndurerată a mamei batjocorite (de către N. Manolescu, fiindcă Pruteanu nu contează), nu i-a atras atenţia autorului acestei uriaşe măgării, în schimb atâta i s-a plâns Oanei Orlea, Rodicăi Iulian şi mie, încât noi, indignaţi la culme, l-am luat la trei păzeşte pe Niki al Monicăi. În acelaşi timp, ce făcea fiica ultragiată: pactiza, în continuare, cu ultragiatorul! Iar după o vreme, se arăta uimită, ba chiar ofensată că refuz să stau de vorbă cu Pruteanu, individul care o batjoco-rise – în scris – pe mama sa! Cum aşa: D-sa îl va primi şi vor conversa, ca nişte intelectuali ce sunt!

Tot prin intermediar a rezolvat Monica Lovinescu şi conflictul cu Ion Caraion –:

În decembrie 1997 Humanitas a început campania de lansare a volumului **Această dragoste care ne leagă**... Dacă Monica Lovinescu nu a diri— jat-o pe iscălitoreasă în scrierea cărţii (aşa cum sunt unii

înclinaţi să creadă), cu certitudine: nu i-a temperat înclinaţiunea spre luare razna, nu i-a amendat aproximările, nu i-a condamnat neadevărurile flagrante – deşi era la curent cu fiecare etapă de documentare, deşi citise, nu o singură dată, produsul finit. Care a fost rezultatul?

— un fals document – acesta inaugurează colecţia dragă lui Liiceanu "Procesul comunismului" (am mai amintit, voi mai aminti isprava culturalo-morală a coeditării **Cărţii negre**...);

— o calomnie – la adresa lui Caraion;

— o dezinformare caracterizată – "izvorul" fiind Pelin, coordonator al oficinei securităţii de la Milano, comandată de I.C. Drăgan şi coordonator a tot felui de Cărţi albe.

Nici după izbucnirea scandalului – cronologic, am fost primul care să întrerupă Aria Calomniei – Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca nu au intervenit, pentru a-şi face cunoscut actualul punct de vedere.

Metodă nici măcar inteligentă. Şi, sigur: laşă. Optînd pentru "tăcerea superioară", au confirmat prezenţa lor – activă – în tabăra celor care l-au calomniat, postum, pe Ion Caraion.

Am mai scris: constatînd Monicii că izbutiseră să-l "lichideze" pe Goma – cu ajutorul neprecupeţit al lui Liiceanu, Manolescu, Adameşteanu, Ştefănescu, Dimisianu, Pruteanu, D.C. Mihăilescu (şi, de-neuitata Bianca) – au trecut la "rezolvarea" lui Caraion.

A fost, nu doar în van strădania persoanei care jură numai pe Izvorul Pelin, de a-l "scădea" pe poetul Caraion (numărîndu-i coloanele din Dicţio-narul Scriitorilor şi găsind că nu le merita...— dar de un ridicol care, iată, în bătătura literaturii române neo-noi, nu ucide;

Tenacitatea cu care Monicii menţin presiunea asupra îndatoraţilor lor (mai sus citaţi) de a-l lichida pe Goma, de a face din el un... inexistent – din moment ce "este contestat..." – nu le face onoare şi nu le va aduce mai mulţi centimetri pătraţi de glorie literară. Nu slujeşte la nimic să te numeşti Lovinescu, dacă n-ai învăţat nimic de la E. Lovinescu; dacă n-ai aflat că excluderile, contestările nu pot exclude, nici "contesta". Istoria, în general, Istoria Literaturii, în particular lucrează după alte legi (sau: capricii) decât cele prin care Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca trudesc, dînd din coate, dînd ghionţi pe întuneric, dînd directive, dînd "sfaturi literare" – cu osebire după 22 decembrie 1989.

Nu sânt deloc îngrijorat de soarta "poetică" a poetului Ion Caraion. Aş putea fi îngrijorat de soarta poetică a lui Virgil Ierunca. Fiindcă el va rămâne prin eseul **Piteşti**;

Nu sânt deloc îngrijorat de soarta de prozator a mea – de a Monicăi Lovinescu: da.

Mărturisesc: şi eu am colportat cuvintele sale (doar şoptite, niciodată scrise) care îl demascau pe V. C. Gheorghiu numai ca *semnatar*, nu şi ca *autor* al romanului de succes **Ora 25**. Înţelesesem – nu doar eu – că Gheorghiu adusese "materialul brut", iar Monique de Saint-Côme îl prelucrase – ceea ce, în literatură, semnifică: a scrie. Or, din 1950, Gheorghiu, oricît de V.C. ar fi fost (şi a fost, a fost!), a publicat încă vreo treizeci de cărţi – ce nu beneficiaseră de "prelucrare". În jumătatea de secol scursă "adevărata autoare" nu s-a manifestat sub proprie semnătură decât cu articolele din **Unde scurte.**

Toate acestea ca să spun: în măsura în care am şi eu un loc în istoria literaturii române, acela nu-mi poate fi luat, nici confiscat, nici expropriat – aşa, pentru că nu se poate;

Eu, cu multul, cu puţinul faptelor mele (şi de viaţă şi de scris) nu pot fi exclus, exilat – nici din (obsesia lui Ţepeneag...) istorie, nici din istoria literară.

Cât despre "contestat..."

(...)

NOIEMBRIE

(...)

Miercuri 3 noiembrie 1999

(...)

Ciudat, Laszlo: în cronica literară (nu mi-a indicat la ce publicaţie o trimite) se arată de acord că "formula jurnal-traistă de cerşetor", crede că nu este deosebit de rea. însă câteva pasaje mai departe găseşte că formula e... rea; plicticoasă.

Are dreptate. Şi eu. Mai ştiu că omul îşi păstrează, în cursul unei singure cronici, fie aceea chiar şi literare, o singură opinie.

Dar bineînţeles că "formula" este improprie. După cum crâncen de impropriu era salamul de soia...

Seara: veşti mai puţin proaste de la Bucureşti. (...)

Joi 4 noiembrie 1999

Am scris Valentinei Caraion, Marianei Sipoş, lui Solacolu – primelor două mulţumindu-le pentru ziare, la toţi trei trimiţîndu-le câte un exemplar din **Contestat...**

Ieri m-am întâlnit în târg cu Ştefana. L-am cunoscut pe Mircea Stănescu: îşi dă doctoratul cu "Reeducarea comunistă din România

anilor 50". Mi-a dat un exemplar, l-am citit aseară. Urmează să fixăm o întâlnire în viitorul apropiat, să vorbim despre teză...

M-au mâncat ţânţarii şi astă noapte. Ana se laudă că ea îi mai şi ucide când devin din cale-afar' de insistenţi. Asta înseamnă că se trezeşte. Numai că eu nu mă pot deştepta, ca să iau această măsură eradicatoare. Pe mine mă mănâncă, nu de viu, ci de adormit. Uite: şi acum (ora opt dimineaţa) mă usturǎ beşicile.

Trebuie să luăm măsuri urginte de stârpire a ţânţarilor la Laguna (ce va fi acolo, vara...). Cred că o să facem după cum urmează: punem mâna pe un şef-de-filă (vorba lui Sorin Titel, când voia să-l numească pe Ţepeneag) şi-l executăm frumos în piaţă. Ca exemplu. Sânt convins: rămaşii în viaţă nu se vor mai da la om. Sau să le aplicarisim metoda folosită "la nivelul" (vorba ticului verbal francez) puricilor, la Lăteşti: îl prindeam pe fiecare – cum ar veni: pe rând, nu cu grupul – de ceafă, îi căscam gura şi-i băgam un pai în cur (dar numai de secară, că-i cel mai subţire). Nu te mai muşcă – în principiu – un veac întreg, ocupat cum este cu învârtitul în jurul cozii, ca să vază ce i-a penetrat lui chiar acolo.

Seara – ora 21: nici acum nu mi s-au strâns pupilele dilatate începînd de la ora 15. Ana mă linişteşte spunîndu-mi că mâine dimineaţă – dacă nu mă scol ca de obicei, devreme – au să-şi revină (şi eu pe lângă ele...).

În 24 noiembrie fac operaţie la ochi. Să-mi cârpească retina oareşcum zdrenţuită. Şi eu, care nu înţelegeam de unde-mi vine răutatea legendară. Scriitori breslaşi (dar-însă-totuşi rezistenţi)! Nu mai căutaţi, la mine, doar cauza: resentimentul, făr-de-talentul – ci mergeţi degrab' la cauza-cauzei: o hibă trupală: ne-vederea!

Nu mai pot dactilă: nu văd nici ecranul, nici clavierul. Pe mâine.

(...)

Duminică 7 noiembrie 1999

Ieri ne-a telefonat Doicescu: a murit Ţeposu. Cică se ducea la Braşov, să vadă la faţa locului (urmările) tulburărilor. Accident de circulaţie. Va fi dat peste el un camion ori un tractor – ca în România Mare. L-am cunoscut în 1990, a fost pe la noi, cu soţia. Am angajat un dialog pe care l-a şi publicat în *Cuvîntul*. Avea trei (sau patru?) copii. Dumnezeu să-l ierte. Înainte, doar lăsase *Cuvîntul* pe mâna unuia ca Buduca şi a unei lepre ca Ciachir. Acum a rămas doar în păstrarea lui Buduca... Ce-o să iasă...

Tot ieri: Lulu a fost mutată în alt salon, se simte ceva mai bine (apud Niculiţă care o vizitase). Marea grijă a ei: are marţi şi miercuri

ore, deci trebuie să se externeze, ca să onoreze orarul... Sperăm că îl va chiar onora.

Uite că am uitat: azi e 7 noiembrie! Cum se uită relele – de parcă nici n-ar fi fost. Se vede că oamenii socotesc a fi fost rău tot ce li s-a întâmplat lor – de aceea uită (tot).

(...)

Luni 8 noiembrie 1999

Vis opresant, rău-prevestitor:

Aveam pantofii pe care-i am în nevis, nu doar murdari, dar şi cu talpa desprinsă, la vârf. Eram tare trist, îmi ziceam ca în realitate:

«De nu m-ar lăsa undeva, departe de casă, unde n-o să am sfoară să-mi lega talpa...» (...)

Miercuri 10 noiembrie 1999

Ieri seară am vorbit cu Lulu la telefon: Niculiţă a fost în vizită la spital, cu telefonul portabil, astfel am putut să o aud. Ana era la slujbă, i-am telefonat numaidecât: a fost mare bucurare.

Tot aseară au fost pe aici Ştefana şi Mircea Stănescu. Am vorbit despre Piteşti în legătură cu lucrarea de doctorat a lui.

După atâta timp de la visul cu pantofii rupţi mă bântuie, mă terorizează gândul – care, el, este de trezie. Explicabil: pantofii ăştia au făcut vreo şase ani, dacă nu opt. Adevărat: îi port puţin, însă în acest cartier înnoroiat, o oră de "plimbare" echivalează cu o lună de umblare în arondismentul 14.

M. Stănescu mi-a lăsat nişte fotocopii după scrisori de protest ale lui Sorin Mitu (coordonatorul manualului de istorie de clasa a XII-a). Chiar dacă în unele locuri textul nu ar fi lizibil, tot nu aş înţelege mare lucru: interesant ar fi să citesc ce au scris (despre manual) C. Stănescu, Paler, Dan Constantin, şi nu ce răspunde Mitu – din care nu pot fi deduse atacurile. Am înţeles că tovarăşilor C.Stănescu şi O.Paler (şi altora) nu le place istoria aşa cum au scris-o Mitu şi Pecican. M. Stănescu a spus în foarte treacăt că şi numele meu fusese pomenit – probabil de atacatori (ce am înţeles limpede: că prezenţa Doinei Cornea a fost contestată!).

Deşi mă aflu, acum, doar cu un sfert (dacă...) din "capacităţi", tare m-aş amesteca în vorbă. Mai ales cu Tovarăşul Tavi, Gânditorul de la Lisa. Cu această putoare de activist bolşevic mă aflu de, iată, zece ani, în conflict nedeclarat: el m-a atacat direct în conflictul cu Pintilie, eu nu i-am răspuns atunci, dar am scris despre el, când mi-a venit bine, tot răul. Dar faţă către faţă – ba.

Într-o pauză am re-văzut caseta trimisă de Laszlo cu emisiunea literară de pe canalul 7 abc, din 1994 (cu Mariana Sipoş).

De atunci multă apă a trecut, Dimisianu şi Adameşteanu, acum, ar jura că atunci n-au spus ce spuseseră... A rămas I.B. Lefter. Mi-a făcut plăcere să-l reascult. Sper că el nu şi-a schimbat (radical) părerile.

(...)

Duminică 14 noiembrie 1999

Lulu merge mai bine. Mâine iau drumul de costişă ce duce la Vasluiul Paris-Santé...

Ieri mi-a telefonat Luca Piţu. Tocmai primisem invitaţia şi aflasem că el va zice o zicere despre o carte cu cheie, în prezenţa autorului. Pentru că mă ameninţase că eu sânt acela, l-am întrebat despre care carte găseşte el că ar fi cu cheie. Mi-a răspuns că despre **Justa** – însă... N-am înţeles explicaţiile şi nu l-am rugat să repete, am reţinut că nu are să mai vorbească despre mine, ci despre Grigurcu. Nu ştiam că Grigurcu comite romane (cu ori fără cheie), dar câte nu ştiu eu...

Marţi 16 noiembrie 1999

A fost pe aici M. Stănescu. I-am dat trei printuri: **Bonifacia, Sus, în vârful raiului** şi **Gherla-Lăteşti**. Mi-a spus că protestul troglodiştilor în parlament (chestiunea Manualului de a XII-a) nu a întrunit majoritatea voturilor.

Mi-a telefonat Ştefana: a apărut în *22* un text de Mircea Martin despre **Jurnal.** O fi cel cu care mă ameninţa încă acum nu ştiu câţi ani. Am rugat-o să mi-l pună la poştă. Probabil pe vineri are să-mi parvină.

Luni 22 noiembrie 1999

Obosit. N-am făcut nimic – iată pricina!

Alaltăieri abia am remarcat că se împliniseră nişte ani de când am plecat în ultimul exil: 22; după cum azi se împlinesc muuuulţi ani de la arestarea din 56. (...)

(...)

Luni 29 noiembrie 1999

Starea proastă în care mă bălăcesc s-ar putea datora şi situaţiei din Cecenia – ah, că n-am eu Raza Morţii! Nu, Doamne fereşte, din simpatie pentru "ideologia" cecenilor, ci din ură faţă de "tactica" ruşilor. Pot ei să mai dea încă o mie de Puşkini, Gogoli, Tolstoi,

Dostoievski – tot barbari rămân. Şi nu atât: asiatici, cât – mai grav: asiatizaţi. "Poveştile" tatii, despre "ruskaia strateghia" (pui tunurile în linie şi tragi drept în faţa ochilor: cinci zile, cinci săptă-mâni... – după aceea mai vezi tu) au căpătat, acum cu Cecenia, confirmare prin imagine. Mă întrebam – când o re-povesteam românilor (unii dintre ei făcuseră Frontul de Est): «De ce nu m-or fi crezînd – doar eu îl cred pe tata!». Răspunsul este: fiindcă Românii aceia (care făcuseră frontul) nu cunoscuseră decât înaintarea lor – şi retragerea ruşilor; când Românii s-au oprit din înaintare, au fost luaţi prizonieri şi n-au mai avut prilejul să constate "strateghia" în înaintare... Dar nu, nu merge: Şi Românii au cunoscut retragerea (forţamente, *strateghia* rusească pe pielea lor): de la Stalingrad (cei care nu căzuseră în încercuire), din Cuban, din Crimeea... Atunci de ce nu mă credeau? Probabil pentru că uitaseră – cum reuşeşti să-ţi răzuieşti din memorie o umilinţă.

(...)

DECEMBRIE

Joi 2 decembrie 1999

Am scris câteva pagini de băgări de seamă la textul lui Mircea Martin. Le trec aici – fără a avea certitudinea că va fi ultima lor formă:

Către redacţia revistei 22, Bucureşti

Paris, 1 decembrie 1999

În legătură cu textul "Jurnalul de exil al lui Paul Goma", semnat de Mircea Martin, apărut în numerele 45, 46 şi 47 ale revistei, am de făcut rectificările:

I. "Jurnalul de exil al lui Paul Goma"

1. Nu am scris, nu am publicat vreun "jurnal de exil". Dealtfel, cât timp am trăit în România, nu am ţinut jurnal (o explic în primul volum intitulat: **Jurnal pe sărite**), deci nu există un altul, de ne-exil;

2. Vorbind, scriind: "*Jurna*lul", se înţelege că cele trei volume editate de Nemira în 1997 (**Jurnal pe sărite, Jurnal de Căldură Mare** şi **Jurnal de Noapte-Lungă**) ar alcătui totalitatea (jurnalului). Or, în 1998, au apărut la Dacia volumele IV şi V: **Alte jurnale** şi **Jurnalul unui Jurnal**, în iunie acest an, VI: **Jurnal de apocrif**...

II. *"în ciuda cetăţeniei franceze, el* (P.G.) *a rămas exterior Franţei".*

1. Nu am cerut, deci nu am "*cetățenia franceză*" (dealtfel, nici română);

2. "*A rămas exterior Franței*" – a vrut Mircea Martin să spună: netrecînd la franceză (ca Tănase, Țepeneag, Ilie Constantin, Oana Orlea, Rodica Iulian, Ion Omescu, Kiropol, Astaloș...), continuînd a scrie în românește, la Paris, ar rezulta că nu m-a interesat, deci nu știu ce se petrece în Franța, cu Franța, în franțuzește? Dacă m-a preocupat Cambogia, Afganistanul, Kosovo, Cecenia – voi fi fost curios să aflu și ce se mai petrece în țara, cu țara care mi-a dat adăpost: Franța. Nu?

Explic pentru a suta oară: din 20 noiembrie 1977 (22 ani), soția, fiul și cu mine avem statut de refugiat politic din România. Certificatele sunt valabile până în 17. 05/ 2001 – când supraviețuitorii le vor prelungi. Pe pașapoarte scrie limpede: [X] "(poate călători) în toate țările – cu excepția României" (sublinierea mea, P.G.). Vor fi știut ei, Francezii, ce vor fi știut, de ne-au înnoit statutul de refugiat politic din România – **după 17 noiembrie 1996**...

Desigur, Mircea Martin nu este obligat să știe toate fleacurile. Numai că (și) despre acest fleac a vorbit la telefon cu mine – în 28 mai 1998 (vezi **Jurnal de apocrif**, Dacia, pagina 218).

III. "*Am putea vorbi, în cazul lui, de un dublu exil: exilat din România (...) exilat în Franța...*"

De corectat numărul... exilurilor:

1. exilul-pe-loc, în Basarabia ocupată de ruși, între 26 iunie 1940-22 iunie 1941;

2. exilul-în-proprie-țară, cel început în martie 1944;

3. exilul-din-România, început în 20 noiembrie 1977;

4. exilul-din... exil, sau: "expulzarea din exilul românesc", în 1994, prin lucrarea Monicăi Lovinescu, a lui Virgil Ierunca, a lui Paul Barbăneagră.

Desigur, Mircea Martin nu este obligat să știe aceste fleacuri. Numai că:

a. despre fleacul de la nr. 2 (exilul basarabenilor în propria-le țară, România) Mircea Martin a avut o discuție cu mine la Colocviul de la Aix-en-Provence, în octombrie 1990;

b. despre fleacul de la nr. 4 Mircea Martin a aflat din chiar "*Jurnalul de exil al lui P.G.*" – despre care, cu atâta aplicațiune, scrie.

IV. "*Paul Goma n-a intrat în contact cu mediul intelectual și artistic francez decât spre a se referi tot la România...*"

În primele trei volume ale jurnalului relatez – pe sărite – faptele mele de după noiembrie 1977. Cum să iau afirmația lui Mircea Martin; ca reproș?; drept constatare? – dar aceasta se reazemă, dacă nu pe citate văzute, atunci pe... citite deduse.

Or cine a citit *"Jurnalul de exil"* (sic) a aflat: am... *"intrat în contact cu mediul (...) francez"* şi totuşi – nu m-am *"referit"* (citeşte: preocupat, militat pentru...) **doar** *"la România"*. Ci şi *"la viaţa literară şi politică"* din Polonia, din Cehoslovacia, din Ungaria, din Iugoslavia, din URSS – din Cuba, din China, din Vietnam, din Coreea de Nord, din Iran, din Cambodgea, din Afganistan, din Argentina, din Africa de Sud...

Pe urmele lui Ţepeneag, am propus, am impus editorilor mei Gallimard, Seuil, Albin Michel, Hachette, Julliard, volume ale scriitorilor români (nu am avut succes cu Breban, Buzura, Bănulescu, Adameşteanu, însă cu C. Dumitrescu: **Cetatea totală,** postfaţată de mine la Seuil – da; cu Nedelcovici la Albin Michel; cu Papilian la Albin Michel; Rodica Iulian la Julliard; cu basarabeanca Renata Lesnic la Hachette), dar şi cu ale neromânilor Milosz, Patocka, Vaculik, Djilas...

V. "...autorii minimalizaţi şi denigraţi nu sunt alţii decât cei care ar fi trebuit să fie consideraţi de Goma drept camarazi de arme... Autorul Jurnalului *deschide însă focul undeva în spatele frontului împotriva aliaţilor săi naturali".*

— Aliatul meu (foarte) natural *Al. Ivasiuc*, coleg de închisoare, devenit director adjunct la Cartea românească, în 1970, a decodificat fantezist, abuziv, romanul **Uşa noastră cea de toate zilele,** de pe urma căreia am fost total interzis, iar pe lângă mine soţia şi socrul; în 1976 şi în primele două luni din 1977 a făcut, pentru Securitate, mai multe rapoarte (nu declaraţii de anchetă): despre persoana mea, dar şi despre cartea **Gherla** – pe care a transcris-o după înregistrarea emisiunilor Europei libere;

— Aliatul meu (destul de) natural *Nicolae Breban* (dimpreună cu precedentul aliat-natural *Al. Ivasiuc)* s-a dus – în 1976 – la München, la Noël Bernard, directorul Europei libere, pentru a explica: Goma nu are valoare, să nu-l mai laude la microfon... (asta după ce, în 1972 eu îl recomandasem la Gallimard...); tot împreună cu Ivasiuc a fost la Stockholm, la editorul Coeckelberghs, pentru a-l descuraja de a publica în suedeză cartea mea **Gherla;**

— Aliaţii mei (orişicâtuşi) naturali *G. Bălăiţă* şi *C. Ţoiu* au călătorit, în 1977, la Stockholm, cu acelaşi scop culturalo-colegial;

— Aliaţii mei (curat) naturali din Consiliul Uniunii Scriitorilor (vezi-le numele în citatul X) m-au exclus, în aprilie 1977 – pe când eram arestat;

— Aliatul meu (nesfârşit de) natural *G. Liiceanu,* în vara anului 1990 a retras din librării şi a trimis la topit volumul meu de mărturii **Culoarea curcubeului;**

— Aliatul meu (de bine de rău) natural *M. Sorescu* a distrus (în 1993?, 1994?) plumburile romanului **Gardă inversă** cules integral în octombrie 1990;

— Aliatul meu natural *M. Papahagi,* în 1993-95, a primit subvenție de la Soros pentru volumul meu **Patru dialoguri** – dar nu l-a editat; și nu a restituit banii...

VI. «Este scriitor acel ins care știa ce fac comuniștii – și utemiștii – cu "teroriștii" (...) cu verii, unchii, poate frații lui?» – *se întreabă el retoric. Aici se pot pune, însă, și alte întrebări, referitoare, de pildă, la șansele pe care le are un demnitar comunist de a deveni scriitor, desigur, nu înainte de a trăi o dramă de conștiință".*

Doar cel care nu a citit "Jurnalul de exil" riscă să-l creadă pe Mircea Martin, cel care omite un alt citat răspunzînd la... întrebarea (mea) retorică, în același timp anulînd obiecția sa – iată-l (**Jurnal de Căldură-Mare,** pag. 201):

"Tavi Paler era cunoscut ca «Ăla de la Utemeu" – tată-său la Canal, el... din contra. Dar asta s-a petrecut demult, acum trebuie să recunoaștem: «Utemistul» vă dă lecții de demnitate scriitoricească (subl. mea)".

VII. "ce relevanță are faptul că Liiceanu transpiră copios în orice împrejurare? (...) Asemenea inițiative pamfletare intră, desigur, în arsenalul firesc al scriitorului, dar nu reprezintă, în nici un caz, un mod de a spune adevărul *(subl. în text) până la capăt..."*

Nici una (că transpiră). Dar faptul că mi-a distrus o carte nedistribuită (fără a mă avertiza nici de retragerea din librării, nici de topire)— ce relevanță are?; pretextînd că nu are hârtie, mi-a respins două volume de el coman— date (**Scrisori** și **Articole**) – ce relevanță va fi avînd, pentru editorul Mircea Martin – acela carele nici din greșeală nu atinge fapte editoriale nesfârșit de cultu-rale? Au oare distrugerea unor cărți – de către editorul Liiceanu, autor de cărți – editate și cu banii guvernului francez – să fie ea adevărată ? Sau, în ochii intelectualului român binecrescut, "reprezintă" acel adevăr care "nu se cade să fie spus"?(s. mea).

VIII. "Autorul Jurnalului *procedează la fel și cu tovarășii săi de exil, alături de care combătuse până în 1989. (...) în vreme ce inamicii, ticăloșii, "răii" rămân în afara interesului* Jurnalului, *autorul lui se concentrează asupra răului descoperit la prieteni și-l evidențiază cu patimă".*

a. Pe "tovarășii mei de exil" – Țepeneag, Virgil Tănase, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Barbăneagră... – i-aș putea înșira ca și pe

"aliații naturali", re-explicînd ceea ce era suficient de explicit explicat în chiar "Jurnalul de exil";

b. Să afirmi că, într-o scriere a mea, "inamicii, ticăloșii, «răii» râmân în afara interesului"... – iată o surpriză!: până și Mircea Martin este capabil să scrie negru pe alb neadevăruri flagrante. Și capabil să treacă-peste-contradicții (în alt paragraf afirmă exact contrariul!). Reamintesc: pe Vasile Nicolescu, pe Dodu-Bălan, pe Ghișe, pe E. Barbu, pe Dumitru Popescu-Dumnezeu, pe Burtică, pe Ceaușescu, pe Ceaușeasca – i-am atacat atunci când eram în România, la cheremul lor (și am fost mereu pedepsit pentru asta); în exil, după Mircea Martin, tocmai pentru că pe cei răi "îi lăsam în afara interesului", ticăloșii au încercat să-l otrăvească, apoi să-l răpească pe fiul meu, iar mie mi-au trimis coletul bombă și pe securistul Haiducu, să mă suprime...

IX. "... faptul că personajele <atacate de Goma> [acestei comedii "prea omenești" nu sunt altele decât] <sunt> valori[le] de vârf ale literaturii și culturii române conține un pericol [cel puțin] potențial [în măsura în care autorul nu ne oferă alte motive: e vorba de] instalarea în **anomie"** (subl. în text).

Citat avînd un dublu interes:

a. ilustrează obiceiurile redacționale ale revistei – care nu se mulțumește să extragă din textul publicat citate (unele contrase – am marcat "lipsurile" prin paranteze drepte), ci să adauge, (între paranteze ascuțite);

b. termenul **anomie** (de care m-aș face vinovat, după Mircea Martin) semnifică: dezordine (socială), haos, absență a legilor, a normelor, dar și "tulburare în evocarea cuvintelor" – ceea ce indică o maladie psihică...

îmi dă prea mare importanță: nu sânt în stare de a provoca haos (social); nici "tulburare" a... cuvintelor. Cu atât mai puțin de a zdruncina solida ierar— hie realist-socialistă, în vigoare, acum – și deacum încă vreo două-trei decenii (adevăr pe care l-a scris chiar Mircea Martin, în chiar acest text...).

Cât despre afirmația că aș ataca în exclusivitate ("nu sunt altele decât...") "valorile de vârf ale culturii și literaturii române" – aceasta rămâne fără acoperire: cât de "vârf" poate fi un Cristoiu?, dar un C. T. Popescu?; dar persoana care a iscălit volumul denigrator **Această dragoste care ne leagă**?; dar Anania, dar I.C. Drăgan, Ciachir, Săraru, Băran, Sergiu Nicolaescu, Voican-Sturdza?; dar Pelin, dar...?

X. *"...După decembrie '89 Paul Goma a fost reprimit în Uniunea Scriitorilor laolaltă cu toți ceilalți membri excluși..."*

1. Neadevăr strident – şi repetat, repetat, repetat de nouă ani, de parcă Românii, colegii mei, fie "aliaţi naturali", fie duşmani nu ar citi, nu ar înţelege ce citesc, nu ar ţine minte ce au citit în acest din urmă deceniu – în legătură cu mine, doar despre mine scriu ei, luîndu-mă de urechi ori dojenindu-mă cu blândeţe absentă – aşa cum face, şi acum, în *22* (o mai făcuse în *Vatra*, iunie 1992) Mircea Martin.

Nu am fost reprimit în Uniunea Scriitorilor. "După decembrie '89", Mircea Dinescu i-a aruncat lui Lucian Raicu ceva în genul: «Hai, bă, că v-am primit (sic) pe toţi!» Ceea ce nu este adevărat. Au fost primiţi, dintre exilaţi doar Sorin Alexandrescu şi Mihai Botez; au fost cooptaţi (ca membri de onoare) Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca.

Am mai scris (de o sută de ori): nu am cerşit regim de favoare, nu am solicitat certificat de anticomunism eliberat de Iliescu, Roman, Brucan şi alte autorităţi culturalo-morale – am pretins "**o hârtie pe care să stea scris că am fost reprimit**".

În zece ani am avut timp să aflu că s-au opus acestei normale repuneri în drepturi: Doinaş, Blandiana, Zaciu, Manolescu, Bănulescu, Sorescu, Eugen Simion, Ţoiu, Fănuş Neagu – ca din întâmplare exact aceia care, în aprilie 1977, pe când eram arestat, m-au exlus din Uniunea Scriitorilor – pentru trădare de patrie (şi pentru lipsă de talent conjugată cu "smin-teala" diagnosticată de Zaciu).

Schimbarea Preşedintelui nu a schimbat "programul" Uniunii Scriitorilor: Ulici a continuat... să nu trimită acea nenorocită de hârtie. A dispărut Sorescu, rămaşilor li s-au asociat Liiceanu, Pleşu, Dimisianu, Buzura, Ştefănescu, D. C. Mihăilescu, Pruteanu – şi, din fosă, Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca...

XI. *"Uniunea Scriitorilor şi, mai târziu PEN Clubul l-au invitat – fără succes – la o reuniune sau alta"*...

1. Ulici m-a invitat la o cumetrie la Neptun, în care ar fi urmat ca "scriitorii din diaspora" să se pupe-n Piaţa-Ndependenţi. I-am răspuns – şi am publicat răspunsul:

a. Nu am ce căuta la o reuniune a "membrilor Uniunii Scriitorilor": nu sânt membru al Uniunii în chestie – mi-a trimis el "hârtia" netrimisă de Dinescu? Nu;

b. Este inadmisibil ca un scriitor să scrie negru pe alb: "diaspora română" – faptul de a mai fi scris nerozii ca: "Rezistenţa prin cultură", "Revoluţia din '89"... nu constituie o circumstanţă atenuantă, ci una (grav) agravantă;

2. S-ar înţelege că şi PEN Clubul m-ar fi invitat – "fără succes" (în traducere: mi s-ar fi trimis o invitaţie, iar eu aş fi refuzat să o onorez).

Pradă aceleiaşi spaime viscerale de "a da la mână o hârtie"— ca şi Uniunea Scriitorilor – PEN Clubul român nu m-a invitat. **După**

obiceiul locului, m-a întrebat – prin Mircea Martin (în ziua de 28 mai 1998) – dacă... voi accepta o invitaţie ce ar urma să-mi fie trimisă, în cazul răspunsului meu favorabil... Oriunde în lume aceasta se cheamă, nu invitaţie, ci misiune de recunoaştere, în teren, a inamicului. Aşa a procedat şi Pleşu, în 1990, când era ministrul culturii lui Iliescu: a rugat-o pe Monica Lovinescu să mă întrebe: voi accepta o invitaţie – pe care o va trimite? – numai dacă eu sânt de acord să... o primesc (altfel, ce rost să mi-o mai trimită, nu?).

XII. Mircea Martin a adus vorba despre decoraţia primită de la unguri – astfel:

"Vecinii noştri unguri s-au simţit datori să-l decoreze când au aniversat Revoluţia din 1956..."

îl amendez:

Ungurii (şi Cehii şi Slovacii, şi Polonezii) nu "*s-au simţit datori*" faţă de mine. Ci din datoria (de la sine înţeleasă) faţă de ei înşişi, faţă de identitatea lor naţională, culturală, morală, au gândit normal, au acţionat normal, ca nişte europeni ce au fost şi sunt: printr-o scrisoare **m-au înştiinţat că** mi s-a decernat cutare decoraţie, că s-a hotărît cutare cinstire – şi m-au invitat la data cutare, în cutare loc, unde urma să aibă loc ceremonia...

S-a înţeles, desigur, iar dacă nu, repet: nu am a-i contesta lui Mircea Martin... contestaţiile formulate în legătură cu persoana şi cu faptele mele. Cu unele sânt de acord, cu altele mai puţin, în fine, altele m-au pus pe gânduri... Nu pot să nu remarc – o dată mai mult – cunoscuta-i civilitate.

Numai că, a produce – cu civilitate – un text nu înseamnă în mod necesar că *acel* text respectă adevărul.

în *acest* text Mircea Martin a mânuit informaţiile cu o binecrescută indolenţă.

Mulţumiri redacţiei pentru publicarea acestor câteva băgări de seamă.

Paul Goma

Luni 6 decembrie 1999

Luca Piţu a venit (joi seara), a învins – la colocviul despre romanul cu cheie (unde am fost şi eu, ca "autor prezent la descheiere"), a plecat – ieri, duminică, înapoi la Strasbourg. (...)

Sâmbătă m-am întâlnit cu Ion Omescu – mi-a adus de la Mariana Sipoş o sumă de reviste.

Asta mi-a fost "activitatea": cam pasivă, cum ar zice Ardeleanul.

Dan Petrescu îi transmisese lui Jean-Paul Goujon să-mi transmită că... «până la sfârşitul anului, cartea apare..." El şi Luca Piţu s-au

oarecum mirat că n-am sărit în sus de bucurie. Le-am explicat: Dan Petrescu posedă adresa (mi-a mai scris – şi nu o singură dată), cunoaşte telefonul (mi-a mai telefonat, mi-a trimis faxuri) – de ce oare nu-l va fi anunţat de plăcuta veste şi pe bietul autor, de-a directul?A-ha. De-aia.

Sâmbătă 11 decembrie 1999

Azi am primit poştă: *Vatra* nr. 9, în care Nicoleta Sălcudeanu scrie despre jurnalele de la Dacia (am să revin), precum şi un pachet cu cărţi şi reviste de la Răducă.Tot azi, spre seară, telefon de la Laszlo:

— Mă roagă să mă interesez iar de drepturile de la Gallimard (pentru română) la **Zazie**...— prima încercare, cea cu Dan Petrescu, nefiind fructificată;

— Că omonimul său de la Cluj, cel cu logicielul OCR, *Recognita* nu este de folos (un prieten al lui a încercat: 30% reuşită – dar muncă multă şi încordată...);

— Că Dacia s-a mutat la altă adresă – de asta nu puteam lua legătura cu ei, chiar ieri le-am trimis un fax...;

— Că Paralela 45 s-a făcut mare, are sucursală şi la Cluj; şef este Dan Damaschin – care a întrebat de telefonul meu, intenţionînd să-mi facă o propunere;

— în fine: Grigurcu scoate o revistă – la Bistriţa! Când mi-a comunicat numele ei, atât de tare am ridicat tonul, rugîndu-l să intervină pe lângă Grigurcu să i-l schimbe, încât... uite, acum nu mi-l aduc aminte! în colegiul de onoare figurează Paleologu, Paler, Monicii... Laszlo l-a întrebat pe Grigurcu dacă nu-i propune şi lui Goma să facă parte... Răspunsul Grişăi Vodă: Monica a zis că, dacă apare Goma, dispar ei – ei şi trei sferturi din colegiu!

Da, Domnule! Monica cea care pretinde că ea nu a participat la nici o excludere prin condiţionare de prezenţa lor a absenţei lui Goma.

Când i-am povestit asta Anei, a izbucnit în râs – eu, de formă, am făcut pe miratul: 'Ce râdèţ', tovarăşi?! Adevărul fiindcă că – poate cu excepţia lui Laszlo – numai noi doi "credem" că Monica Lovinescu a devenit (căci noi sântem politicoşi cu doamnele, de orice sex ar fi şi nu spunem: continuă a fi) rea, intrigantă, feloană (sic!) – şi, în final: proastă (ce-am ajuns: să-l citez pe Tănasul cel Vergilă!).

Cronica lui despre jurnalele mele (cea în legătură cu care mă întrebam retoric la ce revistă are s-o publice) a fost propusă lui Grigurcu, mai spune Laszlo. Probabil la acesta nu a avut vreo opoziţie, însă la textul de răspuns lui A. Ştefănescu: da. Că are să se supere *România literară* şi el nu vrea să se strice cu Manolescu...

Ah, Grişa, Grişa: tot adolescent (dar, spre deosebire de congeneraţionişti, făr-de morală). Degeaba vezi paiele din ochii lui

Călinescu, Sadoveanu, Preda, Nichita – dacă refuzi să vezi bârnele contimporane din ochii unor Breban, Manolescu – şi ai Monicăi Lovinescu, cea care te-a tras în groapa cu lături unde ar fi urmat să fie re-înmormântat Caraion. Dar în care aţi rămas să vă bălăciţi cu drag voi: liiceni, manoleşti, adameşteneşti, lovineşti – şi tu, nu în ultimul rând...

12 decembrie 1999

(...) Mare, mare porcărie rusească (doar porcărie?: **crimă**) în Cecenia. După ce distrug totul în faţa lor, după obicei, bravii krasnoarmeiţi îi şi fură de puţinul rămas pe nenorociţii de localnici! Ce Dumnezeu îi va fi tentînd; ceasurile?, clopoţeii? Pernele, scaunele – sau chiar frigi-derele? Ori borcanele cu murături şi zacuscă – ca pe arheul liicean, binenumitul senator Pruteanu? (...)

Miercuri 15 decembrie 1999

Ieri şi azi am încercat să-l contactez pe Laszlo telefonic, sau editura Paralela 45, pentru a-i comunica rezultatul (favorabil) cu Gallimard, în privinţa drepturilor româneşti pentru **Zazie...** N-am reuşit, aşa că i-am scris prin poştă – are să-i ajungă în anul 2000.

Tot azi am trimis lui Cistelecan, pentru *Vatra*, un text explicativ şi fotocopia unui capitol din **Culorile curcubeului:** să aleagă ei fragmentele utile – vorba fiind de scrisoarea lui Dumitru Mircea din martie 1977.

Sânt bolnav din pricina Ceceniei: Occidentalii au hotărît că nu hotărăsc nimic împotriva bestiilor ruseşti, avînd şi lipsa de inteligenţă de a explica: "Rusia are umbrelă atomică..." Cum ar veni, acele drepturi ale omului care au prevalat în Kosovo nu mai sunt valabile în Cecenia – se opresc la marginea "umbrelei"... Dar parcă era vorba că pot exercita constrângeri, nu doar militare... Ei însă le-au invocat pe cele atomice, ca să nu vorbească de interesele lor economice – cu animalele de ruşi. Acum o săptămână mi-a venit să borăsc când am văzut-o pe baba niponă sindicalista colhoznică adunătoare de cotizaţii la ei, la ONU, aflată în excursie în Caucaz, declarînd senină că nu există catastrofă umanitară în Cecenia... Iar azi... Dumnezeule mare! – păi dac-aş avea eu Raza Morţii... N-aş ucide ruşi, dă-i în pizdele mamelor lor de sclavini, doar le-aş face inutilizabil armamentul: tunuri, tancuri, avioane: metalul s-ar înmuia şi ar curge, ca untura uşor încălzită... – cum se petrecuse în romanul meu cel excesiv de utopic scris acum 20 ani – şi aruncat, ca ne-bun... (...)

Vineri 17 decembrie 1999

O felicitare de le nepotul meu Andrei Dulgher de la Londra.
Eram plin de bune intenţii când anunţam că am să transcriu fragmente din textele făcînd aluzie la mine. Mi-a trecut cheful.
Dar mi-a rămas buna impresie, căldura transmisă – direct.

Sâmbătă 18 decembrie 1999

Azi, la ora 9,30 a telefonat, de la Bucureşti, Lulu: că Nemira a scos **Scrìsuri.** Şi că i s-a telefonat ei, fiindcă... nu au telefonul meu! Ca să vezi! Nici adresa n-o aveau. Cică au să-mi trimită mie 10 exemplare, 4 lui Lulu. De ce 10? Doar sânt autor, ar trebui să mă mulţumesc cu un singur exemplar. Ba, dacă ne gândim bine: ce să fac eu – autor – cu exemplarele tipărite, când mă laud pe toate drumurile că sânt samizdatizat?

Seara: n-am putut dormi după amiază. Excitat de vestea primită de dimineaţă. Ştefana a vorbit la telefon cu Rodica Pop, la Bucureşti: Rodica are să meargă la lansare, probabil are să ia legătura înainte cu Nemira, pentru exemplarele de autor – pe care, dacă norocul ne surâde, în continuare, le va aduce încoace un călător, în 27 decembrie.

Dar bineînţeles că mă bucur! De ani – de un deceniu – aştept acest moment. Chiar dacă bucuria are să fie ciuntită, şi la propriu: deja Dan Petrescu îmi scosese din sumar câteva texte **care nu-i plăcuseră lui** – Dumnezeu să ştie ce vor mai fi suprimat urmaşii săi nemireşti. De aşteptat şi de văzut. Şi abia apoi de zis ceea ce e de zis.

Oricum: comparînd sumarele, mai rămân pe dinafară cca 7-800 pagini. Acestea vor fi de propus-ferm pentru la anul – Daciei.

Duminică 19 decembrie 1999

Toată noaptea au bănănăit negrii din dreapta. Nu cred că au făcut chef, sunetele nu erau de-alcool (poate ceva iarbă de-a lor, din cea care văpseşte în roşu limba, buzele – şi ochii...), dar aşa comunică ei, sub baobabul comunal: vorbind toţi în acelaşi timp. Este adevărat că şi Românii vorbesc şi nu ascultă ce spun alţii, dar rumoarea generală, la negri, dă un bombănit extrem de sonor, ca de flotilă de bombardiere americane, cu elice şi nu un bâzâit de ţânţari, ca la români.

Mă mănâncă degetele să fac calcule în privinţa volumului de la Nemira. Dacă rămâne la sumarul comunicat de Dan Petrescu (în urmă cu câţi ani?), adăugînd că va avea cantitatea şi formatul volumului tudoranesc, atunci are să cuprindă (ceva mai puţin de) jumătate din total, în jur de 600 pagini. Dacă voi propune o "continuare", aceasta va

avea cca 800 pagini – oprindu-mă la locul unde mă aflu acum, cu adică textul trimis *22*-lui, în chestiunea Mircea Martin, datat 1 decembrie 1999. Reflexul prietenesco-românesc are să fie următorul:

«De ce nu eşti mulţumit – cine-ţi mai publică, azi, un volum de 600 pagini?»

La aceasta, veşnicul cârtitor ce sânt, va răspunde:

«Şase sute de pagini de publicistică – dar abia în decembrie 1999! Şase sute de pagini – nici jumătate din totalul care s-a adunat, tot aşteptînd ("tot tremurînd...") să mă publice Liiceanu, să mă publice Viorica Oancea, să mă publice Dan Petrescu – toţi fiindu-mi prieteni (altfel nu le-aş fi încredinţat publicistica spre publicare...).

Nu am nici o intenţie să fac o comparaţie de valoare, ci doar una de cronologie, mai bine zis de ne-la-timp – am mai scris – repet:

— I. Budai Deleanu avea gata scris poemationul **Ţiganiada** în timpul Revoluţiei Franceze, oricum, forma lui definitivă datează de pe la 1800. Dacă se publica la-timp – care ar fi fost configuraţia literaturii române? Ar mai fi existat Mumulenii şi Baracii evocaţi de Eminescu? Ar mai fi existat – la aceeaşi dimensiune – Eminescu, dacă înaintea lui (în-timp) ar fi existat, în conştiinţa cititorilor şi a scriito-rilor **Ţiganiada**?

— Fără a pretinde că publicistica mea, publicată la-timp (adică în 1990 – fie şi în 1991) ar fi determinat o altă cale a publicisticei româneşti post-comuniste, îmi revendic (vai, e prea târziu: cacă, lupe, ce-ai mâncat!) locul-în-timp. Un ochi nepărtinitor (sic), obiectiv (re-sic) ar putea constata, fie şi în prea-târziul anului 2000 (fie şi pe un volum incomplet – nu atât lipsindu-i textele din între anul 1999 şi ultima parte a lui 1998, dar şi cele de acum... 30 ani) că ceea ce spuneam-scriam şi cum spuneam-scriam – în 1971, în 1972, apoi în 1977, nu a mai spus-scris nimeni – nici chiar dintre Românii aflaţi, în acele momente, la adăpost, în exil. Cu excepţia lui Eugène Ionesco (textul din *Le Monde*, împotriva Ecaterinei Furţeva, ministresa culturii lui Brejnev, în chestiunea Soljeniţîn) – cu băgarea de seamă: Ionesco era un francez, scriind în franceză (mă întreb dacă nu va fi fost, atunci, şi academician). Să fie citite textele lui Ierunca, ale Monicăi Lovinescu – cu toatele scrise în exil, la adăpost, în principiu neatinse de autocenzură – şi comparate, cronologic cu zisele-scrisele mele din România, de până în noiembrie 77; apoi, după exilarea mea: să fie comparate textele lor – foarte critice la adresa regimului (dar-însă-totuşi: transmise prin Europa liberă, dovadă că Americanii le dăduseră «bun de difuzare») cu ale mele – cele refuzate de americani şi unele miraculos (şi fragmentar) trecute la Deutsche Welle, datorită lui Georg Focke, altele rămase... aşa, sau doar tipărite în *Contrapunct*-ul tot al lui Focke.

Numai că, "după Revoluție" publicistica mea nu a fost cunoscută: Liiceanu – ca și **Culoarea curcubeului** – a comandat-o, a constatat-o (s-a speriat, după obicei) – apoi a refuzat-o; după ani, Viorica Oancea a publicat ceva, **dar numai texte scrise în 1985 și în 1986**... între timp (adică: după ce le-a dat voie Brucan) au început a scrie – și a publica – chiar volume de gânditorism politic: și Stelian Tănase și Manolescu și Mungiu și Antohi și Dan Pavel și Mălăncioiu – ba chiar și Adameșteanu! Îți dai seama?! N-ai să crezi, dar taman așa s-a-ntâmplat...

Fiindcă tot sufăr de mania persecuției, iată: Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, oricât de foarte-buni prieteni îmi erau – în fine, așa credeam eu, naivul – m-au pus-bine, m-au săpat cât au putut (și au putut). Pe de o parte descurajîndu-i pe cei ce ar fi vrut să mă cunoască-viziteze, pe de altă parte aranjîndu-mă pe filiera Liiceanu – iar urmarea lucrării lor a fost trimiterea la topit a cărții despre 77, Culoarea Curcubeului, refuzarea Scrisorilor și a Articolelor (de Liiceanu solicitate, comandate), apoi organizînd campaniile de... lichidare – cea mai vizibilă: cea din 1997; în jurul Jurnal-ului I-II-III de la Nemira.

Acum o chestiune de încredere; formulată ca la școala primară:

Foarte-foarte mulți dintre scriitorii români, apoi dintre cititori (luminați de către scriitori-gazetari) sunt convinși că răutatea mea este absolută: că eu nu am drept scop în viață decât să fac rău oamenilor care se ating de mine și mai ales (aici îl citez pe Buzura: cu precădere celor care mi-au făcut mie bine...).

Și acum vine întrebarea cea care vizează cartea, deci scriitorul (și cititorul):

Dacă sunt atât de rău cu confrații, să mi se indice o singură măgărie, o singură punere-bine, pe scurt: o singură sabotare a unei cărți a unui coleg, ba chiar prieten – urmarea demersului meu necolegial fiind: nepublicarea acelei cărți.

Ei bine, nu există o asemenea faptă.

De fiecare dată când am avut prilejul, am pledat – aici, în Occident – pentru cărțile colegilor mei români – și nu doar ale prietenilor (ca Adameșteanu), ci și cărți ale unor oameni ce-mi făcuseră exact... inversul – ca N. Breban.

Că tot am adus vorba de el, să repet ce am mai to-ot spus (și tot degeaba): Breban a fost, în 1976, în tandem cu Ivasiuc, la Europa liberă și au încercat să-l convingă pe Noël Bernard (printre altele) să nu-mi mai dea atâta publicitate la Europa liberă; Breban a fost apoi la Stockholm, la Coeckelberghs și a "pledat" nepublicarea cărții **Gherla** – ca dealtfel și cuplul Țoiu-Bălăiță); același Breban, în februarie 1978, în chiar momentul în care locuia în apartamentul nostru de pe rue d'Hautpoul, din 19-ème, s-a dus la editura Seuil, însoțit de Aurora

Cornu şi de Vera Lungu şi l-a... certat pe redactorul meu, Jean-Pierre Barou, că îl publică pe Goma, un ins fără talent... A tăcut şi a plecat cu coada între picioare după ce Barou a scos din sertar un exemplar din **Animale bolnave** şi i-a arătat o recomandare de traducere şi editare în franceză, la Seuil – semnată de... taman individul lipsit de talent (care, dacă nu-i oferise şi whisky, totuşi, îi dăduse găzduire);

În 1972-1973, în prima ieşire în Occident, la Paris, am contractat cu Gallimard alte patru volume (în afară de **Ostinato** şi **Uşa**...) printre care şi **Gherla**. Am avut ideea unui text cu dublu interes: lămurirea cititorului (occidental) în privinţa sistemului penitenciar românesc şi... re-introducerea lui Ierunca în lumea editorială franceză (colaborarea sa la Pléiade nu fusese urmată de vreo altă ofertă). Aşa a fost tipărit, în franceză, la Gallimard (ca postfaţă la volumul meu **Gherla**, 1976), al doilea text semnat de Virgil Ierunca: "Le phénomène concentrationnaire en Roumanie" – în care, pentru întâia oară într-o limbă de cir-culaţie, apar informaţii despre reeducarea de la Piteşti. Acelaşi text, augumentat, a apărut, tot ca postfaţă, de astă dată la **Patimile după Piteşti,** varianta franceză (Hachette, 1981) şi cea neerlandeză (Elsevier, 1982).

În 1982, când televiziune franceză a organizat o dezbatere, iniţial prevăzută în triunghi: securistul "întors" Haiducu, Virgil Tănase şi cu mine (ca "victime" ale sale), după multe insistenţe l-am convins pe animator, Michel Polac să modifice arhitectura emisiunii: în loc de un caz, să propună un platou despre *terorismul de stat comunist acţionînd în Occident.* Ceea ce am reuşit – în ciuda opoziţiei sălbatice a lui Tănase, care nu voia să se vorbească decât despre cartea lui (eventual şi a mea), dar nu despre "nişte persoane fără cărţi, nescriitori – ca Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca..." Atunci a fost prima apariţie a monicilor la o televiziune – după care au fost solicitaţi şi de posturi de radio, de televiziune şi de presa scrisă din Occident.

Nu este vorba de laudă: «Iată ce am făcut eu pentru tine – iar tu...» Ceea ce am făcut pentru alţii a fost făcut pentru că... aşa simţeam că este normal să fac, ştiind că şi pentru mine, la începuturi, făcuseră Ţepeneag, Schlesak... însă când am prins a înţelege că anume "accidente" (ale căror victimă eram eu) arătau a fi acte deliberate, abia atunci m-am gândit la o punere pe două coloane...

Aşadar, pentru mine era normal să fac ce am făcut pentru cărţile semnate de Nedelcovici, Breban, Buzura, Adameşteanu, C. Dumitrescu, Papilian, Rodica Iulian, Dinescu, Deşliu – pentru unii fără succes, pentru alţii, cu...

După cum **normal** a fost, pentru un român ca Breban să facă ce a făcut în privinţa mea: punere-bine; sabotaj;

După cum **normal** a fost, pentru români ca Monica Lovinescu şi

Virgil Ierunca să facă ce au făcut: punere-bine (la Noël Bernard, la Vlad Georgescu, la Ratesh: «Băiat bun, dar apucaaat...»); "barieră sanitară" în jurul meu, imediat după decembrie 89; sabotaj; organizare de linşaj editorial şi moral – cu ajutorul (interesat) al lui Liiceanu, Adameşteanu, Manolescu, Zaciu, Dimisianu, Ştefănescu, Pruteanu, Tudoran, Balotă...

Aseară mi-a telefonat Ilie Constantin. Printre altele, mi-a reproşat – dulce, nene Ili' Constantineşte:

«...Ai zis despre mine că sunt aşa, aşa, aşa...»

L-am corectat:

«N-am spus că *eşti* aşa, aşa...— am zis că *ai făcut* – aşa, aşa, aşa...»

S-a pre*făcut* că nu a înţeles. După cum nu înţelesese băgarea de seamă în legătură cu ultimul său volum, cel de schimb-de-scrisori, anume că el este un fricos 'oţ: când e strâns cu uşa (sic) şi silit (resic) să se rostească despre ce se petrece în România, el invocă fulgerător "obligaţia de rezervă" la care l-ar obliga "calitatea de funcţionar în Ministerul Apărării francez..." Aşa, înainte de a pleca încoace, în Occident, tot "obligaţia de rezervă" îl silea, bietul, să scrie porcării de limbământ la gazete, de-a valma cu prietenii săi Velea, Nichita, Hagiu şi alţi beţivani rezistenţi prin cultură; tot aşa, înainte de primăvara lui 89 nu era de văzut la manifestaţiile noastre anticomuniste – păi dacă-i interzicea participarea afurista obligaţie de rezervă...

Încă o dată: accept: sânt rău, veninos, vindicativ, resentimentar – dar niciodată nu am "lucrat" cu intenţia de a sabota o carte, fie aceea şi a unui ins antipatic mie (Buzura, Breban, Nedelcovici).

"Aliaţii naturali" ai mei, vorba lui Mircea Martin: Ivasiuc, Monicii, Liiceanu, Adameşteanu, Manolescu, Papahagi, Sorescu, Ştefănescu, Dimisianu – şi atâţia alţii au făcut-o. Şi, sânt convins: după ce mi-au făcut ce mi-au făcut, au dormit liniştiţi.

Luni 20 decembrie 1999

(...) Ara Şişmanian avea o sumă de bani destinată cărţilor. S-a hotărît de acasă: el cumpără operele complete ale lui Marx, Engels!; şi le studiază! Aşa, de-al dracului! S-a dus în târg, s-a oprit la librăria Gibert... A găsit nişte ediţii şi bune şi convenabile ca preţ – şi s-a decis, pe loc: el cumpără... Sade, în Pléiade!

Fiind eu deosebit de mortăcios, am mortăciumăit:

«îţi împrumut eu Sacher-Masoch, ca să fii rotund...»

Desigur, Şişmanian a avut tăria de a nu cădea în masochism, cumpărînd Marx-Lenin, probabil speriat că punga lui avea să sufere şi din cauză de Lenin-Stalin...

A propos de Stalin: în Rusia partida comuniştilor au făcut joc egal cu putiniştii (care nu sunt, oricât ar părea de ciudat, purtătorii de pùtini, ci comunişti în uniforme de KGB, precum Unsul vitei de Ielţîn). Învinşi: Cecenii – pe spinarea lor s-au făcut alegerile.

Iar ticăloşii de occidentali în frunte cu Americanii: grijulii să nu care cumva să ofenseze Monstrul, ei nu mişcă. Se anunţă că are să vină în curând, în fruntea unui organism internaţional (n-am reţinut care) un preşedinte portughez – e-hei, atunci o să vedem noi cum or să fie puşi Ruşii cu botul pe labe! Păi, ce, se joacă ei cu portughejii? Cu por-tu-ghe-jii, nene?! (...)

Bunavestire!

Pe la 3 şi jumătate, telefon: D-na Florica Dimitrescu mă anunţă că mi-a adus de la Bucureşti un exemplar din **Scrìsuri**!

Am alergat. Era chiar **Scrìsuri**, ditamai cărţoiul: format mare, 630 pagini... Dan Petrescu – vecin de imobil cu Adrian Niculescu, fiul ei – o rugase să mi-l aducă. I-am mulţumit doamnei Florica Dimitrescu şi m-am grăbit... spre cei doi doctori. Ana are o formă deturnată de gripă – concluzia Martinei. Eu cunosc poama, dar într-o variantă mai îngăduitoare. Acum bolnava casei se doftoriceşte acasă.

Marţi 21 decembrie 1999

...Vorbeam de **Scrìsuri**... Impresionant(ă/e). Aşa cum bănuisem: deşi alaltăieri am suprimat un "picior" de raft, n-am câştigat decât vreo jumătate de centimetru, or proaspătul măsoară, la cotor (l-am cercetat cu rigla – păi, ce: nu-i cartea mea?): 3 centimetri (întregi). Unde mai pui că, chiar dacă, cu greu, încape pe raft, fiind de format mare, stă ca dracu' lângă cele mititele; în stânga **Amneziile**, în dreapta **Jurnalele**... Problemă insolubilă!

Am s-o las aşa: insolubiliată. Ca să dureze plăcerea. Ce plăcere mai mare pentru un autor – şi contestat de monici – să constate că nu-i mai încap volumele publicate în cei 106 centimetri destinaţi sieşi?

E arătos, volumul. Hârtie bună, caractere suficient de maşcate, lizibile... Am observat, răsfoindu-l (nu l-am citit în întregime, oricum, nu cu creionul în mână) câteva greşeli, din care vreo două grave: dispărînd (!) un "nu", se schimbă sensul, nu doar al frazei, ci al ideii. Dar, vorba ceea – în legătură cu "greşelile de tipografie": noi să fim sănătoşi, bine că a apărut – în fine – cartea!

Însă ceea ce e cu adevărat neplăcut (şi inedit):

"Editorul" (Dan Petrescu) introduce nişte notaţiuni în subsol dintre cele mai originale (deşi am mai întâlnit astfel de "comentarii" – e drept, doar cu creionul pe marginea unei cărţi nepublicate, o dactilogramă a **Artei refugii**, mânuitoarea creionului fiind draga de

Gabriela Adameşteanu, în 1988, '89). Dan Petrescu nu adaugă note ale edito-rului – pe lângă cele câteva ale autorului – el adaugă, cu de la sine putere, "informaţii" despre cutare amintit, comentează cutare afirmaţie a autorului, îl interpelează (pe autor) à propos de cutare afirmaţie a lui, ba chiar îl ceartă (cazul Paleologu), ca să nu spun: acuză! Şi toate acestea în cartea mea! Al cărei autor sânt, totuşi, eu, el fiind doar editorul, deci era ţinut să se limiteze la note de editor – dacă sunt absolut necesare – nu de... partener de dialog-în-subsoluri.

Citind aceste intervenţii abuzive, am avut senzaţia că Dan Petrescu le-a comis într-un moment în care nu era stăpân pe sine. Nu ştiu dacă bea şi la urma urmei nu are nici o importanţă că le-a introdus pe când era beat – la trezire, trebuia să le fi scos! – dar ştiu că acest lucru nu se face, iar făcătura lui mi-a făcut cum nu se poate mai rău.

Şi acum? Ce-mi rămâne de făcut? înainte de a le fi observat, avem de gând să-i trimit o scrisoare de mulţumire: cu întârzieri, cu... tăcere din partea lui (din 3 august 1998, când mi-a trimis un fax – deci un an şi cinci luni), a apărut, totuşi. Eram hotărît să-i scriu, mulţumindu-i, cu toate că el îi dăduse D-nei Florica Dimitrescu doar un petic de hârtie unde scrisese adresa mea şi telefonul, însă fără vreun cuvânt pentru mine).

Acum, după ce am văzut intervenţiile sale, mai bine spus: băgările în vorbă, nu mai ştiu ce să fac şi dacă da, atunci cum...

Au venit copiii, aseară. Ana fiind bolnavă, în pat, am să mă ocup eu de ei – ca un cloşcoi.

Ştefana m-a anunţat: Rodica Pop a luat exemplarele de autor şi îmi va trimite partea mea prin acel călător. Grozav!

Mă întreb dacă va fi chiar avut loc "lansarea" anunţată. în Ajunul Crăciunului? De asta le arde românilor, acum? Şi cine o va fi năşit: tot Dan Petrescu, interlocutorul meu, cel din subţol? Şi cine, printre participanţi: Pruteanu? O să aflu eu.

Joi 23 decembrie 1999

Toată ziua de ieri m-am chinuit cu subsolurile danpetresciene. Le-am copiat pe foi de hârtie, le-am numărat... Am făcut această chestie de ruşine, fiindcă aveam impresia că, faţă de ale mele (note), redactorul meu cel replicator nu stătea mai prejos...

Am avut dreptate: notele mele: 28;

Notele lui: 26.

Drept, nu le-a egalat, ca număr, pe ale autorului şi nu le-a depăşit, deşi mă întreb: de ce nu?

Aveam de gând să scriu o chestie. O epistolă către Dan Petrescu. Am şi comis o pagină şi jumătate...

M-a apucat lehamitea. Şi jalea. Ce-am ajuns (plural implicativ)!

Până una-alta nu mai voiu să-i răspund lui Dan Petrescu. De ce? Fiindcă s-a băgat în sufletul meu, în cartea mea? Da, adevărat – dar el nu ştia ce face...

Eu, ca mai bătrân, dacă nu mai înţelept, trebuie să... Uite, nu ştiu ce trebuie să, în raport cu Dan Petrescu.

'Zda mă-si de treabă editorială din asta!

(...)

Sâmbătă 25 decembrie 1999

Am renunţat la forma de scrisoare, i-am zis:

D-ale ned-**ului**

Paris, 25 decembrie 1999

Am fost nespus de bucuros în ziua de 20 (ajun de solstiţiu!), când D-na Florica Dimitrescu m-a anunţat că îmi adusese de la Bucureşti – "de la Dan Petrescu"— un exemplar din **Scrìsuri**. Ştiam de sâmbătă, 18 că a apărut şi că luni, 20 decembrie urma să aibă loc lansarea... Mă întrebam, cine, din partea editurii Nemira va prezenta volumul. N-am rostit numele Domnului Dan Petrescu nici în gând: din august 1998 (un an şi patru luni!), nu mi-a mai dat semne de viaţă, nu a răspuns multelelor mele tentative de comunicare. Nici în momentul în care scriu rândurile de faţă nu ştiu dacă **Scrìsuri** a fost lansat şi dacă da, cine l-a prezentat.

Detaliu care nu mă preocupă. Gândul meu este acesta – numai acesta:

«A apărut – în sfârşit!»

Vorbesc, fireşte, de volumul de publicistică: 630 pagini, format mare, hârtie acceptabilă, tipar lizibil – pe timpurile astea...

Dar bineînţeles că m-a bucurat apariţia unei bune părţi a comiterilor mele publicistice! După atâtea aventuri – de care bucuros m-aş fi lipsit – şi după aproape un deceniu de când i-am încredinţat lui Liiceanu volumul **Articole**...

După ce D-na Florica Dimitrescu mi-a înmânat "obiectul", al dolea gest (primul: ochirea-adulmecarea-pipăirea lui) a fost de a răsfoi volumul în căutarea unui... bileţel; deşi nu ar fi stricat o scrisoare întreagă, semnată: "Dan Petrescu". Nu am dat de aşa ceva. Nu exista. D-na Dimitrescu, înţelegînd ce caut, mi-a arătat un petic de hârtie cu adresa mea şi numărul de telefon (am recunoscut grafia lui Dan Petrescu). Atât. Nici măcar noua adresă a... expeditorului – mi-a dat-o D-na Dimitrescu.

Pe drumul de întoarcere, în metro, răsfoind, filînd volumul, n-am fost atent la notele din subsol – le știam ale mele. Abia acasă, luînd pagină cu pagină am descoperit...

Am zis bine: "...am descoperit". Iar acum, continuu: am descoperit descoperirea lui Dan Petrescu: subsolurile în cartea altcuiva, notele edito-riale care, în fapt, sunt "delimitări" (față de autor), interpelări – ale autorului – de-a dreptul acuzații la adresa autorului.

Dar cine este Dan Petrescu – desigur, vorbesc de cel în raport cu volumul meu **Scrisuri (1972-1998)**, apărut la Nemira?

Scrie limpede: "Colecție [Purgatoriu] îngrijită de DAN PETRESCU". La finele volumului, după: "Editor: VALENTIN NICOLAU", scrie: "Redactor (sublinierile îmi aparțin – P.G.): DAN PETRESCU".

Asta o știam și de la celelalte cărți editate de Nemira – prin grija lui Dan Petrescu: **Justa și Jurnal I-II-III.** **Însă** nici la acelea, nici la acesta nu scrie că Dan Petrescu ar fi și *altceva* (pe lângă **director de colecție** și **redactor**). Am cercetat cu atenție, nu am găsit mențiunea: *îngrijitor de ediție;* nici: *comentator* – nici *interlocutor.*

Acesta fiind motivul pentru care am... descoperit că Dan Petrescu a descoperit o inedită manieră de a practica redactoratul: se introduce, se bagă în subsolurile paginilor, nu doar adăugînd (eventuale suplimente de informație); corectînd o informație eronată dată de autor – ceea ce ar fi constituit, deja, un abuz, atâta vreme cât autorul este în viață, deci consul-tabil – ci comentînd (alături) textul autorului, interpelîndu-l, arătîndu-se în dezacord cu el!

Am citit, am recitit cele 26 băgări în vorbă ale editorului (ale mele: 28, din care 20 simple rapeluri cronologice – necesare: unele texte au trei decenii, volumul de-publicat aproape un deceniu). Din acestea 2-3 și-ar fi avut rațiunea – vreau să spun: nu ar fi sărit din subsolul paginii. Celelalte...

Nu am întâlnit la nici o altă carte a unui autor în viață asemenea cârteli, asemenea "corectări", asemenea interpelări. M-am interesat în jur, în târg: nici prietenii mei nu au cunoștință de vreun precedent editorial. De aici concluzia: Dan Petrescu, dacă nu a descoperit America, a descoperit, cu volumul meu **Scrìsuri 1972-1998,** modul de a-și da cu părerea din subsolurile paginilor unei cărți căreia îi este doar redactor, nu îngrijitor, nu comentator; nu judecător. Și în niciun caz autor. Cititorii adnotează cărțile cumpărate de ei, dar nu își bagă, tipografic, cugetările în textul autorului.

Repet: eu, autor, am indicat 28 de note de subsol, din care 20 sunt simple rapeluri cronologice – necesare: unele texte au trei decenii, volumul de-publicat aproape un deceniu;

Dan Petrescu, redactor, introduce 26.

Câteva din "notele editoriale" băgate de Dan Petrescu în subsolul paginilor cărţii mele **Scrìsuri 1972-1998:**

— **Pagina 44:** plecînd de la mirarea-indignarea mea: filiala Academiei de la Iaşi va scoate abia în anul 2000 **Dicţionarul de literatură – sec. XX**, în fapt: doar perioada 1900-1950!,

(n. red.) completează:

"Nici măcar: dicţionarul ieşean a fost omorît între timp de acad. Eugen Simion";

— **Pagina 170:** citam versuri cretine, de laudă la adresa lui Ceauşescu, publicate în *Convorbiri literare,* dînd şi numele unui iscălitor, Emilian Marcu...

(n. ed. – nu mai este: *red.!)* se bagă astfel:

"Era să-l uităm, fără acest memento, pe fostul activist de la Iaşi, acel vierme negru care voia cu orice chip o locuinţă (i s-o fi dat?) şi care, într-un vers celebru, scria că «pe trotuare, tinerii marşează». Cu cine va mai fi marşînd el astăzi? Dacă nu e nici în diplomaţie, nici la Patriarhie, înseamnă că s-a ratat";

— **Pagina 206**: la: "Pot cita cel puţin zece titluri de romane inspirate din muzică: (...) **Arta fugii** – a cel puţin trei autori: Blandiana, Ţepeneag, Goma..."

(n. ed.) plasează un asterisc la Blandiana şi face trimiterea următoare:

"Sic!"

— **Pagina 228**: scriam: « Zoe [Buşulenga] cea care-l compara pe Ceauşescu cu Eminescu..."

(n. ed.) îl trage pe autor de mânecă:

"Parcă (şi) cu Pericle"

La un asemenea supliment-de-informaţii îţi vine să comentezi astfel: «Parcă. Ei şi?»

Dan Petrescu – băgat în volumul meu, **Scrìsuri** – nu se mulţumeşte cu completările abuzive, cu "atenţionările" (cum se obişnuieşte de la o vreme să se spună – greşit – în loc de "a atrage atenţia"), el părăseşte impersonalul şi deocamdată liberîndu-mi mâneca, mă apucă de guler:

— **La pag. 238** scriam: "noi, cei din exil, ştiam *asta* [că Al. Paleologu a dat note informative la Securitate] demult, de vreo zece ani; întrebat de ce nu mai vine la Paris de atâta vreme, Paleologu a răspuns că nu mai solicită paşaport, ca să nu aibă ce raporta la întoarcere".

(n. ed.) subsolizează, interpelarisindu-mă:

"Numai că n-aţi zis nimic! Nu, Doamne fereşte, public, ci aşa,

confidențial, ca să preveniți vreun nenorocit sau altul care mai venea din țară (și se întorcea tot acolo). Pentru că obligația de a «raporta la întoarcere"» nu fusese totuși publicată ca lege (deși se prelucrase «oamenilor muncii»), așa că rămânea la voia (și tăria) celui întrebat dacă «raporta» au ba".

Partea (fie: jumătatea) în care Dan Petrescu are dreptate își avea locul într-o scrisoare confidențială (a lui), adresată altuia; într-o scrisoare deschisă; într-un articol la *Naționalul* – chiar și într-o carte semnată de el, Dan Petrescu – dar nu în cartea mea!

— **La pagina 254**: à propos (sic!) de:"Să ne imaginăm doi oameni pe care hoții îi agresează, îi jefuiesc, le iau și hainele – care din ei încetează de a mai fi om, în clipa în care nu mai are pe el izmene?";

(n. ed.), cu un umor devastator, își dă cu părerea:

"Rezultă logic: scriitorul e scriitor și în pielea goală!"

— La pagina următoare, **255,** *Ned*-ul meu personal își face cunoscută opinia (nu interesează în legătură cu ce, cu cine) astfel:

"Ca și în dihotomia precedentă (scriitor/universitar) e o mare doză de arbitrar în judecarea după preferințe literare; de pildă, în ultimul caz, se pare că Zinoviev avea dreptate în privința rușilor (Gorbaciov inclusiv), mai mult decât pravoslavnicul Soljenițîn – conform documentelor scăpate din arhive și... dizolvării lui Soljenițîn în Rusia ".

— **La pagina 341**, răspunzînd lui Val Condurache, scriam: "am incriminat topirea – însă nu «a unei părți din tiraj», cum scrie D-sa (...); ci: a cvasitotalității tirajului, retras de pe piață, depozitat din iunie '90 până în iulie '92."

Ned îmi atrage atenția – altfel cu nesfârșită civilitate:

"Distincția «o parte din tiraj» vs. «cvasitotalitatea tirajului» este de o finețe ce se cere subliniată".

La aceast *ned*-ism (și dacă i-aș zice: *nedpetrism?*) răspund – aici:

"Finețe" pe care nu doar o subliniez, ci o explic – iată cum stăm cu "distincția" în chestiune, Dan Petrescu:

Fie un tiraj de 20.000 de exemplare (trase, din cele 100.000 contrac-tuale – dar asta-i altă discuțiune):

— "o parte din tiraj" semnifică **mai puțin de jumătate**: între 1 și 9.999 exemplare;

— "cvasitotalitatea tirajului" semnifică **mai puțin de integralitate, oricum, mai mult de jumătate** – începînd (de sus) de la 19.999 exemplare, coborînd până la 10.001 exemplar(e).

Dacă are nevoie și de desene, îi stau la dispoziție.

Da, domnule! Nu: ce-am ajuns, eu – ce-a ajuns el, Dan Petrescu!

M-a luat prin surprindere: o persoană atât de inteligentă, atât de cu simțul umorului, atât de cunoscător al cărții – nu ar fi ajuns să facă ce a făcut, decât...

— dacă, fulgerător, s-a prostit;

— dacă era beat (când a făcut trebuşoara) – ceea ce nu furnizează o circumstanță atenuantă: un volum ca al meu – și gros și mult întârziat – nu a fost tipărit a doua zi după redactarea subsolurilor, deci redactoristul ar fi avut destul timp să-şi dea seama de eroare și să suprime contribuțiile-i;

— dacă și el, ca tot românul, după 1984, s-a țăcănit; a luat-o razna – *s-a mutat.*

Ce va fi fost în capul lui, când a făcut *asta*? Să o fi făcut cu gând de a mă necăji, de a mă închichina, de a-mi face o festă? Bine: mi-a făcut-o – dar nu-şi va fi dat seama că mult mai grav este ce și-a făcut(-o) lui? Că ale sale cugetări, delimitări, interpelări vor rămâne în această ediție a cărții mele și vor fi considerate ca ceea ce sunt: abuz, intruziune (băgare), eu rămânînd în continuare, victimă – de astă dată a *ned*ismelor danpetresce? Ce căcănărie!

Mă chiar miram: să am eu parte de niște Sărbători nemaculate, nestricate – necăcănărisite?

Mulțumiri din inimă, prietene Dan Petrescu!

Luni 27 decembrie 1999

Am telefonat azi-dimineață la Lulu. Nu a răspuns nici după a unsprezecea sonerie; am repetat, formînd iar numărul (mă temeam că îl făcusem greșit prima oară) – tot nimic. Am dat telefon la Niculiță. Mi-a răspuns Aura:

Ieri seară Lulu a căzut, dar a reuşit să le telefoneze, Niculiță a dat fuga, a chemat salvarea, a internat-o. Cică nu şi-a rupt nimic, dar e extrem de slăbită, amețită. I-am propus Aurei să telefonez eu – peste cât timp, ca să aflu amănunte? Ea a zis că-mi telefonează Niculiță, fiindcă s-ar putea ca el să se ducă de la spital la slujbă.

I-am telefonat Anei. Ea își face reproşuri, convinsă fiind că Lulu a căzut din cauza ei, care o chemase, aseară, la telefon. Am invitat-o să fie rezonabilă.

Acum aştept(ăm). Prietenul Ştefanei de la Bucureşti a adus patru exemplare din **Scrìsuri.** Am să merg mâine să le iau.

Seara: a vorbit Ana cu Niculiță: Lulu a fost internată la doctorița de la care fugise acum o lună – aşa că își cunoştea clienta. Să sperăm în mai bine.

Marţi 28 decembrie 1999

Astă noapte a fost a doua furtună în Franţa. (...)

Iar acolo, în Cecenia, Ruşii distrug totul, după obiceiu-le. Cei vreo 2-3.000 ceceni rezistă, iar "concluzia" acestui al doilea război?:

— nu ruşii vor fi învingătorii;

— din păcate, pierzătorii vor fi cecenii: bine, nu vor fi bătuţi, ci înfrânţi în demnitate – dar le-a fost total distrusă ţara, populaţia martirizată. În "asaltul" de alaltăieri Ruşii au băgat în faţă detaşamente de ceceni pro-ruşi, în frunte cu fostul primar al capitalei, Groznîi, un oarecare Ahmedov; sau Islamovici.... Bine-bine, trădători se găsesc şi la ceceni, dar dacă Ruşii vor fi încorporat cu forţa ceceni aflaţi în afara ariei controlată de rezistenţă? Nu m-a mai mirat alaltăieri când am auzit: militarii ruşi (*pihota*) cereau aviaţiei şi artileriei să distrugă total imobilele din Groznîi. Fiindcă, ziceau ei, de acolo trag lunetiştii, vânîndu-i pe ruşi ca pe iepuri. Nu înţeleg de ce a mai fost nevoie de o astfel de cerere, doar în *ruskaia tactika i stratèghia* există şi se aplică această... prevedere. Păi dacă o cunoştea tata, din 1942-43...

Vis cu Manolescu. Confuz. Oricum, parcă mă aflam la el în casă (unde n-am fost niciodată) şi aşteptam nu ştiu ce să termine el, pentru a merge la Dana Dumitriu. "La prânz..." Nu eram deloc încântat, însă nu am zis nimic. Visul s-a terminat cum a început: în ceaţă. (...)

À propos de ceceni: Fiindcă i-au auzit strigînd, ca să-şi dea curaj: «Alah akbar!» unii gazetari francezi au tras iute concluzia că şi ei vorbesc "un fel de azeri" (adică o limbă türcă) . Da de unde!

Cecena este una din limbile caucaziene, cea mai cunoscută fiind georgiana *(kartveli)* sau *gruzina* sau *ivira* — de aici Antim Ivireanu(l) al nostru; apoi *megreli,* apoi *cianuri,* apoi *svanuri* – şi încă: *cercheza, abhaza, avara, lezghina, tabasarana, dargva* şi *lak*-ul. În fine, *cecena* şi *inguşa.* Caucazienele nu ţin nici de ramura indoeuropeană, nici de türce. Alfabetul georgian a fost creat după cel fenician – în secolul IV (cu un secol mai devreme decât cel armean). Ciudăţenia (şi misterul): Georgia (ţara, ţinutul, comunitatea – numită de georgienii înşişi: *Sakartvelo*) pare a avea o legătură de... limbă cu Bascii din... Iberia. Dealtfel, b şi v (ca în greacă!) se confundă. un hotel de la Tbilisi se numeşte, normal, Iviria... Iberia – ceea ce ar duce cu gândul că sakartvelioţii din Caucaz sunt originari din Pirinei; sau/şi viceversa: Baştii-Vaştii (care au dat: Vasco, Gascon(ia), Biscaia, Biarritz, etc. etc) sunt veniţi din Cavcaz...

Orice este posibil – cu limbile astea...

Cecenii strigă (când mai sunt în viaţă): «Alah akbar!» fiindcă au fost islamizaţi.Ca albanezii? Ca o parte din albanezi.

Şi ca o parte din sârbi: bosniecii.

Miercuri 29 decembrie 1999

(...)Ieri am fost la Ştefana şi am luat cele patru exemplare din **Scrìsuri** aduse de la Rodica Pop de prietenul lor Cezar Grigoriu – cu care schimbasem şi eu câteva cuvinte (mulţumiri) la telefon, alaltăieri.

Rodica Pop însoţeşte exemplarele de o cartolină de... colindeţe, de felicitări. îmi spune că **Scrìsuri** a fost... "expus, împreună cu altele ale Nemirei la casa Oamenilor de Ştiinţă în cadrul zilelor editurii".

La început m-am întristat; apoi mi-am zis:

«Mai bine că a fost doar etalare, expoziţiune şi nu lansare – ca la **Jurnal I-II-III**. Cine să mă prezinte: Pruteanu?»

Urmarea primirii acestor *alte* patru exemplare (trei, unul l-am dat cu dedicaţie Ştefanei) mi-a provocat... încetarea apetitului: nu mai simt nevoia să recitesc. Întru justificare îmi spun că tocmai am terminat de făcut corecturile... cam multişoare şi nu le-am terminat pe toate, pe unele le-am doar semnalat, urmînd să confrunt cu manuscrisul. O să mă întorc eu la el, mai încolo.

Seara: a telefonat Laszlo, ca să-mi spună că în ianuarie va candida iar pentru un post universitar (sper ca de astă dată să reuşească); mi-a mai spus că "revista lui Grigurcu" nu se mai face: nu sunt bani – păcat, o revistă e o revistă; că **De la** contestatar **la** contestat a apărut în *Jurnalul literar;* în fine, că a citit **Scrìsuri** şi pe dată i-a ars o critică lui Dan Petrescu pentru imixtiunile din subsoluri – cică a trimis-o tot la *J.l.* Eu i-am transmis faxul D-nei Alice Tassel de la Galimard, în legătură cu drepturile pentru **Zazie**... – încă nu-i parvenise scrisoarea trimisă de mine prin 15 decembrie.

Joi 30 decembrie 1999

M-am hotărît: scot textul cu Dan Petrescu din **Butelii...** pe anul 1999. Rămâne doar aici, în jurnal.

Am făcut treaba: mă simt mult uşurat.

Vineri 31 decembrie 1999

Am ajuns în gara anului 2000. O privire îndărăt nu strică:

— A apărut, în iunie, la Dacia vol. VI, **Jurnal de apocrif**;

— Tot atunci, tot la Dacia, ediţia a II-a din **Patimile după Piteşti**;

— Tot în iunie – cu o discreţie remarcabilă (şi remarcată), la ALL, a apărut – în fine! – **Roman intim** ;

— adineauri, în 20 decembrie, la Nemira (şi tot: în sfârşit, după lupte seculare) **Scrìsuri** (1).

Patru volume într-un singur an: exagerat, după opinia Monicăi Lovinescu (preluată de Ştefănescu). Un scriitor normal nu-şi sufocă cititorii (cu atât mai puţin editorii!) cu mai mult de un volum, anual. Hai: două. Fie – trei, dar nu mai multe, fiindcă nu au timp cronicarii să cronicheze, recenzarii să recenzuiască – premiatornicii să premiiască!

Ei, da. Normal... Eu, anormalul mai am volume nepublicate; volume incomplet publicate (**Sabina, Scrìsuri**), volume ce ar suporta... – vreau să spun: ar fi suportate de cititor, în cazul unei reeditări: **Culoarea curcubeului, Câinele soldatului, Din calidor, Arta refugii, Astra; Bonifacia, Gherla-Lăteşti,** chiar **Gardă inversă,** fiindcă nu ştiu câte exemplare va fi tras din ea Mircea Martin şi unde se vor fi îngropat şi acelea, puţine... Doar dacă se găseşte un editor sinucigaş să-mi editeze o serie de scrieri...

Acum, la sfârşitul celui de al VII-lea volum de **Jurnal** (câte pagini voi fi totalizînd, D.C. Mihăilescule, şef-socotitorule la Gospodăria Agroculturală de Stat "Liicenii de Epitropie"?), pot să(-mi) pun, cu glas tare, întrebarea care-mi stă pe limbă – unde alt'? – de ani şi ani:

«De ce vor fi scriind scriitorii jurnal? Ca să aibă, în sfârşit o grădiniţă privată? în care să nu-şi vâre nasul te miri care cititor-trecător – cum se întâmplă cu cărţile curente, de ficţiune? Să fie oare jurnalul un spaţiu de sinceritate absolută a autorului? De curajul fără haturi de a spune despre lume şi despre sine lucruri pe care altfel nu le-ar divulga – zicîndu-şi că jurnalul va fi publicat după moartea sa (vorbesc, desigur, de strămoşii noştri, clasicizaţii)?

Dacă doar pentru aceste pricini recurg scriitorii la jurnal (simultan, alternativ – cu romanul): cred că se înşeală.

Nu toţi scriitorii sunt, în jurnal, mai sinceri, mai curajoşi într-ale mărturisirii, mai masochişti. Aş zice: mai degrabă în roman, în ficţie îşi dezleagă autorele baierile inimii (în fine, ale viscerelor din burtă şi din pântecele numit: cap). Motivul este la îndemână: din moment ce există convenţia ficţiunii (deci: «nu este adevărat, despre mine, tot ce scriu, mai ales la persoana întâia»), cititorul nu are să (prea) creadă că scrisul este şi adevărul.

Şi reciproca: toată lumea ştiind că jurnalul este... intim, deci o scriere sinceră, «nu am să scriu în el *chiar totul*, fiindcă mai am şi ceva de ascuns, de păstrat la umbră, ori definitiv îngropat»

Dacă aşa stau lucrurile – de ce mai scriem jurnal? Probabil pentru că simţim nevoia de a ne preface că suntem sinceri. Şi, uneori, din greşeală, din inerţia jocului de-a sinceritatea, chiar să fim...

S-ar putea să fie nevoia de persoana întâia. Odată cu apariţia romanului "obiectiv" – aici în sensul de persoana a treia povestitoare. Aşa am dus-o, iar la noi, în Est, şi mai apăsat, din pricina "adevărului artistic" preţios-indicat de realismul cel socialist. Îmi aduc aminte

"revelația" pricinuită de **Povestea unui om** (să fi fost o povestire de Șolohov?, oricum, după ea s-a turnat un film, regizat și interpretat de Bondarciuk), fiindcă... exista un narator (nu un autor), narînd normal, la persoana întâia. Bineînțeles că mai existau – în clasicii ruși – la Tolstoi, la Cehov, la Gogol, piese întregi, ori pasaje astfel povestite – "dar acelea făceau parte din trecut – or noi, azi...". Fiindcă "azi" realitatea-redată-obiectiv cerea persoana a treia! Excepții: "monologul interior" al, de obicei, "șovăielnicului", al "nedumeritului", cel care cădea pradă "procesului de transformare a concepției despre lume și viață" ca urmare a întâlnirii – și a muncii de lămurire – dusă de Tovarășul Cutare, de la Raion (să fie întrebați Galan, Chiriță, Lăncrănjan)!

Va fi necesar de studiat acea proză – nu doar de repertoriat, eventual de dat câteva citate; ci de analizat. Fiindcă acolo lucra o teorie literară: și un rezultat – care nu era, neapărat anti-literar, ci: paraliterar. "Farul", "opera-ghid" fiind, de astă dată, nu **Mitrea Cocor** (o oarecare bucată, doar proastă), ci **Pâine albă** de Dumitru Mircea. Ar merita din plin cercetată ca o mostră de suprarealismsocialist.

"Lovitură de teatru (anunță agențiile de știri occidentale): Elțîn demisionează!"

Adevărat: a demisionat. Cam prea-foarte târziu, dar până la urmă... O "urmă" rusească.

Băiatul Borea, crezîndu-se (cum îl botezase Pivot, la o emisiune literară, când îl pusese în fața lui Zinoviev) țar, l-a numit pe Putin succesor! Din lac în puță.

Iar Chirac, și el deștept-foc, a dat un comunicat în care face elogiul lui "Elțîn cel care a introdus democrația în Rusia". A dracu' 'troducere!

(...)

Înapoi la jurnal. Prin el scriitorul nu poate nici "trăi"; nici proiecta – nici prospecta. "Sub formă de jurnal" **Romeo și Julieta** nu ar fi fost cel mai înalt imn al iubirii contrariate; "printr-un jurnal" Tolstoi n-ar fi putut "reda" Borodino, nici coborî în moartea lui Ivan Ilici.

Numai prin ficțiune.

Cele mai pline, depline, împline momente ale vieții mele – altfel vesele – au fost cele în care scriam la un roman. Primul jet sau a 15-a variantă – nu contează: extazul era lung, era rotund.

Să mă întorc la ficție? Nu mă mai simt în stare de ceva din-nou. Dar de rescris un roman-două-trei – de ce nu?

— o O o -

JURNAL 2000

IANUARIE

Sâmbătă 1 ianuarie 2000

Ieri – mai an'... – am rezistat până pe la 11, când m-am culcat. Numai că la 12 fără un sfert a dat telefon Filip, să ne ureze la mulţi ani. M-am trezit cât să văd splendidul spectacol al Turnului Eiffel, decolînd ca o Arianne – şi m-am prăbuşit în aces an, pe la ora 1...

După cum se observă, am petrecut puternic. Ba chiar ne-am făcut de cap, ca s-o citez pe Frăsâna de la Cotidianul.

(...)

Marţi 4 ianuarie 2000

Azi i-am scris lui Dan Petrescu:

Paris 5 ianuarie 2000

Domnule Dan Petrescu,

În 18 decembrie 1999 Luiza Năvodaru mi-a telefonat de la Bucureşti, anunţîndu-mă că... fusese anunţată de "cineva de la Nemira, care nu şi-a spus numele": a apărut volumul Scrìsuri. Cineva-ul de la Nemira a apucat să-i spună că luni, 20, urma să aibă loc lansarea...

Fireşte, m-am bucurat foarte; mi-am zis că, la urma urmelor, n-are decât să mi-o lanseze Pruteanu, ca avînd vechime-n câmpu-muncii: mai rea, mai bună tot n-o face – bine că a apărut!

Cum Luiza Năvodaru era foarte bolnavă (dealtfel s-a şi internat în spital imediat după anunţ – acolo se află şi în momentul de faţă), nu am avut pe cine ruga să mă... reprezinte. Totuşi, o prietenă a D-nei Bianu (cea care a recuperat exemplarele de autor) a fost la locul şi ora "lansării". în fine...

Taman în momentul cu pricina, aici, la Paris, mi-a telefonat D-na Florica Dimitrescu, anunţîndu-mă că are un exemplar din carte, "trimis de Dan Petrescu". Am alergat, am ajuns, am învins (i-am mulţumit), m-am întors... Eram însă intrigat: Dan Petrescu scrisese pe un sfert de coală, pentru uzul D-nei Dimitrescu, adresa mea şi telefonul – dar mie nici măcar o propoziţiune! în metro, răsfoind volumul meu, am dezlegat enigma: Dan Petrescu mă interpela, nu pe cale bucală, ci pe imprimală. Şi nu de la acelaşi nivel – fie parter, fie etajul 5 (sic), ci din subsol(uri).

Volumul arată mare, gras.

Luca Pițu, cu care am vorbit la telefon alaltăieri îmi comunica: îi transmiseseți un mesaj amicului Dvs. comun de la Sevilla – în legătură cu Scrisuri – dar nevolnicul de autor nu era contactat decât prin intermediari.

Atunci m-am gândit: de ce oare nu mi-ați scris un bilet în unul din subsoluri? Că, vorba ceea: tot prinseseți gust de dialog (cu mine – dar eu nu eram înștiințat)?

Ei, de ce! De-aia!

Asta este. Astfel stînd treburile, eu, biet autor, am făcut ce ar fi făcut orice autor ne-pedepsit de editor: v-am scris.

Ajungînd a vă cunoaște, nu aștept să răspundeți.

Vă doresc – n-o să credeți! – numai bine.

Paul Goma

Joi 6 ianuarie 2000

Ieri am făcut o scurtă ieșire până la Palatul Justiției (eternul proces al Bisericii), apoi acasă. Mircea Stănescu și soția, Flori.

Un "detaliu": orașul Grozníi era, înainte de primul război din Cecenia, o așezare în care colonizatorii (firește: ne-ceceni, predominant ruși) primeau o mulțime de avantaje întru stabilire: prețuri mici de construcție, prime de instalare, de... depărtare (de Moscova), etc... Astfel a devenit "capitala" Ceceniei o așezare în care peste 80% din populație era rusească, recent stabilită. Or care a fost reacția grozne-nilor în acest al doilea război: cecenii, de frica rușilor, dar și avînd unde să se refugieze (în satele și în târgurile din munți) au părăsit capitala – după mărturia unui fotograf de la Paris-Match, blocat acolo câteva săptămâni. Dar cine sunt nefericiții care nu pot ieși din pivnițe, care mor de foame, de frig, de... alungare (tuberculoșii sunt somați să-și caute alte "acoperișuri", ca să nu-i contamineze pe ceilalți), de schije de bombe, de... napalm? Ei bine, aceștia, în majoritate, sunt ruși (am văzut totuși câteva femei cu fizionomie caucaziană – desigur soții ale unor ruși). Să nu cunoască acest "amănunt" bravii ghinirali – ruși – care conduc marile bătălii din Cecenia? Cei care bombardează de săptămâni, de luni, rusește, Grozníi-ul și împrejurimile? Ei, ba nu! Dar ei nu sunt în stare să facă altfel, altceva. Astă noapte a avut lor o încăierare cruntă, de pe urma căreia rușii au pierdut câteva tancuri grele și – după informațiile cecenilor – în jur de 60 oameni. în același timp am văzut un convoi de camioane cu prelată îndreptîndu-se spre Grozníi; prelata unuia fiind ridicată la spate, s-au văzut soldăței ruși, claie peste grămadă (ca să se încălzească?), tinerei, sperieței... – și a fost prima imagine care mi s-a... arătat – a cărnii de tun.

înapoi la componenţa etnică a Grozníi-ului: Parcă am mai auzit despre aşa ceva: Ruşii, fie încă în "câmpul muncii", fie la pensie, îşi făceau case, apartamente, se stabileau "cu traiul", cum zic basarabeţii, în "republici" mai clemente din punct de vedere climatic, alimentar...
Exact, dar exact aşa se petrecuse şi cu Chişinăul! Băştinaşii moldoveni nu aveau voie să aibă buletin de Chişinău, în timp ce ne-moldovenii erau încurajaţi, ajutaţi să se aşeze cu zecile, sutele de mii.

Sâmbătă 8 ianuarie 2000

Nu e bine ce se întâmplă cu Lulu.
Ruşii au încetat operaţiile în Cecenia. Cică – apud kakaghebistul Putin (pronunţat: Puchin):
— "Fiindcă încep sărbătorile ortodoxe, iar noi sântem ortodocşi"— şi-a făcut cruce cam ca Petre Roman, acum zece ani – "dar şi Ramadanul musulmanilor..."
Amănuntul: Ramadanul cu pricina se termină, nu începe. Apoi: ieri o mulţime de ghinirali de-ai lor au fost daţi jos şi înlocuiţi cu adjuncţii... Al doilea pretext:
-"Fiindcă teroriştii ar fi în stare să folosească bombe cu substanţe toxice, care ar distruge natura..."
Te topeşti de admiraţie – şi de liubire – constatînd grija rusului pentru... natura ceea!
Ce-or să mai facă – tot un căcat: Ruşii n-au să câştige nici acest război; Cecenii rămân câţi au mai rămas, cu o ţară complet distrusă.
Parcă-i văd pe ruşi cerînd de la Comunitatea Europeană ajutoare "*pentru reconstruirea oraşului Grozníi*"! Ce, *n-ar fi în stare*? Şi ce: *n-ar* fi în stare boii de occidentali să dea bani ruşilor – ei să... administreze ruinurile Ceceniei? (....)

Sâmbătă 15 ianuarie 2000

Ieri am primit Convorbiri literare, decembrie 99. Surpriză: C. M. Spiridon "permite" (mă-nţelegi) să se publice în revista sa un text despre mine! Este întâia – mă tem că şi ultima...— cronică la o carte de-a mea – şi slavă Domnului, am publicat vreo douăşcinci... Este semnată: Ionel Saviţescu; intitulată: "Jurnalul unui iconoclast"...
Ei, aici e buba. Chiar dacă nu ai ţine seamă de titlu. Bine-bine, iconoclast-iconoclast, dar să ştim şi noi ale cui icoane sparge klan-ul în chestie? înţelegi, nu doar că Redactorul şef a suprimat cam jumătate din cronică, dar ai putea arăta locul tăieturilor. Aşa că titlul rămâne fără acoperire: au fost eliminate toate referirile, toate citatele care i-ar fi putut... "bălăcări" pe iconizaţii breslaşi X, Y, Z (Manolescu, Buzura,

Blandiana, Eugen Simion, Monica Lovinescu – chiar şi Bùlici, de care atârnă ombilicacalic Spiridon), drept care breslimea în întregul ei, ca să spune aşa: breslitatea rămâne... nespartă...

La o adică Spiridon ar putea pretinde din parte-mi "probe" (că a tăiat puternic din cronica lui Saviţescu). Iar eu, fireşte, nu le-aş putea produce. Dar aş vrea să o fac? Evident, nu. Ca să fiu brutal (nu este pentru prima oară): îmi pasă mie de judecata lui Spiridon cât negru sub unghie! Dar consemnez, aici, ca să afle Ionel Saviţescu (atunci când va face sacrificiul de a cumpăra şi acest volum al Jurnal-ului) că eu ştiu cam-cum arăta cronica lui, întreagă şi ştiu cam-cum şi cam-pe-unde a fost "toaletată" de redactoratul-şef, ca să fie împăcată şi capra şi varza literaturii române cotidiene – pentru ca tot spiridonul să prospere.

Aseară – noutate! – m-am uitat la emisiunea lui Pivot Bouillon de culture. Am făcut acest sacrificiu – ei, da: pe lângă că începe foarte târziu, aproape de miezul nopţii (dacă până şi Francezii au intrat în Europa...), această emisiune de multă vreme a devenit un ghiveci – une ratatouille, ca să mă fasolesc şi eu, doar şi eu am domiciliul în Franţa, nu doar Nedelcovici! – ilizibilă (în fine, s-a înţeles: neprivibilă). Reiau: m-am hotărît la acest sacrificiu (de mine), numai şi numai pentru că era anunţat Michel Polac cu al său "Jurnal intim".

Şi iarăşi mă laud: Pivot a fost aşa cum îl ştiam – iar vârsta nu a aranjat lucrurile: făcînd "legături" aiurea, abuzive, (între oameni, între cărţi, între evenimente), punînd întrebări cretine, cu ochiul mereu în laturi, la galerie (doar pentru galerie face el emisiunea, nu pentru bietul autor aşezat pe scaunul electric), punînd întrebări atât de fals-naive, încât sfârşesc prin a convinge: Pivot este un naiv, un inocent într-ale literaturii, chiar dacă trece drept un bun... ortograf (sau poate tocmai de aceea: ortografia se învaţă – pe când literatura se face).

Aşadar, Polac. Acest individ detestat de cvasitotalitatea populaţiei franceze – mai ales de către "le peuple de gauche", fiindcă el a criticat stânga, nu "de la stânga", ci din stânga – mie mi-a fost simpatic. Dintr-un motiv egoist, recunosc: fiindcă mie şi alor mei (mi-)a fost benefic. Oricare alt animator de televiziune (unde mai pui că emisiunea lui Droit de réponse era cea mai aşteptată, mai privită, mai urmărită, mai comentată, nu doar în Franţa, dar şi în Germania, în Italia, în Spania – ce să mai spun de Québec – poate fiindcă era cea mai detestată la începutul anilor 80) şi-ar fi văzut de proiectul iniţial [(construit, repet, în jurul a două cărţi: (C'est) Mon affaire a lui Virgil Tănase şi Chassé croisé, a mea – cu participarea securistului Haiducu (pe scurt: "L'Affaire Tănase-Goma")]. Or eu, constatînd că trezisem interesul prin cărţile mele băgate pe gât cu o insistenţă pe care nu mi-o recunoşteam (iar de atunci n-am mai reîntâlnit-o – păcat), am bătut fierul până când a căpătat o altă formă: dintr-o emisiune despre...

cărţile a doi scriitori români, a devenit o emisiune despre o chestiunea arzătoare la ordinea zilei: terorismul comunist acţionînd în Occident asupra "martorilor". Am izbutit – în ciuda lui Tănase, care se simţea ameninţat de «prezenţa unor nescriitori pe platou, unde urmau să se dezbată două cărţi: a mea şi a ta...», după cum vocaliză Ţonţu, făcînd apel la "solidaritatea" mea (ca, mai apoi, Tudoran...) şi în ciuda scepticismului Monicilor.

Monicii în primul rând îl detestau pe Polac – «fiindcă atacă statul francez, de la stânga», iar eu observam: «atacă statul francez intruchipat de Mitterrand» (Polac, cel care plânsese de emoţie la ceremonia de intronizare de la Panthéon, în doar trei săptămâni devenise cel mai lucid şi mai feroce anti-socialist şi antimitterrandist); în al doilea: nu puteau crede că un "stângist" ca Polac are să-i invite pe ei, "de dreapta, filoamericani", la o dezbatere atât de mediatizată ca Droit de réponse; în al treilea: nu credeau că eu aş putea, nu doar să-l determin pe "stângist" să accepte pe platou "des réac(tionnaires)", dar să-l împing până la a schimba complet configuraţia emisiunii. Evident, după ce totul s-a terminat – cu mare succes, iar ei au început a fi solicitaţi de jurnaliştii francezi (care atunci îi descoperiseră), cu totul altfel au privit, evaluat relaţiile bilaterale (dintre noi: monicii şi gomii): pe picior de egalitate. E-he, Grigurcu mai are, mai are, nu doar de citit, ci de acceptat ceea ce citeşte – în legătură cu "ingratitudinea" mea faţă de monici...

Trebuie să spun că, şi în asta, trebuie căutată găina. Cronologic: întâi am fost contactat de Catherine Sinet, asistenta lui Polac. M-am dus la redacţia lor, aflată alături de noi, lângă Parcul Buttes Chaumont. Am vorbit ce am vorbit, am observat că terenul nedesţelenit (ca informaţie – despre Estul Europei în general, despre România în special) era favorabil însămânţării... I-am promis alte cărţi "în vederea documen-tării"... Aflînd că locuim la doi paşi, a venit la noi; a intrat pe mâna Anei – vreau să spun: cele două femei s-au înţeles de la prima ochire. Spre gelozia mea, am trecut pe un plan secund, însă Ana a pregătit terenul psihologic: povestind, dar şi intrînd în vorbă cu la concièrge, în legătură cu bomba primită prin poştă de mine, cu tentativele de răpire, de otrăvire ale lui Filip... Cu certitudine fibra maternalică a jurnalistei a prins a vibra, receptînd tot ce venea "din Est": astfel i-am putut prezenta şi impune pe Monica Lovinescu şi pe Virgil Ierunca, pe bulgari, pe unguri, pe cehi, pe Maspero...

Cu Polac m-am întâlnit doar de trei ori: o dată la ei, la redacţie, de două ori ne-a invitat să dejunăm. Cu aceste ocazii am înţeles că «fiorosul Polac» era, în realitate, o persoană structural sentimentală, delicată (să te ferească Dumnezeu de brutalitatea delicatului!) şi mai cu seamă receptivă – chiar la informaţiile, ideile contrare convingerilor

sale, de foarte stânga; că ceea ce aflase, întâi prin Catherine Sinet, apoi direct de la Ana şi de la mine despre viitorii participanţi la dezbatere şi despre... specificitatea noastră îl convinsese de adevărul nostru, al victimelor comunismului instituţionalizat. în legătură cu Tănase: de mai multe ori m-a întrebat despre el – i-am răspuns că am fost foarte buni prieteni, dar că acum nu mai sântem – atât de foarte-buni... Polac avea deja ideea lui despre "Virjil"— şi încă una foarte proastă: dacă admi— sese că noi, cei din Est spunem adevărul atunci când când ne plângeam de terorismul comunist din ţările noastre (prelungit şi în Occident), nu acceptase în ruptul capul colaborarea unei victime a comunismului cu poliţia – fie ea şi franceză (ca Tănase). în asta eram în perfect acord, însă eu nu am formulat niciodată "starea", decât declarînd, scurt, pi conta mè, că nu vreau să am de a face cu nici un fel de poliţie...

Mă întorc la emisiunea de aseară, purtînd titlul cretin: "Jurnaux intimes et secrets des boîtes noires". Pe mine mă interesa numai chestiunea jurnalulului – prin Polac.

Şi, vai, ce dreptate am avut (n-aş mai fi avut!). Pivot: lamentabil; Grainville: pe lângă că e scriitor prost şi om juncànin, mai era şi beat (iar individul nu ştie să-şi poarte beţia), în rest, câţiva animatori de televiziune care comiseseră şi ei ceva cărţi (ei alcătuiesc bulionul culturii pivoteşti). Singurul rezonabil (şi reconfortant): un "tânăr": Emmanuel Carrère.

Duminică 16 ianuarie 2000

(...)Mă întorc la Polac:

Surpriza (din această pricină am tot amânat intrarea în subiect – iată, am trecut în altă zi, iar eu tot nu am început a spune ce era de spus): literele contemporane franţuzeşti se află (de astă dată) în preistorie, faţă de cele româneşti – în materie de jurnal (intim-publicat).

Da, domnule! Ascultîndu-l pe acest Pivot, pe ceilalţi atacîndu-l,

m-am trezit...— impropriu spus, eu nu am fost prezent la execuţia mea din 1997, din pricină de Jurnal... Este adevărat: Pivot nu gâfâia de indignare (şi de neputinţă...) ca Manolescu în emisiunea cu Petrescu, Tudoran, Zaciu, fiindcă el nu se afla în cauză – însă aceeaşi "nedumerire", aceeaşi "neacceptare", aceeaşi "indignare" faţă cu sacrilegiul diaristului! Cât despre intervenţiile (vocale – mai bine zis: bucale) ale lui Grainville: leite cele scriptizate ale ştefăneştilor de toate trei sexele! Unde mai pui că geanta nu se desminte: nici franţujii nu... prea citiseră Jurnal-ul, altfel combătut îndârjitnic!

Putem pentru ca să spunem că noi, cei de expresie română i-am devansat pe franţuji cu trei ani...

"Reperele" dezbătătorilor erau: fraţii Goncourt, Gide, carevasăzică deja-clas(iciz)aţii. Iar mirările lor (indignarisite – deci proaste) vizau şi "termenul de siguranţă" – între 10 şi 100 ani... îmi sună cunoscut discursul...

Luni 17 ianuarie 2000

Au fost ieri Şişmanienii. Le-am dat Scrìsuri cu dedicaţie (ce plăcere, ce jubilaţie – ce extaz! – să dai cărţi cu dedicaţie). Mi-au împrumutat numărul 11 din Vatra (mai ieri primisem 10 şi-l credeam ultimul...). în acesta are Dana o intervenţie.

Şi Grigurcu... Care, de vreo trei luni (măsurate cu acele reviste care îmi parvin) nu mă mai slăbeşte cu reproşurile, ba chiar acuzele – că exagerez fapte mărunte, că rememorez lucruri petrecute demult, că sânt fanatic când polemizez...— altfel, el mă iubeşte, vorba lui Kiropol. Dar Doamne-fereşte să spună care sunt acele "fapte mărunte" – de-o pildă ce a scris el cale de multe (şi nu le voi fi citit pe toate) texte împotriva lui Caraion, apoi, pe măsură ce trecea timpul, nu atât de atac cinstit, dar de bătaie de apă în piuă, fără a admite nici de frică eroarea în care se bălăcărea, din fidelitate oarbă faţă de Monica Lovinescu.

Am primit şi eu nr. 11 din Vatra. Nu, nu e (mult) diferit de cel dat cu împrumut de Şişmanieni... (...)

Libération de azi dedică ultima pagină lui Polac. Semnează Luc Le Vaillant. Aflu câteva amănunte biografice, înainte doar deduse: tatăl său era evreu din marea burghezie pariziană din XVI-e arrondissment, şi pétainist... (ceea ce nu l-a scutit de lagăr şi de lichidare) – de aici să i se fi tras fiului anarfismul? L.L. Vaillant prinde situaţiunea, citîndu-l pe diarist:

— "Assister à son enterrement et entendre les commentaires";

— "Connaître de son vivant, un succes posthume".

La astea eu nu mă gândisem. Ceea ce nu mă împiedecă (după ce am cunoscut şi acelaşi... comentariu) să susţin că noi, Românii (modest, precizez: prin mine...) i-am devansat pe francezi în materie de jurnale intimo-contemporane...

E drept că nu am ştire de ce se petrece în celelalte ţări din Est, avînd acelaşi nefericit destin ca România: Rusia, Polonia, Cehia, Ungaria, Bulgaria...

A, da: el (Polac) voia să se bată-n jurnale... cu Jules Renard, să se măsoare cu Les Cahiers de Valéry... Ei, da: Polac avea la cine să se gândească (ca înaintaşi) – dar eu? Ei bine, eu nu mă gândeam că mă

înfrunt, măsor, bat-în... confesiuni cu vreun antecesor de expresie română. Nici chiar cu Țepeneag (pe când scriam și la jurnal, dacă bănuiam că și el – și Ierunca și Monica – țin jurnal, nu mă preocupa această... concurență).

Singurul "gen" în care nu poate exista competiție: jurnalul. Ce fel de concurență? Și nici plagiat... Ce să plagiezi: viața altuia?

Marți 18 ianuarie 2000

Vis (încrucișat): îi spun, cu totul confidențial, lui Henri Esmenard, directorul editurii Albin Michel:

«Nici nu-ți imaginezi câte ne leagă – însă cu un decalaj de trei ani...»

...Si dă-i, si luptă-i, neicusorule, cu "paralela" – cea decalată cu trei ani – în urechea lui Esmenard, cel care, ca tot franțuzul, tocmai își publicase... Jurnal-ul/ și stârnise scandalul...

Vorba de veacuri a țăranului pe la român:

«Vise de noapte, taică...»

Ce adevăr de nezdruncinat! În visele-de-zi nu se visează așa ceva...

În ultimul număr din Vatra (11/99), în al său editorial, Cistelecan "se cam leagă" de Manolescu. Iar L.I. Stoiciu îl "cam" atacă frontal. Primul pentru abandon de nevastă (literatura), al doilea pentru neasistență a persoanelor aflate în pericol: bieții literatorioți rămași orfano-văduvi după dispariția Logodnicului și totodată Tatăl...

Răutăcios, remarc pentru a mia oară că celor care calcă pe de lături confrații le reproșează, eventual, fapte («n-ai făcut aia, aia, aia...»), însă nu și "felul" în care nu făptuiseră faptele; adică: inconsecvența, contradicția (nemărturisită), zigzagarea printre adevăruri – cu un cuvânt: imoralitatea. Manolescu nu este doar un oarecare foarte-bun-critic-literar – așa cum îl tratează românii, fie ei literatori, fie cititori, fie mai ales profesori; Manolescu a modelat, nu doar gustul, ci și modul de a-și forma acel gust, la urma urmei: viața culturalistă a cel puțin două generații de iubitori de literatură. Or criticii lui se opresc (din critică) la gardul... ogrăzii criticii literare. Și nu se mai urnesc de-acolo, rămân bătuți în cuie. Așadar, Manolescu se face vinovat "doar" pentru că nu mai practică critica literară; "doar"pentru că nu a deschis gura în Parlament și în Senat întru apărarea culturii și a literaturii în suferință. Dar nimeni nu a spus-scris ce a făcut – rău Manolescu în acest deceniu; nimeni nu s-a atins de (i)morala structurală, programală, a Manolescului cu același nume. Abuzez, când încerc să "decodific" unul din poemele lui Mușina tipărite în același număr, unde "Manolides" este pus în relație (de la

cauză la efect – şi viceversa, vorba cuiva, analiza mea) cu "magul egiptean I-vash-kho-thep". Habar n-am dacă există o "cheie" însă dacă asta e, fac eu legătura: Manolescu-Ivaşcu (lipseşte: -Ivasiuc). Iubiţii mei compatrioţi sunt – orice-am crede – pure produse ale socialului (în societate..., ca să pleonastizăm) şi îi judecă pe confraţi (contemporani – recidivez) după Balanţa Grigurcu: adică îşi manifestă mirarea-critica numai după ce acela i-a făcut lui o măgărie. Ca în povestea cu Breban: atâta vreme cât Breban ataca doar pe alţii, Grişa nu numai că tăcea mâlc faţă cu produsele publicistice ale şefului, dar sărea în apărarea lui, lovind în... loviţii Brebanului; abia când Breban l-a dat pe el afară de la Contemporanul s-a sculatără fibra lui cea justiţiară.

Fiindcă ei trăiesc în devălmăşie. Iar acolo preceptele morale elementare nu au căutare. Acolo "nu se face", vorba lui Mircea Martin – să spui tare că X e mincinos, Y hoţ, Z trădător... Fiindcă noi, dacă nu sântem solidari în bine, sântem foarte-solidari în ne-bine – în rău. Astfel, eu mă aflam în culpă, atunci când "pretindeam" de la Tudoran ca el să se rostească sincer despre Manolescu, despre Paler, despre Caraion. Dorin, băiat normal-balcanal, nu astfel judecă: el rămâne prieten cu interesul, nu cu principiul. Îl menajează – ba chiar îl apără – pe Manolescu, fiindcă este prietenul său (şi nu pentru că adevărul ar fi de partea prietenului său Manolescu), *iar prietenul la nevoie se cunoaşte*, adică rămâne prieten cu prietenul, nu cu adevărul; şi nu se pronunţă în legătură cu Ion Caraion – din două motive: poetul e mort şi nu-i mai face nici cald nici rece "pronunţarea" tudorănească; apoi el, băiat deştept, merge numai cu învingătorii (Manolescu, Monica Lovinescu, Liiceanu), nu cu învinşii – unde mai pui că unii dintre aceia sunt "contestaţi" ca Goma; alţii (Caraion) cam morţi, vorba Ardeleanului.

(...)

Laszlo polemizează cu Borbély. Acest Borbély,: nu este doar un înfumurat, ci şi un viţel. I-am citit producţia din Apostrof – Marta Petreu nu va fi cunoscut textul, altfel nu înţeleg de ce-i va fi dat drumul: o cretinărie de zile mari! Sau va fi cedat şi ea – n-are să creadă: resentimentului! Şi eu, care aveam oarecari strângeri de inimă din pricina înţepăturilor la adresa tovarăşului just-eseist, etern-activistului Borbély, cât şi la a poetei creierale.

Miercuri 19 ianuarie 2000

Auziţi!, vorba lui Iosif cel Sava. Am realizat că sunt sărac, nu direct, nu scriind (şi de câte ori) că sunt sărac – ci... abia atunci când am citit, în cronica lui Ionel Saviţescu, un citat din mine însumi, plângîndu-mă de sărăcie! Cum se explică? Se va fi explicînd într-un

fel, doar n-o să rămână toată viaţa aşa, neexplicat(ă). Ei şi dacă rămâne aşa, făr-de răspuns?

Titlul portretului din Libé: «L'éternel marri"— simpatică găselniţă, marri însemnînd: scârbit, şucărit, cătrănit, năcăjât – mai în stilul Camilului: obidit (deşi acesta este rezultatul acţiunii de obidire), or marri este... cauză, nu efect.

Joi 20 ianuarie 2000

Ieri umblase un zvon că s-ar duce tratative la Moscova între ceceni şi ruşi. N-a fost confirmat.

Tot în Vatra: Grigurcu mă trage mereu de manşeta pantalonilor. Fiindcă iar s-a manifestat, îl ajut şi eu întru... manifestaţiune. în voletul 6 al interviului luat de Victor Ştir, Grişa-al nostru cel naţionale – după ce, potrivit firii şi obiceiului îşi împănează discursul cu citate şi cu nume (intrînd în concurenţă feroce cu Paler), la întrebarea: "Ce se ascunde sub declaratul apolitism" – răspunde:

"...în activitatea critică, în orice activitate publică (...) neutralitatea nu e cu putinţă. Şi cu atât mai puţin în momentul de faţă, atît de agitat, de neclar, atît de decepţionant".

Nimic de zis. Mai departe:

"Chiar dacă nu *te angajezi într-o acţiune purificatoare* nemijlocită, chiar dacă nu intri într-o formă instituţională a opoziţie, «la rău» (partid, organizaţie, etc...), nu te poţi sustrage unei atitudini, nu te poţi situa într-un «unghi mort». într-un fel sau altul", continuă Grigurcu, "trebuie să te aşezi pe eşichierul vieţii cetăţeneşti, trebuie să adopţi o poziţie faţă de chestiunile principale ce se pun în faţa acesteia".

întru totul de acord, de mirare fiind că cheltuieşte atâta salivă de cerneală pentru adevăruri la mintea cocoşului – dar poate că Grigurcu va fi ştiind: Românul nu ascultă ce spui, nu aude, nu reţine... – de aici revenirile, repetările... Ce mai spune Grigurcu? Iată ce:

"Pînă şi tăcerea îşi are conotaţiile ei, nuanţele ei, precum culoarea neagră în ale cărei numeroase nuanţe chinezii sunt experţi" (aici îi arde un citat de care sunt atât de amatori Românii culturalofili: ei nu au nici timp, nici chef, nici noroc să citească volume – decât citate; bagajul lor cultural este asemănător celui căpătat în puşcărie, "la oral", tot atât de fragil, de inautentic – nota mea).

"Vreţi să mă contraziceţi?", colocvializează el, pentru a-şi lua inima-n dinţi, ca să spună ce îl roade pe el, de patruzeci de ani..."Vreţi să-mi amintiţi exemple precum Radu Petrescu, Leonid Dimov, Mircea Martin? Dar aceştia şi-au exprimat dezacordul cu regimul totalitar implicit, chiar în transparenţa scrisului lor estet, chiar în refuzul de-a

colabora, nu doar deschis cu autorități opresive, ci și cu colaboraționiștii..." – acum deschide o altă paranteză, dar nu ca să citeze din Dos Passos, ci ca să-i ardă o copituță lui Doinaș – "atîta timp cît colaborează la Literatorul, inclusiv la ediția pirat scoasă de Fănuș Neagu, sustrasă autorității legale care e Ministerul Culturii".

"Așa-zișii «apolitici»", continuă Grigurcu, neocolind ținte facile: Eugen Simion, Sorescu, Păunescu...

La urma urmei nu mă deranjează foarte scăpările, scăpătările, aproximările, chiar gafele – cu toții sântem supuși acestor păcate necapitale, când ne rezemăm doar pe memorie și nu verificăm exactitatea cutărei informații. Mă deranjează tentativa celui din față de a mă trage pe sfoară – prin amalgamare, prin introducere în demonstrație a unor căluți de lemn...

Grigurcu vrea să ilustreze virtuțile (mai degrabă: lipsa de nevirtute) a "tăcerii"; a "rezistenței prin necolaborare" – și dă trei nume.

Aici încearcă să-l înșele pe cititor (fie acela și redactor al Vetrei...): pune în aceeași oală un prozator, un poet și un eseist universitarist. Dacă ni i-ar fi propus doar pe Dimov și pe Mircea Martin, treacă-meargă: un poet nu poate fi tras la răspundere (morală) pentru că nu abordează contemporaneitatea noastră cea de toate zilele...; un universitar deasemeni: morala lui este una socială: păstrarea relațiilor cu colegii (profesori), cu studenții – și, desigur, cu cei care decid dacă el mai rămâne universitar ori ba... Iar faptul că în cazul lui Mircea Martin "hotărîtorii" nu au hotărît alungarea lui de la o catedră ideologică ce poate semnifica decât că "dezacordul cu regimul totalitar", "exprimat implicit, chiar în transparența scrisului (...) estet" – nu a deranjat nici cât o boabă de muștar totalitarul regim – Grigurcu știe, ar trebui să știe: un scriitor – fie acela chiar și eseist, pe deasupra universitar – dacă nu protestează explicit împotriva totalitarismului, colaborează cu acel totalitarism: tăcerea (oricât de nuanțată...), a unui scriitor semnifică dezertare, înseamnă trădare – este colaborare cu inamicul (totalitar)...

Grigurcu mai face o gafă – când, prea atent la exemplul pe care urma să-l producă în timpul doi (Doinaș), vorbește de "refuzul de-a colabora, nu doar deschis, cu autorități opresive, ci și cu colaboraționiști... (subl. mele) – iar aici dă exemplul lui Radu Petrescu!

Or până și Grigurcu știe: Radu Petrescu – ca și Olăreanu, Țopa, Alexandru George – au colaborat "culturalist, literatornic" cu Mircea Horia Simionescu, șef de cabinet al lui D. Popescu-Dumnezeu, deci cu un colaboraționist înveterat!

În fine, Grigurcu se uită pe sine: îi săgeta, însulița, condamna pe colaboraționiști ca Eugen Simion, Fănuș Neagu, Sorescu, Păunescu, Ioan Alexandru – de la tribuna unui anume săptămânal (Contempo-

ranul), al cărui redactor era el; şi al cărui director nu era altul decât colaboraţionistul Breban!

În care caz, ce rămâne din piruetele grigurce împănate cu citate, 'podobite cu trimiteri la autori celebri?

Şi încă ceva: în acelaşi text, Grigurcu scrie de spre mine:

"...cota sa literară [a lui P.G. – n.m.] urmînd a-i creşte (...) cînd păinjenişul nemulţumirilor personale (subl. m.) prezente, iscat de diatribele sale (...) va fi sfâşiat..."

Dacă am rămâne în curtea şcolii şi la vârsta ei, i-aş întoarce-o:

«Tu vorbeşti? Dar tu n-ai invocat o întâmplare – personală – cea cu Literatorul?»

(...)

Vineri 21 ianuarie 2000

Mă chinuie de vreo săptămână o informaţie pe care am prins-o trunchiată (căzusem pe o emisiune TV despre războiul civil din Grecia), anume că partizanii şi comuniştii capturaţi (sau predaţi de bună voie autorităţilor) au fost deportaţi pe o insulă, unde li s-ar fi aplicat "reeducarea" – explicaţia venind astfel: "victimele, pentru a nu mai fi torturate de gardieni, au început să-şi tortureze colegii..."

Când anume? începînd din a doua jumătate a anului 1949, după capitularea markosiştilor. Deci, concomitent cu Piteştiul.

Deci, nu poate fi vorba de vreo influenţare, inspirare, sugestie. Ce să semnifice asta? Că aceleaşi cauze generează aceleaşi efecte?

În legătură cu Piteştiul, m-am exprimat – şi m-am ciocnit nu doar de legionari, dar şi de democraţi ca Monicii – în sensul că am negat o oarecare inspiraţie rusească (ori chinezească, cum propuneau alţii...). Chiar dacă aparatul de represiune era după modelul NKVD; chiar dacă era condus de ofiţeri de NKVD: Pantiuşa, Nicolski, Valter Roman, Holban (unul din pseudonimele bestiei care îşi mai zicea "Roger" şi pe care, în recenzia la o carte a lui Robrieux, îl numeam – după francezi: Olban, "corectînd": Orban – pseudonimul "adevărat": Holban, numele lui adevărat fiind unul evreiesc, ceva în genul: Buchalter), "realizarea" a fost rezultatul ieşirii la suprafaţă a bestialităţii comunităţii locale, la noi: carpato-dunărene.

Această ipoteză primeşte o confirmare prin reeducarea de la Makronisos (o insulă aflată la 50 kilometri în linie dreaptă de Atena) simultan cu reeducarea de la Piteşti – şi fără nici o legătura cu ea. Doar faptul că guvernul îi considera pe acei deţinuţi "duşmani ai poporului", nereeducabili altfel – decât prin extrema violenţă a strivirii personalităţii.

[în ceea ce îi priveşte pe români, se pare că există precedente, atât în lagărele nemţeşti, unde fuseseră internaţi legionarii fugiţi după

Rebeliune – Buchenwald, cât şi prin 1945-46, în lagăre din România (Caracal? Ghencea?)]

Grecia, după al doilea război mondial nu a avut o soartă de invidiat. Ea a figurat ca "simetrica" României în târgul de la Moscova, cel cu bileţelul cu procentele... Churchill a obţinut-o de la Stalin, în schimbul României. Fireşte, Stalin i-a făcut lui Churchill o imensă favoare, ba chiar un cadou: în acel moment (februarie 1945) România era în totalitate ocupată de ruşi, iar ce intră în gura lupului nu mai iese nici după ce rosteşti formula magică: «Cacă, lupe, ce-ai mâncat!»; cât despre Grecia, Stalin n-ar fi avut nevoie să mişte un deget (de ajutor): toţi grecii combatanţi, chiar de nu erau comunişti, erau antigermani (pentru că Nemţii îi ocupaseră şi îi umiliseră, înălţînd drapelul cu zvastică pe Acropole), deci, prin forţa lucrurilor (logică de război) erau... filosovietici! Béstia de Stalin s-a mulţumit cu ce avea deja, dîndu-i adversarului un gaj pentru viitor. Drept care Britanicii s-au înţeles cu Nemţii (ei, da!): primii să se retragă din Grecia, fără a fi hărţuiţi de ai doilea şi fără a înregistra pagube, prin Nord (Iugoslavia, Albania). Englezii au intrat astfel în Grecia – prin Sud – fără lupte, fără pierderi. îl intronizează pe regele George (al câtelea?), iar noul guvern cere tuturor civililor să predea armele – aceia refuză şi astfel începe războiul civil.

Bineînţeles că partidul comunist grec era puternic. Dar "comunişti" deveniseră, atât în ochii guvernanţilor, cât şi în ai lor, toţi cei care nu acceptau să li se fure victoria asupra nemţilor – în fine: lupta, sacrificiile, morţii din anii ocupaţiei.

Aşadar, între 1945 şi 1949 Grecii s-au întreucis – şi se pricep la aşa ceva. Cum "ajutorul militar sovietic" s-a dovedit a fi iluzie, o parte dintre markosişti s-a predat, altă parte s-a refugiat în Albania... Eu ştiam că în Bulgaria... în fine.

Fireşte, exilaţii greci – fie ei şi comunişti – erau nişte nefericiţi. întrebarea este însă (ca şi în cazul chilienilor, argentinienilor): aceşti nefericiţi exilaţi s-au purtat corect faţă de populaţia ţărilor în care găsiseră adăpost? Nu. în toate ţările comuniste, refugiaţii greci au devenit auxiliari ai Aparatului Represiv Local (intenţionat am pus la singular: era unul singur; cel sovietic). Şi chiar dacă nu intrau de-a dreptul în Securitate (tot denumire generică), lucrau pentru ea. Povestesc în Culoarea curcubeului (ediţia Familia, pag. 77): cumnatul – grec markosist – unui semnatar al Scrisorii noastre din 1977, pictor şi colonel de Securitate l-a ameninţat că dacă nu-şi retrage semnătura, îl bate – l-a şi bătut, împreună cu "colegii" săi, tot greci şi tot securişti (însă probabil ne-pictori). Deasemeni Dimos Ravanis Rendis, cunoscut la restaurantul Casei Scriitorilor: după ce s-a întors în Grecia, din exilul românesc, a lucrat pentru Securitatea de la Bucureşti,

avîndu-l ofiţer "traîtant" pe poetul cincisutist (actualmente foarte mistic) Ion Brad, atunci ambasador la Atena. Printre capodoperele lor (Brad: responsabil cu redactarea, Rendis cu traducerea în greceşte) fiind şi o "scurtă biografie" a mea, "ăla pe care-l cheamă cu adevărat Efremovici"... Tot acolo Brad, ca un bou, îl deconspira pe Aurel Covaci...

Astea fiind spuse, vine întrebarea: s-au purtat corect (măcar neutru) exilaţii greci, chilieni, argentinieni, în România, ca şi în celelalte ţări aflate sub ocupaţie sovietică şi comunistă – ei, comunişti şi exilaţi?

Nu. După cum Cioran, exilat în Franţa, s-a purtat murdar cu ţara care-l găzduise – colaborînd cu Nemţii ocupanţi.

Am mai scris, repet: în timpul războiului din Kosovo, de partea sârbilor au luptat şi "voluntari" greci. Cum explicau ei ura de albanez? «Arvaniţii (denumire grecească a albanezilor, ajunsă la noi sub forma: arbănaşi) au fost totdeauna auxiliarii turcilor – unde mai pui că mulţi dintre ei au trecut la islam!»

Ceea ce este adevărat. Adevărat şi punctul de vedere vlah:

«Grecii au fost de totdeauna auxiliarii turcilor în Ţările Române, fie ca fanarioţi, fie ca greci-greci» – iar aici să se adauge: «în ciuda faptului că şi ei erau creştini – ba chiar *ortodocşi ca noi...*»

Adineauri îmi telefonează Luca Piţu: că Radu Mareş e supărat pe mine fiindcă i-am făcut figura cu Scrìsuri... Care figură?

I-am telefonat lui Mareş. Am lămurit "figura" – pe care nu i-o făcusem. Dar de care se plânsese...

Duminică 23 ianuarie 2000

Am fost atât de supărat de "figura" *pe care nu i-o făcusem* lui Radu Mareş (cu Scrìsuri!), că, de tulburare, n-am mai scris ieri în jurnal. M-am ocupat cu o scrisoare de răspuns unor braşoveni. (...)

Franţujii ăştia, cu a lor cultură muzicală... Un individ, pe un platou de TV, după ce "Les Haidouks" mitraliaseră o "iute-iute", de să-ţi steie 'ţuzoaica-n coadă,' a dat o înaltă preţuire, nu muzicii, ci interpretării – aşa:

«Aţi mai întâlnit atâtea note în o singură secundă?»

Nu, n-am mai întâlnit (atâtea note/sec), dar boi ca el, da: Patrick Sébastien, acum vreo şase-şapte ani şi tot faţă de un ţigan d-al nostru, dân boboru' carpatin: îi înalt preţuia... "viteza" interpretării.E-he, mai au, mai au Francezii de "însuşit" în materie de cultură muzicalicească.

Ce reconfortant să afli că faptele din ficţiuni se dovedesc a fi adevărate! Aseară, pe Arte, un documentar despre Moise...

Îmi aduc aminte de un fel de "Biblie pentru atei", tradusă din ruseşte, impusă prin anii 60 în România. Mă făcuse să sufăr pentru că

la "contrele" ei, nu aveam argumente pentru contra-contrei. Mai cu seamă fusesem descumpănit de întrebarea:

Cum poate cineva sănătos să creadă că Moise a "despicat" Marea Roşie cu toiagul, ca să treacă Evreii, după care marea s-a închis la loc, înecîndu-i pe urmăritorii egipteni?

Deşi nu am înclinare spre cedare fără cercetare, "minunile"din Biblie (Vechiul, dar şi Noul Testament) mi s-au părut de totdeauna explicabile – atât că eu încă nu cunoşteam acea explicaţie... N-am nici un chef să "polemizez" cu un vierme ca Borbély, dar nu mă pot stăpâni de a observa: acest pui de activist de partid (i-am cunoscut, i-am cunoscut pe activiştii de partid, unguri; ăştia erau, nu doar boi, ca românii, dar şi trufaşi – ocoşi!— ca ei...) a fost structurat de lecturi ca acea Biblie a Ateului – altfel nu ar fi negat cu atâta fervoare bolşevică (merg mai departe şi zic: securistă) valoarea şi documentară a mărturiilor din închisori.

Oricum, am crezut tot ce am aflat din documentarul difuzat aseară despre Moise. Explicarea faptelor, ca şi corectările.

Printre ele: nu era vorba de Marea Roşie (cea străbătută pe uscat de Evreii fugind din robia egipteană), ci de o altă "Mare", în fapt un lac, în Delta Nilului, comunicînd cu Mediterana, numit "Marea Stufului"[sau a Papurei sau a Pipirigului]. Traducătorul în greceşte a confundat "roşu" cu "stuf (papură)" – greşeală perpetuată şi în traducerea românească, ediţia 1968 cu toate că ebraiştii atrăseseră atenţia asupra erorii – iar francezii au rectificat, traducînd: "Mer de Joncs". O altă corectare: Moise – Moshe (numele este egiptean, însemnînd pur şi simplu: "nou-născut, prunc" – în ebraică devenind: [cel] "scos/tras afară din apă"; deasemeni termenii: "trestie /papură/", "barcă", "coş" – în care fusese pus pruncul şi lăsat să plutească pe Nil – toţi aceştia şi încă alţii, din limba cărţii Ieşirea) nu a dat tablele legii pe Muntele Sinai – unde nu există, la poale, "douăsprezece pietre, ridicate în picioare", ci mult mai spre Nord, un "muntişor" de doar 800 m. de la nivelul mării – dar lângă care au fost găsite cele 12 pietre-în-picioare, semnificînd cele 12 triburi.

Mi s-a părut credibilă explicaţia "plăgilor Egiptului", apoi a "despicării mării" printr-un raz-de-marée pricinuit de erupţia vulcanului de pe insula grecească Santorin (aflată la 800 km), ca şi "strângerea" la loc a apelor, peste urmăritori.

În fine, apoteotic: la întrebarea (aproape bimilenară): cine va fi "scris" Ieşirea, atât de exactă în informaţiile date – din moment ce Evreii, făcînd parte dintr-o seminţie oprimată, robită, nu ştiau carte?: tot un evreu – dar mai târziu cu câteva secole, din ceea ce se povestea?; un neevreu?

Răspunsul este: Moise, cel crescut şi educat la curtea faraonului, cunoscător a mai multor limbi (printre care şi cea a neamului său –

probe de scriitură au fost găsite în carierele de piatră și în minele de turcoază) – el este cronicarul evenimentelor narate în Ieșirea.

A mai intervenit un african negru. El a declarat că, din moment ce Moise era african, în mod necesar era negru! Era: "negru" la piele ca un egiptean, ca un evreu rob la egipteni, cam ca Enrico Macias – dar nu negru-negroid. Acela, ca negru-american, hrănit de "Coboară, Moise..." va fi chiar crezut că "Moses" era un fel de Luther King. Mai știi? Va fi fost – dar nu în privința culorii...

Mă întorc, cu greață, la Borbély:

Cel calomniat de el că ar fi fost "subiectiv" (adică: mincinos), pentru că: 1. nu este istoric; 2. pentru că, deținut fiind, nu a consemnat pe loc (sic!), ci mult mai târziu, din amintire – nu poate căpăta satisfacția confirmării prin documente a mărturiei sale.

Fiindcă Românul nu mai face legătură între cele două momente, între cele două elemente.

a) Borbély a afirmat – în Apostrof – că mărturiile foștilor pușcăriași nu sunt adevărate (pentru că nu sunt documente emanate de la autorități, istorici, "specialiști");

b. Goma l-a contrazis – în Familia – susținînd că și mărturiile trebuiesc luate în seamă – ca documente.

Ce rămâne în capul cititorului? Dar bine-înțeles: foștii pușcăriași mint, în mărturiile lor.

Să zicem că după 5-9 ani documentele confirmă cele descrise în mărturii. Ei și? Cine mai stă să judece: "Dacă documentele spun cam același lucru ca și mărturiile, înseamnă că punctul de vedere al lui Goma este adevărat – cel al lui Borbély neadevărat..."?

Da de unde! Cititorul refuză să facă această corectare necesară – fiindcă el, ca un bou ce este – și va fi până când directorul de conștiință va fi boul-de-conștiință – deși are în familie pușcăriași politici și cunoș-tea adevărul, înclinase (nu public, ci... intim, ceea ce e și mai grav) spre varianta oficială, securistă: cea care se opunea deschiderii dosarelor, se opunea aplicării unui anume punct din Proclamația de la Timișoara, se opunea dezvăluirilor bestialităților Organului – și care, desigur, îi trata/tratează pe martori de mincinoși.

Deci: ce i se poate pretinde Românului ("și tu: vii chiar acum, când nu-mi văd capul de necazuri, de mizerie..." – acum-ul durează de o eternitate): să mai și recunoască faptul că s-a înșelat prostește, bovìn – atunci când a crezut în cuvântul de ordine al Securității prin FSN, prin Azi, prin România Mare, prin Adevărul-Scînteii, prin mineri, prin Buzura, ăl cu Fără-violență!?; că revenirea partidelor democrate în viața publică înseamnă întoarcerea moșierilor și a proprietarilor de fabrici?; că Regele este un străin și nu se gândește ziua-noaptea decât cum să facă rău poporului român?; că, dacă Ceaușescu a cam fost un

criminal, atunci Iliescu este "cu totul altceva" (începînd cu faptul că Iliescu l-a ucis pe Ceauşescu şi nu invers...), ce să mai vorbim de Petre Roman, "băiat frumos – nu boşorog ca Raţiu, Coposu..." – gândire cumpănită ducînd drept la produsul Româncei:

«Ai văzut, dragă, filmul ăla, cu aia de era blondă, în schimb el se purta cu pălărie...?»

Ce-am vrut să zic? Am şi zis: Românul (fie el şi de alte...— vezi-l pe Borbély, vezi-l pe Z. Ornea) nu are ţinere de minte, nu vrea să-şi aducă aminte de păcatele sale mititele, necum de cele mari, de unde până unde pretenţia ca el să şi le "recunoască" – n-om fi vrînd să-şi facă şi autocritica?, să-şi ia angajamentul?

Asta este. Iată din ce motiv nu m-a bucurat defel vestea (prin Dan Petrescu) că unul din acerbii atacatori ai Jurnal-ului meu, în cadrul Campaniei din 1997: D.C. Mihăilescu a recunoscut (faţă de D.P.) că "Goma are dreptate în vreo 90% din cazuri în ceea ce spune". Fiindcă bănuiam (şi, vai, s-a adeverit) că această "recunoaştere" nu va fi nicicând făcută publică de însuşi autorul – aşa cum public îi fusese făcut articolul din catalogul editurii Humanitas, 22, intitulat "Paul cel Groaznic şi Goma cel Rău" (sau viceversa).

Dacă va veni momentul să-l am în faţă pe el, dar nu doar pe el, ci românimea literatorisìtă, cea participantă la Campanie şi l-aş întreba:

«Dacă ţi-ai schimbat opinia, de ce nu faci cunoscută schimbarea, tot negru pe alb?», bag mâna-n foc până la umăr că mi-ar răspunde (nu doar el, ci toţi bravèţii apărători ai Liiceanului şi ai Monicăi Lovinescu) astfel:

«Acum? După ce (subl. mea) m-ai făcut albie de porci pentru articolaşul acela?"»

Fiindcă scriitorul la român are, în continuare, o gândire infantilă, nu s-a copt, maturizat suficient, pentru a-şi asuma propriile acte, pentru a răspunde de propriile erori – el dă totdeauna vina pe altul, pe altcineva şi, în cea mai pură mentalitate securistă, o acuză pe victimă că... l-a provocat; că ea "a început"...

Cu un astfel de "program" scriitorul român poate foarte bine să se întoarcă la realismul-socialist, cel care, la urma urmei, nu te obliga să-ţi asumi propriile secreţii ale geniului danubioeritic.

Luni 24 ianuarie 2000

Mai deunăzi, la tribunal (pentru biserică), discutînd cu Perifan, mi-a zis că... nu înţelege de ce mă mir că nici Cuşa nici Răuţă nu mi-au editat Patimile după Piteşti...

«Mă mir în continuare – chiar aşa: de ce nu mi-au editat cartea despre Piteşti?», am făcut.

«Fiindcă e o carte antilegionară !», a răspuns Perifan (primise un exemplar de la Ştefana).

Iar eu, pe loc, iarăşi m-am mirat – ca proasta. Deşi ştiam de atunci – de acum douăzeci de ani – că am "idei antilegionare" – interesant este că nu legionarul Cuşa mi-a spus asta, ci democraţii Monica şi Virgil...

Da, domnule! Deci, păcătosul de mine comite tăt feliu' de cărţi nocive: şi anticomuniste şi antiscriitoriste – ce să mai spun de antilegionariste!

Oricum, e mai bine să ştiu cum stau – fie şi atât de târziu, încât nu se mai poate repara nimica. Dacă am de gând să repar...

Marţi 25 ianuarie 2000

Că tot am ajuns aici: ce are să rămână din/după/de la mine?

întrebare legitimă, fiindcă nu doar toţi scriitorii, toţi artiştii, toate persoanele de acţiune şi-o pun în momentul bilanţului, dar şi (aproape) toţi oamenii. La scriitori (la compozitori) chestiunea se pune şi în termeni de "manuscris". Există fapte – de scris – publice: texte editate – şi texte necunoscute publicului. Prima categorie va cunoaşte meandrele modelor, ale necesităţii momentului – şi mai ales ale hazardului. Dar toate acestea sunt declanşate de câte o persoană: cercetător, critic, scriitor el însuşi. Bine, două persoane: el şi soţia sa... Ce va rămâne de pe urma mea?

În ciuda obiceiului de a nu păstra variante "depăşite", are să rămână o mare cantitate de hârtie. O consolare: manuscrisele sunt ordonate, împachetate: în plicuri mari, în dosare, în clasoare. Avînd ordinator – deci şi imprimantă! – fatal, vor exista dublùri, triplùri (printuri) ale unor titluri. Corespondenţa se află în 20 clasoare; articolele – vechi, până în 1989 – în 7, tăieturile de presă în, deocamdată, 22 de clasoare.

Un eventual cercetător nu va afla lucruri noi despre autorul de mine şi despre "procesul de creaţie": (aproape) totul a fost scris, preponderent în Jurnal. Alte fapte, alte manuscrise, alte detalii uitate nici nu merită să fie revelate: sunt (şi mai) fleacuri.

Şi în treaba aceasta este vădită comoditatea mea, lenea, structurale: dacă nu: efortul, atunci: tendinţa mi-a fost spre clarificare, simplificare, luminare a faptelor, a gândurilor. Ceea ce voi fi avînd de ascuns nu prezintă importanţă – oricum, nu se va afla vreodată...

Voi fi plictisitor de previzibil...

Fără îndoială, sânt nemulţumit de faptul că, la vârsta mea şi la cantitatea de hârtie înnegrită nu am reuşit să mă fac cunoscut în spaţiul de limbă română. Am fost, pe rând "acela care vorbea la Europa

liberă" – deşi nu (prea) vorbeam la Europa liberă, unde vorbeau tăcuţii din România: Gelu Ionescu, Hurezean, N.C. Munteanu, Iorgulescu şi alţi anticomunişti; apoi "cel care a scris Gherla..."; apoi "ăla de înjură pe toată lumea" – deşi cititorii nu citiseră cu ochii lor "înjurăturile", însă citiseră (cu ochii lor) ceea ce scriseseră despre ceea ce ar fi citit alde Pruteanu şi Pleşu, Buduca şi Breban, Ştefănescu şi Ciachir.... Apariţia primelor 3 volume din Jurnal a constituit – în sfârşit! – simultaneizarea recenziilor cu textul recenzat.

Însă degeaba îmi făcusem iluzii că cititorul va fi băiat mare, în stare să se încheie singur la pantaloni, să cântărească singur, să despartă el ceea ce stătea scris de mine de ceea ce scriau alţii despre mine că aş fi scris. Cu câteva excepţii (ciudat: în mare majoritate: femei!), cititorii nu au citit Jurnal-ul meu, ci zisele altora despre Jurnal. O influenţă hotărîtoare în această deviere, devianţă, diversiune, falsă lectură a constituit-o intervenţia Monicăi Lovinescu, prin atât de româneasca de mahala (de mirarea la o lovinească): «îmi pare rău că l-am cunoscut...», care a dat, nu doar tonul, nu doar direcţia de marş, ci şi sentinţa – de atunci datează: "Goma e contestat"...

La urma urmei ce vreau? Imposibilul: să fiu judecat după fapte...

...cu condiţia ca ai mei compatrioţi să citească ce am scris. Şi, dacă nu le cer prea mult: să chiar înţeleagă ceea ce stă scris – îi asigur: nu este nevoie de vreo "cheie", nici de pregătirea specială – ci de o normală percepere a unor texte.

Nu am nici o "cerinţă" privind calitatea literară a scrisului meu. Mi-ar face însă plăcere să mi se recunoască meritele "tehnice". Dacă nu pretind că le-aş fi inventat, susţin că eu le-am folosit, primul, în România, după 1990.

— nota biografică sau Cronologia – în fiecare volum editat: dacă până şi Eugen Simion, persoană, nu doar cultivată, dar care a fost o vreme lector la Sorbona – se mira (adevărat: fără a şi dezaproba) prezenţa unei astfel de "note" într-un volum al meu (Bonifacia), neştiind dacă este "opera" redactorului sau a autorului... Ceea ce dovedeşte că E. Simion nu mai întâlnise aşa ceva...;

— nota bibliografică sau Titluri publicate: cea care, vorba Danei Şişmanian: multă "oftică" a pricinuit în rândurile (compacte) ale confraţilor. Ei admiteau că, da, desigur, am publicat "nişte" cărţi în Occident – dar, în primul rând, nu se face să ne lăudăm cu ele; în al doilea: Occidentalii publicaseră niştele, în nici un caz pentru că ar fi avut vreo valoare literară, ci numai datorită scandalului politic din jurul lor. Desigur, nota bibliografică nu conferea un certificat de "calitate", ci semnala doar cantitatea. Or rămâne ştiut faptul că Românii se dau în vânt după cantitate...

— "receptarea critică" – extrase din presa occidentală.

Cronologic, primul editor al meu a fost Liiceanu. El însă, nici la Gherla, nici la Culorile curcubeului (1990) nu a acceptat "aparatul" propus de mine. Doar în Soldatul câinelui (1991), într-o notiţă, a rezumat aiurea (probabil Sorin Mărculescu este autorele) "biografia" autorului şi a înşirat titlurile;

Din Calidor a apărut în 1990, la Albatros. Mihai Sin îmi solicitase o carte, însă el plecase la Tel Aviv, lăsînd-o şefesă pe Geta Dimisianu. A fost pentru prima oară (şi ultima) când Geta mi-a fost redactor de carte, deşi ar fi putut (dar n-a vrut – ştia de pe atunci ce ştia...) de prin 1967-68... Din Calidor a apărut fără cronologie, fără notă bibliografică – pe ultima copertă există o notă şi un citat de presă;

Cartea românească a scos două volume: Patimile după Piteşti (1990 – aşa scrie în faţă, însă a apărut în 1991, după cum stă scris în spate...) şi Uşa noastră cea de toate zilele... Dactilograma primei a fost dusă la Bucureşti de Nicolae Manolescu – a şi publicat în foileton din ea, în România literară, câteva fragmente. La editură, de Patimile... s-a ocupat Gabriela Adameşteanu – pe atunci redactor la Cartea românească. Ea mi-a "corectat" înjurăturile şi porcăriile – dar le-a descorectat la cererea mea. Oricum, când Patimile... a apărut, ea era deja şefă la revista 22, de soarta mea şi de a Uşii... ocupîndu-se Magdalena Bedrosian. Volumul Patimile... a fost editat satisfăcător: Cronologie, Notă biblio, un citat pe ultima copertă, un Cuvânt al autorului – al cărui final a fost suprimat de Ion Vartic, atunci secretar de stat la Cultură şi prieten al meu...;

Bonifacia (Omega, 1991) a avut şi Cronologie şi Notă biblio—grafică – pe coperta a patra un citat din Focke;

Vasile Igna a editat, la Dacia, două volume: Arta refugii (1991), avînd Notă bibliografică, Cronologie – şi prefaţă de Marta Petreu; al doilea volum, Astra (1992) nu a mai fost prevăzut cu "aparat";

Biblioteca Apostrof a fost inaugurată în 1991 cu Sabina mea (prima jumătate); nu are decât, pe coperta a patra, o chestie neglijent şi diversionist redactată de Marta Petreu: unul din motivele supărării.

Ostinato (Univers, 1992) a fost îngrijit editat. însă abia cu acel prilej am aflat că noi, cei din exil, nu facem parte din aceeaşi literatură română – cum tot clamasem ani şi decenii de-a rândul, fiindcă iată: editura Univers a inaugurat o baracă aparte: colecţia "Ithaca, Scriitori români din exil"... Desigur, atât binele cât şi răul i se datoresc lui Mircea Martin; numai-binele Sandei Anghelescu, cea care avea să-mi scoată – tot la Univers – Gardă inversă în 1997. Sanda s-a îngrijit ca volumul să fie bine "încadrat: Biblio, Cronologie, Repere critice – coperta a patra. Am dorit din toată inima să-mi apară şi Sabina, versiune integrală şi Roman intim, am făcut multe demersuri. în van: Mircea Martin (îndărătul paravanului Denisa Comănescu) nu a cedat;

După ce Liiceanu mi-a distrus Culoarea curcubeului, Florin Ardelean, Traian Ştef, Tiberiu Ciorbă au acceptat să-mi scoată ei adevărata ediţie-primă – astfel am inaugurat prin Culoarea curcubeului 77 (1993) şi Biblioteca revistei Familia... Au lucrat pe brânci, n-au reuşit să distribuie cartea, au pierdut bani, s-au ales cu duşmănii tenace (din pricina relaţiilor cu editatul), dar nu s-au cuminţit: în 1995 au scos şi volumul de Scrisori întredeschise, îngrijit de Laszlo.

Culoarea... de la Familia (ediţie îngrijită de Florin Ardelean) are Cronologie, are Bibliografie şi Referinţe critice – pe coperta a patra un citat din Eugène Ionesco.

Am descoperit la viaţa mea şi alte ape-calde:

Am integrat în jurnal texte impure, străine: eseuri, scrisori, articole, "invenţii" tehnice (nu chiar tehnice...);

Prin asta am făcut din jurnal(ul meu – precizez) genul total, romanul-integral. La urma urmei eu, autor (m-)am retrogradat în poziţia povestitorului care povesteşte povestea poveştii (vieţii) sale.

În privinţa romanelor propriu-zise – cele scrise în România: am încercat să folosesc în literatură tehnici muzicale, supunînd (ca să mă exprim ca la Fabrica de Scriitori) forma conţinutului – mai potrivit ar fi de aş spune: am lăsat "forma" să vină, să parvină, să provină singură, ca o consecinţă firească a fondului.

în Adameva şi următoarele din ciclu, în Altina, în Lethina mi-am făcut plăcerea prin a scrie texte, nu doar la persoana întâia, ci şi jurnal cinstit (deci: şi eseu şi pamflet şi... orice).

în romanele ultime: Sabina, Roman intim am făcut exerciţii de digitaţie cu timpii verbelor, cu persoanele (gramaticale) ale persoanelor-personaje.

Dacă am reuşit – o muri şi om vedea, alţii să se rostească.

Materialul limbă l-am tratat ca pe un subiect; şi ca pe un predicat – ba chiar şi ca pe un atribut al... complementului – peste tot, în toate, mai vârtos în Alfabecedar.

(...)

Joi 27 ianuarie 2000

Se profilează reeditarea primului război rus în Cecenia. Rezultatul nu poate fi judecat în termeni de învingător-învins. Se poate spune: Ruşii nu i-au înfrânt pe Ceceni, ceea ce nu înseamnă că adevărul ar putea fi "dimpotrivă": Cecenii nu au fost înfrânţi militar – atât. Ce mai rămăsese din ţara lor, nedistrus(ă) din primul război a fost nimicit acum – chiar dacă pihotaşii ruşi se plângeau că artileria şi aviaţia nu curăţaseră suficient terenul... Ruşii avansează cifre de pierderi umane – nu sunt verificabile şi nici nu ar fi decent să le

verifici. Oricum, au murit ca nişte vite duse la abator soldaţii ruşi, neinstruiţi, băgaţi în foc, pentru a umple "gaura" (cunosc "sovietskaia tiehnika" de la tata: aşa a fost şi cu el – şi cu ceilalţi foşti deţinuţi, cu o săptămână-două îmbrăcaţi în uniformă de krasnoarmeieţ – dar cu toţii: ne-ruşi, în iarna 42-43); au murit ca nişte furnici strivite de tălpile cizmelor ruseşti civilii din Cecenia – după cum se spune: în majoritate ruşi.

Ceea ce rămâne cu adevărat dezesperant: pe Ceceni nu i-a apărat nimeni – cu excepţia câtorva gauchişti francezi (cu eternul Gluksmann în frunte): nici turcii, nici arabii, nici occidentalii (prea grijulii să nu-l supere pe Monstrul Rus) – nici georgienii din a căror familie fac parte. Nici Basarabenii – doar eu, aici, pe hârtie... Eh, cum n-am eu Raza Morţii!

Abia acum am citit în linişte un articol semnat: Dan Pavel, apărut în Lumea liberă de la New York, probabil reprodus (din 22?) datat: 22 ian. 2000. Se vede că am pierdut trenul informării, nu mai ştiu care este mersul "ideilor" în România. De aceea am fost surprins că Dan Pavel îşi arată, nu mirarea (ceea ce dovedeşte că nu este o surpriză), ci indignarea că, pe de o parte Pleşu şi Dinescu ("candidaţi ai Partidului Democrat" pentru a participa la Colegiul Dosarelor de Secu), pe de alta Liiceanu a avut, are în continuare un comportament nedemocratic.

Deci eu rămăsesem cu informarea la Patapievici, respins de patrioţii României: securiştii oneşti, măi frate. Iată că scandalul, în loc să continuie pe linia Patapievici, o ia peste arătură, culturalist, valorist.

Nu mă interesează soarta lui Dinescu – de un deceniu l-am tratat ca pe un golan (în sensul de origină), lipsit de caracter, lipsit de scrupule; nici la Pleşu nu mai zăbovesc, l-am mirosit din prima săptămână a lunii ianuarie 1990, când a declarat că scriitorii români din exil trebuie mai întâi traduşi în româneşte, apoi când l-a atacat pe Negoiţescu, interzicîndu-i să se exprime despre Noica – din afara hotarelor... – tot ce a mai venit nu a făcut decât să confirme puturoasa prima-impresie. Nouă pentru mine: atitudinea lui Dan Pavel faţă de Liiceanu. Va fi avut el şi alte "ieşiri", dar nu i le cunosc (dacă nu ştiu nici unde publică – iar dacă în 22, atunci înseamnă că şi Gabriela Adameşteanu s-a lepădat de Filosoful-Cel-Mai-Tânăr.

Necunoscînd textele pe care le atacă D.P., nu mă aventurez în comentarii. însă dacă se adevereşte că Liiceanu îşi arogă pentru sine şi pentru amicu-său Pleşu drepturi «pentru dulăi», portretul pe care i-l făcusem în Unde am greşit?, de s-au indignarisit D.C. Mihăilescu, Pruteanu, Ştefănescu, Buduca, Dimisianu... – rămâne o oarecare mâzgăleală de copil, fiindcă părea a viză doar unsuroşenia sa trupală şi lipsa de caracter (în tăcere), or iată că, din ce scrie D.P., reiese că

Filosoful şi-a luat inima-n dinţi şi a ieşit în piaţa-mare,-n curu-gol, riscînd să i se vază, în lumina literei tipărite, lipsa-la-cântar a... concepţiei lui despre lume şi viaţă.

Nu mă bucură, nu mă întristează.

O altă "tăietură" primită de aproape un an (pagina interioară a României literare din 24 febr. – 2 mart. 1999), abia acum citită: Dorin Tudoran, "Fojgăieli doctrinare". Nu mai prezintă interes acum disputa lui cu G. Andreescu pe spinarea (sic) Ilenei Mălăncioiu – se vede că nu prezenta nici atunci, dovadă că nu am luat-o în seamă, fiind, cum atât de exact indică autorele: fojgăieli...cliterare...

Am reţinut amănuntul: în coloana a doua, Dorin Tudoran scrie:

"Eu însumi am votat în turul doi pentru dl. Constantinescu..."

Cum aşa – a votat pentru "dl. Constantinescu" (altă nesuferită obicinuinţă gazetărească a lui: domnìrea tuturor – îşi imaginează că astfel îşi garantează obiectivitatea!)? Tudoran este (din nou) cetăţean român? Când şi-a "redobândit"-o? Dar cu cea americană ce va fi făcut? A, acum are dublă cetăţenie? în acest caz trebuie să-şi revizuiască părerea despre Breban, (altul cu o – preistorică – dublă) pe care-l călcase în picioare taman din această pricină? Bine, bine, dar cu Chişinăul cum rămâne? înţelesesem că Dorinul nostru cel american are şi cetăţenia "moldovenească", doar şi-a editat volumul Kakisto-craţia (superb, de lux, ce mai!) la Chişinău, din banii Fundaţiei Soros – Moldova. Presupun că nu a total epuizat bugetul pe doi ani... Aşadar, are şi cetăţenia... basarabeană?

Ca să vezi: unii au trei, alţii nici una.

Dan Petrescu mi-a trimis adineauri un fax. E un fel de răspuns la scrisoarea mea.

Mai bine să nu mai vorbim.

Ba vorbim! – iată ce i-am răspuns:

Paris 27 ianuarie 2000

Dragă Domnule Dan Petrescu,

Ne putem despărţi – fiecare avînd motivele sale – dar nu înainte a de a lămuri ne-lămuritele:

1. Am spus-o, am scris-o: m-am supărat pe Dan Petrescu, nu pentru că nu a scos volumul Scrìsuri atunci când promisese – ci pentru limpedele motiv că a refuzat să-mi anunţe fatalele amânări – măcar printr-un fax, ca acum, în 27 ianuarie anul 2000. Cine este de vină că m-au contactat din an în paşte ba D-na Dana Moroiu, ba Dl. Vaţel? Cine este de vină că Dan Petrescu nu mi-a scris măcar: "Salut!", pe sfertul de coală de hârtie unde tot mâna lui notase adresa mea – pentru Dna Florica Dimitrescu?, în decembrie 1999?:

2. “Insul numit Arsene” ? Dar acum aflu pentru întâia oară de acest ins şi sper să fie pentru ultima oară;

3. Notele: eu credeam că Scrisuri este o altă mâncare de peşte decât Jurnal I-II-III. Nu în termeni de “dat voie” (de a face note în subsol – şi nu de completare a informaţiei, ci de “polemică”! – ca chestia cu Zinoviev) – ci de anunţat: «Iată, am de gând să...». Or nu aţi făcut-o. Luca Piţu a încercat să explice: şi la un volum de-al său aţi făcut note... “dialogale”, dar, a adăugat D-sa, lui i-aţi spus că veţi face...;

4. Nu aţi citit corect “chestia cu Justa”: în răspunsul dat lui Dorin Tudoran, scriam:

“...au fost editori care mi-au solicitat cărţi (subl. mea, aici) (...) Dan Petrescu, pentru Nemira – însă numai Jurnalul, nu şi Justa...”

Era vorba, deci – şi stă limpede scris – nu de “apariţie” – cum zice nota subsolică cea “corectoare” – ci de solicitare. Or Justa nu a fost solicitată de editor, ci propusă de mine, autor, prin Luiza Năvodaru – Dan Petrescu a acceptat o propunere; spre deosebire de Jurnal: în cazul acela Dan Petrescu a solicitat Jurnalul – şi l-a şi editat.

Rămânem aşa – la cele bune, că de rele...

Al dvs., editat,

Paul Goma

Vineri 28 ianuarie 2000

(...)

L-am văzut pe Polac şi pe Paris Première; cu Thierry Ardisson. Polac era numai raze! Fericit, fericit, că, în sfârşit, e considerat scriitor... Dar, ca un copil ce este, la 70 ani, s-a plâns că încă nu e “complet recunoscut”, fiindcă, uite, ăia de la France Culture “nu s-au manifestat”... în locul lui Ardisson i-aş fi spus să aibă răbdare: n-o să credem, dar “ăia” chiar citesc cărţile discutate! Numai de n-ar nimeri peste Antoine Spire...

Înduioşător, Polac. Şi reconfortant. Din această a doua manifestaţiune (văzută de mine) îmi s-a întărit prima convingere că Francezii se află în preistorie în materie de jurnal contemporan. Acum să vezi dătători buzna prin gaura făcută de Polac!

Înţeleg că ultimele cărţi ale lui Sollers, eroticalo-confesivalnice nu au fost luate nici ca erotice, nici ca diar... (cum să spun: diarice? diaristice?), ci ca ceea ce şi sunt: compuneri scremute, pălăvrăgi-toare, triviale – plicticoase. Pentru simplul motiv că autorul personaj narator este un lăudăros, se dă mare, îşi arată muşchii lui de Rică Fante de Obör, gagicar şi... gaullist (recent, ca monarfismul liicean), dar îşi tace ruşinoasa, descalificanta perioadă maoistă, nu doar teoretică, ci activistică-de-teren – pe meleagurile Chinei-profunde (aia arătată de

ghizii ONT-ului pekinez), dimpreună cu tovarăş'sa de viaţă Kristeva, Julia structuraliristeva, deloc mai prejoasă decât a hagiografului ceauşesc Michel-P. Hamelet.

Asta a înţeles Polac, asta nu a înţeles Sollers: că, dacă îţi publici jurnalul – act cel puţin tot atât de intim-riscant ca divulgarea scrisorilor de dragoste – este de la sine înţeles că eşti... sincer; cu un cuvânt de pe la noi: autocritic. Nu masochist, dar nici autopompat cu aer.

Vorbesc, fireşte, de jurnalul-jurnal, nu de "colaterale": jurnal-literar (pe care ar putea să-l ţină N. Manolescu), jurnal-cultural (meşterit de Balotă, în Caietul albastru), jurnal-păltinişic... Un adevărat (un primar) jurnal cuprinde (aproape) totul: şi spiritul, dar şi păcătosul de trup, cu ale sale; şi preocupările elevate, dar şi cele terestre – şi laudele de sine, şi îndoielile (tot de sine).

Spune-mi cât te îndoieşti (de tine), ca să-ţi spun cine eşti.

Desigur, sinceritatea, autocritica, autoflagelarea: acestea nu constituie ingredientele necesare unui "bun" jurnal. La urma urmei, un jurnal (pur şi simplu) este materializarea, rezumarea, etalarea la lumina hârtiei tipărite a ta, a (aproape) totului tău. Jurnal (normal) ţin – şi publică – acei oameni care sunt suficient de tari (sau: nu atât de slabi...), pentru a-şi recunoaşte slăbiciunile: neputinţele, tentaţiile nesănătoase, chiar gândurile, faptele reprobabile.

Sinceritate absolută, în jurnal? Imposibil(ă). Sinceritatea într-un jurnal ascultă de aceleaşi legi ca şi mărturiile "piteştenilor": oricât de înclinat spre spovedanie ai fi, nu poţi depăşi un anume prag al mărturisirii (decât dacă eşti sfânt). Vor rămâne zone de memorie nespuse, fie de ruşine, fie de remuşcare; deasemeni vor rămâne în umbră zdrenţe de memorie des-memorizată, uitată – din reflex de protecţie. Să fie astfel de oameni (diarişti ori ba) nesinceri? Cred că nu trebuie judecaţi oamenii după: sinceri-nesinceri, ci după... cantitatea de sinceritate. Ei, da: unii sunt mai sinceri decât alţii... – deşi mai corect ar fi: unii sunt mai puţin nesinceri decât alţii.

Am mai spus-scris? Probabil: un scriitor poate fi mai sincer într-un roman decât într-un jurnal (chiar nedestinat publicării, decât după moartea autorului). Fiindcă se simte protejat de convenţia: ficţiune. Şi, uneori (la scriitori mai temători) de persoana personajului narator. Ei, da: în proză Thomas Mann a mers mult mai departe în... aluzii la propria-i homosexualitate decât în jurnal. Fireşte, a câştigat arta prozatorului.

Că tot am adus vorba de homosexualitate şi de curaj: ce păcat, ce păcat că Ion Negoiţescu nu a apucat să ducă mai departe (intenţionat nu am spus: "să termine") Strajă Dragonilor: din câte ştiu, Negoiţescu este, întâiul scriitor român care să fi dus curajul mărturisirii până în pragul inaccepta— bilului (dar, iată: a fost acceptat).

Să fii sincer – dar mai cu modestia..., ar zice Grecul. Dealtfel, nu văd ce interes ar prezenta un scriitor dovedind (în jurnal) o sinceritate totală. Nici nu se poate vorbi de "totală". N-ar fi nici credibil acela care ar mărturisi că a ucis; că a violat; că a denunțat. Fiindcă jurnalul nu se scrie sub tortură. Diaristul face o selecție – o dată pentru ceea ce consemnează în jurnal; apoi pentru ce alege să dea publicității.

Cred însă cu măsura sincerității unui scriitor autor de jurnal nu constă în cantitatea de sinceritate dovedită – ci dacă da sau ba, în legătură cu scriitorul din el "divulgă" îndoielile, incertitudinile, eșecurile.

Nu-l văd pe N. Manolescu scriind jurnal – altfel decât "literar". Și nu-l văd pe Breban scriind jurnal – vreau să spun, comițînd un pleonasm: jurnal-sincer.

Și unul și celălalt – din motive diferite – sunt persoane incapabile de "autocritică": dovedind astfel o îngrijorătoare fragilitate psihologică. în materie de jurnal este oarecum ca și în box: nu a existat și nu va exista vreun supracampion (Joe Louis, Cerdan, Schmelling, Clay, Tyson) care să nu se fi pregătit – chiar în culmea formei – și pentru a încasa; chiar în vederea pierderii. Firește, urcau pe ring ca să câștige – dar acceptau adevărul potrivit căruia orice medalie are și revers. Și chiar momentul în care de pildă invincibilul Clay a fost pus la podea de Frazer, l-a aureolat pe învinsul din acel match, fiindcă până atunci luptase... sincer. Și avea să re-lupte, să re-câștige – sincer.

Nu se poate spune că N. Manolescu nu a fost atacat la viața lui. Ba da, ba da, un critic literar fiind mult mai expus decât un producător de ficție. El s-a simțit ca peștele în apă în apa tulbure, otrăvită a culturii-cu-voie de la partid, a literaturii cu bilet de voie de la Ivașcu. A cunoscut și persecuții: interzicere de volume (Antologia din BPT), interzicere de a publica o vreme (câtă? câți ani?), menținerea în posturi universitare subalterne... (...)

Ziceam că ziceam de Manolescu: el nu a fost nefericit înainte de decembrie 89. Era prețuit, stimat, chiar iubit de cei-buni și suficient de temut de cei-răi. Bineînțeles, nu era el omul care să se supere ca văcarul pe sat (am vrut să spun: ca Dorin Tudoran) și "să facă un gest"... fie să trimiță un text la Europa liberă (care abia aștepta!), fie să declare o grevă a foamei pe treptele Universității bucureștene...

Nu. Manolescu adoptase "tactica"... adversarului său cel mai îndârjit: Eugen Barbu. Amenințarea că... dacă se supără, el face ca Goma – ba și mai și! Desigur, deosebirea dintre ei doi: E. Barbu o rostea în gura mare (își cunoștea lungul nasului: nu o scria...), fie în vreo audiență la Ceaușescu, fie "în public" – adică în cadrul Securității Poporului, de unde se transmitea de urgență "acolo, sus";

Pe când Manolescu, sânt convins, nu o sonoriza nici măcar în șase ochi, iar în patru (cu Ivașcu; cu D.R.P.; cu Țoiu), o esopiza (ca

literatura cea bună, lăudată, recomandată de el) – rămânînd ca mesagerul să o "traducă" şi să o toaleteze – la rându-i, făcînd-o scăpată, pentru ca activiştii de rangul trei, chiar doi să fie avertizaţi: să nu întindă prea mult coarda, ca să nu-l împingă pe Manolescu la un act necugetat...

Există mult mai multe asemănări între Manolescu şi Buzura decât acceptă primul. Şi unul şi celălalt după două-trei experienţe dureroase, învăţaseră lecţia: în România, ca să poţi publica, trebuia să scrii publicabil. Manolescu s-a comportat faţă cu cenzura castratoare, nu ca un om liber, nu ca un apărător al libertăţii de gândire şi de exprimare – a lui, a celorlalţi – ci ca un pantofar, ca un croitor (mai degrabă ca un frizer): chiar dacă el nu executa comenzi: «Fă-mi o pereche de... Fă-mi-o...— dar să fie aşa, aşa, aşa...». El nu risca să scrie ceva nepublicabil – chiar dacă, în toiul "bătăliei cu cenzura" pierdea câteva pene – ca acele cronici despre V. Em. Galan, Petru Dumitriu publicate în primele săptămâni ale anului 1990 în România literară, prezentate ca... "cenzurate" (ceea ce, vrea, nu vrea, îl bagă în aceeaşi oală cu Sorescu şi cu Păunescu – şi, vai, cu Ileana Mălăncioiu).

Astea ca să spun: Manolescu ar putea fi un foarte bun autor de jurnal-literar.

Breban nici măcar atât. Ce să ne încredinţeze el din faptele ori din intenţiile sale literare? Tot ce e bun la el: înseşi faptele-literare.

Desigur, e mai lesnicios (şi mai sănătos) să-ţi trimiţi confesiunile într-o ficţiune, să spui adevărul (în fine: o parte din) prin gura unui personaj – chiar narator, la o adică pretinzi cu nu eşti chiar tu acela..., decât să stai faţă cu tine însuţi într-un jurnal şi să declari, la persoana întâia, că îţi asumi toate câte sunt ale tale.

Sâmbătă 29 ianuarie 2000

Aseară, la Pivot, un buchet de autori şi cărţi despre Sartre – era şi timpul.

Destul de interesant, dar infinit mai puţin decât mă aşteptam – atât de la răstimpul scurs de la moartea lui S. (două decenii), cât şi (mai ales) faţă de batajul publicitar din ultima lună în legătură cu capodopera lui Bernard-Henri Lévy. Cel mai credibil mi s-a părut Burnier, fostul sartrian fără condiţii, în rest: cercetători...

B.H.L.: agitat, insolent, terorizator. Înainte i se treceau cu vederea aceste "atitudini", fiindcă era tinerel şi frumuşăl. Acum nu mai este nici-nici (dealtfel a renunţat la legendara-i cămaşă albă, mult descheiată, pentru un pulover negru, pe gât). Penibilă impresie de persoană depăşită – şi de sine însuşi.

După ce s-au măcinat multe grăunţe de informaţie (unde, cum, când), Pivot a pus adevărata chestiune:

«Sartre a fost indus în eroare [în legătură cu URSS], ori s-a indus singur? S-a înşelat, a fost înşelat – ori a minţit?»

BHL s-a grăbit să facă diversiune: a înecat întrebarea într-un torent de vorbe-vorbe – ca să nu răspundă. Şi n-a răspuns. Pivot a insistat. BHL şi-a pornit iar moara diversionistă – de data asta a reuşit: nici Pivot, nici altul nu a revenit asupra "dureroasei probleme".

Cu atât mai frustrat am fost, cu cât, binişor înainte de a fi formulată întrebarea de încredere, careva (dacă chiar BHL ?) a făcut următoarea precizare:

În chiar timpul scandalului Kravcenko (1946), Simone de Beauvoir se afla în America şi îi scrisese lui Sartre că apăruse mărturia *unui "sovietic" transfug şi care povesteşte exact acele lucruri pe care li* le povestise lor, Koestler!

Deci ştiau. Deci au minţit.

BHL a fost penibil, făcînd figură de militant comunist încolţit pe un platou de televiziune de gauchişti – mai ales când a venit vorba de sinistra: "Prefer să mă înşel cu Sartre decât să am dreptate cu (Raymond) Aron!", lansată de greţosul, de nesuferitul Jean Daniel (cel pe care jura Lucian Raicu). Când a susţinut că, punînd în balanţă (?) erorile de judecată ale timpului său şi gândirea, el (BHL) alege gândirea lui Sartre!

Gândire românească, cea cu sau.

Am suferit, aseară. BHL nu-mi fusese vreodată simpatic – fireşte, pentru că nu fusese cu noi, fiind el un fel de Virgil Tănase – nu neapărat apolitic, dar atât de egoist, încât putea fi şi astfel judecat. Semna petiţii umanitare – unele foarte generale, altele mai speciale, dar numai cele iniţiate de el... însă nu puteai să nu fi impresionat de... viteza cu care gândea şi se exprima.

Viciul de căpătâi, ca să spun aşa, al celei de a doua părţi a discuţiei despre Sartre a fost acesta:

Cu toate că ştia adevărul, el a răspândit – şi a impus – minciuna.

Cu atât mai eficace, cu efecte durabile, a fost teroarea intelectuală pe care a instaurat-o (prin logistica PCF, chiar dacă în ochii spectatorilor naivi Sartre apărea ca un duşman al comuniştilor francezi, deci şi al sovieticilor) în Franţa şi în lume.

Deci, nu s-a înşelat – omeneşte – ci a minţit; prosteşte.

Eu unul prefer să am dreptate ("cu Aron") decât să mă mint şi să mint tot ce mişcă: râul, ramul... în brigada de agitaţie sartriană.

Însă aşa cum nu exclud buna lui literatură (proza, teatrul), fascinanta lui pamfletistică (sic) – pentru că a fost nul (ba chiar "con et dangereux", vorba lui Yves Montand) în materie de politică, să nu mi se interzică luarea la cuvânt, pe motivul că Sartre a scris Critique de la raison dialectique şi cu asta îmi (ne) închide gura – la propriu.

Sânt convins: Sartre însuşi era cu adevărat ros de incertitudini, sfâşiat de vinovăţii, însă comentatorii lui vor să impună un Sartre “unitar”, consecvent – şi... vizionar! Vizionar! Din acest punct de vedere, Sartre a fost un vulgar activist ca şi Barbusse, un tolomac precum Romain Rolland – şi nici măcar un “dezvirginat” (pe la ochi) ca Gide. De ce? Fiindcă l-a detestat o viaţă întreagă şi, conştient, inconştient, şi-a făcut viaţa (şi gândirea!) pe anti-Gide.

Se vede că ochiul lui de cameleon nu i-a slujit la nimic; nici măcar să vadă... în faţa ochilor. Simone de Beauvoir nici atâta – ea a fost geniul-rău – nu se spunea că Sartre doboară adversarul, apoi Beauvoir îl termină (achève)? Nu. Fiecare bărbat are femeia meritată – chiar dacă aceea semnează Simone de Beuvoir.

Ce alibi culturalo-etic pentru directorii conştiinţei mioritice! Din cuplurile Sartre-Camus, Zinoviev-Soljeniţîn, Márques-Llosa, Kundera-Havel, (recunosc: alcătuite de mine, abuziv), ei optau negreşit pentru primii din fiecare pereche. Dovada – cine s-ar fi aşteptat? – nota subsolică introdusă de Dan Petrescu la un text al meu din Scrìsuri în care “polemizează” cu mine, din pricina preferinţei etice pentru Soljeniţîn – în “detrimentul” lui Zinoviev (eseistul, nu romancierul), katastroikarnicovnicul idolatrizat de textiliştii di la Ieş' – ba chiar şi de la Cimişòra (deşi nu mi-e ruşine nici cu apostrofeţii ghe la Cluj).

Să nu uit: Burnier a spus că un prieten al său a văzut şi citit scrisorile pe care Sartre le-a adresat traducătoarei sale în ruseşte (traducătoarea, nu... limba în care se exprima Sartre – o persoană cu care a fost în strânse relaţii) precum şi rapoartele pe care biata amantă era silită să le facă NKVD-ului pentru uzul... Uniunii Scriitorilor. Se spune că pe unele dintre ele – mai ales ultimele – le-a scris chiar Sartre... Aproape toate erau (reieşea din rapoarte) foarte critice la adresa sistemului sovietic. La întrebarea cuiva (n-am înţeles dacă era însăşi traducătoarea): De ce nu spune tare – şi în Franţa – ce crede cu adevărat?, Sartre a răspuns:

«Şi să mă laude Le Figaro?»

Cu băgarea de seamă: editorialist la Le Figaro era bunul său prieten şi coleg de liceu Raymond Aron...

La aceasta BHL a făcut, după obicei, diversiune, a început să mitralieze de zor despre orice altceva.

Desigur, sartrofilioţii se strâmbă de râs auzind vorba de duh citată – dar un aer de malaise rămâne. Nu-i aşa că Sartre a fost o persoană structural (sartructural) necinstită?

Dar ce scriitor! Ce gânditor – chiar dacă se plângea că gândeşte mai lent decât scrie...

Ai zice: un român get-beget.

Duminică 30 ianuarie 2000

(...) Mai nou aflu că scriitorii români sunt îngrijoraţi, chiar înfricoşaţi – «fiindcă vin alegerile»!

Da, vin alegerile – ei şi? întru cât îi priveşte pe ei schimbarea domnului? Doar s-au aranjat în cei şapte ani cât şapte vaci slabe, sub Iliescu, ba au chiar colaborat cu el – de la Sorescu, Simion, Valeriu Cristea, Fănuş Neagu, Pleşu, Buzura – până la însuşiul Manolescu, omul cu interviul! Scriitorii s-au aranjat cu următorul -escu, începînd de la imparţialii Buzura, Pleşu până la consilieri (vrei să-ţi neutralizezi un [potenţial] inamic? Fă-ţi-l consilier!) Dar întrucât situaţia generală a ţării, specială a culturii – s-a ameliorat? Păi, vorba manolescului de ambe sexe: nu s-a prea ameliorat (ba s-a cam deteriorat)... La această mizerizarea naţională s-a adăugat disperarea (absentă în timpul lungii domnii a comunistului Iliescu): că "ai noştri" sunt, în fapt, ai lor.

Fireşte că sunt alături de nefericiţii scriitori români (din România, iată că trebuie să precizez, tautologicaliceşte), îngrijoraţi de soarta ţărişoarei şi a ţărişorenilor (noştri). Nu le mai atrag atenţia: în privinţa grijii, am vechime-n câmpu-muncii, de pe când ei făceau cultur' şi-i durea-n cur (de popolul nesuveran). Iar după decembrie 89, că s-au trezit şi ei, dacă, doamne fereşte, te arăţi mai puţin entuziast pentru o "idee de solidaritate" (ca a Blandianei: cu voie de la Secu) ori pentru din contra: "un semnal de alarmă: Patria în pericol!" – eşti acuzat că... nu eşti sensibel, parol, că nu ţii la inimă soarta României – deci; nu eşti bun român (ba chiar deloc!).

Ceea ce este cu adevărat îngrijorător (nu este bun cuvântul, "îngrijorător" are în vedere un viitor, or Românul trăieşte într-un prezent perpetuu): ei nu-i dau seama de caraghioslîcul, de tragodioslîcul situaţiunii. Fiindcă ei percep şi trecutul amputat – ce a fost "înainte de 22 decembrie 1989" nici nu există (Iorgulescu ar fi avut dreptate dacă ar fi formulat astfel şi nu: "refuză să accepte că a existat...").

Mai bănuiesc: îndărătul acestei agitaţii, în adâncul acestei "depline participări" (am început a ne debarasa de limba de lemn, dar nu şi de gândirea de beton armat) se află vulgara goană după un alibi cât de cât credibil. Credibil – în ochii cui? Ce întrebare: în ochii semenilor, cei care au făcut (sic), înainte de 89, exact cât el; care, după, au pretins că făcuseră "înainte"... exact ca semenii – iar acum, că tot a intrat în rândul lumii, mimează grija-de-totdeauna-faţă de-soarta-ţării.

În continuare, scriitorii români "cărora nu le este indiferentă soarta României" se zbat ca peştele-n praf: Vai de mine, dacă vine

Iliescu? Vai de mine, dacă şi mai rău: Roman? Ori şi-şi mai rău: Meleşcan. Ori, Doamne fereşte: V.C. Tudor?

Nu sunt în stare să gândească normal – de unde, dacă până la “revoluţie” refuzau să facă politică, ziceau ei, pentru ca, de atunci încoace să facă chiar şi... politologie – acel produs al unui animal care nu există.

Alegerile viitoare ar trebui să fie, în primul moment, prilej de bilanţ; în următorul de cântărire a candidaţilor democraţi – nu a aparatiştilor, a securiştilor cu care s-a cârpit Constantinescu (respectînd Testamentul lui Coposu, aşternut pe hârtie după dictarea – dictatul?— lui Măgureanu).

Iliescu? Dacă va învinge el (sper că nu), oricum, nu va fi cel mai foarte rău dintre candidaţi, ba chiar mai puţin foarte-foarte-rău decât Constantinescu. De ce? Pe de o parte: el, comunist, va (re)porni gata-culpabilizat şi va fi mult mai atent unde pune piciorul decât Fiul Imaculatei Blandiene; pe de altă parte, el, hidrologul (hidrotehnicul?), ca individ, este mult mai inteligent decât geologul de peste drum (şi fără gard).

Vai, aceste “calităţi” nu vor ajunge, pentru a scoate România din groapă şi a o băga în Europa.

Şi dacă aş fi fost şi eu în România? Să zicem (mai corect: să ziceam...) că, aş mai fi lăsat din preţ, cenzura ar mai fi lăsat din interdicţii, aş fi fost publicat la Bucureşti, n-aş fi fost interzis în 1970, constrîns la exil în noiembrie 1977... Să zicem că aş fi cunoscut soarta celorlalţi prozatori-la-români, aş fi plecat capul, ca să nu-l taie sabia, m-aş fi făcut frate cu cumna'-su, ar fi dat şi peste mine Marea Revoluţie din Decembrie, iar după ce m-aş fi bătut şi eu în piept cu rezistenţa prin proză (păi dacă aş fi participat, alături de Breban la Lupta pentru Roman...), iar după zece ani de, zi-i pe nume: tranziţie (aşa îi spune până şi I.B. Lefter şi nu atrage atenţia că are de gând să scoaţă un banc), m-aş fi trezit şi eu ameninţat de... Re-Iliescu – n-aş fi reacţionat ca ei, colegii mei?

Ba da. Taman aşa aş fi reacţionat. în panică.

Şi-atunci? Ce mai vreau?

Ar trebui să nu mai vreau nimic. Fiindcă eu, nu numai că nu am fost ca ei, dar nici n-am vrut să fiu – de asta am ajuns ce-am ajuns, vai de capul meu.

Iar acum e prea târziu până şi pentru regrete.

Luni 31 ianuarie 2000

Am primit un colet din România (recognoscibil după ambalaj şi nodurile sforii...).

Şi a ieşit asta:

O AGENDĂ... LITERARĂ

Paris, 1 februarie 2000

Am primit un colet din România. Cum n-am fost atent la expeditor, când l-am deschis, am fost surprins: Fundaţia Culturală România, Ea însăşi îmi trimisese... o agendă din muşama veritabilă, roşcatie, cu litere şi colţare de aur...

Mi-am zis că o fi o agendă obişnuită – mai ales că pe copertă scrie: 2000. M-am înşelat: agenda nu este una obişnuită, ci... alta, specială: "5+366 scriitori români" – cincii prezenţi doar prin fotografii: Eminescu, Creangă, Slavici, Caragiale, Maiorescu, iar restul...

Mi-am zis apoi că, fiind o agendă – cum ar veni: un calendar, voi fi de găsit (dacă nu m-ar fi inclus, nu mi-ar fi trimis agenda, nu?), la 2 octombrie, ziua de naştere a mea... Nu m-am găsit acolo. Atunci am constatat: «Nu m-au inclus...»

Mă înşelasem încă o dată – a câta oară?

Am băgat de seamă o ordine alfabetică. De astă dată nu m-am mai înşelat (era şi timpul); figuram la G, între Golopenţia şi Grigorescu.

Am priceput: fiecăruia din cei 366 de scriitori cuprinşi i s-a rezervat o pagină, echivalînd cu o zi (la ceva tot a fost bună, agenda: am aflat din ea că anul acesta are un februarie de 29 zile).

Eu sânt de găsit la 28 mai; într-o duminică. Pagina este împărţită în două, pe lung: superioarele trei cincimi sunt rezervate notărilor viitoare; inferioarele două au, în centru, fotografia agendatului, în stânga o notiţă indicînd "specialitatea" şi o bibliografie (foarte) selectivă. Urmează un citat din un critic – la mine: un fragment din articolul lui Ion Simuţ pentru Dicţionarul Scriitorilor Români – editat tot de FCR. Partea dreaptă este consacrată echivalării într-un fel de engleză a notei şi a citatului.

Sânt prezentat ca: "prozator, memorialist şi publicist". Nimic de obiectat la restrângerea activităţilor mele (am fost şi trompetist şi fotografist, şi zugrăvist şi, desigur, înjurătorist naţionale). Treburile se complică la rezumatul bibliografiei: pe de o parte, fiindcă dă titlurile franţuzeşti şi româneşti a două volume – rezultatul: reiese că ar fi două cărţi diferite: Elles étaient quatre şi Ura noastră cea de toate zilele... – va fi spectaculos, dar neadevărat: ambele fac... o singură carte: Uşa noastră cea de toate zilele. Acelaşi lucru şi la: Les chiens de mort şi Patimile după Piteşti. Să nu fiu consolat că mi s-au pus cu două titluri mai mult decât... merit, nu asta mă interesează (am destule volume scrise), ci lucrul făcut de mântuială; la foarte futuimăsa.

Am tot căutat... vinovatul/vinovaţii de această treabă de mare ruşine. N-am găsit nicăiri vreo indicaţie din care aş putea înţelege cine este redactorul, măcar îngrijitorul volumului (căci volum eşti şi în agendă te vei întoarce...). Aflu că Fundaţia Culturală Cândìa are un preşedinte: Buzura, doi vicepreşedinţi: Mircea Anghelescu, Ion Ungureanu, o secretară: Angela Martin, un director pentru programele internaţionale: Catrinel Pleşu, un director pentru relaţiile cu presa: Cipriana Petre. Nici la sfârşitul obiectului nu este divulgat redactorul. Drept care sânt îndreptăţit să-i consider autori pe toţi cei înşiraţi mai sus – în frunte cu prezidentul.

Opera lor (colectivă), acest mini-dicţionar al literaturii este o imensă porcărie. Şi nu prin intenţie, prin program – ca sinistrul Dicţionar de literatură română coordonat de Păcurariu, apărut în 1979, la Univers, din care erau exluşi cei care nu se aflau în graţiile găştii lui Romul Munteanu şi a lui Marcea, în care erau introduşi pe dindos tot felul de activeţi Bălăieţi şi tovărăşoi Bucuroi – ci prin... însăşi realizarea: strălucită dovadă de neprofesionism, uimitoare la un organism de diversiune naţională (şi internaţională, ca să n-o uităm pe Catrinel Pleşu) ca FCR şi al său neşovăielnic organ Dilema.

Cu ce să încep? Cu începutul:

Nu ştiu şi nu mă interesează în care alte culturi vor fi întâlnit culturaliştii de pe Aleea Alexandru formula agendă-minidicţionar de literatură, dar ideea este idioată. Fiindcă dacă a devenit acceptabil arbitrarul: "100 (sau 120, sau 222) scriitori" – pe care şi-l asumă un autor ori un coordonator – greu de acceptat Patul lui Procust al celor 356 nume câte zile sunt în an: treabă farfuridică, curajos-anonimă.

Câte un scriitor pentru fiecare zi de preste an? Dar asta este o "vedere" de cretin, de analfabet. Bine: de infantil. Am mai auzit de "calendar de scriitori", dar acea soluţie era cinstită în limitarea ei, intenţia fiindu-i să-facă— frumos, nu corect, informaţia de istorie literară fiind subordonată celeilalte, generale – de... agendă. Mai există – a fost şi la noi, în România – formula Almanahului literar, gândit şi realizat ca volum cu apariţie anuală, nu catalog – şi acela incomplet şi rău făcut.

Tot la FCR au apărut primele două volume din Dicţionarul Scriitorilor Români, coordonat de M. Zaciu. Soluţia cea mai puţin rea de a da o imagine a literaturii române (fireşte, cu scăpările, omisiunile-abuzurile ei). Posesoare a întregului material documentar, dacă prin, de-o pildă Angela Martin ar fi făcut apel la doi studenţi din anul I de la Litere şi le-ar fi cerut să redacteze mini-bio-bibliografii, rezumate din DSR, însoţite de câte un citat reprezentativ – rezultatul ar fi fost mult mai onest; oricum, infinit mai corect.

Pentru că ceea ce oferă Agenda Fundaţiei Culturale este un spectacol lamentabil de amatorism violent, de nepăsătorism agresiv –

şi beat: ai zice că "autorii" s-au trezit aflaţi în treabă pe la ceasurile patru dimineţa dintr-un întâi Ianuarie abundent stropit.

Ca la orice dicţionar se pot discuta "introducerile" şi "excluderile". Să nu mi se spună că numărul "scaunelor" fiind limitat (de numărul zilelor din an), nu se puteau acorda mai multe locuri. Nu sânt, din principiu, de acord cu propria-mi propunere, dar risc să o fac cunoscută: dintre exilaţi i-aş fi introdus (corect: nu i-aş fi exclus) pe Rodica Iulian, pe Ivănceanu, pe Ion Omescu, pe Oana Orlea, pe Alexandru Papilian, pe Horia Stamatu, pe Virgil Tănase... – poate cineva jura cu mâna pe inimă că fiecare din aceştia este mai puţin scriitor decât tovarăşul Săraru?; decât tovărăşica Firan?

Iar dacă aş fi silit să renunţ la alţii, deja băgaţi, cu inima frântă aş renunţa la:

— George Banu – de ce? Fiindcă, potrivit indicaţiei "critic teatral", el nu intră în categoria scriitor – producător de texte (de teatru), nu doar comentator. Altfel, de ce n-ar fi intrat şi Valentin Silvestru, cel de tristă amintire?; şi Iosif Sava, de înveselitoare suvenire ? Bine, bine, George Banu este o persoană extrem de simpatică, participă cu drag şi cu avânt la toate manifestaţiunile culturaliste ale Ambasadei Securităţii de la Paris, ca apropiat colaborator al Fundaţiei Colaboraţioniste "România" – dar de aici până la a-l unge "scriitor" calea este lungă;

— Carmen Firan – toată lumea ştie cine este, şi în sine şi ce/pe cine reprezintă ea în America – dealtfel Andrei Codrescu, din iuţeală de condei şi nebăgare de seamă o deconspiră:

"Scrierea ei despre Lumea Nouă nu se suprapune peste scrierile despre Lumea Veche – pe care o cunoaşte adânc şi în profunzime; ea este o scufundare care invită limba să-i urmeze. Şi aceasta o urmează, cu siguranţă. Carmen la New York, precum Lorca la New York, este şi tonică şi necesară".

Un mod cu totul şi cu totul hopuros de a produce, într-o aproximativă română, vorbe-vorbe-vorbe. Codrescu nu ştie (nici nu vrea să afle) că Românii ajunşi în America se împart în trei categorii distincte; a. refugiaţi din pricina comunismului; b. emigranţi (ca el – preponderent evrei, ce aleseră libertatea Occidentului via Israel) – şi c. trimişi. Aceştia din urmă pot fi bursieri, sau ca... Carmen ('ofonie admisă) Lorca de pe Calea Rahovei, în misie de dezinformare;

— Gabriel Gafiţa: într-o situaţie ca cea din Agendă, cu "scaune" numerotate, bunul-simţ cerea ca Gafiţa să libereze locul abuziv ocupat – dealtfel activitatea sa de căpătâi este aceea de traducător. Traducători au fost şi Arghezi şi Blaga şi Ion Barbu şi Ion Vinea, cu deosebirea că ei nu au lucrat pentru Exteriorul Ministerului de Interne – unica justificare a prezenţei lui Gabriel Gafiţa într-o Istorie literară:

— Săraru – apariţia lui nu se explică decât prin faptul că este prezentat de raportorul Săptămânii, în special, în general al Securităţii, pe numele său neconspirativ: Marian Popa – în acest caz, de ce nu vor fi fost infiltraţi şi Traian Filip şi Hobana? de ce n-a fost băgat (sic!) şi Mihai Pelin – doar şi ei sunt scriitori MAI cinstiţi?

Dacă numărul celor propuşi a fi (re)introduşi depăşeşte cu doar unu pe cel al scoşilor, să fiu exclus şi eu – am obişnuinţa expulzărilor şi nu mor de dorinţa de a "face parte".

Cu totul în treacăt: nu ştiam că Nicolae Balotă este şi "poet".

Apoi: găsesc şi urât şi greşit rezultatul feminizării, în româneşte, a unor îndeletniciri literare – iată cum este prezentată Simona Popescu: "Poetă, prozatoare, eseistă".

Nu este deloc un semn de machism pretenţia de a rămâne la masculin pentru poet, prozator, romancier, eseist – cu atât mai vârtos cu cât de pildă Dana Dumitriu este "critic literar" (şi nu... critică literară) iar Zoe Dumitrescu-Buşulenga: "critic, istoric literar, comparatist". Şi Monica Lovinescu este definită drept: "critic literar, eseist şi traducător", iar Viola Vancea: "Poet şi eseist".

Există forme feminine extrem de urâte, de-a dreptul triviale: "procuroare", "avocată", "ministră", "adjunctă" – ce să mai spun de: "*sculptoriţă*" – chiar dacă "pictoriţă" s-a înrădăcinat (de ce?: fiindcă a picta este o treabă delicată, feminină, însă a sculpta apare ca una bărbătească). A o prezenta pe Ileana Mălăncioiu: "poetă şi eseistă" vădeşte, pe lângă lipsă de simţ al limbii române, lipsă de respect, atât faţă de poezie, cât şi faţă de femeie. Mă întreb cum i-ar fi zis Fundaţioniştii Luciei Demetrius (care lipseşte din selecţia Agendei): dramaturgă? de ce nu: ar fi sunat în spiritul limbii române şi în a istoriei literare practicată de Fundaţia Cîndea-Iliescu-Buzura.

Să se înţeleagă că există două categorii de femei scriitor? Sau că există două categorii de femei redactor de note bio-bibliografice?

Iată-ne în faţa altei probleme pe care Fundaţia Aleii Alexandru este incapabilă să o rezolve: pseudonimatul.

Citâm din DEX: "PSEUDONIM (...). Nume creat sau adoptat sub care cineva îşi ascunde adevărata identitate (subl. mea, P.G.), folosit mai ales de autorii operelor literare, artistice, etc".

Din inconsecvenţă structurală, unor autori (Arghezi, Bacovia, I. Barbu, Băieşu, Blandiana, Caraion, Cosaşu, Ierunca, Vladimir Streinu, etc) li să dă pseudonimul şi numele adevărat – sub forma: "Vladimir STREINU, Pseudonimul lui Nicolae Iordache"), altora nu li se dă adevăratul nume: Radu F. Alexandru, Io(a)n Alexandru, Crohmălniceanu, Mircea Ciobanu, Doinaş, Norman Manea, Lucian Raicu – deşi i se dă fratelui său, Virgil Duda... – Emil Manu, Mugur, Ornea, Saşa Pană, Marta Petreu, Sebastian, Andrei Codrescu, Radu

Tudoran, Vinea; la Vintilă Horia (numai la el) scrie: "Născut Caftangioglu", iar la doi scriitori (adevărat, femei) se menționează, nu adevăratul nume (de naștere), ci acela de căsătorie. Astfel Ioana Ieronim devine... "pseudonimul Ioanei Brânduș", deși adevăratul său nume (de naștere) este: Moroiu, iar când a debutat se numea, după primul soț: Popescu; Nora Iuga nu este "pseudonimul Elenorei Almosnino" (nume de căsătorie), ci... al Eleonorei Iuga, după tată.

Am uitat să spun: Agenda are o hârtie oribilă: cenușie, degajînd un miros puturos, grețos de clor și de sulf. Trebuie să te speli pe mâini după fiecare atingere cu "obiectul" produs de Buzura: ai zice că mai trăiește "unchiul" literaturii curajoase, rezistente: Gogu Rădulescu...
în schimb (sic) are colțare de tinichea daurită.

P.S. La Titus Popovici nu este consemnată data morții. Să fie el etern, ca Străinul, ca Puterea și Adevărul? Să-și fi băgat coada țărănistul-pecerist din neagră ilegalitate Alex Ștefănescu zis Costache?

FEBRUARIE

(...)

Miercuri 2 februarie 2000

Jurnalul lui Polac: Ce deziluzie!

Știam – de la emisiunile de TV – că cineva, o altă persoană a fost însărcinată de editor să selecteze, să aleagă de-un volum din cele vreo douăzeci virtuale. Cu toate acestea nu am măsurat proporțiile agresiunii – victimă: bietul Polac! Sigur: spune, repetă că nu a fost de acord de la început cu "o selecție" (prima condiție) și cu "colaborarea" unui redactor. Până la urmă a cedat, speriat, descurajat de cantitatea de muncă cerută de editor și care presupunea automutilare.

Rezultatul – cel văzut, citit, fiindcă sântem făcuți pe actul lecturii:

Zăpăcitor cornologic.

Să admitem: eu sunt exagerat, enervant de grijuliu cu datarea fiecărei scrisori, fiecărui text, cu atât mai vârtos când este vorba de jurnal – care, după cum numele indică...etc. Din această pricină fusesem contrariat de maniera datării la Gombrowicz – însă cum Polac nu este (totuși) Gombrowicz, nici măcar "polac" – Polonezul însuși își spune: lech (leah)... Nu, nu.

Impresia dezagreabilă, penibilă, teribilă: Polac a fost masacrat, mai corect: castrat prin însăși intervenția altuia în intimitatea scrisului

– şi ce poate fi mai intim decât scrisul-în-jurnal?— încă din timpul vieţii autorului.Bine, bine, Polac a acceptat, şi-a asumat această intruziune, violentare, viol. Dar eu îmi iau dreptul de a spune că aşa-ceva nu se face; că aşa-ceva este inadmisibil, chiar dacă autorul nu mai este în viaţă. Fiindcă atunci ne numim: Volovici (Sebastian), Dan Berindei (Hudiţă), Popişteanu (Martha Bibescu). Nu îngrijitori, ci falsificatori de jurnale.

De ce m-am supărat pe Alain Paruit, iar pentru că nu şi-a recunoscut fapta-rea, am rupt-o definitiv cu el? Fiindcă îmi umblase în Arta refugii, suprimînd ce i se părea că îl deranjează pe el, ce i se năzărise lui că ar fi de prisos. Fiindcă mă confunda cu Eliade: acela nemaifiind în viaţă, traducătorul îşi luase nasul la purtare, se credea cel puţin redactor, îşi permitea să-i dea peste degete autorului ca unui şcoler puturos, "corectîndu-i" extemporalul, tăind, scurtînd, făcînd el "legături", comportîndu-se ca... adevăratul autor...

(...)

Luni 7 februarie 2000

(...)

Mi-am mai aruncat ochii peste Jurnalul lui Polac: impresia proastă s-a întărit. Cred că am mai spus: se simt găurile (operate de "redactor") şi, în acelaşi timp, după ceea ce a rămas, îţi dai seama că nu s-a pierdut mare lucru. Polac este, totuşi, un mărunţel. îl cred pe cuvânt când se laudă că a fost un mare gagicar şi că multă fumeie a fumat el. Dar când despre una – pe care o indică taman ca Zaciu, cu iniţiale! – scrie că este o...clytoridiană, apoi repetă, apoi re-repetă, te întrebi dacă diaristul nu face masturbaţiune scriind "cuvinte" pe hârtie ca pe zidurile unui closet.

Am să zic o vorbă mare: nu-i suficient să ţii jurnal vreme de jumătate de secol, ca să-ţi iasă un text potabil – dacă se poate: un roman... După cum nu ajunge să fuţi zece mii de femei, ca să pretinzi a cunoaşte femeia – un liubitor de bărbaţi ca Proust pătrunsese mult mai în adâncul femeii decât Marele Gagicar Polac. Există apoi la el o chestie tulbure: prea se laudă cu numărul femeilor avute – ca să nu dea de bănuit că, pe undeva, ar fi de semnalat o anume lipsă la cântar.

Mă uit în urmă, la mine: chiar dacă am făcut tentative de a ţine jurnal şi în România, tocmai, pentru că eram expus, "vizitat" de Securitate, în lipsă – am renunţat. Abia când am fost la adăpost de Braţul Scotocitor al Revoluţiei am început a consemna cu oarecare regularitate (da de unde!, mă laud şi eu). Dar şi aşa, foarte târziu; în 1978 aveam 42 ani şi ceva... Ciudat, însă cu regularitate am ţinut jurnal abia după ce am avut ordinator – din martie 1995 (adică de la vârsta de 60 ani). Ani plini (de însemnări) au fost 1997, 1998, 1999 –

în primul s-a petrecut publicarea Jurnal-ului I-II-III, la Nemira, în al doilea şi al treilea (needitat, dar predat), cam două cincimi din total umplut cu textele mele publicistice. În acest an, 2000, vor fi sensibil mai puţine (şi pagini şi texte străine de jurnal).

Miercuri 9 februarie 2000

Ultimele trei nopţi mi-au fost... dureroase. De parcă ziua-ntreagă aş fi cărat saci (cu mazăre, că-i cea mai grea). De unde această istoveală, când singurul efort fizic este o raită în cartier, pentru cumpărături? (...) Să fie doar bătrâneţea? Poate. Mai ştii... Am înţeles: dacă voi reuşi să fac 10 pagini pe zi lucrătoare, să fiu mulţumit. În dimineaţa asta am făcut 3 pagini într-o oră – dar n-am putut continua (repeta) performanţa: am nevoie de altă oră pentru recuperare.

Ne aflăm şi în mare jenă: din cauză de "pană de ordinator" la Ministerul Culturii, salariul Anei (care ar fi trebuit să intre în 25 ianuarie) nu a venit nici până acum... Ei, da, Franţujii nu-şi pot imagina că există trăitori fără de rezerve...

Joi 10 februarie 2000

Convorbire telefonică – cu Maria Marian, director al editurii Universal Dalsi (îmi propusese să public la ea, îi trimisesem dischete cu Bonifacia şi cu Sabina – şi cu mai ce?). Aşadar mă anunţă ca are de gând să publice... Simona.

M-am supărat. Nu am corectat-o. Nu avea în faţa ochilor nici o hârtie de pe care să citească, telefona aşa, din prietenie. Am mai spus: m-am supărat. Rău de tot. I-am şi spus: vrea să-mi publice o carte căreia nu-i ştie titlul? A zis că ba da, îl ştie, dar acum nu-l găseşte...

Până la urmă a ieşit că am jignit-o eu pe ea, care vrea să-mi scoată o carte, că auzise că sânt rău, dar cu alţii, nu cu ea, care.... I-am atras atenţia că ea mă jignise, prima.

Asta este. Deci răul sânt eu care mă supăr – ba chiar îi jignesc pe oameni care nu mi-au făcut nici un rău, nu m-au jignit în niciun fel...

Sânt un mare rău. Un jignitor nesuferit.

Vineri 11 februarie 2000

Citesc în Libération de ieri, 10 febr.:

"Sartre, persona grata à Prague", avînd ca supratitlu: "En 1963, les intellectuels praguois découvraient un apparatchik ennuyeux".

Cine să fi scris aşa ceva: eu? Dar eu, chiar de am gândit taman aşa, s-a întâmplat să nu scriu asemenea adevăruri despre Sartre. Apoi: eu nu eram la Praga, în 1963, ca să vorbesc în cunoştinţă de cauză...

Dragul de Illios Yannakakis!, cu nasul lui chiar mai cartofos decât al lui mandea! Nu l-am mai văzut de să tot fie zece ani. Pe vremuri eram chiar prieteni, m-a vizitat acasă, l-am vizitat acasă, eram în tot felul de comitete şi comiţii. Grec din Alexandria (la urma urmelor, ei au fondat oraşul – şi spiritul), nu ştiu dacă am ştiut cum ajunsese profesor universitar la Olomouc şi la Praga – ca apoi să devină şi el refugiat politic în Franţa... Să fi fost markosist? E de vârsta mea, în 1949 avea abia 14 ani... – deşi poate că fusese refugiat ca adolescent în Cehoslovacia... în fine, că fusese comunist, e sigur, numai că el s-a trezit din eroare, pe timpul când Kundera, aborigen, mai cocheta cu "tranziţia" (că au avut şi ei aşa ceva, ce ne imaginăm noi?).

Ce spune Yannakakis? Că Sartre s-a purtat ca un porc de câine, "vizita" lui la Praga – unde era aşteptat ca un liberator – a fost una în care Marele Gânditor s-a dovedit a fi un obedient mânuitor al limbii de lemn sovietice. Asta o ştiam eu încă din România, de prin anii când mă aflam cu domiciliu obligatoriu în Bărăgan, iar Geta Horodincă şi Mariana Şora îl atacau în presa de partid, acuzîndu-l de... duşmănozitate – pentru ca la puţin timp să scrie exact inversul! Oare de ce? Ei, păi oare de-aia!

Şi chiar acum şi-a găsit acest genial oportunist care este Bernard Henri Lévy să-l hagiografieze (pe Sartre)! Cu o obrăznicie cvasi-românească. Şi bine face Yannakakis că îi arde o copită şi zăbălosului de Antonin Liehm (cel cu revista diversionistă avînd pui şi la Bucureşti, prin Colin, Şerban şi alţii asemenea), nevindecatul de comunism şi care pretindea (tot în Libé, cu două numere mai înainte) că Sartre, la Praga, s-a manifestat ca un..."écrivain de gauche"... Ca un ecrivèn de căcat! Nu mai breaz decât Yves Montand la Bucureşti, în timpul Festivalului Tineretului din 1953, când ni s-a urcat pe scenă în salopetă (!) – dar măcar acest şansonetist a recunoscut public (în ciuda justei tovarăşe Simone Signoret): «Nous étions cons et dangereux..." Dar Jean-Paul Sî!, "marea conştiinţă – de stânga": ba.

Duminică 13 februarie 2000

(...)

Nu-mi iese din cap articolul lui Yannakakis:

Lucrurile sunt bine făcute, de la mama lor. Am mai spus/scris: culturalnicii rezistenţi români alegeau – cu o adresă de invidiat – din "perechi" individul cel mai potrivit concepţiei lor despre literatură şi morală. Din "cuplul" natural Sartre-Aron (ca şi din cel devenit natural: Sartre-Camus), băieţii noştri mizau, fireşte, pe Sartre – mai departe: Márquez – nu Llosa, nu Fuentes; Kundera, nu Havel, nu Kohout;

Zinoviev, nu Soljenițîn – această din urmă "opțiune" m-a uluit din două motive: s-a petrecut și într-o carte a mea, (Scrisuri), într-o notă de subsol, sub semnătura redactorului și venea dinspre Dan Petrescu. Pe care eu îl credeam mai lucid, mai puțin năclăit de balcanismul culturalist român, mai cu bune lecturi (și opțiuni). Ei bine, mă înșelasem! Dan Petrescu e și el de-al locului!

Bieții cehi și slovaci din 1963: credeau că le vine autorul cărții Les Chemins de la liberté – și s-au trezit cu un oarecare activist "internațional din Franța", Leroy ori Fittermann (nu știu dacă în acel moment tovarășii-dragi erau la Praga ori la București, în "redacția periodicului sovietist Pentru Pace trainică, pentru democrație 'pulară – ce titlu!, doar Păunescu l-a egalat cu Iubirea-i), activist de nădejde al PC(US), exprimîndu-se – întâmplător în limba lui Voltaire.

Bineînțeles, rămân la opinia exprimată față de Cușa, la Coupole, după ce l-a fluierat, l-a huiduit pe Sartre ce trecea prin față – că una ca asta nu se face, deși... Chiar să nu se fi făcut? Nu cumva eu, atunci, gândeam ca un român-din-România, mai degrabă însetat de cultură decât de etica acelei culturi? Probabil.

Luni 14 februarie 2000

Azi am primit de la Glucksmann un text, "Crime et châtiment en Thétchénie" – l-am semnat, desigur.

Printre semnatari, și B.-H. Lévy, Hassner, Daix, Lise London, Cohn Bendit, Berindei, Smolar, Jane Birkin...

Prea puțin – pentru Cecenia.

Nici atâta pentru Basarabia și Bucovina.

Luni 21 februarie 2000

Nici azi n-aș fi notat, prins de lucru, dacă azi dimineață, la opt și un sfert (9,15 ora Bucureștiului) nu ne-ar fi telefonat Niculiță Damaschin: a murit Lulu. Fusese luată la ei, în vederea – azi – a mutării în garsoniera cumpărată. Intenția era (aseară) să o reinterneze.

Ca și în cazul lui Petre, mai demult ca în al mamei, spunem, ne repetăm: «Bine că i s-au sfârșit suferințele». Ana adaugă: «Bine că n-a murit singură...» – așa s-ar fi întâmplat, dacă n-ar fi fost în curs de mutare. Ana crede că scoaterea din cuibul ei, cu mâțele ei, cu tabieturile ei – a sfârșit-o. Are să fie incinerată (își pregătise locul în columbariu), Niculiță are să vegheze la starea lucrurilor, obiectelor, are să le împartă, garsoniera are s-o vândă.

Ana a plecat la slujbă, la Bibliotecă. E un mod de a nu trăi durerea de a nu mai avea pe nimeni din familia ei. Acum chiar că nu mai avem țipenie în România, fie și prin îndepărtată alianță.

A murit securista, cum a zis, la Die (Drôme), Gabriela Adameşteanu, când fusese readusă vorba de măgăria ei dimpreună cu Liiceanu, în chestiunea distrugerii Culorii Curcubeului. Convingerea ei fiind: dacă Lulu n-ar fi fost securistă, nu mi-ar fi relatat convorbirea telefonică avută în miez de noapte cu prietena mea, Gabriela – atât de bună-prietenă, atât de ne-securistă, încât, la telefon s-a arătat foarte interesată să afle ce tiraj va avea ediţia de la Familia, totodată lăsîn—du-se ghidată de cineva din off, care-i sugera întrebările: «Dar ce-şi imaginează Paul, că are să poată distribui un tiraj de 20.000?», «Dar ce crede Paul că e prietenească figura pe care i-o face lui Gabriel, ca să se creadă că el (fireşte, acel el era Liiceanu, alături) nu i-a publicat nici o carte?» – şi alte, multe probe de logică formală, ca să nu mai vorbesc de cea loială faţă de adevăr.

Da, a murit – turnătoarea! – calificativul ieşind din gura Getei Naidin devenită Dimisianu. Ei, da. Ca şi cum un securist ar avea nevoie să fie şi turnător...

Asta este. Praful şi pulberea s-a ales de casa Anei (vorbesc de lucruri, nu de... adresă) – a mea, din 1968. L-a rugat pe Niculiţă să păstreze fotografiile. Cu astea rămâi când rămâi cu nimica.

A fost pe aici Mariana Sipoş. Cu cărţi, reviste şi vorbe bune. Ar urma să fie publicat în Aldine un dialog din 1997...

Chiar acum am să scriu o împuternicire pentru Niculiţă. Şi o scrisoare de mulţămită.

Marţi 22 februarie 2000

Aşteptăm veşti de la Bucureşti – cu incinerarea, cu mutarea lucrurilor. Ne repetăm, aşa, pentru liniştea noastră: «Bine că s-a sfârşit atât de repede şi n-a mai suferit...», când ştim bine că nimic din consolare nu-i adevărat: nici sfârşitul-repede, nici mai-ul suferinţei...

Printre alte cărţi Mariana Sipoş a adus şi Litere în tranziţie (hotărît, nu se poate scăpa de această obsesie nu doar lingvistică) de Florin Manolescu, editată la Cartea românească în 1998. Sunt reunite pe 400 pagini eseuri şi cronici literare. Am şi eu parte de un eseu ("Teme inconfortabile") şi de două cronici: "Alte amintiri din copilărie (Din calidor)" şi "Patimile după Jilava (Ostinato)"? Sunt texte cunoscute din 1990-92.

M-a surprins plăcut ideea (occidentală, dar ou al lui Columb în universul românesc) de a oferi la sfârşitul volumului "Bibliografie – cronici literare, Luceafărul, ianuarie 1990-aprilie 1993)" – listă ordonată alfabetic, după numele autorului recenzat, cu indicaţii cronologice. Eu figurez cu 8 titluri.

Recitind acum cronicile din volum (două) şi eseul ("Teme inconfortabile") despre cărţile mele apărute până la începutul anului 1992, am găsit că spune lucruri pertinente, valabile şi azi – e drept, n-am confruntat textele din volum cu aceleaşi din periodice, pe care le am în dosarele de presă (şi nici n-o s-o fac: fiecare din noi are drept la revizuiri).

Tot Mariana Sipoş a adus şi "Cartea de la Neptun" (sic) însumând inepţiile scriitoricimii române adunarisită pe malul mării (în treacăt: singura intervenţie oarecum cu miez – ba chiar cu haz: a lui Serafim Saka). în schimb, prietenul meu, cel care mă cunoaşte de patru decenii, cu care sunt în corespondenţă susţinută în ultimii ani – Sami Damian – ce cuvântează?— iată ce (printre altele, se înţelege):

"Cazul lui Goma (cazul... caz, nu se scapă de cazizare – n.m.)(...) Şi eu răspund: e adevărat ["că e om dificil, arţăgos, că jigneşte, scrie lucruri nemeritate despre colegi"], dar daţi-i întâi, acordaţi-i întâi o răsplată, un dar pentru ceea ce a făcut. Daţi-i importanţa pe care a meritat-o (subl. mea.)".

Deci: aşa, atâta mă cunoaşte Sami Damian. Din ceea ce am scris, din ceea ce vor fi scris alţii despre mine: din această corectă cunoaştere rezultă, pentru el, că am aşteptat (şi încă mai aştept, pentru că, nu-i aşa: nu se ştie niciodată...) să mi se acorde o răsplată: să mi se dea importanţă (cea pe care o merit, nu alta, vreuna nemeritată!).

Ei, bravos, Sami! De cap să-ţi fie!

Observaţiune – care nu are legătură cu persoana mea:

Dacă productele scrise ale scriitorilor apar ca potabile, chiar interesante, la lectură, emisiunile bucale transcrise se arată a fi lamentabile. Trăncăneală de şedinţă (nici măcar de partid, ci de sindicat), lălăială întru consumarea timpului, ca să ajungă mai curând la adevăratul "punct" interesant (din ordinea de zi): masa tovărăşească. Doar scriitorii israelieni se iau în serios (or fi sătui de mâncare – şi nebăutori) – dar nu e suficient...

Ce ţară tristă, plină de rumori...

Miercuri 23 februarie 2000

Ieri am dus Ştefanei produsul muncii mele. Am vorbit, de la ea, la telefon, întâi cu Davidescu, apoi cu Mareş. Totul, bine.

Acum (la ora 11) este incinerată Lulu.

Am răspuns unei propuneri a lui Sorin Preda:

Paris, 22 februarie 2000

Stimate Domnule Sorin Preda,

Încerc să mă țin de cuvânt – iată ce iese:

1. în prima întrebare s-au strecurat două inexactități:

a. Nu sânt "unul dintre puținii", cu atât mai puțin "singurul scriitor din exil care a păstrat legătura cu țara – de la distanță". Nu-mi place unicitatea (când este vorba de mine), nici măcar singularitatea;

b. "Mai multe ziare" (în care aş fi publicat) sunt sublime, dar... la singular: Cotidianul, între luna mai 1998 şi august 1999. A fost întâia colaborare a mea, la vârsta pe care o am (mulțumesc, mulțumesc) la un ziar. A fost posibilă grație lui Liviu Ioan Stoiciu (împotriva voinței lui Cristoiu şi a ne-dorinței lui Rațiu). "Mai multele ziare" mi-au mai publicat pe foarte sărite: Luceafărul (săptămânal, nu ziar-zilnic, cum se exprimă tovarăşii noştri dragi ba Săraru, ba Bălăeț – scuzată să-mi fie babăfonia), lunara Viață românească (tot LIS fiind autorul moral), Jurnalul literar: în ciuda titlului, avînd apariție lunară – şi Vatra, revista care m-a publicat ceva mai susținut.

Mai departe: este adevărat că volumele de publicistică (rău difuzate ori nedifuzate) şi jurnalele au provocat cumplite furtunèle în nesfârşitele băltèle ale patriei miorițoase. în nici un caz pentru că aş fi făcut afirmații scanda-loase în sine, ci pentru că am... delaționat! Literatorioții dâmboviței fiind obişnuiți să-şi facă măgăriile, porcăriile înde ei, în cerc închis şi în taină mare; nimeni nu cârtea, nimeni nu "divulga în afară" ceea ce se petrecea, "înăuntru", acela carele se revolta, ridica glasul – de să audă vecinii (ce să mai vorbim de cumnatele lor) fiind, negreşit, "smintit" (apud Zaciu), imoral (acuzatori: Buduca, Pruteanu), ba chiar turnător, după etichetarea La Oglindă a Anei Ipătescu II a Literelor Carpatino-Bărăganice, altfelzisa Unica Getă la Românul Dimisianu.

"Protestul" meu este doar constatare. Şi nu tainic(ă), ci publică: le-am zis-o de la obraz confârtaților:

că nu au fost scriitori sub comunism (las-că nici acum, sub iliismul emilisto-măgureniform!), că n-au rezistat cultural, ci au activat – asta venind de la activist – pe tărâmul ideologico-literaturist;

că chiar atunci când au formulat un protest colectiv (cei şase apărîn— du-l pe Dinescu) n-au depăşit frontiera trasată cu cretă invizibilă a "problemelor administrative";

În fine, că "sub dictatură" au tremurat atât de voiniceşte, încât după moartea tiranului, le-a căzut în creştet descoperirea epocală: ei fuseseră nesfârşit de opozanți, la bucătărie, cu radioul pus tare, pe Bucureşti – atât că nu fuseseră încunoştiințați de această drolatică s'tuațiune...

În seara zilei de 25 decembrie 1989, când mă aflam pe platoul unui canal de televiziune francez și a fost difuzată caseta cu executarea Ceaușeștilor, am înțeles:

— la noi – nu fusese o revoluție anticomunistă;

— nu mă voi întoarce la mine, în România, țară în continuare, comunistă.

Acest lucru i l-am spus și lui Mircea Snegur care mă poftise să-mi văd Basarabia natală :

«Regret, dar în țări comuniste nu am ce căuta».

Să încerce să mă contrazică Pleșu, ministru al lui Iliescu, prieten al lui Roman și fost recent ministru al Fațadei Ministerului de Interne. Sau Breban, prieten al generalului de Securitate Pleșiță. Sau Manolescu, protejat al Ivașcului, fost șef al periodicului MAI Glasul Patriei, intervievator al lui Iliescu, numindu-l "Om cu o mare" pe cel care adusese minerii să-i învețe pe români democrația securistă a ciomagului, pe vinovatul de incendierea Muzeului de Artă și a Bibliotecii Universitare.

Deși să nu spun vorbă mare...

2. Nu se poate vorbi de "câștigat-pierdut" când este vorba de România, țară locuită de oameni care în ultimele decenii s-au profilat pe căpătat.

Românii sub Ceaușescu, nu au obținut nimic de la Putere (în urma cererilor, a somațiilor, a acțiunilor, a luptelor – și a sacrificiilor), ci au așteptat să li se dea. România a fost Țara Milogilor, locul unde totul se dădea. Și uleiul și carnea și dreptul de a inspira-expira. Cât despre scriitorii români, ei nu au câștigat un centimetru (un gram, un dram) de normalitate numită: libertate, s-au mulțumit cu atâta câtă le azvârlea, periodic, puterea, ca la câini. Dacă s-ar fi bătut, zbătut, s-ar fi auzit în Occident, în vecini: la polonezi, la cehi, la unguri, la bulgari, la ruși... Dar nu s-a auzit de vreo faptă normală a normalului scriitor. Românul scriitor a făcut textualism, semiotică, a făcut frumos, a făcut sluj – dar nu ceea ce era normal să facă un scriitor: să respecte, să cinstească cuvântul. De când i-a dat Brucan voie, scriitorul român face gazetărie (?), face politică (!), face și el, acolo, nimica – ce să facă alt'...

România nu a "câștigat", nu a "pierdut". România (și Românii cei cu piepturi de aramă din plastic autentic) au căpătat, li s-a dat, în decembrie 89 ocazia de a prinde ultimul vagon al anticomunismului. Numai că Românul știe, de la Luceafărul Poeziei, că blestemat este drumul de fier (căci toate păsările pier). Rezultat: țara se află "tot acolo" unde a surprins-o Căderea Zidului Berlinului: în mlaștină, în baltă, în glod, în nămol, în tină (termeni slavi) – gazetarnicii o numesc, de un deceniu: "tranziție"...

3. Aşa se pare: de la distanţă (de pe margine, de pe tuşă) se vede mai bine. Numai că eu am structură de jucător, nu de spectator; de gladiator, nu de privitor (ca la teatru); de pradă aruncată fiarelor, nu de juisor în tribună.

Mă aflam în arenă (de voie, de nevoie) de când mă ştiam. Acolo am tremurat, am asudat, acolo m-am zbătut şi nu m-am lăsat, acolo am sângerat – am încasat, dar am şi dat... – până la 25 decembrie 1989 fix. Atunci a năvălit în arenă – la semnalul dat de tovarăşul vostru Brucan, cititorul-în-trecut – toată românimea dăşteaptă: "se dădea" certificate de revoluţionar.

Neavînd nevoie de un atestat de moralitate scriitoricească semnat de Iliescu, Roman, Constantinescu şi alţi antibolşevici din tată-n fiu – am părăsit terenul.

Vorba lui Ostap Bender: «Ţi-ai terminat treaba? Pleacă!»

Vorba Gabrielei Adameşteanu: «Mai lasă-ne, dragă, şi pe noi pe scenă, că tu ţi-ai făcut destul de cap!»

I-am lăsat – şi pe ei, profitorii de război, hoitarii. Dar sunt cu ochii pe ei.

4. 5. Am răspuns mai sus.

6. Cum va arăta România după alegerile din toamnă?

Care Românie? Care alegeri – care toamnă?

7. Nu este amabilă (la adresa confraţilor) întrebarea-afirmaţie a Dvs.:

Re-re-repet: nu este deloc "fabuloasă capacitatea de informare" a mea. Ci normal demers – în condiţii acut anormale, fiindcă nu primesc presă generală, periodicele literare îmi parvin când şi cum pot, săracele, nu ascult radiourile româneşti, habar n-am de "chipul" tembeliziunii tricolore... în "lauda" pe care mi-o adresaţi vă întâlniţi cu acei scriitori care spun:

"Goma este o fiinţă de excepţie – pe când noi... Noi nu sântem eroi... Noi – spre deosebire de el – nu avem vocaţia martirajului..."

Diversiune curată. Nu este vorba de excepţie, de eroism, ci de normalitate. Cei care explică deosebirile, ca să nu-şi recunoască subnormalitatea, fac pe modeştii, "recunoscînd" un defect: ei nu sunt eroi, nici martiri – ca alţii...

Nici o scofală să citeşti ce îţi cade în mână; nici să cauţi a înţelege ce citeşti – normal, nu? Nici un act de bravură: să ţii minte ce ai citit...

Eu, care ţin minte ce am citit nu sânt decât o persoană care se străduieşte să fie normală; cei care nu citesc (iar dacă o fac, nu ţin

minte, deci nu știu nimic – însă îi învață pe cititori ceea ce nu știu ei și nici nu au chef să învețe vreodată) aceia sunt, nu anormalii, ci subnormalii.

Scriitorul român (nu mai folosesc: intelectual – impropriu), "sub dictatură" își procura senzații cvasierotice, citind "literatură interzisă": Cioran tradus și publicat de Modest Morariu – în nici un caz Ionesco; era înnebunit, parol, Pederaski, mamițo, de îndelicatețea lui Kundera – dar să nu-i fi vorbit de Havel, de Kohout, de Hrabal, că îl supărai!; jura pe Sartre și voma pe Camus, pe Aron, pe Milozs; intra în transă doar auzind numele lui Márquez, și strâmba din nas la Llosa, la Fuentes, la Paz; "înalt-prețuia" eseurile lui Zinoviev (alea, idioatele), dar Doamne-ferește să se fi oprit la romanele aceluiași (geniale), ori să găsească ceva cât de cât "interesant" la Soljenițîn.

în schimb la Țoiu, la M.H. Simionescu, la Radu Petrescu, la Buzura – O-ho!

Ce au cules – aceea au.

Din fericire populația vorbitoare de limbă română nu este alcătuită exclusiv din scriitoriști.

Altfel, totu-i numai cânt și voie bună.

Printre revistele aduse de Mariana Sipoș, 2-3 numere din Luceafărul. în nr 4 (2 febr. 2000) Balotă începe a-și publica amin—tirile (altele), sub titlul Schițe pentru un autoportret. Cum am deschis revista, ochii mi-au căzut (la p. 13) pe:

"Da, cred că începînd din 1965 până în 1990 se putea scrie fără să faci reverențe regimului".

Simpatic, nu? Așadar, după Balotă, din 1965 până în 1990 se putea scrie – fără să faci reverențe regimului. Dacă se putea, de ce Nicu Balotă a scris, făcînd reverențele (care puteau fi evitate)?

în primul moment, indignat de nerușinarea Nicului, îmi propusesem să scriu un text în care să reproduc reverențele cu pricina.Nu mai am nici un chef. Inutil. Fiindcă scriitorii români sunt solidari numai în rău; sunt solidari în complicitate. Degeaba i-ai dovedit cu minciuni, porcării pe Manolescu, pe Breban, pe Liiceanu, pe Sorescu, pe Adameșteanu, pe Papahagi, pe Monica Lovinescu... Etapa următoare (obligatorie) ar fi: verificarea argumentelor tale de acuzator și luarea unei hotărîri în funcție de adevărul sau de neadevărul acuzației. (...)

Sâmbătă 26 februarie 2000

Lucrez în continuare la "Solidaritate în complicitate" – titlu provizoriu.

Am primit de la Mircea Stănescu o fotocopie după un (alt!) interviu al lui Pleşiţă, din Lumea; ca de obicei, delirează. Pre dinlăuntru mă revolt că românimea cititoare (în fine, aia bănuită a cere-asta-nu-alta, după opinia gazetarnicilor) l-a lăsat niţel jos pe Brucan (era şi timpul: i se uitase-n gură zece ani!) şi şi-a mutat interesul şi gura căscată la un criminal analfabet ca acest Pleşiţă. Numai că dacă le-ai atrage atenţia gazetarilor asupra gravei lor "orientări", ei îţi vor răspunde că, ce, vrei să le interzici dreptul de a informa cititorul? Asta este... Nu ai încotro şi taci, să nu contravii unui principiu scump (plătit...) celor care şi-au pus piele pe băţ, "pe timpul dictaturii". Cu toate că este ştiut: rarissim cititorul care gândeşte cu capul lui – care cap: acela format, modelat de o presă unică, apoi de alta, neunică, dar haotică, analfabetă, imorală? Se zice că am noroc: la Paris nu mă atinge "fenomenul Tucă", cretinismul absolut. Dar amicii din România mă invidiau şi pentru că fusesem scutit de "vederea" lui I. Sava, intelectualul bocit la groapă (vorba subţirelui Tarangul, despre Eliade) de o bună parte a inteligenţiei române – vorba lui Breban şi el prezent: "crema naţiei"invitată în "salonul" lui.

(...)

MARTIE

Vineri 3 martie 2000

În sfârşit, am terminat textul început în februarie.

25 februarie 2000

Solidaritatea la scriitorul român: complicitatea

Pornesc de la observaţia la îndemâna oricui: solidaritatea socială dintre membrii "de rând" ai unei colectivităţi se încheagă prin legăturile personale între indivizi, familii, grupuri. Iată: fiindcă Gheorghe l-a ajutat alaltăieri pe Ion să urce vaca pe acoperiş, la rândul său Ion dă o mână de ajutor lui Gheorghe să bage soarele în casă, cu baniţa – după care ei doi îl ajută pe Vasile să mute drobul de sare cu o şchioapă mai la dreapta faţă de stânga. Iar dacă ia foc şura lui Niculae, nu doar Ion, Gheorghe, Vasile, ci jumătate de sat sare (cu mic cu mare) să stingă pojarul.

Am înţeles: "Asta" se petrece aşa de când lumea-i lume oriunde pe lume. Poate în ultima vreme pe plaiurile carpatine să fi intervenit "o micuţă derogare" – ca cea relativă la capra vecinului precum şi la accepţia dată de Ana Blandiana în Convorbiri literare, oct. 96:

"în anii dinainte de '89 (...) indiferent ce (...) aş fi făcut, n-ar fi avut nici o importanţă, în afară de faptul că puteam să păţesc ori să nu păţesc ceva, nimic nu s-ar fi schimbat. Şi asta pentru că solidaritatea nu era posibilă (...). Asta a făcut ca, imediat după '89, când solidaritatea a devenit posibilă(...) m-a făcut să schimb ce nu făcusem atunci. Cu atât mai mult cu cât lucrurile erau atât de puţin schimbate, încât rămâneau de schimbat aproape toate" (rezon! – şi s.m. P.G).

Da, dar scriitorul nu e un cetăţean de rând; un scriitor, deşi român trebuie să fie altfel chiar şi decât un inginer-şef! Misia lui nu este să producă materie, ci să vegheze ca: frumos, drept, adevăr să fie respectate. Or în colectivitatea scriitorilor români funcţionează acelaşi regulament ca în celelalte ramuri ale culturii: silvicultură, piscicultură, porcicultură – arpagicccultură.

îmi imaginam că şi pentru confraţi cuvântul are, nu doar valoare de frumos, ci şi de adevăr – fireşte, nu orice afirmaţie în vânt, ci cuvântul sprijinit pe argumente. Mă înşelam. Scriitorul român funcţionează cu un carburant şi el, aparte.

Voi ilustra observaţiile de mai sus cu întâmplări mie petrecute – se va constata că nu doar mie...

I v a s i u c

— în vara lui 1977, după liberarea din închisoare, încredinţasem apropiaţilor (Mazilescu, Raicu, Breban, Ion Vianu) o taină:

în dosarul meu de securitate existau mai multe note informative (şi nu declaraţii de anchetă – deosebire esenţială, pe care nici unul din interlo-cutori nu o realiza, fiindcă niciunul dintre ei nu cunoştea ancheta), două caracterizări şi o transcriere după înregistrarea variantei transmisă la Europa liberă a Gherlei [operă, nu a Securităţii: îi cunoşteam "marca dactilografică"], toate semnate: Al. Ivasiuc.

Nu am fost din cale afară de supărat că prietenii nu m-au crezut. Dar oare era de crezut aşa ceva, în 1977? Oricum, bine nu m-am simţit: eu le comunicasem un adevăr – şi nu unul rece, indiferent, ci sfâşietor: cu mine Ivasiuc fusese prieten-de-celulă, împărţisem, la propriu, gamela – adevărat, ne despărţisem în 1970, dar prietenia dinainte nu fusese anulată, doar ne-continuată. "Decodificarea" cărţii mele Uşa noastră cea de toate zilele – urmare: fusesem interzis cu întreaga familie – deşi ţinea de turnătorie de gradul întâi (nu era un adevăr divulgat, ci o scornire – comunicată Securităţii) am pus-o pe seama obiceiului prietenului Saşa de a îndruga vrute şi nevrute, de a alerga în urma cuvintelor, de a vântura praful vorbe-vorbelor fără acoperire, pe scurt: de a emite ivasiucisme. Apoi mai era ceva care mă obligase să

reflectez mult înainte de a încredința prietenilor comuni taina: omul murise la cutremurul din 4 martie, în împrejurări atroce.

Deci le-am comunicat un adevăr. (Deci) nu m-au crezut.

Am înțeles atunci (cam târziu, oricum, mult mai devreme decât alții) că Bestialitatea Poporului își alegea turnătorii cei mai calificați, nu dintre persoane antipatice, bănuibile că s-ar deda la odiosul exercițiu, troglodiți care pârăsc că ți-ai botezat copilul, că nu participi cu drag la munca voluntară, ba chiar că l-ai înjurat pe socotitorul Ceapeului – ci dintre cele înalt școlite, capabile să redacteze un raport despre "starea de spirit" a unei persoane ori a unui grup, chiar să propună soluții...— și mai ales dintre oamenii pe care nici cu gândul nu-i suspectai. Ca să nu păcătuiești...

Atunci, în vara anului 1977, pornind de la "experiența" cu Ivasiuc, am început să fac "legături abuzive" între cutare fost deținut politic și favorurile, supradrepturile de care se bucura el, mai ales acela de a călători în Occident – cu soția – ca Doinaș; de a se preumbla până și în Spania franchistă - vezi Olé, España!, de A. Marino, carte editată în 1974 (Franco avea să moară în 75); de a fi cuprins de delirium tremens publicistic în virtutea căruia a lăudat, stahanovicește Tezele din Iulie, a omagiat Partidul, a lins cu frenezie pe-fața și pe-dosul Ceaușescului, ca un vulgar Păunescu și ca un decăzut Io(a)n Alexandru (vorbesc de Balotă); de a face slujba (în poziție de sluj) de auxiliari al Securității în momentul Mișcării pentru drepturile omului (febru-arie-aprilie '77), sfătuindu-i pe mai-tineri să nu se înhăiteze cu Goma, agent al ungurilor, al rușilor, ovreilor, să nu "se dedea" la acte antiromânești ce l-ar putea jena pe independentul Ceaușescu – cine? Ei, cine: Noica, Țuțea, Stăniloaie, Ernest Bernea, Coposu, Carandino...

Atunci, în '77, mi s-a arătat ca într-o fulgerare de vis rău imaginea României viitoare după chipul și asemănarea "Martirilor" ei. Cum însă ieșisem din labele Securității agonizînd, mi-am spus că, din moment ce tot nu voi apuca acel viitor, ce rost să-l anunț... Vai, n-am murit la timp (spre deziluzia prietenilor), am apucat decembrie 1989 și fulgurația din 77 a devenit imagine fotografică și de film: document. Din 25 decembrie 89 când am văzut caseta cu executarea Ceaușeștilor, am știut: premoniția fusese depășită, vinovați de dezastrul țării erau nu doar călăii, ci și victimele. Fiindcă cel care se bucură că Tiranul a fost iute-iute, hoțește împușcat acela/aceea nu valorează mai mult decât un găinar-criminal-cinstit ca Voican-Sturdza.

Ei, dar încă nu știam că dezastrul și moral va începe abia după noiembrie 1996, când, în sfârșit, au venit la putere ai noștri...

Pe Negoițescu nu l-am mai întâlnit după arestare, în România; ne-am văzut în exil. Cunoștea surprizele-tristețile-bănuielile mele – citise Le Tremblement des hommes (volum apărut în franceză în 1979). A zis, râzînd, ca să nu plângă:

«Fiecare cu bunul său prieten: tu cu Ivasiuc, eu cu Doinaş...».

La urma urmelor, atunci, în vara anului 1977 nu ţinusem cu tot dinadinsul ca prietenii să creadă bănuiala devenită certitudine: Ivasiuc era informator al Securităţii. Mă aşteptam însă ca după '89, când documentele publicate confirmaseră ceea ce afirmasem eu cândva, să recunoască, dacă nu public, în scris, atunci măcar faţă de un amic, la o haltă a discuţiei— importante:

«Din păcate, Goma avea dreptate, în 1977...»

Ţi-ai găsit! Scriitorul român să se revizuiască, altfel decât estetic (atunci şi nici atunci...)?

Mai era ceva ce justifica ne-credinţa lor în adevărul informaţiilor date de mine:

a. este greu, în primul moment imposibil să accepţi că prietenul cel bun te vinde; că nevasta cea iubitoare te înşeală;

b. îţi vine greu să accepţi, cu glas tare, că cineva în care ai avut încredere s-a dovedit a fi un ticălos – când ştii că şi tu... Dacă-l crezi pe X când spune despre Y că a făcut o mare porcărie (care-i mai mare decât turnătoria?), deschizi poarta credibilităţii altor cazuri – al tău, de pildă. Ţi-ar plăcea ca amicul Cutare să creadă ce zice Cutărescu despre tine, că ai fi fost persoană-de-sprijin a Secului?

B r e b a n

Cronologic, Ivasiuc s-a manifestat simultan cu Breban (şi împreună cu el): în fragmentele din Jurnal de iarnă publicate de Der Spiegel încă în primăvara lui 77 povesteam "audienţa" la Burtică – variantă care l-a supărat atât de foarte tare pe Nicolae (cel care dădea de înţeles că îmi făcuse, el mie, o imensă favoare, pentru care consimţise la un important sacrificiu, în realitate trăsese un profit cinstit: i se editase blocata Bunavestire pentru că ameninţase că, de nu i se publică romanul, el "semnează listă lui Goma..."), încât a citit-o pe sărite, a înţeles-o de la coadă la cap şi a relatat-o – în Confesiuni violente – aiurea.

Am amintit acest episod legat de Breban, pentru a-l lega de altul, ce a avut loc după 14 ani: când a apărut Bonifacia, Breban a scris în Contemporanul că Goma făcuse o întreagă carte doar ca să-l acuze pe prietenul său Ivasiuc de a fi omul Securităţii...

între timp (din 1991 până azi) au fost date publicităţii documente care confirmau ceea ce spusesem în 1977. La Bucureşti se vorbeşte despre înregimentarea lui Saşa în MAI ca despre ceva arhicunoscut. însă n-am aflat dacă Breban a crezut documentele; nu mi-a ajuns la ureche vreo revizuire a lui în chestia Ivasiuc.

La urma urmelor, a fost normal (sic) ca Breban să nu creadă ce afirmam despre Ivasiuc? Şi dacă da – din care motiv?

Pentru că în acel moment (1977) mie Ivasiuc nu-mi mai era prieten (din 1970), însă pentru Breban, "Alec" continua să fie "unul din cei mai importanţi", doar cu el şi cu Nichita şi cu Matei şi cu Cezar făcuse literatură curată cu voie de la Ceauşescu! Şi nu despre stadii deosebite de prietenie era vorba, ci de faptul că şi pe Breban îl acuzam de "călătorii în interes de serviciu", ba la München, la Noël Bernard (împreună cu – sau: "solidar" – cu Ivasiuc, în 1976), ba la Stockholm – mereu în colegialul scop de a mă pune bine – ca şi de "prietenia", ca să nu spun: solidaritatea cu generalul Pleşiţă, ministru al Securităţii, în fine, de aranjamente cu Puturosul Organ în chestiunea faimosului paşaport (uneori german, alteori "cu mai multe intrări-ieşiri").

Iată motivul – recunosc: omenesc al ne-crederii lui Breban că Ivasiuc lucrase, în general, pentru Securitate, în special mă lucrase pe mine. Nici Breban nu era calitativ deosebit de Ivasiuc, poate cantitativ să fi fost mai modest...

Aşadar: Breban a respins acuzaţia mea la adresa lui Ivasiuc, şi nu doar mărginindu-se la a nu o crede. Or acest gest, această atitudine este una de solidaritate (cu Ivasiuc).

în (perfectă) complicitate.

M a n o l e s c u

— Pe N. Manolescu l-am atacat din a doua jumătate a anului 1990 – pentru interviul luat lui Iliescu imediat după mineriada din 13-15 iunie. Din nefericire pentru el, plecăciunea ("Omul cu o mare") nu se manifestase din senin, fără semne anunţătoare; a existat o "prefaţă"-avertisment, alcătuită, atât din textele sale din primele numere ale României literare libere, secreţii ale unui culturalist impenitent şi incontinent, cât şi din manevrele (culturalnice şi ele) prin care a cucerit şefia revistei, ajutat de încăcănaţi ca Ţoiu zis Ştergătoarea de D.R.P., ca sinistrul Silvestru, miliţieni ca Băran şi securişti-cinstiţi ca Platon Pardău (individul care a furat manuscrise din casa prietenului şi găzduitorului său, la Lausanne, Ion Caraion). A continuat datul-dovezii cu – în decembrie 1990 – publicarea "dosarului de-securitate" al supraşefului Securităţii, clytorindicul Voican-Sturdza (sub titlul: "Scrisoare deschisă lui Paul Goma"); cu, în 1991, măgăria constînd în a-l pune pe Pruteanu să scrie cronica la Unde scurte de Monica Lovinescu, iar pe-atunci-doar-zacuscarul, încă nu şi arheul, s-a dedat ironiilor la adresa Ecaterinei Bălăcioiu, moartă în închisoare, aruncată la groapa comună. în fine, ca o culme (provizorie!) a nesimţitorismului etic manolesc, faimoasa cronică la volumul în cunoştinţă de cauză al lui Ion Negoiţescu.

De asta dată nu mă legam de un scriitor care nu se bucura de unanime elogii (să zicem: ca Breban – şi de ce să-zicem de Breban, ca

unul care avea şi contestatari, pe faţă?— simplu: Breban nu mai avea putere din, 1971, când fusese dat afară din C.C. pentru că se împotrivise Tezelor din Iulie), ci de Manolescu însuşi – despre care, cu câteva excepţii – afirmaţiile "răuvoitorilor" erau pe dată calificate de cei din suită: "ranchiună", "resentiment", "apartenenţă la grupul Barbu" (devenit "al României Mari").

Rezumat: nimeni (din "cei buni", după Monica Lovinescu) nu îndrăznea să spună, să scrie defavorabil despre Niki.

În cazul Manolescu funcţionează o solidaritate a interesului-din-frică: cum să ţi-l faci duşman pe cel mai mare critic literar, acela care face-desface un scriitor? Chiar dacă cineva citea, undeva, acuzaţii la adresa lui Manolescu şi găsea că nu sunt exagerate, ba chiar perfect justificate (şi probate cu citate) – n-ar fi împărtăşit în jur propria-i opinie, să-l pici cu ceară. De ce? Pentru că îi era frică: dacă acel confident dă fuga la Niki, să raporteze: el – îndatoratul până peste cap – găsise că înjurătorul Goma are dreptate să-l bălăcărească pe însuşiul Manolescu?

Astfel, cărămidă cu cărămidă s-a edificat, pe de o parte cariera scri— itorului român cotidian (o cronică favorabilă a lui Niki fiind egală cu un premiu, o vorbă bună a aceluiaşi o recomandare de promovare – la ce-o fi); pe de alta astfel s-a închegat solidaritatea scriitoricească română: mizerabilă, minabilă, detestabilă – fiind rezemată pe complicitate.

în 1997, la apariţia Jurnal-ului meu I-II-III, N. Manolescu, îndatorat al Monicăi Lovinescu, a participat la campanie, punînd la dispoziţia doritorilor megafonul României literare. De la balconul ei s-au exprimat: Dimisianu, de mai multe ori (şi nesemnat), Al. Ştefănescu, Ioana Pârvulescu, Ţoiu – numărasem la un moment dat vreo 11 texte de condamnare în 7 numere de revistă. Nu-mi amintesc dacă Manolescu însuşi a scris ceva, dar el a organizat "dezbaterea" din mai 97, de la Pro Tv (cu Dan Petrescu, Dorin Tudoran şi Mircea Zaciu) în scopul de a-mi administra lovitura de graţie... Nu i-a reuşit planul, şi nu pentru că m-aş fi apărat eu ca un leu (participarea mea, la telefon, a fost submediocră) şi nu neapărat datorită faptului că Dorin Tudoran n-a fost pe de-a-ntregul critic, iar Dan Petrescu, de acea dată, întru totul favorabil, ci... graţie prestaţiei lamentabile a lui Zaciu şi mai ales manierei tremuricioase, gâfâitnice, agonizante în care Manolescu a condus emisiunea.

Însă până în 1998 Manolescu nu răspunsese atacurilor mele. "Replica" lui debilă din România liberă (17 nov. 1990) la singurul meu text publicat de ziarul lui Paler şi al Blandienei (à propos de răscoala de la Braşov) a rămas fără de re-replică.

A fost inventat "cazul Caraion": într-un editorial de la sfârşitul anului 1998 N. Manolescu pre-lansa cartea de la Humanitas Această

dragoste care ne leagă şi formulă, primul (exceptînd-o pe iscălitoreasa volumului), acuzaţia de "negociere" a paşapoartelor la care s-ar fi dedat poetul, "plătind" cu "Jurnalul lui Caraion publicat de Eugen Barbu".

Încercînd o reconstituire a campaniei antiCaraion, remarci absenţa (atotprezentă) a Monicăi Lovinescu în întreaga afacere – şi care cunoaşte următoarele componente ordonate cronologic:

1. Elaborarea volumului ce îşi propunea să stabilească adevărul în tragedia Ecaterinei Bălăcioiu, soţia lui E. Lovinescu, mama Monicăi. Acesta avea să deschidă colecţia "Procesului comunismului" de la editura Humanitas. Fază în care, pe lângă autoarea-anchetatoare, este, fireşte, implicat G. Liiceanu.

Şi Monica Lovinescu, fiica victimei.

Monica Lovinescu a fost informată de fiecare pas al individei anchetatoare, atât în faza documentării, cu precădere în a culegerii mărturiilor supravieţuitorilor (iar absenţa Valentinei Caraion dintre martori poartă marca indelebilă a Monicăi Lovinescu), cât şi în cea a redactării textului. Acestea nu sunt supoziţii, nici deducţii: iscălitoreasa însăşi, la multele emisiuni de TV, s-a lăudat cu "colaborarea" Monicăi Lovinescu, scăpîndu-i, controlat, printre câteva "Doamna Lovinescu" şi destule "Monica", pentru ca să afle târgul şi să nu uite: "prietenele" şi colegele de breaslă lucraseră cot la cot;

2. "Serviciul de presă" asigurat de periodicele (22, România literară, Cuvîntul) şi de condeierii (Manolescu, Adameşteanu, Grigurcu) răspunzînd prezent la comenzile Monicăi Lovinescu difuzate prin megafonul liicean.

Editorialul lui Manolescu (l-am obţinut târziu, în fotocopia trimisă de Valentina Caraion: apăruse în nr. 47 al României literare, 26 nov.-2 dec. 1997) îl aşează pe primul loc, cronologic: chiar în text stă scris: editoria— listul prezentase volum şi autoare la Pro Tv în 18 noiembrie 97.

Revista 22 din 9-5 decembrie 97 publică pe două pagini un fragment din cartea anunţată "în curs de apariţie". Numai că "inocentul fragment", este ocupat în totalitate de "mărturia" lui Adrian Hamzea. Or ce mărturiseşte mărturisitorul (de regulă prin pana anchetatoarei, cea divorţată de ghimilelele citării) în afară de cumplitele sale suferinţe? Că nu i-a iertat lui Caraion faptul că s-a prevalat de dreptul lui la semnătură pentru a semna tot ce se putea semna (şi noi care nu ştiam de la cine va fi furat Caraion poemele semnate: Ion Caraion...) şi încă o chestie: "a ţinut minte scena asta (...), încât i-a povestit-o mai târziu lui Paul Goma, care a povestit-o, i s-a spus, într-una din cărţile lui. I-a spus: «Asta nu ţi-o iert, Paulică». Adevărat că el n-a citit-o".

Atrag atenţia, aici, asupra rolului jucat (ca de obicei: cu fervoare şi dăruire SRI) şi de Gabriela A d a m e ş t e a n u în

calomnierea lui Caraion, fiindcă ei, în acest text, nu-i dedic un capitol aparte...

[...Nici lui Augustin B u z u r a: i se cunosc legăturile cu Securitatea Eternă care, prin el, deține, controlează Fundația Culturală România, cu tot cu editură, avînd organe în Dilema, în Curierul românesc – mai grav: punînd laba pe toate revistele culturale din Basarabia și din Bucovina..., în frunte aflîndu-se Dilema-de-pe-Bîc, altfel spus: Contrafort... Vor fi avut dreptate să ofteze românii vânduți rușilor, mereu, din 26 iunie 1940, când spuneau: «înainte ne amăgeau trimișii Securității Nichita, Păunescu, Sorescu, D.R. Popescu, Iacoban – acum ne vin titularii: Victor Crăciun, Emil Constan-tinescu, Buzura...». Dar ia încearcă să spui ceva de Gusti, nepotul lui Gogu Rădulescu: din solidaritate sar toți profitorii-complici ai Fundației Cândia, acuzîndu-te de lèse-Securitate].

Ce va mai fi apărut în presa (scrisă și vorbită) din România între lansarea volumului și cronica lui Gheorghe Grigurcu nu știu, "arhiva" mea nu înregistrează alte intervenții. Ion Solacolu, la telefon, mi-a atras atenția asupra unei cronici de Grigurcu, în România literară din 1-7 iulie 1998. Replica mea a apărut în România literară prin septembrie 1998 și a fost devansată doar de o intervenție a Marianei Sipoș.

Într-adevăr, ceea ce scria Grigurcu în cronica din România literară era foarte grav, din chiar titlu: "De la Ecaterina Lovinescu la Ion Caraion" – sublinierile îmi aparțin. Și mai grav: N. Manolescu, pe linia ocultării Valentinei Caraion (ne-consultată măcar telefonic de alcătuitoreasa volumului Această dragoste...— dar Hamzea îndelung și îndelat chestionat), a refuzat să publice Răspunsul soției lui Caraion la porcăriile etalate pe prima pagină, în editorialul semnat de actualul director al României literare – revistă la care lucrase și poetul calomniat postum.

Dealtfel delicatul, "liberalul" Manolescu va recidiva la sfârșitul anului (2-8 decembrie1998), tot printr-un editorial: "Adio, domnule Goma!" în care Cetatea Literelor este anunțată că el, Manolescu nu-l va mai publica pe Goma în revista moștenită de la tată-său adoptiv (pe nume Ivașcu, turnător de pușcărie, șef al revistei MAI Glasul Patriei), însă fără a explica motivul – iată-l: trimisesem o scrisoare de re-răspuns lui Grigurcu și textul "O aniversare", în care mă arătam, nu doar mirat, dar indignat de faptul că revista atât de prestigioasă altă dată, devenise sub Manolescu un coș de hârtii (și poșta-redacției) pentru uzul securiștilor.

"Dosarul Ion Caraion" publicat ca supliment al României literare (7-13 aprilie 1999) a beneficiat de alt editorial semnat de același N. Manolescu și nu a constituit o surpriză pentru mine: conivența,

conexiunile cu Puterea, deci, fatal: cu Securitatea nu mai constituie, din decembrie 89, un secret.

Părinţii săi fuseseră închişi, el însuşi exmatriculat în 1956, reprimit prin intervenţii, nemembru de partid, ţinut într-un post subaltern până în decembrie 89 – a dus o viaţă, dacă nu de persecutat, atunci de ne-favorizat. De aceea normal ar fi fost ca Momentul Decembrie 1989 să constituie şi pentru el Liberarea (din ghiarele comunismului).

Surpriză: N. Manolescu a trăit acele momente în panică [de aceeaşi natură ca şi spaima lui Buzura care-l făcuse să stea ascuns în vizuina de la Cluj între 20 şi 25 decembrie 1989, să iasă la lumină din ordin, pentru a guiţa pe hârtie, în România literară din 18 ianuarie 1990, în numele securiştilor ameninţaţi de pedeapsa poporului: "Fără violenţă!"]. Lumea lui se prăbuşise, el nu avea ce face cu libertatea – şi de exprimare, doar el este autorul antologicei explicaţii a lipsei de samizdat: "fiindcă la noi (la ei, n.m.) s-a cam publicat tot ce era de valoare". Primele sale intervenţii publicistice transpirau groaza de a fi fost zmuls din cuibul cald, proteguitor, unde el făcea cultură – şi numai cultură. După ce s-a instalat în fruntea revistei (cu ajutorul electoral al unor indivizi ca Băran, Silvestru, Ţoiu, Pardău – şi alungîndu-l pe Valeriu Cristea), N. Manolescu a comis cu sistemă şi în cascadă erori, nu doar "politice"; ci şi etice. Se poate mândri cu performanţa de a fi fost primul reabilitator al Canaliei Canale, Petru Dumitriu; apoi al lui Galan (în ianuarie 1990, când nu exista altă treabă urgentă...). A cultivat colaboraţionişti notorii ca Miloş, Steriade, Uscătescu, tovarăşi cu activitate pe linie, în RPR: Popper, Ed. Reichmann; l-a intervievat pe Iliescu (am mai spus-o – nu destul), a oferit coloanele revistei criminalului securist Voican-Sturdza... în fine, în campania antiCaraion ("cazul" fiind în alb-negru: de o parte, victima zbătîndu-se cu disperare să-şi păstreze demnitatea ameninţată, de cealaltă călăul: Securitatea), N. Manolescu l-a impus ca autoritate informativă şi morală pe securistul dezinformator Pelin, iar în vremea din urmă l-a cultivat, l-a onorabilizat (în tandru tandem cu Dorin Tudoran) pe individul imund, expresia cea mai agresivă a aripei tinere etern săptămîniste: C.T. Popescu.

Să mai vorbesc despre dezastruoasa (pentru alţii, nu pentru sine, care şi-a făcut chip cioplit – politic – din Guţă Tătărescu...) "carieră" politică? Nu contează pe unde a umblat, ci cu cine s-a asociat. El, fiu de deţinuţi politici, persecutat politic, cu aureolă de anticomunist a trăit totdeauna sub fustele unor vânzători de frate: Ivaşcu, D.R. Popescu, Ţoiu, Quintus şi ale unor vânzători de ţară: Burtică, Gogu Rădulescu, Iliescu...

Pentru că mă aflu la N. Manolescu – nădăjduiesc să nu mă mai întorc – am să prezint două mostre de solidaritate-complicitate cu el: una prin... tăcere deplină, alta prin scris:

— Tăcutul este eseistul Mircea Mihăieş, colaborator permanent al săptă-mânalului Lumea liberă din New York, unde sunt reproduse contribuţiile bucureştene ale simpaticului bănăţean, publicate iniţial în România literară.

Mircea Mihăieş este cunoscut ca publicist onest şi, vorba Monicăi Lovinescu: pozitiv (ceea ce vrea să spună: de-al nostru, din popor). Ca şi colegii săi de generaţie: înainte de 22 decembrie 89 s-a remarcat prin... discreţie, nu şi-a manifestat simţimintele antitotalitare, antiliberticide, astfel dovedind că în zadar ai fost educat bănăţeneşte, dacă ai ales să gândeşti literatura bucureşteneşte: îţi ascunzi laşitatea devenită a doua natură în textualism, în semiotică, în buna-la-toate rezistenţă prin cultură.

Cine urmăreşte scrisul lui Mircea Mihăieş îi găseşte calităţi – atât că materializarea acestora se face cu un observabil decalaj în timp (altfel spus: prea târziu): eseistul descopere descoperiri descoperite cu ani, cu decenii mai devreme, şi nu de către americanii pe care îi studiază cu aplicaţiune, ci de compatrioţi ai săi, scriind în româneşte – şi, din 1990, (re)publicînd în România.

În 1997 am scris un comentariu la Balul mascat, dialog al său cu Vladimir Tismăneanu. Îi reproşam (lui Mihăieş) inerţia, lipsa de vlagă, de replică în, totuşi, un dialog. De fapt, deploram habarnamismul românesc, neştiismul cvasiintegral al materiei dialogului în care se angajase: universitarul (şi scriitorul) Mircea Mihăieş nu auzise de Revoluţia Maghiară din 1956 – dacă ar fi auzit, ar fi insistat asupra acestui Moment pe care Tismăneanu l-a survolat; habar n-avea nici de ecoul, în România, a evenimentelor din Ungaria – dacă ar fi avut, ar fi corectat aproximaţiile lui Tismăneanu; nici de trecutul de luptă al lui Iliescu: faţă cu ignoranţa lui Tismăneanu, mai ales cu neadevărurile în legătură cu Manolescu – altfel ar fi completat el informaţiile cu Programul Studenţilor de la Timişoara, Campania de exmatriculări a celor nearestaţi (1957-1958) soldată cu mii de victime, (printre ele N. Manolescu şi bănăţeanul drag lui Mihăieş: Sorin Titel...).

În acel text viza directă fiind Tismăneanu, lui îi reproşasem fidelitatea în prietenie frizînd complicitatea cu Manolescu.

Însă Mircea Mihăieş a scris o carte despre N. Manolescu. Se spune că ar fi un fel de broşură de propagandă electorală; ar putea fi şi o foarte bună biografie: eseistul are mijloacele necesare unui hagiograf de nădejde.

Urmărindu-i scrisul, mi s-au confirmat temerile: Mihăieş nu vede, nu aude, nu înregistrează decât ceea ce lui (personal) nu-i

cauzează, nu-i dăunează social, literar, universitar, politic; n-a vede, n-aude (şi nu scrie!) despre erorile lui Manolescu – fie acelea de politică vulgară, fie de nobilă literatură.

Îmi va replica: «Nu-l poţi ataca pe directorul publicaţiei în care scrii».

Ba poţi – dacă vrei: la 11 mai 1998 l-am atacat pe Cristoiu (director al Cotidianului), în primul text prin care începeam colaborarea: "Bălăcăniada Trăisticoloră", iar Cristoiu – care nu e Manolescu! – nu mi-a suprimat articolul şi nu a anunţat că în ziarul lui nu voi mai publica în veac; în 11-12 iulie 1998, în "De ce public la Cristoiu?" i-am atacat pe Cristoiu (director) şi pe Raţiu (proprietar). Nici Raţiu nu e Manolescu, de aceea autorul de mine a continuat să publice în Cotidianul încă un an încheiat.

De acord: termenul a ataca este neconvenabil. Atunci: scriitorul Mircea Mihăieş va fi avînd şi "păreri personale", cum se spune la Bucureşti? Dacă nu are aşa ceva – nu mai continuăm; dacă da: ce "părere personală" are despre Campania dusă de N. Manolescu şi de România literară împotriva lui Caraion, sprijinindu-se pe "credibilitatea" unui securist notoriu şi răufăcător ca Pelin? Nu i-am auzit glăsciorul de subdirector de conştiinţe;

— Ne-tăcutul este I. Ţîrlea. în Contemporanul din 27 mai 1999 m-a pus la punct, de mi-au mers fulgii – citez din acest reprezentant de nădejde... al noii generaţii, cea în care ne pusesem nădejdea că va trăi şi va scrie altfel decât cele ce supravieţuiseră sub dictatură, în patru labe:

"Articolul dlui Goma este, încă o dată, incalificabil. Autorul său îi impută dlui Manolescu afecţiunea şi recunoştinţa (de mult publice) pe care acesta i le poartă lui G. Ivaşcu, cunoscut turnător de puşcărie, zice dl. Goma şi lucrător la organul de presă al Securităţii, Glasul patriei, dar e sigur că nu pentru aceste lucruri îi poartă afecţiune dl. Manolescu lui G. Ivaşcu (subl. mea, P.G.)".

Acesta a fost un citat – al doilea, din aceeaşi intervenţie:

"Apoi dl. Goma îi reproşează dlui Manolescu că a semnat, alături de Dumitru Micu, volumul proletcultist Literatura română azi, în 1965, şi că a scris cronici despre cărţile unora dintre scriitorii care, în epoca comunistă, martirizau cultura română: Săraru, Vasile Nicolescu, Dumitru Popescu. Se poate, eu nu citeam la acea vreme cronicile d-lui Manolescu, dar poate că respectivele articole erau negative, poate că dl. Manolescu dorea să arate astfel nula calitate literară a servitorilor regimului în comparaţie cu valoarea literaturi adevărate. Altfel nu-mi imaginez ce interes ar fi putut avea criticul să scrie cronici despre scriitorii comunişti menţionaţi...!" (s.m.)

Al treilea citat:

"Dl. Goma mai spune că dl. Manolescu ar fi ajuns la conducerea României literare prin sprijinul electoral al unor scriitori ca Băran, Pardău, Ţoiu etc..., împotriva altora precum Paler, V. Cristea, Dimisianu. Da, dar motivul real a fost acela că dl. Manolescu a afirmat atunci primatul esteticului şi neimplicarea literaturii în politic, program de care, după cum se vede, nu s-a dezis nici până în ziua de azi" (s.m.).

Al patrulea şi ultimul:

"Şi ce dacă, în iulie 1990, după mineriadă, dl. Manolescu i-a luat un interviu lui Ion Iliescu, adresîndu-i-se cu formula «om cu o mare» ? în fond era vorba de proaspăt alesul Preşedinte (cu majusculă în text – n.m.) al României încă nedesprinse total de ticurile epocii de aur. Crede Dl. Goma că în 1996 a fost mai bine? A fost la fel" (s.m.).

I. Ţîrlea avea, în Momentul decembrie 89, 24-25 ani, deci era matur; în 1999, când scria şcolărismele sus-citate, fatal, număra 35 ani, vârstă la care eşti un împlinit (în sensul că nu te mai schimbi, aşa mori).

După citatele de mai sus deduc: chiar dacă nu va fi apucat Cenaclul de luni condus de N. Manolescu, ca iubitor de literatură, îl citea cu nesaţ pe criticul cel mai iubit dintre pământeni. Ca orice tânăr, şi-l luase drept exemplu – a reuşit să-l imite!— cu atât mai vârtos, cu cât Modelul nu prezenta vreun pe-ricol pentru regimul comunist (deci nici pentru imitator) – să tot faci rezistenţă prin manolescultură! A rezultat un literat român crescut în cultul "primatului esteticului" ("da, dar motivul real a fost acela că dl. Manolescu..."), în al neinformării "civile" ("se poate, eu nu citeam la acea vreme, dar poate că..."), zidărit în spiritul catehismului nepăsării etice ("în fond era vorba de proaspăt alesul Preşedinte al României"), în respectul instituţiilor existente (ceauşeşti, înainte, ilieşti după – altfel de ce ar fi scris, negru pe alb, în 1999, Preşedinte al României, despre banditul Iliescu? – eu ştiu, dar n-am să pierd timpul cu un Ţîrlea). Şi ignorînd cu consecvenţă – şi cu o cătunală superioritate – tot ce ţine de morală.

La edificarea – din beton armat – a statuii lui N. Manolescu un rol hotărîtor l-au avut profesorii. Profesorimea. Caragiale, acum un secol, îi spunea dăscălime. Chiar dacă nu toţi reprezentanţii ei au ieşit abia ieri din ruralitate, pătura, clasa, casta, este aprig conservatoare, cu un termen demonetizat de comunişti: reacţionară. Ca şi ţăranului (devenit colectivist), dască-lului, fie el universitar, nu-i plac schimbările, zdruncinăturile, răsturnările sociale, mentale. Or dăscălimea din primele luni ale anului 1990 s-a manifestat ca fesenime (de ambe sexe)...

Fesenimea eternă – sau miţabastonimea – analfabetă, obscenă, obscurantistă, imorală – are nevoie, întru compensaţiune, de un chip

cioplit – şi imaculat... L-a găsit – în Manolescu. Şi îl adoră – în ciuda evidenţelor.

La urma urmelor ce le reproşez "colegilor" lui N. Manolescu (un loc privilegiat deţinîndu-l Dorin Tudoran): că nu-l denunţă? Că nu-l delaţionea-ză, cum atât de neologistic se exprimă Geta Dimisianu – despre alţii, se înţele-ge, nu despre sine şi despre activitatea-i (din ilegalitate) extrem de paralelă?

Le reproşez scriitorilor români că nu spun adevărul – negru pe alb, ca nişte condeieri ce sunt. Că nu sunt în stare de a se desprinde de meschinele lor interese imediat-personale, pentru a se ridica în picioare şi a privi măcar de la înălţimea ochilor unui om. Ca să constate că nu sunt singuri pe lume (doar ei, cu aranjamentele, cu interesele şi cumnatele lor, personale). Pentru scriitorul român a venit, momentul să aibă în vedere şi interesele altora, ale oamenilor în general, nescriitori – cu care nu au tratat combinaţiuni, pacte, acorduri, învoieli; să-i aibă în vedere şi pe aceia, măcar de, cum se zice: "amorul artei"...

Le reproşez scriitorilor români micimea de suflet, egoismul primar – meschinăria în viaţă (şi în operă).

"Mint – deci exist" – iată deviza literatorilor rezistenţi prin cultură. Se minte şi prin omisiune, prin tăcere. în timpul nostru bolnav este nevoie, nu doar de pâine, ci şi de adevăr. O faptă rea a altuia, tăcută de tine devine o faptă rea a ta – prin complicitate.

Acolo intrînd şi faptele rele ale "prietenului", negate, justificate de tine, în numele unei prietenii decăzute.

Liiceanu

Faţă de el obedienţa scriitorului român pus în faţa evidenţei (acuzaţii precise, cu argumente) este şi mai izbitoare. Poţi tu să răs-dovedeşti că Liiceanu este laş, mincinos şi, deşi plin de sine, pe dinafară, pe dinăuntru nesigur (motiv pentru care nu-şi recunoaşte erorile) – nu eşti auzit; nu eşti luat în seamă; ba acuzat de calomnie la adresa lui, de atentat împotriva culturii curate cu voie de la Petre Roman (moştenitorul tatălui său) şi de la Brucan.

El, spre deosebire de Breban şi de Manolescu, se protejează cu două umbrele – mai corect: se ţine sub două ţoluri:

1. Al editorului bucureştean care a importat din canalele Parisului teoria potrivit căreia autorul unui manuscris nu este şi autorul cărţii rezul-tate, acela fiind un cerşetor, un încurcă-lume care-l împiedecă pe editor, adevăratul făcător al cărţii (dimpreună cu contabilul şi cu sora acestuia) să oficieze la altarul Culturii. în acelaşi preţ, editorul Liiceanu exercită un permanent şantaj, nu numai asupra

asupra bieţilor autori care vor şi ei să apară la Humanitas, dar şi asupra celor care bat la poarta altor edituri: filosoful se fereşte de mesaje scrise, telefonate, el transmite cuvântul de ordine, dorinţa, serviciu-contra-serviciu prin viu grai, de preferinţă la bucătărie: Cutare este un ingrat – nu trebuie să i se dea ocazia să recidiveze editorial; Cutărescu l-a înjurat pe el, deci îi va înjura pe toţi cei-buni, ar trebui să nu-l primească revistele în care-şi culpabilizează confraţii; Cutăreanu este periculos, uite, a înjurat-o până şi pe Monica Lovinescu!

Degeaba X, editor şi el ori şef de publicaţie ori cronicar cotat este şi inteligent şi onest, deci concede că ai dreptate când te plângi: Liiceanul a trimis la topit o carte de a ta (şi nu oricare: una de mărturii), fără să o fi distribuit; degeaba în sinea lui ori în cerc foarte restrâns (şi de ne-scriitori) admite că Liiceanu a comis porcăria pe care nu ţi-o făcuseră nici comuniştii ceauşezi. Numai că... are o carte gata să apară la Humanitas, soţia lui o traducere; el însuşi trece drept critic de casă – cum să-ţi ia partea, ţie, aflat în conflict cu un om-instituţie, de care depinde pâinea şi cariera – nu doar a lui ci a întregei familii?;

2. Al protejatului-protectorului Monicilor – ştiut fiind:

Ce spun-gândesc Monicii – gândeşte-spune Liiceanu.

Şi viceversa.

Când este dovedit că a distrus cărţi, că a refuzat altele, de valoare, Liiceanu recurge la justificări infantile, debile ca:

«Mă acuzi că am trimis la topit o carte – de ce nu vorbeşti de miile de cărţi pe care le-am editat?», sau:

«Mă calomniezi numai pentru că ţi-am refuzat ţie o carte!»

Ce uşor: când eşti prins cu mâţa-n sac, îl acuzi pe păgubaş că îţi face "asta" numai pentru că... îţi poartă pică.

În solidaritatea scriitoricească de tip complicitate cu Liiceanu s-au manifestat şi cei care, în virtutea prieteniei dinainte de 89, nu au vrut să-l trădeze... Aşa este în România: cine se plânge de o nedreptate flagrantă acela este un ingrat; cine ia public partea victimei este – cum altfel? – trădător.

Aici nu mai contează Liiceanu, care, în chestiunea topirii Culorii curcubeului, nu a dat o explicaţie publică – necum să-şi exprime regretul pentru o faptă ca aceasta, înalt culturală. În şapte de ani de când zic, scriu, îl invit, îl somez să răspundă nu a produs nici o intenţie de explicaţie.

La urma urmei, Liiceanu este un fleac; un apendix, un pretext – adevăraţii protagonişti fiind, în ordine cronologică: Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, I. Buduca, Gabriela Adameşteanu, Zaciu, Pruteanu, Manolescu, D.C. Mihăilescu, Al. Ştefănescu, Dimisianu, Mircea Martin.

Doi buni prieteni ai mei, Grigurcu şi Tudoran, ştiind bine că Liiceanu mi-a distrus o carte, au păstrat o tăcere, nu înţeleaptă, ci

complice: la curent cu Campania de presă declanşată de Monica Lovinescu prin semnalul de atac: "îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma", au participat cu drag la ea; (la curent cu Campania împotriva lui Caraion, în care Manolescu a făcut apel la umbrela Securităţii, Grigurcu şi Tudoran au manifestat aceeaşi atitudine laşă, fie de tăcere neinteligentă, fie de complice de-a dreptul, ca Grigurcu – doamne fereşte, nu cu victima!)

Singurii scriitori români care s-au rostit, public, despre fapta liiceanului au fost Laszlo Alexandru şi Mariana Sipoş.

Monica Lovinescu

Joacă (dimpreună cu Virgil Ierunca), de la "revoluţie" un rol nedemn. Ea, care mai mult decât oricare exilat român trăise-la-Paris-în-România, după căderea Zidului Berlinului, nu a făcut decât să continue viaţa literară dâmboviţeană, cea bucătărită din bârfă, din intrigă, din punere-bine, din asociere momentană cu X pentru "luxarea" lui Y, (mâine fiind altă zi, va fi o altă ordine) din menajarea lui Z, notoriu porc de câine – dar influent... (după expresia D-sale: "pozitiv").

Capitalul de prestigiu câştigat în decenii de oficiere la microfonul Europei libere Monica Lovinescu (şi Virgil Ierunca) l-a(u) întrebuinţat fără tresărire în apărarea unor cauze strâmbe – ca fabricarea unei Blandiane rezistente, nu doar prin cultură, ci şi prin... sertar – inventat; prin "securist la poartă" – inventat: era miliţianul lui Gogu Rădulescu. întru "compensaţie", a regizat pedepsirea mea: prin solidarizare cu editorul distrugător (dacă nu cumva D-sa fusese iniţiatoarea); prin expulzare din exil, prin anatemizare, cu urmările: campaniile de presă (22, România literară, Cuvîntul, Adevărul), în 1997, după apariţia Jurnal-ului I-II-III; prin cenzurare totală (via Mano-lescu), prin nepublicarea unor volume, nedistribuirea celor, în sfârşit, imprimate, prin organizarea unui embargou al publicării – prin "contestare"...

Astea sunt fapte de (mare) ruşine. însă dacă ai necugetarea («sminteala», vorba lui Zaciu) de a denunţa doar câteva din ele – cum făcusem în anexa la Jurnal-ul editat de Nemira – eşti lichidat (pardon: "contestat"). De cum a anunţat că D-sale îi pare rău că l-a cunoscut pe Goma, toată lumea-bună— literară-curată ce făcuse bătături la genunchi-coate, de cât rezistase (prin cultură) s-a năpustit orbeşte, asupra "ingratului", fără a ţine seama de textul atacat, fără a practica citatul corect: Adameşteanu şi Pruteanu, Ştefănescu şi Manolescu, Bianca Marcu-Balotă şi D.C. Mihăilescu, Dimisianu şi Dimisianca, Ţîrlea şi Zaciu, Al. George şi Buduca, Paruit şi Ţepeneag şi Breban şi Iorgulescu şi Grigurcu şi Tudoran...

Numai că mecanismul unanimităţii în condamnarea calomniatorului Goma nu a funcţionat doar din solidaritate cu Monica Lovinescu. Mai corect: nu numai acesta a fost motorul. Bravii apărători ai sărmanei calomniate Monica Lovinescu în fapt şi-au apărat propria moşie (ca Mircea al Eminescului). însă neavînd resurse (citeşte: argumente) cu care să contrazică "invenţiile" mele la adresa lor, au trecut, fulgerător, la diversiune: ei luptă numai pentru respectarea unor principii!

Principii la G. Adameşteanu! La Alex. Ştefănescu!, la Iorgulescu, la Pruteanu, la Buduca, la Balotă, la Dimisianu, la...

...la D.C. Mihăilescu: după articolul său din 22 în care mă acuza de calomnie, de abjecţie, de turnătorie, recunoştea faţă de Dan Petrescu că Goma are dreptate, în Jurnal, în proporţie de 90 %... Ei da, căci români sântem: una credem, alta scriem;

...principiile lui Liiceanu: s-au confirmat cu prilejul alegerilor pentru Televiziune, ca şi în chestiunea cu totul şi cu totul morală Pleşu-Dinescu...

Am mai spus, repet: cavalerii Doamnei Monica Lovinescu erau în fapt nişte cetăţeni care treceau şi ei pe acolo şi s-au supărat pentru că se înţepaseră – în spinii mei. Dar să se apere de "calomniile"-mi, singuri-singurei ? Mai ales că ceea ce pretindea înjurătorul Goma era cam adevărat... Cam aşa era – dar de ce s-o spună în gura mare, de s-audă masele largi de cititori?

Printre puţinii care s-au declarat a nu fi fost "atacaţi": Alecu Paleologu – însă şi dânsul, român de viţă veche, a produs un citat fantezist din Jurnal-ul meu...

În încheiere: s-a confirmat încă o dată reproşul formulat de mine, în 1991, la un colocviu la Roma – anume: dacă Iliescu "câştigase" alegerile din 20 mai 1990, faptul se datora în cea mai mare măsură demisiei intelectua-lului român, în general, în special: demisiei scriitorului.

Fiindcă "pe timpul dictaturii", scriitorul s-a aflat mereu alături de călăi, nu alături de victime.

Solidaritate scriitoricească? Am dat câteva exemple, din păcate, reprezentative. Scriitorul român nu este capabil să se salte la nivelul literaturii, el rămâne unde a fost: la starea, la halul – la natura activistului de partid din sectorul cultural.

Paul Goma

Duminică 5 martie 2000

(...)

Am înregistrat şi un accident: unul din rafturile (cel din mijloc) de la capul patului s-a zmuls din şiroafe, consola s-a jimbat, dosarele au căzut peste poliţa inferioară, au doborît-o şi pe aceea... Vreo jumătate de ceas m-am străduit să adun dosarele, să le reînchid (noroc: hârtiile din interior nu se împrăştiaseră) şi le-am pus pe dulap. Sper că măcar ăsta ţine...

Dacă şi eu «Dacă şi tu...», vorba Anei, «scrii atâtea kile de hârtie...».

Iar eu (de colo):

«Bine că n-au căzut când dormeam: m-ar fi ucis (cum altfel: 55 dosare, groase, în medie, de 4-5 centimetri...). Iar pe lespedea-mi cea grea şi funeraro-mortuară ar fi stat scris:

Aici zace, neconsolat
singurul scriitor din lume
ucis mişeleşte
de manuscrisele-i...»

(...)

Luni 6 martie 2000

Am dormit neliniştit. Nuanţă: nu eram neliniştit la gândul că... are să-mi cadă-n cap opera (incompletă) – ci: «Dacă îmi cădea?»

Ei, na! îmi cădea şi gata! Acum eram un rănit în războaie soldatul căzuse şi scriam în jurnal cum e când îţi pică opera (încă o dată: incompletă!) în cap! Dur-dur...

Azi se arată o altă zi de primăvară – după o noapte de îngheţ.

Aseară, la TV: candidatura Bulgariei la NATO e susţinută de Grecia şi de Turcia... Biata Românie: cum nimeni dintre vecini nu o susţine şi pe ea, niţăl (cât să inţe, dup-aia mai vedem noi) – şi cât s-a mai zbătut; şi câte concesii a făcut; şi câte cururi a lins – nu doar în curmeziş, ci şi în curbuziş: tot degeaba! Acuma, dacă stăm drept şi judecăm: cum de îndrăznesc Turcii să recomande pe alţii, când ei nu sunt înăuntru? Ei, cum: ca la ei – la Isarlîk – şi la Fanar. Ca să intri undeva, fără bilet, ce faci? Simplu: zici, la poartă, luînd pe primul întâlnit pe după cap:

«Ăsta intră cu mine...» – şi intri tu cu el!

Dacă aş fi băiat bun, le-aş zice basarabeţilor:

«Faceţi şi voi ca turcu', bre: recomandaţi-i pe "fraţii noştri din dreapta Prutului" să intre-n NATO – că voi tot nu sânteţi şi nici n-o să fiţi...»

Marți 7 martie 2000

Mă lăudam eu că anul (2000) îl scriu din prima încercare – nu se vede la ordinator, că şterg, dar îmi rămâne mâna (doar mâna?) la 1999.

Ieri am primit volumul de debut al Nicoletei Sălcudeanu, Grafitti. Sunt şi trei texte despre mine. I-am scris, azi, felicitînd-o, mulțumindu-i.

Am scris şi lui Niculiță Damaschin (am trimis o împuternicire şi Aurei) şi lui Laszlo.

Am primit de la Mircea Stănescu câteva texte – ale lui, printuri internet.

Printre acestea şi dialogul cu Mariana Sipoş din România liberă. Atât, că la dată scrie: 3.3 – ceea ce înseamnă vinerea trecută, or eu ştiam că trebuia să apară în sâmbăta din săptămâna precedentă. Impresie foarte proastă: "stilul oral" al meu, dacă va fi tolerabil pe bandă audio, devine nesuferit în transcriere. Negrul pe alb al cuvântului scris nu suportă libertățile acestea. în rest – aşa şi-aşa.

Aflu că Dan Pavel (pe care îl admiram mai deunăzi pentru curajul de a ataca 'telectualitatea de bine) a fost exclus din GDS. Ca şi Şerban Orescu! Domnule, dar ce gură spurcată am avut – noroc că nimeni nu-şi aduce aminte de mine şi de "profețiile-mi" în legătură cu GDS, cu Liiceanu, cu Adameşteanu, cu Palade...

Miercuri 8 martie 2000

Aseară a telefonat Radu Creangă că trece să-mi lase Aldine cu dialogul cu Mariana Sipoş. A trecut, a rămas vreo oră şi jumătate. Am vorbit de multe, dar nu de toate. La întrebarea: «De ce nu ne-am mai văzut în ultimii 5 ani?», n-a ştiut ce să răspundă. E drept: nici eu.

Aşadar Aldine a apărut când spusese Mariana Sipoş: în 26 februarie şi nu în 3 martie (când a fost transmis prin internet). Jumătate din prima pagină şi interiorul.

I-am trimis lui Mihai Creangă, prin Radu – că vorba ceea: tot ne aflam noi în conversație...— un exemplar din "Solidaritatea...", rugînd-ul, ca în cazul că este de acord cu publicarea, să mă anunțe, pentru a anunța la rându-mi Jurnalul literar. Dacă nu...

Astă noapte m-am trezit de câteva ori, contrariat, speriat de... poziția pe-burtă. Din vara lui 1989, când am avut primele avertismente cu inima, n-am mai suportat să dorm (nici să mă culc, fără a dormi) pe burtă. Ce să semnifice asta: că m-am vindecat? O să văz la noapte şi în următoarele.

Mi-a venit Timpul – a treia tentativă de re-apariție – sper să fie şi cea bună. Obosit de moarte.

Mâine vine pe la noi Ion Omescu. A fost iar în România. Ar fi vrut să se stabilească acolo. L-am întrebat de ce n-a făcut-o. Mi-a răspuns:

«România-i ţară scumpă...».

«"Scumpă ţară, Românie..." – de Adrian Păunescu», am corectat eu.

Cred că nu doar scumpetea din România i-a pus mâna-n piept şi l-a respins. Mai degrabă oamenii; prietenii... I-am adus aminte cu ce mânie vorbea de Doinaş, în octombrie 1990, la Aix-en-Provence... A zis că nu, că n-am înţeles eu – că nu era mânios pe Doinaş, ci pe Deşliu... Nu i-am mai atras atenţia că Deşliu nu era la Aix, că vorba era de "colegul" său de lot, nu de Poetul-lui-Lazăr. Ca toţi oamenii normali, Omescu are o memorie (cu totul şi cu totul) selectivă. Or eu nu sânt un om normal. Trebuie să mă stăpânesc, să nu-i caut nod în papură cu "amănuntele".

Joi 9 martie 2000

Dormit agitat, trezit nemulţumit, neliniştit.

Aseara am incercat de nu ştiu câte ori să telefonez la Aldine (nu le e scris faxul), să dea o corectare: în volumul viitor de la Dacia vor intra, nu "cele incluse în volumul de la Nemira", ci aşa cum scrisesem limpede, iniţial: "cele neincluse". N-am reuşit. O să văd azi.

A adus Culcer transcrierea discuţiei noastre de acum vreo săptămână. Partea mea: o catastrofă! Şi doar îmi promisesem că nu mai anjagez dialoguri "la microfon" – unde sunt lamentabil.

Să nu uit: titlul convorbirii cu Mariana Sipoş din Aldine: "Trânta cu Monstrul". Curat! Numai că dacă voi fi folosit "monstrul", nu l-am asociat cu "trânta" (în schimb, întâlnesc, la sfârşit, detestatul: "interviu" – presupun că chiar aşa am spus, atunci, fiind extrem de obosit). Măcar din grijă de eufonie, "trânta cu monstrul" sună tot atât de bine ca şi titlul unui elogiu funebru semnat de Tarangul: "Bocet la groapa lui Mircea", unde toate trei "numele" adie a tină, a glie băltită... Bietul Eliade, multe a mai avut el de îndurat de la ciracii săi...

încă nu e ora 7 dimineaţa, iar eu sânt gata-'bosit...

Sâmbătă 11 martie 2000

(...)

Joi a fost pe la noi Ion Omescu. Ne-am bucurat de el – sperăm că şi el de noi. A fost şi el îndurerat de "noul Marcel" (Petrişor).

Au să râdă amicii şi neamicii: nu sânt un om nefericit. Adevărat: ca om pe această lume nu am ţară, nu am casă, nu am bani, nu am

prieteni cât aş avea "dacă aş fi ceva mai bun"; ca scriitor nu sânt publicat cum aş vrea – şi ar fi normal – cărţile îmi sunt tăcute, eu "contestat" (din dispoziţia Monicăi Lovinescu)... Da, dar...

Dar am am o soţie care nu s-a plâns niciodată de mine, de ale mele; un fiu sănătos şi frumos şi care "merge bine cu şcoala", idealul părinţilor de pretutindeni, de totdeauna. Scrisul, cantitativ, slavă Domnului, nu am a mă plânge. De ce-aş fi trist?, vorba clasicului.

Fiindcă uneori, când mi-e foarte greu materialiceşte, cedez comparaţiilor: Uite, domnule, Ixulescu, care nu-i mai merituos decât mine – şi are casă, are bani, călătoreşte de nu are timp nici să-şi schimbe izmenele – pe când eu...

Pe când eu, ce?, mă trezesc. Mai întâi ce-i aceea: "merituos"? Ce semnifică? Merituos, în care "branşă"? Dar scrisul, scriitorul, scriitoritura nu suportă comparaţia, fiindcă nu există o unitate de măsură cu care să fie "departajaţi" comiţătorii de literatură. Da, Cutare e "mare" – pe când Cutărescu e doar "important", iar Cutărete, cel mai năpăstuit, doar "unul dintre cei mai importanţi"... Bine, dar asta-i clasificare brebanică (pe sine nu se exclude, ci se...include în frunte, pe tron, unicul).

Necazul cu unul ca mine vine şi din ne-credinţa în justiţia postumă – ca să nu mai vorbesc de existenţa unei vieţi de dincolo de asta, prin urmare la mine, totul se face, se desface aici, pe pământ, înainte de moartea mea.

Şi totuşi: oricâtă amărăciune am exprimat în, mai ales, jurnale, nu sânt nefericit. Şi nu pentru că aş fi sigur (de unde?, cine mi-a şoptit, prezis?) că, înainte de a dispărea prin decedare, am să cunosc gloria, "recunoştinţa naţiei"...

Cum – de pildă – am să cunosc "recunoştinţa naţiei "?

— Am să fiu reprimit în Uniunea Scriitorilor în cadru festiv?, Ulici are să-mi strângă colegial mâna?, Doinaş are să mă, prieteneşte, îmbrăţişeze?, Liiceanu are să-mi facă semn că mă aşteaptă la closet, unde să-mi comunice în şoaptă: «îmi pare rău că s-a-ntâmplat ce s-a-ntâmplat între noi...»?;

— Am să fiu primit în Academia cu pricina?, cu care prilej are să-mi strângă mâna Eugen Simion?, bată pe umăr – colegial – Petru Dumitriu?, binecuvânteze sfântul Teoctist?;

— Are să mă decoreze cu mâna lui preşedintele României – fie el Constantinescu, fie Iliescu Bis, fie Meleşcan, fie Ciorbea? – iar eu va trebui – căci aşa cer uzanţele, nu? – să-i mulţumesc putorii care, dacă va fi auzit de numele meu, nu citise nici măcar ce scrisesem, rău, despre el?

În ce ar consta "gloria"? Să nu pot face mai mult de o sută de paşi pe Calea Victoriei, fără ca doi, cinci, cincisprezece necunoscuţi să mă

apuce de mâneci, de pulpanele pardesiului, să mi se vîre-n inimă şi-n simţiri, cerîndu-mi să le dau autografe?, să se fotografieze cu mine? Dar, soro, mie nu-mi place Calea Victoriei; nu-mi place să dau autografe (când scriu, de bună voie, o dedicaţie pentru un prieten, traversez o "grea perioadă a vieţii mele"); nu suport să joc rolul copacului de carton în atelierul fotografic. Şi mai ce: să nu pot intra într-o cafenea, cofetărie, restaurant, fără să fiu privit, înconjurat, pipăit de "masele largi de cititori"? Fie o astfel de "glorie" la alţii, mai mult sau mai puţin fotbalişti ori cântăreţi-foarte-preferaţi, eu nu înţeleg relaţiile cu oamenii altfel decât pe picior de egalitate, câte doi, cel mult trei deodată (ca să ne auzim ce spunem), aşezaţi cu toţii pe scaune.

Am scris rândurile de mai sus într-o sâmbătă tristă de moarte, întunecată de suma plictiselilor domestice, acele fleacuri care împelinează o viaţă.

Duminică 12 martie 2000

(...)

Aflu, din Convorbiri literare febr. 2000 că Grigurcu pregăteşte o Istorie a Poeziei româneşti. *Era şi timpul, ca să zic aşa.* Numai că... Deşi în chiar corpul dialogului declară: "conceptul de generaţie are un caracter abuziv". Fireşte, fireşte a fost de totdeauna o imbecilitate să se vorbească de... decenişti (optzecişti, optzecişicincişti, etc), dar el foloseşte: "val". Or, când spui: "val", vrei, nu vrei, indici momentul. Grigurcu însă, după ce aminteşte de "alcătuirea unei liste de «favoriţi» ca Nichita, Sorescu, Baltag, Alexandru, Păunescu", zice: "...peste puţin timp a sosit un alt val de poeţi cam de-o vârstă, câteodată ceva mai în vârstă decât liderii amintiţi, precum Dimov, M. şi C. Ivănescu, Brumaru, Florin Mugur (s.m.)"

Dar, soro, Florin Mugur a debutat editorial în 1953 (cincizeci şi trei!) – iar Dimov abia în 1966 (ceea ce face o "întârziere de 13 ani bătuţi pe muchie), Ivăneştii, ambii, în 1968, Brumaru în 1970!

Ce fel de Istorie a poeziei are să alcătuiască Grigurcu, folosind astfel de criterii? Orbit, el pune în cârca poeziei imoralitatea poetului – ceea ce este şi o eroare şi o măgărie. Autorul de poezie Nichita Stănescu nu devine mai mic (bine: "mai puţin important") poet, fiindcă în *viaţa de toate zilele a fost un om slab, a făcut compromisuri* degradante. Desigur, nici intuşabil eugensimioneşte nu poate rămâne. La fel Sorescu, Alexandru – chiar Păunescu (ciudat: lipseşte Blandiana – care a debutat în 1964 – ca şi Ion Alexandru, ca şi Sorescu – spre deosebire de Păunescu: 1965), aceştia nu pot fi consemnaţi în banca măgarilor poeziei – ci în banca dezertorilor de la morala scriitoricească, cei mai vinovaţi decât nedăruiţii, fiindcă îşi folosiseră

harul în scop murdar: lăudarea Răului. Or, dacă ar fi să vorbim de etica scriitorului, Cezarul Ivănesc' ar constitui un minunat material didactic întru ilustrarea, nu doar a conivenței cu "organili", dar și a terorismului fizic exercitat sub umbrela persoanei de sprijin care se lăuda că este (să nu mai vorbesc de "consiliile" date lui Marin Preda, director de editură, atâta timp cât l-a țuțărit...).

înclin să cred ce spunea de rău un rău, anume că, în judecarea poeziei românești Grigurcu "operează" cu gelozie (poetică). Ar fi avut tot dreptul să-și apere afinii, însă nu are deloc dreptul să amestece merele cu cartoafele, practicînd ceea ce condamnă la alții: amalgamul. Deja poezia nu are nimic a face cu "obiectivitatea" – nici cu sistematizarea (prin scheme, grafice, rubrici de tip Sorin Alexandrescu), dar o "istorie a poeziei"?, în plus, alcătuită de un poet? Dacă ar fi "un eseu" (fie el și de 3 000 pagini), ar merge. Dar o "istorie"? Nici prin minte nu-mi trecuse că Grigurcu ar fi putut comite asemenea erori de gust.

Bine-bine, dar... Eu vorbesc, care i-am înjurarisit pe toți scriitorii, "mai ales pe cei buni" ? Da, domnule: eu – care...

Numai că eu (care) nu am negat (măcar: veștejit) nici poezia, nici *proza, nici eseul înjuratului* – *ci: o carte, două-trei cărți a(le)* scriitorului cutare. Am negat "scriitori" atunci când se numeau Săraru, Bălăeț, Iacoban, Dumitru Mircea, Galan – dar nu și: Petru Dumitriu, Beniuc, Sadoveanu, Camil Petrescu, Nichita Stănescu, Baltag, Ion Gheorghe (ei, da: Ion Gheorghe), Preda. Le-am "înjurat" pe de o parte comportamentul imoral, pe de alta volumele cutare, cutare, cutare – care sunt și ele reprezentative pentru scriitorul în chestie, însă fără a nega celelalte cărți/ celelalte părți. Ca să mai rezum o dată: în evaluarea unui scriitor, pledez pentru judecarea lui adevărată, integrală adică și a vieții, nu doar a operei. Mai departe: spre deosebire de Grigurcu (da, dar eu nu scriu o Istorie a Poeziei – nici măcar un manual școlar de literatură), dacă mă declar pentru deschiderea dosarelor de securitate, cum să nu fiu pentru ne-ascunderea faptelor rele, rușinoase, ale omului din scriitor? însă nu pentru o catalogare definitivă (fie anulatoare, fie absolvitoare din "principiu") a unuia care – ca Marin Preda – și-a făcut din viață, ca și din operă: jumătate-jumătate. Fiindcă eu nu sânt judecător – cel care pronunță sentințe, pedepse; ci "procuror", ca să-i aibă o satisfacție și amicu-mi etern Puiu Țepeneag. Eu acuz – cu probe (în realitate procurorul cere condamnări mari, pentru ca cele pronunțate să fie percepute ca... o cvasi-iertare). în ciuda a ceea ce se spune despre violența, despre "intransingența" mea, despre injustiția practicată, nu am cerut vreodată ca un scriitor să fie exclus din Uniune; nici băgat în închisoare – cu atât mai puțin spânzurat. Și, slavă Domnului, aș fi avut motive să le port sâmbetele

iluştrilor mei cobreslaşi: nu pentru talentul pe care eu nu-l am (şi nu-l am!; şi sunt fericit că nu am astfel de talent literar), ci pentru că le-am fost frate – şi m-au vândut. Or asta intră la capitolul "Viaţă", nu la "Operă".

"Operă" pe care scriitorul român din acest secol nenorocit o consideră, nu scop ultim – ci alibi al laşităţii sale civice, al trădărilor sale, cele de toate zilele de preste an.

Acest porc de câine de Blair: a fost la Moscova, unde a vorbit despre "terorismul cecen" – e la modă, printre socialişti (acum o săptămână Jospin, în Israel, se rostise despre "terorismul" libanezilor care se bat pentru a-i alunga pe ocupanţii israelieni). Din păcate la Moscova nu se găsesc pietre, să mi ţi-l împroaşte, măgarul! Iar Putin, putinoare kaghebistă, ce-a zis: că, da, el este de acord ca Occidentul să-i ajute (cu bani!) pe ei, pe ruşi, să aplice drepturile omului în Cecenia...

Şi bieţii oameni din Estul Europei: aşteaptă ca Occidentul să-i înţeleagă, să-i chiar iubească – "în contul vânzării de la Yalta..." Chiar dacă, în continuare, nu cred că la Yalta a fost o "vânzare", ci doar recunoaştere a situaţiei de pe teren (pentru a suta oară: conferinţa a avut loc în februarie 1945 – moment în care România era ocupată în totalitate de patru luni de zile!), un astfel de... dezinteres se manifestă – manifest! – măcar o dată pe an. Românul care nu a stat niciodată pe propriile picioare, obişnuit fiind ca şi răul şi binele să-i vină peste cap, direct de la Stambul, de la Viana, de la Moscova, se miră că, de când e "independent", nimeni nu-i dă ţâţă şi povaţă, vorba lui Cezar Ivăneatză. Şi se plânge că Europa ceea nu stă tot timpul cu ochii pe el, să-i dea de-o ţuică...

în această lună Perfidul Albion şi-a dublu-meritat renumele: o dată în cazul Pinochet, a doua acum, cu declaraţia lui Blair la Moscova. Este adevărat: "curva de Franţa" o face mai pe după piersic – dar rezultatul este acelaşi. în politica externă a ţărilor mari, o ţară mică este interesantă... atunci când prezintă interes (iar aici nu am comis un pleonasm). Or, deşi geograficeşte România se află la o "răspântie" a estului european, nu este luată în seamă (ea nu prezintă interes). Motivul prim: neseriozitatea oamenilor. în primul război mondial le-am pricinuit încurcături nu doar france-zilor şi ruşilor (cu care ne aliasem), dar şi nemţilor şi ungurilor şi bulgarilor – cu care intrasem în conflict. Ultima aruncare de zaruri (la masa verde...) ne-a fost extrem de favorabilă, am avut un noroc chior – aşa s-a făcut România Mare. în al doilea război am fost când cu unii, când cu alţii (împotriva unilor primi) şi, dacă ar mai fi durat războiul şi ar fi luat o altă întorsătură, noi am fi cârmit-o iar... Pentru ca să reclamăm statutul de putere învin-gătoare a Germaniei, rezemîndu-ne pe pierderile uriaşe din campania din Vest.

Însă examenul la care am rămas repetenţi a fost în decembrie 1989, iar la cel din noiembrie 1996 am fost exmatriculaţi. Pentru incapacitate... strălucită. în loc să strângem din dinţi şi din buci şi să încercăm să redresăm ceea ce este în puterea noastră: nu economia, dar cele două legi: a dosarelor de securitate şi a proprietăţii, noi ne consolăm că Ruşii trăiesc şi mai rău decât noi, iar Germanii de Est nu o duc prea bine nici ei... Nu ne-ar fi ruşine!

Am să fac o profeţie nenorocită: dacă va câştiga în alegerile apropiate Iliescu, ei bine, spre disperarea noastră, el, bolşevicul, are să fie un preşedinte infinit mai puţin foarte-rău decât pacostea Constantinescu. S-a observat nuanţa.

Iar Românii noştri – chiar şi "marii anticomunişti" – au să se descurce foarte bine cu Iliescu şi cu oamenii lui (cu, adică: Quintus, Pleşu, Babiuc, Roman...). Zicîndu-şi că măcar ştiu o treabă: şi tovarăşul preşedinte al României este agent KGB şi nu un pârlit de manipulat de Securitatea carpatodanubiană precum Constantinescu.

Luni 13 martie 2000

(...)

A murit Kazimierz Brandys. Dumnezeu să-l ierte. Ne întâlneam din an în paşte, însă aveam ce discuta şi ce tăcea. N-aş putea reconstitui o discuţie anume, doar aerul dintre noi, din jurul nostru: ne simţeam bine împreună, el îmi strângea braţul din vreme în vreme... Nu aş fi crezut că era cu aproape 20 mai bătrân (născut în 1916). Niciodată nu am discutat despre ceea ce scria fiecare, în acel timp dat – dar probabil ne simţeam unul pe altul: el îşi scria Carnete-le, eu Jurnal-ul. Cu aceeaşi plăcere şi cu aceiaşi disperare de (etern) exilat, avînd consolarea că facem ceva care nu e rău deloc, deloc. Fără a avea conştiinţa că isprava noastră e inedită sau măcar deosebită. Este vorba de a face o poveste construită din viaţa noastră, a naratorului şi nu de o poveste imaginată a vieţii cuiva.

Ce va fi ştiut el despre mine – nu am idee (nu l-am întrebat). După cum nu i-am declarat că mi-e apropiat mai ales pentru că îşi repudiase cărţile realist-socialiste şi depusese carnetul de partid (prin 1966 parcă). îmi ardea buza să-l întreb: cum de aşteptase raportul lui Hruşciov (1956), ca să afle ce le făceau comuniştii compatrioţilor săi? Ori era mai puternică vâna evreiască, cea care atribuia culpa întegrală nemţilor? Şi mai tare vâna de stânga, care îl orbise într-atât, încât, încât nu vedea, măcar pe stradă, ce priviri, ce haine, ce mers au polonezii – care nu erau nici evrei – ca el, nici scriitori oficiali, tot ca el. N-am făcut-o. Pe atunci eram băiat bun (şi nu regret). Probabil socotisem că era suficient (pentru că atât de rară, la comunişti) "autocritica" din

cartea apărută tot la Seuil, în acelaşi timp cu Le tremblement des hommes.

Marţi 14 martie 2000

După o săptămână de soare, azi au venit norii. Şi plouă. Şi plouă.

Ieri au fost pe aici Mircea Stănescu: a adus câteva informaţii de pe internet. Cea mai puturoasă: cearta Douşdoiştilor. Gabriel contra Gabriela. Dacă, într-adevăr Gabriel Andreescu era un om onest, de ce a tăcut zece ani? – hai să mai las de la mine: în ultimii trei ani şi jumătate, de la intronizarea lui Constantinescu? Hai să mai las încă: de când a (fost) demisionat Ciorbea, ceea ce dă un anişor şi câteva lunişoare? Ce să facă: a rămas complice, potrivit "solidarităţii".

Cum se leagă lucrurile: în octombrie 96, la Die (Drôme), când m-am certat definitiv cu Gabriela Adameşteanu, ea a rostit atunci, ca o sfidare, ca o înjurătură de adio:

«Ce ştii tu! Păi eu reprezint!»

Iar păi-eu făceam spirite de glume vorbistice, botezînd-o pe "proasta satului" (proaspăt respinsă de scriitorii prezenţi D. Tudoran, Rodica Iulian, Papilian – dar, din câte spuneau ei: şi de Manolescu şi de Pleşu) – o botezasem, deci: Gabriela Reprezentaşteanu. Ce glumă proastă! Fiindcă era, culmea, adevărată! Reprezentatiela chiar... reprezentaştea, atât că eu, handicapat mental, nu dezlegasem... elipsa? Când ea se şi instalase în fotoliul de creditoare a Cotroceniului.

Andreescu susţine (în fine, ziarele scriu că el ar fi scris) că Adameşteanu "îi turna" pe colegii săi la SRI. Mare noutate! Băieţii şi fetele de la Bucureşti, directorii, directoroasele, subdirecţioţii s-au întreturnat de totdeauna în devălmăşia cea mai noroioasă. Să se oprească, acum, când... sunt liberi să facă ceea ce înainte le era, nu interzis, dar recomandat să o facă discret, conspirativ?

Adameşteanu va fi turnat şi ea ca orice bravă româncuţă-n zăvelcuţă... Hai să nu zic despre ea că a fost turnătoare, dar pârâcioasă, da: o viaţă întreagă. Şi extrem de "curajoasă în răspunsuri-întrebare: «Ce-ai fi vrut tu ca eu să fac?» (taman ca Geta Dimisianu) – cu alte cuvinte: ce pretenţii am, eu, turnatul, eu care... – după bunul lor obicei, trăgîndu-te şi pe tine în cocina lor, acolo, "la acelaşi nivel" avînd loc dezbaterea...

Manevrele lor, latrinice... Chiar de se va sparge buba, chiar de va fi alungată Adameşteanca cu tot cu Rodica ei (hotărît: nu mă pricep la oameni: eu o credeam pe mâţa-leşinată aceeaşi nenorocită de Rodică la care Dan Cristea cel vânjos bătea ca la fasole – or ea, lângă Mazilescu, după ce l-a uşurat de un apartamenţel cu banii Fondului), a jucat un rol dintre cele mai tulburi (moralo-politic) – tocmai pentru că

extrem de... mut – în episodul morții lui Preda, la Mogoșoaia; ce să mai vorbesc de domnia ei, în tandem cu Adameșteanca...); ziceam că chiar de vor fi trimise la plimbare, e prea târziu: răul e făcut. Temeinic.

Totul se vinde – chiar și femeile-prozator.

Dacă pică clanul Reprezentașteanu, “urmările” au să să se înfățișeze ca la noi: «A fost, a fost, nu mai este, gata! – ce mai vrei?» Numai că eu nu sânt de la ei; pentru mine nu e «gata» când anunță o putoare de adunător de cotizații – altfel turnător în timpul celălalt. N-am să încetez cu “înjurăturile” imediat ce unul din cei răi se va declara bolnav de ficat – sau mort.

Am reînceput să am lacrima facilă: m-am uitat la un oarecare film cu Whoopy Goldberg, extrem de rudimentar-american – dar am dat apă la șoareci. Semn de mare detrețe – sau/și de bătrânețe. Am, totuși, 65 ani. înmulțiți cu 2 (rata basarabeanului), dă 130 ani. Vârstă la care – totuși – ai dreptul să pișі ochiul, cum zicea on tovaroș ungur.

Nu mă pot dezlipi de Cecenia. Iată o comunitate profund nefericită. Ticăloșii de ruși: ca să-și oblojească rănile de actuală-fostă-mare-putere militară, pun la cale atentatele “cecene” în Moscova (bag mâna în foc – dealtfel, nu sânt singurul – că Putin și KGB-ul lui le-a pus la cale, ca să aibă un pretext pentru încă un război în Kavkaz – platformă electorală), iar căcăcioșii de americani, de englezi, de franțuji, condamnă “terorismul cecen”, ca să nu piardă contractele comerțuale cu Rusia lui Putin. La scară mai mică, așa făcuse Occidentul – mai cu seamă Francii – cu Turcii: nu recunoscuseră genocidul armenesc.

Bine: futu-le! Dar atât. Măcar Armenii (și Cecenii) în nemărginita lor nefericire, nu invocă vreo vânzare, ca Românașii noștri.

Miercuri 15 martie 2000

Soare mare acum, dimineața. O să vedem peste un ceas-două...

Patriarhul Alexei al Moscovei și-a dat public binecuvântarea războiului purtat de “creștinii” ruși ‘protiv “păgânii ceceni” (unde mai pui că sunt și teroriști!) Acest măgar de patriarh! în urmă cu un an îi degețeà pe sârbi pentru suferințele pricinuite kosovarilor – iar acum... Dar și Rușii sunt, vorba lui Bulă, tot neşte sârbi barbari. Auzi la ei: “creștini” – ba: cretini! Mai întâi: popoarele din Caucaz se creștinaseră cu mult înainte ca slavii să se fi ridicat în două picioare, acolo, în mlaștinile lor – și cu aproape jumătate de mileniu înaintea rușilor; apoi: acele pământuri sunt ale lor, ale caucazienilor, din timpuri imemoriale, Rușii nu sunt decât niște invadatori. Mai grav: islamizarea cecenilor, a ingușilor a fost rezultatul reacției localnicilor față de ocupația rusească, de acum două secole (bieții de ei, căutau ajutor de la... turci, după ce perșii îi pierduseră).

La prânz: am primit un fax de la ALL. Duduia care întâi mi-a telefonat, a rostit «Ol». N-am înțeles, am rugat-o să repete. A făcut-o, deschizînd vocala. Atunci am priceput – am zis: «De ce vă angleziți?» Ea nu mi-a răspuns, deși putea foarte bine să mă pună la punct: ALL este "all"...

Şi eu, care credeam că ar avea o legătură cu AL(L)FA. Am să-l întreb pe Frățilă. Deci Augustin Frățilă se declară de acord să editeze Sabina. Mi-a mai dat puțin oxigen vestea (mai ales fiindcă scrie că Roman intim nu este deloc o catastrofă financiară). (...)

Vineri 17 martie 2000

(...)

Abia azi mi-a venit Lumea liberă. Reproduce articolul lui G. Andreescu, publicat inițial în Ziua. M-am apucat să-l citesc, în liniște... Şi m-a fulgerat o greață... Nu de Adameșteanca – ce să mai aflu, nou, despre ea?, ci greață de Gabriel Andreescu.

Citindu-i producția ai impresia că auzi țipetele unei vergine în curs de dezverginațiune – vasăzică i-au trebuit zece ani, ca să afle cine e Adameșteanca, ce face ea și cum și pe unde anume? Dar nu făceau dimpreună toate porcăriile și murdăriile și comploturile și afacerile și aranjamentele și luxările și cenzurile? Acum se plânge că l-a cenzurat Adameșteanca – "în zilele din urmă" – dar înainte de acum, inainte de zilele-din-urmă, preț de cam nouă ani, când ei doi (cuplul lor: un adevărat Birou Politic) au hotărît să nu mai publice răspunsurile mele la atacurile apărute în 22 – firește, la adresa mea atacurile?; și când au organizat campania de presă împotriva mea, în februarie-mai 1997 – atunci nu era "scandaloasă" atitudine revistei?; dar în emisiunea lui I. Sava, la TV, când el, Andreescul, nu altcineva a spus porcăriile pe care le-a spus despre Jurnal-ul meu și despre persoana mea? Dar răspunsul dat lui Laszlo în chestiunea Pruteanu? Dar...?

Primul reflex: să-i ard una peste bot, cu un text. Al doilea... și el reflex: să-l las în pizda mă-si de nerușinat. Măcar Adameșteanca e previzibil de consecventă: se poartă cum i-i portul ei de persoană cu îndelungă (și îndeadâncă) experiență de viață – dar el, fătălăul, filosoful-disidenței-la-român?

Greață, greață, greață.

Sâmbătă 18 martie 2000

Ar trebui să fiu mai ușurat – dar nu sânt. Abia după trecerea Echinoxului voi ști pe care picior dansez, cum se spune pe-aici.

Mi-a trimis Ştefana două casete audio: interviul luat de Vălenaș lui Ciorbea (acum, în februarie) și o emisiune la Europa liberă, condusă de Iorgulescu, despre dosarele de securitate – până acum am

ascultat doar intervenția lui Ticu Dumitrescu, nu și a lui Hurezean și a lui C.T. Popescu (ce mai lipsea!).

În sine nu prezintă vreun interes. Interesul se află în altă parte: în senzația acută de străin, de înstrăinat pe care o am față de oameni și față de faptele – deci de vorbele lor.

Cunosc cretinăria care zice: dacă mai mulți îți spun că ești beat, te duci și te culci...Eu nu sânt beat, nu eu sânt străinul (față de normalitate) ci ei, în majoritatea lor căcăcioasă, dar dictatorialofilă, sunt decalați, mutați, strâmbați, masochizați. Firește: aceste două decenii de absență nu rămân fără urme. Există astfel de urme ale plecării din țară – la mine; și urme adânci, brazde ale separării, ale divorțului, ale dezlipirii lor, a celor rămași, de carnea țării, de realitatea țării. Ei pretind că eu, cel plecat de 23 ani, nu mai știu ce se petrece cu țara. Eu pretind că, chiar dacă am plecat, nu am fost niciodată despărțit de ea: m-am gândit tot timpul la ea, am trăit-o, am scris-o în fiecare moment de trezie sau de somn... Ba ei, de acolo, din groapă, din latrină, din inima glodului nu-și dau seama pe ce lume-s, nici cum îi cheamă...

Așa zic eu. Dar voi fi avînd dreptate? Dreptatea se va decide atunci când se va ști: cine a luat-o aiurea, pe de lături – față de țară și de interesele ei: eu, care am plecat acum 23 ani?, ei, rămași locului, "pe arătură"?

Asemenea simțiminte bântuindu-mă, este firesc să repet: pentru mine nu mai există cale de întoarcere – fizică – în România. Pentru că între mine și ea (țara) s-au ivit, s-au dezvoltat, s-au statornicit altfel de relații, le-aș zice: direct-indirecte. Să le mai zic, și tot siluind limba: indirect-nemijlocite. Comunicarea dintre noi se face, de un sfert de viață (!) prin gând și prin scris. Rămâne de stabilit cine, ce a făcut și pe cine: Scrisul a făcut realitatea? Realitatea a făcut scrisul? Desigur, eu înclin spre întâia ipoteză.

Concluzie: cel care se înșeală cel mai puțin în chestiunea asta: eu.

Câteva ore mai târziu: am dormit, m-am trezit cu gândul să mă întorc aici, ca să pun la punct îndoiala. Am constatat că era pusă. Gata-îndoită.

Mă simt ceva mai ușurat. Ca după înmormântarea cuiva foarte apropiat: mamă, tată.

Duminică 19 martie 2000

Se înroșește ecranul din ce în ce mai frecvent și pe mai mare durată. Poimâne va avea cinci ani în cap – și-a făcut datoria.

M-am dezangajat sufletește din "scandalul Gabrielilor": să fie la ei, acolo. Până acum singurul român din România care a confirmat că

s-ar fi produs o mutaţie mentală a oamenilor este Mircea Stănescu. El o percepe "geografic" (între cei rămaşi în România şi el, venit cu o bursă la Paris), eu o simţeam în timp: "înainte de 84" şi după – la aceeaşi persoană. Sper că se înşeală şi el – dar şi eu, pentru ca adevărul să nu fie atât de negru.

Din semnalele care îmi parvin, Patapievici dă de mai multă vreme semne de uzură... Ceea ce se traduce prin erori de comportament, prin erori de scris (aici nu e acelaşi lucru). Printre ultimele – şi nu foarte grave (dar gravă la imaginea pe care o aveam despre Patapievici) este articolul său de acum vreo lună-două, în care relata prestaţia lui Sorin Mitu (la telefon), în timpul emisiunii despre manualul de la Sigma. Aşadar, el văzuse o autocritică umilă, încurcată a lui Mitu – or Stănescu spune că nu este adevărat, că nu fusese nici umilă, nici autocritică, ci un contraatac demn... Eu, care nu am văzut "proba" nu spun nimic – dar judecînd după involuţia lui Patapievici, nu exclud nici această judecată falsă a lui. De ce? Ei, de ce!: să fie căutat autocronismul lui, manifestat de multă vreme, ca unul născut la 22 decembrie 89, carevasăzică la vârsta de 32 ani (geamăn al celui "născut la 23 august 44") – şi despre care scrisesem încă în 1998, într-un text publicat în Cotidianul, apoi inclus în volumul Scrìsuri.

Luni 20 martie 2000

Mâine vine Echinoxiul.

Papa se pregăteşte de drum în Ţara Sfântă (începe cu Iordania). Are pe frunte două dungi roşietice – o fi căzut şi se va fi lovit. Nesfârşiţii băieţi deştepţi din Israel, pe locul unde va coborî din helicopter, au trasat cu vopsea zvastici şi acuzaţii de genul: "Papa hitlerist!" Ce i-aş mai da cu botul prin vopsea! Bănuiesc: Guvernul de la Tel Aviv se teme de o declaraţie a Papei în legătură cu statutul Ierusalimului. însă Bătrânul Sfânt (încă) în Viaţă nu are să rostească nimic din ce ar putea aprinde focul în Palestina.

Frig. Termometrul de pe balcon zice: 2°. Nici la Bucureşti nu-i mai breaz: 4°. în schimb, la Stockholm s-au înregistrat 11°! Păi dacă s-a schimbat osia lumii – maică...

Marţi 21 martie 2000

Şi azi, de Echinox, frig la Paris: tot 2°. Nu dorm bine. Ştiu de ce.

Bietul Moş Woytila: pe aeroportul din Amman a coborît scara treaptă cu treaptă ca pe o Golgotă inversă. Ce Dumnezeu: au găsit soluţia sărutării pământului, fără ca el să se aplece (pământ într-un vas, întins la îndebuze) şi nu au prevăzut un escalator, un elevator?

Ceremonia de primire a durat o veşnicie: numai imnul Iordaniei a ţinut peste cinci minute! Dar defilarea Gărzii? Dar prezentarea personalităţilor?

Instaurarea statului Israel a alungat din Palestina nu doar populaţia musulmană, ci şi creştină. Este vorba de localnici: evrei, palestinieni creştinaţi pe loc – nu de cei veniţi din Europa – care păzesc Locurile Sfinte, devenite în ultimele decenii mai degrabă muzee şi obiective turistice decât locuri de cult şi de pelerinaj. Iar acum vreo lună a fost miniscandalul din Nazaret, în legătură cu autorizarea construirii unei moschei drept în faţa Bisericii Bunavestire.

Deh, fiecare stat cu manevrele de diversiune ale sale: îi aţâţă pe minoritari să se sfâşie, pentru ca stăpânul să aibă pace (sub măslini).

O să vedem ce are să se întâmple duminică, la Zidul Plângerii.

Mi-a scris Laszlo, iritat că am pretins: "zaruri măsluite" este greşit spus, "măsluit" referindu-se numai la cărţi (pornind de la rădăcina maslo, ulei, mir – cu care pătau cărţile de joc trişorii, ca să le recunoas-că privindu-le dosul). El îmi argumentează cu exemple din dicţionare – şi mai ales cu I.D.Sîrbu. Bine, soro: spune şi "zaruri măsluite"...

Miercuri 22 martie 2000

Azi va trece pe la noi Mariana Sipoş – întoarsă din Spania, în drum spre România.

Nu m-am odihnit astă noapte. Aseară m-am uitat la televizor: etapa Tel Aviv. Azi va fi Betleem.

La noi, în aria de evanghelizare prin greceşte, se alterna B cu V, dînd: Vicleim, Viflaim, Betleem fiind o formă modernă. M-am uitat în Noul Testament tradus în franceză de André Chouraki: localitatea, în ebraică, sună: Beit-Lehem. Iar fiindcă sunt aici: 'Amora (Gomora – cea dragă lui C.T. Popescu, în pagina întâia din Adevărul din iunie 1995, unde mă prezenta drept lingător al Ceauşescului); Baalzevoul (Belzebut), Bar Aba (Barabas, cel răstignit lângă Hristos), Bar Talmai (Bartolomeu), Bavel (Babilon, Vavilon), Beit-Hasda (Betesda), Elişeva (Elisaveta), Eliah (Ilie), Gat Şemani (Ghetsimani), Golgolta (Golgota), Hevel (Abel), Kefar-Nahum (Capernaum), Magdalit (de Magdala), Naşeret (Nazaret), Sedom (Sodoma), Şelomit (Salomeea, Salomia), Şelomo (Solomon, Şlom, Şloim), Şuşana (Suzana), Şor (Tyr), Yarden (Iordan), Iehuda - Iehudi (Iuda – Iudeu), Ieşua (Isus), Iohanan (Ioan), Irmeiah (Eremia, Ieremia), Ys-Hak (Isac, Işac, Iţac, Iţic), Noah (Noe)...

Nu am înşirat echivalenţele pentru eventualii cititori ai Jurnalului meu, care, de la Revoluţiune, cunosc nu doar Biblia pe de rost, dar

şi ebraica (păi ce-au păzit teologuriştii?), ci aşa, pentru mine, să mi le reamintesc, le-am pomenit şi în primele trei volume...

În convorbirea cu Mariana Sipoş din Luceafărul (6 şi 7/2000) Solacolu se arată a fi, nu doar dezamăgit de connaţionalnici, dar de-a dreptul lovit (nici în momentul discuţiei nu părea a-şi fi venit în fire). Apare şi în titlu: "Am simţit o reacţie de respingere tocmai din partea acestor elite".

Rezumînd: Solacolu s-a dus în România, oferindu-se, oferindu-şi serviciile: ştiinţă, experienţă, onestitate etc. Iar "elitele" l-au respins. I-au dat de înţeles, i-au spus direct – că nu au nevoie de el şi de capacităţile lui de a face ceva util; ei (ele, elitele – şi nu doar ele) aveau/au nevoie nu de... capacităţi (păi, dacă vrem noi să ştim, ei au capacităţi din acelea mult mai din belşug şi mult mai capace decât nişte fugiţi (iată cum a prins rădăcini termenul securist!). Dacă Solacolu – şi alţi veniţi (sic!) le-ar fi oferit nişte mii de dolari – deşi n-ar fi stricat nici câteva milioane – atunci am mai fi stat de vorbă. Altfel, ce să discutăm?

Lui Solacolu, ca exilat şi ca activ în exil, ţărişoara îi stătuse tot timpul la inimă. Pentru ea îşi oferise – în lipsa miilor de dolari – capacităţile. Românilor din România li se fâlfâie de România, îi doare-n cur de ea – de ce?; păi, ce: pe ea (pe România, carevasăzică) o doare-n cur de sine: Ionică ori Mircică ori Ilenuţa?

Şi are dreptate Solacolu să se "delimiteze"de mine de la început, zicînd că nu ştie ce gândesc eu în chestia decoraţiilor, în a ne-ducerii în România...

Fiindcă eu nu mi-am oferit "capacităţile" – o chestie virtuală – ci realele cărţi, spre editare. Iar consângenii nu m-au "respins" ca pe Solacolu (şi pe atâţia alţii, numai eu cunosc o duzină de specialişti în exact ce are nevoie România: şosele, poduri, spitale, asistenţă medicală etc...), ci mi-au distrus cărţile – fie direct, prin trimitere la topit, fie le-au ucis prin nedistribuire, fie, în fine, prin embargoul instituit în jurul meu (urmare a "contestării" dragei de Monicuţa).

Mai departe: eu nu le-am cerut serviciul... de a binevoi să accepte oferta mea de a-i ajuta ca pe nişte orbi să treacă strada – ca Solacolu. Eu m-am folosit de un drept al meu, atât "general", de a publica în limba mea, în ţara mea, cât şi "special": acela de a nu fi stat ascuns prin tufişuri ori borţi când bătea vântul comunismului – nici în ţărişoară, nici în... Fugaria...

Vineri 24 martie 2000

Nici nu mi-am dat seama că a trecut atâta timp fără să notez. Deci: miercuri a fost la noi Mariana Sipoş (va re-veni azi), ieri am fost

prins de “noul text” pe care am de gând să-l propun lui Mihai Creangă. Chiar când era M.S. aici, a telefonat şi a început să o ia pe ocolite... L-am rugat să rezume: nu-mi publică “Solidaritate în complicitate”. Asta era. Sincer: mă aşteptam. O dată, fiindcă el nu mă poftise să mai “trimit ceva”— dar eu trimisesem; a doua: acel ceva era “cam tare” – o fi el stăpân pe Aldine, dar mai există pe lume şi un Băcanu, Inventatorul Cătinei la Români. (vezi volumul Scrìsuri)

După telefon, M.S. a sugerat să..."trimit altceva", o chestie mai scurtă şi mai neviolentă. în graba mare am răspuns că n-are decât să publice Programul din 21 martie 95, că tot se fac 5 ani de-atunci! După plecarea ei, am căutat prin “arhiva” ordinatorului, am găsit Programul, l-am scos, l-am transpus – iar ieri am încercat să-l comentez. Nu-mi fac iluzii că va publica rezultatul, însă eu îl reproduc aici – ca probă că am lucrat, doam' 'ţătoare, nu m-am jucat...

După un cincinal...

Paris 21 martie 2000

Exact în urmă cu cinci ani începeam un text astfel:

“Deşi monarhist, azi, la Echinoxul de Primăvară a anului 1995, mă declar candidat (la candidatură), în vederea alegerilor prezidenţiale din 1996.

P R O G R A M U L...”

Acum cinci ani (în 21 martie 1995) îmi declaram candidatura şi prezentam Programul – acesta:

1. Dacă voi fi ales, voi fi preşedinte al tuturor Românilor, nu doar al celor ce m-au vrut – şi m-au votat;

2. Voi fi preşedinte al României, stat democratic de tip european-occidental în care apartenenţa la o etnie, la o rasă, la o religie, la o confesie nu va constitui motiv de discriminare; libertatea de opinie, de expresie, de cult, de organizare va fi garantată pentru toţi cetăţenii în mod egal, neexistînd “etnie favorizată”, nici “religie preeminentă” – dacă nu va exista"partid unic"...;

Nu am apucat să deschid gura, că mi s-a şi dat peste ea. Naiv, crezusem că primele atacuri vor veni dinspre comunisto-securişti – cu care mă încontrasem începînd din 1940 (sânt basarabean, atunci tata a fost arestat şi deportat în Siberia). Ei, bine, focul a fost deschis cu o

promptitudine demnă de o cauză mult mai bună de către Cel mai iubit dintre țărăneni: C. Coposu!

Am reluat, cu creionul în mână, Programul, pentru a găsi motivul mâniei celui care nu dovedise aceeași grabă în a pune mâna pe putere, în primele zile de după Lovitura de Stat din decembrie 1989, când, în panică, securiștii prinseseră a guița prin megafonul lor, Buzura: «Fără violență!» Ce Dumnezeu îl va fi deranjat pe Coposu la Programul meu (cel din 1995, fiindcă despre cel din februarie-martie 1977, în legătură cu drepturile omului, îi cunoșteam opinia: identică până la confuzie celei a lui Noica, a lui Stăniloaie, a lui Țuțea, a lui Ernest Bernea – exprimate cu același prilej...)?

— să fi fost ultragiat că "altul" prezentase un program, iar delfinul său, Emil Constantinescu nu știa ce-i acela și cu ce se mănâncă?;

— să se fi simțit concurat în promonarhist, calitate constituind monopolul său?;

Mistere ale țărănismului de tustrele sexele...

3. Voi fi președinte al României, țară în care justiția va fi independentă, ne-supusă presiunilor, influențelor, "sugestiilor" – de oriunde ar veni: de la Preșe-dinție, de la Guvern, de la Ministerul de Interne, dinspre asociații, grupuri, lobby-uri; magistrații vor avea de dat seamă: în fața legilor (pe care le aplică, dar li se aplică), în fața Consiliului Constituțional (ce va veghea și asupra Corpului Didactic, a Corpului Medical, a Corpului Jurnaliștilor, a Departamentului Cultelor – deasemeni în domeniile unde funcționează un cod deontologic) și în primul rând în fața conștiinței fiecăruia. Poliția, Jandarmeria, Serviciul Secret, Vama, Frontiera și Pompierii vor fi edificate după criterii noi, ale unui stat european ce intră în al treilea mileniu; supuse ierarhic Ministerului de Interne, vor fi constant controlate de Parlament și de presă;

Al doilea "opozant" al candidaturii mele s-a arătat a fi, un fel de liberal, Rusu – mai bine s-ar fi opus lui Ceaușescu, pe când era viu și atotstricător de țară și de oameni (băgare de seamă valabilă și pentru Coposu, nici lui nu i se auzise glasul de Cuscru al Nației, când Tată era Cârmaciul Păunescului).

Am dedus din declarația acestor doi stâlpi ai opoziției-democratice că ea, democratica-opozițiune se opunea candidaturii mele, pentru sfântul motiv că... nu aveam nici o șansă!

«De unde știe Rusu că nu am nici o șansă? – de la Dinu Zamfirescu? Dar Coposu?», m-am întrebat. Omul-dracului fiind, mi-am răspuns:

«A-ha! Această competiție, în România, funcționează după aceleași criterii ca și angajările la Europa liberă: au șanse, nu candidații care se opuseseră cu adevărat – și pe față – comunismului ceaușist (din 1965 până în 1989: un sfert de veac), ci bipezii care traversaseră istoria în patru labe, târîș, mai lăudînd pre încălăritorul, mai scriind o micuță notiță informaticuțică, mai de-a dreptul turnînd – că n-o fi foc... Deci: Așa cum, la Europa liberă erau acceptați, nu cei care "făcuseră scandal", întâi în România, apoi în exil, denunțînd Totalitarismul comunist – ca Virgil Tănase, ca Țepeneag, ca mine – ci băieți și fete cuminți acolo, în România, și care, aici, în Occident deveneau fulgerător și anticomuniști și dătători de lecții de curaj abia după ce primeau întâiul salar de la americani – ca Gelu Ionescu, Hurezean, fiul Blandienei și al Măgureanului, N.C. Munteanu, Raluca Petrulian, ca Ileana Giurchescu, Iorgulescu – ginta masculină dînd din pix și din coate întru slava Fundației Buzura, a Pleșului, deci pusă în serviciul caramanității lui Roman – cum ar veni: militanți ai Exteriorului Internelor... Așa cu "criteriile" alegerilor prezidențiale: cum să aibă vreo șansă careva care, după 1964, la ieșirea din închisoare, nu încheiase Pactul cu Securitatea, nu fusese agățat, deci neutralizat – ci, ca să zicem așa, din contra: activ; continuase cu alte mijloace (de multă vreme folosite de vecinii noștri polonezi, bulgari, unguri, cehi, ruși) opoziția, pe față?; ce șansă putea avea un ins care nu se bucura de încrederea nețărmurită a Organității Bobor'lui 'Ncitor?

4. Voi fi președinte al României, țară ce va continua, va re-stabili, va stabili cu toate statele doritoare legături bazate pe egalitate, reciprocitate; România va adera și va respecta convențiile regionale și internaționale ce urmăresc menținerea ori restabilirea păcii, întăresc legăturile culturale, turistice, de învățământ, științifice, tehnologice, comerciale, sportive, etc.

Cu ajutorul activ și reparator al Germaniei (parte contractantă în pactul Hitler–Stalin de la 23 august 1939), al Marii Britanii, al Statelor Unite ale Americii și al Franței, vom restabili România în granițele ei naturale, cele din 1938.

Vom cere Rusiei restituirea imediată, integrală a valorilor naționale "depozitate" în timpul Primului Război Mondial; vom cere restituirea integrală a valorilor naționale luate ca "pradă de război" după 23 august 1944; vom cere despăgubiri materiale pentru imensele daune pricinuite României "aliate", prin distrugeri sistematice, prin jaf organizat, prin furt "spontan"; prin stoarcerea de vlagă a țării, mult timp după achitarea datoriilor de război (Sovromurile).

Vom pretinde de la statul rus (nu ne interesează actuala lui subîmpărțire) scuze publice pentru nemărginitele, neînchipuitele

suferințe pricinuite cetățenilor români – umiliți, jefuiți, maltratați, violați, uciși (în timpul "alianței" de după 23 august 1944); luați prizonieri-de-război după 23 august '44 și deportați – Basarabenii și Bucovinenii din Armata Română fiind lichidați prin foame și prin sete în lagăre speciale, de "trădători ai Patriei Sovietice"!; civili arestați arbitrar ("ca să fie la număr") și transportați în Rusia; localnici din teritoriile recent ocupate executați pe loc, în grupuri mari, pentru colaborare cu inamicul (inamicului: Românul); sute de mii (cu femei, copii, bolnavi, bătrâni deportați în mai multe valuri și lichidați prin muncă de sclavi, prin foame, prin frig, în Arhipelagul Gulag; uciși (în Basarabia) prin foametea planificată, "realizată" între 1945-47; cetățeni români de etnie germană – civili și minori – deportați în Rusia și tratați ca prizonieri de război.

Vom cere Rusiei să ne furnizeze toate documentele privitoare la tragedia din 1812 și la martiriul Moldovenilor din stânga Prutului căzuți sub cizma fratelui creștin ortodox; vom cere să ni se livreze toate documentele privitoare la "Republica Autonomă Moldovenească" (din 1924), la subversiunea anti-românească – din Rusia, dar și din România – avînd scop: re-ocuparea Basarabiei; deasemeni, documentele referitoare la invadarea Basarabiei a Bucovinei de Nord și a Herței, după diktatul de la 26 iunie 1940. Vom cere și vom da publicității aceste documente cu faptele, cu numele "cetățenilor conștienți" vinovați de denunțuri; ale enkavediștilor, ale kaghebiștilor, ale activiștilor de partid culpabili de persecuții, de umilințe, de acte de barbarie, de execuții ale Basarabenilor și Bucovinenilor ocupați de Ruși.

A existat un Auschwitz – dar și un Nürnberg (și bine că existat); a fost un Arhipelag Gulag – în toate țările "liberate" de Ruși – drept este să fie și un Nürnberg II;

Să-l fi speriat pe C. Coposu – ca pe tot Ardeleanul curajos și patriot – ostilitatea (resentimentul, ar fi spus – a și spus – o poetă creierală, și dânsa o adâncă ardeleancă) exprimată în Program, împotriva Rușilor? Ei, dacă s-ar fi manifestat împotriva Ungurilor... Așa ar fi fost, vai, normal – dacă C. Coposu ar fi cunoscut Programul meu. Și el era român, deci nu avea nevoie să se ostenească a citi un text pentru a-și exprima o opinie fermă despre el.

Nu citise nici măcar ultimul paragraf – cum obișnuiesc a face, înainte de a citi pe indelete, oamenii de meserie, ca el însuși. Ar fi aflat că:

Eu însă nu lupt ca să ajung președinte al României (sânt, de mulți ani, scriitor de cărți).

Desigur, nu pentru C. Coposu scrisesem Programul, deşi...

Deşi: el era – până una-alta – tatăl spiritual al lui Constantinescu. Cum Puiul său şi al Măgureanului tot n-avea program, speram să “ciupească” din al meu – ce, nu era bun? în ciuda unor anvoleuri utopice – dar ce este un program electoral decât o utopie? – era un adevărat program prezidenţial şi nu unul nici măcar guvernamental, ci primărial (de la: primar), promiţind atâtea podeţe şi atâţia kilometri de drum pietruit ca promisiunile făcute până atunci?

5. Voi fi preşedinte al României, ţară ce-şi va edifica economia peprincipiul proprietăţii şi al iniţiativei individuale. Statul va deţine şi va controla ramurile, fie neprofitabile: căile ferate, sistemul de canale navigabile, apoi Opera, Teatrul Naţional, Filarmonia, Casa Cărţii, (cultura şi arta nefiind rentabile, Statul va fi onorat să le subvenţioneze), fie ţinînd de domeniul Apărării.

Dacă restituirea către proprietari ori urmaşi a uzinelor, atelierelor, localurilor comerciale şi locuinţelor – după cincizeci de ani de distrugeri şi de modificări – se va face prin hotărîre judecătorească – restituirea imediată şi fără condiţii a pământului este o datorie:

Mai întâi, morală: pentru câte şi pentru cât au suferit ţăranii români de la comunişti, tocmai, din pricina pământului, supravieţuitorii şi urmaşii lor au deplinul drept să şi-l redobândească; dacă aşa li se năzare, n-au decât să steie într-o rână, tolăniţi pe hectarele, pogoanele, iugărele (pentru care au vărsat lacrimi şi sânge) un an, doi... – dar nu-i va lăsa inima să ţină sfântul pământ în pârloagă... Desigur, “economia generală” va avea de suferit (nu mai mult decât pe timpul colhozului), dar ţărănimea, câtă a mai rămas după masacrarea cu metodă şi dezînvăţarea de a mai lucra va căpăta în al doisprezecelea ceas o neînsemnată compensaţie; o uşure compasiune.

Vâna ţărănistă a lui C. Coposu nu s-a trezit nici la citirea cuvintelor de mai sus...

Am uitat că şi-creştinul Senior nu citise – şi pe el îl durea capul. Şi chiar de ar fi citit – ce s-ar fi petrecut? C. Coposu nu reprezenta ţărănimea română – care supravieţuia sub perifraze: “locuitor al mediului rural”, “lucrător în domeniul agriculturii” (astfel explicîndu-se arpagicultura Mamei candidatului Constantinescu), pentru el “ţărănist” nu avea nici o semnificaţie.

Dealtfel, C. Coposu nu mai avea nici idei, nici convingeri. De multă vreme (eu aflasem în martie 1977) executa, resemnat, ce i se comanda. Astfel sărea în ochi “nehotărîrea” sa de a cuceri puterea care i se cuvenea, în schimb hotărîrea cu care deschisese porţile partidului,

nu doar național și țărănist, dar și creștin! – *activiștilor, milițienilor*, securiștilor – ce să mai vorbim de turnătorii cunoscuți.

Drept care nu avea de ce să-l intereseze ce propuneam, în continuarea punctului 5 din Program:

În România vor fi bineveniți, vor fi invitați ne-români: industriași, investitori, specialiști, oameni de afaceri: să construiască la noi, să vândă, să producă; noi să învățăm de la ei să construim, să producem, să vindem, în stricta respectare a legilor interne, internaționale.

În România vor fi incurajați, consiliați, ajutați cu împrumuturi cei ce vor iniția mici și mijlocii intreprinderi – idealul omului, într-o societate umană civilizată fiind, nu industrializarea; ci bunăstarea;

6. Voi fi preşedinte al României, țară ce are imperativă nevoie de un alt sistem de învățământ, actualul fiind, nu doar ineficient, dar adânc nociv. Cauza primă: înșiși educatorii: din 1948 s-au (ori au fost) compromiși, demisionînd de la menirea lor, aceea de a-i învăța pe copii binele, frumosul, adevărul. Va fi necesară creșterea altei generații de învățători, de profesori: copiii, adolescenții, tinerii nu mai pot (și nu mai vor) să învețe binele de la învățători răi; să învețe adevărul de la profesori mincinoși, frumosul de la "maeștri" cu suflete urâte și sfaturi schiloditoare (dar părinții, primii învățători strâmbi, strâmbători ai propriilor copii?).

Ce se va fi zburlit dăscălimea fesenizată citind astfel de "înjurături" la adresa breslei. Dar mai cu seamă părinții-de-copii, cei care făcuseră *toate compromisurile posibile, pentru a asigura* odraslelor un viitor.

Școala – de toate gradele – va constitui prioritate națională: pentru a accede la stadiul de popor, comunitatea românească va trebui să înceapă prin a învăța să se șteargă la nas (cu osebire la gură); să învețe să spună Bună-ziua; să învețe să-l privească în ochi pe cel căruia (ori care) îi vorbește. Abia după aceea să treacă la învățarea istoriei – nu cea idealizată, alcătuită din doar bătălii câștigate și mănăstiri înălțate; nici "istoria luptei de clasă". Istoria adevărată a comunității noastre nu este nici mai glorioasă decât a vecinilor, dar nici de-rușine. Așa cum (și câtă) este, cum și cât va trebui neîntârziat scrisă – este a noastră, ca mama pe care n-o putem schimba, oricât de mașteră ar fi. Se cuvine să ne asumăm trecutul comunității noastre așa cum a fost, nu cum ne-ar place să fi fost - cu pagini de glorie, de demnitate, de afirmare a libertății – ca și cu cele unde sunt înscrise greșelile; erorile,

chiar crimele comise de statul român – fiindcă şi acestea fac parte din moştenire.

Îmi amintesc – cu drag – de un text al textilistului Alex. Ştefănescu, publicat în România liberă prin august 1998, în care, cu demnitatea dovedită pe când lustruia gumarii tovarăşei Costache de la Casa Scînteii, se arăta revoltat de cei care pledau pentru asumarea vinovăţiilor naţiunii noastre, explicînd că el... nu era născut pe timpul deportării evreilor şi ţiganilor în Transnistria...

Argument cum nu se poate mai valabil. Atât că prostia-porcăria a apărut la scurt timp după ce individul... devenise (peste noapte!) ţărănist. Să fie doar o coincidenţă?

Alături de Educaţie, în mănunchiul de priorităţi naţionale, se vor mai afla: Sănătatea şi Ocrotirile Sociale – vizînd:

— restaurarea familiei, nucleu al naţiunii;

— restabilirea interesului – şi al respectului – pentru copil şi pentru protejarea lui;

— reconstituirea respectului faţă de femeie şi pentru protejarea ei, în toate ipostazele;

— reabilitarea respectului datorat bolnavilor, handicapaţilor, persoanelor în vârstă – şi protejarea lor.

Voi sugera elaborarea şi legiferarea unui Cod al Familiei; voi veghea la promulgarea unor legi ce vor proteja copilul, femeia, bătrânul, handicapatul – şi vor pedepsi cu dreaptă severitate maltratarea, violentarea, violarea, abandonarea, exploatarea (femeii, a copilului). Voi veghea la reorganizarea, la crearea de noi aşezăminte *pentru copiii orfani ori abandonaţi; pentru mame celibatare; pentru* femei maltratate; pentru cele rămase fără venituri şi fără adăpost; pentru femeile ce vor dori să abandoneze prostituţia.

Aici care categorie socio-profesională voi fi ofensat, ultragiat? Pentru că prin pasajul următor tot cititorul înţelege cine e vizat(ă):

Voi veghea neadormit şi voi urmări pas cu pas re-umanizarea Bisericii Ortodoxe Române ce va trebui să se ocupe de ceea ce a refuzat în aceşti patruzeci de an: de orfelinate, de azile, de spitale, de cămine ale săracilor şi ale femeilor bătute, abandonate ori liberate din închisoare – în sfârşit, păstorii vor fi alături de turmă (şi de Dumnezeu), nu "în rugăciune"... la cizma lupului cu epoleţi albaştri;

Acum îmi dau seama că nu am insistat suficient asupra demisiei Bisericii Ortodoxe Române...

7. Voi fi preşedinte al României, ţară ce a cunoscut în ultima jumătate de secol uriaşe distrugeri ale solului, ale apei, ale pădurii – ceea ce alcătuia unicitatea (şi dulceaţa) peisajului carpato-danubian. în vederea opririi degradării – în prima fază; în a doua, de favorizare a ameliorării, a "reparării" solului, apelor, vegetaţiei (deci: a aerului), voi veghea ca întâia Mare Lucrare din planul decenal de Amenajare a Teritoriului (la a cărui realizare se vor succeda ceilalţi şefi ai Statului Român) să fie: distrugerea digurilor de incintă ordonate de comunişti şi săvârşite cu lacrimile, sudoarea, sângelui deţinuţilor anticomunişti în Delta şi Bălţile Dunării, pentru a le reda rolul şi rostul lor normale; pornirea unui studiu amănunţit al întregei ţări pentru ca, în deplină cunoştinţă de cauză, să demareze Marile Lucrări: sistematizarea apelor, reglementarea ariilor construibile, ridicarea de diguri de protecţie, amenajarea bazinelor de retenţie; desemnarea ariilor cultivabile (ne-inundabile), precum şi a celor împăduribile; tratarea solului prin neutralizanţi chimici şi prin lucrări de consolidare, drenare şi plantare a alunecărilor de teren; construirea (refacerea) căilor de comunicaţie şi a lucrărilor de artă (şosele, căi ferate, canale navigabile, poduri, tunele), în deplină armonie funcţională.

Marile Lucrări de Amenajare a Teritoriului vor dura multă vreme şi vor costa mulţi bani. însă pe termen scurt – un deceniu – vor da de lucru multora dintre cei ce, azi, nu au; iar pe termen lung... Vom lăsa urmaşilor, nu piramide-în-noroi (ca "realizările" de ieri), ci un loc în care să fie plăcut de trăit; pe care tinerii să nu-l părăsească fără a se mai uita îndărăt şi să pornească în pribegie ("oriunde, numai acasă nu..."). Le vom lăsa, nu doar un semn material al patriei lor, ci altă stare de spirit. Una europeană;

8. Voi fi preşedinte al României, ţară al cărei guvern va fi alcătuit din oameni oneşti – chiar dacă nu atât de competenţi precum comuniştii ce şi-au dovedit, vreme de jumătate de secol, înalta competenţă în a distruge o ţară: economia, cultura, identitatea. Cel (încă) incompetent, dar cinstit, o va câştiga; cel fasonat de activismul comunist: necinstit va rămâne până la moarte, pe deasupra de nevindecat incompetent, ca un "cadru" ce se află.

Voi veghea ca, începînd cu guvernul, să existe o dreaptă participare a femeii: la Sănătate, la Ocrotiri Sociale, la Educaţie, la Externe, la Justiţie, la Cultură... Femeia va intra în Consiliul Constituţional, precum şi în organismele de supraveghere a respectării normelor deontologice: Invăţământ, Medicină, Presă, etc...

9. Voi fi preşedinte al României, ţară ce-şi va asuma trecutul; ce va recunoaşte public încălcările de teritorii străine; va recunoaşte şi va

exprima public regrete pentru persecuţiile şi pentru tentativele de lichidare a două comunităţi: Evreii şi Ţiganii; va mărturisi şi va regreta că, după 23 august 44, a consimţit ca cetăţeni români de etnie germană să fie consideraţi (de către "aliaţi") prizonieri de război şi deportaţi în Rusia; va recunoaşte şi va regreta public deportarea "titoiştilor" din Banat în Bărăgan; în fine, România, stat constituit va recunoaşte vina grea, de neşters, faţă de cetăţenii români refugiaţi din Basarabia, Bucovina şi din Ţinutul Herţei: la 12 septembrie 1944 delegaţia română la Moscova (alcătuită, preponderent, din democraţi, nu doar din comunişti) a acceptat fără crâcnire ca aceştia să fie consideraţi "cetăţeni sovietici" şi şi-a pus la dispoziţia ocupanţilor întregul aparat administrativ şi poliţienesc: Românii (nu Ruşii) i-au hăituit, i-au vânat, i-au vândut - pe, totuşi, români; Românii i-au internat în "Centre de repatriere" organizate în fiecare capitală de judeţ; ei au asigurat serviciul de pază, de cercetare - în fine, de escortare a refugiaţilor români şi cetăţeni români până la proaspăta graniţă cu URSS (pe Prut), în vederea "repatrierii în Siberia".

Aici "eroarea" candidatului de mine a devenit catastrofală:

— cum să admiţi tu, analfabet în materie de istorie, că doar în secolul al douăzecilea, Armata Română a fost obligată de guvernanţi să încalce teritorii străine; în 1913 a intrat în Bulgaria; în 1919 a intrat în Ungaria: în 1941, trecînd Nistrul, a intrat în URSS; în 1944 în sens invers în Ungaria, în Cehoslovacia?;

— cum să admiţi tu, analfabet în istorie - şi în cele Zece Porunci - că noi, cei mai omenoşi dintre Thraci i-am trimis la moarte pe evrei şi pe ţigani (chiar dacă numitul Alex. Ştefănescu nu era născut, atunci - săracul, nici până azi nu a izbutit...); că, atâta timp cât eram aliaţi cu Germania, nu ne-am atins de militarii nemţi, dar imediat după 23 august 44, românii noştri, civili, au masacrat germani care depuseseră armele şi se predaseră.

Apoi: cum îndrăzneam eu să afirm că noi, refugiaţii din Basarabia şi din Bucovina de Nord fusesem vânaţi de români, arestaţi de români, internaţi de români în lagăre de "repatriere în Siberia", păziţi de români, conduşi până la Ungheni, de români? Ei bine, îndrăznesc să repet un adevăr care doare.

Să doară: şi pe noi, refugiaţii, ne-a durut vânzarea de frate.

Un popor se face pe sine prin memorie, nu prin "sabotarea istoriei"; nu poate fi popor acea comunitate (geografică, istorică, lingvistică) ce nu-şi asumă şi faptele rele, condamnabile ale înaintaşilor.

Un popor se face pe sine şi prin dreapta, severa judecare a vinovaţilor de trădare de ţară; a vinovaţilor de dezastrul ţării; a

vinovaților de a fi acționat în interesul (și numai) al Rusiei; a vinovaților de a fi persecutat, umilit, jefuit, șantajat și obligat la delațiune; a vinovaților de rele tratamente, de torturare și de ucidere a unor semeni – în această ultimă categorie intră, nu doar milițienii, gardienii de închisoare, securiștii – ci și grănicerii (și nu doar ofițerii, ci și ostașii în termen care au ucis "din ordin": ce li s-ar fi întâmplat dacă refuzau să tragă?, ar fi fost împușcați ei...?)

"Reconciliere națională"? Cine cu cine să se reconcilieze?: victima cu călăul? "Iertare creștinească"? Cine pe cine să ierte: nu cumva tot ei pe noi? "Compromis în interesul țării"? – interesul țării nu se află în mâna care a lovit patru decenii la rând – și va lovi atâta timp cât victima va colabora cu torționarul; "interesul" (compromisului) este numai și numai al bandei de tâlhari ce a pus stăpânire pe România cu ajutorul neprecupețit (și dezinteresat!) al Armatei Roșii. "Fără violență!": slogan tipic securist (ei se temeau de dreapta răzbunare a celor mereu violentați) – de ce nu de-a drept caragialescul: "Pupat Piața Endependenți"?

Totdeauna, oriunde vinovații au cerut "concordie", "armonie", "frățietate"– s-o fi cerut înainte de decembrie 89! Vinovații de la noi sunt siguri: victimele noastre, românești n-au să aibă curajul de a-i arăta pe călăi; vinovații de la noi sunt convinși (își cunosc bine victimele): cei ce au suferit le vor da, de frică!, iertare (creștinească...). Dacă până și unii "directori de conștiință" declară fără să clipească:"Toți am colaborat – mai mult sau mai puțin"; și: "Am făcut pactul diabolic (sic!) – ca să obțin pașaport cu mai multe intrări-ieșiri"– în fine: "Dacă toți am fost vinovați, rezultă că toți sântem... nevinovați..." – ceea ce ar însemna că în categoria "inocenților" intră, nu doar "bieții martori" (colonei și generali de Securitate), dar și Groza și Dej și Pauker și Pătrășcanu și Ceaușescu și Teohari Georgescu și Drăghici și Nikolsky și Enoiu și Pleșiță și Stănculescu și Voican și Măgureanu și Roman și Chiuzbaian și Drăgan și Iliescu și...

Cei ce acceptă "reconcilierea" comit, nu doar o eroare, ci un păcat: nici Isus, în ciuda recomandărilor de a oferi și celălalt obraz, nu i-a "iertat" pe negutătorii ce prefăcuseră Templul într-o Cîntare a României... Iertîndu-i; trecînd-peste; oameni-fiind-cu-toții – îi absolvim, ba le acordăm certificate de onorabilitate, chiar diplome-de-respectabilitate și astfel îi sigurăm că nu vor primi răsplată după faptă – ba îi încurajăm ca, la proxima ocazie, să facă ce-au mai făcut (ba chiar mai mult); iertîndu-i pe vinovați, pierdem ultimul strop de credibilitate, de încredere pe care-l mai încearcă tineretul în noi (să nu uităm: în aceste decenii primii învățători-mincinoși au fost părinții; întâia școală-deformatoare a fost familia): înseamnă că ceea ce au văzut, au trăit ei, tinerii în decembrie 89 – dar și în 13-15 iunie 90 – nu

au fost nefericite, tragice accidente, ci constante: aşa trebuia să se întâmple – şi nu altfel. Au dreptate să se întrebe tinerii: Acesta să fie binele?, adevărul?, aceasta justiţia imanentă? înseamnă că a face rău nu este rău (dacă cel rău nu a fost pedepsit pentru fapta rea, nici măcar arătat cu degetul, numit, numite faptele rele). Aşadar tinerii vor sfârşi prin a crede că a fi cinstit este semn indubitabil de lipsă de inteligenţă; că a face bine este... rău (inversul fiind... bun), că cinstitul şi bunul rămân mereu păgubaşi; etern păguboşi...

Ca preşedinte al României voi veghea ca memoria – integrală – a naţiunii româneşti să fie întreţinută, cultivată, încurajată; ca "uitarea", mană cerească pentru ticăloşi să fie considerată defect, anomalie, deficienţă.

Ca preşedinte al României voi veghea ca vinovaţii să fie judecaţi: indiferent de sentinţă, procesul, acoperit de presă, propus, impus ca temă în şcoli va avea o acţiune purificatoare şi educatoare. Distrugerea secretului (aliatul călăilor) prin facerea publică a numelor, a amănuntelor biografice: locul naşterii, familia (care a profitat din plin, înainte, de toate supra-drepturile materiale şi nu doar, fără a strâmba din nas, aflînd ce face securistul, activistul "la el, la servici"– acum să suporte oprobriul public); în fine: prin facerea publică a faptelor-înscris: intelectualii ce "şi -au salvat cultura" să şi-o (re) vadă; (re)tipărită; (re)difuzată: "antologia ruşinii – pe cheltuiala autorului, fireşte...

Voi veghea, deci, împotriva uitării; întru memorie.

O comunitate fără trecut nu are viitor – deci nu merită să devină popor;

Cu asta mi-am ridicat în cap o bună parte dintre simpatizanţi: cum adică, îşi vor fi zis ei, eu îţi dau votul, pentru ca tu să mă bagi la puşcărie?

Dar nu aceasta este cauza apariţiei, în Adevărul, din iulie 1995 a unor procese verbale de anchetă şi a concluziei inginerului Popescu intitulată "Gomora". Sau mă înşel eu, în continuare, îmaginîndu-mi că, dacă Adevărul era Scînteia, Popescu nu putea fi ţărănist? Nu, el nu era ţărănist – ci cam viceversa, cum ar spune un ardelean (ţărănist).

10. Fiind preşedinte al tuturor Românilor, voi face apel la toţi Românii, oriunde s-ar afla în lume; la exilaţi, la emigraţi, la repatriaţii germani, evrei, italieni, elveţieni, greci, turci; francezi, belgieni, britanici, unguri, cehi, sârbi...; îi voi invita pe Armenii şi pe Evreii obligaţi să plece de la noi, în căutare de alt pământ de exil – să re-vină; întâi în vizită, apoi... definitiv: ei şi descendenţii lor ştiu mult mai multe decât noi despre muncă, despre comerţ, despre agricultură -

despre Bunăziua: să ne (re)învețe. îi voi pofti pe miile de intelectuali, mai ales profesori, să se întoarcă; să ne învețe: nu știm nimic, iar ce știm am reținut strâmb. De toți avem nevoie, toți avem nevoie unul de altul: sântem lipsiți de tot și de toate;

11. *)

---

*) Acest punct din program va fi comunicat în prima zi din cel de al doilea an de președinție – sânt convins: în majoritate zdrobitoare, Românii îl vor accepta.

*

Nu am promis nici lapte nici miere; nici obiele de mătase "pentru toată populația" (visul comunistului rus); și nici ras-tuns-frezat gratis.

Nu cerșesc voturi, deci nu am nevoie să-i mint pe eventualii votanți, făgăduindu-le tinerețe (fără bătrânețe); bogăție; ba chiar frum'sețe.

Ca unul care am făcut câte ceva pentru ca realitățile de teroare, de incurie, de nebunie din România comunistă să fie cunoscute în Occident, îmi îngădui să cer de la compatrioți mai degrabă sacrificii decât (binemeritate) recompense; îi chem la efort, la acțiune, la rigoare, la reînvățare – și mai ales la... tăiat în carne vie: starea actuală a României nu poate fi "reparată", cârpocită, tratată cu descântece, dreasă cu văruială peste cărămizi; acestea sunt paliative, nu fac decât să ascundă boala (gravă; mortală), să grăbească sfârșitul – au mai existat națiuni, popoare ce au dispărut – și nu le plânge nimeni, fiindcă și-au meritat soarta.

Îi îndemn pe compatrioți la muncă grea: să ne construim pe noi înșine. Dacă nu vom putea lăsa copiilor noștri un "viitor luminos", le vom lăsa măcar amintirea efortului nostru de a ne depăși; de a depăși starea de le-gumă; de a ispăși măcar în parte greul păcat al lașității; al indiferenței; al egoismului sălbatic; păcatul colaborării cu totalitarismul comunist; păcatul (capital) al învățării copiilor noștri să mintă, să gândească una, să spună alta, să nu nu le pese de alții, să se facă frate cu dracul, să mintă, la nevoie; la nevoie, să denunțe, să facă orice (cum făcusem și noi la vârsta lor) – pentru a răzbate; pentru a supraviețui; pentru a rămâne... nisipul fostei pietre – cea peste care a tot trecut apa...

Am pornit această scrisoare în glumă, o închei serios. Știu: niciun candidat cu capul pe umeri nu va anunța un program atât de... negativ.

Eu însă nu lupt ca să ajung preşedinte al României (sânt, de mulţi ani, scriitor de cărţi – deci mai mult decât atâta) – ci, ajuns preşedinte, să lupt pentru scoaterea din groapă a României şi pentru tragerea la locu-i cuvenit: în Europa.

Paul Goma

Tot 21 martie 2000

Am găsit că nu este lipsit de interes publicarea, acum, a Programului de acum cinci ani.

De ce?

Cititorii sunt capabili să răspundă singuri, privind la drumul făcut de-a-ndaratelea, din noiembrie 1976.

Să mai existe vreo şansă pentru România de a-şi lua patul şi de a umbla?

Ce îi va fi lipsit, pentru a reintra în rândul lumii?

Un program?

Un preşedinte?

P.G.

A început să plouă – rece.

Seara: zi foarte încărcată: de dimineaţă Mariana Sipoş. Apoi la Mme Prouvost.

Plăcut, în primul caz, util în al doilea – dar, Doamne, câtă energie *cheltuită, câţi nervi, câţi draci!*

Duminică 26 martie 2000

(...)Niculiţă tot n-a găsit Romanul unui roman – mai sunt saci în care nu a căutat, însă parcă îmi vine să-mi iau rămas bun de la manuscris. Păcat.

Mi-a telefonat Radu Creangă, abia întors din România. M-a anunţat că Ciachir n-a murit. Am rămas contrariat – acesta fiind cuvântul, pentru că nici o clipă nu am dorit moartea acestui vierme veninos. Şi nu mai ţin minte cine a adus vestea morţii – un vizitator din România, dar cine? Când? Ştiu doar că, în stilul cunoscut de la Monica, zicînd ceva de rău despre inomabilul Ciachir, vizitatorul m-a întrerupt cu blândeţe creştinească:

«Lăsaţi-l, săracul, c-a murit...»

Auzind asta, cu moartea Ciachirului, am tăcut, am... "aretat şaru'", cum s-ar exprima un românaş alatăieri sosit la Paris direct din Gheboaica de Râpă. "Argumentul" nu mai era ca la alţii, la Monica: «Lasă-l pe săracul Manolescu, şi-a rupt un picior...», «Lasă-l pe bietul

Gabriel, e bolnav de ficat...», etc, etc. Şi uite că Ciachir, băiat de trupă la Secusăptămîna Barbului n-a murit, măgarul! Să-mi facă el mie o figură ca asta!

îmi număr gologanii în buzunar:

Vasăzică Nemira cea edituroasă mi-a acordat mărinimoasă 14 exemplare de autor din Scrìsuri. 10 le-a luat Rodica Pop, din care mi-a trimis 8 (un exemplar a rămas la ei, Pop-ii, un altul va fi ajuns la Davidescu). Niculiţă spune că Nemira zice: i-a dat lui Lulu alte 4 exemplare – exemplare care nu au fost (încă) găsite, după moartea ei. Din cele opt primite în două serii, un exemplar li l-am dat Bienilor, altul lui Şişmanian, un al treilea lui Luca Piţu. Drept care am rămas cu cinci...Tare i-aş fi trimis şi lui Solacolu şi lui Kiropol şi lui S. Damian şi lui Cangeopol şi lui... – dacă aş mai fi avut cu ce şi ce...

Trece, în drum spre Spania, Mariana Sipoş. Ea avea, la Bucureşti, un exemplar din Scrìsuri, am impresia că direct de la Nemira. Nu apucase să se uite prin el, ar ar fi vrut să o facă printre picături, la Madrid. I-am împrumutat un exemplar. A citit – şi a făcut însemnări – preţ de vreo 400 pagini (din 630). Din moment ce era un exemplar "lucrat", i-am propus: să îl păstreze pe acesta (i-am dat şi o dedicaţie pe o etichetă), iar exemplarul virgin de la Bucureşti, să i-l treacă lui Niculiţă, pentru ca acesta să mi-l trimită încoace... Mariana Sipoş mi-a pus întrebarea:

«Să-i dau exemplarul, ca să vi-l trimită la Paris? Nu vreţi să se scrie despre Scrìsuri?»

Am înţeles, încă o dată, că deşi ne înţelegem foarte bine, în chestiuni "importante", nu ne înţelegem deloc în chestiuni aparent neimportante.

Despre ce este vorba, aici: despre faptul că eu, autor, după ce că Nemira îmi dă doar 14 exemplare (din care până la mine, la Paris, ajung 8); după ce nu am suficiente pentru puţinii prieteni rămaşi, Mariana Sipoş, senină, îmi cere ca un exemplar (unu, din opt!) să rămână tot pe-acolo, are să-l dea ea cuiva care va scrie despre volum... iar în faţa "zgârceniei" mele (auzi: ditamai autorul, să vrea să recupereze un exemplar!), îmi pune întrebarea de încredere: dacă nu vreau să se scrie despre acest volum. însemnă că era foarte obosită, cu gândul acasă – fiindcă ştia, îi spusesem de multe ori: există volume publicate din care nu mai am nici un exemplar (Chassé croisé, de pildă: în raft se află o altă carte învelită în coperta de probă...).Că Dossier Goma l-am cerşit (de la Catherine Durandin? de la Şişmanian?); că La cellule des libérables şi Elles étaient quatre le-am furat de la biblioteci publice, preferînd să plătesc "pierderea". Bun, acestea sunt în franceză – dar în româneşte? Mai am două exemplare din Ostinato – mereu împrumut, pe cuvânt de onoare, mereu imprumutatul uită să le restituie

(sunt de acord: furtul de cărţi nu este un păcat – cu condiţia ca proprietarul acelor cărţi să nu fie chiar autorul): Gardă inversă: 2 exemplare, Din Calidor şi Arta refugii ediţiile de la Chişinău, contînd ca ultimele: câte 2 exemplare, Jurnal I-II-III: 3 exemplare, Amnezia la români (1995) un singur exemplar – şi acela de lucru...

M-a amărît această "optică". Fiindcă ea a citit aproape tot ce am scris, ba chiar a scris şi despre viaţa şi despre *scriiturile-mi*. Bine-bine, episodul cu acel exemplar este un fleac (la scara istoriei literaturii române – de la origini până la Ţîrlea), dar încă o dată: este un fleac important, iar o femeie, mai mult decât un bărbat ar fi trebuit să-i înţeleagă semnificaţia.

Mi-a spus Mariana Sipoş: Focke ar fi murit. Ştia de la Solacolu. însă nu ştia în ce împrejurări, din care motiv – şi când. Dumnezeu să-l ierte. Mă tem ca a murit adânc nemulţumit de "urmele pe nisip" pe care nu le lăsase.

Luni 27 martie 2000

Putin a putinat putinegerile în Putinusia Puti-Eternă. Putinoarea putinală! Pe cine au ales masele largi de ruşi care abia-şi mai târâie băşinile de foame, de frig, de boli: pe eroul lor, care i-a masacrat pe cecenii "păgâni" – aşa-i tratează boii de recenţi creştini (dar ortodocşi! ca Ciachir!) pe vainah-i – aşa îşi spun lor înşişi cecenii, inguşii, bat-ii (rămaşi creştini, locuind în actuala Georgie)...

Ieri am făcut una nefăcută: m-am apucat să trec la ordinator Din calidor. Da, domnule. Dacă voi nu mă publicaţi, mă ordinatoresc eu: şi mă samizdatuiez. După calculele mele optimiste, am să termin în cinstea Zilei de întâi Mai, după care am să mă apuc de Arta refugii.

Marţi 28 martie 2000

(...)

Mi-a scris Laszlo. Condoleanţe pentru Lulu. Mi-a trimis o nouă revistă literară, scoasă de I.B. Lefter. Are dreptate: nu dă semne că ar fi bună. M-am uitat prin exemplarul (şi jumătate): impresie stranie: atâtea semnături de primă mână, ca să semneze, ce? Fleacuri. Cu excepţia interviurilor cu Monica Lovinescu şi cu Virgil Ierunca – nimicul-cu-moţ. Să mai aşteptăm. (Uite, nici numele nu i-l ţin minte...).

Am primit un fax de la Valerian Stan – i-am răspuns:

Paris, 28 martie 2000

Stimate Domnule Valerian Stan,

A.S. Din nefericire faxul (care: al Dvs. ?, al meu?) a suprimat câteva rânduri, le-a năclăit pe altele, începînd cu al treilea rând: adresa...).

Desigur, cunosc, atât numele Dvs.; şi faptele în guvernul Ciorbea, apoi în guvernul ne-Ciorbea (să fi spus: în ne-guvernul Ciorbea?), de sub preşedinţia lui Constantinescu; deasemeni vă ştiu faptele de scris – câte au ajuns până la mine – direct, prin Cotidianul, indirect prin răcnetele virginei dezvirginate, Gabriel Andreescu (individul care vreme de nouă ani a fost complicele Adameşteancăi, a Paladei, la cenzurarea altora în 22 – vorbesc în cunoştinţă de cauză: nu mi se publicau răspunsurile la atacurile din revista lui Brucan & Liicean – şi la vinderea Basarabiei, Bucovinei de Nord şi Herţei, fraţilor noştri hoholi – făceaţi parte din echipa guvernamentală, când s-a încheiat luminosul Tratat? – bineînţeles).

Am fost impresionat de scrisoarea Dvs. ca şi de articol (la vârsta şi la singurătatea mea devii repede impresionabil). O parte din afirmaţiile Dvs. sunt exacte, o bună parte din analizele Dvs. sunt mai puţin.

Neînţelegerea noastră (mai degrabă în sensul franţuzesc de malentendu) provine de la o fragmentară (ca să nu spun lacunară) lectură a convorbirii cu Mariana Sipoş, publicată (în sfârşit!) în Aldine. Fireşte, vorbeam acolo şi de gelozia nutrită (!) faţă de Soljeniţîn, dar şi de altceva – iar alcel "altceva" anulează argumentaţia Dvs., pusă dealtfel în slujba unui minunat – fiindcă altruist – demers: de a mă convinge să mă întorc în ţară.

Acel "altceva" este găsibil în ziarul citat, la pag. III, coloana primă – în răspunsul dat lui Mircea Snegur, care mă invitase... acasă (altă acasă!) – anume că eu nu călătoresc în ţări comuniste.

Am mai scris: în primele zile după evenimentele din decembrie 1989 am fost şi eu hotărît să mă întorc acasă, în ţara mea. însă a exista un 25 decembrie (când s-a difuzat, la televiziunea franceză, caseta cu executarea Ceauşeştilor). Atunci am înţeles că ceea ce ştiusem din ziua de 20 noiembrie 1977, când plecasem din ţară se va adeveri: în exil am să mor, n-am să apuc România liberată de comunism. Şi, iată – nu m-am înşelat.

Bineînţeles, nu este vorba de vreo "obligaţie" când este în cauză ţara ta. Nici despre "datorie" – dacă eu făcusem ceva, atât în România, cât şi în exil – nu din obligaţie o făcusem şi nu din vreun sentiment de "datorie patriotică". Am făcut ceea ce am făcut, ceea ce era firesc să fac, consolîndu-mă că oricine altul, în situaţia mea, ar fi făcut la fel... în fine, aproape oricare-altul...

Din acest motiv nu am spus vreodată: «Eu mi-am făcut datoria (treaba) – să şi-o mai facă şi alţii!» – pentru că eu nu gândeam româneşte nici când eram în România (eu gândeam basarabeneşte). Din această pricină nu aştept nici "răsplată" – ce mi-au acordat ungurii (şi cehii şi polonezii) a fost: normală (şi europeană) recunoaştere a unui comportament normal.

Aşadar, nimic "anormal" din partea compatrioţilor mei în ceea ce mă priveşte: că au fost ceauşişti, apoi iliişti, apoi constantinişti, relaţiile mele cu ei au fost permanent conflictuale. Ei găseau "şi calităţi" unor monştri. Ceauşescu fiind clasat (la doi metri sub pământ), Iliescu fiind (ca şi Ceauşescu: mai degrabă "ţigan" decât kaghebist – vezi legitimarea criminalului de către Manolescu), de Constantinescu ce să mai vorbim. Fiind eu o persoană normală, normal am gândit (observînd): Coposu este în tandem cu Măgureanu; Delfinul Coposului nu poate fi decât cu încuviinţarea Măgurenităţii. N-am aşteptat, ca Dvs., dezamăgirea: l-am atacat din iunie 1995, imediat după ce împreună cu cealaltă catastrofă naţională: Zoe Petre, i-a înfiinţat Profesorului Măgureanu catedră de sociologie la Universitatea bucureşteană! Iar despre "candidatul" Constantinescu m-am rostit în revista 22 din septembrie 1996, înainte de alegeri.

Sânt un profet (în ţara altuia...), care nu-i deloc fericit că "profeţiile" i se împlinesc – cu asupra de măsură. Ba sufere atroce, temîndu-se că "profeţia" îi fusese, în fapt, menire, chemare a răului.

încă o dată: am fost atins (pe la inima de deşţărat), citind scrisoarea Dvs. Sânt convins că, la vârsta Dvs. – pe care n-o cunosc, dar constatînd că Românul îmbătrîneşte (urât) de cum trece de 20 ani, vă urez să vă păstraţi tot aşa: păgubos. Nu degeaba Fericirile încep cu: "Fericiţi cei săraci cu duhul" – expresie folosită pentru "idioţi" de tipul Mîşkin al lui Dostoievski; pentru dezinteresaţi; pentru curaţi.

Eu am încercat să-mi menţin statutul de sărac cu duhul. Nu cred că am reuşit – dar măcar m-am străduit.

Poate că Dvs. şi cei din preajma Dvs. să atingă această performanţă în lumea de azi, în românimea de acum.

Cu preţuire, Paul Goma

P.S. Sânt viu interesat de demersurile Dvs.

Miercuri 29 martie 2000

În Lumea liberă venită ieri am citit un anunţ: Mircea Zaciu a murit. Anunţ care nu anunţă nici când, nici unde a murit ("de un stop cardiac"). Românii noştri cei braviteji. Dacă le atragi atenţia asupra superficialităţii, aisictirismului, futuimăsismului (tricolor), ei:

«Bine că ţi-am dat şi-atâta!»

Ce bine, ce bine. în marea lui mărinimie, mi-a dat. El. Când (El; întâiul şi Ultimul) putea foarte bine să nu-mi dea. Păi chiar aşa, cine l-ar fi obligat?

Abia acum îmi dau seama că Mariana Sipoş nu a lăsat în textul dialogului nostru nici o propoziţioară despre distrugerea Culorii curcubeului, a Gărzii inverse... Dacă aş întreba-o, ar promite, jurat, că "astea" vor intra în partea cealaltă – aşa, cam peste alţi doi ani...

Nu merge dactilografierea Calidorului. Şi din pricina ochilor: mi i-a "atacat" marocăneţa, mi i-a zgâriat, mi i-a înghesuit, mi i-a stricat. Ce Dumnezeu o fi avut alaltăieri, fiindcă înainte era foarte grijulie, îndemânatică?

Mi-a scris Sorin Preda: Sânziana Pop găseşte răspunsurile mele "prea dure", deci are să le propună la Cuvîntul. Au oare aceia au să le găsească ne-prea-dure?

Joi 30 martie 2000

Nu sânt bun de nimic. Obosit, fleşcăit, descurajat – etceterat... Zadarnice tentativele de a "rămâne" la suprafaţa actualităţii. Fiindcă în această chestie există "locuri". N-or fi ele numerotate ca în Istoria Literaturii Cotidiene Brebane, dar ca într-un bazin descoperit, un ştrand în toiul verii, cei care nu s-au năpustit la semnalul lui Brucan nu mai au unde-şi răcori picioarele, darmite obrazul – locurile fiind deja ocupate... "Elementele" – în acest lac pedagogic nu doar ocupă un spaţiu la care ar fi avut dreptul – ceva mai târzior – ci îl şi gospodăresc cum învăţaseră de la Ceauşescu şi de la părinţii lor care prinseseră lecţia de la Dej. Vreau să spun: nu ocupă un spaţiu cum îl ocupam noi, deţinuţii, pe cel dintr-o carceră, dintr-o dubă: fiecare "retrăgîndu-se în sine", micindu-se, încetinindu-şi funcţiile vitale – ca să încapă, supravieţuiască şi alţii – ci, cu braţele în lături, rotindu-le, nepermiţînd ca spaţiul dintre el şi altul, tot aşa, impostor, să fie "abuziv ocupat" de vreun fraier-incomod, de un individ nesuferit maselor largi mioriţoase care, umblaseră, ele, o viaţă în patru labe, dar când le-a spus Partidul că se pot ridica în picioare, se "înălţaseră" pe dată! Fiindcă ei sunt disciplinaţi... Aşa, simplist, văd eu peisajul în care, în principiu, aş fi fost şi eu un "element".

îmi aduc aminte, cu strângere de stomac, puţinele prilejuri când, la închisoare, se anunţa că se dă supliment, iar celula nu era pregătită în vederea evenimentului (în sensul că nu erau pre-desemnaţi cei care ar fi urmat să capete). Era şi compasiunea, mila, faţă de colegii mai bătrâni, ori mai slăbiţi care nu-şi puteau stăpâni instinctul alimentării; dar şi teama pe care o exhala, o emana, o "iradia" o asemenea coadă-

la-supliment – dacă cineva ar fi încercat să pătrundă în rând, peste rând, ar fi fost pe dată sfâşiat – a, nu pentru că nu respectase un regulament, un cod, ci pentru că... acela atenta la porţia celor deja aflaţi în poziţia de aşteptare, în poziţia de primire a ceva care meritau din plin să capete, fiindcă fuseseră primii care se năpustiseră, după semnal.

Asta, în general, despre ciolan. îşi mai aduce aminte cineva, azi, că Liiceanu Sorescu, Eugen Simion, Adameşteanu, Buzura nu se ilustraseră, nu făcuseră, nu dovediseră nimic, înainte de decembrie '89? Şi că ar fi îndreptăţiţi, acum, după, să fie "răsplătiţi"? Deci nimeni nu mai este şocat, indignat, măcar mirat că aceştia sunt călare pe ciolan, hotărîţi să nu lase nici o fărâmă "agresorilor".

(...)

APRILIE

Sâmbătă 1 aprilie 2000

Plouă, plouă – ca o bouă.

Duminică 2 aprilie 2000

Ieri au fost Şişmanianzii pe la noi: am stropit cartea lui de poeme apărută (cu chinuri) la Al. Arhipelecan, Triptic 3 – Tireziada.

Ca de obicei am bârfit populaţiunea paşnică.

Printre altele (!) am aflat: în ediţia românească, de la Eminescu a cărţii în cerc ar lipsi un capitol (sau paragraf?— "cel cu Pătrăşcanu". Ara, care vede cenzori peste tot, presupune că cei de la editură (sic) mi-au suprimat pasagiul cu Pătrăşcanu, fiindcă i-ar fi deranjat...

Spre ruşinea mea, nu am făcut această confruntare (cu traducerea franţuzească). Neavînd nici un exemplar din dactilogramă, Doina Martescu Sofonea i-a trimis, de la Făgăraş, Luizei exemplarul pe care-l încredinţasem ei (şi de care uitasem...).

Sincer? Sincer: nu am nici cea mai mică dorinţă să fac, acum, confruntarea cu pricina.

Tot ieri am primit un plic de la Vasile Baghiu: o scrisoare prin care îmi cere să răspund la câteva întrebări şi un exemplar din revista Antiteze 1-2/2000, în care există şi o recenzie la Jurnal I-II-III semnată Vasile Spiridon.

Reproduc răspunsurile la propunerea de dialog:

Paris 3 aprilie 2000

Dialog Baghiu-Goma

1. O părere proastă – şi mai proastă decât înainte de noiembrie 1996.

Dacă avem vreo şansă de a ieşi din Imperiul Rusesc? Niciuna (încă 26 ani). Şi nu doar pentru că, din 1990 până în 1996 am fost "călăuziţi" (să fi spus: conducătoriţi? – vezi-l pe Păunescu limbîndu-l pe Ceauşescu) de un criminal ca Iliescu, flancat de tâlhari de drumul mare ca Roman, Voican-Sturza (şi grijiţi pe la cultură de către băieţi fini, ca Pleşu, ca Paleologu şi ca Virgil Tănase, fost prieten, fost biograf al meu, devenit hagiograf al tovarăşului Hidrologescu Ion); şi nu doar fiindcă, după noiembrie 1996 Românii au crezut că vine la putere unul "de-al nostru"— dar, vai, era tot unul "de-al lor", creaţie la-minut a Coposului şi a Blandienei – să nu fie uitat Măgureanu cel etern... Ci pentru că şi Iliescu şi Constantinescu au fost aleşi, în deplină cunoştinţă de cauză de Biet-Român-Săracul (cel rimînd cu Racul). Primul, cronologic, a încheiat Pactul cu Nefericirea Neamului Nostru: Rusia; al doilea, ca să nu se lase mai prejos, s-a trezit încheind Tratatul (de Cedare) cu Ucraina.

Acum s-a mobilizatără 'telectualitatea tricoloră (cea care, de 50 ani este sublimă, dar, vorba ceea...) în vederea realegerii Catastrofescului Emil.

Mai ştii? Individul ar fi în stare să-i mai amăgească o dată pe bravii alegători (care vor raţiona astfel: «Decât cu un bolşevic, mai puţin rău are să ne fie cu un adunător de cotizaţii – ca tine, ca mine...»). Dacă tot se va prelungi boala, Moldovenii, "structural conservatori" (apud istoricul Matei Cazacu – atât că el vorbea despre cei dintre Prut şi Nistru, basarabenii mei...) au să fie dezamăgiţi:

«Şi când te gândeşti, bre, că, de-ar fi fost re-numit secretar-general tovarăşul nostru Iliescu, n-am fi intrat în Occident (nici n-avem nevoie de el! – aşa ne-nvaţă tovărăşeii Cristoiu şi Tucă), dar am fi pătruns, cu totul, în Orient, cum ar veni: în rândul lumii! Cum altfel, răpănos la râios trage. Atunci nu doar Ruşii or avea un premare kaghebist, ci şi noi, mioriţoşii – ba al nostru-ar fi mai frumos, că are vechime-n câmpul activismului, mult mai îndelungată decât tavarişc' Putin (citeşte: Pùchin), cel cu ochi de peşte fiert, iubind numai cecenul prăjit...»

2. Niciodată nu am criticat pe acei scriitori care, după decembrie 1989 "s-au implicat", cum ziceţi. I-am criticat, i-am "înjurat" pe aceia care, nu numai că nu şi-au recunoscut păcatul colaboraţionismului cu puterea comunistă (colaboraţionist fiind şi acel scriitor care "înainte de 89" a tăcut, în timp ce alături, semeni ai lor erau umiliţi, terorizaţi,

lichidați), dar acum, la-plăcinte, mint cu nerușinare, inventîndu-și "disidențe" (de care nu au cunoștință nici nevestele lor), "cărți de sertar" (scrise fuga-fuga după 1990, cum ar veni; cu voie de la Brucan), "texte interzise". în aceste nedemne exerciții s-au ilustrat – și culmea: tot repetîndu-le, analfabeții lor concetățeni au prins a chiar crede în "trecutul de luptă și de literatură curată" – a unora ca Păunescu și Sorescu, dar și în Marea Rezistență de la Iazul Mic, "prin cultură" a lui Manolescu a Ileanei Mălăncioiu, a Anei Blandiana...

În această chestiune (opoziția la comunism), pentru un scriitor nu există "cale de mijloc", nici "adevăruri parțiale" – acelea sunt proprii autorilor de cărți. Adevărul care nu este total, car'va'zică (vorba nemuritorului) nu există!

3. N. Manolescu (ca și G. Adameșteanu) nu are inteligență de comportament (ca, dealtfel, hiperinteligentul Ivasiuc), și, ca șef al României literare, în zece ani nu a dovedit o singură dată că ar avea atât de necesara inteligență jurnalistică – așa cum are, cine-ar crede: Cristoiu! Din această pricină a refuzat să publice ("programul" său fiind limpede în editorialul "Adio, domnule Goma!"— 2-8 dec/98) un re-răspuns al meu dat lui Gheorghe Grigurcu (în chestiunea Caraion) și un alt text în care mă arătam revoltat că România literară, organ al tuturor scriitorilor, nu doar al "nepoților gornistului Ivașcu"— de sub conducerea celui mai important critic literar, a devenit "cutie de scrisori și pubelă a securiștilor": după ce publicase, în decembrie 1990, în două numere consecutive, pe cinci pagini, "dosarul de securitate" al... suprașefului Securității, Voican-Sturdza (sub titlul: "Scrisoare deschisă lui Paul Goma"); după ce reprodusese, din Cartea Albă a Securității "probele de rezistență împotriva comunismului" a unor cunoscuți anticomuniști ca V. Băran, Platon Pardău, Silvestru, D.R. Popescu, Hobană, Titus Popovici, Vulpescu... – a culminat cu campania antiCaraion, din care ultimul semn de demisie morală (vorbesc, în continuare, de Manolescu) l-a constituit "Dosarul Caraion" (7-13 apr. 1999). în acesta "adevărul" este distribuit de Manolescu prin gura iscălitoresei volumului Această dragoste care ne leagă și prin a lui... Mihai Pelin, securist cu îndelungată activitate "la export" (și-a făcut ucenicia la Milano, cot la cot cu Traian Filip, în agenția Securității condusă de I.C. Drăgan).

4. Nu mă deranjează ("De ce-aș fi trist?"). Se vede că "persoana" mea prezintă interes în ochii unora – ca generalul de Securitate Pleșiță, inginerul C.T. Popescu de la Scînteia-Adevărului, E. Constantinescu – nu mai vorbesc de repauzatul Coposu... Gusturi și gusturi...

5. Bineînţeles, nu-i consider pe scriitori "vinovaţi că stau acasă şi-şi scriu cărţile".

însă: dacă prin geamul deschis – al atelierului de creaţie, desigur – se auzeau oarecari plânsete de copil flămând, de femeie bolnavă, de bătrân necăjit; dacă se vedeau buldozerele Patriei lui Ceauşescu – şi a lui Iliescu – făcînd una cu pământul case de oameni, palate, mănăstiri, biserici, amintiri (câte mai rămăseseră) – în acest caz, da: acel scriitor s-a făcut vinovat de complicitate cu Puterea.

Fiindcă a ştiut – şi a tăcut.

Tiranii cunosc "secretul": când scriitorii nu sonorizează, nu scriu cuvinte, realitatea (tirania, crima) nici nu există. Deci pot tiraniza în pace (mai corect: în tăcere).

Şi scriitorii la români ar fi vrut să aibă slănina şi banii de pe slănină; să trăiască bine, în prezent şi glorios în... postumitatea viitoare. Vai, nu se poate: ei sunt contemporanii contemporanilor lor; noi, contemporanii lor, depunem mărturie: viaţa lor a fost/este nedemnă de operă.

Bineînţeles, poezia lui Arghezi nu poate fi clintită de pe soclul meritat, însă nici un Eugen Simion nu va putea pretinde că i-a rămas şi neumbrită de cedările, închinăciunile, minciunile scrise cu acelaşi condei – ale poetului.

6. Ştiind că maturitatea unei literaturi se judecă, nu prin poezia sa, ci prin proză, eseu – am fost mai atent la acestea din urmă. Nu meseria le lipseşte (chiar foarte-tinerilor) – ce să mai vorbim de talent, chiar frizînd geniul. Ci normalitatea curajului... neliterar de a face literatură.

Cine are urechi de auzit a auzit de multă vreme şi nu abia acum şi abia de la mine.

7. Bineînţeles că s-a schimbat – din două motive: lipsa de bani a celor cu adevărat interesaţi de cartea tipărită şi din a agresiunii altor "mijloace" de cunoaştere: televiziune, video, internet...

Dacă îi poate consola pe români: nu doar în România s-a operat această schimbare, iar în Occident este cunoscută de multe decenii.

Cu toate acestea nu se poate vorbi de o criză. Criza este starea permanentă – şi normală şi fertilă – a unei culturi. A fi în criză echivalează cu: a se afla în călduri şi nu rămâne decât ca acela care se ştie în stare, să... pună mâna şi să are, grăpeze, însămânţeze. "Crizîştii" sunt, fie persoane care nu pricep nimic, din nimic (dar, după obiceiul românesc: scriu, au auzit ei că astfel mai află ce nu ştiau), fie persoane care nu vor cu nici un chip ca alte persoane să priceapă... că nu există criză, ci doar bieţi oameni speriaţi de perspectiva unei (de)căderi de pe scaune.

8. Nu, nu este o onoare să scrii fără a fi plătit pentru asta; nici umilință. Cei care au optat pentru "meseria de scriitor" cu gândul la plată, dacă nu e prea târziu, să se reîntoarcă la inginerie, la contabilitate – de ce nu: la afaceri. "Să scrii pe degeaba?" Să scrii prost, să scrii bine – dar "degeaba" (în sensul de: fără plată)?

E ceva "degeaba" în această întrebare.

9. Prost – dar nu mă laud. Răspuns: nu – dar nici nemulțumit.

10. Nu mai citesc poezie de un deceniu și ceva. E un fel de a îmbătrâni... fără poezie.

11. în timp ce Papa făcea călătoria în Țara Sfântă, am recitit noul Testament în traducerea franceză a lui André Chouraqui, oprindu-mă la numelor proprii pe care noi le știm prin grecește (...)

Nu știu alții cum sunt, dar... dar eu percep alte realități dacă celor cunoscute sub un nume li se schimbă numele.

13. Fost. Am și un văr de-al doilea, Mihai Popescu.

15. Urez revistei viață lungă și plină – dar mie nu-mi place cuvântul "nărav". Nu pentru că e slav (slav e și "iubire"), ci pentru că e urât. Devine acceptabil – chiar frumos, când se referă la cal. Or scriitorul român nu este un cal. Măcar pentru că, vorba mamei (o Popească), de când s-a despărțit de om, calul a evoluat.

Scriitorul român cotidian dimpotrivă.

P.S. în recenzia la Jurnal I-II-II (de la Nemira, între timp au fost editate, la Dacia: IV-V-VI, iar VII va apărea în iunie 2000) din nr. 1-2 al revistei Antiteze Vasile Spiridon, explică cititorilor cum stăm cu "rușinea de a face muncile manuale" la Paris. Scrie:

"(dacă ar merge mai des pe străzi [adică eu, P.Goma], ar vedea că hainele verzi ale celor de la «Propreté de Paris» nu prea sunt îmbrăcate de francezii «de souche»...)".

Excursionistul cultural a văzut niște "haine verzi" și își imaginează, nu doar că a înțeles ce e cu ele, dar și că îi dă peste nas diaristului (care nu iese pe stradă, deci habar n-are în ce lume trăiește de 22 ani). Explicația:

Franța, fost imperiu, mai păstrînd "Teritorii de peste Mări", își plătește, de decenii, păcatul sclavajului și al colonialismului. Așadar: Francezii de culoare din Martinica și Guadelupa (foști sclavi) au prioritate absolută, în Metropolă, cu precădere la Paris, în ocuparea de posturi de mici-funcționari (PTT, primării, servicii sociale); Francezii de origine africană (foști colonizați, dar nu sclavi, însă

urmași ai ostașilor în armată franceză, începînd din Primul război mondial – Tiraliorii Senegalezi, de pildă) au prioritate – gurile rele spun: monopolul – în serviciile de salubritate. Prin urmare: ce a văzut Vasile Spiridon (în "haine verzi") reprezintă o categorie privilegiată: este foarte greu pentru un alb să obțină o astfel de muncă (de măturător de stradă). în continuare, trecătorul prin Paris nu a înțeles nimic din Franța, dacă afirmă – atenție: se pornise de la "rușinea de a presta munci manuale" – că Francezii băștinași, deși "sans abri", "nu ezită" (citește: preferă) să cerșească – decât să lucreze manual...

Da de unde! îi explic lui Vasile Spiridon ceea ce ar fi trebuit să înțe-leagă singur: Franța, campioană a drepturilor omului (de la Revoluția Franceză), nu are și mijloacele acestei politici. Statul Francez intervine – acum este vorba numai de ajutoare materiale – oriunde, pe glob, se semnalează o catastrofă naturală (cutremure, inundații, epidemii, secete – deci foamete), un război civil. Franța ia de la gura Francezului și trimite pâine, lapte, medicamente, îmbrăcăminte, corturi – în Etiopia, în Ruanda, în Somalia, în Ecuador, în Turcia, în China – în România (nu a fost ea prima care s-a grăbit să vină cu ajutoare, încă din 23 decembrie 1989?). Franța este o țară foarte bogată – cu foarte mulți săraci. Nu vorbesc de cei din metrouri (din păcate, irecuperabili), ci de șomerii fără alocație de șomaj, de văduvele rămase fără mijloace de subzistență – acești albi, "francezi băștinași" nu trăiesc mai bine decât săracii din România.

Ce minunat călător (și scriitor!) era Dinicu Golescu:

Sincer uimit, sincer impresionat – și sincer când mărturisea că nu înțelege anume lucruri. Cred că aceasta este o adevărată cale de cunoaștere.

Chestie de metodă.

Marți 4 aprilie 2000

(...) Mă arătasem ușor intrigat de scandalul provocat în Hexagon de "insolența" jurnalului lui Polac, de nemaipomenitatea tonului, de "interdicțiile" ignorate.

Ei bine, de astă dată este vorba de jurnalul ("Jurnal intim" este intitulat) al unui scriitor-scriitor: Marc-Edouard Nabe. A fost comentat în treacăt la emisiunea lui Ardisson, dar cred că am înțeles despre ce este vorba: de "un Ghinghis Han al literelor franceze"!; de un tip care nu trece cu vedere nici o slăbiciune a strămoșilor, moșilor, fraților, copiilor – întru literatură. Rade tot, fără milă, începînd din... 1989...

În curând are să fie o emisiune specială, acum vreau să notez aici o curată-impresie:

Bag mâna-n foc: dacă va mai scrie careva despre Jurnal-ul meu, o va face, găsindu-mi... nu doar înaintași, dar "modele" – de ce nu: "de

plagiat"! Va afirma că l-am imitat pe Polac ("pe care, dealtfel, l-a cunoscut...", va preciza, Buduca cel grozav de informat – "din sursele noastre"); că l-am maimuțărit pe Nabe ("care, încă din 1989 scria ce scria..."). Bineînțeles, n-am avut cum imita pe cineva al cărui ceva mi-a devenit cunoscut abia acum 3 luni (Polac); cineva despre a cărui existență aflu abia azi (Nabe) – să-mi fie rușine pe la nas. Dacă aș fi un adevărat român, deci protocronist, m-aș da mare, afirmînd că ei, franțujii "m-au imitat – ba mi-au furat până și indicele de persoane"! (idee a lui Dan Petrescu, eu n-am făcut decât să dau afirmativ din cap, pe cale poștală). N-am avut cum imita – dacă nu aveam cunoștință de vreun alt jurnal (asemănător). Am mai scris: notam ce-mi venea, ce mă îmboldea, ce mă țopăia și abia în 1989, când am dactilografiat ce fusese scris până atunci de mână, a prins contur "un jurnal de publicat" – dar unde să public eu un jurnal, când nu scosesem nici o carte "de ficție" (în românește)? în 1994, când Ștefana Bianu s-a arătat dispusă să acopere cheltuielile fotocopierii Alfabecedarului, i-am împins și cele trei volume de jurnal. Astfel, devenit "obiect" imprimat, jurnalul a fost "descoperit" în 1995 de Dan Petrescu (prin Al. Călinescu) și editat în 1997.

Miercuri 5 aprilie 2000

Am prins ultima parte a discuției despre (și cu Nabe):

Am suferit: întreaga echipă de discutători a fost sub așteptări(ile mele). Cu excepția lui Ardisson, toți acești băieți deștepți, simpatici, cu gust – au bâzâit, s-au izbit de sticla geamului, n-au trecut – și nici măcar nu s-au mirat: au rămas "dincolo", ca să încerce iar și iar cu fel de resemnare pe care nu le-o cunoșteam.

Desiluzie: "aspectul" autorelui: costum, cămașă, cravată – și, pe cap, o șapcă din stofă groasă și urâtă. La întrebarea lui Ardisson: de ce poartă șapcă: e răcit?, Nabe a răspuns:

«Sunt acum în plină literatură rusească și vreau s-o simt...» – ce nu face Franțuzul, pentru a simți ruseasca, eu mă gândeam la Tolstoi... — dar el a continuat: «Tocmai îl citesc pe Gorki – Mama...»

În ciuda acestei – pentru noi, ne-francezii, cunoscători cu de-a sila a Mă-si lui Gorki – individul a rămas singurul interesant, singurul autentic (și deștept) din adunare.

Ca la noi, pe Dâmbovița (dar pe un ton ne-vehement, ne-acuzator) au fost formulate "nedumeriri" (în sensul mentalității țăranului mijlocaș, cel care nu se... dumirește de ce trebuie să intre el în colectivă):

"Există probleme de lectură..." – asta aparține lui Viviant, de felul lui cronicar de rock și ca "stil" (chiar de nu l-ai vedea, ai ști: e un Gică-Mână-Scurtă), un fel dă D.C.M. dupe Sena;

"Într-adevăr, nu ştiu cum va rezolva problema cu lectura, acum, a jurnalului, destinat să apară postum" – ăsta a fost Carmouz – altădată băiat luminat;

"Nu prea se vede epoca, nici timpul..." a zis şi "Begbedé" – cel mai simpatic, cel mai deştept, cel mai spiritual, cel mai... literar (căci şi el comite romanuri).

M-a apucat jalea. în ciuda antipaticei şlepci (şi a dragostei pentru Mama Gorkiului), Nabe mi-a devenit drag, pentru că el singur a spus lucruri simple, evidente, normale (despre ceea ce scrisese – ceea ce e altă poveste).

Care epocă nu se vede? Dar el nu a vrut să descrie epoca, el s-a descris pe sine. Care subiectivitate deranjantă? Dar el este un subiectiv, a scris o chestie subiectivă, a propus partea sa de adevăr... El prezintă, într-un mod ficţional, realitatea...

M-a uns pe la inimă, fiindcă şi eu, în urmă cu peste 3 ani, aşa mă apărasem de ai mei obiecţionişti (aşa!) cu exact aşa-le argumente.

I s-au pus şi întrebări naive – de genul:

«Dar jurnalul nu înghite (ne bouffe pas?) romanul?»

Răspuns:

«Nu. Eu îl înghit (jurnalul). Jurnalul meu e roman total».

Dar bineînţeles! Am spus-o/scris-o şi eu, în 1997, dar pe mine, spre deosebire de Nabe, nimeni nu m-a ascultat – măcar ca să afle ce răspund la întrebările lor...

Deci "probleme de lectură" există, nu doar în capul daco-romilor noştri. Cum Dumnezeu se va fi explicînd această bruscă, această incredibilă necunoaştere, neaderenţă la un gen literar consacrat? – atât prin Jules Renard, cât şi prin Gabriel Matzneff, prin Gide, dar şi prin Leiris? Francezii, atât de disponibili la tot ce se arată a fi "mai aşa", vorba unei mătuşi – în asta fiind o importantă cantitate de simulare – să nu perceapă ei noile vestminte ale jurnalului?

Vreau să spun: noul gen literar (romanul total) care, deocamdată, îşi zice "jurnal"?

Şi Nabe introduce în jurnalul său eseuri, scrisori, poeme, chiar romane... Eu o făcusem de nevoie (unde să-mi fi publicat articolele, când Dan Petrescu tăcea cu o vitejie fără seamăn, astfel obligîndu-mă să mă gândesc la Scrisuri ca la o chestie postumă?), iată că Nabe a făcut-o dintr-o altfel de... nevoie.

«De ce să publici în prezent un portret al autorului – ca să interzici monografiile viitoare?» – altă întrebare, nu atât de idioată pe cât pare la prima întrebare.

Uite pentru de ce, domnule: ca să nu laşi pe altcineva să te "zugrăvească"— infidel – când, băiat mare fiind, poţi să-ţi faci singur... autoportretul? – a cărui responsabilitate o porţi tu,

portretizatul? De ce în pictură "se admite" (ba, ca pictorul polonez recent prezentat la Paris, chiar şi în peisaje răsare chipul autorului), iar în literatură ba?

El, (Nabe) care e tânăr (nu pare a avea mult peste 40 ani) s-a grăbit să-şi scoată în târg chipul din graba tinereţii – eu din disperarea bătrâneţii. La urma urmei, nu contează natura motorului – şi oare este doar grabă?

M-a mai împăcat cu mine "descoperirea" unor alţi jurnaleţi. Cum nu m-am dat niciodată în vânt după "originalitate", nici după întâietate (când am vorbit despre asta, am făcut-o ca să nu fie "uitată", nu ca să mă aşez eu în capul coloanei), mă bucur când aflu "că şi alţii". Cine ştie: asta îmi va fi venind din spiritul-de-echipă, de mirare la un egoist, individualist ca mine. Nu ştiu dacă am fost un bun coechipier – la fotbal, joc de echipă, dar sânt convins: trăiam lotul de atletism de parcă aş fi făcut parte dintr-o echipă care concurează "în colectiv", câştigă şi se bucură în echipă... Cred că mai degrabă din lene, din puturoşenie nu am vrut niciodată să fiu şef. Mă simţeam foarte bine ca unul dintre ceilalţi. Prin ce eram eu altfel – altfelă poveste – a fi scufundat într-o echipă nu înseamnă deloc a te pierde, a te anonimiza, ba mai degrabă dintr-un buchet se remarcă o floare mai... indivi— dualistă, decât dacă e prezentată doar ea. În fine, vorbe.

Vineri 7 aprilie 2000

(...) Azi am făcut puţină (doar puţină de tot) ordine, aruncînd trei sacoşe (de piaţă, din cele de pânză) pline cu hârtii. N-am aruncat chiar tot ce ar fi trebuit, dar zic...

Mă obsedează moartea Florenţei Albu. Mai ales că nu mai ţin minte dacă Mariana Sipoş a adus (în drum spre Bucureşti) această neagră veste. Aşa: nu mi-o mai aduc aminte. Până alaltăieri, când, venindu-mi Convorbiri literare pe februarie, am citit textul "Incinerarea" a lui L. I. Stoiciu. Imediat i-am scris două pagini (lui Stoiciu) – dar nu le-am trimis.

Ce am înţeles: fiind iarnă, fiind frig, au fost puţini scriitorii care să se ducă până la Crematoriu. În 5 februarie. A murit la spital, unde se internase pentru verificarea valvelor. A murit, zice Stoiciu că a zis unul dintre preoţi: fără lumânare, fără împărtăşanie. A murit singură. Pentru întâia oară spun ce spun: dacă moartea ar fi doborît-o înainte de decembrie 89, poate că nu s-ar fi aflat în această cumplită singurătate. Şi nu doar ea...

Mai scrie Stoiciu: Florenţa ar fi lăsat prin testament că dacă nu i se găseşte loc de veci la Bellu, să fie arsă. Şi continuă: Mihai Şora i-a spus mai apoi că nici el nu are loc de veci... Se vede că locul de veci,

la scriitorul român, nu mai este, "ca înainte" ceva-de-prestigiu, un semn al rangului (îți dai seama: să fii înmormântat la Bellu, pe Aleea Scriitorilor!), ci pur și simplu un loc-în-spațiu, se vede că mai greu de procurat decât o locuință...

Așadar a murit și Florența. Gloria dispăruse în 1993, zice DSR. Lucia o mai fi trăind? Câțiva călători încoace, după 89, pretindeau că era foarte bolnavă: îi murise fiica, ea nu-i supraviețuise decât cu trupul. Doina trăiește la Făgăraș.

Iată, nu e nevoie să te afli acolo, în spațiul de origine, ca să simți golul ce să cască prin dispariția oamenilor care au contat pentru tine.

Am pigulit zile la rând la "dialogul" cu Dan Culcer. Am de gând să-i propun să ne publicăm zicerile simultan (pe două coloane) și nu fragmentate, alternativizate.

(...)

Sâmbătă 8 aprilie 2000

(...)

Am primit Discobolul pe ianuarie 2000. De cum l-am deschis, ochii mi-au căzut pe (dau un citat mai lung, ca să se înțeleagă despre ce este vorba):

"Toată viața Blaga a refuzat angajarea politică programatică în numele vreunei ideologii, a vreunui partid politic. Acest lucru nu înseamnă că era lipsit de gândire politică, că nu era capabil să «citească» politic evenimente, fenomene. Caracterul politic și atitudinea de dizident se manifestă în două modalități: în dezbaterea de principiu a ideologiei comuniste și în zmulgerea măștilor."

Textul poartă titlul "Proza lui Lucian Blaga" și semnătura: Ionel Popa.

În mod deliberat nu am subliniat, întru atragerea atenției, termenul dizident. Deși este pentru întâia oară când îl întâlnesc într-un asemenea context – și aplicat unui asemenea personaj-personalitate... Ce-va fi vrut să spună Ionel Popa prin "atitudinea de dizident" (a lui Blaga)? Bine-bine, încearcă să explice "modalitățile" în care se manifestă aceasta ("dezbaterea de principiu a ideológiei comuniste").

Oricum ai lua-o, nu iese la un capăt: dizident are, și în românește mai multe accepții:

1. Persoană care se desparte (disidează) de o grupare, de un partid, astfel manifestîndu-și o altă opțiune – vezi dizidența lui Gheorghe Brătianu de la liberali, a lui Anton Alexandrescu de la țărăniști;

1 b. Aceeași persoană privită din interiorul partidului părăsit și considerată: trădător;

2. Persoană care, fără a nega țelul final, vrea să parvină pe o altă cale ("socialismul cu față umană") – cam de prin 1964, apare acest

termen abuziv aplicat contestatarilor, opozanţilor anticomuniştilor din URSS – am mai explicat;

2 b. Aceeaşi persoană privită din interiorul... maselor largi de "opozanţi" români total inactivi (ba unii chiar auxiliari ai Securităţii) din momentul intrării lor în închisoare: 1940, 1946, 1949, 1953, 1956... – considerată; provocator, chiar denunţător...

3. Persoană care se manifestase împotriva regimului, însă, fie nu cunoştea accepţia termenului disident, fie îi era frică de termenul opozant (ori simultan).

în care categorie va fi intrînd, după Ionel Popa, Blaga? în 2 (simplu), cu condiţia ca el (Blaga) să fi fost membru al partidului comunist şi din interiorul lui ar fi angajat "dezbaterea de principiu a ideologiei comuniste"... Misterele Albei Iulii.

Tot în Discobolul Nicoleta Sălcudeanu scrie cronica la La apa Vavilonului de Monica Lovinescu.

Pe bună dreptate se simte frustrată (ca cititor) de aranjarea, de masacrarea, de renunţarea la sute de pagini din jurnalul (jurnalele) iniţiale;

Pe bună dreptate Monica Lovinescu a făcut ce a crezut de cuviinţă cu jurnalul său, în virtutea suveranităţii (sic) autorului.

Dacă e bine? Dacă e rău – ce şi cum a făcut? întrebări inutile, ultimul cuvânt (scris...) îl deţine autorul. S-ar putea discuta (aşa cum "s-a discutat" la apariţia al meului, în 1997), dacă un jurnal declarat ca atare trebuie să respecte cutare lege, cutare normă, cutare convenţie (nescrisă)...Presupun însă că volumul (primul dintr-o serie?) nu poartă eticheta: "jurnal". în acest caz poate fi orice, începînd cu "carte".

Ca declanşatoare (prin: "îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma") a campaniei de presă împotriva... jurnalului meu, Monica Lovinescu va fi fost "silită" de chiar împrejurările provocate de dânsa – la această "prezentare" a jurnalului său (uite, n-am spus: masacrare, cosmetizare, rescriere).

Presupun că şi "episodul Caraion" – nu cel din Săptămîna, de acum 20 ani, ci din România literară a lui Manolescu şi Pelin – va fi avut o certă înrâurire.

Dar nu mă pot rosti până nu citesc negrul pe alb. Am să-l rog pe Niculiţă să-mi trimită un exemplar. (...)

Duminică 9 aprilie 2000

Solacolu mi-a trimis (şi mie) o nouă ispravă de-a sa: "Destine" (Dialog iulie-decembrie 1999), două mărturii – ale lui Matei Gall şi Andrei Goldner, ambii evrei comunişti, ambii trecuţi prin infernul "celălalt"... Teribil. Tare bine ar fi dacă Solacolu ar găsi o editură capabilă de difuzare corectă.

Luni 10 aprilie 2000

(...)

A scos Sollers o nouă carte, Passion fixe. Françoise Xenakis o laudă peste poate. Zice că e poetică; şi că ea conţine multe cuvinte; şi că e "un adevărat roman de dragoste". O cred. F.X. a spus şi despre celelalte cărţi (ale lui Sollers, ale altora) numai de bine. Nu i-am mai citit "critica", probabil rezervele şi le... rezervă pentru presa scrisă (dacă va mai fi avînd, fiindcă la TV face promoţie curată).

Am visat-o pe Monica Lovinescu. îmi telefonase, rugîndu-mă să trec pe la ei. Chiar şi în vis era după ruptură, deci eram neliniştit: ce se întâmplase, grav, de-mi telefonase şi-mi ceruse să ne întâlnim? Telefonul din vis transmitea însă şi aparte-ul lui Virgil, care mormăia ceva – oricum, nu era de acord cu întâlnirea. Dar era un mormăit simpatic, aproape vesel.

Marţi 11 aprilie 2000

M-am bucurat azi-dimineaţă când am primit Vatra nr. 1/2000 şi am văzut că se ţinuseră de cuvânt: publicaseră scrisoarea lui Dumitru Mircea. însă când am citit Nota redacţiei – care ar fi trebuit să explice totul... M-am supărat şi i-am scris lui Cistelecan:

Paris, 11 aprilie 2000

Stimate Domnule Al. Cistelecan,

Azi am primit numărul 1/ 2000 al Vetrei, azi vă scriu:

Dacă m-am bucurat că ceea ce vă trimisesem în 15 decembrie 1999 a apărut potrivit promisiunii formulate în scrisoarea Dvs. din 25 nov. 1999;

M-a mâhnit – ba chiar m-a indignat "Nota redacţiei" care ar fi trebuit să prezinte scrisoarea lui Dumitru Mircea.

Pentru ca – în sfârşit, cititorii revistei Vatra să înţeleagă despre ce este vorba – iată faptele:

În cursul verii anului 1999 v-am trimis o fotocopie după scrisoarea lui D. Mircea şi transcrierea ei – originalul fiind manuscris. Prin scrisoarea din 25 nov. 99, m-aţi asigurat că veţi publica "docomentul", dar este nevoie de câteva explicaţii, câteva detalii care să constituie măcar contextul dacă la motivaţii nu mai putem ajunge (atenţie, v-am citat, fără ghilimele...).

Ceea ce am şi făcut – v-am mai trimis:

— Textul "Campanii" (2 pagini) – în care era explicat tot ce era necesar de explicat;

— O fotocopie a cap. VII din volumul de mărturii Culoarea curcu— beului, capitolul "Scrisorile" din care vă ofeream "să alegeți (...) ce credeți necesar pentru înțelegere".

Din tot acest "aparat" Vatra a ales să publice asta:

"Nota red. în volumul Culoarea curcubeului Paul Goma «dedică» un capitol «scrisorilor» (capitol intitulat chiar «Scrisorile») pe care le-a primit din țară, de la diverse colective sau persoane indignate de atitudinea sa. Reproducem aici scrisoarea trimisă atunci de scriitorul Dumitru Mircea".

Ce înțelege cititorul din luminoasa Notă a Redacției?

înainte de a răspunde la această întrebare (legitimă, fiindcă, orice am crede, o revistă este scrisă de scriitori - dar citită de, totuși, cititori...), este necesar să aflăm dacă cel care a compus Nota Redacției:

— este el un om de meserie sau a comis Nota în perfectă necunoștință de cauză?;

— este el un om de meserie și a redactat Nota (în perfectă cunoștință de cauză) – programatic diversionist?

Îmi pun aceste întrebări, nu pentru că aș suferi de mania persecuției (și dacă aș suferi, ce: Liiceanu și Manolescu, Monica Lovinescu și Adameșteanu ar deveni, fulgerător, ocrotitori ai mei?), ci pentru că proza Notei este, dacă nu în litera, atunci în spiritul (dar stilul!) romanului Pâine albă, apărut în 1952, sub semnătura nemuritorului scriitor suprarealist-socialist Dumitru Mircea.

Dacă aș fi editor, aș reedita Pâine albă. S-ar constata: o proză foarte-foarte-foarte proastă dă impresia de "stranie". De literatură – am mai spus-o, o repet: suprarealist-socialistă. Cititorul e derutat: trebuie citită "la primul nivel"? Sau decodificată (ca, de-o pildă, zisele – scrise – ale lui Călinescu, sub cupola Ateneului, comparîndu-l pe A. Toma cu Eminescu; de-o pildă ca Zoe Bușulenga, dînd să se înțeleagă că îl comparase cu Pericle (pe Ceaușescu), doar ca să-și bată joc de el?; ca Radu Enescu, în Familia, comparîndu-l pe același cu Ludovic al XIV-lea, dar explicînd mai-tinerilor că îl ironizase pe tiran)?

Deși are doar 5 rânduri și un sfert, compar Nota red. din Vatra cu volumoiul (1.000 pagini) editat de Vremea, în 1995, intitulat Memorialul Ororii – pe care îl numisem: Cartea albă a securității bis: după aceeași "metodă" sunt aruncate, grămadă, informații, lăsîndu-l pe cititor să se de(în)curce singur...

Iată doar câteva observații privitoare la incompetența/rea-voința redactorului Notei:

— "în volumul Culoarea curcubeului Paul Goma «dedică» un capitol «scrisorilor» (capitol intitulat chiar «Scrisorile» pe care le-a primit din țară de la colective sau persoane indignate de atitudinea sa".

Încă o dată: ce înțelege cititorul din această "prezentare"? Nimic.

— nu se spune că "volumul" cu pricina este unul de mărturii;

— nu se spune că autorul depune mărturie despre Mișcarea pentru drepturile omului pe care o inițiase;

— nu se spune când anume fusese acea mișcare – în 1977, când Al. Cistelecan și Virgil Podoabă și Cornel Moraru erau deja oameni maturi (aveau în jur de 26 ani), deci terminaseră și facultatea, deci îi învățau pe tinerii de atunci... literatura română cea curată;

— nu se spune cine a fost Dumitru Mircea – un fioros activist de partid pe tărâmul literaturii în perioada dejistă (deci: stalinistă);

– nu se spune ce este cu acele "scrisori" primite de Paul Goma și de la mai cine primise;

— În schimb (!) Vatra își dezinformează cititorii când scrie: (scrisorile) "pe care le-a primit din țară" – fiindcă acel din dă de înțeles că el, destinatarul (Goma) se afla în afara țării în acel moment – ceea ce este neadevărat;

— Vatra dezinformează cititorii scriind că aș fi primit scrisori de la "diverse colective" (...) "indignate": am primit o singură scrisoare de la un singur "grup de preoți ortodocși de la Protopopiatul Reghin împotriva Mișcării Goma" (cum a formulat Lucia Hossu-Longin în emisiunile Memorialului durerii 67 și 68, difuzate în februarie și aprilie 1998, aceștia fiind: preoții Gheorghe Pop (Reghin) și Nicolae Dinu (Breaza) și protopop Mihai Ciobanu, Reghin. (...)

Mai departe nu am mers. Atât de rău mi-a făcut, încât... m-a descurajat de a încerca să explic... Ce să mai explic unor oameni care nu vor să li se explice, nu vor să explice altora?

Sânt foarte trist pentru Al. Cistelecan. Este la a doua șchiopătare a sa față de mine. întâia s-a prezentat sub forma unui articol de laudă la adresa iscălitoresei volumului Această dragoste care ne leagă. I-am trimis replica – nu a publicat-o, nu a explicat de ce nu o publică. Iar aceasta este a doua.

Zău că nu mai am energie să o aștept pe a treia, ca să-l anunț că o rup și cu el. Mă dau bătut.

Sunt prea tari și prea mulți pentru bietul – și singurul – de mine...

Miercuri 12 aprilie 2000

Am să fac ceea trebuia să fac de la început: să trimit o Nota red. înlocuitoare.

Am și făcut-o:

Paris, 12 aprilie 2000

Către revista Vatra,

În virtutea dreptului la informare a cititorilor, vă rog să publicați ceea ce urmează – mulțumiri:

Cititorii revistei Vatra sunt rugați să uite "Nota red." din fruntea Scrisorii reproduse la pag. 89 a nr. 1/2000, la rubrica Cópii legalizate, în locul ei să țină seama de "Nota mea, Paul Goma":

Scrisoarea ce urmează s-a înscris în Campania de condamnare a Mișcării pentru drepturile omului în România din februarie-aprilie 1977. în timp ce unii români – în jur de 200 – în ciuda barajelor Securității, au riscat și au semnat Scrisoarea Deschisă adresată Conferinței de la Belgrad, alții, nu mai puțin români (Zoe Bușulenga, Eugen Barbu, Ion Brad, Vasile Băran, Al. Piru, Săraru, Al Dobrescu, Andrițoiu...) au atacat, în presa de stat și de partid, pe inițiator și pe semnatari, alții – și aceia români-bravi (Dan Zamfirescu, Alecu Popovici, Valentin Berbecaru – apoi un număr de "profesori" de pe la Ploiești, apoi un număr de popi ortodocși de la Reghin, Breaza – adică din imediata vecinătate a Vetrei) mi-au scris: unii criticîndu-mă, alții blestemîndu-mă, alții afurisindu-mă (popii), în fine, Dumitru Mircea dojenindu-mă, superior...

Dar cine era/este Dumitru Mircea?

În 1952 devenise peste noapte "al doilea clasic în viață" (primul: Sadoveanu, cu Mitrea Cocor) prin capodopera sa suprarealist-socialistă Pâine albă. Când partidul nostru drag a încheiat colectivizarea (cum a încheiat-o), iar Manualul Colhozizatorului nu a mai fost de trebuință, tovarășul de nădejde, alcătuitorul a fost lepădat. Cum nu mai comitea proză (de când murise Stalin), Dumitru Mircea a fost pus să scrie scrisori de condamnare – ca cea scrisă în martie 1977 și publicată, repet, în nr.1/2000 a Vetrei.

Cum s-a întâmplat și cu alți ticăloși – Petru Dumitriu, Dan Ciachir – crezînd că oricine poate deveni, peste noapte, din Saul: Paul – și activistul de partid în branșa ideologică (subbranșa literatură realist-socialistă) Dumitru Mircea l-a găsit pe Dumnezeu (și de-atunci nu-l mai lasă – dealtfel în bună companie: Ion Brad, Săraru...).

Cu această "cheie" trebuie citită scrisoarea din 16 martie 1977 adresată mie – aflat în București, Drumul Taberii, Aleea Compozitorilor nr. 10.

Nota mea,
Paul Goma

(...)

Vineri 14 aprilie 2000

Tot n-a venit primăvara.

Ieri şi azi am fost deprimat: nu-l găsisem pe Mihai Creangă (colaboratoarea sa îmi spusese că s-a internat pentru două săptămâni), deci nu aveam unde publica dialogul cu Dan Culcer.

Azi, după amiază mi-a telefonat... Mihai Creangă. Că nu fusese decât o falsă alertă (cu sănătatea), că mâine apare "Si j'étais président". I-am vorbit de dialog, urmează să-l trimitem luni sau marţi (depinde de Culcer).

Duminică 16 aprilie 2000

Ieri s-a întors Mircea Stănescu de la Bucureşti, cu un pachet de hârtii încredinţate de Niculiţă Damaschin – ce a *mai rămas din două* case, din două familii... Fotografii, acte, carnete... Ana a fost atinsă (lovită, pălită), a şi întrerupt cunoaşterea lor, eu ceva mai puţin...

Ca să-mi descreţesc fruntea şi s-o fac şi pe ea să râdă (sântem din tată-n fiu clovni-ai-clasei, mai ales ai perechii noastre cea întristunată), am coborît şi i-am citit câteva din "perlele" consemnate într-un carneţel cu coperte din pânză roşie, deschis la Lăteşti, în 22 decembrie 1959, cu următorul... îndemn:

"Ţin prea mult la mine, ca să mă las să cad".

Ca "înţelepciune" nu face două parale, dar bănuiesc: eram în preajma celui de al doilea Crăciun în Bărăgan. Sunt sfâşietor de triste sâmbetele la internat, la cazarmă – dar în domicil'? Şi încă un amănunt: "a cădea" are şi semnificaţia: de a se încurca cu vreo femeie de la Fermă... Probabil mă luptasem cu singurătatea, însă – chiar atunci, "de sărbători" mă lipsisem de această sublimă consolare...

În carnetul cu pricina se afla şi un carton de invitaţie (pliat, de aceea a încăput în carnet):

Adunarea generală a scriitorilor din Republica Socialistă România
I N V I T A Ţ I E
Uniune Scriitorilor
1968

Aceasta a fost "coperta primă". Deschizînd, în stânga este completat la maşina de scris:

Tov. Paul Goma,

iar pe "pagina de titlu":

Vă rugăm să participaţi la Adunarea Generală a Scriitorilor din Republica Socialistă România, care va avea loc în Municipiul Bucureşti, în zilele de 14, 15 şi 16 noiembrie la Ateneul Român.

Lucrările Adunării vor începe în ziua de joi 14 noiembrie a.c. orele 10,00

Uniunea Scriitorilor

Jos, pe aceeaşi pagină, unde scrie:

Locul____________, este marcat, la maşina de scris: fără loc

Pe Ana a amuzat-o şi invitaţia, remarcînd că eu, din neagra preistorie, am fost un om-fără-loc...

Am să trec aici câteva din perlele – care, pe mine în primul rând – recitindu-le, reamintindu-mi-le, m-au făcut să râd cu lacrimi, să nu pot termina "bancul"— de râs. Fireşte, acesta fiind râsul iniţiatului (cam ca acela care cunoştea numărul fiecărui banc numerotat...):

Ionescu (nu mai realizez dacă chiar exista un deoist cu astfel de nume sau folosisem un pseudo-nume):

"Dom'le, soţia mea e o femeie foarte ideală!";

Citat din Scînteia:

"Pe cît de neprietenos, pe atât de duşmănos";

Costică (privind pe fereastră, în uliţă):

"Aaaa! Uite-i pe... Nu ştiu cine-s..."

Gică (povesteşte):

"Cutare s-a urcat în tren cu-o falcă-n cer şi cu una nu...";

Bicicleta lui Pârvulescu – ea nu zice nimic, dar are far şi la spate, deasupra unei plăci pe care scrie, citeţ:

"Păstraţi viteza legală";

O altă inscripţie – aceasta oficială:

"Atenţie!!! Urcîndu-vă pe stîlpii noştri electrici vă periclitaţi viaţa prin electrificare!";

La radio, în 18 III 59:

"Culorile nu mai erau atît de vii şi de multicolore";

Eu:

"Am impresia că mi se pare...";

Păuna:

"Asta înseamnă că unde-i?" (3 aprilie 59);

Radu:

"O urăsc pe X!" – prietena lui, cu care se certase.

Eu:

"O urăşti? De ce?"

Radu:

"Fiindcă era să se-nece în Dunăre, domnule!"

Cutare povesteşte, amărît:

"I-am scris lui frate-meu că de trei luni trăiesc doar cu cartofi şi cu ceai – mi-a scris că n-are cartofi, dar, uite, îmi trimite un chil de ceai...";

Păuna (relatează):
"Bimbo e bolnav și de-o săptămână tai cocoșu ăla mare..."
Conversație cu Horia – eu:
"De ce sunt atâtea muște la tine-n casă?"
Horia:
"...îmi filează lampa..."
Drăghici:
"Dă-mi o găleată cu apă repede!";
Horia:
"Aveam o singură cameră mare și lată și aia era mică...";
Tot Horia (după ce s-a fotografiat în oglindă):
"Am avut de gând să fac o natură moartă, dar până la urmă m-am hotărît pentru un peisaj...";
în același carnețel se află două pagini (de carnet) cu însemnări telegrafice din timpul "învoirii" la Constanța – deci știu și când anume s-a întâmplat ceea ce am relatat pe larg în Soldatul câinelui: luni, 8 februarie 1960.

Citind, acum, ce anume scriam acolo, înțeleg de ce nu țineam jurnal: doar nu era să scriu într-un carnet aflat tot timpul în buzunar că m-au umflat securiștii din port, că m-au dus într-o baracă, unde m-au dezbrăcat și m-au bătut – ei, vrei cinci-zece haidamaci, apoi m-au scos afară, în pielea goală (în 8 februarie 1960, când înghețase Marea Neagră pe o distanță de câteva sute de metri de la mal)... Ce să mai scriu: că prietenul căutat, găsit, dar care nu m-a primit era George Mihăescu, atunci jurnalist la organul regional? încă o dată: în "jurnal"-ul din carnețel am notat numai "aspecte ale naturii" precum și niscai "cugetări culturale" (statuia lui Eminescu...).

Fiindcă am tot ciocănit la el o lună de zile, îl trec aici, în aprilie, urmînd să-l suprim pe cel din martie:

Pe ei i-a întrebat cineva-cândva dacă sunt anti-goi?

(11 martie 2000)

Nu cunosc textele publicate în Occident, cu excepția unei "contribuții" a lui Edgar Reichmann. Îl știu, de treizeci de ani, pe comițător, deci nu cred ce scrie (mai alaltăieri, tot în Le Monde marele jurnalist al lui Breban făcea din Maria Banuș nu doar o victimă a persecuțiilor comuniste din România, dar și o... opozantă! – să nu fie uitată o altă anticomunistă feroce: Nina Cassian, cea care se plânge americanilor că pe tovărășia sa Ceaușescu o cumplit persecutase ca evreică și comunistă...) – deci nu cred că cei pe care îi acuză, acum – preluînd "informația" de la altcineva, după un mizerabil obicei – s-ar face "vinovați de antisemitism"...

Antisemit, Liiceanu? Are el alte mari păcate capitale: acela de a se fi tratat (pe sine/se) fără umilitate în textul "Sebastian mon frère", în aceeaşi tonalitate cu autobiografia "Apel către lichele"); ca şi acela de a-l fi luat în serios pe Ed. Reichmann: Manolescu? Să fim serioşi: ca şi Liiceanu, e prea fricos, apoi el nu are opinii, doar păreri (literare); Dorin Tudoran? Faptul că s-a certat cu Tismăneanu, cu Shafir, nu face din el un antisemit fioros...

Acuzatorii de profesie... Acest Ed. Reichmann a publicat în 1976, în Le Monde un fel de cronică a "apariţiilor româneşti în franceză" în care explica cititorilor că Gherla, editată de Gallimard, nu este decât un rezumat al precedentei cărţi, Ostinato (în franceză purtînd titlul: La cellule des libérables), dar mult mai modest – judecăţi ocupînd un paragraf, restul recenziei fiind dedicat unui cu adevărat mare scriitor român, pe numele său Mirel Bergmann... Nu mi-a făcut nici cald nici rece, ştiam de la Monica Lovinescu, de la Virgil Ierunca, de la Sanda Stolojan că Ed. Reichmann (să nu fie confundat cu Sebastian Reichmann, vărul său, poet remarcabil şi om de calitate) este cel-mai-român-dintre-evrei – în sensul că nu citeşte cărţile recenzate, cere prin telefon să-i fie rezumate, înţelege aiurea, după care scrie ce n-a uitat. Tot atât de grav: era "agentul" (nu doar literar) al lui Eugen Barbu – amănunte pot fi aflate din La apa Vavilonului de Monica Lovinescu. Eu îl mai bănuiam de ceva: l-am şi întrebat, iar el a negat atât de...vehement, încât am înţeles că nimerisem:

Noi, studenţii arestaţi în 1956 (pentru că ne manifestasem solidaritatea cu Revoluţia Maghiară), fusesem... favorizaţi (sic) în comparaţie cu cei lăsaţi în libertate dar terorizaţi vreme de 2 ani (1957 şi 1958) de "Echipa Morţii" cum era numită haita de la C.C. al UTM care vâna "duşmani ai poporului" pe care îi judeca în public, nu pentru fapte, ci pentru stări ("originea socială nesănătoasă") – şi îi exmatricula. Trofin, Iliescu, Petre Gheorghe, Burtică, Marţian, erau "tovarăşii de sus", iar printre studenţii auxiliari ai Securităţii s-ar fi aflat şi tovarăşul Edgar Reichmann – după 1990 s-a observat în ce bune "vechi relaţii" era el cu Iliescu... [Atât de bune, încât "gazetarul" nu a scris un cuvânt în Le Monde despre politica de aţâţare inter-etnică (vezi evenimentele de la Târgu-Mureş, vezi aprobarea dată lui Eugen Barbu de a scoate foaia antisemită România Mare) – politică iniţiată şi practicată de Ion Iliescu şi de Petre Roman].

În 1987 mi-a apărut la Albin Michel Le Calidor (titlul în româneşte: Din calidor – o copilărie basarabeană). Ed. Reichmann a publicat în Lupta lui Korne o cronică, de astă dată nu doar aiurea, ci acuzatoare: Goma Paul este antisemit, fiindcă scrisese că Goma Eufimie, tatăl său, fusese arestat – şi de un evreu – în 13 ianuarie 1941— şi deportat în Siberia. N-am reacţionat. Mi-a telefonat el. A

bălmăjit ceva despre “graba” cu care citise cartea (corect: “graba cu care nu o citise”), scrisese inexact (“antisemitismul”)... însă, vorbind, s-a trezit luîndu-mă la rost:

De ce nu scrisesem şi despre martiriul evreilor din Basarabia?

I-am răspuns că nu simt nevoia nici unei “compensaţii”, cu atât mai vârtos, cu cât în nici o carte de-a lui ori de-a prietenilor lui n-am întâlnit vreun pasaj (“compensator”) despre martiriul şi al basarabenilor şi al bucovinenilor căzuţi sub ocupaţia bolşevică, în 1940.

Ed. Reichmann a mormăit ceva ininteligibil şi m-a anunţat că va publica o cronică “adevărată” în Le Monde. A apărut, adevărata-cronică. în accea nu mai era acuzat de antisemitism autorul, ci personajele (“populaţia băştinaşă”)...

La scurt timp în Revista mea din Tel Aviv a apărut o compunere: “Cameleonul”, semnată de Iosif Petran. Din aceea aflam că fusesem băiat bun, până ieri, când că mă prefăcusem subit într-un antisemit feroce! Aşadar Ed. Reichmann nu era unicul evreu care îşi contrazicea natura (nu se spune că Evreul este Om al Cărţii?). Nici Petran nu citise ce avusese sub ochi, dar îl acuza pe Goma de antisemitism! Am povestit pe larg în Scrisori întredeschise, (Familia, 1995, p. 430), aici rezum: I. Petran nu citise cartea lui Goma Le calidor, ci... cronica lui Ed. Reichmann din Le Monde; extrăsese un citat din Reichmann, îl pusese între ghilimele şi îl atribuise lui Goma! Simplu, nu?

I-am trimis o scrisoare, cerîndu-i să o publice. N-a publicat-o. Lucian Raicu mi-a recomandat să mă adresez lui Al. Mirodan care scotea şi el o revistă în Israel. A publicat doar un fragment (revistă mică, eu grafoman notoriu...). Suficient, ca să răsară alt vânător de antisemiţi, Jacob Popper (cel drag inemii lui Manolescu, pentru culturalul motiv că tovarăşul cu acelaşi nume scrisese o carte de box cu... Eugen Barbu...), să mă acuze şi el – tot de antisemitism, în revista Contemporanul – ideea brebană, prin 1990.

După aceste experienţe directe, de rea-credinţă mi-am permis să nu iau în seamă fapta de scris a unor astfel de inşi care dezonorează cuvântul.

Printre evreii rezonabili cu care te împrieteneşti, există destui care, la un moment dat, înnebunesc: tu îţi exprimaseşi o rezervă privind cutare carte a lui, cutare atitudine, deloc corectă... Atunci blândul, inteligentul, delicatul Cutare se preface într-un isteric şi zbiară:

«Antisemitule! Spui despre mine că am făcut... (cutare faptă urâtă)? înseamnă că eşti un antisemit!»

Aceştia nu sunt idioţi, cum vor să pară, după. Dacă nu te laşi intimidat, culpabilizat, antisemitizat, ei acceptă că “au exagerat, atunci – dar nu cu mult”...

Este adevărat: Evreul a trăit 2000 ani în medii ostile lui şi comunităţii lui – de aici permanenta spaimă că are să fie agresat şi încercarea de preve-nire a unei eventuale agresiuni. însă şi ne-evreul prea repede îşi iese din sărite, se lasă prea lesne ofensat, rănit de bănuielile, de acuzaţiile – toate, grave, ale evreului: că nu e sincer, că îi doreşte răul, că îl dispreţuieşte, că îl urăşte – ba chiar vrea să-l omoare... în fond, ce este strigătul evreului: «Eşti antisemit!» decât tentativă de alungarea a primejdiei, decât exprimata spaimă că ne-evreul este pe cale de a-l... nega (citeşte: lichida)?

Ideal ar fi ca, într-o discuţie "sensibilă", ne-evreul să dovedească mai multă răbdare, mai mult tact – şi mai cu seamă să stăpânească informaţiile – într-un cuvânt: istoria) chiar mai bine decât evreul. Altfel se trezeşte în situaţia lui Manolescu, a lui Liiceanu, a lui Tudoran: surprins de o ripostă, la urma urmelor, normală, intră în panică, face alte erori apoi se plânge în dreapta, în stânga că n-a fost înţeles, că el de fapt altceva spusese când spusese...

Liiceanu, Manolescu (şi Blandiana cu al său Rusan, şi Adameşteanu) dovediseră în mod strălucit, cu prilejul apariţiei în româneşte a Cărţii negre a comunismului că, în buna tradiţie a literatorului român, ceea ce se numeşte istorie elementară le-a fost totdeauna străină. De ce? Ce întrebare! Dar bine-înţeles: de frică! Ca toţi inocenţii (dar nu şi nevinovaţii) se avântaseră pe un teren necunoscut, fără hartă, fără busolă, fără a şti unde pun piciorul şi ce vor face la întâlnirea cu primul muşuroi de cârtiţă.

Liiceanu şi-a imaginat că este suficient să fii băiat isteţ, intreprinzător (neguţătoreşte vorbind), pentru ca, tu, care nu te-ai ilustrat prin vreo atitu-dine de normalitate a curajului până la 22 decembrie 89, să-ţi iei nasul la purtare şi să te adresezi (tu!) lichelelor, explicîndu-le – tu? – cum stăm cu morala (care morală: a lui Noica? sau poate a lui Pleşu?)... Adevărat că receptorii nu erau mai breji decât tine, emiţător, şi ei supravieţuiseră în patru labe, astfel nu s-a găsit nimeni (în afară de mine – dar eu tot nu contez...) să-ţi pună în faţă "Apelul" ca pe o oglindă. încurajat de analfabetismul maselor largi de cititori-auditori care înghiţeau orice bazaconie, după ce l-ai uns "arheu" pe un Pruteanu, ai păşit pragul Sinagogii şi te-ai trezit declamînd: "Sebastian, mon frère"! Ai luat primele aplauze politicoase drept încuviinţare a insolenţei cu care – fireşte, abuziv (şi interesat) – te-ai propus frate al Evreului... Iar când unii dintre evrei au avut nemaipomenita îndrăzneală să pună la îndoială sinceritatea... frerităţii, te-ai speriat. Neavînd obişnuinţa să lupţi în arenă pentru o idee (ci să acţionezi în culisele bucătăriei, întru prosperitatea clanului), ai oferit spectacolul penibil al acuzării lui Ed. Reichmann, cel care că nu are dreptate, fiindcă... îi respinseseşi, la Humanitas, un roman!

Ei, bravos, națiune, halal argument!

Exact, dar exact după modelul: «Așa-mi trebuie, dacă discut cu o tuberculoasă!» a procedat Nicolae Manolescu. Habar n-avînd de subiect, incapabil să iasă din ograda literaturii-în-prealabil-aprobată, l-a acuzat pe Norman Manea că este "un scriitor enervat de critică" și că iritarea acestuia ar avea drept cauză... opinia mediocră (a sa, Manolescu) despre literatura lui N. Manea... A fost prompt maimuțărit de mașina-de-scris-orice-tâmpenie marca Ștefănescu: după acest argat al cui se nimerește "judecățile critice" ale lui Norman Manea nu sunt justificate, pentru că... sunt formulate "de un scriitor lipsit de talent (...), acuzînd de dincolo de Ocean..."

Or nu acestea sânt cusururile lui N. Manea. Am scris despre ele în dialogurile cu Laszlo Alexandru, apărute în volumul său, Orient expres (Dacia, 1999), anume:

Norman Manea, victimă directă a tentativei de lichidare a sa și a comunității sale este perfect îndreptățit să-i denunțe, să-i acuze pe autori – ca indivizi, ca membri ai comunității persecutoare. Vinovat ar fi fost – dacă ar fi tăcut.

Numai că Norman Manea este, nu doar evreu – ci și scriitor român. Iar scriitorul român Norman Manea, "ieșit" în Occident, la libertatea cuvântului, ani în șir a tăcut ca un pește, nu a scos o silabă despre crimele Puterii comuniste din România – țară și a lui, unde continuau a fi victime prietenii, colegii, concetățenii, consângenii săi – cu toții nevinovați. Tăcînd, s-a comportat ca un nescriitor. Când, în sfârșit, a deschis gura, ce a denunțat, ce a atacat scriitorul român Norman Manea – în primul rând? Antisemitismul – unui moment – de acum jumătate de veac, al lui Mircea Eliade, mort cu cinci ani înainte!

Dar cine să-i fi dat replica, în cunoștință de cauză?— doar nu Manolescu, crescut de Ivașcu, frecventator al Gogului Rădulesc'!; nu Liiceanu, dezbătînd, cu Noica, pe Hula Plătinișului, cruciala chestie a sexului întru-lui, în timp ce țara murea cum se moare. E mult mai comod (pentru un director de conștiințe, român) să-i arunce preopinentului: «Ești tuberculos!», decât să-i argumenteze comportamentul laș, parțial (deci, purtător de neadevăr) – vorba fiind aici tot de Norman Manea.

Manolescu și Tudoran (Ștefănescu tot nu contează) au greșit grav, angajîndu-se în discuții pe teme străine de "preocupările" lor pur-culturale – ca chestiunea evreiască); deasemeni, au comis o eroare monumentală când s-au trezit "comentînd" – indeei, comentatorii politici! – o nulitate răufăcătoare ca Garaudy, fost fioros bolșevic filosemit, prefăcut în islamist antisemit turbat. Din provincia culturalismului românesc (acela, rezistentul), orice francez pare "mare gânditor" (potrivit informației, încă valabile: "La Paris până și birjarii

vorbesc franţuzeşte"). Degeaba eşti tu "director" în România, dacă, în afară de literatură-curată-cu-voie-de-la-Ivaşcu habar n-ai de "politica" cea de toate zilele – fireşte, vorba fiind de mişcarea ideilor, nu de slalomul printre găşti, cete, bande conduse de tâlhari de drumul mare, de turnători notorii (Quintus), de bolşevici (Burtică, Gogu Rădulescu), de kaghebişti ca Iliescu (şi ca Putin!), de securiştii mai vechi: Pelin, Cataramă, mai noi ca Voican-Sturdza.

Spuneam că nu cunosc textele incriminate (ale lui Tudoran, N. Manolescu, Liiceanu). Fără a-i cere voie lui Reichmann, afirm: nu cred că a fost vreodată şi că va fi "ceva antisemit" în gândirea şi în scrisul acestora. Ci gafe culturale (ca discutarea lui Garaudy), afirmaţii "care ar fi putut fi interpretate" (ca antisemite) şi pe dată au fost – din motive, sânt sigur, neavînd legătură cu evreii, cu evreitatea, cu antisemitismul. Spun acestea pentru că îi cunosc pe cei de mai sus, le cunosc scrisul. Şi chiar dacă se zice că nu e bine să bagi mâna în foc pentru prieteni (care azi-mâine îţi vor deveni duşmani), iată, eu o bag – pentru nişte foşti prieteni...

Rămânînd în aria de limbă română: există între evrei şi neevrei un litigiu, o problemă— nu doar nerezolvată, dar nici măcar formulată. Aceasta ar putea cunoaşte un început de limpezire (nu rezolvare), dacă s-ar iniţia o dezbatere onestă, în care să stăruie, nu doar cunoştinţa-de-cauză (în primul rând istorică), ci şi buna-credinţă. Dezbatere în care fiecare să ştie că, chiar de nu a fost obişnuit de-acasă, aici va trebui:

— să asculte ce spune celălalt şi să facă efortul de a înregistra şi înţelege ce anume comunică acela;

— chiar de nu este de acord cu ideile susţinute, să-i respecte opinia, să nu-l întrerupă, să-l nu-l bruieze cu mimică şi cuvinte necuviincioase şi destabilizatoare;

— când îi vine rândul să vorbească, să pretindă acelaşi tratament din partea preopinenţilor;

— În formularea acuzaţiilor să vină cu probe – care, pentru noi, oameni de condei, sunt citatele – în nici un caz rezumatele-abuzive.

Ceea ce am spus eu aici are aerul unei lecţii de şcoală primară. Nu are doar aerul: chiar este. Fiindcă Românul – fie el şi evreu – a fost dezînvăţat, de comunism, să susţină, în public, un punct de vedere al său, nu al parti-dului, iar din 1990 a aflat el de undeva că a "dialoga" înseamnă a te răsti la cel din faţă, a-i arunca orice acuză îţi trece prin cap, fără a simţi nevoia să argumentezi, să probezi – pe scurt: de a-ţi agresa partenerul, doar pentru a-l învinge – şi nu pentru a-l convinge.

În ce scop dezbaterea – de ce nu: televizată? – în mai multe "episoade":

În scopul de a (re)defini relațiile dintre români și evrei, în România.

Am scris-o în Programul prezentat în 1995, în vederea alegerilor prezidențiale (nu întâmplător atacat cu mare violență, imediat după publi-care – în primul rând – și în al doilea – de C. Coposu...), repet aici:

Dacă Românii țin să devină un popor, să nu rămână o populație cu mentalitate etern rurală; dacă Românii țin să-și facă recunoscute calitățile, faptele-bune, este necesar să înceapă prin a-și recunoaște defectele, faptele-rele;

Dacă Românii țin să devină credibili în argumentație, vor trebui să recunoască vinovăția statului român în persecutarea (mergînd până la lichidarea unui număr de persoane), atât a unor etnii (evreii, țiganii, germanii), cât și a unor categorii de români: refugiații din provinciile cedate rușilor, Basarabenii și Bucovinenii.

Cunosc – vreau să spun: accept, ca român – adevărul; cunosc și una din metodele de atac-apărare ale unor evrei negaționiști ai masacrelor din Basarabia și Bucovina cedată: inversiunea cronologică (Evanghelie, ca să spun așa, fiindu-le Cartea neagră alcătuită în 1945 de un comitet al evreilor din URSS, sub conducerea lui Ilia Ehrenburg și a lui Vassili Grossmann ("disidentul" de mai târziu). Această manevră nedemnă a fost folosită și de români când a fost vorba să "justifice" un conflict stârnit, vădit, mai ales din pricina lor și care poate fi rezumată astfel:

«El a dat primul, dom' țător!»

Există o cronologie obiectivă, pe care nimeni n-o poate nega – cu condiția de a cunoaște istorie contemporană elementară (ceea ce nu este cazul cu noi, românii) care zice:

— Sfârșitul anului 1937 începutul lui 1938 – "guvernul Cuza-Goga" – marchează legiferarea, în România, a discriminării evreilor. Odată cu declanșarea războiului mondial (1 sept. 1939) și cu zvonurile-informațiile despre o înțelegere Hitler-Stalin (23 august 1939) de pe urma căreia țara noastră ar fi urmat să re-piardă Basarabia (iar în problema ei Evreii, în general, nu doar comuniștii evrei înclinau spre o "retrocedare justă către URSS"); până la 28 iunie 1940 (Cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord și a Herței) – Evreii de pe teritoriile românești au fost umiliți, discriminați, persecutați, spoliați – uneori violentați – dar nu s-a atentat sistematic și la viața lor;

— 28 iunie 1940: începe retragerea administrației și a armatei de pe teritoriile cedate URSS. încă din seara zilei de 27 iunie, parașutați ori "ieșiți la lumină" agenți sovietici - dintre care în majoritate

covârşitoare: evrei – au atacat convoaiele de refugiaţi, pe militarii români i-au împroşcat cu pietre, cu fecale, i-au scos din coloană, i-au "arestat", prefăcîndu-i în "prizonieri de război" (fără ca între România şi URSS să existe stare de beligeranţă), au împuşcat demon-strativ în stradă funcţionari ai administraţiei, poliţişti şi, cu predilecţie, teologi şi preoţi.

"Săptămâna Patimilor" cum au numit-o militarii şi civilii refugiaţi (28 iunie-4 iulie 1940) a fost doar partea vizibilă a icebergului – fiindcă din chiar 28 iunie, în zonele cele mai estice a început "Anul Negru" (sau "Secerişul Roşu"): adică = Prima Ocupaţie Sovietică a Teritoriilor Româneşti Cedate.

Care este atitudinea evreilor faţă cu aceste adevăruri istorice?

1. Neagă pur şi simplu exacţiunile, actele de barbarie comise mai cu seamă de evrei în "Săptămâna Patimilor" – încă o dată: împotriva unor oameni care se retrăgeau, se refugiau – şi aveau ordin să nu se apere! – vezi intervenţia lui Z. Ornea, cel care, în România literară pretinde că... nu există documente credibile – credi— bile de către cine? De către un manipulator (de documente) ca însuşi dilemistul buzuro-pleşist Ornea?

2. Relativizează contribuţia evreilor la persecutarea, deportarea, asasinarea românilor basarabeni şi bucovineni, între 28 iunie 1940 şi 22 iunie 1941 (când a izbucnit războiul), motivînd că Puterea ocupantă era sovietică, nu evreiască; nu sionistă, ci comunistă. Este adevărat – *dar nu mai puţin adevărat faptul că o mare, o imensă parte a* Aparatului sovietic (administrativ, politic, poliţienesc) acţionînd pe Teritoriile Româneşti Cedate era alcătuită din evrei. Care, în exercitarea rolului de funcţionari sovietici puneau foarte multă inimă evreiască împotriva băştinaşilor români – şi, încă o dată: o ură fără margini, tradusă prin acte de pură bestialitate faţă de teologii, monahii, preoţii băştinaşi. O palmă dată, cu ani în urmă, unui elev obraznic sau puturos, devenise, după 28 iunie 1940, "act caracterizat de persecuţie antisemită", iar nefericitul "pogromist", dacă nu era împuşcat pe loc ori la KGB-ul raional, era expediat în Siberia – pentru "activitatea antisovietică".

— Explică "unele greşeli" prin... superioritatea orânduirii comuniste, sovietice, asupra celei româneşti – burgheze, moşiereşti, obscurantiste – ceea ce fac, printre altele, autorii Cărţii negre (1945).

Continuînd cronologia: vara anului 1940 a devenit şi mai tragică prin pierderea Ardealului de Nord, apoi a Cadrilaterului. Apoi a instaurării "statului naţional legionar"; apoi, în noiembrie, prin "Masacrul de la Jilava", asasinarea lui Madgearu, a lui Iorga...

Se termină nenorocitul an 1940. începe tragicul an 1941 – primul eveniment negru: Rebeliunea legionară (21-23 ianuarie 1941).

În legătură cu asta evreii avansează cifre importante, "sute, dacă nu mii de evrei asasinați de legionari" – și se scoate ca argument Episodul Abatorului.

Care este adevărul Abatorului? De ce nu se pun documentele pe masă, ca să se știe, în sfârșit, ce s-a petrecut acolo și cum și cine au fost "protagoniștii"? Am citit "dezvăluiri" care neagă în totalitate masacrul și pângărirea cadavrelor (atârnarea în cârlige); mi s-au părut simetrice afirmațiilor cu "sute, dacă nu mii de victime". Adică neadevărate. Iar eu urmează să fac o medie?, între cifrele celor din dreapta și ale celor din stânga? Dar asta ar fi, nu doar un fals demers, ci și o profanare – fiindcă este vorba de asasinarea unor oameni nevinovați – câți? Crima începe de la unu.

în presa românească (în perioada 27 iunie 1940-22 iunie 1941) apăreau știri, mărturii despre crimele bolșevicilor în Teritoriile Românești Ocupate. Desigur, nu toate informațiile și nu în integralitatea lor. Existau informații... despre informații, edulcorate, chiar castrate - grija guvernanților fiind ca jalea națională să nu se prefacă în răscoală, revoltă, revoluție, pogrom, să nu mai fie date și amănunte privitoare la rolul evreilor în martirizarea basarabenilor și a bucovinenilor, pentru că deja populația românească era pornită împotriva lor. Militarilor aflați în convoaiele retragerii în "Săptămâna Patimilor" li se recomandase să nu povestească prin ce trecuseră – ca să nu provoace acte de răzbunare.

Acestea – actele de răzbunare împotriva evreilor – au fost strunite, zăgăzuite vreme de un an încheiat: între 27 iunie 1940 și 22 iunie 1941 se scursese un an fără o săptămână. Perioadă în care – repet – Evreii din ceea ce mai rămăsese din România au fost supuși la persecuții, dar nu au suferit în integritatea lor corporală, ca evrei (rămânînd de elucidat episodul Abatorul).

Atentatele la viața evreilor ca evrei au început după declanșarea războiului, în 22 iunie 1941. Atunci s-au unit două izvoare de informații: cel direct, de pe front, din Basarabia, Bucovina de Nord și Herța, după alungarea trupelor sovietice – și mai cu seamă după descoperirea gropilor comune. Acolo fuseseră aruncate trupurile funcționarilor, profesorilor, țăranilor, teologilor, preoților, învățătorilor, elevilor de liceu, ceferiștilor – cu toții români – purtînd urmele torturilor, mutilărilor suferite înainte de execuție (oricum, multe victime au rămas neidentificate, lipsindu-le capul...). Izvorul indirect era cel din 1940, de la retragere, completat cu informațiile culese în timpul ocupației (deci, dinainte de 22 iunie 41), dar nedivulgate publicului până atunci. La acestea s-a adăugat și faptul că (adevărat sau nu), după declanșarea războiului, evrei din Iași în principal și-au declarat ostilitatea Armatei Române și simpatia față de

Armata Roşie, drept care, prin radio ar fi indicat aviatorilor sovietici obiective de bombardat de pe teritoriul României.

Din acel moment se poate vorbi de o cvasigenerală atmosferă antisemită în România, rezultatul fiind asasinarea unor evrei în Iaşi (şi, ca o consecinţă: "Trenul Morţii"), precum şi încuviinţarea dispoziţiilor guvernamentale de a-i lichida pe evreii capturaţi pe solul Basarabiei şi Bucovinei, apoi de a deporta în Transnistria evrei din restul României – dintre care foarte mulţi au fost – să ne temem de cuvânt, dar să-l rostim: lichidaţi – deşi nevinovaţi (altfel ar fi rămas locului?).

înapoi la cronologia (pe care o ignoră Românii şi pe care, în acest nod, Evreii o manipulează):

Aşadar, autorii Cărţii negre din 1945 (coordonatori: Ehrenburg şi Grossmann) inversînd cronologia evenimentelor, susţin: "severitatea" cu care i-au tratat autorităţile sovietice pe "reprezentanţii" moşierimii regalisto-burgheze româneşti (din timpul Primei Ocupaţii: iunie 1940-iunie 1941) s-a datorat... masacrării evreilor în Ucraina!

Nu este vorba, aici, de o "scăpare" (doar Evreul nu e român, ca să nu ştie pe ce... timp trăieşte); nu doar de luarea drept cauză a efectului (şi viceversa, vorba clasicului), pentru că în relaţiile româno-evreieşti mai este mult de cercetat, mult de discutat. Ci de o pură (şi vulgară) inversare cronologică a unor evenimente, care nu s-au succedat aşa cum pretinde Cartea neagră (1945).

Aşadar: când va fi organizată dezbaterea cu pricina, va trebui produs şi "materialul didactic" – în mare, alcătuit din o hartă, ca să arate unde s-a întâmplat ce s-a întâmplat precum şi un "tablou" pe care să fie înscrise datele când s-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat.

Când vom ajunge să spunem şi noi: «iată, aceasta este partea noastră de vină» vom şti că ne-am ridicat în două picioare. Până atunci – nu.

Am auzit, am citit stupizenii ca: "Nu-mi pot cere iertare pentru ceea ce li s-a întâmplat evreilor, pentru că pe atunci nu eram născut, deci nu am nici o vină" – am citat din gândirea şchioapă, beteagă a unui ins care trece drept "director de conştiinţe", este redactor-şef la România literară, băgător de seamă pe la Televiziune, iar de alaltăieri face şi pe ţărănistul şi pe militantul constantinist – poartă numele: Alex. Ştefănescu. A publicat în România liberă cretinăria din care am citat – i-am răspuns în Cotidianul (1998)...

Deasemeni va fi necesar ca Evreii să recunoască partea lor de vină – atât în comportamentul bestial din timpul ocupării Basarabiei, Bucovinei de Nord şi a Herţei – şi în al primei ocupaţii sovietice (27 iunie 1940-22 iunie 1941); ca şi după re-ocuparea României întregi începînd din martie 1944.

Dacă vor refuza să admită că şi ei au fost "capabili" de fapte reprobabile, vor întări poziţiile acelor români care, simetric, neagă până şi deportarea evreilor în Transnistria!

Or Evreii au nevoie de dialog – şi cu Palestinienii, şi cu Românii. Dialog din care nici una din părţi nu va ieşi "învinsă", "umilită", "negată".

Dacă sânt... *antisemit?*

La o astfel de întrebare refuz să răspund. Nu mă definesc în raport cu alţii, ci în raport cu altele... Consider că somaţia: «Dovedeşte-mi că nu eşti antisemit!» este, nu doar de o insolenţă fără margini, dar şi de o întristătoare lipsă de inteligenţă.

Pe întrebător l-a întrebat vreodată cineva dacă este... anti-goi?

Îi suspectez şi pe acei evrei care afirmă că noi, Românii nu sântem... antisemiţi. Este un răspuns ne-cerut.

Mi-a fost dintru început antipatic pseudonimul "Nicolae Niculescu" sub care a apărut eseul Secretul Scrisorii Pierdute, în revista Ethos nr. 2/1975 – pe care s-a întâmplat să-l dactilografiez eu, în 1973, în prima călătorie la Paris. Nu ştiam cine se ascunde sub "Niculescu", am aflat abia după moartea lui... Steinhardt. M-am întristat: Jurnalul Fericirii (la scoaterea din România a variantei ajunsă la Virgil Ierunca dădusem şi eu o mână de ajutor, prin 1975) părea scris de alt autor... Deci nu mi-a plăcut – dar deloc – eseul: un asemenea text protocronisto-filoromânist ar fi putut apărea foarte bine în România lui Ceauşescu. Tezele "niculeşti" erau:

— "Poporul român este un popor bun, blând, omenos – poate cel mai omenos din lume";

— "Caragiale, cel din Scrisoare Pierdută nu este deloc, dar deloc un autor «rău» cu personajele sale – din contra: el este foarte bun" (dacă provine din poporul român...);

— "Poporul român nu este deloc, deloc antisemit..."

Faţă cu ultima afirmaţie îţi vine să zici:

«Dar devine (antisemit), auzind asemenea bazaconii».

Mi-a fost dat să întâlnesc şi în textul lui Virgil Duda, Patria furată, scris în Israel, ajuns la Paris în toamna anului 1989, afirmaţii ca:

"Românii nu sunt antisemiţi".

Dacă un român ar fi zis-scris una ca asta, aş fi fost sigur că:

a) este antisemit;

b) un cretin i-a aruncat această acuzaţie şi el nu mai ştie cum să scape de ea. Dar un evreu?

Am folosit termenul "suspect" – nu e o scăpare, fiindcă Leon Volovici – unul dintre "istoricii" lucrînd pe vre-muri la Iaşi, acum în

Israel, a susţinut acelaşi lucru despre Ion Antonescu – dar în ce companie? în a lui I.C. Drăgan!

Vasăzică un Ed. Reichmann, tovarăş de lupte de clasă al lui Iliescu pretinde că toţi Românii sunt antisemiţi, în timp ce L. Volovici, de lângă Drăgan, susţine că Antonescu, autorul decretelor prin care evreii erau trimişi la moarte în Transnistria nu era el chiar aşa de antisemit!

Dacă este ceva de înţeles din această... contradicţie, apoi iată o ipoteză:

Ed. Reichmann, Radu Ioanid, Norman Manea – şi încă alţii, domiciliaţi în afara Israelului, pot să scrie adevăruri, neadevăruri, întru apărarea Evreului;

Duda, Volovici (şi alţi istorici oficiali) reprezintă interesele Israelianului (care nu coincid întocmai cu ale Evreului...).

Dacă tot vorbim de antisemiţi, antisemitism...:

Am auzit din gura multor evrei cuvinte grele la adresa coreligionarilor, acuzîndu-i că, adeseori, prin exces, provoacă, fabrică antisemitism. Ba i-am auzit pe unii dintre ei declarîndu-se... antisemiţi, din această pricină.

Nu i-am contrazis.

31 martie 2000

Între timp am citit "polemica" din revista 22. Nu mi-a modificat întru nimic opinia formată, chiar fără "bibliografie". Aşadar rezum:

— Liiceanu în "Sebastian, mon frère" nu dă semne de antisemitism (dacă aş fi rău, aş spune: din contra, vădeşte un filosemitism unsuros, fără altă necesitate decât pregătirea terenului pentru erijarea propriei statui de "persecutat de comunişti", căci el, de la patuzopt, mă-nţelegi, a avut chiar şi gripă);

— Voicu, în textul ce a provocat Marea Bătălie de la Iazul Mic nu formulează acuzaţia de antisemitism la adresa lui Liiceanu (orice ar spune Vasile Popovici);

— Strălucit sfertodoct, consecvent necinstit, Ed. Reichmann, dînd citate fanteziste, rezumînd aiurea (dar consecvent acuzator), manipulînd textele "citate" (vezi includerea unor nume de... filosemiţi în textul lui Voicu: Ţepeneag, Breban, Iorgulescu) a aruncat o piatră în baltă – însă cei care au încercat să o scoată nu sunt deloc mai înţelepţi.

Nu mai interesează ce spun Pavel Cîmpeanu, Ioanid, Lavastine-Laignel (alt monument de ignoranţă şi de rea-credinţă – ai zice: romancă getbegetnică...).

Aceste două "tabere" sunt făcute să nu comunice; alcătuite din per-soane pentru care adevărul, într-o dezbatere, reprezintă o chestiune

cu totul secundară, chiar neglijabilă, era fatal ca "dialogul" să arate ca în România: fiecare individ îşi zice (mai tare, mai foarte-tare) poezeaua, nu ascultă ce spune interlocutorul – în schimb îl acuză de toate păcatele.

Chestiunea cu "antisemitismul", în ciuda spaţiului tipografic ocupat rămâne una secundară, oricum: o concluzie trasă fără premise.

încăierarea are loc pe aceste două răspunsuri (la întrebări):

1). Este adevărat sau nu că Evreii, au constituit factorul determinant al instaurării comunismului în România?;

2). Se poate pune semnul egalităţii între nazism şi comunism? Dar între Holocaust şi Gulag?

Ca unul care, pe de o parte, am trecut prin "asta" (am fost acuzat, simultan, de antisemitism/filosemitism); pe de altă parte cunosc istorie – corect ar fi: "cunosc prea puţină istorie, însă Liiceanu, Reichmann, Manolescu, Z. Ornea: deloc..." – îmi îngădui să intru în vorbă:

1) Se înşeală Românii care susţin că Evreii au constituit factorul determinant în instaurarea comunismului în România.

— "determinantul factor" al instaurării comunismului şi în România a fost Armata Roşie, ea ne-a ocupat ţara;

— nu doar în România Evreii au jucat un rol de prim plan în instaurarea comunismului: în Rusia, în 1917, în Ungaria în 1919...;

— nu doar în România, ci în întrega Europă de Est ocupată militar de Ruşi după 1945 Evreii au contribuit la instaurarea comunismului, în rolul de:

— colaboratori ai ocupantului, recrutaţi dintre autohtoni, fără a fi uitaţi colaboratorii unguri, ţigani, ucraineni – şi... români;

— emisari ai Moscovei (evrei ruşi, evrei unguri, evrei francezi... etc), dar existau şi ne-evrei: ruşi-ruşi, bulgari-bulgari, unguri-unguri...

Şi Turcii foloseau, atât colaboraţionişti (dintre boerii pământeni) cât şi trimişi-străini: armeni, albanezi, aromâni, din Imperiul Otoman, în special greci din Fanar. Nu Ruşii ocupanţi i-au folosit, primii, pe minoritari pentru a-i supune pe majoritari, la urma urmei, era în firea ocupantului să folosească drept auxiliari recrutaţi dintre minorităţile etnice persecutate anterior (Evreii, Ţiganii). [în România a existat o minoritate etnică nepersecutată anterior, dar care a fost din plin folosită de ruşi împotriva majorităţii românilor: Ungurii];

Fireşte, Evreii care susţin că ei au jucat doar un rol de "colaboratori de rând", spun-scriu un neadevăr flagrant. Nu au fost deloc "de rând", ci zeloşi, unii chiar fanatici. Uitînd, cu program (sovietic) aşezarea în timp a evenimentelor, au justificat agresiunea (1940-41), prezentînd-o ca răzbunarea pentru deportarea şi masacrarea coreligionarilor lor, de către români, după 22 iunie 1941, eludînd

faptele lor abominabile dintre 27 iunie 1940 şi 22 iunie 1941, în Basarabia şi în Bucovina de Nord – adevărat, sub drapelul ocupantului so-vietic. în fapt, răzbunarea evreilor pe (nu numai) români nu avea o cauză imediată, ci urca, în timp, la dărâmarea Ierusalimului şi la diaspori-zarea (diseminarea) lor în cele patru puncte cardinale – mai cu seamă la persecuţiile crâncene la care i-a supus Biserica Creştină – nu doar cea catolică, fiindcă, în Imperiul Rus, nu supuşii polonezi, papistaşi au inventat pogrom-ul, ci stăpânii ruşi şi ortodocşi. Revoluţia bolşevică le-a dat puterea de a lovi în creştinism – să ne imaginăm ce s-ar fi întâmplat dacă Armata Roşie ar fi ajuns până la Atlantic, ocupînd ţări catolice: Franţa, Italia, Spania, Portugalia...

[Au dreptate Evreii să se răzbune pe prigonitorii, persecutorii lor? După Legea Talionului: da. însă, după cele Zece Porunci, nu au voie să mintă, să falsifice adevăruri].

Tot aşa, Românii care susţin: Evreii au jucat un rol determinant în instaurarea comunismului în România spun-scriu un neadevăr. Rolul Evreilor a fost foarte mare, disproporţionat procentual, chiar faţă de minoritatea maghiară (până în 1952 erau mai numeroşi proporţional decât ungurii, şi în posturi mai importante) – dar nu "determinant" – măcar pentru faptul că Armata Roşie care ocupase România nu era alcătuită din ostaşi evrei...

2). în disputa Holocaust-Gulag cei care se înşeală – şi încearcă să înşele – sunt Evreii.

Este foarte bine că nu vor să uite persecuţiile la care au fost supuşi în 2000 ani, în acest secol culminînd cu tentativa de lichidare organizată de nazişti. Este însă inadmisibil ca Evreii să minimalizeze, să banalizeze, să împingă pe al n-lea plan, ba chiar să nege masacre (catalogate şi ele ca genocid), ale altor seminţii decât a lor, fie semnalate înainte de Holocaust, ca al Armenilor din 1915, fie de după, ca cele din Ţibet, Cambogia, Etiopia, Ruanda, Cecenia...

Anul trecut, aici, în Franţa, a izbucnit un scandal – repede înăbuşit: comunitatea armeană solicita de multă vreme recunoaşterea oficială a genocidului perpetrat de turci în 1915. Preşedintele republicii, Chirac, a făcut o declaraţie publică în sensul recunoaşterii, dar Senatul s-a opus şi se opune în continuare... De ce? în primul rând pentru că ar însemna să condamne Turcia, un foarte important client al industriei aeronautice franceze; în al doilea: Israelul "recomandase insistent" Turcia (în ce calitate, recoman-darea?) pentru a fi cooptată în Comunitatea Europeană (!), desigur, din motive de strategie locală (a Orientului Apropiat). Simultan, s-a declanşat o "dezbatere ştiinţifică" privind genocidul armenilor, printre negaţionişti aflîndu-se istoricul Gilles Veinstein, turcolog, profesor la Sorbona (coautor cu Mihnea Berindei a unui studiu despre vămile turceşti). Acesta, cu o

surprinzătoare suficienţă, a negat atât intenţia (de lichidare) a turcilor, cât şi caracterul programatic al masacrării armenilor din Imperiul Otoman, în 1915. Şi mai grav, lui, evreu, nu-i păsa că intră în categoria negaţioniştilor – adevărat, el neagă "doar" masacrarea unor goi...

Astfel de "demersuri" sunt nedemne şi nu fac decât să confirme acuzaţiile Palestinienilor: Evreii au instituit un monopol al suferinţei, interzicînd altor comunităţi un loc, nu doar pe pământ, sub soarele Palestinei, ci şi în memoria oamenilor.

Este inadmisibilă "interdicţia" impusă de evrei de a pune pe două coloane nazismul şi comunismul, de a compara Holocaustul cu Gulagul. Exterminarea evreilor, explică ei înşişi – programată de nazişti, pusă în aplicare cu o cruzime fără margini şi cu urmări catastrofale pentru comunitate – este unică, în istorie, deci incomparabilă. Prin urmare, alţii nu au dreptul de a folosi termenul (holocaust) când vorbesc de un masacru, de o ucidere-în-masă a unei comunităţi, a unei categorii umane... Astfel, un prieten din exil, armean (Armand Malumian), a fost tratat de blasfemator pentru că a scris aproximativ: "La Vorkuta, după grevă (el fiind unul dintre organizatorii legendarei greve, împreună cu compatriotul nostru, Johann Urwich, în iulie 1953 – n. m.), represiunea a fost un adevărat holocaust..." – expresie nefericită, atât.

La urma urmei, holocaust (termen greco-latin, tradus în româneşte prin "ardere de tot"), a fost pentru întâia oară consemnat, deci impus de catolicul François Mauriac, în 1958 (în ziarul Le Figaro), pentru a desemna – alături de ebraicul şoah – exterminarea evreilor de către nazişti.

O bună parte din vină o poartă în această "discuţie" deturnată ne-evreii. Neinformaţi, ignoranţi, mai grav: amnezici – sunt uşor de manipulat, de dezinformat, de... diversionat (neştiind despre ce vorbesc). Dacă Liiceanu, Manolescu, Tudoran ("şi alţi antisemiţi", vorba tovarăşului de nădejde Ed. Reichmann) ar fi avut elementare cunoştinţe de istorie, ar fi ştiut:

— a) este adevărat că doctrina nazistă prevedea, negru pe alb, lichidarea rasei evreieşti...

numai că practica nazistă a trecut la lichidarea şi a altor etnii decât cea evreiască: ţigănească şi slavă; a unor categorii ca homosexualii, handi-capaţii, comuniştii, masonii, nobilii, catolicii, etc;

— b) este adevărat că doctrina comunistă nu prevedea lichidarea-de-rasă, ci "doar" lichidarea-de-clasă: burghezimea, ţărănimea, clerul, ofiţerimea...

numai că "practica" comunistă a dus la lichidarea unor comunităţi etnice: ucraineană, baltică, "moldovenească", tătărască, cecenă; a unor categorii: deviaţionişti, cosmopoliţi, sionişti, naţionalişti, spioni, sabotori.

Deci şi nazismul şi comunismul au fost (nazismul a murit, trăiască comunismul! – în Cuba, în China, în Coreea de Nord) doctrine ale distrugerii omului, de distrugere a valorilor umane, rezemate pe valorile iudeo-creştine.

Dacă este de înţeles (dar nu de încuviinţat) că Evreii "evită" să vorbească despre masacrarea programatică şi a ţiganilor, şi a polonezilor, şi a ucrainenilor, şi a bieloruşilor, este insuportabil ca directori ai intelectu-alităţii române să deschidă ori se angajeze în dezbateri, în totală necunoştinţă de cauză.

Normal ar fi fost, nu să considere ca ţintă finală "listele de colabora-ţionişti evrei" (şi eu pot face lista colaboraţioniştilor... ardeleni – aceştia, spre deosebire de evrei, fiind: vânzători de frate – începînd cu sinistrul Petru Groza, continuînd cu securiştii doar culturali: Beniuc, Dumitru Mircea, Andriţoiu, Virgil Cândea, Titus Popovici, Francisc Munteanu, Francisc Păcurariu, Romul Munteanu, Dodu-Bălan, Ion Brad, Ghişe, Lăncrănjan, Dumitru Micu, D.R. Popescu, Petre Sălcudeanu, Ioan Alexandru, A.D. Munteanu, Buzura...); nici compararea Holocaustului cu Gulagul, ca să se ştie (!) care a fost primul, în timp, care l-a "produs" pe celălalt. Ci să vorbească despre Fenomenul Terorist Nazist şi despre Fenomenul Terorist Bolşevic ca despre monstruozităţi paralele şi simultane, cu efecte identice: asasinarea a zeci de milioane de nevinovaţi. Să afirmi: "Gulagul a fost un holocaust cu mai multe victime" – este o inepţie, chiar de conţine şi o parte de adevăr. Fiindcă nu poate fi concepută "superioritatea cantitativă" a unei orori faţă de o alta, crima începe de la ovictimă, nu de la un milion.

Normal ar mai fi fost – în faţa evreilor care nu admit paralela "Holocaust-Gulag" – ca ne-evreii să fi făcut trimiterea bibliografică necesară:

"Operaţia" fusese făcută de mult, şi de către intelectuali evrei:

— Vassili Grossmann (coautor, în 1945 al Cărţii negre, pomenite), în romanul Viaţă şi Destin, scris după moartea lui Stalin (1954);

— André Glucksmann - "noul filosof": acum 25-30 ani punea pe două coloane Gulagul şi Holocaustul în volumul La cuisinière et le mangeur d'hommes.

— Marc Ferro – de câţiva ani buni susţine la televiziune o excelentă emisiune, iar de curând a publicat un volum despre nazism şi comunism;

— Alexandre Adler – în vremea din urmă şi el oficiază la televiziune cu excelente emisiuni despre comunism şi nazism.

Nu numai aceştia dar şi Hannah Arendt şi Pierre Hassner şi Alain Besançon "au comis blasfemia" de a compara ororile acestui secol oribil

Iar pentru că unii gazetarnici români, grozav de perspicaci au găsit că autorii Cărții negre a comunismului sunt, cu toții evrei, de ce n-am arăta că și acolo se face comparația între crimele naziștilor și cela ale comuniștilor?

Dezbaterea de pe Dâmbovița mi se arată ca o vulgară hărmălaie, în ea rolul principal deținîndu-l ignoranța crasă, analfabetismul în materie de istorie elementară al intelectualului român – fie el și evreu. Peticul obrăzniciei și neruşinării unui Ed. Reichmann ("specialistul în literatură română", pentru care Cezar Petrescu și Camil Petrescu sunt una și aceeași persoană și autor: "C. Petrescu") și-a găsit sacul în suficiența, înfumurarea ignorantă și neonestitatea unor Liiceanu, Manolescu, Tudoran...

Așadar, de la București mi-au parvenit o sumă de hârtii. Printre ele, "jurnalul" mamei. Când Niculiță m-a anunțat, la telefon, că găsise un jurnal al ei, am zis că nu știam de așa ceva – în fapt, nu mai știam, fiindcă pe copertă mâna mea scrisese cu stiloul (l-am recunoscut: drăguțul de coreean!) numele ei. Iar în interior am corectat câteva nume proprii nemțești – le-am scris cu majuscule, pe margine, probabil pentru ca mama, dacă le mai scrie, să o facă corect.

Cum mi-a ieșit din minte "jurnalul" ei! Acum sunt sigur: eu am îndemnat-o să țină așa ceva, văzînd-o cât suferă din pricina pierderii Monografiilor satelor pe unde trecuse (confiscate la arestare, în 1949 de Securitatea din Mediaș, nerestituite). în fapt, nu-i voi fi vorbit de un jurnal, ci de un caiet în care să-și însemneze amintirile. Ascultătoare, ordonată, a făcut ce a făcut – și cât a făcut. Pentru că i-au "scăpat" câteva episoade importante în viața noastră: fuga prin păduri în 1944-45 – deși ea consemnează că încă de la Gusu, imediat după 23 august 1944, "niște comisari ne-au căutat să ne îndemne să ne întoarcem la noi, la Mana..." Nu mai spune că mutarea noastră din județul Sibiu în Târnava Mare a fost tocmai de frică să nu ne pună pe trenul de Vladivostok – crezînd că au să ni se piardă urmele. Nu vorbește nici despre tentativa de a pleca, cu frontul, spre Apus... Iar povestea cu arestarea lor din 1949 rămâne neterminată: scrie că a fost umilită, înjurată și bătută la Securitatea de la Mediaș, dar nu și cine o făcuse: comandantul Ion Buzescu și "ocoșul": Paszty.

Dealtfel ultimele 7-8 rânduri scrise (despre acest episod – și din "jurnal") sunt tremurate, nesigure. Ca și cum consemnarea fusese întreruptă o bucată de vreme, la mijlocul unei întâmplări povestite, iar la reluare, starea sănătății îi era considerabil înrăutățită.

De reținut: mama notează: momentul în care, la Camencea, în Refugiul Prim, Au Venit Românii (cu tricolorul!) ar fi fost la 26 iulie (41). Iar plecarea din Mana, în vederea Refugiului Doi: 14 martie 44.

Există printre hârtii și niște acte – prețioase:

Certificatul de împroprietărire a bunicii mele dinspre tată, Natalia Goma:

R O M Â N I A
Ministerul Agriculturei și Domeniilor
"C A SA N O A S T R Ă"
Instituție de Expropriere și împroprietărire
Comisiunea Județeană Orhei
C E R T I F I C A T
DE
Î M P R O P R I E T Ă R I R E

Se atestă de noi că D-na Goma Natalia din satul Ciocâlteni, Volostea Ciocâlteni a fost împroprietărit(ă), conform legei agrară din Basarabia în urma hotărîrei Comisiunei Județene No. 20 din 3 Martie 1923 și potrivit tabloului de locuitorii care au tras la sorț, de cei care primesc numai imaș în comun și cei ce se împroprietăresc conform art. 36-37 din legea agrară unde a fost trecută la No. 220 după cum urmează:

Pe moșia Mălăești fostă proprietatea P. Scordeli, V. Casian și E. Godlevscaia cu 1 ha imaș în comun cu locuitorii împroprietăriți și pe moșia Mălăești, fosta proprietate Godlevscaia cu 3 ha 9500 m.p. teren arabil ce va fi arătat pe planul de parcelare sub No. 220 (...) și cu 5000 m.p. loc de vie arătat pe plan sub No. 25/220 situat pe moșia Mălăești fosta proprietate E. Onchil (?)

Adică în total a fost împroprietărit cu suprafața de 5 ha 4500 m.p.

Acest certificat liberat pe baza deciziei Consiliului de Administrație al "Casei Noastre" va fi schimbat în titlu definitiv de proprietate, de către "Casa Noastră", conform art. 59 din Legea Agrară.

Președintele Comisiunei județene
de Expropriere și împroprietărire
Indescifrabil (C.Marinescu?)
Secretar
Indescifrabil (Afantigoare...?)
No. 2941 din 5 martie 1923

Din câte știam de la tata, bunica fusese împroprietărită ca văduvă de război: bărbatul ei, Chiril Goma căzuse pe frontul din Galiția – ca ostaș în armata rusească – lăsînd-o cu trei copii minori. Nu știu dacă

văduva primise pământ pentru că soțul luptase într-o armată aliată, sau tuturor văduvelor (deci și cele din Ardeal, Banat, Bucovina – ai căror soți fuseseră în armata inamică) li se dăduse pământ.

Mai există o hârtie importantă pentru mine:

GUVERNĂMÂNTUL PROVINCIEI BASARABIA
Directoratul Afacerilor Administrative
(cupon pentru transport)
Nr. 121

1. Numele și prenumele: Eufimie Goma
2. Etatea: 35 Profesiunea: învățător
3. Domiciliul: com Vatici jud Orhei
4. Persoane ce-l însoțesc: Maria, soție de 35 ani, Paul, fiu de 8 ani
5. Cantitatea de bagaje ce-l însoțesc: 180 kg.
6. Locul de evacuare: Sibiu
7. Data când se face evacuarea: 19 Martie 1944
8. Mijloace de transport prin care se evacuează: C.F.R.
9. Locul de adunare pentru îmbarcare: Chișinău, ora (neant)

Semnătura și sigiliul delegatului pentru evacuare, (este – indescifrabilă)

Semnătura evacuatului, Eufimie Goma

Sigiliul (rotund): Chișinău – casa specială CFR No. 421 – Data: 17 martie 1944.

Așadar: am plecat (ar fi trebuit să plecăm?) în 19 martie (am notat: mama zice că am plecat din Mana în 14 – om fi așteptat la Chișinău pornirea convoiului?)

Fără a avea la îndemână vreun act, vreun "ghid" istoric, când scrisesem Din calidor avansasem data plecării din gara Chișinău la 25 martie 1944 (fiindcă atunci este Bunavestire): tot așa scrisesem că Venirea Românilor fusese anunțată (prin întâiele canonade) în 29 iunie 1941 (fiindcă atunci sânt Sfinții Petru și Paul). (Mama zice: 26 iulie).

Mai sunt două acte interesante, ambele emise de Intreprinderea de Gospodărie orășenească Făgăraș:

Sub "titlul":

Notă Internă adresată Serviciului Tehnic, se scrie: "cu data de 3 mai 1945 (eroare, a se citi: 1965) a fost angajat la această întrerpindere tov. Goma Paul, în funcția de topograf-măsurător la serv. tehnic – în mod temporar – până la data de 3 iulie 1965, cu un salar categ. V-a, cu 4,60 lei în regie..."

Însă în adresa trimisă "Tov. Goma Paul" stă scris "contractul s-a expirat cu data de 3.V 1965". Semnează Director inginerul Ioan

Bănică, Inspector cadre E. Nichifor. Ce se înțelege din asta? Dumnezeu să știe. Că bietul inginer Bănică Ioan nu știa – cu toate că nu el cu mâna lui a scris: 1945 în loc de 1965... Poate că nu e decât o expirare— prelungire...

Încă o chestie:

Dos(arul) No. 869948, Tribunalul Târnava-Mare
Citațiune
No. 3211 din 21 aprilie 1948
Dl.(D-na) Goma Maria
din com Buia este chemat(ă) în ziua de 14 Mai 1948 ora 8. a.m. la acest Tribunal în orașul SIGHIȘOARA camera nr. 9 spre a fi ascultat(ă) ca recl. în procesul de naționalitate.

Urmează avertismentul și semnăturile. Ce va fi semnificînd "recl."? Reclamat? Reclamant? Nu contează, cuvântul "naționali-tate" maschează adevărul: "repatriere în URSS". Hărțuiala cu "naționalitatea" a durat până după moartea lui Stalin (1953).

Iar acum un act fals: certificatul de naștere al meu: am scris despre el (mai exact: despre împrejurările în care tata l-a fabricat, eu ținînd lanterna sub pătură (la internatul Liceului Industrial) și ținînd tira la hotelul bântuit de ruși – dar nu credeam că mai există... Ei bine, există!

Fiindcă acest jurnal este destinat și cititorilor, trebuie să reexplic:

Rușii, când ocupă un teritoriu, se înstăpânesc nu doar asupra pământului, ci și asupra locuitorilor; și nu numai asupra celor pe care îi surprind pe teritoriul cotropit, ci asupra tuturor celor născuți pe acel pământ – indiferent când, în timp (dacă mai trăiesc...) și indiferent unde se află aceia în momentul ocupației țării.

Vasăzică: în 28 iunie 1940 Rușii ocupă Basarabia, Herța, Bucovina de Nord. Unii dintre locuitorii Teritoriilor Cedate fug, se refugiază în teritoriile libere. Ei bine, Rușii îi consideră și pe aceia "cetățeni sovietici", deci "repatriabili". Fără a ține seama de voința omului, fără a ține seama de faptul că, de exemplu eu: în momentul în care mă născusem la Mana, Orhei, Mana Orhei făcea parte de drept din Regatul României, nu din URSS; și nici ca tata, ca mama, născuți în 1909 în Imperiul Rusesc.

Din acest motiv noi, refugiații din Basarabia și Bucovina, imediat după 23 august 1944 am intrat în panică: știam că Rușii, spre deosebire de alți ocupanți, nu îi alungă pe băștinași de pe pământul nou-cucerit, ba îi revendică și pe cei care fugiseră de spaima lor și se ascunseseră "în altă parte". Pe scurt: toți cei care se născuseră pe teritoriul devenit mai apoi sovietic – sunt considerați cetățeni sovietici, deci sunt obligați să se... repatrieze...

Astfel, prima reacţie a noastră, refugiaţi, prinşi de "actul" de la 23 august în satul Gusu judeţul Sibiu a fost să... fugim spre Apus, dacă nu cu frontul, măcar îndărătul (în brazda) lui... Am şi pornit "încolo, încotrova" – dar după câteva zile am înţeles că nu vom reuşi să scăpăm de ruşi prin fugă – dintr-un motiv simplu: spre Apus se îndreptau numai Ruşii, iar dintre Români, numai militarii – nu exista nici un civil care să meargă în acelaşi sens; iar dacă exista, devenea suspect, atât în ochii populaţiei («Cine-or fi ăştia care merg cu Ruşii?»), cât şi în ai ruşilor: («Cine-or fi civilii care se ţin după noi?— sigur, spioni!»).

Că tot am ocazia, repet: primii români persecutaţi de ruşi – şi de comunişti – în România, după 23 august 1944 au fost refugiaţii din Teritoriile Cedate în 1940 şi re-ocupate de ruşi în 1944: basarabenii şi bucovinenii.

Semnarea Armistiţiului a avut loc în 12 septembrie (1944) la Moscova – deci, după 3 săptămâni de la "act". Noi, atunci, nu ştiam unde şi când ni se va semna sentinţa de condamnare la moarte (câţi să fi fost "cetăţenii sovietici": 20.000? 200.000?) şi n-am aflat decât din cărţi, ani şi ani mai târziu – în acele momente de panică nu citeam ziare şi de am fi citit, ce am fi aflat, în privinţa soartei noastre, de fraţi-vânduţi? Ştiam însă că trebuia să fugim de "repatriere". Cum? Cu toţii se întrebau, se interesau: care or fi "constrângerile" (ruseşti), ca să ştim cum să le ocolim, evităm?

O paranteză: în toamna anului 1995, pe când mă aflam expulzat din locuinţă (la un hotel, în aşteptarea alteia), Alexandru Danielopol mi-a dăruit volumul Basarabeni şi bucovineni între drept internaţional şi dictat – documente 1944-1945 de Lidia Brânceanu şi Adina Berciu-Drăghicescu (Ed. Şansa, Bucureşti 1995). Am purtat o scurtă corespondenţă cu dânsul – D-sa susţinea că intervenţia sa cu un referat din 11 noiembrie 1944 (trimis generalului Vinogradov locţiitorul preşedintelui Comisiei Aliate /sic/ de Control în România), cu o notă din 18 decembrie, adresată apoi de Vişoianu lui Molotov (care a primit răspunsul rusesc: "Dreptul Internaţional nu este Dreptul Sovietic!"), apoi discuţiile avute cu americanul Brannen – în 2 martie 1945!, convorbirea din 3 martie (când bandiţii de la NKVD i-au convocat pe ministrul de externe Ciuntu, pe consilierul Demetrescu şi pe Al. Danielopol la sediul din Sf. Gheorghe, au încuiat uşa, au scos pistoalele din tocuri şi le-au pus pe masă – cerînd românilor să accepte-semneze "punctul 5" – iar Danielopol, a scos... stiloul, l-a pus pe masă lângă pistoale şi a spus: «Fiecare cu armele lui»), etc etc – toate aceste demersuri ale părţii române au avute efecte benefice, "au oprit trimiterea refugiaţilor în Rusia".

Am fost obligat să-l contrazic: până la intervenţiile sale – eroice, adevărat – câte familii de basarabeni şi de bucovineni fuseseră

"repatriate" cu forța! El vorbește de data de 3 martie 1945, când se târguiau cu bestiile rusești asupra "punctului 5" (nu știu ce reprezintă, o să aflu), or la acea dată – jumătate de an după începerea "recuperării" refu-giaților – noi, cei din familia Goma, intrați în categoria "norocoșilor" (datorită actelor false – la care am să revin) văzusem cum sunt luați de lângă noi, și puși pe trenul cel fără de frâne, din Lagărul de Repatriere de la Sighișoara, familii ale unor prieteni, a unchiului Popescu, fratele mamei...

Așadar, după ce am fost prinși în pădurile Buiei de ciobani și dați jandarmilor – care ne-au "condus" la Sighișoara (fără zel, fără chef – dar "ăsta era ordinul"), am început a fabricà acte false – pentru a dovedi că:

între 26 iunie 1941 (cedarea Basarabiei și a Bucovinei) și 22 iunie 1941 (alungarea sovieticilor și recuperarea Teritoriilor Cedate) noi – sau măcar un membru al familiei – nu ne aflam pe teritoriul ocupat de sovietici; deci nu eram... cetățeni sovietici.

Am mai scris (în Arta refugii): la hotel apoi la internatul Liceului industrial unde fuseserăm parcați noi, "repatriabilii", tata și mama fabricau documente – constînd din scrisori – datate și localizate în afara Basarabiei, iar eu țineam tira. Apoi, la internat, tata a trecut la completarea formularelor (din care avea rezerve) de certificate de naștere, de căsătorie, folosind stampilele luate de la Mana, aplicate... rotit, ca să se poată citi orice...

Nu mai țin minte de ce anume s-au oprit părinții asupra localității Tisău din județul Buzău, ca... "loc de naștere" al meu. Sigur este că nici tata nici mama nu călcaseră pe-acolo, vor fi avut prieteni, colegi, Dumnezeu să știe...

Mă întorc la actele trimise de Niculiță: am în față două certificate de naștere:

a) O copie a adevăratului, cel care zice că: Paul masculin ortodox s-a născut la Mana, com. Vatici jud. Orhei.

Formularul (cu certitudine provine din "fondul tatei", pentru că are tipărit: "194___" O mână (a mamei!) a completat această copie, consemnînd "detaliile" – ca "mențiunile ulterioare"; timbru fiscal, sigiliu, număr de ordine;

b) O copie – bătută la mașină, avînd pe verso textul pregătit pentru legalizare... – am să revin.

Aici Paul masculin ortodox s-a născut în Comuna Tisău, Județul Buzău...

Dealtfel, e... singura deosebire (esențială, capitală pentru viața întregei familii!), în rest...

— același Nr. curent: 59 – și la Mana, Orhei și la Tisău, Buzău;

— probată (nașterea) cu același act: "Certificat Circ. medicale...

No. 342 din 21 oct. 1935" – numai că, de la certificat la certificat, locul acelei Circ. Med. variază: Tisău la... Tisău, Isacova la Mana...

— la rubrica

"îndreptări sau observații înainte de semnare",

la cel de la Mana scrie:

"Nașterea confirmată de tatăl copilului și martori. Declarant (ss) Eufimie Goma

Martori (ss) A. Oleinic

Of. st. civ.(ss) C. Popescu

Notar (ss) Stăncescu

Se certifică exactitatea prezentului extras

Dat astăzi, 18 Martie 1944

Ofițer al Stării Civile, (ss) Stavinschi

Notar, (ss) G. Frunză"

în timp ce pe cel de la Tisău... la "martori", în locul lui Oleinic, este pus alăturatul C. Popescu, iar Notar" este tot Stăncescu...

Data este identică – însă altfel scrisă: "18-III-1944"

Modificările sunt mai sensibile la:

Ofițer al Stării civile, (ss) Duca

Notar, (ss) I.Stăncescu

Că tot sunt aici, să copiez Nota de pe verso-ul certificatul fals:

"Dr. Vasile Ciura notar public în Sighișoara

Nr. 118/1945. Cop.

"Prezenta copie fiind pe deplin conformă cu înscrisul

Estras (sic) de naștere timbrat cu 20 lei prezentat de D-l Goma Eufimie domiciliat în comuna Buia cu cererea înregistrată sub Nr. 118/1945 Cop. de mai sus, din ziua de astăzi, se legalizează de noi, conform D.L. Nr. 258 din 1944 art. 82

Sighișoara la 7/șapte/ Aprilie 1945 /una mie nouă sute patruzeci și cinci.

notar public"

Acest act nu este legalizat: nu are nici stampilă, nici semnături. înseamnă că fusese completat în biroul (și la mașina de scris) notarului. De ce nu a legalizat și această copie – doar este primul exemplar dactilografiat?

Cine știe, poate că am să dau peste un certificat fals-legalizat în hârtiile care au să-mi mai vină.

Luni 17 aprilie 2000

Azi mă întâlnesc cu Dan Culcer, să-i încredințez partea mea de participare la dialog.

Am mai dat peste ceva: Fecioreasca – proiect de scenariu, dactilografiat de o profesionistă (dar care? unde?) pus într-un dosar cu şină pe coperta lui scris de mâna Luizei Năvodaru "Ridicat cu ocazia percheziției domiciliare, aparține lui Paul Goma, 9 IV 1977" – şi are numărul 26 – se vede că până la acea cifră se ajunsese cu manuscri—sele confiscate la Breaza.

Nu m-am uitat prin el, desigur este o cretinărie. Cum se păstrează o copie, originalul va fi fost predat la Cinematografie – lui Carabăţ de-o pildă (deşi Băran pretindea într-un ziar că lui îi dădusem ceva...).

Important: Fecioreasca a fost scris(ă) între 19 ianuarie – 4 februarie 1963. Să fi fost scris(ă) la Lăteşti, inițial, apoi definitivat la Vad – şi undeva, la Făgăraş voi fi găsit dactilografă? înseamnă că îl predasem la Cinematografie pe când eram "ilegal", adică înainte de iunie 1965, când a fost "Decretul Ceauşescu"...

Intre copertele aceluiaşi dosar am găsit manuscrisul unui alt scenariu (fără titlu) – şi nedatat – avînd 35 pagini format mare. Se vede că este primul jet. Scris cu stiloul, textul va fi fost comis în perioada Bucureşti, de după septembrie 1965.

Pe acesta l-am răsfoit. Mărturisesc: nu l-am găsit din cale-afară de prost. Ba chiar destul de... înveselitor (aceasta fiind nota dominantă...). Bineînțeles, bate la rasul ierbii – dar "ca realizare" nu-i chiar rău.

Fireşte: şi el rămâne irecuperabil.

Am mai dat şi de două Autobiografii – a mamei şi a tatei, dar scrise de mâna mamei. Sunt datate: 14 III 1955, Jibert şi se vede că nu au fost folosite (ele însele, doar dacă au fost luate ca repere).

Iată ce variantă propun părinții mei (în Autobiografie) pentru perioada ocupației sovietice. Tata:

"În anii 1939-40 am fost concentrat pe zonă la Criuleni-Orhei şi în evenimentele din 28-VI-940, ne-am evacuat pe zona Prut, fiind tot la P. sedentară. în decembrie 1940 am aflat că familia mea e refugiată la Iaşi. Odată cu începerea răsboiului din 22-VI-1941, familia a plecat la Mana, iar eu fiind bolnav, m-am internat în spital – Chişinău. în septembrie 1941 am fost arestat sub motiv că aş fi fost paraşutat de sovietici şi după multe peripeții am fost depus în lagărul Slobozia-Ialomița, unde am stat până în august 1943. Comandanți ai lagărului au fost maior Mucenic apoi Chiribaşa..."

Varianta mamei:

"în timpul evenimentelor din 28-VI-1940, când soţul meu era concentrat, m-am refugiat cu copilul la Iaşi unde, până în luna decembrie nu m-am întâlnit cu soţul meu. După începerea răsboiului din iunie 1941, soţul a fost internat în spital la Chişinău, iar eu cu copilul m-am dus la Mana. Mai târziu am aflat că soţul, ieşit din spital, a fost arestat şi depus în lagărul Slobozia Ialomiţa."

Bieţii oamenii (bieţii noi!): cum erau siliţi de împrejurări să mintă, să răs-mintă, să stră-mintă, să-şi adapteze "variantele" la momentul-dat şi la "teren".

în martie 1955 nu mai erau chemaţi periodic la regiune (înainte: la judeţ), ca să spună dacă nu s-au hotărît să se "repatrieze" (în Siberia), dar trauma rămăsese (şi se adăugaseră altele, care de care mai cumplită). Bineînţeles, nu mai aminteau de "episodul Tisău-Buzău" – unde mă născusem..., nu în 1935, ci în primele luni ale anului 1945, în Lagărul de Repatriere de la Sighişoara... Dar nu pomeneau nici de faptul că fusesem prinşi în Ocupaţia sovietică (iunie 40-iunie 41), că tata fusese arestat şi deportat în Siberia, că în 1943 era... krasnoarmeieţ, căzuse prizonier la nemţi, aceşti îl dirijaseră spre România şi spre libertate – însă fraţii români îl luaseră drept spion şi îl ţinuseră nouă luni în lagărul de prizonieri sovietici...

Ehei, viaţa omului cât de schimbătoare este ea – în funcţie de necesităţi şi de cine te întreabă (şi când anume)...

Miercuri 19 aprilie 2000

Am primit azi Jurnalul literar febr.-mart. 2000. Mi se publică O agendă..., Elvira Iliescu apare cu Goma – absolut neconvenabil, iar Laszlo cu Jurnalul unui jurnalist cu jurnal.

Laszlo îmi trimisese acest text (fără P.S.) cu luni în urmă (îmi parvenise la 18 oct. 1999, împreună cu altul, "Părul de lângă drum") şi ar fi trebuit să fie publicat în "revista a lui Grigurcu" – cea care nu îl poftise pe Goma în colegiul de onoare, fiindcă Monica şi Virgil spuseseră că, dacă apare Goma, dispar ei...). Dar aceea nu mai văzuse lumina zilei – păcat.

Atunci înregistrasem rezervele lui Laszlo faţă de Jurnal de apocrif, însă nu căzusem la pat din pricina lor (doar eu îl îndemnasem să meargă la lansarea Gărzii inverse şi să spună că nu-i plăcuse...). Şi atunci avusesem senzaţia unei contradicţii: părea să fie de acord (oricum: nu în dezacord) cu "genul" în care fusesem silit de împrejurări să mă exprim cât de cât: jurnalul-traistă-de-cerşetor (însă

nu doar pentru că nu mai scriam ficţiune, ci mai ales pentru că... nu răzbăteam editorial), însă mai departe vorbea/vorbeşte de..."jurnalul devenit un caiet maculator"...

Apoi: de atunci observasem absenţa din comentariul lui Laszlo (în chestiunea Caraion) a organizatorului campaniei în presă: N. Manolescu. Nu am zis nimic, după cum nu zisesem nici după scrisoarea lui către mine, consecutivă publicării editorialului "Adio, domnule Goma!", în care promitea că îl face praf pe "Manolică". Or în textul de faţă Laszlo comite o greşeală, aş zice, "manolească", scriind următoarele:"Cartea Doinei Jela este departe de a documenta (subl. în text) ceva; ea se mulţumeşte, în problema Caraion să rein—terpreteze textele deja existente în presa literară ceauşistă, fără a propune fapte noi. Iar luarea ca izvor infailibil de documentare a dezinformatorului şi intoxicatorului drăgănist Mihai Pelin reprezintă o eroare grosolană a «iscălitoresei de la Humanitas»".

Vai-vai-vai: Laszlo a pierdut normalul obicei de a re-citi ceea ce are de gând să citeze:

În carte (Această dragoste...), semnătoreasa îl doar pomenise pe "drăgănist", o singură dată, la p. 168, citînd din Adrian Hamzea: "în ceea ce mă priveşte, aşa cum spune Mihai Pelin, a semnat în 1963 pactul de care vorbiţi" – aici se întrerupe zicerea lui Hamzea, intervine comentatoreasa, între paranteze: "(Vezi serialul din Expres magazin semnat în 1997 de autorul respectiv)". Atât. Rezumat: Anchetăto-reasa "se bazează" pe Hamzea, care "se bazează" pe Pelin care, în Expres magazin..."se bazează" pe...— pe ce? Pe o certitudine devenită bănuială, devenită părere, devenită... aer dintr-un balon spart.

Abia în "replica" dată mie, în România literară şi în Cotidianul (12 sept. 98) răspunzînd la întrebarea mea legitimă: "Pe ce izvor documentar se reazemă?", iscălitoreasa a scos numele lui Pelin din anonimatul volumului său (din curiozitate, a se consulta Indicele de nume de la pag. 335: se va constata că, în afară de paranteză, nu mai apare altunde) – şi despre care zice: "face, pe baza dosarelor întocmite de fosta securitate, afirmaţia că Ion Caraion a colaborat cu această instituţie"...

Laszlo a încercat, aici în discutarea "duelului polemic în jurul cazului Caraion", o mică diversiune prietenească, o floricică depusă omagial la picioarele statuii lui N. Manolescu... Dar ce are Manolescu în "duel"?, s-ar putea întreba cititorii (jurnalului meu – acesta...). Are, fiindcă Manolescu este cel care-l introdusese în discuţia despre Caraion pe securistul dezinformator Pelin, instalîndu-l ca unic şi cel mai autorizat purtător de adevăr. Suplimentul României literare: "Dosarul Caraion" trimis mie (cu sacrificii materiale, desigur) de chiar prietenul Laszlo stă mărturie! Acea imensă porcărie jurnalistică (doar

atâta?) era structurată pe..."drăgănist", de la editorial – cu comentariul editorialistului despre... Virgil Vasilescu – trecînd prin "mărturia" de nezdruncinat a securistului care, în treacăt, polemizează şi cu mine, cel care nu crede în scornelile lui de făcător de cărţi albe – revin: "Dosarul Caraion" este opera lui N. Manolescu şi nu a semnă-toresei humanitasioate...

O paranteză – n-ar fi existat fără ajutorul lui Laszlo:

Presupun că iscălitoreasa, în volumul Această dragoste care ne leagă..., a formulat acuzaţiile (foarte grave) la adresa lui Caraion, aşa, în mare-treacăt, ca pe o chestie ce nu mai are nevoie de explicaţii, fără a se gândi că va îndrăzni cineva să-i ceară socoteală şi să o someze să producă dovezi (ei ca ei, dar Monicăi Lovinescu?!); de aceea abia în Scrisoarea deschisă a mea, pomenită (deci, la zece luni după ce acelaşi Manolescu o prezenta la tembeliziune pe marea-anchetatoare) l-a invocat pe "drăgănistul" eufemizat de Laszlo.

Aşa cum nu scrie numele lui Manolescu – în acest context, în care a avut un rol central – Laszlo nu îl pomeneşte nici pe al Grigurcului. Or de la Grigurcu şi de la a sa cronică intitulată "De la Ion Caraion la Ecaterina Lovinescu" (subl. mele) a început "pretextul"— aşa îi zice Laszlo, în textul din Jurnalul literar, în fapt, cauza care m-a deter-minat să intru în horă (adresîndu-i o Scrisoare deschisă – cea care a provocat "replica" replicătoresei). în fine, pe Mariana Sipoş (la ea, corectînd textul, autorele nu a văzut că scrisese deja: "răsunătoarea intervenţie" şi a adăugat, că tot nu strică: "a demonstrat strălucit") o aşează în poziţie conflictuală doar cu Pelin, atât, nu şi cu Manolescu, acela carele...

Nimic de zis la afirmaţia sa (din P.S.): "am citit cu interes analiza lui Mircea Martin", "m-am bucurat văzînd că unele opinii coincid cu observaţiile mele" – dar, soro, care dintre acele unele-opinii coincid?; "Cu toate acestea nu pot subscrie la câteva reproşuri ale lui Mircea Martin precum şi – mai ales – la atitudinea sa de pendulare între extreme" – dar, frate: despre care reproşuri martine vorbeşte Laszlo?; care or fi "extremele" între care pendulează M.M., iar L.A., din nou, nu subscrie? Mister.

Ajuns cu lectura la pasajul cu Mircea Martin am avut o senzaţie (fiziologică) stranie – nu o mai simţisem în legătură cu Laszlo Alexandru:

Mirarea-iritarea-descurajarea-ciuda-revolta faţă de un literat român, nu neapărat ostil mie – dar neinformat, nici doritor să afle adevărul – care-şi dă cu părerea într-un mod pe care îl găsesc inadmisibil de...opac; şi de împăciuitorist faţă de cel care mă atacă. Mai limpede: Laszlo Alexandru şi-a exprimat opinia despre cele trei părţi ale "eseului" semnat de Mircea Martin, ca şi cum, la viaţa lui, l-

ar fi citit doar pe Mircea Martin și *nici din* greșeală *n-a auzit* de răspunsul pe care-l dădusem aceluiași Mircea Martin. Mai plictisitor pentru Laszlo: lui Mircea Martin nu-i contestam opiniile – ci informația, deranjante în textul său (al lui M. M.) fiind, nu ceea ce credea el, rău, despre persoana mea, ci neadevărurile pe care se rezema atunci când formula obiecțiile. Răspunsul meu intitulat "Către redacția revistei 22" a apărut tot în Jurnalul literar 1-2/2000 – în același număr Laszlo semna textul "Un isteric..."

Dacă va argumenta că partea centrală a articolului era demult la tipar și nu l-a putut ajunge din urmă pentru punere la zi, îi voi aduce aminte: Laszlo Alexandru, băiat mare, dovedise până deunăzi că poate foarte bine deosebi ("și singur"— l-am citat) adevărul de neadevăr – în privința persoanei și a scrisului meu – și nu avea deloc nevoie să-i explic eu... (dealtfel refuza cu vehemență orice intervenție exterioară – nu mi-a replicat el, în legătură cu gafa lui din Familia că știe foarte bine unde și când greșește, nu e nevoie să-i mai spun și eu ?).

Dar bineînțeles că poate să greșească și singur băiatul Laszlo. Asta citindu-se: maturizare. Dovada că s-a copt, în sfârșit: iată, a devenit prudent, evită a-i pune în cauză, după cum merită, pe cei care, vădit, greșesc – nu față de Goma, ci față de adevăr – și pe Manolescu, și pe Martin, și pe Grigurcu... A început a se gândi la viitor, omul muncii de pe ogorul literelor românești. Niciodată nu e prea târziu ca să te cumințești...

Despre volumul meu Scrìsuri – a cărui "istorie" o cunoștea mai bine decât oricine – scrie:

"De data asta situația este mai penibilă întrucât aproape o treime din articolele cuprinse în Scrìsuri au fost deja tipărite (...) degeaba se scuză Paul Goma în prefață (...). O meteahnă cel puțin dezamă—gitoare"...

Bineînțeles, meteahna cu pricina rămâne dezamăgitoare, chiar dacă în finalul textului Laszlo Alexandru se (doar aparent?) contra-zice astfel:

"După ce i-a cocoloșit vreo doi ani manuscrisul fără a da semne de viață, încât în decembrie 1999 autorul era în căutarea unei edituri pentru volumul care, peste doar două săptămâni urma să iasă în librării, Dan Petrescu s-a mai considerat îndreptățit să își dea cu părerea pe marginea unui text îndelung pritocit".

Negreșit, dezamăgirea este și din partea mea – și nu doar din dorința de a echilibra situațiunea.

În fine, ca să închei acest capitol – citez:

"Trec aici peste numeroasele calități evidente ale cărții, pentru a-i adresa un reproș autorului (...). Atunci când lui Paul Goma i se atrăgea atenția că este incorect, din punct de vedere deontologic, să-și

publice polemicile concomitent şi în mod repetat în mai multe reviste, scriitorul dădea vina pe difuzarea aleatorie a presei literare, care i-ar justifica eforturile de a ajunge, cu orice preţ, sub privirile cititorilor. De data asta situaţia este mai penibilă, întrucât..." (sublinierea mea, P. G.)

Cum uită Românul – fie el şi maghiar!

1. Niciodată nu am invocat "difuzarea aleatorie a presei" ca motiv (sau ca pretext) pentru "ajungerea cu orice preţ, sub privirile citito-rilor" – ci am dat vina – bat-o vina! – pe depărtarea (geografică) de "privirile cititorilor", ea îmi interzicea posibilitatea de a controla, în acest caz, de a "opri" publicarea în periodicul Y, a textului Z, fiindcă primisem "asigurări ferme" de la periodicul X...;

2. Laszlo Alexandru, nu altul a sărit în apărarea mea (îi zic aşa, fiind, până la sfârşitul acestei consemnări în jurnal, băiat bun...), arătînd că chiar în România literară (reproşul venea de la Dimisianu) fusese publicată, întâi, o replică (la adresa mea) a iscălitoresei, apoi aceeaşi compunere apăruse şi în Cotidianul... Bine-bine, apărare nu înseamnă justificare, dar orişicâtuşi, când cunoşti foarte bine "condiţiile" în care am publicat, din 1990, în periodice, să-mi arunci în obraz "deontologia"...

Acestea fiind zise – cu multă jale – constat aici şi acum, în luna aprilie 2000, când mi-a parvenit numărul pe februarie-martie al Jurnalului Literar că ceva s-a schimbat. Coincide această dată cu împlinirea a 35 ani, vârstă la care, se vede, oricât de laszlo ai fi, tot cedezi socialului. Şi cum există un început în toate, Laszlo a sfârşit prin a se întoarce acolo de unde nici nu trebuia să plece. Ca să fiu "drăguţ" până la capăt: aceşti şapte-opt ani cât am fost împreună (deşi nu ne-am văzut vreodată) au fost, în "perechea" noastră, pentru mine ani buni – pentru el anii crizei de creştere. Hai să spun: perioada aceasta de mare libertate, de mare insolenţă, de mare generozitate (şi de ce nu: de mare inteligenţă) a constituit tinereţea lui.

Cea care nu se va întoarce niciodată, după semnele date de textul publicat în Jurnalul literar. Deci tot acum este de înregistrat şi despărţirea mea de el.

Oricum, mie nu-mi pare rău că l-am cunoscut pe Laszlo Alexandru.

(...)

Duminică 23 aprilie 2000

Paştele catolic. Ieri, Moş Woityla nu a putut căra crucea în spinare tot drumul. Doar din pricină că el este de două ori şi jumătate mai bătrân decât Isus?

Timp rece, posomorât. Şi ploaie. Şi ploaie.Vise confuze şi limpezi. Confuze – pentru că nu mi le mai amintesc; limpezi erau în vis – îmi amintesc doar că îmi spuneam: «Ce vise limpezi am avut!»

M-a zdruncinat "jurnalul" mamei. Dacă ar fi venit (dar a venit!, şi îl uitasem eu) înainte de a scrie ciclul autobiografic, nu m-aş fi aventurat să "reconstitui" – din nimic – istoria acelor vremi. Şi iată, sânt contrazis.

Bine-bine, îmi spun, întru consolare şi mama este tot o sursă subiectivă, aşa cum am putut eu să mă înşel la cronologie, ar fi putut şi ea... Da, dar mama făcea partea din sursele sigure ale mele. Cuvântul părinţilor mei – în materie de "istorie trăită" era literă de evanghelie. (...)

Marţi 25 aprilie 2000

Ieri a fost aniversarea masacrării armenilor de către turci. Manifestări şi la Paris – lozinci împotriva Senatului (care a refuzat să legifereze genocidul din 1915), arderi de acte de identitate (franceze) în semn de deznădejde.

În sfârşit, Israelul a recomandat şcolilor (încă o dată: ieri, în 24 aprilie 2000 – pentru întâia oară în istoria sa), să includă în programă şi tragedia armenilor. Niciodată nu e prea târziu, deşi cam târzior pentru o comunitate care ştia ce-i acela un genocid. Apoi: Statul Israel e una, evreii din afara lui cu totul altceva. Urmează să se observe reacţiile celor care au apărat "unicitatea" holocaustului. Nu este de exclus ca chiar "recunoaşterea" să fie astfel formulată încât "ierarhia" să rămână aceeaşi. De aşteptat; şi de aflat care vor fi fost schimbările de politică externă care au făcut ca Israelul să nu mai susţină Turcia – în orice, cu orice preţ. Să fie apropiata pace cu Siria (imediat după moartea lui Assad)? Să fie pacea interioară (e vorba de graniţe, nu de suflet) pe care vrea să şi-o asigure? (...)

(...)

MAI

Marţi 1 mai 2000

Ieri a trecut pe aici Nicolae Baltă, cu al doilea transport de hârtii trimise de Niculiţă de la Bucureşti. Am stat de vorbă vreo două ceasuri. Cu totul dezamăgit, descurajat de ceea ce se petrece la noi. Şi complet deconectat de evinemente.

Aşadar Niculiţă a recuperat de la Nemira cele 4 exemplare "uitate" din Scrìsuri – mi-a trimis 2. Precum şi o pungă de plastic plină cu acte şi fotografii. Toată seara am răsfoit, filat, bucurat, mirat, întristat... Ana cu ale ei, eu cu ale mele...

Am dat şi de nişte însemnări ale tatei. Nu ştiam de ele. Foile care s-au păstrat sunt din primele zile ale lunii ianuarie 1957 şi consemnează exclusiv aflarea arestării mele. Tata are o manieră mult mai... lirică de a consemna. Acum îmi dau seama cât de sobru scria mama în "jurnalul" ei. Printre puţinele informaţii:

Bunicul Chiril (tatăl tatei) a murit pe front, în Galiţia în 27 decembrie 1917 (pe stil vechi, iar pe nou în 10 ianuarie 1918 [?]), ucis de un obuz. A fost înmormântat în cimitirul din satul Cut, judeţul Pinskoe, reg. Minsk. Avea grad mai mare decât de soldat, ceva echivalent cu sergentul (sau plutonierul). Bunica (în vârstă de 24 ani, devenită văduvă cu trei copii), a umblat prin sat, cu plicul ars la colţuri – semn de moarte-venită-prin-poştă... îmi închipui cum arătau (şi sonor) satele basarabene (şi nu doar ele...).

Mi-au mai parvenit: o copie după extrasul de certificat de căsătorie al părinţilor: la 14 septembrie 1932, la Chiştelniţa, legalizat la 17 iulie 1943 de Inspectoratul şcolar Târnava Mare. în fine, celebrul (pentru mine) certificat de naştere la Tisău, Buzău – "extrasul":

E scris de mâna tatei – pe o liniatură cu creionul, probabil tot de el făcută. Scrisul cunoaşte 3 "stiluri": neutru, pentru completarea actului, semnătura notarului, a ofiţerul stării civile... Are aplicate trei timbre de câte 5 lei şi pusă data: "18-III-1944" – moment în care... mama şi cu mine eram pe trenul plecat de la Chişinău spre Sibiu, iar tata pe jos, pe lângă căruţele cu restul de bagaje (pe care avea să le piardă la bombardamentul de la Ploieşti, în aprilie...).

Acelaşi extras (completat la maşină), avînd pe verso legalizarea – "Dr Vasile Ciura notar public în Sighişoara, nr. 118/1945 – la 7 aprilie 1945".

Există alături şi două acte ajutătoare – care au permis legalizarea celui de naştere la Tisău:

1. Emanat de la Şc. prim. Tisău, jud Buzău (nr. 118 din 5 oct. 1940) prin care directorul (Alexandru Popescu) se adresează "Dlui

Goma Eufimie, înv..., Cotul Cioreiu, jud Buzău", anunţîndu-l că, "pentru a fi înscris copilul D-stră Paul la grădiniţă, este nevoie de extrasul de naştere".

"Originalul" nu s-a păstrat (sau nu mi-a parvenit) – oricum, actul a fost legalizat de acelaşi Ciura;

2. Un certificat prin care:

"Noi, Gh. Micu, directorul şcoalei primare de Stat din com Gusu, plasa Miercurea, jud Sibiu, prin prezentul certificăm: Domnul Goma Eufimie şi Doamna Maria Popescu Goma, ambii învăţători, în cursul anului 1940-1941 au funcţionat la şcoala noastră astfel: Dl Goma Eufimie în postul II, a predat la cl. V-VI, avînd 22 elevi prezenţi din 25 înscrişi – promovaţi 20. Dna Maria Popescu Goma în postul IV a lucrat cu clasa III, avînd 21 frecvenţi din 26 înscrişi – promovaţi 19. Drept care am eliberat prezentul certificat petiţionat cu cererea no. 223/945 Director Gh. Micu m.p."

"Am primit prezentul certificat astăzi 5 aprilie 1945, Goma Eufimie m.p."

Actul a fost legalizat de Ciura (la 7 aprilie 1945).

Dacă scrisoarea lui Alex. Popescu (cerînd extrasul de naştere pentru ca eu să pot fi înscris la grădiniţă la Tisău (de ce nu la Cotul Ciorei, unde "era" tata învăţător?) este sigur, un act fals, inventat, ce să fie cel emanat de la Gh. Micu? Să fi avut tata şi timpul şi inconştienţa să-i scrie lui Micu, explicîndu-i cum trebuie să sune actul-fals pe care roagă să ni-l trimită? Exclus. Dealtfel, tata nici nu apucase să aibă de a face cu Micu, ajunsese la Gusu mult mai târziu decât mama cu mine, apoi în timpul vacanţei, lucrase(m) cu ziua, la ţărani – la coasă, la pădure, la orice, nu avusese timp de conversaţie "intelectuală, ca între colegi"... Unde mai pui că "vacanţa" aceea, aşa cum fusese, luase sfârşit la 23 august (1944): din acel moment nu am avut decât un gând: cum să fugim cât mai departe – spre Apus – de ruşi! Am şi făcut-o – e drept, ne-am întors, dar... foarte provizoriu, cât să ne pregătim de... re-fugă în judeţul Târnava Mare, la Buia.

Care este deducţia mea? Tata abuzase de Gh. Micu.

La ce ar fi putut sluji un asemenea "certificat"? La... nu se ştie niciodată... însă nu strica să existe cât mai multe borţi de ieşire din vizuina unde fusesem încolţiţi de istorie şi de ruşi. Eu – "complice" – nu am amintiri despre ultimele două acte. Voi fi avut – şi am uitat; sau părinţii le vor fi confecţionat în "absenţa" mea (să zicem: atunci când eu dormeam...)

Iată şi două Adeverinţe de permutare – situaţia şcolară (a mea) din cl. I şi din trimestrele I, II, III ale clasei a II-a.

Aici nu ar fi fost nici un motiv de suspiciune: este recognoscibil scrisul mamei – în anul şcolar 1942-1943 ea era directorul şcolii. Acest act – "foarte autentic" (deşi cu certitudine; completat în Lagărul de la Sighişoara), purtînd data de 7 ianuarie 1944, are şi semnătura elevului: scrisul, mic, cert, de mâna mea (doar eram alături), însă cu o altă peniţă, cu altă cerneală... (eram daţi dracului, noi, marii falsifi-catori de acte!). Certificatul pentru o parte din clasa a II-a este semnat de tata (întors din Lagărul de la Slobozia-Ialomiţa), la data de 18 martie 1944... (hotărît, această dată...).

În fine, un act numai al meu. în Soldatul câinelui, (Humanitas, 1991, pag. 67) reproducesem aceeaşi ADEVERINŢĂ, emisă la aceeaşi dată (10 aprilie 1945), cu aceeaşi stampilă şi aceleaşi semnături (Prefect: Bazil Munteanu, seful biroului refugiaţilor: Gh. Pora, Delegat al Comisiei Aliate (sic) de Control, căpitan S. Cernetz) – însă cu un număr ulterior: 30 – pe numele meu, scris de mână: Goma Paul, elev. Aveam deci şi eu (individual!) dreptul să... "rămân în ţară"...

Niculiţă mi-a trimis şi un număr din Caţavencu (21 martie 2000). Mă mai ciupiseră de cur distractiveţii balcanici pentru Scrìsuri – în 22 febr., în 4 apr.; de astă dată umorul le este mai-mult-ca-irezistibil:

"Ca să ne lăudăm vă spunem că acum două săptămâni l-am citit pe Goma, Scrìsuri 1972-1998. Rău am făcut! Că ce ne trebuia nouă să ştim că «scriitorul de epigrame Mircea Ionescu-Quintus», un domn venerabil, a fost «colaborator asiduu al Securităţii, iar de acum douăzeci de ani şi al lui Drăgan (Iosif Constantin)»"?

Miercuri 3 mai 2000

Eventualul cititor al însemnărilor de faţă va crede că "plângerile" privind oboseala noastră cumplită, persistentă, ba chiar îngroşîndu-se, vine, fie dintr-un normal, dar enervant alint pe hârtie, fie din din ne-mărturisirea altei suferinţe. Nu, dragă, nu, iubite cetitoriule. Oboseala de care ne plângem, Ana şi cu mine este oboseală curată, provenită din lipsa unei insule de vacanţă în care dormi, până faci bătături pe la coaste. Degeaba protestez eu că nu o vacanţă din asta îmi lipseşte, fiindcă munca-mi nu este legată de un orar constrângător, de un efort consimţit prin contract. Ce, mi-ar strica şi mie o săptămână, chiar două de nefăcut nimica – nici de citit ziarele, nici de ascultat radioul, nici de scris? Ba nu mi-ar strica defel!

Azi-mâine (ca să zic aşa: în 13 mai) se vor împlini 33 ani de când o am cunoscut pe Ana. într-un moment de iară-cădere (în februarie 67 murise tata, mama rămăsese singură, paralizată, la Vad) intervenit în plină... ascensiune – şi socială şi pisihologică: reintrasem la facultate

în 1965, în sfârşit, debutasem în decembrie 1966, avem un roman predat, un volum de proză scurtă deasemeni... Şi pac!, în numele tatălui! Căci aşa e soarta-destinului: cruelă, vorba lui fiu-meu. între două trenuri – făceam naveta aproape săptămânal la Vad, Făgăraş – am reîntâlnit-o pe re-colega mea de facultate Năvodaru Ana Maria. Şi de atunci nu ne-am mai despărţit. în jurul nostru prietenii s-au căsătorit, s-au divorţat, s-au re-căsătorit, re-divorţat – noi am rămas pe loc. "Din lene", pretinde ea, cu umoru-i cunoscut.

Dacă privim lucrurile din acest unghi (durata convieţuirii noastre) găsim şi răspuns la chestiunea oboselii: atâta amar de timp, cu acelaşi/aceeaşi...

Am mai notat: un supliment deloc neglijabil de oboseală ne-a venit de la răsfoitul hârtiilor famililor, de la filarea fotografiilor. De parcă "operaţia" nu ar fi fost o simplă consultare a unui fişier, ci trăirea faptelor inventariate.

Şi pe asta am mai scris-o, o repet: conştiinţa că din familiile noastre, două, nu a mai rămas nimic în România. Decât ceea ce ţinem noi în două mâini: două sacoşe cu hârtii.

În ultimii ani Lulu se zbătuse (şi cheltuise o mulţime de bani, cu avocaţii, cu notarii) pentru a recupera ceva, atât din partea bunicii materne a Anei (terenul din intrarea Bateriilor), cât şi o moştenirea de drept a ei, Lulu, dinspre o mătuşă a sa. Praful s-a ales de toate intenţiile (oricum, pe jumătate, pe trei-sferturi materializate).

Joi 4 mai 2000

(...)

Am mai aranjat hârtii, am citit scrisori de ale mele adresate părinţilor. Am aflat câteva date:

— în jurul datei de 23 nov. 1965 am fost mutat "disciplinar" de la căminul Carpaţi la Regnault – în urma arestării unor studenţi. Am fost printre primii "colaterali" umflaţi şi anchetaţi, deşi habar n-aveam de nimic... Din contra-anchetă, adică din întrebările securiştilor puse mie... a reieşit că "şeful" se numea Munteanu şi era student la drept. Le scriam părinţilor că până atunci stătusem cu 2 studenţi în cameră – acum cu 16... (printre ei: Alexandru Ştefănescu, Băileşteanu...);

— în 15 februarie 1966 le scriam că m-am mutat în noua cameră (la Sterescu) – pe strada Petöffi nr. 19;

— în 23 nov. 1966 îi anunţam: "sâmbătă am predat un volum de proze, nu de alta, dar să nu aştepte singur..." (voi fi făcut aluzie la deja-predatul "roman" – devenit Ostinato); totodată: "în 3 decembrie [1966] îmi va apărea ceva în Luceafărul" (a apărut);

— în 26 ianuarie 1967: "în 5 februarie va apărea o altă povestire în Luceafărul (...) între timp s-a scris favorabil despre mine în Ateneu şi în Ramuri..."

Am şi un răspuns oficial (dinainte: 17 III.1965): zic indescifrabilii mei răspunzătoreţi că nu primiseră nici o dispoziţie privitoare la înscrieri – când eu cerusem cu totul altceva: reînmatriculare. Aşa a continuat "dialogul" cu Ministerul Învăţământului, un an, doi după ce intrasem printr-un nou examen de admitere – oricum, nu i-am mai bătut la cap după ce abandonasem definitiv universitatea. Am "comunicat" cam ca Scyla cu Carybda; ca Tanda cu Manda; ca Turcul cu Pistolul – ba chiar ca Sacul şi Peticul. (...)

Duminică 7 mai 2000

Ieri m-a iritat o convocare – la poliţia de cartier – pentru 10 5, "pour Remise Courrier étranger" pe numele... PAUL EVRIMOVICI GOMA! Asta vine tot de la V.C. Tudor, el este distractiv ca la ei la Unitatea Militară MAI Rahova.

Altfel, până pe la orele 3, m-am ocupat de "grădină": am ascultat iarba cum creşte, am tras florile de frunze, ca să se înalţe mai iute, că sântem în întârziere... Am profitat de soare şi preţ de două maşini de spălat rufe... Pe la 3 a venit o ploaie cu picături cât prunele, după care a căzut şi ceva grindină. După, am evaluat pagubele: nici una; nici o frunzuliţă nu fusese zdrenţuită, nici o tulpinioară, ruptă. Minune mare, maică!

În continuare, obosit. Şi nici n-am dormit după masă, de trei zile (de când mă grădinăresc...).

Încă de alaltăieri am văzut pe strada ferestrelor noastre (rue Tourtille) un grup de oameni în vârstă trecînd de pe un trotuar pe altul, unul cu o găleţică cu clei, alţi doi cu suluri de afişe. Mi-am zis că sunt evrei comunişti care fac propagandă pentru apropiatele alegeri municipale (cartierul nostru fiind şi tradiţional "roşu" şi tradiţional evreiesc). Abia azi, ducîndu-mă să cumpăr pâine am remarcat pe imobilul aflat exact în faţa geamurilor noastre afişele cu pricina. Nu erau nici comuniste nici evreieşti – ba (şi una şi alta, dar nu acesta fiind cauza), ci anunţau: "în imobilul de la numărul cutare de pe rue Tourtille a locuit Cutare, în vârstă de (între 4 şi 17 ani) şi a fost deportat(ă) în convoiul numărul cutare spre Germania – de unde nu s-a mai întors". La alţii/altele era menţionat: "a frecventat şcoala de pe rue Tourtille/ rue Ramponeau", probabil nu se mai ştie unde locuiseră. Aproape toate numele copiilor sunt grafiate "polonezeşte", dar nu toate afişetele purtau reproducerea şi a fotografiei celei numite. Unde lipsea, cititorii erau rugaţi să se intereseze şi să furnizeze fotografia la adresa cutare...

Am văzut astfel de afişete şi pe rue Bisson – şi ea celebră, prin Madame Roza a lui Romain Gary... Numai că şi Tourtille şi Bisson au fost reconstruite în proporţie de 80%. Vor fi fost lipite şi în alte părţi, dar cum nu am ieşit decât pentru pâine... Oricum, pe strada Pali Kao nici urmă, probabil nici nu exista pe timpul războiului.

Impresionant. Sfâşietor. Foarte bine fac Evreii că nu uită. Şi că nu iartă. Şi, în funcţie de moment, ating coarda potrivită – şi care e mai sensibilizatoare decât cea care aminteşte despre copii (mai ales fete!) care au fost deportaţi şi nu s-a mai auzit nimic de ei?

Luni 8 mai 2000

La Moscova a fost intronizată putoarea de Putin. L-am auzit deunăzi pe Victor Lupan la radio Nostalgie unde îşi prezenta noua carte despre Rusia eternă. A afirmat fără clipire că Putin este omul salvator al Rusiei şi că Rusia este salvatoarea Occidentului – de terorism. Numai că eu îi cunosc pe boii de la Nostalgie, sunt nişte figaroişti clasici, hexagonali mărginiţi, gaullişti primitivi, avînd pe-o faţă secerea şi ciocanul comunist, pe cealaltă francisca dreptaşilor pronazişti... Habar n-au că între Rusia (geografic) se mai află alte neamuri, alte comunităţi, trec direct la "sufletul rusesc", la "le charme slave" şi, recent, la "religiozitatea păstrată a Ruşilor" – de ce?— fiindcă l-a văzut el (comentatorul, dar Lupan nu l-a contrazis) pe Putin făcîndu-şi cruce! Adevărat, nu ca Petre Roman, dar pe-aproape.

Ce să mai spun de afirmaţia lui Lupan că războiul din Cecenia este doar o campanie antiteroristă (împotriva islamiştilor, nu împotriva poporului cecen).

(...)

Ieşind după pâine, am văzut că chiar în faţa ferestrelor noastre (de sus nu se vede bine) două afişete fuseseră rupte. Probabil copii negri, arabi inconştienţi – dar mai cu seamă analfabeţi.

(...)

Joi 11 mai 2000

Ieri am făcut o mare prostie. Dar nu aveam încotro:

Primisem o convocare la poliţia de cartier în chestiunea "calomniei şi insultei" – procesul cu V.C. Tudor... Pentru că numele meu era scris: "Paul Evrimovici Goma" mi-am zis: mă duc înarmat cu acte doveditoare (!) că mă cheamă Goma, atât, pun mâna pe hârtia probînd calomnia şi... o public undeva, în România.

Numai că socoteala de-acasă... în primul rând, poliţaiul nu era cel de data trecută (care era iniţiat în treburile ţărilor comuniste). în al doilea, el era doar un mesager: voiam să iau cunoştinţă de convocarea

la tribunalul bucureştean (în iunie, parcă)? Foarte bine: semnez de primire şi iau hârtia; nu semnez? Bine şi aşa: nu-mi dă nimic...

Obsedat, orbit de hârtia cu pricina, unde era scris de maşină, la tribunalul din Bucureşti: EFRIMOVICI – şi nu de mână, pe un formular francez: EVRIMOVICI – am ţinut ochii numai la hârtiie. S-o obţin!

Am obţinut-o – dar cu ce preţ? Cu al acceptării (prin semnătură) că... numele meu e cel care stă scris pe hârtia bucureşteană! – deci am căzut în capcana întinsă de... Drăgan – el fiind plângăreţul, nu V. C. Tudor, cum crezusem data trecută (unde nu figura numele recla—mantului). Am fost atât de afectat de eroarea comisă, încât i-am cerut Anei un armistiţiu de 24 ore...

Probabil ca urmare a nenorocirii de ieri, astă noapte am făcut un vis apocaliptic – nu am zis: am făcut un coşmar, care presupune... acţiune, mişcare, fiindcă aici era o stare. Dar ce stare! Mă aflam în Bucureşti, la restaurantul Podgoria. Ca şi în realitate (niciodată nu intrasem decât pentru a-mi cumpăra ţigări), în vis... mă trezisem acolo şi nu pentru a consuma. Dealtfel, constatasem că localul e dezafectat... Dînd să ies – pe acolo pe unde intrasem!), am văzut că afară ningea. Nu foarte bogat, ca să astupe vederea, dar suficient ca să producă, la sol (pentru că nu mai exista asfalt), noroi. Iar clădirile din faţă (în capul meu: blocul Leonida, acela care se prăbuşise în cutremurul din 1977, cu... printre alţii, Savin Bratu, colegul meu Zednick) erau, toate, “sparte”, sfâşiate pe verticală – şi, desigur, nelocuite. Am ieşit (eram însoţit de cineva, dar nu-mi mai aduc aminte de cine): când am privit la stânga, am constatat că Piaţa Romană era un maidan, pe care crescuseră buruienile (dispăruse zăpada), iar dincolo, înspre unde ştiam Piaţa Victoriei, ruine cât vedeai cu ochii; în dreapta un peisaj mai puţin deprimant – dar tot pustiu. Şi m-am întrebat:

«Dar pe unde am venit?» – şi mi-am răspuns:

«Pe la Universitate»

După care m-am trezit.

Am început să scriu ceva despre La apa Vavilonului. Cu delectare. Ce carte bună! Ce roman-jurnal de excepţie! Numai că acum, la-scris, este mult mai greu (sic) decât la oral. Am vrut să spun: când citesc, mă las cărţii citite; când scriu, mă las... scriutorului de mine – ceea ce nu face un menaj armonios.

Sâmbătă 13 mai 2000

Am comis încă de acum două săptămâni o scrisoare către Ana (se împlinesc nişte... decenii de când ne ştim – destul de bine...). Am mai făcut, acum trei-patru ani o tentativă, am comis o întreagă cărţulie:

Epistolarul, în 12 părţi – nu i-a plăcut. De asta sunt uşor terorizat (încă nu i-am înmânat-o!). De aceea o şi transcriu, aici:

Paris 1 mai 2000

Dragă Ana

Azi-mâine se vor împlini 33 ani de când ne-am cunoscut.

Şi de-atunci nu ne-am mai des-cunoscut.

33 ani: atâta avea Hristos când a murit; atâta aveam eu (apropierea este numai din modestie...) când am debutat editorial, adică la un an după ce ne cunoscusem (1968), dar mai semnificativ: când ne-am (ca să spun aşa) căsătorit – tu aveai 22 ani, diferenţa dintre noi fiind: 11...

Între timp cunoscuţi, prieteni s-au căsătorit, s-au despărţit, s-au re-căsătorit, (s-)au re-divorţat... Doar noi am rămas împreună. Tu spui: «Din lene...» Adevărat, dar trebuie să dovedeşti multă... lene, ca s-o ţii tot într-o dungă.

Şi uite-aşa, din lene-n dungă, au trecut anii, deceniile.

De multe ori – de-atâtea ori – greul (şi material şi mental) tu l-ai dus. De parcă tu ai fi fost basarabeancă... Şi nu te-ai plâns decât... aşa, în general, de viaţa-mpuţită, nu de bărbatul care-ţi făcuse această viaţă (foarte împuţită).

Eu ştiu – şi o declar: am făcut o "partidă" excelentă. Nu sânt deloc sigur că din partea ta se vede la fel. Pentru că eu sânt acela care te-a ţinut pe tine în nesiguranţă, în primejdie, în sărăcie, în ameninţări de tot felul.

Am făcut o partidă foarte bună – cu tine, în primul rând, în al doilea cu familia ta. Am avut în Petre un prieten, nu doar un socru. Şi un tată. O prietenă în Lulu – şi un fel de soră. Iar bunicii tăi – cei trei pe care i-am cunoscut – au fost şi bunicii pe care nu i-am cunoscut.

Acum sântem la ceasul unui bilanţ: pe un talger se vor pune cele-bune;

Pe celălalt cele-rele.

Care atârnă mai greu? Nu ştiu, nu pot să ştiu, nu-mi îngădui să ştiu – pentru că eu am fost vinovatul de cele rele întâmplate nouă (din 1975 "noi" fiind trei...).

Oricum: dacă aş mai avea 33 ani – iar tu 22 – aş face exact, dar exact ce făcusem acum (aproape) 33 ani: m-aş fi unit cu tine şi la primărie, la bine ca la bine, dar mai ales la rău...

Da, domnule: a fost cândva un 13 mai 1967.

(când) Ea era frumoasă, în schimb el n-avea pălărie.

Te salută până la pământ,

Paul

Cam asta – cu aniversarea.

Deşi am început de alaltăieri textul despre Monica Lovinescu, nu am înaintat semnificativ. Am scris cam o pagină – un sfert fiind ocupat cu citatul (din mine)... Deşi îmi promisesem solemn să văd, de astă dată, numai "părţile bune" – şi sunt, sunt, slavă Domnului! – aţa mă trage spre rele...

Uite cum facem: scriu totul cum îmi vine; în a doua fază suprim tot ce e rău, las numai binele – doar aşa le făcea productelor noastre tovarăşul cel cultivat, Gafiţa Mihai (care apare în Vavilon...)!

De pildă, las la o parte tot ce spune Monica despre Eugen Ionescu; apoi uit fulgerător că şi în asta Monica Lovinescu nu vede bârna din ochiul dumisale, ci doar paiul din al meu – dar bineînţeles că era îndreptăţită să nu uite nedreptatea făcută ei în chestiunea "paternităţii" regiei Cântăreţei chele, Ionesco atribuind-o doar lui Nicolas Bataille – dar potrivit exact aceleiaşi reguli a jocului: eu nu voi fi avînd dreptul să mă simt nedreptăţit, trădat, la urma urmei vândut – şi în toamna anului 89, când ea ducea tratative "secrete" cu Ţepeneag şi cu Breban?; în iarna lui 1990, când nu m-a chemat la alcătuirea portofoliului editurii Humanitas?; când a luat apărarea lui Liiceanu, cel ce-mi distrusese o carte?; când m-a exclus din exil? ; când a regizat executarea Jurnal-ului meu, în 1997?; când a patronat embargoul cu care am fost "contestat"? Bine-bine, să faci ce zice popa, nu ce face Monica Lovinescu, dar orişicâtuşi. Monica Lovinescu îşi ia voie (de la sine) să scrie ceea ce a şi scris – despre Vianu, despre Arghezi, despre Eftimiu, despre Călinescu – pe bună dreptate, cu argumente; de ce eu nu voi fi avînd dreptul să scriu ce cred (rezemîndu-mă pe argumente) despre Liiceanu, despre Blandiana, despre Hăulică, despre Manolescu – despre Monica Lovinescu? A-ha: povestea cu dulăul şi căţeii. Unii fiind muuult mai egali decât alţii. între noi fie vorba: nu mă aşteptam să intre în transă de plăceri est-ethice după lectura Jurnal-ului meu – dar nici să iniţieze şi să dirijeze corul negatorilor de toate sexele; nu mă aşteptam să-l laude pe Caraion (că n-o fi masochistă!), dar în nici un caz să poarte mâna mânuitoresei care a comis acel capitol odios între toate despre "Stelian Diaconescu". Nici o dragoste de mamă, nici o culpabilitate de fiică nu justifică, nici măcar explică acest transfer de ură, de răzbunare – să-i zic: prostească, pentru că "acela" e mort şi nu se poate apăra...

Fiindcă – o re-re-repet: volumul Această dragoste care ne leagă nu a adus nimic nou documentar (în afară de nişte fleacuri, firimituri scăpate cu intenţie, de Pelin), Monica Lovinescu ştiind,

înainte de 1990, din mărturiile codeținutelor mamei sale, cam tot atâta cât ne-a dezvăluit umblătoarea prin arhivele cărților albe atât de dragi lui Manolescu. în schimb a permis urii să se evacueze, reverse... "anonim" – în fine: sub numele de împrumut al iscălitoresei.

Chestia cu bârna și cu paiul... Povestește Monica cea ne-amnezică (la p. 161) cum îi recomandase lui Vintilă Horia Les Yeux d'Ezechiel de Abellio ca pe cel mai important roman postbelic și cum, după câteva luni, același Vintilă Horia îi anunța că descoperise un scriitor pe care ei (monicii) nu-l înregistraseră: Abelio...

Uluitor: nu doar exact așa, dar mult mai mai grav se comportase Monica față de mine: eu îi vorbisem de Adameșteanu, îi dădusem un exemplar din Dimineața...— ca după câțiva ani ca o floare, ne-uituca Monica Lovinescu să mă, nu doar anunțe de "marea descoperire" a sa, dar să-mi reproșeze că din... gelozie scriitoricească nu îi semnalasem existența unui asemenea scriitor!

(Bine-bine) – am mai remarcat-dedus și alte "întâmplări" (o carte avînd viața ei, hopuroasă, aventuroasă, tragică, apoi cu un desnodământ fericit – "și au avut mulți copii"), dar pentru altă dată. Acum sânt foarte-foarte obosit – deși nu e nici ora opt. Obosit și amărât.

Duminică 14 mai 2000

Bântuit de vise cretineze:

— dețineam două mostre: una cu ceva radioactiv, alta cu altceva ne-; mă temeam să nu se atingă cei din jur de radioactivă (o chestie într-un tub de metal), mă temeam să nu mă ating eu (dar de care? nu știam care-i una, care-i alta). Pe această stare m-am trezit – sau am căzut în alt vis:

— mă duceam spre undeva, pe o șosea asfaltată dintr-un sat de pe lângă București. Mai încolo aștepta pe cineva (doar nu pe mine!) Gelu Ionescu. Tot căutînd cum să evit intrarea în vorbă..., m-am trezit (din somnul cel din vis) dincolo de Gelu – și am răsuflat ușurat: iată la ce slujește somnul oportun, adormirea fulgerătoare – de frica Gelului! însă acolo unde am ajuns, într-un fel de sală unde se adunase scriitorimea română, l-am auzit pe Gelu, zicînd tare, la adresa mea, care treceam prin dreptul lui:

«Toți cei patru prozatori sunt de dreapta!»

M-am chinuit – până la ieșirea din acest vis – să găsesc, în minte, un răspuns apropiat (și usturător) la adresa lui Gelu: care, patru?, care, prozatori ?, care, de-dreapta?

Ieri a fost o zi bună: Ana s-a lăsat binedispusă de scrisoarea mea și dacă nu am ieșit la plimbare, ori la restaurant (?), ne-am

petrecut timpul pe balcon, “în grădiniță” – i-am instalat un scaun în fața ușii, cu scrumiera la îndemână...

Seara, destul de devreme s-au întors de pe unde fuseseră Filip și cu Filipa-i.

N-am scris deloc la textul despre Vavilon... Nu am simțit nevoia. Mai degrabă din... cumsecădenie: ca să nu scriu lucruri rele (dar adevărate). Mai las să se depună veninul adunat – cine știe: poate că virează spre miere...

Luni 15 mai 2000

M-am hotărît: adopt tactica lașului: nu mai scriu un text aparte despre Vavilon..., ci transcriu aici, în în jurnalul meu (propriu și personal) însemnările pe care le făcusem, în vederea redactării.

Am să folosesc ghilimelele “rotunde (“ “), când mă voi cita pe mine, ghilimelele ascuțite (« ») când voi cita din Monica Lovinescu.

“ – Tentația de a scrie Jurnalul unui jurnal”

Fac o afirmație hazardată, însă nu cred că e departe de adevăr:

Monica Lovinescu (și Virgil Ierunca, desigur) au fost descumpăniți de Jurnal I-II-III de la Nemira. în sensul că, măsurînd ris— curile publicării unui jurnal contemporan (Ierunca o făcuse, în Ethos, la distanță de doar un deceniu de la fapte), au fost siliți să-și revizuiască... propriile jurnale. Bănuiesc: Monica Lovinescu avea, într-adevăr, intenția de a scrie Jurnalul unui jurnal, însă după ce a aruncat anatema cunoscută asupra capului și a scrisului meu, a fost nevoită să... nu facă exact ceea ce îmi reproșase mie. Numai că nu a fost consecventă – și acesta va fi miracolul literaturii: uneori, dintr-o aparentă renunțare, înfrângere, iese un lucru minunat, mai valoros decât ar fi fost dacă ar fi fost arătat în prima lui variantă. Dar o să mai revin la această supoziție...

«Nu se glumea în casa noastră cu cultura» (p. 13).

Primele sale versuri – minunate, prin concizie:

«Am intrat în mare și am băut sare» (tot 13).

La pag. 14:

«Despre coșmarul închisorii ei din 1958 [a mamei sale] sînt, mai departe, incapabilă să scriu».

Aici un asterisc trimite la o notă în subsol:

«A făcut-o, în locul meu, Doina Jela».

în comentariul meu, ziceam ce mai zisesem: dacă este comprehensibilă spaima de a se atinge, prin scris, de moartea mamei sale, mai puțin (chiar deloc) este dirijarea și ațâțarea semnătoresei de a scrie cum a scris capitolul despre Caraion. Hai să nu zic: vina, ci: responsabilitatea semnătoarei volumului Această dragoste... este mare

(pentru că nu aduce argumente, pentru că a condus "ancheta", nu doar superficial, ci şi într-o manieră părtinitoare, pedepsindu-l pe Caraion şi prin faptul că nu a contactat-o pe "complicea" şi soţia lui), însă a Monică Lovinescu este întreagă: o dată pentru că este nedreaptă, a doua oară pentru că una spusese – la microfonul Europei libere, presupun că zicerea a fost inclusă în unul din volumele de articole – dar rostise altceva. Ştie cineva ce gândeşte Monica Lovinescu, azi, despre "cazul Caraion"? Nu ştie. Fiindcă a adoptat tactică negării prin tăcere – or tăcerea poate fi interpretată şi aprobare, cu atât mai vârtos, cu cât iscălitoreasa anchetei se laudă că Monica Lovinescu fusese ţinută la curent de fiecare pas al investigaţiilor. Şi la asta am să revin – în articol (iar mă bate gândul de răzgândire: dacă, totuşi, aş scrie un text?).

Marţi 16 mai 2000

Deocamdată nu mai dau citate din notele despre Vavilon... Am fost ocupat cu corectarea, apoi tragerea la imprimantă a textelor despre Basarabia (3), despre Cartea neagră a comunismului (3).

(...)

Miercuri 17 mai 2000

Ieri am primit o scrisoare şi un proiect de la Chişinău. Cercetătoarele Irina Caunenco şi Lucia Miron mi-au trimis un studiu: formarea identităţii etnice la adolescenţi, "în republica noastră". Doresc să le pun în legătură cu asociaţii, persoane interesate.

Am să văd ce pot face. Deocamdată am să le scriu.

Îşi încep scrisoarea (dealtfel, nedatată: tot mioritici şi ai noştri, ca bourii) astfel:

"Bună ziua, Dle Paul Goma!"

Obicei rusesc – dar bun: îl şi saluţi pe cel căruia te adresezi. Avantajul: eşti scutit de nesuferitul "Stimate domnule cutare" (pe care îl folosesc şi eu, neavînd altul...). (...)

Sâmbătă 20 mai 2000

Ieri am trimis lui Nicolae Florescu, pentru Jurnalul literar un exemplar din Pe ei i-a întrebat...? Dacă Mihai Creangă a declinat propunerea...

Probabil din acest motiv azi-noapte l-am visat pe N. Florescu: era împreună cu Cazaban, la o conferinţă despre ceva, a cuiva. Nu semăna cu Florescu cel văzut de mine, viu şi în fotografii, dar aşa ştiam de unde voi fi ştiut... Numai că nu eram sigur. L-am tot întrebat pe

Cazaban, dar acesta, fie nu auzea că îi vorbesc, fie nu înțelegea ce îl întreb... în cele din urmă m-am ridicat, cu intenția de a mă duce la Florescu, să-l întreb... dacă el este Bibicul... Dar, ca în vise, până să ajung, el dispăruse.

Tot ieri mi-a venit un plic de la Laszlo. Tăieturi de presă, dar nici un cuvânt din partea expeditorului – așa va fi crezînd el că își face simțită supărarea... Deși oarecum supărat aș putea fi eu pe el...

— Pagina de titlu a volumului Rațiunea de a fi de Marian Papahagi, ediție îngrijită de fiu, Adrian Papahagi, apărută în 1999, la Atlas, București; precum și pagina 74, în care stă scris:

"în curând vor apare alte cărți (cutare de cutare, n.m.), cărți document (Paul Goma) etc..."

O trimitere la subsol:

"Între timp, nemulțumit de editura noastră, Paul Goma și-a retras volumul (Patru dialoguri), încredințîndu-l, sub alt titlu, altei edituri. (notă din iulie 1997)" – subl. în text.

Bineînțeles, Laszlo a atras atenția, cu creion roșu, asupra notei în general, asupra datei (1997) în special. Fiindcă el știe despre ce este vorba. Iată cronologia – restabilită – a "Istoriei cu Papahagi":

— în 1992 i-am încredințat lui Marian Papahagi, pentru editura sa, Echinox, volumul Patru dialoguri;

— în 1993, Luiza Năvodaru, împuternicita mea, încheie contract cu Echinox – cartea urmează să apară până în 1995; nu apare la termen, iar (!) de prin 1994 Papahagi nu mai răspunde scrisorilor mele în care-l întrebam care este mersul volumului;

— i-am pus cruce – dar fără a retrage volumul, ci doar nemaiin—teresîndu-mă de el...;

— miercuri 19 februarie 1997, sunt anunțat că în revista 22 a apărut "o listă" cu cărți sponzorizate de Soros, printre care și... Patru dialoguri (vezi Jurnalul unui jurnal, pag. 91);

— *într-adevăr: 22 din 4 februarie 1997 publicase anunțul:*

"Titluri finanțate de Fundația Soros (1993-1996)" – printre ele și "Paul Goma: Patru dialoguri (ed. Echinox)";

— în 5 martie (1997) îi scriu lui Marian Papahagi, cerînd lămuriri;

— în 24 martie (1997) scriu la Fundația Soros, București, cerînd lămuriri; Lazăr Vlăsceanu, președintele Fundației, îmi răspunde la 3 aprilie: confirmă subvenția acordată, confirmă ca volumul ar fi trebuit să apară până la finele lui 1995..."Ca urmare a evaluării (din iunie 1996) a programului de sprijinire de carte, Editura Echinox nu a mai beneficiat de nici o subvenție din partea Fundației Soros". Asta înseamnă că Echinox fusese pedepsită... în tăcere, fiindcă publicității fusese dată lista în care figura și Patru dialoguri – volum nepublicat (și care, reiese, provocase supărarea Fundației...);

— Marian Papahagi continuă să nu răspundă; fac apel epistolar la Cistelecan, apoi la Ruxandra Cesereanu, rugînd să-l roage pe Adrian Papahagi, fiul să-i înmâneze tatălui o copie a scrisorii mele. Sânt anunțat de la Cluj că Adrian Papahagi introdusese cu mâna lui scrisoarea mea în cutia poștală a părintelui său;

— în fine, tatăl răspunde (scrisoare datată: *18 martie, postată în* 20 martie, ajunsă la mine în 26). în aceeași zi îi scriu lui Marian Papahagi a doua scrisoare, atrăgîndu-i atenția că nu răspunsese la întrebarea: dacă nu a publicat volumul, de ce a reținut subvenția Soros – și de ce nu a dat o desmințire (a listei din 22)?

Restul... nu mai interesează.

Rămâne "între timp"-ul notei subsolice. Neavînd nici o indicație, poți crede că fusese redactată de Papahagi Tatăl; dar și de Papahagi Fiul. Oricum, este datată binișor după "evenimente" – și redactată mincinos: Nu autorul își retrăsese volumul, ci editorul... nu îl publicase, deși luase bani de la Soros (dar, Doamne ferește să-l anunțe pe bietul autor măcar de faptul că... nu poate edita cartea, fiindcă îl doare mâna dreaptă în care ținea ditamai cărțoiul – de aici venind calificativul: cărturar).

Laszlo mi-a mai trimis o pagină din *Observator cultural* (18-24 apr. 2000) în care există un text: "Leacuri împotriva uitării", semnat de C. Rogozanu, despre Scrisuri. Are și destule rețineri, chiar reproșuri – însă a citit și Jurnal de apocrif, iar din citatul cu care încheie: și I-II-III de la Nemira chiar și Ostinato.

Asta nu vor să accepte confârtații: nu mă supără (pe față – altfel, ce este în inima mea...) obiecțiile, criticile – chiar contestațiile – dacă sunt făcute în cunoștință de cauză: cel care le formulează să fi citit ceea ce dezaprobă, chiar neagă. Iată cum, un text care nu mă menajează (cu toate că aș putea foarte lesne să răspund reproșurilor, pe puncte, arătînd că nu sunt întru totul fondate – mai ales cel la adresa lui A. Ștefănescu), îmi provoacă... jubilație. Și nu știu dacă este un semn precursor a ceea ce va mai veni ori un accident – ca mai toate, în România Eternă.

(...)

Duminică 21 mai 2000

Vis: aveam de a face cu cineva cunoscut, chiar dacă nu prieten. "Afacerile" (firește, de la a avea de a face) durau, se încrengau, se întorceau... Și mă trezeam. Și-mi ziceam:

«Să nu uiți visul ăsta! E foarte interesant și mai ales foarte frumos – să nu-l uiți!»

Nu-l uitam. Dovadă: odată re-adormit, îl continuam. Și iarăși mă trezeam, mă zahariastanceam: «Să nu uiți, Darie!», iar Darie de mine nu uita – recăzînd în somn, continua visul...

Până când m-am trezit definitiv. Nu, nu uitasem că visasem, că îmi spusesem: «Să nu uiţi!», că re-adormisem şi continuasem visul cu acelaşi personaj...

Dar care? Ei, asta-i: uitasem. Să fi fost Petru Popescu?— zic, acum, un nume la repezeală. Sau Petre Got? Deşi n-ar fi de lăsat la o parte nici Zaharia Sângeorzan... Nu mai ştiu – şi ştiusem, domnule, şi-mi promisesem că nu uit (şi nu uitasem: dacă continuasem a visa acelaşi lucru, cu acelaşi personaj...).

Dar, uite că... Şi ce băiat bun eram în vis, cum nu-uitam persoana-personajul-personalitatea în chestie... (...)

Marţi 23 mai 2000

În continuare, frigul dracului. Floricelele mele, săracele, îndură şi tac – ai zice: nişte româncuţe.

L-am visat pe Polac: eram la Biblioteca Arsenalului, pentru, desigur, hărţi. Am auzit în spatele meu un glas cunoscut: «Salut!» – era Polac, dar cu mustaţă, ca atunci, în 1983. Am zis că vreau să-i comunic ceva amuzant, despre Jurnal, el s-a luminat, a zis: «Oui, oui», dar în chiar acea clipă am ştiut că nu voi apucă să-i spun cevamuzantu', fiindcă au să ne împiedece răii – care nu dorm... Aşa s-a şi-întâmplat: doi inşi (civili) l-au luat pe bietul Polac pe sus (vorba nemuritorului: l-a umflatără) şi l-au dus. Eu am rămas locului, fără glas, fără reacţie.

Iar se discută despre jurnal în Francia. Unii (critici) se arată excedaţi de "atâtea jurnale: zece în nici jumătate de an!"; alţii, mai ales scriitori, se grăbesc (deşi unii nu mai sunt tineri...) să condamne jurnalul ca "expresie a agoniei literare"... Cum criticii tot nu contează, parcă am să-i văd pe ficţionarii de acum jurnalisîndu-se puternic în viitorul nu foarte îndepărtat – şi teoretizînd "genul". A, nu, dintr-o "necesitate interioară", ci pentru că aşa va fi devenit moda...

Eu, care din necesitate stringentă cale de vreo trei ani/jurnal mi-am băgat şi impurităţile în, vorba prietenului Laszlo, maculator, iată că în acest an, 2000 nu sufăr deloc că nu mai am ce băga – în fine: mult mai puţin decât înainte.

Totodată nu mă pot stăpâni de a observa ceea ce alţii au băgat de seamă de totdeauna: publicistica este, nu doar produsul care este publicat în periodice (sic), ci şi acela provocat, stimulat de eventualitatea publicării.

Din acest punct de vedere, confârtaţii mei trăiesc în normalitate. Oricât de modest, de provincial, de izolat, de "inapt", un scriitor român din România poate, în cele din urmă, să-şi publice compunerile prin ziare, reviste. Eu am avut această ocaziune o singură dată: la Cotidianul, unde m-a băgat pe blat L.I. Stoiciu. Este foarte adevărat că

la începutul acestui an ziceam că mă bucur că nu mai scriu pentru jurnal – era adevărat, atunci (de oboseală), dar a încetat de a mai fi adevărat, acum.

Eh, dacă aş avea o foaie unde să mă exprim şi eu... Căci şi eu sânt fiinţă exprimătoare... Să am măcar o gazetă de perete, în familie, ca Nicolae Moraru, cel de trist-veselă amintire...

Ce anume aş mai avea de spus? Dau un răspuns românesc: dar Manolescu mai are ce spune, după decembrie 1989? N-are (ba chiar din contra!), dar spune; nu doar prostii, ci măgării (ca cea în legătură cu Caraion). Eram gata să mă întreb pentru a suta oară: ce vor fi avînd literatorioţii noştri tricolori cu Caraion, de s-au năpustit asupra lui în atât de mare număr? Hai să încerc un inventar:

— fiindcă, deşi pierduse câteva decenii prin puşcării, imediat după iunie 1965 a publicat o mulţime de pagini, de volume – originale şi traduceri, prezentări, prefeţe (ca ediţia Arghezi)...— acţiune favorizată, vădit, de prietenia cu Marin Preda;

— fiindcă era un tip ursuz, ciufut, ţepos, greu suportabil;

— fiindcă... "uite ce scria el pentru uzul Securităţii" – şi se arată cu degetul ceea ce publicase E. Barbu în Săptămîna.

Doar atâta? Nu doar atâta, însă şi atâta e prea destul ca să-l scoaţă pe scriitorul român din neutralitatea-i curat-estetică, să-l împingă în piaţa mare, unde cu un nemaipomenit curaj/, să participe la linşaj!

Bine-bine, să zicem că cei mai bătrâiori (cei din generaţia mea, nu cea din a lui Caraion!) ca Manolescu, Matei Călinescu – vor fi avut un dinte secret împotrivă-i; vreau să spun: vor fi avut vreun "secret" pe care îl ştia şi Caraion şi se temeau că E. Barbu are să-l dea la *Săptămîna*. îmi imaginez natura "secretului". Nici vorbă de intenţia de a alcătui o organizaţie comunistă (cine: Manolescu? Matei Călinescu? – dar ei aveau ştate de serviciu (de dezerţiune civică) de la 56, când se ascunseseră în borţi de şarpe); nici de a "trimite" vreun text refuzat de cenzura localnică. Ci căcaturi: că ziseseră (în prezenţa lui Caraion) ceva de analfabetismul ceuşescului, de ţopenia nevesti-si, ori nici atât: fuseseră doar prezenţi când Preda îl înjurase pe nea Nicu! – astea vor fi fost "tainele rezistenţilor prin cultură".

Dar mai-tinerii – ca Buduca? El nici nu-l va fi cunoscut pe Caraion – de ce se va fi încrâncenat împotriva umbrei lui – care "furase traduceri"? Din buducism caracterizat.

Dar Grigurcu? Prin vârstă, ar fi putut să-l cunoască. Va fi scris – favorabil – despre poezia lui. Ce tăun îl va fi pişcat pe Grişa, ca să scrie nemernicia din România literară care m-a silit pe mine să-i dau replica? Răspunsul nu poate fi decât acesta: Grigurcu este şi el o oaie – se ia, orbeşte, behăhăieşte după berbecul Monica Lovinescu (înainte berbecul grigurcului fusese Breban).

Dar Cistelecan? Habar n-am. Probabil avea el o simpatie fără frontiere față de fumeia care iscălise volumul Această dragoste care ne leagă... – căutați găina! Fiindcă el, spre deosebire de Manolescu și Matei Călinescu, nu îl ataca pe Caraion direct – ci, aprobînd, elogiind "moralitatea" semnătoresei, îl blama pe Caraion.

La Grigurcu și la Cistelecan intră și o mare cantitate de neinformare. Deși despărțiți prin aproape două decenii, sunt de o seamă: nici unul nu știe (fiindcă nu a vrut să afle) care este natura securității și cu ce anume ne-a mâncat ea pe noi...

Jurnalul meu... Acest jurnal: este el mai autentic (decât altele, tot ale mele)? Sânt, în el, mai sincer? Mai-sincer, nu, dar sinceritatea nu este egală cu autenticitatea. Ceva cineva poate fi autentic de nesincer.

Comentatorii literari francezi care se plângeau de numărul mare de jurnale apărute doar de la 1 ianuarie, acuzau jurnalul ca specie de egocentrism, de egotism, de buricocentrism... Carevasăzică așa! Ficțiunea – cum se practică ea de la o vreme până și în Franța cea literaturoasă, nu este! Nici nombrilocentrată, nici narcisnică! Vorbe, vorbe, vorbe. Cei care se miră de "emergența" jurnalului parc-ar fi români, parol, au uitat tot ce știau din liceu. Ca și cum "înainte" n-ar fi existat Biblia (mai ales Vechiul Testament: ce e, dacă nu un corpus de jurnale, alcătuind cel mai roman dintre romane?), iar mai încoace – în timp, dar și în spațiu – de parcă nici n-ar fi existat Jurnalul nebunului de Gogol...

Știm noi ce-i deranjează pe franțujnici, ca și pe româneștri, însă arată înspre jurnal ca "gen" impropriu, impur, opus ficției (dar ce-o fi realitatea "zugrăvită" în jurnale, dacă nu tot ficțiune – din moment ce o povestește un om?): zicerea pe nume atât a porcăriilor, cât și a porcăriitorilor. Asta este de nesuportat. Ei fuseseră obișnuiți ca totul să se petreacă "potrivit convenientelor", între patru pereții breslei, rufele murdare să fie spălate în familie, faptele rele să nu fie "denunțate" (căci este urât să denunți – pretind turnătorii cei mai cu bătături pe la turnătoritură), victimele să rabde, să moară în tăcere...

Nu întâmplător în țările anglo-saxone există, nu chiar o profesie, dar o ocupație, aceea de denunțător al abuzurilor de stat, guvernamentale – ministeriale (ceea ce nu e chiar același lucru). Persoane care și-au găsit "vocația" cam ca Valerian Stan: aflîndu-se în posturi de control, de veghetor, și-au făcut datoria, au respectat legea: au întocmit rapoarte privind cutare abuz, cutare abatere, cutare escrocherie... Bineînțeles, li s-a frânt gâtul – din fericire, nu tuturor, câțiva, mai curajoși (ori mai inconștienți) au perseverat, cu toate că li se distrusese cariera, destrămase familia, ruinase sănătatea – iar acum există în SUA chiar o asociație care acordă protecție, asistență și publicitate (gălăgia fiind mama proteguitoare).

Mă gândesc că singura "profesie" care m-ar tenta: cea de... denunțător – păi nu mă acuza turnătoarea Geta Dimisianu că îl delaționez la Europa liberă pe amantu-său Vaxile Nicolexu, michaux-istul / C.C.-istul? Nu m-aş îndepărta de lege nici cu o jumătate de literă: legea şi numai legea – dar legea! Aş deveni... un tiran, un dictator, un Atila! – în ochii nevinovaților inşi pentru care totul în viață este aranjament, slalom printre reguli țivile şi precepte morale.

Da, domnule. N-aş refuza să fiu... denunțător suprem. Nu procuror, cum îmi zicea Puiu Țepeneag; nu inchizitor – aceia acuză, eu nu voi face decât să arăt, cu dovezi (cu citate...) abaterile de la adevăr.

Joi 25 mai 2000

Ploaie, furtun' – ca în noiembrie.

Mă simt tare mortăcios. Pe deasupra mi-a venit o epistolă de la Fănel Davidescu în care mă îndeamnă să-i scriu o scrisoare confidențială lui Ticu Dumitrescu, pentru a obține şi eu chestia aia de fost deținut politic...

Vineri 26 mai 2000

M-am luptat toată noaptea cu țânțarii. Fiind frig, am apropiat geamul – deci, în cameră a fost cald...

Apoi m-am luptat – în vis – cu trei termeni care încercau să traducă tratamentul pe care mi l-au aplicat Monicii în ultimii zece ani.

Atât, că nu găseam cuvântul excomunicare – îi ziceam: excludere (în fond este acelaşi, doar contextul religios este înlocuit prin cel politic (comunist).

Monica şi-a exercitat marile talente combinaționiste (deşi nu citise Ilf şi Petrov, deci nu-l cunoştea pe Ostap Bender) în ianuarie 1990, când m-a... exclus (iată, aici este potrivit termenul) dinrândurile, cum ar fi spus Adameşteanu, elipsoida încă nemanifestată: la întâlnirea cu Liiceanu, noul director al noii edituri Humanitas, i-a invitat pe Mihnea Berindei şi pe fata Cornii – dar pe mine nu. Oricât de amărât fusesem, atunci, crezusem că fusese un accident. Ei bine, nu: a fost o primă fază a excomunicării, cea curat balcanică a... lăsării de-o parte, din (nu-i aşa?) nebăgare de seamă – dar ce iuțeală de mână! A continuat în acelaşi an, când au început reproşurile (la adresa mea) că îl sufoc pe Liiceanu "cu atâtea volume"; apoi cu reproşurile – în 1993? – (venind împotriva reproşurilor mele că editorul Liiceanu mi-a distrus Culoarea curcubeului;

— în 1994 Monica Lovinescu (Barbăneagră tot nu contează) m-a exclus (exilat) din exil. Să fi fost doar... ostracizare (care este pe un

termen limitat şi după ce ai fost judecat în Piaţa Mare)? Cred că tot excomunicare – dat fiind faptul că "vinovatul" de mine a aflat de "condamnare" înainte de a fi fost încunoştiinţat de acuzare;

— în 1997, la apariţia Jurnal-ului I-II-III, Monica Lovinescu a organizat linşajul mediatic al meu prin "îmi pare rău că l-am cunoscut pe P.G."

Dar ce va fi fiind "contestarea"?

Ce să fie: concluzia, încoronarea excomunicării, a ostracizării, a linşajului.

De zece ani se întreabă Ana, cu mirare, cu durere, cu mânie: «De ce, de ce ? De ce a făcut Monica astea...?»

Şi chiar după ce re-re-reconstituim toate "semnele", toate "probele" ostilităţii, sabotagiului, "cordonului sanitar" instituit de ea şi de copiii ei ca să prevină "epidemia Goma" (cum a zis 22), nu înţelege: nu acceptă ceea ce înţelege.

Când nu mai am argumente, ridic din umeri şi răspund astfel: «De ce a făcut asta – cu Ion Caraion?»

Sâmbătă 27 mai 2000

Citesc de două zile Petre Pandrea: Memoriile mandarinului valah. Aşa cum trebuie citită o carte: cu jubilaţie, cu îndoială, cu mânie, ci dezaprobare, cu dragoste... Totul, toate mă despart de autor: şi vârsta, bine-înţeles, şi meseria şi opţiunea politică şi destinul şi atitudinea faţă de mine însumi şi de "produsurile" mele. Nu trebuie luat în serios memorialistul când observi că se laudă tot timpul (are nevoie, mai ales în momentul în care sunt scrise aceste pagini între 1954 şi 1958 (când a fost rearestat); însă nu poţi ascunde că devine agasant prin "teoriile" sale despre tot: istorie, literatură, moravuri (!), oltenitate (iar aici este de-a dreptul penibil), sexualitate (există un pasaj de auto-elogii performantice – greţos). Faptul că se repetă, se repetă... Bineînţeles că se repetă: ce a publicat Dimisianca (alt capitol!); caiete, bruioane, schiţe, note pentru o viitoare lucrare. încă nu am dezlegat taina subtitlurilor (adevărat: nici nu mi-am dat silinţa), dar nu asta contează: Contează că Pandrea a ţintit sus – ceea ce e rar la un român – bătut în cap cum este, nu ridică privirea mai sus de buricul celui din faţă.

Am fost, desigur, alertat de apropieri – nu de similitudini decât, poate, în violenţa limbajului. Oricum, e de mirare că Dimisianca nu a observat ce scria editatul său, Pandrea, despre Henriette Yvonne Stahl, pentru a compara cu ceea ce ziceam eu, în Jurnal I-II-III, despre ea, de i-am stârnit indignaţia...

Deşi multe alte ne despart...

Azi pe la prânz am primit un telefon din Bucureşti, de la Kuciuk. Am fost nedumerit: ce se întâmplase, în România, de îndrăznise skipetarul să reia legtura cu mine?

Mi-a comunicat doar că Marin Mincu a scris "ceva normal", în Luceafărul.

Luni 29 mai 2000

M-a lucrat vestea primită de la Kuciuk. Deşi un semn prevestitor existase: cineva (cine?) îmi comunicase că Marin Mincu scrisese undeva (cândva) că singurul disident român a fost Goma. Cum visul vieţii mele nu a fost (şi nu este) disidenţa, am trecut mai departe. Am înregistrat însă (descifrînd, pentru că situaţia din România trebuie mereu dedusă, descifrată, decodificată) că, după ce Monica Lovinescu decretase: "Goma e contestat", este nevoie de mult curaj pentru a încălca Legea Monica (dacă există "Legea Ticu"...). Vasile Baghiu, mai an, acum Mincu... Adevărat: Baghiu se află abia la început de drum, riscă mult mai mult de la breaslă decât Mincu, doar cu nouă ani mai tânăr decât mine şi debutînd editorial tot în 1968...

Ne cunoşteam din vedere, vom fi schimbat şi câteva cuvinte, am impresia (fără a fi sigur) că era apropiat de onirici... După venirea mea în exil, am aflat de la Marie-France Ionescu: Mincu ar fi comis un act de... discurtoazie faţă de Eugène Ionesco (dar care? – nu mai ţin minte despre ce putea fi vorba). Ştiam că este cooperant la o universitate italiană şi nu m-am mirat că nu a apărut la Roma, când s-a organizat acel colocviu în care s-au dezvăluit distrugerile din România (ce să fi căutat un obligat al guvernului ceauşez la o criticare publică a politicii "constructive a distrugătorului"?), însă, oarecum mirat am fost în 1991, când Mincu nu a apărut (sau nu l-am văzut eu?) la Universitatea Sapienza, unde se adunaseră toţi colaboratorii – şi colaboraţioniştii – români funcţionînd în universităţile "de peste hotare" (de unde nu a lipsit nici Balotă...). Îmi voi fi zis că (lui Mincu) i se terminase stagiul şi se întorsese în patria iubită. După care, cum presă literară nu prea primesc, nu am înţeles mare lucru din "atitudinea" lui.

Am dedus însă că i se face o nedreptate, când un prieten a spus despre el că "e suspect, fiindcă e băiat de general de securitate"... Cum şi eu fusesem... fiu de general (de ce nu de mareşal?) de securitate, "din solidaritate securistică" am zis că noi nu facem ca ei, nu îi acuzăm pe copii de păcatele părinţilor (şi viceversa) – şi i-am dat exemplele lui Tismăneanu, Socor... Amicul a... nuanţat: nu tată-său (e securist), ci socru-său! Cum şi prin asta trecusem (un securist drăgănist scrisese în 1999, la Cotidianul, demascîndu-mă fără milă!), i-am atras atenţia amicului: noi doi pierduserăm trei-patru-cinci ani de prietenie, fiindcă,

la primul telefon al său (de la Nancy), eu îl întrebasem (cu reproş), cum de publică "la Drăgan" (Institutul cel extrem de European), iar el mi-o întorsese pe dată aşa: "Da, dar el nu a fost membru PCR ca Dvs." Ceea ce era purul adevăr: I.C. Drăgan nu fusese şi membru al PCR.

Ce va fi scris Marin Mincu "normal", vorba lui Kuciuk, despre mine?— om trăi şi o vidè.

Azi dimineaţă, pe balcon: 3° – adevărat: +... Acum e un soare nebun (cu dinţi). Ce lună mai! La Moscova sunt 30°! – ca şi la Bucureşti, dealtfel...

Am lăsat-o mai moale cu Pandrea. A devenit repetitiv (şi mai decât mine, care, orişicâtuşi, pregătisem textul pentru editare). Şi obositor, cu autolaudele peste măsură. înţeleg autoîncurajare (din disperare), dar nici chiar aşa...

Marţi 30 mai 2000

Plouă, plouă, plouă; 3°. O mare porcărie – poate doar florile mele să fie mulţumite.

A început a mă întrista Pandrea. Pentru mai multe pricini:

— Mai întâi pentru că la pagina 359, scrie:

"Notele mele din aceste caiete sunt borhot, poame căzute din livada gândirii mele, adunate în pripă şi aruncate în butoaie pentru fermentaţiune. Târziu le voi scoate la iveală..." şi: "Rog a nu se publica nimic din borhot. (Pentru familie în caz de deces)."

Menţiunea din paranteză poate da loc la discuţii. P.P. a vrut să spună că, "în caz de deces", familia poate publica borhotul?

În "Notă asupra ediţiei", săracă şi... anonimă (ce-i aceea: Editura Albatros?, redactorul Ion Nistor nu a avut drept de semnătură?) ni se spune că aceste caiete fuseseră confiscate, recuperate şi "colaţionate" de fiica autorului. Mărturisesc: Nu vreau să-mi fie astfel "colaţionate" textele, după moarte, de fiul meu. Şi din acest motiv reneg toate "căzăturile", iar dacă nu le-am aruncat, am rugat să nu fie publicate vreodată; din acest motiv ţin să public jurnalul în timpul vieţii mele (câtă va fi), nu să las urmaşilor o sarcină pe care nu o vor putea, nu vor vrea să o ducă.

— în continuare, despre Pandrea: vădit, "subtitlurile" nu aparţin autorului, însă nicăiri nu se spune că Nadia Marcu Pandrea a intervenit astfel;

– În fine, o chestiune delicată: credibilitatea lui Petre Pandrea:

Când el scrie că H.Y. Stahl pre mulţi a regulat dânsa – este doar o vorbă rea, acolo, intrată în obişnuinţa bărbatului de a afirma că muierea pe care el n-a futut-o e curvă; când scrie că Ralea a fost (este, în prezentul însemnărilor) o lichea, un om de nimica, etc..., vrînd-

nevrînd, accepţi "portretul" ca pe rezultatul unei crize de umoare a memorialistului.

Însă când îi face pe toţi "agenţi" ai lui Cristescu şi ai lui Moruzov şi ai Gestapoului (dar nu ai Securităţii!, ciudată, "absenţă", în 1956-58!), ceva nu este în regulă. Vin repede şi zic: a afirma, în prezentul nostru, că, de pildă Noica şi Coposu şi Carandino şi Ţuţea şi Stăniloaie şi Ernest Bernea, în 1977, erau victime consimţind la pedepsirea altei victime care nu consimţise – este una (dureroasă pentru cei în căutare de maeştri, de modele). A şocat, la început, apoi, ieşind documente la iveală, (acuzaţia) a fost tacit acceptată.

însă dacă afirmi că X este agent, apoi uiţi şi îl zugrăveşti "curat ca lacrima în materie bănească şi morală" [despre Sebastian, la pag. 396, notaţia din 22 august 1956, însă cu două luni şi ceva mai devreme, în 18 iunie 56 scria – pag. 567: "nenorocitul de Mihail Sebastian (agent al Serviciului Secret al lui Moruzov şi Cristescu")] – ceva nu este în regulă. Dar deloc în regulă. înţeleg că un zăpăcit şi un lăudăros şi un mitoman ca Alexandru George să fi găsit în... mărturia lui Pandrea "o lovitură de măciucă" primită de figura lui Sebastian – dar Nicolae Florescu, în Jurnalul literar, unde îl comentează (pe Al. G.) cu bunăvoinţă, cu încuviinţare?

Nu vor fi băgat de seamă "valoarea" comentariilor de politică generală ale lui Pandrea – de pildă cele despre Revoluţia Maghiară – adevărat: îl cita, aprobativ, pe marele român Ţuţea, cel care, din comunismu-i visceral avea, mai târziu, să-i găsească mari-calităţi lui Ceauşescu; ce să mai spun de această notaţie (din 1956):

"Se pare că Stalin a comis o serie de crime abominabile" (pag. 580) (subl. mea);

Cum aşa: în Anul Domnului 1956, după trecerea prin cea mai crâncenă perioadă a închisorii staliniste româneşti (1948-1952), fostul deţinut Petre Pandrea are obrazul să scrie: "se pare că Stalin..."?

Dacă asemenea prostii şi măgării ar putea fi la urma urmei tolerate în caiete conţinînd însemnări rapide, în vederea scrierii, cândva, a unui text responsabil, nu este deloc de acceptat publicarea acestui – adevărat – borhot.

Mă opresc aici, ca să nu-păcătuiesc. Dealtfel am terminat de citit.

Miercuri 31 mai 2000

Nu mai plouă, dar mercurul a înţepenit în jurul liniei de 5°. Mă dor oasele, mă doare sufletul.

Mai ales că, hazardul lecturii: am citit cartea lui Pandrea imediat după cea a Monicăi Lovinescu. Observaţie la mintea cocoşului: Doamne, ce deosebire, ce distanţă între produsele a doi olteni despărţiţi prin o singură generaţie!

Numai că nu așa se judecă: Pandrea era un impulsiv, un vulcanic – Monica Lovinescu își cenzurează de șaișpe ori simțămintele înainte de a le așterne pe hârtie. Apoi "situația" celor doi nu este aceeași: lui Pandrea i s-au publicat, postum (și abuziv) pagini de "borhot"— expresia îi aparține -, Monica Lovinescu a publicat La apa Vavilonului după, mai ales, o schimbare de tactică scriitoricească provocată de efectele boomerangice ale campaniei organizate (măcar: declanșate) de dânsa împotriva Jurnal-ului meu. Nu mai vorbesc de deosebirile dintre cei doi oameni: chiar dacă aceste pagini publicate (iară: abuziv) ar fi fost, nu "prelucrate", ci: folosite ca pornire, Pandrea ar fi dat, în continuare, cu barda-n Dumnezeu (pandur, ce vrei!), ar fi fost tot atât de violent, de critic, de necruțător (cu mai puține pripeli triviale), pe când Monica Lovinescu... Ea, în scris, trage mai mult spre E. Lovinescu: cumpănită, "gândită" (iată, nu am spus: calculată...).

IUNIE

Joi 1 iunie 2000

Abia acum, citind Memoriile mandarinului valah de P. Pandrea, am măsurat proprile-mi erori și primejdiile care mă pândesc în continuare, scriindu-mi "memoriile".

Oricum, mi s-a re-re-reîntărit convingerea că autorul, dacă are posibilitatea materială (adică dacă se află în libertate, nu în pușcărie) și sufletală – în sensul că mai are capul limpede – trebuie, este obligat să rezolve el chestiunea paginilor scrise și să nu le lase în seama supraviețuitorilor, oricât de iubitori și devotați vor fi fiind aceștia. La Pandrea lucrurile s-au complicat prin faptul că, probabil, după a doua arestare (1958) i s-au confiscat și aceste însemnări, bruioane ("borhotul", cum spune el singur). A fost liberat în 1964, a mai trăit patru ani și a murit (1968). Manuscrisele, bineînțeles, nu i-au fost restituite (dar cui i-au fost?), însă atunci ar fi trebuit să lase legământul care să-l pună la adăpost de asemenea erori.

Dar oare a putut P. Pandrea concepe că în plină reabilitare a sa și a alor săi – cum începuse a se contura "peisajul" începînd din iunie 1965 – va muri fără a-și recupera hârtiile și a le pregăti pentru editare?; se va fi gândit măcar o clipă că iubita sa fiică nu va respecta dorința tatălui său și va edita "borhotul"?

L-am cunoscut pe tată – la Casa Scriitorilor: mi-a plăcut, dealtfel auzisem de el în închisoare, în d.o. Era pitoresc, era viu, era dintre acei

"bătrâni" care, deşi minaţi de vârstă (nu era cazul la el), de boală – ca toţi puşcăriaşii – se ţinea drept, chiar când... mergea cocoşat; chiar dacă umbla adus de spate, chiar dacă se sprijinea în baston, îi ştiai bucile strâns-strânse: «Nu mă dau, nu mă las...» Aşa îl vizualizam pe Pandrea – spre deosebire de bunul său prieten Ţuţea (tot la Casa Scriitorilor cunoscut, după 1965). Moş Ţuţea mi se arăta prăbuşit, revărsat – în laturi: şi cu glasul lui (concurat, la Madam Candrea, doar de al lui Ahoe) şi cu trupul, săracul de el. Dacă Pandrea putea rosti "chestii" scandaloase (prin piperul lor), Ţuţea cuvânta prostii, ori de-a dreptul porcării (m-a lecuit de dorinţa de a-l mai asculta ceea ce a emis în legătură cu Ceauşescu, cu Basarabia, cu Basarabenii – şi, culmea: pe dată a stârnit aprobarea bovină a "ucenicilor"— printre ei Petrişor).

Că tot vorbesc de Pandrea-Ţuţea: din punct de vedere "editorial", Ţuţea iese mai bine: fiind la el, un oral, "scăpările" se pot pune pe seama consemnatorilor... Ceea ce nu poate fi cazul cu Pandrea.

Aseară, discutînd despre Pandrea, Ana s-a supărat pentru că am spus:

«Fac eu tot ce e de făcut cu hârtiile, fiindcă nu poţi avea încredere în nevastă, în copii că au să facă ceea ce trebuie să facă...»

Îmi pare rău că am ofensat-o. De ce Dumnezeu nu-mi voi fi ţinut fleanca?

Azi e prima zi fără ploaie (deşi înnorat), cu toate că termometrul arată ceva sub 10°. Totuşi, un "progres" considerabil. Aşa ziceam şi noi, când cutare bestie de gardian nu ne bătea într-o zi: nu doar că e un "progres" faţă de ieri, dar un semn că vine decretul!

Aseară, la TV, Angelo Rinaldi: i-a apărut un volumoi de cronici literare. A ţinut cronica vreo 20 ani, la L'Express. Uneori era foarte, foarte bun. întrebat prosteşte de Frantz (Giesbert): dacă s-ar duce pe o insulă pustie, care/câte cărţi... etc etc..., Rinaldi (speram că îi va răspunde: «Nu răspund la o asemenea imbecilă întrebare») a zis că scriitorul, începînd de la 30 ani, nu se mai citeşte decât pe sine – apoi corespondenţa, memoriile, jurnalele altora... Să reiasă de aici că el, Rinaldi, care a început a ţine cronică de la vârsta de... 30 ani, nu citea cărţile (de ne-memorii, ne-jurnalele, ne-corespondenţa) despre care scria? Bineînţeles, citea, citise – dar uitase (că citise).

Arăta foarte rău: tremura, tremuricitul pederastului îmbătrânit în ale sale plăceri (din ce în ce mai) solitare. (...)

Sâmbătă 3 iunie 2000

Oboseală cumplită – de altă natură decât cea obişnuită. Aceasta este o osteneală agricolă.

Mă dor călcâiele de atâta stat în picioare, în mijlocul (buricul?) sânului naturii de pe balcon. N-ar trebui să mă mir – nici nu mă mir: e

o durere de-clasă, aş zice: de-naţie: acolo îi durea pe strămoşii noştri cei dragi: în călcâie. De aici polecra de: pălmaşi.

Mi-a telefonat Ilie Constantin. Se duce iar în România şi voia să ştie cui să transmită din partea mea o caldă salutare. I-am spus: Oltului. A fost uimit de cultura mea manuală (asta vine de la: manual şcolar).

Am cumpărat trei perechi de tufe de plante aromate: de busuioc (busioc, basilic, vasilică), de rosmarin, de mentă. Când mă invadează putoarea fuiorită de la vecinul din stânga (Ana crede că se dedă la voudou), îmi trec mâinile peste aceste ierburi simple – şi europene, totuşi – iar pentru cinci secunde scap de duhoarea voazinală produsă de frerul meu cel cu pele bronetă (nu e miros de cadavru, ci de putreziciune... necunoscută).

A sunat la uşă un (alt) frer'. Când am deschis, zâmbetul pregătit din toată fasolea i s-a stins, i s-a prefăcut în aproape-sperietură. A bâiguit că îl caută pe m'sieu Goma. I-am zis că eu sânt m'sieul în chestie. A clătinat din cap, că adică nu-l duc eu de nas, că nu e de ieri. I-am arătat plăcuţa de lângă sonerie, cu numele scris limpede (şi maşcat). într-un ultim efort, şi ăsta mi-a pus întrebarea de încre-dere – care îi fusese pusă Anei, la telefon, acum mulţi ani: dacă sânt sigur-sigur (că nu-s negru). Ca să nu-l ofensez – aşa-s eu cu africanzii: galanton – nu i-am răspuns. A oftat şi s-a cărat.

Altfel, azi a fost zăpuşeală.

Tot mai bine la Laguna, pe malul apelor...

Luni 5 iunie 2000

A plouat şi ieri – şi azi. Şi e frig.

Iar eu mă gândesc că mi-am făcut suma cu jurnalul – să mai trec la altceva. Nu chiar la ficţie-ficţie (şi ce-o mai fi făcînd Nicoleta Sălcudeanu?), dar-însă-totuşi, ca să zic aşa. Vorba unui banc: ce-ar fi să mă apuc de critică literară, că şi-aşa Manolescu face politică (liberală, mie-mi spui?!). Ce să mai zic de Alex. Ştefănescu-Morman, ăsta a devenitără ţărănoinic-grămadă.

Marţi 6 iunie 2000

A revenit soarele – era timpul.

Şi în somn mă lucrează schimbarea drumului: nu vis, nu trezie, ci amândouă. Dacă mai vreau să scriu, este necesar să schimb tonalitatea. Mai ştii: o baie de obiectivitate-obiectivism nu ar face rău nimănui (începînd cu mine). Fiindcă în jurnal, prin jurnal, la jurnal am devenit neinteresant, în primul rând pentru mine. Şi cum sânt incapabil de un "jurnal filosofic" (cam ca al lui Bujor Nedelcovici); cum

"jurnal literar" (ca Balotă) refuz îndârjit să scriu, nu-mi rămâne decât să mă pensionez şi să joc table cu mine însumi.

Ştiu că peste cinci zile, peste cinci săptămâni (sau peste cinci luni, ca să rămân tot în anul 2000, ultimul din mileniu), are să-mi vină ideea cea mai puţin proastă. Nu mă nelinişteşc peste măsură. Sânt doar febril. Ca înainte de o plecare.

Ca să stau strâmb şi să mă judec drept: nu mă văd schimbînd radical direcţia, stilul, ţelul. Persoana întâia, fie şi implicită, rămâne galeria principală prin care scriitorul iese la lumina consemnării prin scris. Abia la suprafaţă se ramifică două-cinci poteci, dar călcarea lor nu înseamnă părăsirea impulsului iniţial. Unde mai pui că, deşi nu scriu poezie (dar dacă tocmai de-aceea?), am un naturel liric, feminin. Atunci cum să părăsesc "subiectiva primă persoană", vorba unui sărar? Pot să las de o parte coaja (mai potrivit: păstaia) jurnalului şi să mă dedau la o proză epistolaricească, de-un paregzamplu. Nu, nu e bună 'pistolà' (vreau să spun: nu suficient de îndepărtată de diaristică). M-aş exersa în niscai dramaturgie: am oarecare îndemânare în dialog, dar numai cu dialog nu faci tu o piesă de teatru, băiete. Şi la urma urmei, nu mi-ar place teatrul meu. Mie mi-ar plăcea teatrul lui Vişnec: e foarte distractiv şi nu strică deloc, pe timpurile astea, mohorîte, triste, să te râzi niţel.

Îmi aduc aminte, am avut azi-noapte un vis foarte realist (din păcate, uitat): cineva, o persoană cunoscută în vis, îmi propunea să-mi dea o cartă bancară cu care să pot scoate, lunar, 5000 franci. În timp ce mă gândeam că n-ar strica să fiu asigurat de chirie (ah, chiria!) şi mă pregăteam să accept – cu multă demnitate – propunătorul a zis:

«Dacă te răzgândeşti, dă-mi un telefon că accepţi!» – şi a dispărut.

Or eu nu ştiam cum îl cheamă. Nici în vis n-am noroc buzunaric.

Am văzut azi la TV un documentar rezemat pe pelicule din arhivele americane, germane (de române nu s-a pomenit) despre "Bătălia pentru Ploiesti" – aşa îi rosteau comentatorii localitatea.

Primul bombardament american a pornit de la bazele din Libia, în 1943. Şi s-a soldat cu mari pierderi pentru americani (de moartea românilor şi de stricăciunile pricinuite Ploieştiului n-au zis nimic, măgarii). Antiaeriana şi aviaţia de vânătoare germană şi română au doborît multe, prea multe (ziceau comentatorii) avioane americane. Însă după ce au debarcat în Italia şi au mutat bazele mai aproape, la Foggia... Dincolo de plângerile pe mormântul aviatorilor americani (la un moment dat s-a spus că au pierdut mai multe avioane şi piloţi în "Bătălia Ploieştiului" decât în oricare raid asupra Germaniei), rămâne important preambulul:

Vorbind despre importanţa petrolului românesc în războiul al II-lea, pe frontul european, s-a zis cam aşa:

Păcat că Românii nu au folosit petrolul ca mijloc de şantaj politic între cei doi monştri: Hitler şi Stalin.

Chestie pe care o spusesem şi o scrisesem în mai multe rânduri (a fost consemnată pentru întâia oară prin 1978, a intrat în Jurnal pe Sărite), iar când am repetat-o în Cotidianul, în 1999, mi-au sărit în cap neamurile Ţeneştilor, Giureştilor, Tătăreştilor – şi a celorlalţi căcănari care au cedat totul, până a se ceda pe ei înşişi.

Ana este foarte mândră de bărbatu-său. Zice:

«Nu ştiam că mă mărit cu un profet, dar acum, că tot nu mai e nimic de făcut, nu regret foarte mult...»

Da, oameni buni. Ne consolăm şi noi cu ce ne cade la îndemână.

Miercuri 7 iunie 2000

Am primit de la Rodica Draghincescu ultima sa carte, Craun, precum şi o scrisoare. I-am răspuns, mulţumindu-i. La prima vedere cartea pare a fi bună. Chiar dacă autoarea se va repeta – dar poţi fi mereu-altul la fiecare comitere?

Lumea liberă publică un text al lui Gabriel Pleşea. Zice şi de mine.

Joi 8 iunie 2000

A murit Frédéric Dard, zis şi San-Antonio. Avea 78 ani.

L-am căutat în Noul Larousse Enciclopedic, 1994, în 2 vol., la D – doar a semnat o sumă de cărţi – "serioase" – cu numele... administrativ: nu l-am găsit! Am dat de el la S, cu trei rânduleţe...— tot atâtea câte are Sancho Panza, personaj (important, dar personaj, nu autor). Nu, nu-l iubeau universitarii (deşi s-au scris zeci, dacă nu sute – de teze de doctorat despre el) şi, după cum se observă, nici lexicografolologii pe acest Balzac+Rabelais+Céline contimporan.

Mi s-a revelat de la primul "San-Antonio" citit, probabil la Sterescu, prin 1965. Nu eram un iubitor al "genului" poliţist, dar am găsit că acest autor nu slujea, nu onora genul, ci literatura. S-a întâmplat că tot ce am citit la Bucureşti, până în noiembrie 1977, la plecarea în exil, să fie din perioada delirului lingvistic – drept care l-am pus pe acelaşi raft cu Céline. După cum mărturisisem într-un dialog cu Ruxandra Cesereanu, de prin 1990, din Steaua, am învăţat să scriu româneşte şi de la franţuzul polarnic.

Dumnezeu să-l ierte. A comis la viaţa lui vreo 200 de titluri (numai?, printre ele şi un dicţionar de argou sanantonian), tipărite în vreo două sute de milioane de exemplare; devenise, de multă vreme, extrem de bogat (ca şi "celălalt Balzac: Simenon", dar nu a fost ne-generos ca acela – se spune). Nu a întrunit şi sufragiile criticei literare.

Fie pentru că era prea... "romancier de gară" (de parcă tirajul ar fi invers proporțional cu valoarea), fie că era din cale-afară de "artificial și patetic" – asta se spunea, cu îndreptățire, despre volumele semnate cu numele său: Dard. Deși nu l-am cunoscut cum se cunoaște, deși între noi nu putea fi vorba de vreo apropiere, l-am simțit alături: prin carantinizare, prin respingere, prin izolare. Adevărat, el s-a putut consola cu banii (câștigați cu sudoarea... mașinii lui de scris, o superbă IBM cu sferă!), cu cele câteva invitații la emisiuni literare pariziene, însă a rămas un respins de "breaslă", un tip considerat periculos (prin marea lui forță), de aceea etichetat drept... lipsit de talent literar ("ca al nostru, cel ca pe mână – din popor").

Ce, Galii nu au manoleștii lor? Atât doar că ei, după exemplul propriilor birjari, vorbesc cu toții fran'zește?

Mi-a venit un plic de la Valerian Stan. Îmi trimite textul rostit de el la congresul AC, precum și alte tăieturi de presă, privindu-l.

Mi-a pus în plic și o coloană din Cotidianul (19 mai) cu o "pre limba scriitorilor" de Marin Mincu, în legătură cu Scrisuri – pedalînd pe Breban... Kuciuk îmi telefonase în 27 mai, spunîndu-mi că Mincu publicase "ceva" în Luceafărul... Ori a confundat el publicațiile (ceea ce nu e posibil, la un scriitor), ori Mincu va fi scos textul și în Luceafărul. Vom vedea.

(...)

Sâmbătă 10 iunie 2000

Am mai scris o pagină la chestia aia. Merge greu, fără spor. Și nu văd că ar fi pe calea bună.

Am văzut azi un lung monolog televizual al San-Antonio-ului cu același Dard. Impresie covârșitoare că și eu am spus așa și acela. Și el se salvează prin autoderiziune. Care-l prinde. Nu știu dacă pe mine mă prinde, dar știu că pe Breban l-ar ucide; nici nu i-ar trece prin cap una ca asta. Fiindcă auotoderiziunea nu este totdeauna un semn că individul vrea să capteze benevolența cuiva (a cititorului, a ascultătorului – și San-Antonio fiind un oral de nevindecat – de aici și nereușita textelor semnate: Dard), ci pura și simpla luare în serios prin sinceritate. Or așa ceva nu e la îndemâna oricui. Să fii sincer, adică să recunoști tu (cu mâna ta, vorba-mi) că ai scăderi, lipsuri, că te-ai înșelat adeseori, că ai făcut rău celor din jur, că ești incapabil de "elevație" – trebuie să fii tare... tare, ca să admiți slăbiciunile acestea.

Singurul lucru care m-a deranjat la San-A.: ticul verbal: "tu vois...", cu atât mai neplăcut, cu cât "tu" era pronunțat: «tchou» (românește: «ciu»).

Luni 12 iunie 2000

Nu merge "chestia" începută răsalaltăieri. E proastă ideea, e proastă "metoda", e prost autorele. Mă câcâisem trei zile la trei pagini şi, constatînd că nu e de urnit, am abandonat totul. Zicîndu-mi că, dacă va fi să-mi vie o altă idee despre această idee "veche" ori o nouă ideea de a face dintr-o idee veche una proaspăt-cârpită, are să vină singură, la un cot de cotitură. Iar dacă nu şi nu – nu să fie! Ei şi ce dacă n-am să mai comit şi "chestia" asta? Are să cadă soarele de pe cer? Au să trăiască ai mei cobreslaşi mai bine (ştiind că eu o duc mai-rău – aceasta fiind "balanţa" din capu-le)?

De-acum, chiar că a re-venit căldura verii.

Cam târzior, dar la Paris nu e de mirare.

Marţi 13 iunie 2000

Am luat rău de tot nereuşita. Mă doare le inimă (citeşte: burtă) durerea. Să însemne că nu mai pot scrie nimic altceva decât lălaială jurnaletică? Cum, domnule, să nu mai poci eu compune un roman, ştii, colè, cu ficţie şi cu personaje îndrăgite şi cu problematică adâncă?; un eseu conţinînd chiar şi ceva idei ?

(...)

Miercuri 14 iunie 2000

Zac – fără a mă odihni. Mă uit la fotbal – numai surprize (plăcute), cu excepţia României care şi-a dat duhul după un sfert de oră de joc. Bieţii anglezi, bieţii spaniolezi, sunt obligaţi ca în al doilea meci să-şi ia revanşa (vai de capul românilor: cad cu Englezii!).

Am primit o scrisoare din Arizona, de la Valentin A. Cantor. îmi scrie, ca să să arate de acord cu ceea ce am scris în Lumea liberă, în general, în special cu ceea ce am scris despre Marin Cocioran (dealtfel câteva cuvinte). Scrie:

"Cocioran, în 1957, rearestat fiind, a fost foarte rău maltratat. Necedînd bătăilor mi-a salvat viaţa".

Vorbeşte apoi de legendara grevă a foamei, de pe urma căreia Marin a şi murit.

Bine că întâlnesc din timp în timp şi câte o aprobare a scrisului meu. Pentru adevăr, nu pentru frum'seţe.

Sânt bolnav (pe la inimă) de nereuşită. Am senzaţia că n-am să-mi revin vreodată de pe urma ei.

Mi-a venit prin poştă un mesaj de la Kuciuk (şi o carte). Şi o tăietură de ziar. într-adevăr, este din Luceafărul – acelaşi text al lui

Marin Mincu publicat în Cotidianul.

Mi-a venit şi un fax de la Frăţilă. Este de acord să publice ceea ce i-am trimis. I-am răspuns pe dată:

(...)

Luni 19 iunie 2000

În continuare deprimat. Necazul: ieşind din somn ("unde e rău"), dau în trezie, nu de bine ci de... malul răului din somn (din visele mele foarte, prea realiste).

Le-am scris Marianei Sipoş şi Elvirei Iliescu.

Umblă vorba că Manolescu l-ar fi cooptat în redacţia României literare pe Săraru.

De ce m-aş mira? El are gust pentru murdar, pentru nămolos: Iliescu, Voican, Popper, Petru Dumitriu, Quintus, Pelin, Pardău – acum Săraru... Ce scriam, ce scriam în "O aniversare", textul refuzat de el dimpreună cu re-replica la Grigurcu? Că a prefăcut România literară în poşta redacţie şi în coş de gunoi pentru securişti? Dar cum îndrăznisem să fac o asemenea afirmaţie despre Cel Mai Mare Critic în Viaţă?

Ei, mai greşeşte omul... Sper să fie fals acest zvon (plauzibil).

Marţi 20 iunie 2000

Va fi a doua zi de caniculă. Ieri am simţit-o din plin: am ieşit în târg – şi unde: chiar în inima căldurii: Odéon. Noroc că, din când în când ("între timp", cum se exprimau strămoşii noştri) mai sufla câte o boare de vânt.

în 23 iunie se vor împlini trei ani de când am început a scrie Altina (terminată în 29 iulie).

Oricât m-ar trage aţa spre locul încăierării, este timpul să mă dezangajez niţel. Să mă sustrag. Să mă delimitez – ca să nu mai aparţin, nici reprezint, vorba eclipselor realist socialiste a adameştencelor de toate sexele. Pentru că şi aşa am declarat că eu ficţie nu mai scriu, îmi văd de jurnal (ăla, zilnicu, vorba lui Săraru – chiar să fie noul partener de literatură şi politichie a lui Manolescu?) şi, pe de lături să mă ocup de pregătirea ediţiei de autor – începînd cu Ostinato. Apoi Uşa... – care şi ea este o carte cu cântec... în cerc cred că am să o las (cartea) la o parte, deocamdată, din şase motive şi am să trec la Gardă inversă.

Azi mi-a venit o nouă citaţie – reclamant: C.C Tudor, cică pentru calomnie. Să fie sănătos.

Cred că se apropie momentul în care voi începe o nouă carte.

Miercuri 21 iunie 2000

Solstiţiul de vară. A fost foarte cald, ieri.

Extrem de cald şi pe stadion, la Charleroi, unde România a bătut Anglia cu 3-2. Surpriza surprizelor. Şi eu credeam că e ultimul meci al românilor. Ei, bine, nu numai că i-au bătut pe inventatorii jocului, dar au făcut-o într-o manieră strălucită; chiar şi penaltiul a fost perfect motivat.

De ce au jucat Românii atât de bine? Fiindcă Hagi nu a jucat – dar e orbitor acest adevăr. în ultima vreme (ultimii ani) echipa întreagă era în slujba lui, lucra numai pentru el, juca exclusiv pentru gloria lui (de a face două figuri maradoneşti, dealtfel, fără consecinţe, adică goluri). Eterna poveste: cine nu are bătrâni să şi-i cumpere, iar cine are să nu-i lase să îmbătrânească pe scaune, fiindcă un bătrân activ devine foarte curând un activ şi primejdios agent de dezorganizare sau doar de nemişcare. Bătrânul să treacă pe banca antrenorilor – dar nu singur să decidă, altfel face exact relele pe care le-a făcut ca jucător, pe teren.

(...)

Joi 29 iunie 2000

Scufundat în propriile-mi treburi, nu am fost atent la treburile altora, ca până acum. Aşadar, abia azi am găsit, în salon, pe jos, la piciorul unui scaun un Libération din 22 iunie, cu pagina literară şi cu o dare de seamă a ultimei cărţi a Christei Wolf. Necunoscînd scrisul autorului, mă mulţumesc cu interpretările cronicarului (Stéphane Bouquet). Sensul, în mare, fiind: la acuzaţia mai ales a lui Wolfgang Heise, că anume scriitori din RDG au colaborat cu Stasi, Christa Wolf răspunde – după zece ani (de suferinţe) – că reproşul este nedrept ("de a se fi pus în slujba unui stat terorist"), fiindcă (vorbeşte Christa)... de ce natură este Germania de astăzi?

Mă păzesc de a trage o concluzie – un scriitor bunicel devine un scriitor foarte bun atunci când – după zece ani – scoate un text de disculpare. Şi când îl redactează în "termenii" unui romănaş.

Dar nu merg mai departe înainte de a fi citit explicaţiile Christei Wolf. Oricum, impresia – cel puţin dezagreabilă – este: tot ei, cei ticăloşi ca oameni rămân a fi – a, nu; nu "iertaţi", ci... re-iubiţi de masele de cititori – ei, de ce: fiindcă, procentual, vor fi fost mult mai mulţi ne-scriitori colaboraţionişti cu spurcatul organ şi se recunosc, drăguţii de ei, în "Confesiunile unei turnătoare".

De ce nu se va fi hotărînd Geta Dimisianu să pună mâna pe condei ca să scrie ea (că tot nu a comis şi literatură) cu mâna ei o pagină, chiar trei – care să nu fie nici raport de lectură şi nici informare

a Organului. Ar fi şi o chestie inedită: îţi dai seama: Geta, Confesionalista?

Se pare că este ziua onomastică a mea. De acum o săptămână-două mi-au venit urări de la Elvira Iliescu şi de la Flori Stănescu. Să fie femeile mai în regulă cu calendarul...?

Vineri 30 iunie 2000

Mi-a venit ieri Antiteze 3-4. Am citit – în ordinea sumarului – dialogul meu cu Vasile Baghiu, al lui Alui Gheorghe cu Cezar Ivănescu şi un text polemic semnat Mircea A. Diaconu: "La ce bun «canonul etic»".

M-a întristat Diaconu – pe care-l mai întâlnisem (chiar cu o întrebare la care am răspuns, în Viaţa românească, mai-iunie 1999). Plecînd de la un articol al lui Grigurcu despre Laszlo, ajunge – fatalitate! – la Borbély! Şi la încăierarea Laszlo-Borbély. Trec (cu silă) peste universitarismul greţos şi al lui Diaconu, merg de-a dreptul la "P.S." din care aflu că vajnicul combatant nu citise cartea lui Laszlo! – dar a combătut-o puternic! Mi s-a diluat mânia când m-am întors la pagina 10 a revistei unde şi dânsul răspunde la o întrebare (altfel inutilă: "ce droguri ia?") cu o plângere: e tare nefericit că "n-a citit măcar ultimele cărţi ale lui Ţoiu şi Buzura..."Iată un răspuns la borbélysmul său de nuanţă apostrofaică: ţoismul-buzurist! Şi atunci cum să te mai miri că îi urechează pe Grigurcu şi pe Laszlo?

IULIE

Sâmbătă 1 iulie 2000

Azi am început a corecta paginile fotocopiate de Ana din Ostinato: 80-145 (până la 80 sunt ordinatorizate).

Cu ocazia corectării mi-am dat seama că nu am o dactilogramă întreagă, corectă a cărţii. Voi fi trimis editurii Univers unica – cea devenită carte. Acum am ocazia să-mi... procur un exemplar de autor.

Mai greu, dacă nu imposibil, are să-mi fie la în Cerc. Dacă se adevereşte ce mi-a spus Şişmanian că în varianta românească lipseşte episodul Pătrăşcanu, chiar nu mai este nimic de făcut. Nu am vreun exemplar dactilografiat în româneşte.

Duminică 2 iulie 2000

(...)Diseară avem finala la fotbal. A propos: la emisiunea sportivă de dimineaţă au făcut o panorama a fazelor cele mai frumoase, comentate în limba echipelor în chestie. A venit şi penalty-ul acordat alor noştri, cu care s-au clasat în semifinale. L-a tras Gane – cel care nu ar fi jucat dacă Hagi nu ar fi fost expulzat cu o etapă înainte – şi l-a marcat. Foarte frumos.

M-a speriat însă glasul crainicului (român): «Dumnezeu e cu noi» – fiindcă nu-l rataseră şi pe-ăsta (dè, nu doar alde Petre Roman, Vadim Tudor, Săraru, Funar şi alte lepre atee l-au descoperit pe Dumnezeu' lor de securişti). însă restul cuvintelor mi s-au părut a veni dintr-o limbă străină. Am acceptat că este neo-româna, cea ştiută de mine de pre limba crainicilor de radio şi televiziune: lătăreaţă, lăbărţăreaţă, o limbă extrem de urâtă fonic, dar spre deosebirea de lusitani, mereu şucăriţi, mereu persecutaţi de destin (ai zice: unguri) şi care închid pronunţia (purtugheş, de-o pildă), dacoromii carpatnici, euforici ("Căci ţara-ntreagă-i o grădină!"), o apucă (limba, de ea vorbesc!), o întind de colţuri, o trag în lături (ce-i drept, simetric), uzînd şi abuzînd de e-ul dur, dăşchis, cum zice Monicuţa Lovinescu, dracu ştie de unde adus, deşi pe la urechi este frate bun cu ă-ul din română "echivalat" în ruseşte printr-o literă şi un sunet inexistente la noi (e dur) – şi cu care grafiază ei numele proprii: Frunză, Druţă...

La bărbaţi (m-am întors la ai noştri, ca brazii), mai merge (să-i auzi cum se esprimă dânşii), dar muierile noastre 'telectuale (mamă, mamă...). Când ele vorbesc pa romeşte, le vezi tălpile picioarelor călcînd lătăreţ, ca ale jandarmilor, cu vârfurile mult îndepărtate, cu labele desfăcute. Mai grav: o vezi pe româncuţa cuvântătoare prăbuşită pe-un scaun, în faţa ta, cu picioarele vraişte, despicate până în adânc, uitate aşa, desfăcrăcite – aceasta fiind "poziţia" pe care o realizez (şi exprim, mult eufemistic) prin "vorbire lătăreţită, contimporană".

Ora 11 seara: a câştigat Franţa cu 2-1! Deşi mizam pe italieni, Francezii au meritat să câştige în final. Indigenioţii din cartierul nostru sunt în delir. Au dreptate: cam 3/4 din lot colorat este el. La urma urmei, africanzii: negrii şi arabii au apărat vitejeşte tricolorul franc, nu? European, nu? Am primit o veste bună de la Niculiţă.

Luni 3 iulie 2000

Oboseală de sfârşit de... veac. Ai zice că am jucat şi eu finala de ieri. A plouat puternic, azi. Acum, spre seară s-a mai luminat ("...spre apus – dar stă să cază peste sat").

Cecenii s-au japonezit, bieţii. Folosesc din ce în ce mai des kamikaze (femei).

Miercuri 5 iulie 2000

Am dezlegat "taina pasajului Pătrăşcanu" din în Cerc: pasajul există în varianta Gallimard, însă nu în corpul textului, ci ca Notă a Autorului. Dar asta este floare la ureche faţă de cealaltă descoperire: editura Eminescu a publicat în Cerc după o variantă mai veche – ajunsă la Doina Martescu-Sofonea prin 1970, presupun – şi nu după ultima, cea datînd din a doua jumătate a anului 1971 – după care a fost făcută traducerea franceză...

Or un exemplar din această ultimă variantă mi-a trecut prin mâini aici, la Paris (să fi fost cel după care Yvonne Popescu-Kral tradusese?), însă... i-am pierdut urma. O vreme am bănuit că se va fi rătăcit pe la Negoiţescu – la un moment dat îi încredinţasem o sacoşă cu dactilograme – însă, întrebat, el răspunsese negativ. A rămas... cum a rămas. Ieri am făcut o tentativă la Gallimard... Răspuns: editura nu păstrează originalele traducerilor în franceză, însă are să caute şi are să-mi comunice...

Voi fi simţit eu ce voi fi simţit atunci când, alcătuind sumarul ediţiei de autor, nu inclusesem în Cerc... Fiindcă pur şi simplu nu mai am ultima variantă... Deşi predasem şi această carte la Marin Preda – nu va fi existînd prin dulapurile editurii Cartea românească dactilograma (cu certitudine, varianta ultimă)? Am s-o rog pe Mariana Sipoş să facă întrebare – în nici un caz lui Dan Cristea.

Vineri 7 iulie 2000

Gallimard nu a păstrat dactilogramele la editură, le-a transferat la un depozit. Nădejdea rămâne în Cartea românească şi în... Securitate.

Ieri a fost pe la noi D-na Slama-Cazacu. Am bârfit lumea academică (eu, nu d-sa!).

Două zile de furtună. Două zile în care am lucrat din greu la corectarea filelor ce vor fi fotocopiate din Ostinato.

Duminică 16 iulie 2000

(...)

Mi-e rău. Abia am deschis ordinatorul, că trebuie să-l închid. Am transpirat. Mi-e greaţă. Mă doare în coşul pieptului.

E ora şapte dimineaţa.

Luni 17 iulie 2000

O altă săptămână de frigu-dracului: 9° la Paris, pe balconul în folosinţă personală. N-ar fi din cale-afară de neplăcut, dacă n-ar fi în iulie; dacă n-aş avea 65 ani (mulţumesc, la fel).

Aşadar ieri mi-a fost foarte rău. Probabil o indigestie severă (iar greşisem, mâncînd carne, în seara precedentă) combinată cu o extremă oboseală generală, amestecată cu o prea nesănătoasă poziţie la masa-de-scris (unde am corectat câteva mii de pagini): abdomenul mi-e martirizat de... miopie – la ordinator am o poziţie mai dreaptă, mult mai sănătoasă.

Simt nevoia să fac un bilanţ – în ciuda opoziţiei Mormanului ştefănesc, întrebuinţator al sculei numită editorial: Maşina-de-cusut.

Dintre sutele de catarge visate să intre în ediţia de autor, iată s'tuaţiunea lor, în ordinea cronologică a scrierii:

1. (2) Ostinato – aflat în stânga mea, pe raftul cu dosarele pregătite de expediere. Ana a fotocopiat volumul de la Univers, în A3, pagină dublă; eu le-am tăiat, le-am corectat, Ana le-a re-fotocopiat. Deci "manuscrisul" este gata de a fi expediat la Bucureşti – probabil pe la sfârşitul lunii august;

2. (5) şi (6): Gherla şi Lăteşti – se află de prin aprilie la Frăţilă – atât ca hârtie, cât şi ca înregistrare pe disc laser;

3. (3) Uşa noastră cea de toate zilele: urmează să fie fotocopiată de Ana (după metoda Ostinato), după care să o corectez, re-fotocopiez;

4. (7) Gardă inversă: în aceeaşi situaţie ca Uşa;

5. (11) Bonifacia: şi ea se află gata de tipar (!) la Frăţilă;

6. (12), (13), (14): Justa, Castelana, Ela: aceste trei fete sunt gata de expediat – în fotocopii;

7. (16) Din Calidor: dactilograma corectată aşteaptă să fie fotocopiată;

8. (17) Arta refugii: este aproape gata: mai sunt de fotocopiat cca 150 pagini;

9. (18) Astra: situaţia Uşii... şi a Gărzii...: urmează a fi fotocopiat volumul, apoi... prelucrat;

10. (19) Sabina: se află gata culeasă de mine, înregistrată, la Frăţilă. Din ultima lui misivă reiese că va fi editată în acest an;

11. (20) Roman intim – a apărut, tot la ALLFA, în 1999;

12. (42) Alfabecedar: se află aici, la mine, înregistrat – dacă "se face" cu volumele din capul listei, îl propun şi pe dânsul întru facere;

13. (43) Sus, în vârful Raiului;

14. (47) Altina.

Şi aceste (ultime) două sunt înregistrate pe LD şi pe hârtie, dar împărtăşesc soarta Afabecedar-ului.

Spun-scriu pentru a nu ştiu câta oară: nu sânt deloc, dar deloc sigur că ALLFA are să fie de acord cu propunerea (şi mai ales cu programul propunerii). însă abia cu această ocazie am aflat că, vorba Tănasei Marii: dacă mor ca mâne, nu las în urmă o câtdecâtă ordine în

scrieri. Adevărat, Scrisorile se află în clasoare – ca şi Articolele şi Ecourile de Presă – dar Scrìsurile?

în aceste săptămâni de iarnă-n plină vară şi de lucru pe brânci la corecturi, s-au întâmplat multe chestii – la care, cu inima şi cu capul (dar cu gura!) am participatără după puteri. însă nu le-am consemnat în jurnal, o s-o fac (dacă o s-o mai fac) când m-oi liberare...

Miercuri 19 iulie 2000

M-am uitat în Jurnalul pe luna precedentă: mi s-a năzărit cu ediţia de autor prin 17 iunie. O lună în care progresele nu sunt cele aştep— tate: la Ostinato – cu care am început – mai lipsesc ceva pagini de foto-copiat, Arta refugii mai are o sută şi ceva de pagini de fotocopiat în A3 – deci mai rămân să treacă prin mâinile Anei: Din Calidor (fotocopie) şi... vreo 5-7 volume de fotocopiat-calibrat-refotocopiat.

Azi este zi de vacanţă forţată – drept care re-verific corectitudinea (sic) pe fotocopia primă (Ostinato).

Vineri 21 iulie 2000

Abia acum îmi dau seama că ieri a fost Sfântul Ilie. Şi tot abia acum îmi dau seama că nu cunosc pe nici un Ilie – cu excepţia lui Pintilie, eroul clancitoarei.

Azi dimineaţă am terminat "grosul" lucrului la Arta refugii. Urmează fotocopierea şi re-corectarea. Ceea ce înseamnă că în câteva zile voi avea, gata de trimis, trei cărţi dintre cele "grele" (ca kilograme): O., D. C. şi A. R. Cu acestea am asigurat anul 2001 (la ei aflîndu-se şi Gherla şi Bonifacia).

Sâmbătă 22 iulie 2000

Fiind absent (aşa! şi tot aşa!!), n-am înregistrat evenimentele curente, aşa că voi fi silit să le rezum. încep cu cel mai recent:

Ieri mi-a trimis prin fax Valerian Stan o scrisoare însoţită de o notiţă de ziar. Din acestea două rezultă (cel puţin) două enigme:

prima: să continuie oare Cotidianul să publice texte de-ale mele, în iulie 2000, când eu declarasem că încetez colaborarea încă din august 1999? Dealtfel tot V. Stan îmi trimisese acum două luni un text... gata-apărut în volumul Scrìsuri... Presupun că L.I. Stoiciu a lăsat, morman, textele nepublicate în timpul prezenţei lui, iar cotidieneştrii – mai ales că-i seceta vacanţei-la-român – dau la tipar tot ce le cade în mână; secunda: ce anume l-a supărat pe însuşi Ulici – nu

cumva chiar un text publicat de Cotidianul, vreunul datat... prin 1998 – hai, 1999?

Uite cu ce pierd eu timpul! I-am scris lui Valerian Stan:

Paris, 22 iulie 2000

Stimate Domnule Valeriu Stan,

Am primit faxul ce mi-ați trimis ieri – mulțumiri.

Fatalitate: știu (în sensul că pre-simt, deci: pre-știu) ce se va întâmpla cu politichia subțire românească – ba chiar și cu Emilache, cel care crede că va provoca răgetele de disperare ale maselor largi populare: «Măria Ta, nu ne lăsa – întoarce-te pe tron și noi te vom re-vota!», însă, așa cum cizmarul umblă cu bocancii rupți în cur (cum zicea Săraru), eu nu am idee ce se petrece cu... mine:

— V-am mai scris după întâiul schimb de mesaje: nu știam că cotidieneștrii continuă să publice texte de-ale mele... demult apărute în volum(ul Scrisuri, 1999). în august 1999 îl anunțasem pe L.I. Stoiciu că ne oprim aici (și acolo). Cum el nu a protestat, am înțeles că este de acord cu propunerea mea. Opinie întărită de faptul că Cotidianul avea alt director iar acesta nu manifestase curiozitatea de a afla cine se... ascunde sub semnătura: Paul Goma – nici nu și-o fi citind ziarul, de la români te poți aștepta la orice și la contrariul. Cum în această iarnă a murit ultima persoană care mai făcea legătură (și administrativă) cu "noile foruri" – este vorba de mătușa soției mele, împuternicita mea legală – nu mai cunosc mersul trebilor.

[Pentru că tot a venit vorba: Dvs., colaborator al Cotidianului cu același nume, ați putea să vă interesați de soarta mea?, rugîndu-i pe cei de la administrație să mă înștiințeze de continuarea publicării textelor mele, după august 1999, precum și de remunerarea lor? Rezolvarea concretă a acestor trebi o vor putea face împreună cu noul meu împuternicit, un nepot adoptiv].

— Necunoscînd cele de mai sus, nu cunosc nici motivul (recent) al "precizării" uliciului de serviciu.

Cât despre "comentariile"jurnalistei (așa înclin să cred: I. Bod. este o ea): aceeași iluzie a ciobanului /de orice sex ar fi el/ despre tot ce se petrece în afara bătăturii natale. După dânsa (na, c-am dânsit-o!), statutul de refugiat politic în Franța – pe care îl am, în continuare – conferă "anume drepturi"...

Aș zice: ba chiar din contra! Nu pot alege și nu pot fi ales (mă dispensez...), nu pot avea o slujbă cu caracter definitiv – soția mea lucrează de decenii la Biblioteca Națională, ca "vacataire", ceea ce se mai poate traduce și prin: "jumătate de normă"; nu pot călători în

România – toţi "refugiaţii politici" care au făcut-o, au trecut mai întâi pe la ambasadele RSR (sau RPR), unde "favoarea" unei derogări (sic) se plătie, însă nu cu bani, ci cu ceva-scris (care rămâne la băieţii eterni). Fireşte, ceea ce scriu aici nu este pentru a fi publicat – dealtfel a fost, în jurnale, în publicistică – dar e bine să se ştie:

Deşi, imediat după acordarea azilului politic, Franţa dă o sumă de bani – o singură dată – noi nu am acceptat-o, zicîndu-ne că... "nu pentru asta am cerut protecţie".

Aşa că "sursele noastre de la Paris" – cum se fasoleşte jurnaleaţa – mint fără necesitate.

După cum minte Bulici, altfel Laurenţiu. Pe acest Tolomac îl credeam (în urmă cu 25 ani) un băiat-bun. Ca şi în cazul lui Constantinescu, am căzut la patima erorii: faptul că e un bou nu înseamnă defel că nu poate fi (o-ho!) şi o fiinţă rău-făcătoare – mai întâi prin minciună.

Cum însă nu mai am energie să "polemizez" cu creaturi ca ei, îi rezolv tot pe româneşte: îi bag în pizda mamelor lor!

Fireşte, sunt sensibil la semnele de solidaritate – mai ales că sunt atât de rare(fiate)...

Vă salută
Paul Goma

Am mai primit scrisori de la Davidescu, de la Nicoleta Sălcudeanu, de la... Va trebui să fac ordine în "biroul" meu! Zic aşa, dar în intimitatea mea ce ascunsă jubilez: «Iată, mă ocup – în sfârşit, numai de mine – atât de de-mine, încât îi neglijez pe ceilalţi!»

în fine, un mod de a mă alinta oleacă. Tot împlinesc eu la toamnă primăvăratica vârstă de 65 anişori!

Duminică 23 iulie 2000

I-am răspuns lui Sami Damian:

Paris 23 iulie 2000

Dragă Sami Damian

Ai înţeles foarte bine motivul mâhnirii mele (mâhnirea, la mine, este "o etapă superioară" a supărării), însă, în continuare, nu-l accepţi ca motiv. Inutil să ţi-l reexplic, doar l-ai înţeles de la bun început, însă voi observa:

Tu, persoană foarte inteligentă, foarte sensibilă şi care mă cunoaşte de să tot fie trei decenii, în ultimul întreţinînd o corespondenţă susţinută – nu admiţi că obiectul "apărării" tale,

beneficiarul propunerilor de "remediere" ar putea să se supere, ba chiar să fie mâhnit. Nu (mai) am de unde şti dacă în această chestiune – cu totul minoră – într-adevăr nu percepi (măruntul) orgoliu al fiecăruia dintre noi de a nu primi să fie "apărat", cu atât mai puţin când celor din faţă (iată, nu am spus: celor de dincolo de gardul de sârmă ghimpată) le sugerezi, tu, ce anume să facă şi să dreagă – pentru a repara...

Cumsecădenia ta legendară nu este potrivită oblojirii chiar a tuturor micilor-dureri. Tu continui a juca, într-o comunitate, rolul impăciuitorului (nu al "împăciuitoristului"), cel care, precum Clinton în acest moment, încearcă să-i determine pe Barak şi pe Arafat să mai-dea-jupâne, să mai-lase-stăpâne. Foarte frumos din partea ta – ba chiar: cinste ţie!

însă în cazul meu nu a fost şi nu va fi vorba de o negociere. Eu nu am nimic de cedat, nimic de obţinut. Oricum, nu am pretins nimic pentru mine, deşi, adeseori, am scris la persoana întâia: "eu", "cer să...". Dacă zici că mă cunoşti şi îmi cunoşti faptele, vei fi cunoscînd şi Scrisoarea mea adresată lui Kohout în februarie 1977 – în aceea fusesem constrâns de... psihologia de turmă a colegilor mei, scriitorii, să denunţ teroarea – dar numai în numele meu; să revendic drepturi ale omului şi ale scriitorului – dar numai în numele meu, pentru ca, la o eventuală buşeală să o trag doar eu, semnatarul, iar la o eventuală "împărţeală", să vină şi ei – în fapt, numai ei, căcacioşii, numai ei, laşii, numai ei, colaboraţioniştii, verticalii-pe-orizontală.

Că aşa stau lucrurile ai confirmarea măcar acum, la un deceniu după "revoluţia" Blandienei, a Liiceanului, a Pleşului şi a altor profitori-de-război.

Şi ca să pun punctul pe i: Când am cerut o hârtie de la Uniunea Scriitorilor prin care să se ateste că eu, Cutare, am fost re-primit-în-rândurile, chiar de am folosit persoana întâia, am vizat un principiu.

Or atât echipa lui Dinescu, cât şi a lui Ulici – avînd în spate acelaşi "consiliu" alcătuit din monumente ale laşităţii, ale compromisului, ale fricii şi de umbra lor: Doinaş, Bănulescu, Fănuş Neagu, Sorescu, Blandiana, Manolescu, Liiceanu, Pleşu, Ţoiu – hai să-l pun şi pe Mircea Horia Simionescu, altfel plânge... s-a(u) opus cu toată energia disperării, folosind şmecherii demult răsuflate – ca cel al Blandienei, la Roma, în 1991: eu ceream o hârtie de confirmare a (re-)membrităţii mele, ea (şi Doinaş şi Ulici, şi Uricariu şi Papahagi) mă învita la...Piaţa Universităţii! în mai 1991!; ca a lui Doinaş: ce, "un scriitor atât de mare (ca mine, dè) are nevoie de o păcătoasă de hârtie de la Uniunea Scriitorilor, ca să viziteze România"? (subl. mea, ca să indic imaginea pe care şi-au fabricat-o cobreslaşii rămaşi "pe baricade" faţă de, noi, "fugiţii", vorba lui Zaciu: noi fiind, definitiv, buni-plecaţi, România nu mai era ţara şi a noastră, ci doar a lor, a

mioieriticilor, a capetelor netăiate de sabie, a maselor largi de pupincurişti – care nu au iertat niciunul (de cur vorbesc): nici pe al Carolului al II-lea, nici pe al Antonescului, nici pe al lui Stalin, nici pe-al lui Dej, nici pe (ce pretenţii aş mai fi avut?) al lui Ceauşescu, nici pe al lui Iliescu, nici pe al Constanti— nescului – nici pe al celui care va mai veni pe Tronul de la Cotroceni – a aranjaţilor cu toate puterile şi cu toate putorile, ca Blandiana ta; noi, desigur, puteam veni în România..., însă numai în vizită – la Neptun de-o pildă)?; ca Mircea Martin, un an mai târziu, când mi-a editat Ostinato, la Univers, inaugurînd "Colecţia ITHACA – Scriitori români din exil"(s. m.)...

Eu, omul dracului, nu am avut nevoie de ani şi ani, ca să-mi dau seama că X este un ticălos, Y un căcăcios, cutare eveniment ("rivuluţia") a fost o lucrătură securistă – şi nu pentru că sânt eu mai deştept decât ceilalţi, ci fiindcă eu am trăit fiecare prezent (!) cu ochii deschişi, bolbaţi, beliţi, încercînd să-l înţeleg – oricum, măcar să-l ţin minte.

Spre deosebire de ceilalţi.

Asta nu ai înţeles, dragă Sami Damian: că eu nu am ce "negocia" cu creaturi ca cele mai sus înşirate – fiindcă un dialog cu ei este imposibil (ţi-am dat exemplele de la Roma, din 1991). Iar dacă nu pot comunica cu ei/ele, cum îţi imaginezi că aş aştepta – din partea lor, cei cu pâinea şi cuţitul! – o "recunoaştere" – cine, ce să-mi "recunoască"?, că vorba Ardeleanului, doar nu Blandiana, eroina ta preferată!

Nu mă îndoiesc o clipă de bunele tale intenţii şi de prietenia cu care ai făcut asemenea "sugestii". Dar te rog să nu te îndoieşti nici tu: chiar cu cele mai bune intenţii omul poate face rău.

Ceea ce s-a şi întâmplat.

Te salută

Paul Goma

I-am răspuns şi lui Radu Mareş:

Paris 24 iulie 2000

Stimate Domnule Radu Mareş,

Azi, când vă scriu, veţi fi re-ajuns la Cluj, din concediu – să vă fie cu bine şi de bine!

Nu v-am răspuns la scrisoarea anterioară, fiindcă nu aveam ce vă comunica, iar de consolat – eu pe Dvs.? – nu eram eu persoana cea mai potrivită: să vă fi dat asigurări că Sorin Alexandrescu (nepotul monumentului, analfabetul strălucit întru ale literaturii române – vezi-mi Jurnal-ul de Căldură Mare, ultima parte...) are să se îndure şi are să aprobe subvenţiunea? Mai cu modestia!, vorba grecului anecdotician.

Fireşte, mi-a făcut plăcere aflînd că nu v-a lăsat indiferent textul meu în legătură cu veşnica problemă (anti)se-mită. Să-l ţie Dumnezeu pe N. Florescu, el a avut curajul sau inconştienţa să-l publice, fiindcă Mihai Creangă (Aldine) a declinat oferta-mi, iar amicul Cistelecan l-a refuzat pe Culcer (a lui fiind cealaltă voce). Tot de la Culcer ştiu că o gazetă numită Transilvania (nu este vorba de revista de la Sibiu) ar fi publicat ambele texte, însă directorul... a uitat să trimită şi autorilor câte un exemplar, aşa de leac; fiindcă, a argumentat el, şcolit, ce nevoie au autorii de aşa ceva, păi nu posedă ei originalul? Ba da, ba da, drept care: Trăiască Ardealul sânjeros – dar mai ales cultivat!

Desigur, m-ar interesa intervenţia lui Traian Ştef, cu care sânt... prieten (tot epistolar), el a dat o mână de ajutor la editarea celor două cărţi scoase de Biblioteca Familia, Culoarea curcubeului (ed. a doua) şi Scrisori întredeschise. Din păcate, de când Florin Ardelean a părăsit revista, şi Ştef a încetat corespondenţa cu mine. Am să-i scriu, rugîndu-l să-mi trimită, atât textul său de care amintiţi, cât şi un altul despre o carte a mea (nu mai ţin minte despre care anume şi cine semnează, mi-a rămas în urma unei convorbiri telefonice cu un “american...”).

În legătură cu scuzele – deci cu asumarea unor rele naţionale – îmi cer eu scuze, dar nici eu nu sânt preşedinte, nici patriarh (autocefal), nici secretar-general – nici măcar director de editură. Cu toate acestea am avut neobrăzarea să mi-l asum pe Ceauşescu, un individ cu care am avut direct de a face şi pe care l-am înfruntat (cum am putut, dar am făcut-o). Însă niciodată nu am zis despre el că nu e român de-al nostru, ci ţigan, ci turc, ci dracu ştie ce – dar nu de-al nostru. Ba era de-al nostru, daco-rom, el a distrus ce mai rămăsese de pe urma ruşilor şi a lui Dej. Drept care, am declarat că mă simt vinovat faţă de cei născuţi după 25 decembrie 1989 (când Ceauşescu a fost împuşcat) că nu am făcut tot ce trebuia făcut, pentru ca Răul să nu se prelungească. La rigoare, mi-l asum şi pe Iliescu, ba chiar şi pe Constantinescu – chiar dacă nu i-am votat (păi dacă nu eram născut, vorba lui Alex. Ştefănescu...).

Probabil este modul meu de a mă da drept român...

Prietenia lui

Paul Goma

Marţi 25 iulie 2000

Marile enigme au fost desenigmarisite: Ulici a reacţionat, nu la vreun articol al meu (apărut în 1999, la Nemira, în Scrìsuri şi publicat de Cotidianul – cum s-a întâmplat şi cu alte texte de acolo), ci la un interviu dat de Marin Mincu: acesta a reluat tema din precedenta

intervenţie şi a trecut la atacarea Uniunii Scriitorilor şi a lui Ulici în persoană! Valerian Stan mi-a faxat ieri, "provocarea" lui Mincu şi P.S.-ul unui text de-al său în care protestează contra atacului cotidienesc, cel cu "sursele noastre de la Paris"...

Recunosc: măgăria sursarioţilor m-a atins. Acum mă simt ceva mai puţin afectat.

încă nu am terminat corectura finală la Arta refugii. Probabil am să mă lălăiesc la ea şi azi şi mâine – până va veni Ana cu "matriţe" la Uşa..., la Astra, la Gardă inversă, la Culoarea curcubeului (deşi nu intră în "categoria romanelor", mă ard buricele degetelor să fac o altă ediţie, cât mai aproape de adevăr – nu de alta, dar s-au împlinit zilele acestea 10 ani de când mi-a scos-o bunul şi nepreţuitul meu prieten Liiceanu cu acelaşi nume.

Pe măsură ce trece timpul – şi nu în favoarea mea – înţeleg tot mai limpede de-neînţeleasa strădanie a Monicilor de a mă neutraliza, nu doar editorial, de a mă – de ce nu? – lichida. Şi-au găsit în Liiceanu omul perfect – ce să mai vorbesc de ranchiuna veche – pe care ei înşişi o constataseră, o condamnaseră (faţă de mine) a Manolescului, a Adameştencei, a Blandienei, a Doinaşului... – aceştia avînd rolul infanteriei curăţitoare de teren.

Nu sânt etern, deci nu mă pot consola că într-un viitor mi se va restitui ce mi s-a furat, dar, vorba tovarăşilor: nici ei, Monicii, nu sunt cu mult mai eterni decât mine. între timp s-au ridicat alţi literaţi, din alte generaţii, iar aceştia chiar de vor fi auzit de Europa liberă, or să pună informaţia la "bibliografia neobligatorie". Aşa că eventualele judecăţi al lor se vor face pe cărţi. Căci ştia el, Eugen Barbu ce ştia când zicea despre mine că, neavînd carte în româneşte nu sânt scriitor...

Nu, eu nu am structură de scriitor care să se bată în cărţi cu un alt scriitor – dar zic şi eu, la necaz: în acest deceniu încărcat ca un Pom de Crăciun de mari nenorociri, de adevărate tragedii, între o boală severă (cu urme ca de tanc rusesc) şi o expulzare din locuinţă; între o... nepublicare de carte şi o distrugere de carte publicată (Culoarea curcubeului); între o carte editată, nedistrusă, dar nedistribuită (Adameva) şi alta, scoasă la Univers, de-o pildă (Garda inversă, de aceeaşi pildă), însă răsunător tăcută; între sărăcia permanentă şi umilitoare şi o campanie bine organizată de Monici (ca cea din 1997, în legătură cu Jurnal-ul); între o absenţă silită şi o generală "contestare" (tot de la Monica citire), târîş-şchiopiş, am mai scris o carte-două, am mai scris un articol-zece, am mai intervenit (corect: m-am băgat în vorbă) în câte un scandal (numai?) – ca cel în jurul lui Caraion...

La Judecata de Apoi (că tot am umblat recent prin Ostinato) Doamne-Doamne are să ne întrebe pe fiecare:

«Care-ţi sunt faptele – bune, rele?»

Nu mă voi lăuda cu cele bune, dar la “rele” nu voi avea a declara că *de pildă* m-aş fi opus la publicarea lui Nedelcovici, a lui Papilian (care, ca oameni, îmi erau, din România, antipatici); nici că l-aş fi “aranjat” pe măgarul de Tănase/, cel care ne trădase; nici că, după distrugerea Culorii curcubeului, aş fi umblat-colindat pe-aici, pe la Ministerul Culturii francez, pe la CNL, pe la persoanele-personajele influente pe care le cunoşteam, ca să mi-ţi delaţionez Licheaua Liicheană – ca să nu mai vorbesc de Monici.

Dacă am avut un dinte, un of, o “plată” (de răsplătit), apoi – spre deosebire de ei – am făcut-o în piaţa-mare, pe faţă, în scris.

Fireşte, nu aştept scadenţa, ca să mă bucur că eu voi fi mai câştigat sau mai puţin păgubit decât Monicii, Liicenii, Adameştenii...

Până una-alta, pregătesc o ediţie de autor care va fi scoasă cândva (sper că nu postum – ca unul care, încă din Căldura Mare a verii anului 1989, când ar fi trebuit să mă curăţ, am to-ot agonizat până acum două-trei luni /deci ştiu ce-i aceea viaţă-de-după-moarte/), şi n-am să le fac plăcere neprietenilor deveniţi duşmani de moarte ai mei de a le lăsa lor curtea să se joace, doar ei şi blandianele lor.

Am ce face: dacă nu scriu alte cărţi – ei şi? nu sunt destule 50 titluri?— le pregătesc pentru tipar.

Să nu mi se spună că este o ocupaţie neplăcută...

(...)

Vineri 28 iulie 2000

Am încercat ieri să fac ordine în hârtii – îmi adusese Ana două cutii de carton. Le-am umplut pe amândouă, însă parcă nici nu m-aş fi atins de munte. Am nevoie de loc pe rafturi în vederea dosarelor recente (ediţia de autor). Până la urmă găsesc eu o soluţie.

Am mai scris, re-scriu: mă simt bine, lucrînd până la epuizare la corectarea “matriţelor”, apoi a fotocopiilor. Fiindcă am iarăşi un scop-în-viaţă: editarea. Editarea, mai mult decât problematică (Fräţilă nu a dat vreun semn de viaţă şi nu cred că o va face), dar oare nu mereu— problematică mi-a fost fiecare carte pregătită în vederea editării? Nu fuseseră aproape toate volumele butelii aruncate în mare, cu speranţa nebună că poate-poate vor fi pescuite de o fiinţă omenească ştiutoare de carte...?

Acum am conştiinţa că fac o treabă temeinică. Cât de corectă, în totalitatea ei, în corectitatea fiecărui volum (am mari ezitări în privinţa ortografiei: fiecare editor a impus-o pe a lui, singurul care a respectat voinţa autorului a fost Basarabia de la Chişinău, însă acolo – la Din Calidor şi la Arta Refugii – autorul a fost cel care s-a înşelat...) – rămâne de văzut, oricum, nu voi înceta să mă lamentez de permanenta lipsă a unui redactor de carte.

Sâmbătă 29 iulie 2000

Vis: aveam un buletin de Loto în care existau toate numerele trase. Numai că erau împărțite în două grupe: de patru și de două. Oricum, în vis nu aveam convingerea că am câștigat – ceea ce în realitate nu face deloc bine pe la inimioara pungii.

Ieri mi-a telefonat Ștefana, din Sud. Printre altele, mi-a spus: Cutare (nu îl cunosc, îi știu numele, publică și el) zisese de Ciorbea, la început, când i s-a anunțat candidatura:

«N-are nici o șansă».

M-am aprins și i-am bubuit pe cei care, înainte de a afla ce program are candidatul, ce "dosar" pe dinlăuntru și ce profil – pentru uzul afarei – decretează ca tâmpiții: «N-are nici o șansă».

Bineînțeles, mi-am adus aminte de candidatura mea din 1995, dar nu este doar ranchiuna-mi. Ci indignarea că românul cel mai deștept decât oaia - decretează: «N-are nici o șansă» înainte de a ști despre cine și despre ce este vorba. Nu-l interesează persoana, nu-l inte-resează programul. Această înțelepciune-de-veacuri (în fond, un mizerabil tic de analfabet leneș) este soră bună cu «Nu-i momentul!» vânturat și de Monica Lovinescu.

Nu s-a confirmat zvonul că Săraru ar fi fost cooptat în colegiul de redacție al României literare. în schimb s-a confirmat "proorocirea": Manolescu a plecat și de la liberali! Și Niki funcționează ca și Țucu (Constantinescu): îi necesită-pe-la-trebuință o eternitate până să constate o evidență.

Mi-a scris Luca Pițu. Printre altele: Pruteanu, prieten al lor și arheu al Liiceanului s-a dus la Iliescu – de mirare că nu s-a îndreptat direct spre Putin (să nu fi știind și rusește, limbistul?!). Mai scrie că a scos Dan Petrescu un volum de publicistică, în răspăr. Că i l-a recenzat Al. Ștefănescu-Morman; că Mașina-cu-Pricina l-a etichetat pe autor: "Goma Doi". Drept care Luca mi ți s-a indignatu': că el era Doi-ul Gom', apud Regman!

Glumim și noi, că n-o fi foc. Un mod de a-mi face mie o floare.

Duminică 30 iulie 2000

Azi fusese anunțată zi de vară – ți-ai găsit! A trebuit să strâng cu precipitațiune rufele întinse la uscat.

Nu mă simt în apele mele (că tot am adus vorba nitam-nisam, de ploaie). Fiindcă acum câteva zile s-a ars fotocopioza Bibliotecii, nu mai am "matrițe" de corectat. Sunt acolo două volume care-și așteaptă soarta-crudă: Astra și Ușa.... N-ar trebui să fac pe năzurosul, fiindcă am, pe un raft degajat în vederea depozitării-la-mână (în stilul

cuierului lui Scavinski), fructul muncii din această lună şi jumătate: e garnisit cu dosare / gata de plecare: Ostinato, Din calidor, Arta refugii, Justa, Castelana, Sus, în vârful Raiului... Da, dar lipsesc, în afară de cele două pomenite mai sus: Gardă inversă, Soldatul câinelui, Culoarea curcubeului... Cu poftă aş lucra la noua ediţie a Culorii... Am atâtea de spus (în plus!)...

Din cele câteva numere din 22 trimise de Răducă dau (în cel din 4-10 iulie) de "Democraţie şi antisemitism in România (conferinţă de presă organizată de Contemporanul – ideea europeană)". Darea de seamă este semnată de Ramona Avramescu, avînd ca supratitlu: "conferinţă de presă" (caligrafiat de Perjovschi).

Din această... dilemă 22 a ieşit cu brio – culmea ar fi fost să fie şi ei acuzaţi de antisemitism – deşi, mai ştii...? Aşadar, "luni, 26 iunie, la sediul revistei Contemporanul" a avut loc conferinţa de presă... "prilejuită de prezenţa la Bucureşti a lui Ed. Reichmann la Bucureşti". Au fost prezenţi N. Breban, N. Cajal, George Voicu şi C. Ţârlea. Din gura ultimului aflăm că fuseseră invitaţi la dezbatere: Manolescu, Liiceanu, Buzura, E. Simion, P. Cornea, Ulici, Adameşteanu, Ornea. Mai aflăm (de la 22) că "invitaţiile par să se fi făcut fără o consultare prealabilă cu cei convocaţi prin această procedură neuzuală". Ceea ce confirmă obiceiul românesc încetăţenit (numai eu mă miram—indignam) – acela de a nu trimite invitaţie (scrisă, desigur), decât după o "consultaţie prealabilă" (orală: fie prin telefon, ca Mircea Martin, cu mine, fie prin intermediar: ca Pleşu, prin Monica...). Acesta este obiceiul pământului, uzuală procedură: cine nu-l/n-o respectă se face grav-vinovat (de "procedură neuzuală", pardi)! Am mai înţeles: introducînd termenul "convocaţi", Adameşteanu (a învăţat să fie procedurieră, 'telectualeşteanca!) a dat de înţeles, că, mă-nţelegi, ea-noi nu acceptăm să fim... convocaţi la judecată – noi îi judecăm pe alţii! – căci noi avem mandat de la Brucan, de la Soros, de la Monica Lovinescu. Căci noi reprezentarisim...

Nu interesează nici Reichmann, nici Voicu, nici Cajal – ci Breban.

După obicei – îmi făceam iluzii crezînd că a mai învăţat câte ceva – romancierul român Breban tot nu stăpâneşte limba română – iată ce emite:

"Noi i-am invitat expres pe d-nii Liiceanu şi Manolescu, ca să dezbatem acest scandal" – şi eu care nu ştiam ce Dumnezeu se face cu un scandal – cum, ce: scandalul se ia frumuşel şi se... dezbate!

Breban se preface că şi-a uitat propria scurtă-biografie când scrie:

"Nu poţi, în numele României literare care 30 ani a lins în fund pe Ceauşescu cu neruşinare fără margini...etc"

Desigur: în fața unui cap de piatră slugarnic precum al lui Țârlea, Breban este Cel Fără de Prihană – dar mai există atâția oameni care știu cum însuși Breban "îl lingea", nu "în fund", ci în cur "pe Ceaușescu" – adevărat, în aleasă companie: Ivasiuc, Nichita, Matei, Cezar – când era el șef al revistei. Dar să aibă cineva îndrăzneala să nu fie amnezic, în România? Dacă un Mihai Dinu Gheorghiu doar că nu uda hârtia cu lacrimile-i pe mormântul (berlinez) al lui Crohmălniceanu, acoperindu-l de toate coroanele recunoștinței posibile, fără a aminti măcar din greșeală câte pagube a pricinuit Tatăl Desantiștilor la Români, ce să pretindem de la indivizi primitivi, abia știutori de carte ca Țârlea cel binenumit? Manolescu nu are a-și reproșa acest păcat: al lingerii lui Nicolae I, în care caz ce tăun l-a pișcat pe Nicolae II, de a rupt iar pactul cu Nicolae III?;

Apoi despre Liiceanu: că a publicat, la Humanitas "cărți ale unor extremiști de dreapta", "fără să avertizeze lectorul"? Ce brebanărie! Deci asta este vina lui Liiceanu!?

Mă opresc aici din comentarea capodoperei brebane.

Citind zilele trecute Scrisoarea lui Paruit adresată Monicăi Lovinescu – text care, după un foarte-prost obicei al Manolescului, nu a fost publicată în România literară, unde fusese trimisă inițial, autorul fiind silit să recurgă la serviciile lui Breban (deci a apărut în Contemporanul nr. 23 din 8 iunie 2000) – m-am întrebat ca proasta ce va fi gândit și spus Țepeneag, bunul prieten al lui Paruit despre ce scrisese acesta în chiar scrisoarea cu pricina – citez: "Niciodată și nicăieri (cu excepția României, bine-înțeles) nici un gazetar, nici un critic nu a făcut nici pe departe pentru literatura română cât a făcut scriitorul Edgar Reichmann". Se va fi consultat Paruit cu Țepeneag, în chestiunea termenului ("nici un) scriitor", apoi îl va fi eliminat, lăsînd doar gazetar și critic? Eu, în locul lui Puiu Somniricu, m-aș fi trezit din onir', cât să mă șucăr – dar nefiind, rămân așa, ne-...

Luni 31 iulie 2000

Întâia zi de vară – deși să nu zic hop acum, la orele 9 dimineața, cine știe ce ne mai pregătește Meteoroloaga!

Pornisem cu gândul să re-spun că... nu vreau să mă mai interesez de alte chestii decât a mea kestie și numai a mea (și cine mi-o va fura, îl va bate Dumnezeu!). Dar m-am înmuiat (nu răzgândit). Ceea ce m-ar umaniza un pic – nu mult, căci să nu exagerăm, tovarăși... Oricum, rămâne stabilit: până la 2 octombrie, când voi împlini 65 ani, mă voi ocupa de mine și numai de mine. Aproape 4 luni de zile din 23 ani – vor recunoaște chiar și cei mai îndârjiți neprieteni că este o porție ne-nemeritată... Și cum mai am în față doar două luni întregi, înțeleg să le folosesc din plin.

Şi pentru că tot fotocopiază Ana cu materialul Bibliotecii Naţionale, am să-i încredinţez ei (tot de B N vorbesc) un exemplar din fiecare titlu. Iar când îmi voi re-redacta testamentul, voi lăsa toate hârtiile mele franţujilor – măcar ei au spaţii de depozitare civilizate. Dacă tot e să nu fie cercetate, mai bine să nu-fie aici, la îndemână, Pisti Apă, în arondismentul 13. Cei de la Bucureşti nu au dat nici un semn că i-ar interesa (cine: doar nu Ulici, nu Eugen Simion), cei de la Chişinău (unde mai pui, un fel de neam al meu, Alexandru Roman, directorul Arhivelor), după ce mi-au cerut încuviinţarea să recupereze manuscrisele de la Andrei Vartic, de la Basarabia, iar eu le-am propus integralitatea hârtiilor, n-au mai dat semn de viaţă (n-o mai fi neamul director...). Ce să mai complic lucrurile, am vrut să spun: ce să-i pun pe confraţi în situaţii delicate – nu-i mai simplu să las Bibliotecii Naţionale a Franţei totalitatea hârtiilor mele?

Ba da, ba da.

A U G U S T

Marţi 1 august 2000

Să fie într-un ceas bun, acest august plin de aniversări: căsătoria (7), naşterea Anei (14), invadarea Cehoslovaciei în 1968 (22)... Miroase de trăzneşte a vacanţă; în august Parisul e şi mai mort decât în iulie. Iar Bucureştiul, desigur: un mort mai mititel; un morticel; unul micuţ – dar ce duhnitoriu! Doamne, ce va fi trăznind a hoit şi a cacanal pe malurile dragi (şi pitoreşti!) ale Dâmboviţei, apă dulce!

Luni 7 august 2000

Azi s-au împlinit nişte ani (decenii) de la căsătoria noastră. Cunoscînd s'tuaţiunea, cu voie bună am făcut kilometrii reglementari în căutare de flori. Am găsit în cele din urmă (cine caută...), hăt, pe la République. Frumoase. Şi (foarte) scumpe. Dar, vorba ceea: o dată pe an sărbătorim 'venimentul...

Acum (ora 17,30) am terminat corectarea matriţelor de la Culoarea curcubeului. Sânt fleaşcă. Şi vesel...

Miercuri 9 august 2000

De trei zile mă străduiesc să scriu prezentarea Culorii curcubeului. Sânt aproape de mal – dar încă nu. Poate mâine.

Am câteva scrisori de scris ca răspuns. Dar deocamdată nu pot. Dealtfel nici nu mă simt bine (cu sănătatea, nu cu-traiul...)

Banditul de Putin, iar a pus la cale, în Moscova, "atentate cecene". Ce pregăteşte? Cerşetoria, pe lângă Occidentali.

Vineri 11 august 2000

A dat Domnul şi am scos la capăt prezentarea de care tot vorbeam de aproape două săptămâni – asta:

Paris 11 august 2000

Culoarea curcubeului '77 (Cutremurul oamenilor)
— autoprezentare —

Cartea de faţă este una de mărturie. Ea dă seama de faptele devenite istorie din iarna-primăvara anului 1977, în România.

Cartea aceasta este o carte de mărturie.

Re-afirmaţia de mai sus poate fi luată şi ca o insultă la adresa (eventualilor) cititori: dar bineînţeles că acesta este un volum cuprinzînd o mărturie, am înţeles-o, o ştim, nu e nevoie să ni se repete ca unor copii cretini...

Ba este nevoie: Românul nu ştie istorie – şi nu vrea să ştie; Românul nu ştie pe ce lume s-a aflat şi nu are chef să afle de la alţii în ce fel de prezent-perpetuu face, de zece ani, pluta. Concluzie: refuză să audă din gura altuia adevărul potrivit căruia nu a fost el chiar atât de anticomunist cum se laudă de la "revoluţie" încoace şi nu a mers chiar totdeauna cu "ai noştri", a umblat, a umblat şi cu "ai lor". A, dacă ar fi vorba de fapte-de-vitejie din trecutul-glorios, el ar asculta cu drag lecţia de istorie din manualul clasei a IV-a despre Sarmisegetuza, Rovine, Călugăreni, Valea-Albă, Mărăşeşti; deasemeni dacă s-ar vorbi despre Marea Revoluţie din Decembrie '89 la care a participat cu deplină dăruire şi în mod neprecupeţit dimpreună cu întreaga-i familie mioieritică la uciderea rituală a Ceauşescului (cel căruia, abia ieri îi ura – din inimă – să trăiască,-n veac...); şi, desigur, dacă ar fi vorba de Maglavitul Pieţii Universităţii, unde-când intelectualitoţii români cuprinşi între 8 şi 80 ani şi-au dat examenul de corigenţă la materia numită: normalitate, drept care s-au înscris şi au urmat cursul accelerat (fără profesor şi fără risc), nu doar de democraţie, ci chiar de morală cetăţenească: rom-ethica; sau, neaoş: băştinethica.

Altfel, nu.

Cu atât mai nu, cu cât "aşa-zisa-mărturie" (din aşa-zisa carte de faţă) nu a primit aprobare-de-sus, de la Uniunea Scriitornicilor (vechi

şi noi – şi actuali); nici de-şi-mai-sus, de la C.C. al Monicăi Lovinescu. Cea care, după decembrie 89, s-a părăsit pe sine, s-a răsucit către noi cu cealaltă faţă de Ianus – tot a Domniei Sale, din moment ce o poartă de atâta amar de timp şi tot nu o jenează; într-un moment de rătăcire a decretat public, în februarie 1997: "îmi pare rău că l-am cunoscut pe Paul Goma"! Eroare sau doar gafă: de regulă Domnia Sa, practica subterana, taina, "clandestinitatea", "topsecretul", intermediaratul, excluderile... anonime (vezi Jurnal pe sărite, însemnarea de la 14 noiembrie 1989, p. 246). Mobilizată grabnic de goarna est-etică, în chiar "febra revoluţiei la români (dar la românce!)" puradeimea condeioasă, în frunte cu danciul modest autonumit: "frerul Sebastianului" (cunoscut ca cel-mai-tânăr-filosof-la-român; inventator de Heideggeri judeţeni; de arhei comunali), a tăbărît asupra răupărutului, distrugîndu-i cărţi tipărite şi nedistribuite (cazul acestei cărţi de mărturie, editor-topitor: Liiceanu; cazul Gărzii inverse, topitor-editor: Sorescu); neutralizîndu-i altele (ca Patru dialoguri finanţat de Soros, şi needitat de M. Papahagi); nimicindu-i altele, ca Jurnal I-II-III, prin o campanie de presă la care a participat floarea cea vestită a literaturii cotidiene suptătoare de lapte rezistent-culturalnic din ţâţele: Ivaşcu, Gogu Rădulescu, Noica, Crohmălniceanu (aceeaşi gloată elitardă a fost asmuţită şi asupra lui Caraion: mort, reproş viu la adresa vânzătorilor de frate); iar după decretul Monicăi Lovinescu (revenită la confidenţialitatea care-i şade mai vârtos ca o mănuşă): «Goma e contestat», rari sunt "sinucigaşii" care îndrăznesc să încalce ukazul Direcţionatoarei Presei Literare şi a Gândirii Culturale Românethice.

Aceasta este o carte de mărturie – despre ce s-a petrecut, în iarna-primăvara lui 1977 cu noi, tot români, cu noi, tot soţi şi părinţi, cu noi, tot din carne şi din sânge; carte de mărturie despre ce şi cum şi cât am pătimit noi, nu "eroi", nu "excepţii", cum ne-au botezat în mod interesat laşii, vânzătorii de frate, dezertorii de atunci, profitorii de după decembrie 89. Liiceanu şi Blandiana şi Adameşteanu şi Doinaş şi Mircea Iorgulescu şi Manolescu şi Buzura şi Pleşu – şi alţi dilemòşi şiretlicarioţi carpa'dâmboviţelinieni au calculat fulgerător-cobiliţar câştigul şi au găsit că dacă ne saltă pe noi (cei care rostim tare ceea ce gândim – nu ca ei, melancoleţii) într-o categorie... inaccesibilă altora, ei, acei alţii vor fi consideraţi, nu doar nevinovaţi (fiind ei vinovaţi cu toţii...); nu doar absolviţi de păcatul greu de a-şi fi trădat chemarea de scriitor, nu de inginer – nici chiar de profesor universitar, dar prin vicioasa lege a pendulului vor fi propulsaţi "după revoluţie" (sic!) pe cele mai înalte culmi ale scaunelor, care de care mai cu vedere-la-stradă şi mai bine-plătit şi mai nemeritat. Ca supliment: doar rezultatul (nu şi demersul) luptei pentru ciolan va fi consfinţit (de istorie – căci

istoria, e-he, câte a văzut ea, la viața ei...) și consacrat de Monica Lovinescu, consacratoarea de disidenți ca Hăulică, nășitoarea de rezistenți pe Hula Păltinișului, ca Liiceanu, fabricanta de sertariști ca Blandiana precum și alte făinuri din aceeași tărâțe: trei-nule...

Această carte este una de mărturie. Despre faptele de curaj și de slăbiciune ale noastre, a celor care, în 1977, am crezut că scriitorul este purtătorul de cuvânt al semenilor săi nedăruiți cu harul vorbirii.

Ei bine, "după revoluție", în primul rând scriitorii români au fost aceia care s-au opus din răsputeri, făcînd tot ce depindea de ei (mai bine se opuneau comunismului lui Ceaușescu, să nu se lase piteștizați-cultural, să nu ajungă se întrecenzureze bine-bine, apoi să se pupe-n 'Ndependență – ce nevoie de caralii...? – ei, da și să piardă apartamentul, pașaportul, rubrica, amanta?) pentru ca o astfel de dezvăluire (sic!) să nu ajungă la cunoștința cititorului; pentru a nu li se cunoaște adevărata înfățișare – un fel de a vorbi, scriitorul român, cu două-trei excepții, nu are față, chip, obraz (!), ci o sumă de măști – schimbate după facultăți, vorba lui Moromete, cel care știa el ce vorbe(ș)te...

Abia în al treilea rând s-au opus apariției, difuzării și comentării mărturiei de față activiștii, securiștii...

...Fiindcă în al doilea rând s-au împotrivit – prin tăcerea impusă în jurul mărturiei – tot scriitorii, de astă dată aceia care confecționează (de la 1 ianuarie 1990 fix) istoria României după interesul și bunul plac, nu ca "înainte", ale partidului comunist, ci ca acum: după ale lor, ale nevestelor lor – și, desigur ale clanului (altfel spus: breasla scriitoricolă)... Cine se îndoiește (și) de afirmația aceasta este invitat să consulte volumele de "sinteză" (istorică) apărute. Va observa (dar oare va fi în stare să observe o lipsă?, pentru așa ceva este elementar-necesar să cunoști, cât de cât,... prezența): nici în întreaga colecție a revistei Memoria (sic!) – avîndu-i în colegiul redacțional pe Doinaș, Blandiana, Paleologu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, ba chiar și pe Ion Vianu, (unul dintre semnatarii Scrisorii noastre din 1977); nici în Anexa Blandianei și a Liiceanului la Cartea neagră a comunismului; nici în "istoriile", altfel hărnicuț alcătuite ale Gulagului românesc (sic-sic: de ce nu, în curînd și studii despre psihușka la români?) – nu va întâlni măcar pomenite evenimentele din iarna-primăvara anului 1977.

Trei excepții – cu care nu se face primăvară: Trei excepții – cu care nu se face primăvară:

— Volumul O istorie sinceră a poporului român de Florin Constantiniu (ei, da...), ed. Univers Enciclopedic, 1997;

— Emisiunea Luciei Hossu-Longin din serialul Memorialul Durerii – din 1998...

— Manualul de istorie pentru Clasa a XII-a de la ed. Sigma, 1999.

Povestea acestei cărţi de mărturie este:

Am ajuns la Paris în 20 noiembrie 1977. La 22 noiembrie am dat o conferinţă de presă în Auditoriul FNAC. Prezent, Claude Durand ("vânătorul de disidenţi") m-a întrebat dacă n-aş scrie, pentru editura Seuil (cu Gallimard încheiasem contract pentru romane) un volum de mărturie despre evenimentele din 1977 din România – pe care tocmai le povestisem...

Am fost de acord. Peste şase luni (în luna mai 1978) am predat manuscrisul primului volum cuprinzînd "Iarna" şi "Primăvara" ("Vara" şi "Toamna" ar fi fost incluse într-un al doilea). A fost botezat în franceză: Le Tremblement des hommes (titlu sugerat de un reportaj din Le Nouvel Observateur din mai 1977, semnat: Bernard Guetta – care scrisese că în acel an România cunoscuse două cutremure: unul de-pământ, altul de-oameni), purtînd un subtitlu editorial: Peut-on vivre en Roumanie aujourd'hui? în traducerea lui Alain Paruit, volumul de mărturii a fost lansat la 5 martie 1979, în prezenţa lui Eugène Ionesco şi în a lui Fernando Arrabal. în 1980 a apărut traducerea în neerlandeză (Paul Koeck), sub titlul: Met het woord tegen de muur, la Elsevier Manteau, Anvers.

Dacă în neromâneşte (fragmente au fost publicate şi în germană, în engleză, italiană, cehă, poloneză, rusă) mărturia despre 1977 a avut parte de o primire favorabilă, devenind de referinţă, în limba în care a fost scrisă – româneşte – şi în ţara în care se petrecuseră evenimentele (România) a avut o soartă de neexplicat, de neacceptat în oricare altă comunitate din Europa:

Nu a fost vorba de vreun "ghinion" de vreun "accident", nici de sărăcia în care se zbăteau editurile după decembrie 89. Ci de sabotaj. Doi ani (1990-1992) eu, autor nu am înţeles adevărul; alţi doi-trei ani am refuzat să accept evidenţa acelui adevăr: sabotajul cărţii de mărturie Culoarea curcubeului '77 nu era opera cenzorilor, a activiştilor, a securiştilor – a duşmanilor comunişti care aveau tot interesul să nu li se afle faptele murdare; sabotajul a fost imaginat, pus la cale, menţinut în vigoare şi în ziua de azi, 11 ani după "revoluţiunea la români"! de colegii mei, scriitori, de prietenii mei din ţară (foste victime ale cen-zurii comuniste) şi de prietenii din exil, de "camarazii de baricade" ai mei Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca, cei care îşi sacrificaseră viaţa luptei – pe calea undelor – împotriva cenzurii comuniste.

Acela care se îndoieşte de afirmaţia de mai sus (cum m-am îndoit şi eu, până prin 1995...) este poftit să deschidă Jurnal pe Sărite (ed. Nemira, 1997), la pagina 259, să citească însemnarea de la 19 ianuarie 1990 – la mai puţin de o lună de la "revoluţie" [N-ar fi stricat să o fac

eu, primul: m-aş fi scutit de multe (des)iluzii]. Va constata că "întâlnirea de lucru" la care rămăsese stabilit să particip şi eu pentru alcătuirea portofoliului editurii Humanitas se ţinuse cu două zile mai devreme, fără mine - totuşi, singurul avînd experienţă editorială (franceză); totuşi, autor de cărţi; totuşi, scriitor care - alături de Ţepeneag - dăduse o mână de ajutor la publicarea în Occident a unor scriitori din Orient. Reuniunea din casa Monicăi Lovinescu se făcuse fără mine, cel anunţat, în mod repetat, de întâlnire. Nu din întâmplare, nici din vreo "uitare" - ci cu program: nu pentru întâia oară "Monicii" mă excludeau de la întâlniri importante la care, pe de o parte aveam tot dreptul să particip, pe de alta, fusesem repetat anunţat de iminenţa lor. Dacă am fost lăsat eu de o parte (repet: la alcătuirea portofoliului editorial), în schimb (n-ar fi mai bine dacă aş spune: "în locul meu"?), participaseră la discuţii, îşi dăduseră cu părerea, făcînd să încline balanţa în favoarea sau în defavoarea editării, la Humanitas, a cutărui scriitor, a cutărei cărţi iluştri cunoscători ai literaturii în general, ai celei româneşti în special precum turcologul Mihnea Berindei şi Beatrice a sa din acel trimestru, fata Doinei Cornea.

Mai apoi Monica Lovinescu mi-a explicat: ei lucraseră foarte bine şi fără mine - ce voi mai fi vrînd, din moment ce pe "lista lui Liiceanu" fuseseră incluse şi cărţile mele Culoarea curcubeului şi Gherla? Am mormăit că, dacă aş fi fost prezent, mi-aş fi propus cărţi de ficţiune - Ostinato, Gardă inversă, Din Calidor...

Atunci a reieşit că Monica Lovinescu, cea care timp de două decenii susţinuse la Europa liberă că Goma este şi autor de romane, nu doar de proteste, surprinzător, făcea cauză comună cu cei care, în ţară, îmi negau talentul (recunoscînd că ceva-ceva curaj parcă aş avea...). Presupun că în acea împrejurare D-sa a inaugurat adânciunea: "Nu e momentul", care va face emuli de toate sexele şi carieră de panaceu. în continuarea mişcării, D-sa mi-a dat şi preţioasa dublă-indicaţie: de a nu-l "injura" pe Liiceanu (care-i de-al nostru) şi de a nu căuta de dinţi calul de dar... Nu vedeam care putea fi darul pe care mi-l oferea, mie, proaspătul editor dar (încă) nu se făcea să contrazic o doamnă. Oricum, la prima ocazie i-am mulţumit lui Liiceanu, i-am propus alte cărţi. Mi-a răspuns afirmativ, însă pentru moment să vedem cum merg celelalte, călduros-recomandatele de Monica Lovinescu, de Berindei şi de fata Cornii.

...Am văzut. Şi nu am crezut. Nici atunci când unii critici literari, scriind despre Culoarea curcubeului, afirmau că îşi procuraseră volumul prin "pile" de la Bucureşti (în provincie nu se difuzase); când alţii mărturiseau, în scris, că dacă nu s-ar fi aflat în relaţii de prietenie cu un ministru al culturii (O. Pecican despre I. Vartic), nu ar fi avut de la cine împrumuta un exemplar...

Ce se întâmplase cu tirajul Culorii curcubeului? întrebat, Liiceanu răspundea că or fi încurcături cu distribuția. Explicația prietenului meu (Liiceanu) îmi era suficientă...

...Până când, în 1992, am citit în presa din țară informația potrivit căreia volumul editat în iunie 1990, nedistribuit, depozitat și păstrat..., ar fi fost trimis la topit, la Fabrica de hârtie din Bușteni. Editorul a negat că ar fi făcut "una ca asta". Aș fi rămas în continuare pe mâna prietenului Liiceanu, dacă prietena Monica Lovinescu nu l-ar fi apărat pe "Gabriel" în stilul inimitabil al Domniei-Sale, adică: imediat după ce a respins bănuiala (că îmi distrusese volumul nedistribuit), socotind-o declarație neprietenească, ba chiar calomnioasă, a continuat: Dar așa (subl. mea) a făcut Gabriel și cu cărțile lui Cioran și cu ale lui Ierunca – de ce ei nu se supără...? Ei, de ce... Eu, nefiind Cioran-Ierunca, m-am supărat, am povestit povestea poveștii cu 1977 la români într-o scrisoare deschisă publicată de Liviu Antonesei în Timpul și am încredințat tipărirea la Oradea a adevăratei ediții din Culoarea curcubeului (volum apărut în 1993, în îngrijirea lui Florin Ardelean – ajutat de Tiberiu Ciorba și Traian Ștef), inaugurînd astfel Biblioteca Revistei Familia. [Aceiași inimoși cărora li s-a adăugat Laszlo Alexandru au scos, în 1995, volumul Scrisori întredeschise – după care au abandonat partida, învinși, nu doar editorial-financiar, ci datorită atacurilor, presiunilor exersate de "colegi" și de "maeștri"...]

Culoarea curcubeului a cunoscut două (!) ediții – însă rari sunt cei care "și-au procurat" un exemplar; deși "materialul" acopere un moment de istorie, comentatorii – de literatură, de istorie – nu pomenesc nici momentul, nici volumul care a dat seama...

Am avut nevoie de zece ani, ca să înțeleg, cu mintea românului cea de pe urmă:

îmi imaginam că scriind – în țară, și nu la adăpost, în spațiu (exil) și în timp (numai după decembrie 89)... – cărți ca Ostinato, Ușa noastră cea de toate zilele, Gherla, Gardă inversă, apoi în exil: Culoarea curcubeului, Soldatul câinelui, Patimile după Pitești..., "comisesem" cărți anticomu-niste, anti-securiste...

Mă înșelam; nu-mi dădeam seama – eu, autor – ce "caracter" au cărțile pe care le scriam:

— Legionarii califică Patimile după Pitești: "o carte antilegionară";

— Evreii consideră Din calidor "o carte antisemită";

— Securiștii de ieri, deci, fatal: ultranaționaliștii de azi găsesc aceeași carte (Din calidor) "o carte jidovită";

— Securiștii, înalt-activiștii deveniți peste noapte (după modelul

sovietic...): credincioșiștii habotnici de azi sunt convinși că Arta refugii este "o carte anticreștină în general, antiortodoxă în special";

— Scriitoriștii români din România au hotărît (la îndemnul Monicăi Lovinescu și al lui Liiceanu – acesta, ghidat și de indicațiile-prețioase ale lui Brucan și ale lui Sturdza-Voican): Culoarea curcubeului este "o carte antiscriitoricească" (după cum Jurnalul: "antiromânesc").

Această carte de mărturie este, cu neînsemnate îndreptări, cea scrisă între decembrie 1977 și mai 1978; cea predată în luna mai 1978 editurii Seuil, pentru a fi tradusă în franceză; cea predată după data de 19 ianuarie 1990 editurii Humanitas – pentru, în sfârșit, o ediție originală... Nu am intervenit pentru a "corija" fapte, adevăruri, opinii (în bine, în rău) despre anumite persoane-personaje (și eu mă revizuiesc – însă când o fac, anunț). În ea dau seama de starea, de umoarea mea, autor, în momentul 1977. Să judece singur cititorul, pe text: am comis nedreptăți?, am avansat idei care, după aproape un sfert de veac, s-au dovedit a fi false? Din păcate, judecățile mele din 1977 asupra oamenilor și faptelor lor nu a căpătat desmințire.

Iar în acest an, 2000: din contra...

Această carte de mărturie dă seama de existența unui corn, în fapt: buboi aflat în mijlocul gânditoarei frunți a colegimii breslinoase:

— între luna martie 1970, când am fost total interzis și 20 noiembrie 1977 (când am plecat definitiv din țară) am fost – totuși – singurul scriitor român interzis, sub Ceaușescu, 7 ani și 8 luni, timp petrecut pe solul și în subsolul Republicii Socialiste România;

— Din martie 1970 până în ianuarie 1990 se adună 20 ani de inexistență a mea în literatura română – din pricina anticomunismului scriselor și ziselor mele;

— Din ianuarie 1990 sunt, nu tolerat, ci... scăpat prin ochiurile plasei cu care prietenii mei, scriitorii (în frunte cu Monica Lovinescu) – mi-au îngrădit accesul la editori și la cititori pentru culpa de a-i fi arătat în scrierile mele așa-cum-au-fost-și-sunt, nu cum se obișnuieseră ei să se prezinte.

Nu le sânt nici judecător, nici pedepsitor (deși ar merita din plin să fie judecați și condamnați pentru trădare de patrie, de popor, de adevăr).

Ci oglinda.

Autorul

Luni 14 august 2000

Azi a fost aniversarea Anei, mâine va fi onomastica ei. Ne-am bucurat înde noi.

Am terminat grosul matriţelor Uşii... Mai vârtos decât la alte cărţi, i-am găsit... şi calităţi. Numai că nu spun ca despre altele: «Nu e o carte rea, Uşa...», ci: «Uşa... nu e o carte chiar atât de rea cum o ştiam...».

De sâmbătă am un aparat de radio cu casetofon şi cu CD. Un "patefon" (o "platină"...) costă peste 3.000 franci (iar ăsta: o treime). Necazul fiind că discurile care se află în două cutii mari de carton sub masa mea or să mai zacă. Nu am noroc cu "plăcile" – cum n-am avut în România nici chiar atunci când mi-am dăruit "discoteca de discuri"(ca să nu rămână necitat Breban) Bibliotecii Centrale...

Ei, o să-mi copieze Filip C.D.-uri aduse de Ana de la Bibliotecă.

Vineri 18 august 2000

Este (aproape) gata Uşa... Dacă am noroc, Ana face azi matriţe pentru Astra. După care am să trec la Soldatul câinelui. Apoi la Gardă inversă – deşi va fi liberă abia în 2003... Ca şi Jurnal I-II-III.

Nu sânt deloc în stare să mă adun şi să scriu liniştit (sic) în jurnal. Făcînd pe de lături ceea ce fac (întâmplător), operez (?) o selecţie mai mult decât severă a faptelor consemnabile. De ce: le voi fi considerînd de mai mică importanţă decât ediţia de autor? Nu cred. Cred că necheful, lehamitea vine de la... cuvântul scris adineauri: lehamite (m-am uitat în DEX: vine de la bulgarul leha mi ti = mi-e silă, m-am săturat...). Da, domnilor: mi-e (tare) leha...

Duminică 20 august 2000

Am ajuns să fac coşmaruri şi în somnul de zi.

Cred că a venit momentul să încetez cu ediţia de autor. Am adunat o sumă de cărţi în fotocopie, am o parte culese la ordinator... Mai este de fotocopiat Gardă inversă şi Astra (şi Soldatul câinelui). Şi gata! Numai că "gata" al meu nu (re)deschide uşa pentru alte activităţiuni. Nu-mi mai vine să scriu jurnal, nu-mi mai vine să scriu texte de polemică, nu-mi vine nimic. Şi să vezi când o să câştig la Loto: atunci chiar de nimic n-o să mai am chef!

Marţi 22 august 2000

Altă aniversare: 22 august 1968...

De mai bine de o săptămână: tragedia Kursk-ului. în sfârşit, Ruşii au deschis gura – asta înseamnă, cu adevărat glasnosti: a căpăta – într-un târziu, când e aproape foarte târziu – glas.

(...)

Miercuri 23 august 2000

Ziua cu pricina. Mă întreb câţi români (dintre cei "născuţi înainte de... 22 decembrie", desigur) îşi mai aduc aminte de semnificaţia ei – nu mă mai întreb de românii locuind în Franţa (în exact acelaşi 23 august 44 Parisul a fost liberat de nemţi) – ca să nu mai vorbesc de o altă "semnificaţie", teribilă pentru noi, măcar pentrui că a constituit preludiul... Ialtei, însă mai înainte, a Cedării Basarabiei şi a Bucovinei de Nord 23 august 1939, semnarea Pactului Hitler-Stalin, la Moscova, prin Molotov şi Ribentropp.

De acord, eu ştiam – şi nu de azi, de ieri. Şi, dacă ştiam, la ce mi-a slujit?, vorba Gabrielei Adameşteanu. La-cam-nimica – iar acum l-am citat pe ardeleanul de serviciu. Ba-chiar-din-contra, ar zice un oltean reprezentativ, Niştetăranul Săraru.

Scriam, ieri, că m-am deconectat de la ediţia de autor. Aşa este: m-am. Va fi fost intensă "conectura", dar scurtă. Ca un. Acum am rămas istovit, stors, trist.

Această Rusie ticăloasă... Petru cel Mare le-a tăiat supuşilor bărbile, caftanele – dar vorba prietenei mele de veacuri, Adameşteanu: «Ei şi? La ce le-a slujit (desbărbizarea)?» I-a occidentalizat (sic), în sensul că i-a silit să pună mâna şi să pipăie acest animal care nu există: tehnologia. O citez din nou pe romancieră: «Ei şi?» Nu-mi iese din cap acea caricatură a lui Viaceslav Sîsoev, publicată pentru prima oară în L'Alternative, serie-adevărată – cum să nu fie, dacă noi o făceam, nu Bartosek-Berindei-Paruit! – pe care noi, cei din Est o înţelesesem ca sintetică; dar, în acel moment, nu şi ca profetică. Tema: o rachetă uriaşă (aş zice, acum: cam ca submarinul atomic Kursk), transportată undeva, probabil spre rampa de lansare, de... boi – adevărat nu doar de o singură pereche, ci de vreo trei...

Aceasta este sinteza Rusiei: o ţară, o comunitate, o mentalitate închisă; secretă. După modelul... Chinei, nu al vreunei ţări europene. O vreme, multă vreme, s-a cheltuit multă salivă în Occident pentru a explica tainomania lor prin... "complexul încercuirii". Desigur, era şi aşa ceva, ca la toate neamurile-proaste care, pentru a nu recunoaşte complexul de inferioritate, fie îl întorc pe dos, în unul de superioritate (ca românul nostru, speriat de Occident şi care se consolează cu mioritismul, cu ortodoxia, cu thracismul). Or cauza cauzelor secretului la ruşi este una şi aceeaşi: spaima conducătorilor că alţii (în primul

rând străinii; apoi supuşii) vor afla (ce catastrofă va fi aflarea! – nucleară...) cât de... puternică este slăbiciunea puterii. Atâta vreme cât nu se ştie că Puterea e Slabă: mizerabilă, proastă, criminală, incapabilă, nesimţită, deci inumană, şansele de supravieţuire ale Imperiului sunt asigurate.

Am mai scris: cutremurul din Armenia (în 1986? 1988?) a constituit Prima Fisură, nu neapărat în Blocul Sovietic, ci în Imperiul Rusesc: ţarul Mihail (Gorbaciov), amatorul de îngheţată fiartă numită: "perestroika", a autorizat pătrunderea jurnaliştilor occidentali în vizuina Ursului. Şi în sfârşit, Occidentul... a aflat – nu doar despre represiunile politice, religioase împotriva "unor duşmani ai poporului" – astea le ştia de decenii, de la cei care depuseseră mărturie, de la alde noi, boii de serviciu, ci: din punct de vedere economic Imperiul se află, hăt, în preistorie; au văzut cu ochii lor – şi cu al obiectivelor aparatelor de fotografiat, de filmat – mizeria cumplită şi permanentă, extrem de proasta calitate a materialelor de construcţie, foarte proasta calitate a execuţiei – şi a întreţinerii.

O altă catastrofă a constituit o punere sub semnul întrebării a realei forţe a Ursului: Cernobîl.

Iar acum, tot o catastrofă a dezvăluit adevărul cumplit: degeaba "savanţii" ruşi construiesc gigantice bombe nucleare (centrala de la Cernobîl, submarinul), dacă au fost incapabili, timp de o săptămână, să facă ceea ce câţiva scafandri norvegieni au făcut în 24 ore.

Deci: faimoasa – şi eroica! – Armată Roşie nu este decât, ceea ce se spunea de mult, despre întreaga Rusie, folosind un şablon: "uriaş cu picioare de lut". începînd din 1941, iarna, când a început a fi dotată de americani cu armament, cu echipament, cu hrană ("capcioanka" şi "kansierva" – despre care, în majoritate, nici nu auzise, bieţii ruşi, darmite să mănânce) – a strivit sub tăvălugul milioanelor de soldaţi, nu doar Germania, inamicul de ieri (amicul de alaltăieri), apoi România şi Ungaria, ci şi ţări care nu le erau duşmane: Cehoslovacia, Polonia. însă cum au fost lăsată fără "ajutor prietenesc", cum a mâncat bătaie – în Afganistan, în Cecenia...

Monstrul care este Rusia să fie doar un bau-bau de speriat preşcolarii, ori un pericol real?

Judecînd după ultimele două catastrofe (ambele nucleare), Rusia este în clipa de faţă mai ameninţătoare decât o putere politico-militară care deţine bomba atomică. Rămâne extrem de periculoasă, nu pentru că este stăpână pe mijloacele de distrugere, ci... din contra: pentru că nu este capabilă să le stăpânească. Doar privind la cimitirul atomic de la Murmansk, te cuprinde groaza: jurnaliştii au zis-o, unii oameni politici occidentali au zis-o: atomul aflat în mâna ruşilor rămâne o ameninţare planetară.

Asta au vrut ei să ascundă – şi în timpul crizei submarinului: profunda, constitutiva lor incapacitate de a controla o situaţie de criză, tot de ei provocată; incapacitate dublată de o feroce luptă pentru putere (şi o nesfârşită – precum ţara-le – fugă de responsabilităţi).

De ce au plecat, ieri, norvegienii? Fiindcă Ruşii nu au permis străinilor să scotocească în mormanul lor de rufe murdare. Tot umblînd în jurul Kursk-ului, cine ştie ce ar fi descoperit: alte submarine – şi tot atomice), nava de suprafaţă care a avariat submarinul – şi s-a scufundat şi ea (în cazul că aceasta este cauza); ar fi descoperit că submarinul a fost atins de un proiectil de-al lor – din greşeală (păi, nu? greşeli din astea fac şi americanii şi francezii şi englezii).

De ţinut minte: un fel de purtător de cuvânt al guvernului a răspândit zvonul că "Occidentalii nu au vrut să continue lucrările de salvare, pentru că au cerut bani mulţi şi Rusia nu poate da atâta – deci să facă Occidentalii (tot ei) un fel de chetă, să adune bani pentru a-i plăti pe norvegieni" – asta a ieşit din gura unei biete femei venită de la cine ştie câte mii de kilometri, ca să afle că "al ei" (bărbat, fiu) nu va fi adus la suprafaţă... Iată efectul unei singure nopţi petrecută la bordul navei-spital Svir': aşa cum văduva care îl apostrofase pe Hlebanov tăcuse fulgerător după ce o blondineaţă îi înfipsese, pe la spate, acul seringei cu calmant, aşa şi asta... Şi cine ştie ce altă "vină" va fi trecută pe seama putredului Occident. Nu, nu sânt curios să citesc ce scrie despre asta căcatul cu ochi numit Cristoiu, nici kakatul Popescu-Inginerul, nici ce va fi gândind Conu Alecu Paleologu, recentul mâncător de occidentali şi răsplătitul de Miloşevici...

Joi 24 august 2000

în sfârşit, aseară Putinoarea s-a declarat responsabil-şi-culpabil. Şi a cerut iertare... Ruşii nu ezită să-şi ceară iertare, în orice împrejurare. Ce l-a costat pe ticălosul de kaghebist să facă pe îndureratul şi pe "vinavat"-ul la tembeliziune: acest neam de robi [mai corect: s(c)lavi] are să uite şi, peste două săptămâni (hai, o lună), are să-i... "acorde încrederea deplină": «Păstoreşte-ne pe mai departe, tătucă...»

Dar parcă numai Ruşii sunt aşa... Românii uită la fel, iartă la fel – singura deosebire: ei, fiziologiceşte, sunt mai mărunţei decât maşcaţii de la Răsărit.

Am primit ieri scrisori de la Marinoiu, din America, de la Mircea Stănescu – am să le răspund în curând.

Mi-a telefonat Mariana Sipoş, anunţîndu-mi reaua-veste: Cartea românească s-a mutat (ori a fost mutată) şi, pentru că localul nou este mult mai mic, nu a încăput şi arhiva... Dan Cristea a "recuperat" câţiva

saci de manuscrise predate... după 1990. De ce "după 1990"? Dacă l-ai întreba pe fratele de cruce al lui Dorin Tudoran, fratele de lapţi al Ninei Cassian, nu ar fi în stare să dea un răspuns coerent – de unde, la Dan Cristea, coerenţă? Ea (M.S.) era interesată mai ales de "hârtiile lui Preda". Prin urmare, nu au fost recuperate nici acelea – a spus ceva chiar de ars, în curte – păi nu erau şi ale lui "înainte de 1990" – deci, netrebuitoare lui Dan Cristea cu acelaşi nume?

Ceea ce înseamnă că nu am, definitiv, ultima variantă a cărţii în Cerc. Dacă hârtia ei era... dinainte de 1990...

îmi vine să scriu ceva despre asta. După ce că avem puţine hârtii; după ce că securiştii ne-au ars o bună parte – iată-i şi pe "intelectualii noştri", ba chiar directori de editură editura Uniunii Scriitorilor!), că împart ei cronologia după cum (nu-i) taie capul şi distrug şi ce mai rămăsese...

Mai am de gând să scriu ceva pe marginea cărţii de dialog Aurora Cornu – Eugen Simion. Despre, de o parte, lumea Aurorei Cornu, a lui Preda, a lui Paul Georgescu, a lui Tertulian, a lui Petru Dumitriu, a lui Crohmălniceanu, a lui Cosaşu, a lui Eugen Barbu, a lui Sami Damian, a Getei Horodincă (şi a altor podoabe) şi, pe de alta (corect: în partea opusă) lumea pe care am cunoscut-o eu – şi tot dinăuntrul literaturii (în fine, din vestibulul Fabricii de Poeţi). Prostovanul de mine: credea că realitatea cunoscută de mine – cea a foamei, a nesiguranţei, a maşinii-negre, a colectivizării, a terorii, a minciunii zilnice, a închisorilor este cea... reală. Ei bine, nu. După cum, de la 1990 încoace, reală este realitatea lui Eugen Simion, nu a mea...

Prost am fost, imbecil am să mor.

Vineri 25 august 2000

Putiniştii au lansat aseară zvonul că submarinul scufundat a fost atinse de un proiectil trimis de... ceceni. Două ceasuri mai târziu, au "corectat": nu cecenii sunt de vină – «Voi aţi înţeles greşit», vor fi adăugat, în spirit românesc – ci... daghestanezii. Fiindcă «erau şi doi daghestanezi îmbarcaţi»...

Cretinii nu au precizat unde anume, pe ce vas erau daghestanezii: pe Petru cel Mare, nava amiral (cea de pe care au fost trase proiectilele – în sus, dar, ale dracului, după o vreme, au luat-o în jos...)? Sau de pe Kursk, mândria Russovietiei, trimis pe fundul mării ca o vulgară lotcă de pescari? – pierind şi ei "cu această ocaziune", că tot se dedaseră la fapte kamikazeşti... Acum, dimineaţa nu au mai repetat "informaţiile", dar să nu intrăm în panică. Este abia opt dimineaţa (la Paris), deci 10 la Murmansk – până aşa, mai îndeseară, e-he, au timp berechet să ouă alte rusisme.

Luni 28 august 2000

Am trimis azi lui Radu Mareş completarea volumului Butelii... textele scris în 2000, până în momentul de faţă. Că, vorba ceea, tot nu-l publică.

Fusesem şocat de poziţia lui Radu Mareş în chestiunea "scuzelor colective". Eu credeam că numai un bou ca Alex Ştefănescu gândeşte astfel: că el nu are de ce să ceară iertare victimelor statului român – fiindcă nu era născut pe timpul războiului... Impresia a fost atât de dezagreabilă, încât nici n-am notat-o în jurnal. Revin acum şi citez dintr-o scrisoare a sa din 17 iulie a.c.:

"Am însă şi o obiecţie (era vorba de textul meu Pe ei i-a întrebat cineva dacă sunt anti-goi? n. m.) Ea priveşte scuzele pe care fiecare dintre noi ar trebui să le ceară poporului evreu pentru ce s-a întâmplat în trecut. (...) în pofida demonstraţiei Dvs., nu văd de ce eu, persoană dată, încă în viaţă, am (aş) cere scuze unui popor cu care n-am de împărţit decât riscul asumat de taică-meu şi încă o serie de date istorice pe care le accept ca atare cu bunele şi relele lor. Dacă, în fine, de scuzele mele ar depinde mai ştiu eu ce, dacă aş fi preşedinte/ Papă/Cancelar..., perfect! le-aş cere. Dar ca ins ce reprezintă doar un vot, gestul meu – pare-mi-se – are semnificaţia zero."

Bag de seamă că eu "pretindeam" ca scuzele să fie adresate nu doar evreilor – ci şi ţiganilor; şi nemţilor (pe care îi cedasem ruşilor); şi basarabenilor şi bucovinenilor, deasemeni cedaţi ruşilor.

Ei bine, Ştefănescu nu era un... singular – chiar dacă se declarase împotriva "tezei" mele şi Radu Mareş. înaintea lor (probabil chiar şi a lui Ştefănescu, fiindcă volumul Scrisuri a zăcut multă vreme la Nemira), Dan Petrescu îmi arde o notă în subsol, la pag. 257. N-o luasem în seamă, fiind a n-a pătrundere abuzivă, obraznică, în casa/cartea mea. Iată care era proposta mea:

"atâta vreme cât comunitatea noastră (în frunte cu scriitorii) nu va face un proces, atât celor vinovaţi de crime de sânge din regimul comunist, cât şi nouă, fiecăruia [aici plasează D.P. asteriscul trimiţător la subsol, cu toate că discursul/ideea continuă – n. m.] pentru «tratamentul» administrat altor etnii: evreii şi ţiganii (trimişi la moarte în Transnistria) germanii (cedaţi ruşilor, deşi erau cetăţeni români), ca şi cel aplicat basarabenilor şi bucovinenilor, predaţi ruşilor, începînd de la 12 septembrie 1944..."

După ce Dan Petrescu pune abuziv asteriscul doar după un sfert de idee, scrie, în subsol, ca ripostă:

"Iată o teză care nu mai rimează cu aceea care se împotrivea ideii de vinovăţie colectivă. în ce ne priveşte (căci e vorba de un proces făcut «fiecăruia» dintre noi), nu ne simţim deloc culpabili de soarta celor înşiraţi în continuare".

Diversiune dintre cele mai prostești: acolo vorbeam de nevinovăția copiilor pentru faptele părinților și a părinților pentru faptele copiilor – sub comuniști.

Nu știu ce să mai cred: să nu am eu dreptate? Posibil, în cazul în care, în Occident, șefii unor state au cerut iertare; dar am dreptate în măsura în care șefii-de-state ceruseră iertare – în numele tuturor cetățenilor! Desigur, unii dintre ei nu sunt de acord – dreptul lor – dar bag de seamă că, la români, nu doar "unii cetățeni" nu acceptă asemenea "umilință", ca recunoașterea erorilor – ci trei scriitori [dintre cei care s-au exprimat față de mine].

Hai să admit că am greșit eu.

însă eu cred, în continuare, în această "greșeală". Și chiar dacă nu ceri iertarea aceea în piața mare, măcar nu negi faptele, nu doar de-rușine, ci și de-sânge ale concetățenilor tăi.

Miercuri 30 august 2000

(...)

Încep să devin plictisitor, dar n-am încotro: am găsit că Astra... este o carte bună. Nu "mai bună", nici "mai puțin bună", ci: bună, scurt. Cu ea, m-am instalat în adolescență (cum, Roman intim m-a trecut în tinerețe – dacă respect treptele-vârstelor.

Paralel-simultan răsfoiesc volumul de Scrìsuri. Și, ciudat, dar așa este: găsesc a fi... o carte bună...

Joi 31 august 2000

De mâine trecem în toamna cea toamnă. în 2 octombrie voi avea 65 ani. Alt prilej de bilanț – în familie, desigur, n-oi fi pretinzînd să mă sărbătorească Uniunea Scriitorilor! în cadru festiv. Și să-mi dea și o țuică...

Să tot aștept!

SEPTEMBRIE

(...)

Duminică 3 septembrie 2000

Toamnă-toamnă-toamnă.

În una din fotocopiile trimise de Luca Pițu Dan Petrescu se arată revoltat de atacul lui Țepeneag (pe care îl zugrăvește: "constipat") împotriva lui Cărtărescu. Citat:

"Din Bulgaria au venit și strămoșii lui Cărtărescu".

Să fie un semn de xenofobie, cum dă de înțeles D.P.? Neîndestulător citatul, ca să-mi pot da seama. Oricum, nu cred. Este adevărat: strămoșii lui Țepeneag au venit din Asia Centrală (Pecenegii), iar "din Bulgaria" au venit și ai noștri strămoși, măcar macedoneni, dacă nu de-a dreptul bulgari și/ori sârbi. D.P. exagerează; oricum, se înșeală când îl acuză mai departe pe Țepeneag de... antisemitism ("o frumoasă aluzie antisemită", scrie el) – iat-o:

"...nu e vorba de vreo circumcizie care îi va permite ca de-acum înainte să facă parte dintre scriitorii aleși".

Eu aș vedea mai degrabă "o frumoasă aluzie filosemită".

Vorbește și de Alain Paruit care ar fi cerut autorului (M.C.) suprimarea a circa 100 pagini. Este opinia lui D.P. – însă A.P. ar fi putut foarte bine "formula exigența" din motive strict editorial-franceze (despre care Dan Petrescu dovedește aici că habar n-are) și nu eventual pasaje... antisemite. Deși, cu Paruit nu știi niciodată ce-l apucă (așa cum îl apucase la Arta refugii).

Din păcate, îmbătrânind, omul se înveninoșează, însă nu cred că Ț., cu toate păcatele lui, ar fi "gelos" pe faptul că un alt scriitor (ne-recomandat de el) a publicat în franceză. Că va fi avînd un dinte împotriva Cărtărescului? Posibil, dar cu siguranță nu din pricini de... întâietate editorială, ci din cauze de... "istorie a literaturii" – domeniu în care rămâne extrem de sensibil (nu ne acuza pe Ierunca și pe mine că vrem să-l dăm afară din... literatură?). Iar asta, într-adevăr, este o strâmbătate constitutivă a lui Ț. Și el concepe literatura aceea ca o sală (mai oniric: un salon) cu zece-douăzeci de scaune, numerotate, atât.

Oricum, D.P. nu m-a convins, ba mi-a lăsat o penibilă impresie de atac pe la spate. încă o dată: fie și după doar opt pagini, înțelegi cu ce sunt umplute celelalte: cu fleacuri.

(...)

Marţi 5 septembrie 2000

Astă noapte am avut un teribil coşmar: eram doborît la rădăcina unui gard, nu puteam scăpa (era şi într-un ungher), cineva avea de gând să mă ucidă: mă lovea cu o prăjină. Cum, fireşte, urlam (în somn), Filip a venit şi m-a trezit, liniştindu-mă. Abia atunci am înţeles că agresorul de la gardul visului era... Filip. Teribilă revelaţie.

Toamna lungă continuă. Şi eu tot n-am ce face.

(...)

Vineri 8 septembrie 2000

Mă simt ceva mai bine pe la suflet (am terminat, în sfârşit, franţuzirea unui text care aşteaptă de un trimestru), dar rău pe la trup: iarăşi am ameţeli. Am să mă cer la doftor – mai întâi să-mi fac neşte analize.

S-a confirmat "calomnia occidentală" potrivit căreia submarinul Kursk a fost scufundat de un proiectil tras de pe nava-amiral Petru I. Da, oameni buni. Lui Ivan – beat-mort, ori doar cretinizat de comunism – i s-a descărcat singură arma şi s-a împuşcat singur. Dacă şi-ar fi "ţintit" ruseşte un picior, ar mai fi mers, dar a ucis o sută şi ceva de flăcăi. Mi s-a părut că ultimul de pe lista morţilor defilînd pe ecranele televiziunii ruseşti aduce cu un nume românesc, însă acum nu mi-l mai aduc aminte. Deci erau îmbarcaţi pe submarin nu doar... ceceni (apoi: daghestanezi), ci şi basarabeni şi/ori bucovineni...

Aseară a fost redifuzat un documentar despre baza atomică de la Murmansk (îl văzusem acum un an-doi, acum însă m-a impresionat mai mult – din pricina tragediei Kursk-ului), comentat de Gilles Rabin, corespondentul A 2 la Moscova. Mi s-a re-re-confirmat remarcabila judecată a acestui jurnalist, mai ales "lipsa de politeţe" faţă de gazde (ruşi), a lui. A zis ce aş fi zis şi eu. Iar despre Putin – numai rău, printre care: «E un om tânăr cu o gândire veche». Şi: «Cum să judece un kaghebist altfel decât în termeni de forţă?»

Sâmbătă 9 septembrie 2000

Ieri am primit Jurnalul literar pe iunie 2000. Mă aştepta o surpriză plăcut-neplăcută drept care i-am scris lui Nicolae Florescu:

Paris 11 septembrie 2000

Stimate Domnule Nicolae Florescu,

Am citit cu nesfârşită neplăcere istoria interviului solicitat Dvs. de Curierul Buzuresc şi masacrat în bună tradiţie bolşevică – cum reiese din Jurnalul literar pe iulie 2000.

Tot de acolo am înţeles: vi s-a reproşat că acceptaţi colaborarea mea în revista pe care o conduceţi. Regretînd plictiselile pricinuite de prezenţa mea m-am bucurat citind: revista este de acord cu opiniile şi cu demersurile mele.

Nu m-a mirat şi nu m-a indignat această – a câta? – "expunere de motive" a convingerilor lui A. Buzura – vorbesc de potrivitorul scaunului destinat dinapoiului criminalului numit Ion Iliescu. Fiindcă:

Am fost primul care a văzut (şi a scris):

— *editorialul* României literare *din 18 ianuarie 1990, intitulat* "Fără violenţă!", semnat: "Augustin Buzura" era un text, nu "revoluţionar" (după cum nici lozinca în chestie nu pornea "din mase"), ci, ca să zic aşa: din contra, de-a dreptul securist. în el semnatarul cerşea clemenţă în numele celor care ne chinuiseră o eternitate de patru decenii, iar preţ de o chenzină după împuşcarea Ceauşescului se căcaseră pre ei de groază că le venise ceasul să plătească după dreptate pentru multele şi îngrozitoarele lor crime. Această "analiză" (nu era deloc analiză, ci simplă constatare) mi-a fost reproşată – în 1990 – de N. Manolescu, de Liiceanu, de Pleşu, de Adameşteanu. în cei zece ani scurşi de-atunci nu am auzit/citit cuvinte, dacă nu de scuze, atunci de recunoaştere că nu mă înşelasem. Ştiu de ce: ar fi fost obligaţi să mărturisească, la oglindă, că şi zicerile mele despre ei: Manolescu, Liiceanu, Pleşu, Adameşteanu...— fuseseră adevărate;

Am fost întâiul care a văzut/scris:

— diminuarea bugetului Culturii în 1990, prin strădania lui Pleşu (atunci poreclit de mine: "Andrei, Zero-Virgulă-Trei") ministru-plin al lui Iliescu şi al lui Roman, a avut drept scop sustragerea banilor şi pomparea lor în securista Fundaţie Culturală România şi a organului său de diversiune naţională: Dilema (vezi intervenţiile mele "Modele" (p. 337), "Dilema amneziei sau amnezia Dilemei" (p.474) şi "Petre Roman al Dilemei", (p. 497) – apărute iniţial în Cotidianul, adunate în volumul Scrisuri, Nemira 1999);

în fine, tot eu am fost acela care a văzut şi arătat negru-pe-alb:

— mâna-lui-Buzura şi asupra publicaţiilor din Basarabia: în luna mai 1998, în Cotidianul, la sfârşitul articolului "Agenţi literari" (aflat la pag. 553 în acelaşi volum: Scrisuri), observam:

"Iată-l şi pe Buzura – unul din recomandaţii de mine la Gallimard. Folo-sind logistica şi mai ales fondurile sustrase de la

Ministerul Culturii, pentru a finanța Fundația Cândìa (cea pentru export), acest fost argat la curtea lui Gogu Rădulescu, șogor al securiștilor ghin Cluj, avînd binecuvântarea lui Pleșu, auxiliariatul lui Iorgulescu, îi amenință pe amărâții de la revistele Basarabia și Contrafort din Chișinău că nu le va mai da nici un ban dacă-i publică ori comentează pe Goma și pe Grigurcu! Prin asta, romancierul Buzura a dovedit că este un adevărat... agent. Nu literar... Să încerce Gârneț, Chiperi, Nicolae Popa, Irina Nechit, Em. Galaicu-Păun să nege acest nemernic șantaj. Deși, mai știi? Ce nu face omul ca să primească ceva bani pentru revistă..."

în 7 septembrie 1998 Cotidianul a publicat la rubrica "Anti-Goma" reclamațiile câtorva cetățeni indignați de textele mele. Una era semnată: "*Vitalie Ciobanu, scriitor, redactor-șef Contrafort Chișinău*".

Avea dreptate scriitorul-șef de la Contrafort în replica sa: "nu se verifică absența dlui Grigurcu din paginile Contrafortului..."— greșeala mea: crezusem (orbește, prietenește) ce îmi scrisese chiar Grigurcu, repetat, fără a fi constatat, eu însumi... absența; avea dreptate redactorul-șef al Chișinăului și atunci (mai ales atunci!) când mă punea la locul meu – astfel:

"Faptul că în Contrafort nu am publicat comentarii la cărțile lui Paul Goma ține de opțiunea strictă (sublinieri în text, n.m. P.G.) a cronicarilor noștri și nicidecum de «influențe» sau «sugestii» din exterior".

Dar bineînțeles! "Cronicarii noștri", cei care posedă "stricte-opțiuni" – ei, de capul lor (nesupuși influențelor, cu atât mai puțin sugestiilor) au decis să nu scrie despre cărțile mele! în 1972, într-o emisiune în duplex Radio Paris-Radio București, la întrebarea gazetarilor francezi: de ce romanul Ostinato de Paul Goma, publicat în traduceri în Franța și în Germania, în 1971, nu fost editat în România, în românește, limbă în care fusese scris?, predecesorul lui Buzura la conducerea Unității Militare MAI de export a "culturii", pe numele său Virgil Cândea a răspuns că... muncitorilor tipo-grafi nu le plăcuse *cartea, deci refuzaseră să o culeagă!*; iar Zoe Bușulenga care tocmai îl comparase pe Ceaușescu cu Eminescu, a motivat ne-publicarea lui Goma prin... pornografia textului.

Momentul Decembrie 89 nu a produs nici o mutație în capul de piatră al lui Buzura (care, ca și Breban, este un structural aparatcik) – fiindcă în 1995, invitat de Mariana Sipoș la o dezbatere televizuală "în legătură cu Paul Goma", a răspuns, citînd din clasicii marxism-securismului:

«Nu e momentul să se vorbească despre Goma».

Cum să fie – în 1995 – "momentul" (să se vorbească despre cineva de care nu se mai vorbise, în România vreme de două decenii, 1970-1990)?

În încheiere scriitorul Contrafortului nu ezită să-mi dea sfaturi-prețioase (de la cine și mai ales când le va fi învățat?):

"Dacă Dl. Goma are vreo nelămurire în legătură cu atitudinea revistei Contrafort față de persoana și opera domniei sale era mai simplu să ne contacteze direct la redacție și să nu susțină public lucruri pe care nu le poate demonstra" și: "Am considerat necesar să *intervenim cu aceste precizări în ziarul* care a publicat sus-pomenitele afirmații ale lui Paul Goma pentru a nu permite perpetuarea unor neadevăruri..." (subl. mea, P.G.).

Față cu asemenea "argumentație", mi-am pierdut glasul. Mai ales că venea dinspre un basarabean de-al meu și încă tânăr. Mi-am zis, cu durere, că ceva adevăr va fi avînd vorba-ceea: «Atât de tânăr și deja gheorghe!».

Iată însă că într-un târziu (dar niciodată nu-i prea târziu) se adeveresc neadevărurile scrise de mine. (Am mai spus-o, o repet: nu mă bucur că "profețiile" mele se adeveresc – aș fi fost fericit să nu se împlinească). După obiceiul robului ajuns supraveghetor de robi, Buzura a descoperit – și exercitat – puterea-absolută a brigadierului asupra "subalternilor": a promovat abuziv (cum altfel?) tot felul de carmene firane, de sărari (și alți orfani ai luptei de clasă...) și, simetric, a *interzis (ca un adevărat secretar de comitet* PCR pe județ) tot ce i se părea "nejust" – față de el și de clanul său;

Nu altfel procedează un alt ilustru ardelean – și el autoadesemnat anticomunist feroce (motiv pentru care îl frecventa și el pe Gogu cu același nume), genial explicător al lipsei de disidenți și a literaturii de sertar în România (astfel: ce nevoie, doar îl aveam pe Ceaușescu – iar el permitea publicarea a ceea ce se scria mai de valoare!): Nicolae Manolescu. Cel care a refuzat să publice în România literară protestul-mărturie al Valentinei Caraion, față cu porcăriile, ticăloșiile dintr-un editorial semnat de însuși directorul despre soțul său, Ion Caraion; cel care a refuzat publicarea unor texte ale mele care-l interpelau pe el și pe G. Grigurcu, participanți voioși la campania de calomniere a poetului, rezemîndu-se pe minciunile securiste ale unuia, Pelin și ale unei tovarășe din sală ce a iscălit, în volumul Această dragoste care ne leagă..., capitolul "Stelian Diaconescu (Ion Caraion") – strălu-citor model de agresivitate isterică și de iresponsabilitate scriitoricească;

Așa a făcut și G. Adameșteanu (dimpreună cu G. Andreescu): a refuzat să publice în revista 22 răspunsurile mele la atacurile Biancăi Balotă, ale lui Paul Barbăneagră, ale lui Mircea Martin.

Desigur, Curierul, Dilema, Contrafort nu sunt proprietatea lui Buzura, el fiind doar tovarășul plutonier păstrător al cheilor magaziei; la fel: România literară nu este moștenire de familie a lui Manolescu, și nici 22 nu este cadou de nuntă primit de Adameșteanu de la un

unchi. Numai că intelectualul (!) român gândeşte (!!) cum "se gândea" la (legendarul) post de radio Erevan – în acest caz:

"Adevărat: maisuspomeniţii nu sunt proprietari ai publicaţiilor în chestie, ci doar geranţi – însă ei nu ştiu asta".

Ca să închei cercul: astfel cresc pe meleagurile mioritice noi generaţii de buzùri, de manoleşti, de adameştence, (să nu uităm blandienele!), de pleşi – şi, orice-ar crede "modelul": liiceni. Tricolore şi ele, curat-culturale, deci: analfabete moral; deci măcar tot atât de nesimţite civic – ceea ce nu e puţin.

Fiindcă neamul-prost este fără de moarte.

Fireşte, Jurnalul literar îşi vede de drumul său.

Cu modesta complicitate a lui

Paul Goma

Mi-a făcut bine adeziunea lui N. Florescu. Şi nu m-a mirat deloc atitudinea cretină a boului de Buzura. Cu Grigurcu o nimerism prost: el mi se plânsese, de nu ştiu câte ori de persecuţia generală, de, în special ne-solicitarea din partea basarabenilor de la Contrafort – pentru ca, imediat după ce scrisesem şi trimisesem (dar încă nu apăruse), să-l citesc pe Grigurcu lăţit pe mai multe pagini în... Contrafort...

Şi iată-l pe Puturosul Psihiatru băşind prin toate borţile sudoarea lui de slugă eternă.

Mi-a mai scris Petru Cimpoeşu, trimiţîndu-mi şi ultima sa carte: Povestea Marelui Brigand. Am să-i scriu.

Marţi 12 septembrie 2000

Ieri am primi de la Laszlo două cărţi: Breban: Spiritul românesc în faţa unei dictaturi (reeditare, la ALLFA) şi Gheorghe Glodeanu Incursiuni în literatura diasporei şi a disidenţei (Libra).

Pe Breban l-am răsfoit (doar n-o să mă apuc să confrunt originalul – cel din Contemporanul, publicat în foileton începînd din primăvara anului 1900 şi nu "originalul" pe care el pretinde că l-a terminat în... 31 mai 1989). Din Glodeanu am citit – după capitolele dedicate lui Ţepeneag (n-o să mă creadă, în-cauzatul! – să fie sănătos), apoi cele despre mine.

în capitolul "Retorica romanului şi fascinaţia povestirii" în partea dedicată mie: "Refuzul ficţiunii" se ocupă numai de Altina (celorlalte cărţi le înşiră titlurile, la Uşa... preluînd titlul greşit de Fundaţia Buzura, în Agenda 2000: Ura... noastră cea de toate zilele), iar în al doilea, "Retorica jurnalului", în "Jurnalul-invectivă" se apleacă doar asupra Jurnal-ului de la Nemira I-II-III.

Desigur, îmi fac plăcere pasajele "pozitive" (cui nu i-ar?), însă nu îmi provoacă ne-plăcere pasajele negative (mai corect: negatoare), cât inexactitățile, golurile de informare (pe titluri – necitite), golurile pricinuite de o lectură grăbită, superficială – deci incorectă. Încă o dată: nu i se neagă comentatorului dreptul de a comenta defavorabil, chiar desfiinţator, un text sau un autor – dar să o facă în cunoştinţă de cauză. Dacă nu ai citit cutare cărţi (nu le ai, n-ai avut bani să le cumperi, nu le-ai găsit la prieteni, nici nu te-ai străduit să le procuri) – nu scrii despre ceea ce nu cunoşti!

Laszlo mi-a trimis şi câteva tăieturi de presă. Interesant este un "răspuns" al lui Livius Ciocîrlie (în Orizont) dat amicului (şi, parcă vărului) său, Ţepeneag, care în Caiete critice a publicat iarăşi un mănunchi (un florilegiu) de aiureli "teoretice" – însă nu literare, acelea ar mai fi mers, ci... altfele...

Nu am verificat, dar cred că nu am consemnat asta:

Săptămâna trecută, am căzut pe postul de radio Shalom, unde era interogată (cam ca la Securitate) o doamnă despre care am înţeles că scrisese nişte cărţi "ne-juste", drept care era judecată pentru crimă de antisemitism. După voce (şi după poziţiune) interogata mi-a fost simpatică de la început; mai ales după cuvintele pe care le sonoriza. Am înţeles că era istoric de meserie, specializată în istoria evreilor, că, profesoară fiind, studenţii evrei o interpelau, tratînd-o de antisemită... Am crezut până la sfârşitul emisiunii că este o ne-evreică (altfel cum ar fi fost "antisemită"?), fiindcă individul care o hărţuia – altfel cum să spun? – era fonfăit şi nu se înţelegea când îi rostea numele. Am crezut că interogata este un Renaud Camus cu fustă şi mă întrebam dacă Alain Finkielkraut are să sară şi în apărarea ei... în cele din urmă am reţinut: "Benmassa"; sau "Ben Massa" şi am rugat-o pe Ana să consulte catalogul lor de la BN. Surpriză: ieri Ana vine cu numărul curent din Libération şi îmi arată articolul "La Shoa comme religion" de Esther Benbassa !

O revelaţie! Ce păcat că nu ştiam de ea înainte de a fi scris articolul cu pricina. Mai ales că la radio (în articol nu mai pomeneşte) a povestit întâmplarea cu Turcii: în Turcia, la colocvii, congrese, dar şi în reviste şi la edituri ea (şi încă un istoric, tot evreu rezonabil) era considerată "inexistentă", fiindcă avusese îndrăzneala să susţină că Turcii îi masacraseră pe armeni, în 1915. Totodată istorici din Israel, în cor, susţineau punctul de vedere turc (inexistenţa masacrului), iar pe ea o taxau de... "antisemită" – păi să nu înnebuneşti? Iar acum vine o întorsătură pe care eu am lipit-o de bancul cu "deviaţionismul" (iată bancul: întrebare: «Ce este deviaţionismul?» Răspuns: «Deviaţionism este-atuncea-când tu, membru de rând, o ţii tot înainte, păstrînd linia, în timp ce Partidul Nostru Drag o ia când la dreapta când la stânga...»)

în Turcia, de cam un an, guvernul a autorizat să se vorbească-scrie despre genocidul armean, au început să se exprime și istorici turci – dar istoricii israelieni încă nu au fost înștiințați, deci continuă să nege masacrarea armenilor și să o trateze pe Benbassa de... antisemită!

Am să scriu o completare la "Pe ei i-a întrebat cineva...?"

Joi 14 septembrie 2000

Coșmar: eram pe un submarin (mai corect ar fi: într-un) care avea să reproducă "întocmai" soarta Kurskului – pentru cercetări științifice... Vom fi fost tot atâția oameni câți erau pe acela (dacă era "întocmai..."), iar eu eram terorizat, fiindcă nu știam cum ajunsesem acolo, printre ruși. Senzația era palpabilă și feroce: urma să murim – ceea ce, gândeam eu, va fi mai greu de suportat, față de ceea ce trăiseră oamenii de pe Kursk: ei își păstraseră speranța până în ultima clipă... în ultima clipă a venit un ordin că nu se mai face întocmaia. M-am trezit bolnav de groază.

Mi-a venit ieri *Convorbiri literare*. Un recenzent se ocupă – pe două coloane de revistă – de cartea lui Glodeanu. Citează, între ghilimele, indicînd și paginile – dar total fără discernământ: nu-i pasă dacă autorul acela, Glodeanu, scrie adevărul când scrie ce scrie despre cutare scriitor ori cutare carte. Acest "amănunt" nu-l interesează pe recenzent: el "dă seama" ca un grefier, ca o fotocopioză, reproduce din carte – nu din adevăr. Așa, despre mine a reținut (indică și pagina!) un scurt citat din care reiese că Jurnal I-II-III se ocupă" doar de latura mahalagească a personalității" (?)

Așa se va fi văzînd de la Iași. Nici pe-acolo nu se practică ceea ce se cheamă: scrisul în cunoștință de cauză.

La fel se petrec treburile la Orizont – pagina trimisă de Laszlo. La un fel de revistă a presei este consemnat și P.S.-ul lui Valerian Stan în care acesta protesta împotriva a ceea ce scria Buduca despre mine. Orizontescul timișorean povestește o cu totul altă variantă a chestiunii... Ce voi fi vrînd: să se corect citească măcar între ei, jurnaleții literarnici? Și mai ce?, nu cumva și cheia de la cassa cu bani? Să zicem mersi că au consemnat și atâta...

Azi merg la doctor. Nu, nu mă simt bine. Probabil din această pricină am făcut coșmarul cu submarinul... negru.

Luni 18 septembrie 2000

(...)

Am primit scrisoare de la Fănel Davidescu. Nu m-am învrednicit să-i scriu. O s-o fac, în curând. Pentru moment sânt "ocupat" cu Olimpiada. Fiecare cu ocupația sa.

Tot joi, după amiază. Mă simt din ce în ce mai rău. Nu mai pot fi reparat... Asta este. Nu mi-e frică, nu mi-e indiferent. Nu am regrete că nu am terminat aia, că n-am făcut cealaltă, că nu am făcut mai bine ceea ce nu-mi ieşise până acum. Nici nu sânt speriat de ceea ce "va veni": nu am crezut niciodată într-o viaţă de după moarte. "*Momentul*" mi se arată ca un perete-filtru: intri în el – însă nu ieşi pe cealaltă parte. Şi nici nu eşti sigur că a rămas ceva din tine în sita zidului.

Nu mai pot continua. Mă duc să mă întind în pat.

Joi 21 septembrie 2000

Sper ca şi acest echinox de toamnă să-mi poarte noroc. Alalatăieri am primit de la ALL acceptarea de principiu, ieri am alcătuit "programul", azi l-am transmis prin fax.(...)

Azi mă simt ceva mai bine, fiindcă ieri, când am ieşit după cumpărături...

Sâmbătă 23 septembrie 2000

Şi azi mă simt rău. Probabil va fi contribuind şi campania anti(?)-Alzheimer dusă în presa scrisă, la radio, la TV.(...)

Sâmbătă 23 septembrie 2000

Ziceam că mă gândesc la Alzeihmer:

Mama, atinsă de scleroză în plăci, a agonizat peste un deceniu; lucidă. A fost "mai bine"?...

...pe când boala asta te preface, nu într-un ghem de suferinţă, de durere – ci în nimic. Ai fost, până mai ieri, un om şi te-ai prefăcut, nu în ne-om, ci în nimic. Tu, bolnav, ai şi trecut în nefiinţă, ai şi murit; pentru ceilalţi ai devenit altul: un ins fără memorie, fără cuvinte.

Nu ar trebui să se aplece asupra acestei boli legiuitorii? Fiindcă doctorii nu mai pot face nimic, să facă ei: să îngăduie euthanasia. Ei, da: în numele demnităţii omului. De ce să se înverşuneze medicii şi infirmierele să menţină în viaţă (vegetativă) o legumă? în numele cărui principiu: al interdicţiei de a ucide o fiinţă umană? Dar biata aceea nu mai este nici umană, nici fiinţă, de ce să nu-i fie curmată o veşnicie a pedepsei: ţinerea în viaţă?

Ştefana mi-a spus că Dan Petrescu a fost la Paris, să-i ia un interviu acelui escroc securisto-iliist românul-israeliano-francez pe care l-a apărat în Naţionalul. Fireşte, nu mi-a dat vreun semn de viaţă. Se va fi gândit – de astă dată cu dreptate: ce să fac eu cu semnul de viaţă al lui? Iată: nici nu mă mai înfurii. Şi n-am să-l atac pe Luca Piţu

când va re-veni la Strassbourg. Ce, el m-a atacat pentru prietenia mea cu Ivasiuc, de-un paregzamplu?

Toamnă luminoasă. Azi m-am aventurat până la chioşcul cu ziare de la Couronne. Greu, greu.

Luni 25 septembrie 2000

Grigurcu, în Vatra, scriind despre Jurnalul lui Zaciu este de părere că uneori Profesorul cade la păcatul "comerajului – ca Goma". Şi eu care nu ştiam prin ce anume se înrudeşte (literar) Zaciu cu mine. Noroc cu Grişa, el le explică pre toate, cu de-a măruntul. După cum, atacînd Apostrof, găseşte (abia acum, după zece ani!) că, "îl cultivă pe falsul disident Breban".

Marţi 26 septembrie 2000

Am devenit de tot bătrân: nu-mi place aia, aialaltă... Nu mă las pătruns de "arta" filmelor de televiziune, nici "purtat pe aripi de poezie" de, cică, muzica rap: alea-s filme?; filmu-i artă? Nu, soro, filmul e acela, aşa cum l-au dorit, l-au făcut, l-au destinat americanii, la începuturi: industrie – şi nu germanii, italienii, suedezii, franţujii, englezii – ba chiar ruşii, când mai greşeau, ca oamenii. Rezultatul: un produs; de bună calitate, cam ca pantalonii de jeans; cam ca maşinile lor: trainice. Zgârie-norii pot pentru ca, la un caz de vasăzică, să-ţi pricinuiască emoţiuni artisticeşti – vreau să zic: să-mi provoace mie, care sânt măsura lucrurilor. Apoi: cam singurii de luat în seamă sunt scriitorii lor. Dar ei nu sunt americani, ci scriitori care scriu despre americani. Faulkner este scriitor american? Da de unde! Un mare scriitor care scria în limba faulkneriană, chestii despre Sudul Statelor. în afară de jazz, nu au muzică. Bernstein nu este compozitor american, ci evreu. Duke Ellington este negru, Keith Jarret cafealaptiu, oricât ar zice el că e alb...

Am atâtea de notat – dar cum n-am timp...

OCTOMBRIE

Luni 2 octombrie 2000

Ora 2 noaptea. Gata, am făcut-o şi pe asta: m-am născut în urmă cu 65 ani.

Ora 7,30 (întretimpul a fost plin: am dormit buştean – dacă afară ploua...): de la radio, numai veşti proaste: Israelul persistă în eroarea tragică de a interzice Palestinienilor un pământ sub soare; Miloşevici persistă în eroarea de a nu-i "părăsi" pe bravii sârbi ai săi (tot un fel de români căcăcioşi – doar plasaţi pe hartă mai spre apus) şi de a se duce,-n pizda mă-si, cu tot neamul lui ceauşescovicesc.

Seara: am scris două pagini din cartea cu profilul. Nu ştiu ce va ieşi, dar mi-a luminat şaişcincea.

Marţi 3 octombrie 2000

Am comis aproape 6 pagini. Proaste. Am să insist.

Am primit felicitări de ziua mea (încă de acum o săptămână de la Margareta Geantă, de la Răducă, de la Laszlo (şi poştal şi prin telefon), de la Caracota, de la Brega, de la Elvira Iliescu.

Deci am "peste 65 ani". Cum are să-mi şadă când o să am "peste 75"? Bine, mulţumesc.

Vineri 6 octombrie 2000

Miloşevici nu a avut soarta lui Ceauşescu, deşi ar fi meritat-o din plin. Ieri sârbii au incendiat Parlamentul federal şi Televiziunea.

Bucuria de a-i vedea şi pe braţi, în sfârşit, scăpaţi de comunism, mi-a fost umbrită de câteva imagini mult vorbitoare:

După ce s-au opus o vreme, poliţiştii au... fraternizat cu revoltaţii. Fără căşti, fără scuturi (şi fără bastoane), treceau prin gardul viu al răsculaţilor, nu ca nişte învinşi ce era (aşa credeam noi, naivii), ci cu fruntea sus, cu gâtul drept, astfel atingînd cu palmele palmele civililor, ca la baschet, între coechipieri, după un coş marcat. Deosebirea dintre ei – în afară de uniforme – poliţaii: graşi, fălcoşi, şolduroşi, curoşi, cu ochi de porci supraîngrăşaţi, supraconştienţi de faptul că ei au ce mânca, nu ca alţii, ca ceilalţi, ţivilii: rău îmbrăcaţi, slabi, cu gâturi ca de găină penită, cu ochi arzători, de famelici. Şi cu o atitudine corporală de rob încă neslobozit şi care nu ştie ce să facă cu mâinile libere...

Unul din primele puncte fixate de Coştuniţa (aşa se va fi scriind în caractere latine?) a fost: "reconcilierea naţională". Chestie uşor de

realizat la sârbi: milițienii, prin gestul de baschebtalist, arătau că deosebirea dintre ei și "ceilalți" este doar chestie de uniformă: cu puțină vreme în urmă – să zicem: 'mai an, în Kosovo – "unii" și "alții" erau o apă și-un pământ, apărau sârbismul sfânt împotriva păgânilor de albanezi – ba îl apăraseră și împotriva bosniecilor, și a papistașilor croați... Masacrînd, violînd sârbește.

Un detaliu: când Parlamentul a fost luat cu asalt iar milițienii au dat cu grenade cu gaze lacrimogene, printre cei care ieșau din clădire, cu câte o batistă la gură s-a aflat și un popă tânăr. Enigmă: să fi fost popa unul dintre asediatori? Nu: rasa îi era prea îngrijită, iar el prea tânăr ca să învețe opoziția; iar dacă era unul dintre cei dinăuntru, dintre parlamentarii lui Miloșevici, de ce nimeni nu i-a ars măcar un picior în cur ca să ne bucurăm și noi, cei care facem rivuluțiile stînd pe fotoliu și bînd cafele?

Acest Coștunița, mi-a apărut a avea o privire parșivă: rânjește disprețuitor, chiar dacă va fi un rictus, o... stare de care nici nu-și dă seama: e botos, are dentiția, nu împinsă, ci largă, dînd impresia de gură de somn, nu de știucă. Cicatricea din sprinceana stângă face să aibă priviri în același timp fugace și disprețuitoare față de cel din față – fosta rană să-i fi paralizat parțial pleoapa, de privește ca pe sub poala unei fețe de masă? Pe unul ca ăsta nu l-aș simpatiza, chiar de nu mi l-aș aminti de pe când era alături de... uite, că i-am uita numele, "psihiatrul" (și poetul, dè!) din republica sârbească din Bosnia, ăl cu plete, declarat criminal de război dimpreună cu generalul Mladici... Karadzici, mânca-l-ar Cristoiu cu Popescu-Kakat! Radovan Caragici (în ortografia românească). Și el, după nume, sârb din moși strămoși – (Caradgi) ca și (Bulat)ovici... Ei, da, Coștunița declară că el nu a fost nici titoist, nici miloșevicist – dar era... cetnik.

Nici Sârbii nu au să facă curățenia necesară – cum: la oglindă? Mai vârtos decât Românii (năclăiți doar de colaborare cu partidul, cu sindicatul, cu securitatea), Sârbii sunt legați între ei prin sângele ne-sârbilor, vărsat cu mult patriotism "slav" binecuvântat de Rus.

Oricum e bine, e foarte bine: or să aibă de mâncare, de lucru, n-are să mai existe blocusul economic (e-he, câți românași de-ai noștri, mai puțin sau mai mult colorați – aici intrînd și tovarășul Ion Iliescu – nu au ocolit blocusul carburantului, unii făcînd averi!). Cât despre "mândria națională" ea are să le țină de cald, când, la crâșmă, într-o promiscuitate național-șlibovițiană, au să-și povesească faptele de arme, ei în de ei: demonstranți și milițieni de la 5 octombrie 2000: cum au ucis ei – laolaltă, dimpreună, miloșeviciști și antimiloșeviciști (ba chiar și de alaltăieri "opozanți" ca scriitorul Dobrița Cosici, un fel de Titus Popovici corcit cu Adrian Păunescu?) – atâția croați, atâția bosnieci, atâția albanezi – și câte muieri ale "dușmanului" au făcut, în

de ei, sârbii curaţi, poştă. Şi cum, anul trecut "au înfruntat Armata Occidentului"... Vai de curul lor de...înfruntători!

Sâmbătă 7 octombrie 2000

Am ochelari noi. Rama mi se pare cam îngustă şi cam mică, dar nu am găsit alta. Bine şi aşa.

Am mai primit felicitări de la Valentina Caraion, de la Valerian Stan, de la Silvia Bogdan, de la Radu Ion Şerban din Craiova. Flori şi Mircea Stănescu mi-au transmis o felicitare prin Aldine din 30 septembrie şi telefonic, pe când eram la doctor (în 2 octombrie).

Ca şi cum desiluzia pricinuită de Soljeniţîn ("Putin este inteligent, pricepe iute...."), aflu azi din Libé că bietul Walesa se face de râs (în sensul propriu al cuvântului), prezentîndu-se drept re-candidat la prezidenţiale.

Din nefericire pentru leahul Lech: era previzibil ca un erou ca el, muncitor electrician (şi sindicalist) să nu mai poată "face faţă" condiţiilor politice (după 1989, în ţările noastre, din Estul Europei, "politica" apărînd o caricatură a caricaturii). Dar ce i se va fi întâmplat rusului Soljeniţîn de a luat-o razna – de astă dată nu mă mai propun intermediar, ca în chestiunea interpretării, interpretabilităţii (dacă eşti rus ori dacă eşti occidental) a noţiunii: "democraţie", veştejită de el, ca acum 20 ani.

De Zinoviev nu m-am mirat: ca idol al ieşioţilor 'telectuali—textici acest mare romancier şi om de nimica a fost de totdeauna un fel de Virgil Tănase de expresie rusă. Dar Soljeniţîn? Ce Dumnezeu va fi intervenit, determinant, în prăbuşirea lui până la nivelul bocancilor ţintuiţi ai kaghebistului (nici măcar ghiniral!) pe numele său Putin? Vârsta? – e născut în 1918; bătrâneţea? – are 82 ani...

Doamne, ce tristeţe.

Un sondaj francez despre "autorii care au marcat ultimii 50 ani". Bine-bine, sondajele sunt neadevărate în privinţa... adevărului – dar sunt adevărate în ceea ce priveşte "adevărul de moment" (sau: "adevărul ignoranţei" – există şi aşa ceva – priviţi la români!).Potrivit sondajelor, la autori francezi, era de aşteptat ca pe primul loc să se afle Sartre (61%), dar deloc normal ca pe al doilea să fie Camus (59%): să-l fi "reabilitat" galii între timp? Dacă da, de ce nu a funcţionat balanţa urcîndu-l pe Camus, coborîndu-l pe Sartre? Trei, patru, cinci – trei femei: Yourcenar, Duras, Beauvoir, pe locul şase Ionesco, pe şapte Beckett...

Tristeţe: nu există nici Mauriac, nici Raymond Aron, nici Char, nici Dard (San-Antonio) – dar nici Aragon... Ciudat: Sollers apare – dar nu şi BHL. Nici Glücksmann...

Mult mai pipărată arată selecția străină: pe primul loc: Salman Rushdie. Știu de ce: prea puțini franțuji au citit Versetele satanice, însă majoritatea celor ce au răspuns (70% din interogați), știau din ziare că autorele este amenințat cu moartea de "Căpcăunul de la Neauphle-Le-Chateau" (acolo a locuit Homeiny, în exilul francez), deci i-au dat 34 %.

Pe al doilea loc: Màrquez – se putea?, mă mir ca nu a luat... primele trei locuri, după nostalgiile gauchisto-castriste ale interogaților, care, prin acest act au crezut că sunt consfințiți: literatori). Pe patru: Mann, Kundera și Moravia (desiluzie: Mann atât de bine clasat: după Màrquez și pe aceeași treaptă cu Kundera?

Ce să mai lungesc vorba: dacă există Nabokov, Moravia, Pessoa, Buzzati – nici vorbă de Orwell; nici de Koestler; nici de Arrabal (deși el contează ca scriind în franțuzește, chiar dacă vorbește mult mai rău decât mine...); nici măcar nelipsitul Umberto de serviciu, acela de care nu mai puteai respira în ultimii cinci-șapte ani, nici păși pe trotuar, fără să calci în el: gurù-ul iubit foarte de demisionarii rezistenți prin cultură carpatodunărezi, altfelzisul Ecco.

Dar nici Soljenițîn. Nici Zinoviev. Nici măcar Havel nu apare. De ce? Ei, de ce! De-aia!

Ni s-a dat căldură, au năvălit și țânțarii. I-am... aspirat, azi, dar nu am golit sacul – și dacă ies pe gaura cu pricina, mă caută și se răzbună? Aaa, păi îi aspir din nou, cât de în miezul nopții are să fie!

Duminică 8 octombrie 2000

Nimic nou în afară de focul aprins nu doar în Palestina.

Amănunt: o delegație a comunității evreești din Franța s-a cerut la Chirac. Și înainte și după întrevedere participanții au dat declarații care sunau ca trase la indigou:

1. Chirac, propunînd o comisie internațională de cercetare a ce se întâmplase în Israel și în Teritoriile Ocupate, a încurajat... terorismul arab;

2. Cei care nu se solidarizează cu evreii în respingerea propunerii unei comisii internaționale (ei acceptînd numai una... americană) îi trădează pe evrei "așa cum i-au mai trădat"...

Cuvinte, nu doar proaste ci adânc nesimțite.

Sâmbătă 14 octombrie 2000

Bolnav de câteva zile. O răceală din aceea scârboasă: nici nu te trântește la pat, cu febră mare, cu dureri de șale – ca să știi o socoteală – dar nici nu te lasă să trăiești. Umblu prin casă ca o oaie càpie, nu-mi găsesc locul, nici treaba. Capabil doar să ascult muzică la radio.

Alaltăieri am primit de la Mariana Sipoş un plic cu veşti bune.
Pe lângă Aldine cu urarea Stăneştilor: un număr din programul de radio, cu poza ocupînd întreaga pagină, iar în interior două coloniţe – dar două! semnate Valentin Protopopescu. M.S. mi-a scris că şi pentru ea a constituit o surpriză, s-a dus să-i felicite pe cei de la Radio, a aflat că printre oamenii de acolo se află câţiva care... îmi dau o înaltă preţuire...

Mi-a mai trimis două numere – incomplete, se înţelege – din Luceafărul: unul din iulie, cu un text de Marin Mincu. Cam în acea perioadă a mai scris, tot el şi tot în Luceafărul – dar şi în Cotidianul. în al doilea are ea, M.S. o cronică la Scrisuri. Cu care ocazie aflu că cineva (cine? nu cumva Brega?) a deschis un site pe Internet. Mi-a mai trimis câteva pagini din Glodeanu, o notă din Cultural, alte câteva cu CV-ul lui Breban la nu ştiu care volum al său, în care îşi povesteşte viaţa lui cea disidentă, cot ca cot cu Goma (exagerez, dar nu prea – a se vedea ediţiile din 2000 al volumelor Animale bolnave şi Bunavestire, la Gramar). în Universul cărţii, un interviu al M.S.

Ieri am scris, mulţumind pentru urări, înspre: Mariana Sipoş, Flori şi Mircea Stănescu, Valerian Stan, Silvia Bogdan, Valentina Caraion.

Sânt epuizat de efortul de a scrie la ordinator aceste câteva rânduri.

Luni 16 octombrie 2000

Tot trohnit. Am pregătit 8 texte pentru Internet.

La TV. "Moldovenii sărbătoresc 2000 ani de când sunt creştini". Sper din inimă să fi fost gazetarii analfabeţi, altfel suntem creştini dinainte de naşterea lui Cristos – dacă admitem că s-a născut în anul 3. Dar chiar dacă nu... Ah, această boală a comunităţilor primitive: protocronita... însă dacă Românii din regat sunt protocronistroşi, Basara-beţii mei sunt protocreştinişti. Şi unii şi alţii (în două cuvinte: ambii doi) sunt protroglodiştri. Amin. Dacă-i adevărat, ce şi-or fi zis bourii: Ruşii au sărbătorit milenarul (ca şi Polonezii, ca şi Ungurii), Armenii 1700 ani – hai să-i radem noi pe toţi! Rotunjind cifra (că ce mi-i un mileniu, ce mi-s două), dă 2000 ani. Atâta să fie! Mai bine s-ar uita înspre lituanieni: aceştia abia prin secolul XIV au fost creştinaţi (dealtfel, folclorul şi cronicarii noştri vorbesc despre Litva(ni) numindu-i «lifte» (de care s-a lipit: «păgâne»), prin metateza observabilă şi la, de-un paregzamplu: castravete, faţă de forma originară: crastavete.

Am trimis lui Frăţilă un fax, aducîndu-i aminte că îmi datorează răspuns. Un fel de a vorbi vorbe. Bine-bine, am domiciliul-stabil la

Paris, dar, că veni vorba: unde mă trezesc eu? La Paris (de să pretind să mi se răspundă la mesaje)?

Marţi 17 octombrie 2000

Parcă şi mai bolnav. Incapabil decât să ascult muzică la radio.

Am scris undeva cum mă pregătisem de o emisiune de 24 ore, pe France Musique, cu Keith Jarrett? Probabil, dar acum nu sânt în stare să caut, aşa că risc să mă repet:

Desigur, eram interesat şi de concertele lui de jazz, însă mai vârtos de interpretările sale din clasici, în special din Bach. Eram oarecum sceptic – cât de "original" putea fi Jarrett în Bach? Şi mai decât Glenn Gould? Dar Gould nu era original, ci doar personal – ca fiecare din marii interpreţi: îi recunoşti după două-trei măsuri, zici: e X, sau e Y, ori e Z...— interpretînd Bach sau Mozart sau Mahler sau Şostakovici...

Desîncântare, ca să eufemizez printr-un franţuzism "adaptat". Nici după un minut, nici după cinci Jarrett nu mi-a sunat a Bach (decât pe foarte departe, ca în "adaptările" pentru supermagazine, aeroporturi, gări... nu era, în "interpretarea" lui nici măcar... analitic, în sens pedagogic, adică rărind ritmul, ca să înţeleagă şi prostul clasei (dar mai ales ca să uşureze munca profesorului incapabil), tăind piesa în bucăţi, în felii, ca salamul (întru o mai lesnicioasă înghiţire); ci... "sintetic" în ce are mai rău geniul muzical ţigănesc: lehamitea, plictiseala, deci, de la un moment dat, grăbirea, iuţirea (confundată cu virtuozitatea), care dă, fatal, ceea ce se cheamă rasoleală; mai aproape de origine: bulibăşeală..

Nu numai că nu mi-a plăcut Jarrett în Bach, dar mi-a displăcut activ. Interpretarea lui era nu doar una slabă, ci una obraznică şi insultantă. Mi-a fulgerat prin cap că omul e analfabet, adică nu haleşte bobiţe. Dar un ţigan lăutar urechist, după ce înregistrează ce a auzit trece la înfloricelit, încarcă un copăcel cu tot ce are (şi mai şi ciordeşte ce apucă), pune totul în crengile lui, pentru a 'podobi pomul lui de Crăciun. Or Jarrett nu are nici măcar această scuză: dintr-o famile de muzicieni culţi, el însuşi de formaţie cultă, a făcut conservatorul, deci ştie scris-cititul (muzical). Dar oare numai fascinaţia jazz-ului (plauzibilă, posibilă) l-a determinat să abandoneze clasicul şi să se dedice jazz-ului ? Nu cumva incapacitatea lui, structurală, de a da (compune, interpreta) o muzică "îngheţată" prin faptul că a fost scrisă? Prea mulţi amatori de muzică (mâncători, dar nu şi cunoscători) îşi imaginează jazz-ul ca muzica totalei improvizaţii. Fireşte, partea invenţiei – melodice, armonice, ritmice – pe loc (în timpul interpretării unei bucăţi) nu este deloc de neglijat, numai că toţi cei care au practicat

cât de cât jazz-ul, fie şi rudimentar, ca mine, la Făgăraş, după ce auziseră, la radio Rias Berlin, saşii noştri şi ne fluieraseră... – ştiu că... impro-vizaţia nu este spontană; că fusese căutată, gâdilată, frământată, iar odată găsită: fixată.

Jaz-ul, chiar dacă a ajuns să fie notat, rămâne ceea ce a fost şi rămâne: muzică populară, în sensul bun, adică: pentru a fi mai lesne memorizată, are nevoie de o multitudine de teme, scheme, motive, trucuri, chei, cârji – pentru memorizare.

Ceea ce rămâne fascinant în relaţiile dintre muzicienii de jazz: să zicem că s-au găsit unite trei sau cinci persoane (ca să formeze un cvintet, formaţia cea mai rotundă): nu s-au văzut niciodată, nu i-au auzit pe alţii cântînd (ziceam că sunt amatori cu toţii, nu au înregistrări), dar este suficient ca unul din ei să anunţe – prin instrument – tema: toţi ceilalţi sunt pregătiţi, măcar mental, măcar cu inima, dacă nu şi cu talentul şi experienţa de interpreţi. Spontaneitatea bine... preparată nu este un cusur, nu atentează deloc la... libertatea individului interpret. în formaţiile de jazz, ca şi în cele de cameră, liberă este... atmosfera, aerul.

Ceea ce nu se petrece în formaţiile muzicale avînd dirijor: fanfara, orchestra simfonică şi corul. Oricât ar fi dirijorul de "înăuntru" – nu se spune că el este primul-interpret? – totuşi, rămâne o anexă – fiindcă dictează (după partitură, după concepţia lui despre muzică şi viaţă). în fanfară, în cor, în orchestră, alta este plăcerea componentului – chiar faptul că se supune unui comandament superior. Mai există siguranţa căpătată în interiorul unui corp (muzical), asemănător celui *militar (formaţie), ca şi celui social, naţional, profesional...*

A trebuit să întrerup savanta-mi dizertaţiune, iar acum nu mai pot reintra. Dacă ar fi să rezum – în două puncte:

1. Nu regret că nu m-am făcut compozitor, regret că nu am avut posibilitatea să frecventez, fie şi ca foarte amator, o formaţie de jazz – la trompetă, se înţelege;

2. Jarrett este ascultabil în chestiile de jazz – dar nu mult, nu lung, fiindcă devine, nu învăluitor-fermecător, ci de-a dreptul plictisitor.

Am citit pe undeva: i-a spus unui cunoscut şi bun bachist că nu aşa se cântă Bach! Că Bach cel adevărat este numai cel propus de el.

Un măgar.

Vineri 20 octombrie 2000

Mă simt mai puţin foarte-rău. Astă-noapte am dormit aproape normal.

Am pregătit Scrisuri pentru internet. Filip încă nu a rezolvat "cheia", dar speră că are să o stăpânească în curând. Am împărţit textele în şapte grupuri, succesiunea fiind cronologică.

Luni 23 octombrie 2000

Cartea începută în 2 octombrie merge ca... mănăstirea lui Manole: în fiecare zi – o iau de la capăt. Ieri i-am găsit un fir conducător: Catherine. Ea va face legătura între toate insulele care altfel ar rămâne isole. Simt că de ieri, de când am pus mâna pe Catherine, sânt pe calea cea bună (sau: pe-aproape). Numai că fiind slăbit, istovit, bolnav, nu am putere să lucrez mai mult de o oră pe zi. Nostimada este că, în total au fost scrise vreo 20 pagini, însă reluînd în fiecare zi, nu apuc să duc până la capătul provizoriu revizuirea, ceea ce m-ar îndreptăţi să afirm că, în loc să înaintez, dau înapoi...

Ieri şi azi am pregătit pentru internet Bibliografia (tot până în 1993).

Miercuri 25 octombrie 2000

S-a anunţat pentru mâine, la mine, un jurnalist de la TV Planète, în vederera unei emisiuni despre "scriitorul şi angajamentul (politic)", conceput de Hervé Claude. O să trăim şi-o să vedem.

Joi 26 octombrie 2000

A trecut pe aici "recrutorul". A rămas ca vineri 3 nov. la orele 15 să mă duc la ei, la studio, pentru înregistrare.

N-am mai lucrat la Catherine. Foarte, foarte obosit.

Vineri 27 octombrie 2000

Am primit de la D-na Slama-Cazacu o fotocopie după textul său din Viaţa românească (dar din ce lună?— că anul îl ştiu: ăsta). E primul, în româneşte, care mă discută în mod serios. Obiecţiile (care sunt serioase) nu mă supără: sunt făcute cu bună credinţă.

Am mai scris puţin la Catherine. înaintînd prin regresiune...

Sâmbătă 28 octombrie 2000

Veste foarte proastă:

Adineauri a telefonat Laszlo de la Cluj: că Grigurcu e internat, într-o fază înaintată. Are ce avea I.D. Sîrbu. Dumnezeu să-l aibă în pază şi să-l scutească de dureri.

Din fericire/ nefericire, vestea tristă a fost bruiată de "Rugămintea lui Laszlo" – iat-o:

«V-am telefonat ca să vă rog să nu-l mai înjurați pe Grigurcu».

Asta mi-o spune Laszlo! Să fi uitat fulgerător tot ce știa despre mine și despre natura "înjurăturilor" mele? Probabil Grigurcu i se va fi plâns, folosind limba balcano-dunăreană, frecventată și de Monica Lovinescu – dreptul său. însă Laszlo care știa foarte bine că pe Grigurcu îl atacasem numai în replică – la atacurile lui la adresa mea (din Apostrof, în 1992, în dialogul cu Șt. Melancu, atunci când îl apăra pe Breban din răsputeri; din România literară, vara 1998, în chestiunea Caraion).

Ca să vezi: cine a reușit să tulbure durerea dispariției iminente a lui Grigurcu: Laszlo, băiatul cel deștept!

Ce pierdere – dacă dispare și Grigurcu...;

Ce pierdere, dacă Laszlo are să continue așa cum rău a început-o.

Mi-a telefonat cineva prezentîndu-se: Ion Știrbu. Că a citit câteva cărți de-ale mele, că i-au plăcut, că, trecînd prin Paris, ar fi vrut să mă vadă, să schimbăm câteva cuvinte.

Din păcate nu-l pot primi. Azi dimineață mi-a retelefonat Paul Schuster de la Berlin, să mă anunțe că are să vină încoace. L-am rugat să mă ierte, dar nu o să ne putem vedea.

Dealtfel, nu cred că am să mă pot duce luni, 30 nov. la Beaubourg, la manifestația împotriva lui Putin (organizată de Glucksmann). Și am îndoieli că în 3 nov mă voi putea duce la TV (Forum, nu Planéte – sau poate sunt una-n alta, Dumnezeu să știe).

Azi dimineață am ieșit după cumpărături: nu i-i bine vacii nòst'e. Nu, nu.

Mi-a scris Petru Cimpoeșu o foarte frumoasă (a doua) epistolă.

NOIEMBRIE

Miercuri 1 noiembrie 2000

Am rasolit şi luna octombrie – vine rândul noiembrielui.

Nu am făcut mare brânză între timp.

Decât că luni am fost la manifestaţie pentru Cecenia. A fost exact aşa cum *prevedeam şi îi spuneam* Anei că are să fie: nu am recunoscut pe nimeni-nimeni dintre manifestanţii perioadei glorioase; pe nimeni-nimeni dintre jurnalişti acelor timpuri.

Doar Glucksmann – ca un stâlp, ca un reproş. Ca memoria vremurilor trecute. Ca o stafie. Nu, el nu a obosit, nu s-a "demobilizat" – atât doar că a îmbătrânit. Şi el!

Mâine este aniversara lui *Filip*.

Mă aştept din moment în moment ca Laszlo să-mi telefoneze, anunţîndu-mi vestea cumplită.

Seara. A trecut Victor Lupan pe la noi. Mi-a adus – cu împrumut, în vederea copierii – toate simfoniile lui Mahler. Printre altele.

A fost la Moscova. Cică toţi "oamenii de bine" din Rusia sunt cu Putin. Şi că "toţi liberalii" sunt împotriva bisericii.

Am înţeles ce am înţeles.

Azi, pe la prânz mi-a telefonat o romancă, Carmen Benedicta Amboise. Are să-mi trimită o carte de proză. i-am dat adresa.

Vineri 3 noiembrie 2000

Zi plină – şi grea:

Prin poştă mi-a venit o scrisoarea de la Denis Dussart, fiul lui Etienne. Mă întreabă care a fost motivul răcelii din tatăl său şi mine. I-am răspuns.

Un plic de la Mariana Sipoş, plin cu tăieturi din Contemporanul breban. Se poate observa că Puiu Coniricu îşi publică opera vieţii lui, nu Corespondenţa în general, ci scrisorile altora adresate lui. Astfel apar scrisorile pe care i le trimisesem la Paris, în 1971-73.

Asta este cu acest băiat fost deştept, căzut la patima prostiei de cum a încercat să iasă din infantilitate.

Am fost la TV Forum. S-a înregistrat o dezbatere despre "scri—itorii angajaţi". Nu a fost chiar atât de proastă. Păcat că e cablată, deci aproape nimeni nu o priveşte.

Marţi 7 noiembrie 2000

N-am mai scris. N-am mai putut. La mine, "inspiraţiunea"vine în bună parte din forţa fizică. Dacă am rezistenţă la stat-şi-scris, atunci scriu, nu doar mai-mult, ci şi mai puţin rău. Fiindcă timpul de scris nu mi-e fragmentat, la urma urmei: anihilat – de nevoia de a mă odihni. O jumătate de oră – hai trei sferturi? Dar abia intru în el (scris), abia mă încălzesc şi, nemaiavînd rezistenţă fizică (spatele, spatele...), trebuie să întrerup. Or întreruperea nu mai este o recreaţie – de zece minute, de o jumătate de ceas – ci restul zilei.

Asta este bătrâneţea asociată cu boala.

Mai fac eu câte o tentativă – dar nu mă mulţumeşte rezultatul. Se vede că am terminat de scris tot ce aveam de scris.

Luni 13 noiembrie 2000

Sâmbătă am primit scrisoare de la Fănel Davidescu. A provocat aceasta:

Paris 11 noiembrie 2000

Dragă Domnule Radu Mareş

Mi-a scris Ştefan Davidescu, anunţîndu-mi marea bucurie: Dacia are de gând să editeze mărturia sa. Ca dovadă că este realitate nu vis, mi-a trimis, în fotocopie, atât o scrisoare a Ruxandrei Cesereanu către el, cât şi răspunsul lui.

Iată ce scrie Ruxandra Cesereanu – citez:

"Stimate domnule Stefan-Ioan Davidescu,

"Mă numesc Ruxandra Cesereanu şi voi coordona colecţia «Gulag» în cadrul editurii Dacia. Domnul Radu Mareş mi-a înmînat manuscrisul dumneavoastră pe care trebuie să-l prefaţez" – etc etc.

Îmi aduc aminte că mi-aţi propus nu de mult o astfel de colecţie. Cum era firesc, v-am mulţumit şi am declinat invitaţia: nu se poate conduce de la Paris o astfel de importantă colecţie (fiindcă are legături directe cu istoria acestui neam fără hârtii). V-am promis, atât colaborarea mea ca un fel de... consilier-la-cerere, ca aducător de autori şi cărţi de mărturie şi, eventual, ca prefaţator. Vi i-am propus de Ştefan Davidescu, pe Vasile Baghiu (senior), pe Johann Urwich, pe Dumitru Mircescu. Totodată am promis, pentru volumul de mărturii al lui Ştefan Davidescu, un text de prezentare.

Neavînd de reclamat nici postul de "coordonator de colecţie", nici de "prefaţator" al volumelor editate, vă declar că pe mine nu mă deranjează nici cât negru sub unghie faptul că i-aţi încredinţat o

asemenea extrem de importantă colecţie Ruxandrei Cesereanu. Fiecare va da sama de ale sale.

Mă contariază însă faptul că prietenul meu Radu Mareş:

1. Uitînd că eu l-am adus pe Davidescu la Dacia; uitînd că promisesem eu un text de prezentare, încredinţează altcuiva redactarea prefeţei;

2. Neţinînd seama că termenul "Gulag" este cu totul impropriu, atât limbii române cât şi realităţilor carcerale româneşti, numeşte astfel o colecţie adunînd mărturii ale românilor, scrise în limba română, pentru români.

Nici un deţinut politic român din închisorile româneşti nu a folosit termenul gulag; nici acei români care au avut nefericirea să cunoască lumea carcerală rusească (dintre ei chiar Vasile Baghiu – dar şi Aurel State şi Johann Urwich – care multe lacrimi au vărsat prin zăpezile Siberiei. Pot depune mărturie din familie: tatăl meu nu a vorbit niciodată de gulag. Nici ruşii nu foloseau gulag pentru: închisoare, detenţie, puşcărie, temniţă, etc, ci: lagher (lagăr). Soljeniţân a lansat termenul în contextul: "Arhipelagul Gulag" (echivalentul – nu traducerea! – în româneşte ar fi: "Arhipelagul MAI").

Dragă Domnule Radu Mareş,

Vă propun:

— să găsiţi neapărat alt nume pentru colecţie;

— în cazul în care sunteţi decis să-l editaţi pe Davidescu, vă rog să-mi daţi un semnal (poştal, telefonic, faxic) – pentru a vă trimite textul de prezentare promis.

Cu care ocazie îmi veţi da şi mie o veste bună în legătură cu volumul de publicistică, Butelii aruncate în mare; şi cu Jurnal '999.

Aştept cu nerăbdare. Prietenia lui

Paul Goma

Marţi 14 noiembrie 2000

Am senzaţia că am prins un fir. Vorbesc de carte. Mai ştii: s-ar putea să-mi reuşească!

Mi s-a înălţat puţin inima din pantaloni, unde căzuse. De când n-am mai comis ficţie? De la Altina-Lethina – adică din 1997. Trei ani. Trei – dar ani.

Joi 16 noiembrie 2000

Ieri nu am scris nimic, însă azi am despotmolit partea a II-a.

Frăţilă mi-a transmis prin fax că Sabina... are să apară în

ianuarie... Nici un răspuns privitor la ediţia de autor. Dar următoarea va fi Gherla-Lăteşti.

Duminică 19 noiembrie 2000

Târîş-grăpiş am scris la Catherine II, 11 pagini. Ceea ce pentru mine acesta de acum e o performanţă. Printre picături am tâmplărit la un fel de "bibliotecă" pentru flori. Care va juca rol şi de seră pentru iarnă – şi de paravan opritor de efluvii africane dinspre apartamentul din stânga – şi cel de la dreapta pute de te pune în genunchi, însă cum vântul bate de la stânga spre dreapta (cum stau pe balcon)...

Luni 20 noiembrie 2000

Am terminat "biblioteca de flori". Am montat-o şi am fixat-o pe balustrada (de ciment, lată de 33 cm) a balconului, în stânga. După amiază am dormit ca o vită; din când în când mijeam un sfert de ochi şi-mi ziceam în sinea mea, cea dormoasă: «Ce bine-i când eşti obosit de efort fizic!»

Mi-a trimis Niculiţă două mesaje prin internet:

Că ALL s-a apucat să culeagă Sabina după hârtie – cică nu au reuşit să descifreze laser-discul cu lucrul meu. Fie şi aşa. Al doilea mesagiu: că Stoiciu s-a plâns: la Cotidianul a fost înregistrată somaţia tribunalului pentru... Efremovici. în 2001.

Vineri 24 noiembrie 2000

Am încheiat (peste rând) cartea. Sperînd ca, la reluare, să o umflu puţin (aşa are 49 pagini). Nu cred că e o bună metodă, dar sunt prea ostenit ca să încerc o ducere a ei mai încolo. Dealtfel au fost cărţi pe care le-am scris începînd cu finalul (Uşa...).

Duminică 26 noiembrie

Am mai plivit-prăşit textul scris până acum. Aşa şi-aşa. Sper să-l fac potabil. E mult de muncă. Nu mă sperie perspectiva, dar ştiu: are să dureze şi are să fie cu suferinţă.

Joi 30 noiembrie 2000

Tot acolo cu cartea. M-am oprit. Aştept să treacă această lună.

Mâine are să fie decembrie şi are să fie primăvară pe uliţa voastră.

DECEMBRIE

Sâmbătă 2 decembrie

Am înaintat – în genunchi – până la pag. 60. Nu sânt mulţumit de ce a ieşit, dar sper într-o viitoare ameliorare.

Bolile bântuie puternic în casa noastră.O să supravieţuim.

Vineri 15 decembrie 2000

Azi a ieşit Ana din spital, după o săptămână la Sâlpetrière.

Oarecum reparată pe la inimă.

N-am mai lucrat. N-am mai făcut nimic.

Duminică 17 decembrie 2000

Azi am terminat, în sfârşit, textul de mai jos. Am pus câteva exemplare în plicuri – am să le expediez mâine.

"Să fie interzis electoratul!"

Paris 11 decembrie 2000

Pe hârtie, pe unde, pe ecrane, pe internet se întretaie până la vacarm – păstrînd totuşi aerul de cor – gemetele, vaietele, văicărelile celor ce se cred purtătorii de cuvânt ai acestui neam nefericit. După ce se lamentează (acest se vrea să indice că ei, autorii Eremiadelor, doar ei şi cumnatele lor sunt demni de compătimire – chiar susceptibili de despăgubire pentru daunele suferite), mintoşii directori de conştiinţă carpatodanubieni trec la "analiza dezastrului". Concluzia cogitaţiunii lor profunde:

"Electoratul este de vină".

Cum să nu fie electoratul de vină că a fost re-cocoţat la putere bolşe-vicul, criminalul Iliescu? Doar el cu mâna lui l-a votat! Formulînd această acuzaţie, Opaiţele României, Văpaiţele Carpatului, Scriitorii Curaţi cu voie de la Primărie (nume de cod: Rezistenţii prin Cultură) s-au arătat în splendoarea lor de membri-plini ai comunităţii primitivizate de comunism, ai naţiei analfabetizate de ceauşism – cu ajutorul activ, prin pasivitate, al dezertorilor noştri intelectuali (altfel, cu toţii străluciţi, chiar geniali!). Până mai ieri "de vină" (de toate nefericirile) erau, totdeauna, alţii: americanii, ungurii, ruşii, evreii, bulgarii; moldovenii (dacă vorbea un ardelean), arde-lenii în ochii

regăţenilor, regăţenii în ai moldovenilor... – aceasta fiind judecata necăjită a unor necăjiţi care nu ridicaseră în viaţa lor privirea mai sus de bocancii celui din faţă. Iată însă că şi smântâna-patriei-române, gândeşte şi arată cu degetul ca un şcoler puturos şi pârâcios – pe altul. Numai că din bibliografia literaturoşilor noştri manufactori de opinie (!) a dispărut o referinţă: Bertolt Brecht. De ce: pentru că odiosul fusese sluga comunismului kominformist (dar Brucan? dar Crohmălniceanu? dar Paul Cornea?), ci din... jenă intelectuală. Un personaj din Brecht spusese aproximativ – citez din memorie: "Dacă poporul nu respectă directivele noastre – să fie interzis poporul!"

Asta era soluţiunea, dragi tovarăşi directori de conştiinţă neaoş-românească: Adameşteanu, Doina Cornea, Blandiana, Rodica Palade, N. Manolescu, Liiceanu, Pruteanu, Patapievici, Paleologu, Pleşu, Nadia Comăneci, Iorgulescu, Doinaş, Mircea Martin, Ţiriac, Paler, Marino, Zub, Andrei Cornea, Ilie Năstase, Stelian Tănase, Groşan, Tismăneanu – şi alte monumente autentic româneşti: să interziceţi electoratul! Operaţiunea v-ar fi scutit de cea mai mare cretinărie, de cea mai lăbărţată porcărie pe care aţi făcut-o în vieţile voastre, altfel presărate de măgării-idioţii: nu numai să-l votaţi – voi! – pe Iliescu, dar să îndemnaţi oamenii să vă urmeze. Pentru a salva, ce? "Democraţia"? Care democraţie, analfabeţilor, amnezicilor incapabilil de a vă încheia la obiele? Democraţia cu/a lui Iliescu? V-a luat Dumnezeu minţile? Dacă v-ar fi venit ideea salvatoare înainte de 26 noiembrie acest an, aţi fi făcut economie de un somn – din el a ieşit Monstrul Dezinformaţiei Securisto-Kaghebiste materializat prin o falsă-problemă, deci prin o soluţie falsă: "Votaţi împotriva dictaturii, pericolul fascismului şi antisemitismului românesc purtînd numele: V.C. Tudor!"

Îmi aduc aminte cu neplăcere: după 1977, când am ajuns în exil, am încercat să comunic Monicăi Lovinescu şi lui Virgil Ierunca opinia: "pericolul huliganismului purtînd numele: Eugen Barbu"— era o grosolană, o vulgară diversiune securistă. A denunţa (şi ataca) doar pe E. Barbu şi ceata-i de vlăjgani ciomăgaşi (pe atunci puradeii-pionieri erau Ileana Lucaci, V.C. Tudor, Dan Ciachir) considerîndu-i pe barbişti, dacă nu singurii, atunci principalii vinovaţi de tiranizarea culturii: o eroare. Pe de o parte Eugen Barboaie şi ai săi de la Barieră, oricât de obraznici ar fi fost, erau doar instrumente ale Monstrului, limbrici împinşi în faţă de Şarpele Securismului (deasupra lui: Balaurul Comunismului); pe de altă parte, a-i ataca de la microfonul Euro-pei libere cu precădere pe derbedeii de la Săptămîna însemna a reduce problema ne-libertăţii de expresie din sistemul totalitar comunist românesc la conflicte personale cu mardeiaşul plagiator. Mai grav: focalizarea acuzaţiilor de tiranizare a cuvântului asupra unor trupeţi conforta, betona alibiul inacţiunii, al inerţiei, al laşităţii

scriitorului român, cel care, la closetul restaurantului Casei Scriitorilor, jura pe carnetul roşu din mâna dreaptă, făcîndu-şi cruce cu stânga: «Eu cu drag mi-aş manifesta anticomunismul – dar dacă nu mă lasă porcul de Barbu...» – pe acea vreme încă nu se gândise să-şi boteze dezerţiunea: "rezistenţă prin cultură".

Pagubele pricinuite de diversiunea numită: E. Barbu, în literatură, oricât de însemnate, au fost floare la ureche faţă de cele din alegerile de la 26 noiembrie-10 decembrie 2000. Atunci scriitorii – cei mai mulţi, cei mai buni – ştiau că E. Barbu este omul securităţii şi îl clasaseră; acum orătăniile naţiei, trezite din somn, au cotcodăcit: "Dictatura fascistă ne pândeşte!", "Suntem ameninţaţi de antisemitism!","Stop extremismului!","Să facem baraj tiraniei!"— şi alte gogoriţe, consfinţind diversiunea securistă: V.C. Tudor (şi dînd o identitate copilului de suflet al Barbului şi al Organei, găinarul oligofrenetic).

De ce spun: diversiune? Ce întrebare! Se vede de departe: Zbierătorii de profesie urlă, denunţînd cu nemă-surat curaj virtuala dictatură fascisto-antisemită a lui V.C. Tudor – ca să nu se observe reala dictatură comunistă, pipăibilul bolşevism ale tovarăşului Iliescu!

Dar bineînţeles că V.C. Tudor este un ins dezgustător, semianalfabet, neam-prost de-acasă (şi de la MAI), ştergătoare de picioare al Ceauşescului; că a activat din pruncie pentru Securitate, a atacat în *Săptămîna* pe cei indicaţi de Conducerea Superioară de Securitate şi a apărat, la comandă, pe agenţii infiltraţi în Occident (Gustav Pordea, "deputatul european" de pe lista lui Le Pen, plătit prin securistul Costel Mitran cu o jumătate de milion de dolari – de pildă). Fiindcă şi la noi securiştii persecutori ai credincioşilor au devenit peste noapte mistici (chiar de nu li s-a luat văzul, ca lui Saul); şi la noi securiştii internaţionalişti de ieri au devenit azi vânjoşi naţionalişti – vezi-l şi pe Marele Rus, altfel evreu: Jirinovski. Nu V.C. Tudor şi nu fascismul, nu antisemitismul, nu antiţigănismul lui purtînd marca Securităţii dâmboviţene constituie ameninţarea la adresa nefericitei Românii.

Ci bolşevismul kaghebist re-instaurat de Ion Iliescu.

Prin alegerile din 26 noiembrie 2000 ţara noastră a înaintat-pe-culmi, vorba lui Păunescu glorificîndu-l pe Ceauşescu: a "urcat" din lac în puţ. Asta înseamnă că "dezastrul" (termen de care sunt pline până la sufocare taman gurile care până la 22 decembrie 89 fix rămăseseră cusute-sudate) nu trebuie articulat (gramatical); corect fiind: "unul din dezastrele de după decembrie 1989".

Soarta ţării m-a preocupat (şi m-a durut) şi pe mine. Şi nu imediat *după* "dezastrul de la 26 noiembrie" [2000]. Ba înainte (şi

după) dezastrul de la 17 noiembrie 1996; şi chiar înainte şi după dezastrul de la 20 mai 1990 – stau dovadă faptele de scris, textele publicate constant, în săptămânalul newyorkez Lumea Liberă, în *Cotidianul* de la Bucureşti – şi (în sfârşit!), editate de Nemira, în volumul Scrisuri, 1999. Nu au fost incluse două intervenţii: cea la Colocviul de la Roma, din 11-13 mai 1991 – şi, cu un an mai devreme, "Scrisoare către Gabriela Adameşteanu", de la 1 aprilie 1990.

Nu mi-am completat (aici) scurta autobibliografie din orgoliu de autor frustrat – ci din ciudă: ştiam că nu sânt singurul care...:

— [înainte de decembrie 1989] ...să se teamă că, dacă vreodată România va fi liberată (am zis bine: *va fi*, adică de către alţii, nu: *se va*, singură), poate că economic are să iasă din mizeria cumplită în care o ţinuse comunismul, dar nu social, nu mental – nu civic;

— ...să înţeleagă că "revoluţia la Români" nu fusese nici revoluţie, nici la-Români, ci schimbare-de-secretar-general-al-partidului (dat la spălat-curăţat de căcat-sânge) cu/prin aceleaşi cadre: activişti-securişti;

— ...să înţeleagă (cu durere) că martirii neamului, oamenii politici democraţi, unii din ei şi intelectuali de marcă, supravieţuitori ai puşcăriilor comuniste, fuseseră demult prefăcuţi în cârpe de care-şi ştergea cizmele lumpen-proletariatul securist, după două decenii devenit... aristocraţia naţiei (după expresia, nu a unui curat neo-boer, ci a unui senator, preşedinte de scriitori, decedatul Ulici); marii-oameni fuseseră neutralizaţi, nimiciţi de Securitate, nici vorbă să poată (re)deveni ce fuseseră; erau ceea ce făcuse din ei Piteştiul-Lung: auxiliari obedienţi ai Criminalului Organ, trudeau, nu atât la "culegerea de informaţii", ci la ce se cheamă: dezinformaţie: "răspândirerea unor informaţii din sursă sigură", sursă-sigură fiind, ca şi pentru Jelea-Humanitas-ului, ca şi pentru Manolescu-Pelin, după 89, Securitatea; astfel au lucrat (de voie, de ne-voie) pentru călăi, împotriva fraţilor-victime Gyr şi Crainic, C.C. Giurescu şi Şerban Cioculescu, Carandino şi Noica, Stăniloaie şi Ernest Bernea, Paleologu şi Quintus, Ţuţea şi Coposu...;

— ...să înţeleagă (mai corect: să nu uite!) că FSN din decembrie 1989 era o răsuflată, o vulgară diversiune de tipul FND (confecţionat la 26 septembrie 1944, tot de ruşii ocupanţi pentru românii ocupaţi), prin care cadrele (de stat şi de partid) se travesteau în democraţi şi în patrioţi (simplu: îşi coseau epoleţii pe dinăuntru!); din aceeaşi mişcare, prin cooptare în vederea mutării (de şah) următoare, îi compromiteau pe cei (încă) necompromişi; trebuia să fii idiot profund ca să nu vezi, să nu înţelegi că Românul începe o "viaţă nouă" pe după cap cu tâlhari bolşevici în civil ca Bârlădeanu, Brucan, Verdeţ, Iliescu şi cu bandiţi bolşevici în uniforme (Stănculescu, Militaru, Pleşiţă, Caraman) – cu

toții legați prin carieră și interes de comunismul local ca și de cel moscovit; câte minute de reflecție i-au trebuit Doinei Cornea, Blandianei, Paleologului, Pleșului, Dinescului, lui Caramitru – ca să demisioneze din FSN (vorbesc de cei care au chiar făcut-o...)?;

— ...să înțeleagă că lărgimea de spirit (sic) de care dădea dovadă opoziția (re-sic) în primele săptămâni după "revoluțiune" era, în fapt, impotență: țărăniștii, liberali, social-democrați (Coposu, Rațiu, Cîmpeanu, Quintus, Cerveni, Diaconescu, Țepelea, Galbeni – și încă mulți, prea mulți pentru o comunitate care se proclamă anticomunistă și rezistentă) ezitau, evitau să ia puterea – care ni se cuvenea!— nu pentru că ar fi fost ei bine— crescuți, galantoni cu adversarul politic – ci pentru că nu mișcau în front fără ordinul stăpânului: Securitatea!;

— ...să înțeleagă că norocul-istoric îți cade, pară-mălăiață,-n gură o dată, hai, de două ori, dar nu de fiecare dată când tu, becisnicul, lașul, puturosul, dezertorul ai nevoie; că "revoluția la români" nu a fost fructul strădaniei românilor, al sacrificiului lor, ci o fericită întâmplare (internațională) de care ar fi trebuit să profite și România (pe urma Poloniei, a Cehoslovaciei, a RDG, a Ungariei, a "Moldovei", a URSS); cronologic, zavera de la 22 decembrie de la București a fost cea din urmă din Lagărul Sovietic european (și cea mai sângeroasă), însă dacă românii nu contribuiseră cu nimic la răsturnarea comunismului, măcar să fi folosit – cu normală inteligență – prilejul oferit;

— ...să înțeleagă că partidele democratice (exact cele interzise de comuniști, iar membrii lor arestați, mulți asasinați) nu pot fi alcătuite în "vârtejul revoluției" de către asasinii și complicii asasinilor: comuniști, securiști, vânzători-de-frate ca R. Cîmpeanu, Quintus, Marțian, Ioan Alexandru și nu pot fi consolidate prin batalioanele de activiști, milițieni, securiști – nici măcar strecurați, ci intrați pe poarta mare ținută deschisă, cu plecăciune, de Tatăl Nației, Seniorul Coposu, sluga supusă a securistului purtînd numele conspirativ: Măgureanu;

— ...să înțeleagă că dacă puterea adevărată, corupe (cu adevărat), corupe cu adevărat și fleacul de putere exersat de un român; și cum să nu fie așa, dacă românul și-a alcătuit Catehismul Moral din negații:

— nu spune românul: "Om bun este cel care nu face rău"?

— nu spunea – ba chiar urla: "Noi nu gândim!"?

— nu spun scriitorii: "Noi n-am avut samizdat și nici n-am avut nevoie!"?

— nu spuneau ierarhii bisericii ortodoxe: "Noi n-am rezistat – noi ne-am rugat..."?

— nu se spunea – din 1964, când s-au golit închisorile: "Eu nu fac politică" – ceea ce se traducea prin: "Să nu mi se ceară să fiu demn,

moral, civic – mi-e frică!"?, însă de cum "s-a dat" ceva, toţi tremuricii, toţi impotenţii, toţi imoralii, toate curvele, toţi hoţii s-au năpustit, au înşfăcat, au furat (ce mai rămăsese); politicienii români, fie "foşti" comunişti, securişti, fie foşti democraţi: liberali, ţărănişti, legionari – în fine, foşti-oameni – dar şi tineri care în 1989 aveau în jur de 20 ani, deci nu avuseseră ocazia să se maculeze (nu-i nimic: s-au înmierdarisit singuri-singurei de mai mare dragul, priviţi-l pe Patapievici: a avut nevoie de aproape un deceniu de eforturi, dar ce reuşită!, ai zice: un adevărat liicean') – nu realizează că a face politică, a fi înalt funcţionar la stat ori demnitar înseamnă a te pune în serviciul statului, iar prin el, în serviciul concetăţenilor care aşteaptă de la tine ceea ce nu au avut de la guvernanţii comunişti.

Am amintit două texte neincluse în volumul Scrisuri:

— La 1 Aprilie 1990, în Scrisoare către Gabriela Adameşteanu (publicată în revista 22 pe la mijlocul lunii), după trei luni de la "revoluţie"), am avut insolenţa să-i acuz pe "marii-scriitori" de laşitate, de inactivitate, de dezer-tare, înainte de 22 decembrie 89; de zăpăceală, de necinste, de analfabetism, de rapacitate, după; i-am tratat de nesimţiţi moral pe N. Manolescu, Buzura, Doinaş, Blandiana, Dinescu, Pleşu, Eugen Simion, Sorescu... Atunci mi-a sărit în cap toată lumea bună, intelectuală: cum de înjuram ca la uşa cortului nişte clasici-în-viaţă, başca anticomunişti-fără-prihană? Interpelatorii au uitat fulgerător ce-mi reproşaseră când, la scurt timp şi ei au început a-i acuza pe aceiaşi, în aceiaşi termeni, dar doamne-fereşte să fi citat din clasici...;

— Între 10 şi 13 mai 1991 a avut loc la Roma un colocviu la care a participat floarea scriitorimii din ţară: Doinaş, Blandiana, Ulici, Mălăncioiu, Adameşteanu, Papahagi, Uricaru...— adevărat: lipsea Geta Dimisianu) precum şi câţiva exilaţi: Balotă, Sorin Alexandrescu, eu. Intervenţia mea inchizitorială:"Numai activiştii şi securiştii au confiscat revoluţia română? – Nu! Şi scriitorii!" a provocat indignaţiunea maselor largi de rezistenţi prin cultură. Şi consternarea – rănită – mai ales când am formulat acuzaţia:

De vină pentru victoria lui Iliescu, la 20 mai 1990, nu este electoratul – analfabetizat, terorizat, şantaşat de aceiaşi activişti şi securişti – ci voi, scriitorii; voi, înainte de decembrie 89, nu v-aţi făcut datoria de a ampli-fica glasul celor care nu se puteau exprima. în schimb, de cum a dat rivuluţia peste voi (încât au intrat în panică nu doar ticăloşi ca Titus Popovici, Păunescu, D.R. Popescu, Săraru, ci şi "de-ai noştri": N. Manolescu, Buzura, Ţoiu, M.H. Simionescu), cum v-aţi repezit la ciolan, aţi înşfăcat posturi, ordinatoare vechi trimise unor instituţii, burse, medicamente aduse pentru spitale, directorate de publicaţii, de fundaţii, ţoale destinate săracilor, ministere – de parcă vi

s-ar fi cuvenit recompensele pentru dârzele şi riscantele voastre activităţi din... ilegalitate... Vă plângeţi de electorat? Culegeţi ce nu aţi semănat. Cum fiecare bărbat are nevasta meritată şi copilul făcut, voi aveţi electoratul pe care vi l-aţi modelat (negativ)— prin Opera şi prin Viaţa voastră de scriitori dezertori...

Atacurile mele au primit replica binemeritată: toţi participanţii (chiar şi Balotă şi Sorin Alexandrescu: împărtăşeau "analiza" mea, înainte de intervenţie, dar în timpul şi după au tăcut, grămăjoară) m-au luat la forfecat ca într-o şedinţă de partid din cele bine preparate (şi eu fusesem membru de partid, însă eram un biet pui în faţa dialecticii *tancului sovietic mânuită de subtili ca Doinaş, de îndelicate ca* Blandiana, Adameşteanu, Mălăncioiu). Fireşte, toate răspunsurile, toate interpelările lor erau de o perfectă rea-credinţă, nu ţineau seama de adevărul evident, nici măcar de... calendar (nu m-a invitat Blandiana, în luna mai 1991, în Piaţa Universităţii, la un an după lichidarea ei?), încât mă întrebam când, cum, de la cine învăţaseră ei/ele asemenea tertipuri de avocat de Vânju Mare? La un moment dat am auzit un glas plângăreţ, îndurerat de nedreptăţile comise de mine – care zicea, în esenţă:

Este cam adevărat că noi n-am prea rezistat pe faţă ca Paul Goma, căci noi suntem oameni normali, nu eroi... Dar de ce nu ne permite Goma, acum, să facem şi noi câte ceva, să punem umărul la educarea civică a oamenilor – cum a fost cu Piaţa Universităţii, cu GDS...

A fost recunoscută zeama de trandafiri aproximativisto-relativisto-transilvană ("cam", "nu prea") oferită de Ana Blandiana. în ea: hălci de gândire de piatră a românilor, fie scriitori, fie din contra; şi ciorchini de neadevăruri (tehnica: pentru a nu fi observată, prima minciună, o acoperi cu a doua; pe a doua cu a treia...): nu eram, nu mă considerasem vreodată erou; nu "interzisesem" nimănui să facă ceva, "după revoluţie"— însă mă indignaseră laudele dezertorilor care pretindeau, acum, că înainte de 22 decembrie...— e-he, cum rezistaseră ei...

Într-un text dinainte de alegeri am citit:

"Între holeră şi ciumă nimeni nu poate alege".

Dacă mi-ar arde de glumă, aş replica:

Cum, nu? între holeră şi ciumă "cineva" poate alege: Românul analfabetizat de comunişti, rău sfătuit de sfătuitorii naţiei.

A dovedit-o, când a fost consultat: la 20 mai 1990 (oricâte fraude au comis activiştii-securişti, Nea Ion şi Badea Gheorghe au votat cu Iliescu, bolşevicul din echipa Ceauşescului, proaspăt vinovat de morţii din decembrie 89, de incendierea Bibliotecii Universitare şi a

Muzeului Național, de tulburările interetnice – adevărat: încă nu și de mineriade); a dovedit-o la 16 noiembrie 1996, când l-a votat pe Constantinescu, ilustru necunoscut ca anticomunist "înainte de revoluție", ilustru cunoscut "după", ca cel care, dimpreună cu activista Zoe Petre a creat la Universitatea București o catedră de sociologie reputatului sociolog Măgureanu, stăpânul lor – și al lui C. Coposu.

Iar acum, la sfârșit de an 2000 Badea Ion și Nenea Gheorghe, dimpreună cu nevestele Frăsâna și Vetuța au votat pentru Iliescu. Și vor vota pentru Iliescu și în 2004, la îndemnul strategilor: «Să votăm împotriva dictaturii!», adică tot o opțiune negativă (votezi "împotriva" lui Y – ca să câștige Z), cea pozitivă fiind: votezi pentru X, scurt!

De acord: în noiembrie-decembrie 2000 a fost stare de urgență: – însă noi, Românii, ne aflăm în stare-de-urgență – de când, după '89?

— de la 16 noiembrie 1996, când a venit la putere, în numele opoziției anticomuniste, Omul Securității, Constantinescu?;

— de la 20 mai 1990, când a venit la putere, în numele "noii democrații", Omul KGB-ului, Iliescu?

— din ianuarie 1990, când Securitatea, băgată în boale timp de două săptămâni, și-a venit în fire și a reluat frânele (și ciomagul), printre propagandiștii ei aflîndu-se Buzura, cel cu "Fără violență!"?;

— și dacă din prima jumătate a lunii decembrie 1989, când în jur trosneau din temelii toate barăcile comunismului, numai în România locuitorii (cei anticomuniști!) se declarau de acord cu Congresul cutare și cu Ceaușescu – precum țărănoistul recent Alex Ștefănescu?

— de fapt România se afla în stare de urgență din 1984-86, când au început a fi dărâmate case, palate, biserici și nimeni n-a pus mâna pe un târnăcop să-i dea în cap lui Ceaușescu, măcar securistului-tânăr V.C. Tudor care, în Săptămîna, apăra Ceaushima și îi acuza de "trădare națională" pe acei exilați care îndrăzniseră să protesteze împotriva "sistematizării"?;

— pentru că tot am pornit spre trecut: nu cumva România se afla în stare-de-urgență încă din 1977, când s-a manifestat pentru întâia oară public – din 1948 – opoziția anticomunistă prin apărarea drepturilor omului (în primă-vară)?, apoi în august prin opoziția clasei muncitoare (greva minerilor din Valea Jiului)? – evenimente care nu au găsit la directoratul de conștiințe românesc nicio încuviințare; doar batjocură – ce se mai distrau pe seama "naivilor" Negoițescu, Goma ne-naivii Breban, Ivasiuc, Manolescu, Zaciu, Dana Dumitriu și altele?

La urma urmei, n-ar trebui să ne mirăm-indignăm de ralierea în masă a "intelectualității" românești la cauza lui Iliescu, bolșevicul, cel cu mâinile mânjite de sângele nevinovaților (care crezuseră în revoluție, care crezuseră în Piața Universității – dar și mulți trecători)

şi de cenuşa cărţilor arse cu tot cu Biblioteca Universitară, criminalul care a incitat la război civil prin chemarea adresată"minerilor" de a face ordine-socialistă în România. Este suficient să ne întoarcem doar cu un deceniu şi la un eveniment care ne-a marcat: "Revoluţia la Români":

Odată febra revoluţionară scăzînd, s-a trecut la "reorganizarea ţării". Nu întreb: cine a răspuns prezent, ci: care dintre marile conştiinţe a refuzat să intre în Hora "Reconcilierii (cu securiştii)"? Este adevărat: aproape jumătate de veac de teroare comunistă îi istovise pe supravieţuitori – unii nu mai voiau să-şi aducă aminte iar alţii pretindeau că nu au ce-şi aminti. Oricum, în hârtia de muşte numită FSN, au fost prinşi mulţi oameni de bine – ca Doina Cornea.

Întrebarea: câţi dintre scriitori, deschizînd ochii, au părăsit FSN-ul? Aceeaşi Doina Cornea, Blandiana... – şi mai cine?

— Mult mai mulţi au rămas, nu neapărat în FSN, ci în structura neo-bolşevică ca directori-de-ceva, miniştri, secretari de stat, ambasadori, consilieri: Pleşu, Papahagi, Vartic, Paleologu, Dan Petrescu, Mihai Botez, Sin...

— Scriitori marcanţi s-au declarat de partea lui Iliescu: Eugen Simion, Buzura, Sorescu, Vulpescu, Valeriu Cristea, Fănuş Neagu, Băieşu – aceştia au luat parte, prin scrisul lor, la campania electorală în vederea alegerilor din 20 mai 1990;

— Scriitori importanţi ca Virgil Tănase şi Breban au crezut în steaua lui Iliescu de prin 1980, nu s-au înşelat (oare de ce?), primul i-a devenit hagiograf, al doilea lăudător asiduu (a pretins, la televiziune că Iliescu ne-a prezervat de războaie civile – dar devastările sediilor partidelor democratrice?, dar tulburările interetnice? dar mineriadele?)

— Scriitori străluciţi care, trâmbiţînd oroarea de politică, de cum le-a venit lor bine, cum s-au băgat în politică, dacă nu direct pro-Iliescu, atunci sigur: justificîndu-l, legitimîndu-l pe cel cu mâinile pline de sânge după Prima Mineriadă: Nicolae Manolescu, prin inadmisibilul interviu publicat în *România literară* din 6 iulie 1990 – în care, adresîndu-i-se Iliescului, îi zicea: "Om cu o mare".

Cum de îndrăznesc directorii de conştiinţe să cheme poporul (în noiembrie 2000!) să facă baraj împotriva tiraniei, împotriva xenofobiei, împotriva antisemitismului – votînd pentru Iliescu? Dar cine a provocat – prin securiştii diversionişti de profesie – tulburările interconfesionale?; cele interetnice? Cine a autorizat (în numele libertăţii democratice!) apariţia foii România Mare, condusă de Eugen Barbu şi de securiştii de la Săptămîna? Nu Ion Iliescu, secondat de Petre Roman, ambii sfătuiţi de Brucan?

Cum de îndrăznesc, acum, evreii (din România, din Europa Occidentală, din Israel), să strige pe toate drumurile că în România antisemitismul face ravagii... în ultimii ani, adică de la apariția lui V.C. Tudor, acest neica-nime, vorba lui ta-su spiritual E. Barbu? De ce nu s-au plâns – de antisemitism – în momentul în care Iliescu și Petre Roman – repet: sfătuiți de Brucan – au fabricat ei înșiși pretextul de a lovi în opoziția democratică prin legalizarea acelei aripi a Securității care urma să joace rolul extremiștilor xenofobi, antimaghiari, antisemiți? A scris vreun rând marele vânător de antisemiți Ed. Reichmann, în Le Monde, despre comanditarii provocărilor de la Târgu Mureș? Dar despre autorii (și scopul) aprobării date lui E. Barbu de a scoate o foaie antisemită, de a înființa un partid antisemit? Nu: el a scris – confirmativ – doar despre afirmațiile la Paris ale lui Petre Roman, anume că România este o țară antisemită, că Românii sunt antisemiți!

Dar dezinformatorii de la GDS?, pactizatorii cu securistul Măgureanu, consiliați de indivizi ca Brucan, Paul Cornea, Pavel Cîmpeanu și alți vechi-tovarăși?; *lupii-tineri preocupați de propria-le nouă-carieră* – în frunte cu celebrele anticomuniste din ilegalitate: Adameșteanu, Palade, Magda Cârneci, Mungiu, Ioana Ieronim, Enache, Zoe Petre, Renate Weber și alte plimbăreciene – s-au prefăcut că apără "drepturile naționalităților" dar nu au suflat un cuvânt despre diversiunea care a constat în: inventarea-antisemitismului-la-români (ca să nu se observe bolșevismul lui Iliescu și al lui Petre Roman), întreținută de revista *22*; iar când Zoe Petre și E. Constantinescu au crezut că pentru a intra în NATO obiceiul casei cere să dai șpagă, s-au grăbit să îngroape înțelegerea Hitler-Stalin, încheind tratatul cu Ucraina – cine a fost în fruntea dezgustătoarei, analfabetei, criminalei agitații? GDS și *22*! în chestiunea campaniei împotriva "antisemiților Manolescu, Liiceanu, Tudoran" aceiași luminători au procedat ca niște repetenți incapabili să închege o explicație, să se angajeze într-o dezbatere normală.

Care este adevărul în "campania" amintită? în două puncte – pe care le-am dezvoltat în alt text:

1. Liiceanu, Manolescu, Tudoran – "fioroșii antisemiți" – au comis gafe de informație, altfel zis: după obiceiul carpatnic, s-au trezit vorbind despre chestiuni de care habar n-aveau;

2) Bătători de maioneză și falsificatori de citate (Manea, Ornea, Voicu, Ioanid, Ed. Reichmann, Ornea, Oișteanu, Volovici) s-au grăbit să demonstreze Franței și Americii că... avuseseră dreptate Roman, Brucan, Pavel Cîmpeanu, rabinul Rosen când susținuseră că în România antisemitismul a devenit o gravă primejdie!

Am cunoscut, cunosc mari intelectuali evrei: de la ei știu că în anume împrejurări (pauze în care nu se vorbește despre ei – mai grav: se vorbește despre tragediile altora: armeni, cambodgieni, ceceni, tibetani; evenimente jenante, chiar acuzatoare, ca Intifada, necesitînd o urgentă abatere a atenției de la propriile fapte-rele) evreii înșiși provoacă antisemitism prin denunțarea zgomotoasă a unei realități inexistente. La noi în România, ca să nu se vorbească deloc sau cât mai puțin despre orientarea comunistă a multor intelectuali evrei și faptele lor abominabile, s-a organizat campania împotriva unor intelectuali ne-evrei avînd opinii de dreapta. După principiul: Cine-strigă-mai-tare-are-dreptate!, cei avînd interes să nu se vorbească despre grelele păcate ale dispăruților Răutu, Roller, Vitner, Crohmălniceanu, Moraru, Banuș; nici să li se ceară socoteală viilor Nina Cassian, Paul Cornea, Sorin Toma, Tertulian, Ianoși – au făcut zarvă în jurul lui Eliade, Cioran – tot erau ei morți.

E bine că s-a vorbit de faptele rele ale celor de dreapta? Foarte bine. Dar nu a fost bine că, ocupînd terenul (timpul, spațiul tipografic, disponibilitatea) cu "fasciștii" noștri cei decedați s-au ocultat faptele, și ele rele, cu urmări infinit mai largi (întreaga populație care a trecut prin școli și a fost silită să înghită, să repete ce dicta Chișinevski) și mai durabile: o jumătate de veac ne-au chinuit comuniștii – nu legionarii. Cu atât mai lesnicioasă ar fi fost dezbaterea, cu cât unii dintre cei care ne-au otrăvit zilele cu inepțiile și ticăloșiile scrise trăiesc, deci ar fi putut să se apere de acuzații.

în timpul primei domnii a lui Iliescu (1990-1996) diversiunea a avut și un scop pur politic: facem zarvă în legătură cu Eliade – de pildă (prin N. Manea); în jurul lui Cioran, prin Marta Petreu, pentru a nu avea timp de Iliescu, de Roman, de Brucan – nici de Edgar Reichmann, în 1956, auxiliar al lui Iliescu în Echipa Morții UTM, apoi agent al lui E. Barbu; nici de Radu Florian, nici de Tertulian, nici măcar de Ianoși, devenit peste noapte gulagolog.

Ce se întâmplă cu intelectualii români (fie ei și evrei: tot o apă și-un pământ) – și nu doar de când au dat rușii peste noi și ne-au impus comunismul? De ce mințile luminate, oamenii instruiți, unii străluciți, care fac cinste culturilor din alte părți nu se pot aduna de pe drumuri, nu înalță privirea mai sus de brâul celui din față – ca să stea drept? Să apere și adevărul, nu doar frumosul, nu doar cutare teorie științifică, ori cutare interes de familie, de grup, de clan?

Am afirmat cândva: "Noi, Românii, am fost un popor de ciobani – în ultimele decenii am devenit o adunătură de ingineri".

Nu e o insultă la adresa inginerilor, ci o constatare amară pe marginea stilului de gândire, de acțiune al neamul nostru. Prea

puţini au ales să iasă din ceată, din grup, din gloată, să stea pe două picioare în faţa Puterii, să spună ce cred despre tiran, despre tiranizaţi. Nu este suficient să fii reputat savant, celebru inventator, pentru a fi şi intelectual; poţi avea şi premiul Nobel – ei şi?, dacă nu eşti sensibil la suferinţele semenilor, dacă nu pledezi cauza lor, dacă nu rişti, făcînd acest lucru – degeaba: rămâi un matematician strălucit, un mare genetician, un uriaş inginerizat pe care îl interesează specialitatea lui, situaţia lui, familia lui – atât. Nu găsesc exemple la români, trec la blestemaţii de ruşi: Andrei Saharov a fost un mare savant atomist, părintele bombei cu hidrogen. Era el şi un intelectual? Deloc! A devenit abia atunci când, renunţînd la "situaţie", la catedră, la vilă, la călătorii, la confort – şi la libertate – s-a angajat într-o activitate umanistă – de care kaghebiştii s-au temut – însă nekaghebişti, ba chiar victime ale KGB şi-au bătut joc (un omolog al acestora, românul Alexandru George, scria prin 1992 că Saharov fusese un prost inocent care n-ar fi acţionat aşa cum a făcut-o, dacă n-ar fi avut "spate gros" şi o nevastă evreică); violoncelistul Rostropovici: era un extraordinar muzician – dar nu şi intelectual, decât după ce, îmbrăţişînd cauza lui Soljeniţîn, a devenit unul dintre purtătorii de cuvânt ai celor fără de... glas (aici ar putea fi lipită semnificaţia reală, originară a termenului: glasnosti).

Ştiutorii de carte, autorii de cărţi, posesorii de diplome, de titluri, români din România se vor fi gândind că ei, bieţii, abia de o generaţie, hai, două umblă în bocanci – să rişte să se încontreze cu puterea – şi să redevină desculţi? Să piardă "situaţia" cu atâta trudă şi concesii plătită? Iată o mentalitate inginerească-universitaristă.

În România, cu excepţia unor foarte-tineri (legionari, ţărănişti, liberali, regalişti, fără-de-partid), cei arestaţi, ţinuţi în închisori ani grei (dacă au supravieţuit...) nu fuseseră condamnaţi de comunişti pentru ceea ce făcuseră – ci pentru ceea ce... fuseseră (miniştri, primari, jandarmi, diplomaţi, preoţi, industriaşi, magistraţi). Doar tinerii (elevi, studenţi, câţiva de la Academia Militară), cum ziceau bătrânii foşti: "inconştienţii" îşi riscaseră pielea – pentru o abstracţiune: România.

Iată de ce n-are ursul coadă, nici Românul coloană vertebrală. Fiindcă el nu s-a desprins de glie şi de momentul prezent. Or, ce viitor poate imagina pentru comunitate cineva care nu-şi cunoaşte trecutul – de frică; refuză să-l afle – din interes meschin?

Românul doarme tot timpul pe el, din când în când sare din somn şi se năpusteşte – ba la-revoluţie; ba la bătut-studenţi; ba la semnat tratate cu Ucraina. Acum o lună s-a pomenit zbierînd:

«Mai bine Iliescu decât VC. Tudor!»
De ce "mai bine"? Şi de ce: "decât"? Mister.

Duminică 24 decembrie 2000

Dacă nu ar fi existat textul de mai înainte, decembrie ar fi fost golaş. Ana a fost la spital. I s-a descoperit... un infarct foarte vechi. Ea crede că acesta s-a produs în mai 1977, când, la seci, în biroul de anchetă, după mutrele lor a înţeles că mie mi se întâmplase ceva – poate chiar murisem.

Ca să vezi: atâte încercări a suferit, biata, încât nu mai ştie când ar fi putut să facă infarctul.

Acum e mai bine. Sperăm să fie cu adevărat bine.

Filip a plecat la munte, ieri – în Savoia.

Azi, la prânz ne vine Nicolae Baltă.

Sâmbătă 30 decembrie 2000

Azi – spre seară – am terminat Profil, textul început de ziua mea, în 2 octombrie. Nu credeam că mai apuc să-l conduc spre o formă avînd un sfârşit – iată că am reuşit, chiar dacă îl consider doar o variantă.

Destul de satisfăcut. Nu atât pentru reuşita estetică. Mai degrabă pentru că, la vârsta, la uzura mea, la necazurile înconjurătoare, am tras targa pe uscat şi am scos textul la un capăt.

Ieri a telefonat Laszlo de la Cluj: că Grigurcu a fost retransportat la Tg. Jiu, că e rău bolnav – dar citeşte, scrie (dictează?); deasemeni, că îi apare zilele acestea, la Paralela 45, traducerea din Queneau, Zazie dans le metro.

Aşteptăm ca Filip să ne dea un semn de viaţă după întoarcerea de la munte.

Duminică 31 decembrie 2000

închei acest jurnal: ultima zi din an, din secol, din mileniu.
Cu speranţa mereu înnoită că... viitorul ne va fi mai îngăduitor.
Pe mâine!
Pe la anul!
Pe la secolul XXI!
Pe (la) mileniul III!